לאומי | דוחות כספיים מאוחדים

2021

דוח זה אינו מהווה דוח תקופתי בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970. הדוח התקופתי (אשר כולל את כל הפרטים לגבי דירקטורים ונושאי משרה בכירה הדרושים לפי הוראות בנק ישראל) דוח על הסיכונים והערכת האקטואר של זכויות עובדים נמצאים באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il. הדוח על הסיכונים ותיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
דוח כספי שנתי 2021

תוכן העניינים

		עמוד
דבר יו"ר הדירקטוריון		5
דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה		
א.	סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה	
	תיאור עסקי קבוצת לאומי	7
	מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות	9
	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים	12
	מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה	15
	סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק	15
ב.	הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי	
	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים	16
	סיכונים מובילים ומתפתחים בסביבת הפעילות	20
	שינויים עיקריים בשנה החולפת	20
	שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים	21
	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר	24
	המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון	30
	מגזרי פעילות - גישת ההנהלה	44
	מגזרי פעילות פיקוחיים	47
	חברות מוחזקות עיקריות	52
ג.	סקירת הסיכונים	
	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם	56
	סיכוני אשראי	58
	סיכוני שוק	86
	סיכון נזילות ומימון	91
	סיכונים תפעוליים	96
	סיכון סביבתי	99
	סיכונים אחרים	102
ד.	מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים	
	מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים	108
	בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי	113
	דירקטוריון	114

הצהרה Certification	115
דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי	117
דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים - לבעלי המניות בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי	118

דוחות כספיים

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות - דוחות כספיים שנתיים	119
דוח רווח והפסד מאוחד	123
דוח מאוחד על הרווח הכולל	124
מאזן מאוחד	125
דוח על השינויים בהון מאוחד	126
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד	128
פירוט הביאורים	131

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

א.	ממשל תאגידי	
	חברי דירקטוריון הבנק	306
	שינויים בדירקטוריון	308
	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם	310
	מבקרת פנימית	211
	שכר רואי חשבון המבקרים	314
	מדיניות תגמול נושאי משרה	315
	שכר נושאי משרה בכירה	316
ב.	פרטים נוספים	
	תרשים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק	319
	השליטה בבנק	320
	רכוש קבוע ומתקנים	320
	נכסים לא מוחשיים	321
	משאבי אנוש	322
	מבנה ארגוני	326
	הליכים משפטיים	329
	הסכמים מהותיים	329
	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית	330
	דירוג האשראי	338
	מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים	339
ג.	נספחים	
	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית	345
	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני	349
	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני	352
	דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב שנתי	353
	מאזן מאוחד - מידע רב שנתי	354
	מילון מונחים	355
	אינדקס	365

דבר יו"ר הדירקטוריון

מזל טוב למשפחת לאומי!

לפני ימים אחדים ציין בנק לאומי 120 שנים להיווסדו - 120 שנים של עשייה פורייה והצלחה כבירה. אנו מוסיפים לשמור על רוח צעירה ורעננה, ופועלים במלוא כוחנו לטובת כלל מחזיקי העניין: לקוחות וספקים, עובדים ומשקיעים, והחברה הישראלית בכללותה. לאומי הוקם ביוזמתו של בנימין זאב הרצל בלונדון, בשנת 1902, כחברת "אנגלו-פלשתינה". באותה שנה פרסם הרצל את הרומן האוטופי שלו - "אלטנוילנד", שבו הוא מתאר מדינה שדוגלת בסובלנות ובהוגנות, והיא בעלת כלכלה משגשגת, בנקאות פורחת וטכנולוגיה מתקדמת. מאז היווסדו של לאומי ועד היום הוא אבן-ראשה בבניית המשק הישראלי ברוח חזון זה. לאומי מוביל בתרומתו לחוסן הכלכלי והחברתי ברמת המדינה והמקרו, כמו גם ברמת האנשים הפרטיים והתאגידים, בעתות שגשוג ובעתות של אתגרים.

במונחי ימינו, הקמתו של בנק לאומי הייתה סוג של SPAC - גיוס כספים למימון הגשמת חזון. לאומי מילא תפקיד חשוב בשלבי ה-seed, ה-IPO בשנת 1948, וה-growth של אומת הסטארט-אפ. אגב, מגילת העצמאות שמכריזה על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה בהתבסס על יסודות החירות, הצדק, השוויון והשלום נשמרה בכספת של לאומי בבית מאני בתל-אביב - בניין ההנהלה הנוכחי. לאומי הוביל את פיתוח המערכת המוניטרית במדינה הצעירה וכממלא תפקיד הבנק המרכזי, עוד בטרם הוקם בנק ישראל, הנפיק את הסדרות הראשונות של שטרות כסף שנשאו את הכיתוב "בנק לאומי לישראל" בחתימת יו"ר הדירקטוריון דאז - א.ז. הופיין. לאומי ממשיך למלא תפקיד משמעותי במערכת המוניטרית במשק, לרבות באמצעות ההובלה במסחר שקל-דולר וקידום שיתופי פעולה אסטרטגיים עם חברות פינטק. כחלק מחיזוק מגמה זו הקים לאומי במרוצת 2021 חטיבת אסטרטגיה, דיגיטל, דאטה וניהול מוצרים. החטיבה נועדה להרחיב את מוטת הכנפיים הדיגיטלית, הביג דאטה והבינה המלאכותית של הבנק לטובת הלקוח.

לאומי חרת על דגלו יצירה של מערכת בנקאית חדשנית ודינמית, שנותנת ללקוחותיה את השירות הכי נוח - בכל אמצעי, בכל זמן, בכל מקום. הסניף הראשון של לאומי נפתח ב-1903 ביפו. בהמשך נפתחו סניפים נוספים בארץ ועוד עשרות סניפים בעולם - מאלכסנדריה ובירות עד דרום אמריקה ואוסטרליה. חלקם נסגרו עם השנים בשל התעצמות הרגולציה, מינוף הטכנולוגיה והתאמת מודל השירות האישי לצורכי הלקוחות. אנו גאים לשרת כיום לקוחות שפועלים במזרח התיכון - באיחוד האמירויות, בבחריין, ובמרוקו. "לאומי ארה"ב" צפוי להתמזג בקרוב עם Valley National Bank האמריקאי, תוך שהוא יוצר את אחד מ-30 הבנקים הגדולים בארצות הברית שבו לאומי יחזיק בנתח מניות משמעותי של כ-14.2%. מדובר בעסקה אסטרטגית חשובה לכלכלה הישראלית, שתעצים את שיתוף הפעולה בין החברות הישראליות בקרב לקוחותינו לבין השוק האמריקאי. התרחבות הפעילות בשני הכיוונים תשרת גם את מגזר ההייטק - קטר הצמיחה המכילה של הכלכלה הישראלית.

כאמור, בנק לאומי מוביל בתחומי הדיגיטציה והחדשנות. הוא היה הראשון להציב כספומט בישראל - ברחוב דיזנגוף בתל-אביב - ב-1971. "הבנק הישיר הראשון" שימש כבנק הדיגיטלי הראשון ללא סניפים. בעקבותיו נוסדו "טוטאל דיגיטל לאומי", וכן "פפר" שהוא בבחינת עמוד אש שכל השאר נעים אחריו. לאומי מעדכן בהתמדה את מודל השירות שלו. הבנק עבר ממודל של customer service למודל של customer success, תוך מעורבות תומכת במעבר מ-startup nation ל-scaleup nation ול-unicorn nation. מדובר על מעטפת מלאה של שירות ושותפות - לאומיטק, לאומי טכנולוגיות, לאומי פרטנרס והגראג' - באמצעות הירתמות להצלחתם של עסקי לקוחותינו, והכל בסביבה משתנה של אתגרים והזדמנויות.

לצד הוותק, הגודל וההובלה של לאומי התעצמה האחריות התאגידית שלנו - אחריות לסביבה, לחברה ולמָנהל תקין. השנה בחרנו לפרסם את דוח האחריות התאגידית עם הדוח הכספי, כי מבחינתנו מדובר בשני חצאים של שלם שיש ביניהם הפריה הדדית. הדוח מלמד שאנו מעדכנים את מדיניות האשראי וההשקעות ליצירת סביבה ירוקה ולתמיכה במיזמים חברתיים שמחזקים את ערכי הסובלנות, ההוגנות ושוויון ההזדמנויות באוכלוסייה כולה. אנו תורמים לנוער בסיכון, מטפחים חינוך פיננסי וצרכנות נבונה של הדור הצעיר, מחזקים אוריינות דיגיטלית בדור הוותיקים, מעודדים מוביליות תעסוקתית ומקדמים גיוון תעסוקתי - כולל של נשים ערביות וחרדיות במשרות טכנולוגיות. בשנת 2021 הסתכמה השקעת לאומי בקהילה בכ-38 מיליון ש"ח. כ-3,000 מעובדי לאומי עסקו בשנה זו בפעילות התנדבותית מגוונת ברחבי המדינה בהיקף של 25,000 שעות.

קבוצת לאומי מסכמת את 2021 עם רווח נקי שצמח ב-187% לכדי 6,028 מיליון ש"ח, המשקף תשואה על ההון של 15%. עיקר ההכנסות והרווחיות נובע מפעילות בעסקי הליבה, ומפיתוח מנועי צמיחה חדשים במסגרתם. בשנה האחרונה חזרנו לחלק דיבידנד לבעלי המניות, ועם פרסום הדוח הכספי לשנת 2021 הכרזנו על דיבידנד של 588 מיליון ש"ח, בנוסף לחלוקות דיבידנד בסך של כ-2 מיליארד ש"ח במחצית השנייה של שנת 2021. ביצועים בנקאיים אלו ב-2021 באו על רקע צמיחה של התוצר המקומי הגולמי בישראל בכ-8.1% (אל מול קיטון של כ-2.2% ב-2020), אינפלציה מקומית של 2.8% (לעומת דפלציה של 0.7% ב-2020), התחזקות השקל בכ-3.3% ביחס לדולר (לעומת התחזקות של כ-7% ב-2020), ושמירת הריבית המוצהרת של בנק ישראל על רמה של 0.1%. כמו כן, תוצר המשק העולמי התרחב בכ-5.9% ב-2021 (לעומת ירידה של כ-3.1% ב-2020).

לצורך המשך שגשוגו של לאומי, אנו משקיעים בבנקאים שלנו ומקדמים תרבות ארגונית של מצוינות, יצירתיות, הוגנות, חדשנות, ואחריות להצלחת הבנק והלקוח. אני מוקיר מעומק לבי את עבודתם המקצועית והמסורה של מנהלינו ועובדינו. בו בזמן נתונה תודתי לקהל לקוחותינו ולמשקיעים על האמון המתמשך שלהם בדרכנו ובעשייתנו.

בברכה,

ד"ר סאמר חאג' יחיא
יו"ר הדירקטוריון

8 במרס 2022

דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה
סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
תיאור עסקי קבוצת לאומי

הבנק הינו "תאגיד בנקאי" הפועל מכח חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981. את פעילותו של הבנק מסדירים חוקים, צווים ותקנות, ובנוסף גם, כללים, הנחיות ועמדות של הרגולטורים.

החזון של לאומי

"להנהיג בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוח"

לאומי מתחייב להיות הבנק הנוח והמוביל בישראל ובכוונתו להמשיך ולהעניק לכלל לקוחותיו שבמיקוד, שירות מיטבי - המבוסס על הרצון להתאים את השירות לכל לקוח לפי מידותיו.

בבסיס החזון המשלב הובלה ונוחות גם יחד, עומדת השאיפה לייצר סביבה עסקית דינמית, המיוסדת על ערכים של שקיפות, אחריות והוגנות, זאת לצד חדשנות ויצירתיות. סביבה זו שואפת להוות את המענה הטוב והמתאים ביותר לצרכיהם הפיננסיים של לקוחותיו. זאת לצד שמירה על יציבות הבנק, השגת רווחיות נאותה, עמידה בציפיות בעלי המניות וכן שמירת האינטרסים של עובדיו.

כקבוצה פיננסית מובילה ובעלת השפעה משמעותית על הציבור כולו, לאומי בוחן את המגמות והשינויים בסביבה העסקית בה הוא פועל, ומגבש אסטרטגיה המתמודדת עם שינויים אלו. בנוסף, ומתוך הבנה של השפעת הקבוצה על התרבות העסקית והציבורית, לאומי רואה גם במחויבותו לקהילה עוגן חברתי וערכי שאותו ימשיך לטפח.

היעדים והאסטרטגיה העסקית

לאומי אימץ אסטרטגיה של צמיחה מואצת בסגמנטים נבחרים. בהתאם לכך נקבע סט של פרמטרים עסקיים ארוך טווח שעל בסיסו עוקב דירקטוריון הבנק אחר יישום האסטרטגיה. על מנת לממש את חזונו ואת האסטרטגיה, אומצו בין השאר דרכי הפעולה הבאות:

1. **חיזוק השירות הדיגיטלי**
העמקה של מתן הרוב המכריע של המוצרים והשירותים הבנקאיים באמצעים דיגיטליים, תוך פישוט מתמיד של השימוש בכלים הדיגיטליים, באופן שמאפשר ללקוחות זמינות תמידית של השירותים וחווית שירות נוחה המותאמת להעדפותיהם. לצד זאת, הבנק ממשיך במתן שירות מקצועי ואיכותי לכל סוגי הלקוחות שבמיקוד בהתאם לצרכיהם והעדפותיהם, תוך שאיפה למעבר של יותר ויותר לקוחות להעדפת השירותים בדיגיטל. כחלק מחיזוק המוצרים והשירותים הדיגיטליים, חוזקו ושוכללו יכולות החיתום האוטומטי להעמדת אשראי קמעונאי ועסקי.

2. **Pepper, המעניק את חווית הבנקאות הדיגיטלית המלאה הראשונה בישראל**
Pepper, המספק שירותי בנקאות קמעונאיים החל משלב פתיחת חשבון וכלה בביצוע מגוון פעולות בנקאיות שכיחות כגון הלוואות, פיקדונות, כרטיסי אשראי והשקעה בניירות ערך, באמצעות הדיגיטל בלבד. Pepper משתמש בטכנולוגיה מתקדמת ובשיתופי פעולה כאמצעי בידול מרכזי אל מול התחרות, וזאת לצורך הרחבת הצעת הערך המוצרית שלו ללקוחות. ב-Pepper, כל המוצרים הבנקאיים, לרבות מוצרי אשראי, חסכונות, העברות, כרטיסי חיוב ועוד, מוצעים ללקוח בכל מקום וזמן דרך הטלפון הנייד, באופן דיגיטלי ועצמאי. מוצרים אלו מונגשים באמצעות ממשק נוח וידידותי, מותאמים לצרכים הפרסונליים של כל לקוח והכל בשפה פשוטה ובגובה העיניים.

3. **מינוף יכולות הדאטה** - במהלך תקופת הדוח הוקמה חטיבה שמרכזת תחת קורת גג אחת את תחומי הדאטה, דיגיטל, ניהול מוצרים ואסטרטגיה. מהלך זה בוצע על מנת ליישם את האסטרטגיה התומכת בבנקאות מבוססת דאטה ומודלים מתקדמים, הן בשיווק המוצרים הבנקאיים, הן בתמחורם והן בפעילות השירות והתפעול, והנגשת שירותים ויכולות אלו באמצעות כלים דיגיטליים מתקדמים.

4. **בנייה של שירותים ומוצרים מתקדמים** (וכן חיזוק מוצרים קיימים), המבוססת בעיקר על חדשנות טכנולוגית.
המוצרים והערוצים בהם מונגשים שירותים חדשים, מאפשרים למשתמשים ליהנות מחוויית לקוח פרסונלית, איכותית ומתקדמת, כזו המושתתת על מענה לצרכי הלקוחות, באופן ידידותי, הוגן ומותאם אישית. בשנת 2021 הושקה אפליקציית לאומי החדשה - אפליקציה חדשה ללקוחות פרטיים בעלת חווית משתמש מתקדמת, שמרכזת את כל המידע הפיננסי במקום אחד. במקביל, לאומי פעל במגוון רחב נוסף של מישורים על מנת לאפשר הענקת מוצרים ושירותים מתקדמים ללקוחותיו:

   א. VIDEA - בשנת 2018 קבוצת לאומי הקימה את חברת VIDEA שהנה חברה לניהול תיקים דיגיטלי. VIDEA מנהלת את כספי הלקוחות באמצעות אלגוריתם חדשני. מדובר בניהול תיקים דיגיטלי, שקוף ופשוט עבור הלקוח.

ב. משכנתא ב-Zoom - לאומי השיק בצעד חדשני וייחודי, שירות המאפשר ללקוחות כל הבנקים לקיים פגישת ייעוץ אישית ב-Zoom עם בנקאי משכנתאות, ולקדם את נטילת המשכנתא אף ללא הגעה לסניף לצורך החתימה על המסמכים.

ג. הלוואות רכב - שירות המאפשר ללקוחות לאומי וללקוחות פוטנציאליים לקבל הצעה לקבלת הלוואה לרכישת רכב באופן דיגיטלי בסוכנות עימה התקשר הבנק.

ד. הזמנת כרטיס אשראי בדיגיטל - לקוחות לאומי יכולים לבצע הזמנת כרטיס אשראי חדש באפליקציית לאומי, פעולה המאפשרת שימוש מיידי באמצעות הטלפון החכם בתום תהליך ההנפקה. הכרטיס הפיזי יגיע ללקוח כעבור שבוע.

ה. שיפור הניווט והחיפוש באתר לקוחות פרטים ועסקיים.

ו. ניוד בין בנקים - שירות חדש באתר המאובטח המאפשר ללקוחות להגיש בקשה להעביר את פעילותם הפיננסית מבנק אחר לבנק לאומי. השירות שולב גם בתהליך פתיחת חשבון באפליקציה, כך שכל לקוח הפותח חשבון, מקבל קישור לתהליך ויכול להעביר את הפעילות.

5. **שיתופי פעולה עם פינטקים** - על מנת לקדם חדשנות ולהבטיח חווית שירות מתקדמת ללקוחות, לאומי מקדם שיתופי פעולה עם חברות פינטק חדשניות, וזאת גם כחלק מיישום מודל הבנקאות הפתוחה. בהקשר זה ניתן לציין מספר סוגי שיתופי פעולה:

א. שיתוף פעולה עסקי שיווקי, לדוגמא Pepper בשיתוף עם Fibo, חברת הפינטק, מציעות פתרון מקוון של החזרי מס לשכירים שמבוצע באופן מהיר ודיגיטלי במסגרתו מבוצעת בדיקת זכאות חינמית להחזרי מס (עד 6 שנים לאחור).

ב. שיתוף פעולה עסקי טכנולוגי, לדוגמא שיתוף פעולה של Pepper עם חברת EcoBill לתשלום של חשבונות משקי הבית ישירות מהאפליקציה עם תובנות ותשלום חכם ומהיר של החשבון.

ג. שיתוף פעולה טכנולוגי, לדוגמא שיתוף פעולה עם חברת טריא פינטק בע"מ העוסק בפיתוח מערכת משכנתאות מתקדמת.

לאומי רואה ברפורמת הבנקאות הפתוחה הזדמנות להרחיב את הצעת הערך שלו ללקוחותיו, כך שיוכל לאפשר ביצוע פעילות פיננסית בערוצים דיגיטליים תוך אימוץ מהיר של טכנולוגיות חדשות בכלל, ושל טכנולוגיות פיננסיות בפרט.

בנוסף, וכחלק מאסטרטגיית החדשנות, לאומי השקיע לאחרונה במיזם חדשני בשיתוף עם יזמי הייטק מובילים בישראל. במסגרת זו, השקיע לאומי בקרן הון סיכון חדשה - Garage Ventures, שתקים ותלווה סטארט-אפים בתחומי הפינטק, הסייבר (Fin-Sec), הדאטה ו-AI.

הקרן מכוונת להשקעה ביוזמות המכוונות למציאת פתרונות טכנולוגיים חדשניים לכשלים וקשיים בעולם הפיננסי ותשקיע הן בחברות הנמצאות בשלבים מוקדמים שכבר פיתחו שירות או מוצר והן בחברות בתחילת דרכן.

6. **ESG** - האסטרטגיה של לאומי כוללת הבנה שתחום מתפתח זה יוצר, לצד הסיכונים, גם סט נרחב של הזדמנויות עסקיות. לכן, הבנק פועל ליישום יוזמות שונות שנובעות מהמציאות המשתנה בתחום המודעות לסיכוני הסביבה ולחשיבות ההקפדה על פעילות שעומדת בכללי ה-ESG. להרחבה ראו להלן בפרק מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות.

דרכי מימוש האסטרטגיה

על מנת לאפשר את מימוש החזון והאסטרטגיה, הבנק מחולק לשלושה קווי עסקים מרכזיים, המתמחים במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים למגזר לקוחות מסוים:

1. **הבנקאות הקמעונאית** - מתמקדת במתן שירותים בנקאיים בעיקר למשקי בית (כולל משכנתאות), ללקוחות עתירי נכסים (Private Banking) וללקוחות מיקרו-עסקים ועסקים קטנים. הבנקאות הקמעונאית מבקשת להתאים את השירות באופן אישי לצרכי הלקוחות בשלל ערוצים במקביל, כגון: אפליקציה, אינטרנט, מרכז בנקאות, סניפים, מרכזי שירות, מסופים, עמדות מידע וכספומטים.

2. **משכנתאות** - כחלק מיישום האסטרטגיה של צמיחה מואצת בסגמנט פעילות זה, הוקמה במהלך תקופת הדוח חטיבה ייעודית לנושא המשכנתאות על מנת להבטיח את תשומת הלב הניהולית, התפעולית והשירותית לתמיכה מיטבית ביישום האסטרטגיה בתחום זה.

3. **הבנקאות העסקית** - מתמקדת במתן שירותים לתאגידים ישראליים ובינלאומיים בהיקפי פעילות שונים ובמגוון תחומי עיסוק. הבנקאות העסקית מבקשת לשרת את מגוון הלקוחות האמורים תוך השאת ערך ובחינת אמצעים להגדלת מגוון המוצרים והשירותים המוצעים ללקוחות.

4. **בנקאות שוקי הון וניהול פיננסי** - עוסקת בניהול הנוסטרו, הנכסים וההתחיבויות (ALM) של הבנק ובנוסף מסדירה את הפעלת כלל חדרי העסקאות בבנק במטרה לתת שירות ללקוחות הפועלים בשוק ההון, לרבות הלקוחות המוסדיים. ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע בעיקר באמצעות חברת לאומי פרטנרס.

במקביל לקווי העסקים המנוהלים באופן ישיר בבנק, קבוצת לאומי פועלת גם באמצעות חברות הבנות שלה בארץ ובחו"ל:

פעילות חברות הבנות בארץ - פעילות ההשקעות הריאליות, החיתום ובנקאות ההשקעות מבוצעת בעיקרה באמצעות חברת הבת, לאומי פרטנרס. בנוסף פועלת חברת הבת, לאומי שירותי שוק ההון, אשר הינה הגוף המוביל בישראל למתן שירותי תפעול מקיפים לגופים פיננסיים.

פעילות חברות בחו"ל - מבוצעת באמצעות חברות הבנות לאומי ארה"ב ולאומי בריטניה, אשר הפעילות העיקרית שלהן הינה הענקת אשראי ללקוחות עסקיים, מסחריים ועסקים קטנים.

כחלק מיישום האסטרטגיה של הבנק לצמיחה בתיק האשראי בחו"ל תוך מזעור סיכונים רגולטוריים, ננקטו המהלכים שלהלן ביחס לכל אחת מהחברות הבנות בחו"ל:

לאומי ארה"ב

במהלך תקופת הדוח נחתמה עסקה למיזוג של Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק), המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA לתוך Valley National Bancorp ("Valley"). מועד השלמת העסקה צפוי ב-1 באפריל 2022, הבנק צפוי להחזיק בכ-14.2% מהון המניות של Valley וצפוי להיות בעל המניות הגדול ביותר ב-Valley, אך לא בעל שליטה.

לאומי בריטניה ("BLUK")

בנק לאומי בריטניה עוסק בעיקר בבנקאות מסחרית בדגש על מימון נדל"ן ובתי מלון, וכן מחזיק שליטה מלאה ב- Leumi ABL Limited, הפועלת בעיקר בתחום של מימון חייבים ("LABL").

בשנת 2021 BLUK יישם תכנית אסטרטגית של מיקוד והרחבת פעילותו בתחומי האשראי לנדל"ן, בתי מלון ו-ABL.

ביום 8 במרס 2022 אישר דירקטוריון הבנק את המלצת דירקטוריון BLUK ליישום מהלך, הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי של BLUK, כך שלאחר השלמת המהלך BLUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK תמוזג לתוך LABL (להלן: "החברה הממוזגת"). החברה הממוזגת תעסוק במתן אשראי בעיקר בתחומים הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה.

למידע נוסף ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות.

בתכנון אסטרטגי קיימת מידה לא מעטה של אי וודאות, כאשר הגשמת תכניות אסטרטגיות ארוכות טווח תלויה בגורמים משתנים רבים, ובהם: מצב השווקים בישראל ובחו"ל, המצב הביטחוני, וכן השפעות מתמשכות של השינויים הרגולטוריים, אשר עדיין לא ניתן לומר בוודאות מה יהיה היקפם ומיקודם בטווח של שנים.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

מגמות מרכזיות בסביבת הפעילות

האסטרטגיה שאומצה על ידי לאומי, המפורטת לעיל, מבוססת ומתחשבת, בין היתר, במגמות הבאות:

1. **השפעת הקורונה על הכלכלה העולמית:**

- מדינות העולם מתמודדות עם משבר הקורונה והשלכותיו באופנים שונים. בחלק גדול מהמדינות העובדים טרם חזרו לעבודה מסודרת, שיעורי האבטלה משתנים מגל לגל וקיימת אי וודאות כללית בשווקים. בנוסף, ישנה התגברות באינפלציה העולמית, בדגש על ארה"ב, נתון שמוביל לציפייה להעלאת הריבית. פרמטרים אלה בהצטברותם יחדיו מובילים לתנודתיות גבוהה בצמיחת התוצר.
- על מנת לצלוח את המשבר ולאפשר צמיחה, חברות עסקיות נדרשות להישגים ויכולות חדשים, בהם, פיתוח חוסן מערכתי, יכולות ניתוח מתקדמות, מינוף של נתונים וטכנולוגיה וגמישות.

2. **השינויים בהתנהגות הצרכנים:**

- התגברות השימוש בערוצים טכנולוגיים - החשש מנגיף הקורונה, הוביל להתגברות משמעותית של צרכנים בשימוש בערוצים הדיגיטליים, חלף הגעה פיסית למקום מתן השירות.
- צרכנות שקולה - בשל הירידה ברמת ההכנסה, הועצמה חשיבותה של צריכה יותר שקולה מבעבר.

- התגברות המודעות הצרכנית ושינוי בהרגלי הצריכה - שינויים כלכליים, חברתיים וטכנולוגיים המאפשרים זמינות גדולה יותר של אפשרויות הצריכה, לצד השיתוף הגובר של מידע ברשתות חברתיות, ממשיכים להגביר את המודעות הצרכנית לחלופות ולשנות את הרגלי הצריכה.

3. **השינויים בסביבת התחרות:**

- קבוצת לאומי מתמודדת בשוק תחרותי בכל מגזרי הפעילות. המתחרים העיקריים הינם בנקים ישראליים אחרים, אולם במגזרי פעילות מסוימים קיימים ומתווספים כל העת מתחרים נוספים, כגון: בנקים זרים, מתחרים חוץ בנקאיים, גופים מוסדיים, חברות כרטיסי אשראי, גופים המספקים פתרונות מבוססי טכנולוגיה (חברות Fintech) ולאחרונה אף ענקיות טכנולוגיה כגון אפל וגוגל שנכנסו בישראל השנה לעולם הארנקים הדיגיטליים.
- גורמים שאינם בנקים, ובראשם חברות הזנק חדשניות ("פינטק"), ממשיכים לייצר פתרונות ו/או מוצרים חדשניים בתחומי הקמעונאות ולאחרונה גם בתחומי הבנקאות העסקית ובתחומים נוספים. פתרונות אלה מציבים רף חדש בחוויית הלקוח ותחרות ישירה אל מול הבנקים בתחומים שונים. יותר ויותר בנקים בעולם פועלים על מנת לשתף פעולה עם חברות פינטק.
- בשנים האחרונות מובילות ענקיות הטכנולוגיה העולמיות ובהן: אמזון, גוגל, פייסבוק, עליבאבא, אפל, פייפאל, אינטואיט ועוד, חלופות לשירות פיננסי ישיר ללקוחות, בעיקר בנושאים הקשורים לעולם התשלומים אך גם בתחומים נוספים.

הרחבה בנושא התחרות:

בנקים מקומיים

- התחרות בין הבנקים המקומיים ממשיכה להתמקד במשקי הבית ובמגזרי העסקים הקטנים והבינוניים. בנק דיגיטלי חדש קיבל לאחרונה רשיון מבנק ישראל ובנק דיגיטלי נוסף עומד גם הוא לפי פרסומים בתקשורת להתחיל בפעילות. כלל הבנקים במערכת מפרסמים ומשיקים הצעות ערך ללקוחות המתבססות על חדשנות טכנולוגית ודיגיטלית, ביסוס מועדוני לקוחות והוצאת מוצרים מובילים ייחודיים (משכנתאות, ייעוץ בהשקעות ועוד).

מתחרים חוץ בנקאיים

- הלוואות המועמדות על ידי גופים מוסדיים - בשנים האחרונות ניכרת מגמה ברורה של גידול באשראי שניתן על ידי גופים מוסדיים למגזר העסקי והמסחרי, לרבות מתן מימון לפרויקטים תשתיתיים וכן לנכסים מניבים ואף בליווי ההקמה של פרויקטים למגורים. גופים אלה נכנסים בהדרגה גם לעולם האשראי הפרטי. בצד ההשקעות, גופים אלה משיקים גם מוצרים המתחרים במוצרי הבנקאות המסורתית כגון: קופת גמל להשקעה או פוליסת חסכון.
- בנוסף, לאור השינויים הרגולטוריים בשנים האחרונות, המעודדים פעילות בתחום האשראי הצרכני והמסחרי על ידי גופים פיננסיים שאינם בנקים, גדלה באופן עקבי הפעילות של גופים חוץ בנקאיים. ראוי לציין כי האשראי העסקי הניתן על ידי הבנקים בישראל מהווה כיום פחות ממחצית מסך האשראי העסקי במשק.
- פתרונות מבוססי טכנולוגיה (BigTech ו-FinTech) המתחרים בתחומי פעילות בנקאיים ספציפיים - בשנים האחרונות, עם התרחבות השימוש בטכנולוגיה מתקדמת (בעיקר במכשירי סמארטפון וטאבלט) על ידי הצרכנים, הולכים ומתרחבים היצע ואיכות המיזמים/פיתוחים חדשניים המציעים שירותים פיננסיים מבוססי טכנולוגיה מתקדמת. המיזמים הללו מאיצים את החדשנות בתעשייה הפיננסית, ובעוד שמרביתם אינם מהווים תחרות כוללת אל מול הבנקים המסורתיים, הם מאיימים להקטין את חלקם של הבנקים בתחומי פעילות מסוימים.
- כאמור לעיל, ענקיות הטכנולוגיה (BigTech) מציעות לכל הפחות חלק מהשירותים הבנקאיים הקלאסיים (למשל בעולם התשלומים) זאת מבלי שהן כפופות לרגולציה הבנקאית המחמירה.
- שוק התשלומים: השנה החלו אפל וגוגל לספק שירותי תשלום בנייד (ארנק דיגיטלי) בישראל. לקוחות לאומי יכולים להשתמש בכרטיס הבנקאי שלהם כדי ליהנות מהשירותים הללו. מדובר במישור תחרות נוסף.

בנקאות פתוחה

במהלך שנת 2021 נכנסו לתוקף אבני דרך מרכזיות ביוזמת הבנקאות הפתוחה. מדובר בשלבים המאפשרים ללקוחות הבנקים וחברות כרטיסי האשראי לשתף צדדים שלישיים במידע הפיננסי שלהם, זאת במטרה לקבל הצעות ערך מתחרות מגופים נוספים.

הבנק מבסס גם פעילות על יתרונותיה של יוזמת הבנקאות הפתוחה, מתוך מטרה להציע ולאפשר ללקוחותיו את המוצרים והשירותים המתקדמים ביותר.

היבטי סביבה, חברה וממשל (ESG)

- נושא הקיימות הולך ומתגבר בעולם ובארץ בקרב הציבור, המשקיעים, התקשורת והרגולציה - בעוד שאין עדין רגולציה מחייבת המחילה יעדים קונקרטיים כמותיים, הרי שחברות וגופים עסקיים (כולל בנקים) מתאימים את עצמם להלך הרוח והמגמות העולמיות.
- מדובר במידע צופה פני עתיד, שהתממשותו אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד, בשים לב לכך שמדובר בתחום "מתפתח".
- כחלק מפעילות לאומי לחיזוק התרומה להיבטי סביבה, חברה וממשל, גובשה במהלך שנת 2021 אסטרטגיה לניהול ההיבטים הסביבתיים אשר אושרה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. במסגרת אישור האסטרטגיה, התקבלה בלאומי החלטה להעמיק ולהרחיב את שילובם של היבטי ESG בפעילות העסקית של הבנק, בין היתר, באמצעות הגדלת המימון וההשקעות בפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה ופיתוח מוצרים פיננסיים ירוקים, אשר התממשותם תלויה גם בהתפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות.
- כחלק ממימוש האסטרטגיה, הבנק פועל לזיהוי וקידום הזדמנויות עסקיות, מעודד ביצוע יוזמות ירוקות, פועל על מנת לפתח את הכלים והמומחיות לפיתוח מוצרים למימון פעילות ירוקה ולהשקיע במערכות חכמות לטובת שמירה ופיתוח הקיים.

הזדמנויות אלה כוללות, בין היתר:

- מתן אשראי עסקי למימון מיזמים ירוקים וחברות ירוקות
- השקעות ירוקות בנוסטרו
- השקעות בחברות ופרויקטים ירוקים באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס
- פיתוח פעילות המסחר בחוזים המשקפים פעילות ירוקה
- הבנק שוקל הזדמנויות נוספות, כגון הנפקת אג"ח ירוק

הבנק שואף לכך בשנת 2030 הסכום הכולל של יוזמות אלה יהיה כ-35 מיליארד ש"ח.

בנוסף, הבנק עוסק בפיתוח מוצרים ירוקים והצעות ערך ירוקות עבור לקוחות קמעונאים ובוחן כיצד לסייע ללקוחותיו העסקים במעבר לירוק.

הבנק נמצא בתהליך של צמצום הפליטות שנובעות מפעולותיו העצמיות (צמצום שטחים, צמצום תביעת רגל פחמנית, מעבר לתחבורה היברידית וחשמלית).

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

השינויים בסביבה הרגולטורית

- הסביבה הרגולטורית אינה חלה באופן זהה על הגופים השונים הפועלים במערכת, כך בעוד שהרגולציה הבנקאית מתגברת והולכת, הרי שאין התפתחות דומה בכל הקשור לרגולציה החלה על גופים שאינם תאגידים בנקאיים. עובדה זו יוצרת שוני מהותי ופערים גדולים בין השחקנים השונים.
- כאמור, השפעת הרגולציה על ענף הבנקאות ממשיכה להתעצם. ריבוי הרגולציה ומורכבותה מגבילים את מקורות ההכנסה, מביאים לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה ומחייבים שיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות.
- מגמת ריבוי הרגולציה משתקפת בהוראות הנוגעות (לפי האמור בהן) לנושאים תחרותיים. כך למשל, ניזומו ואושרו יוזמות חקיקה שונות, שנועדו להקל על כניסתם לשוק של שחקנים חדשים; זאת, בין היתר, באמצעות הגדלת המקורות שיעמדו לרשותם, קביעת מדרגות רגולטוריות מקלות, מתן הקלה בהתחברות למערכות התשלומים והסליקה וכן העברה ושיתוף של המידע המצוי בבנקים. במסגרת זו ניתן למנות, בין היתר, את רפורמת הבנקאות הפתוחה, הרפורמה לעניין הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים ושורה של "הגנות ינוקא" והקלות שניתנות להן במסגרת רפורמה זו, רפורמת מעבר בין בנקים, והצעת החוק לעידוד פיתוח טכנולוגיה בתחום הפיננסי בישראל, שמטרתה ליצור מסגרת אסדרה שתאפשר לחברות בתחום הפינטק לפעול בישראל, לשם הגברת הנגישות למוצרים ושירותים שונים, העלאת רמת השירות והתחרות בתחום וכן הפחתה בעלויות השירותים הפיננסיים בישראל.
- לצד התגברות והידוק הרגולציה, מתמודד הבנק גם עם דרישות ציות מוקפדות (כגון: FATCA, CRS, עבירת מס כעבירת מקור), וכן דרישות מתחום ניהול הסיכונים. הבנק מתמודד גם עם דרישות רגולטוריות שעוגנו במהלך משבר הקורונה.
- הרגולציה הינה, אם כן, נושא המשפיע באופן מיידי על שורה של החלטות עסקיות ואסטרטגיות של הבנק, לרבות בעניין תחומי פעילותו ועיסוקו השונים של הבנק.

למידע נוסף בנוגע לסביבה הרגולטורית והשלכות היוזמות המרכזיות ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית.

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

להלן מדדי ביצוע עיקריים (ב-%)

	ליום 31 בדצמבר				
	2021	2020	2019	2018	2017
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון	**15.0**	5.7	9.8[ז]	9.5[ז]	9.8
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לנכסים ממוצעים[ד]	**1.0**	0.4	0.8	0.7	0.7
יחס הכנסות[ב] לנכסים ממוצעים[ד]	**2.70**	2.55	3.02	3.05	3.05
יחס יעילות	**46.8**	53.8	56.8[ח]	60.6[ח]	62.9
יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים[ד]	**1.76**	1.70	1.92	1.97	1.84
יחס עמלות לנכסים ממוצעים[ד]	**0.60**	0.64	0.70	0.91	0.92
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים	**35.4**	38.8	33.9	33.0	35.2
הכנסות ריבית נטו, ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית (NIM)	**1.95**	1.90	2.14	2.19	2.05
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים הממוצעים בניהול הקבוצה[ב][ג]	**0.83**	0.81	0.91	0.94	1.00
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים הממוצעים בניהול הקבוצה בניהול הקבוצה[ג]	**0.39**	0.44	0.52	0.57	0.63

	ליום 31 בדצמבר				
	2021	2020	2019	2018	2017
יחס הון עצמי רובד 1	**11.50**	11.87	11.88	11.07	11.43
ההון הכולל לרכיבי סיכון[א]	**14.21**	15.58	15.67	14.54	14.99
יחס מינוף[ה]	**6.06**	6.57	7.35	7.05	6.94
יחס כיסוי נזילות[ה]	**124**	137	123	121	122
יחס מימון יציב נטו (NSFR)[ט]	**131**				
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק למאזן	**6.3**	6.8	7.6	7.7	7.4

להלן מדדי איכות אשראי עיקריים (ב-%)

	ליום 31 בדצמבר				
	2021	2020	2019	2018	2017
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך היתרה הממוצעת של האשראי לציבור	**(0.25)**	0.88	0.22	0.19[ו]	0.06
מזה: הוצאות (הכנסות) בגין הפרשה קבוצתית מתוך היתרה הממוצעת של האשראי לציבור[ו]	**(0.10)**	0.65	0.20	0.26[ו]	0.20
שיעורי יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור	**1.30**	1.76	1.16	1.21[ו]	1.18
שיעור אשראי לציבור פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור	**1.12**	1.61	1.23	1.34[ו]	1.60
שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור	**0.03**	(0.18)	(0.24)	(0.09)[ו]	(0.15)

(א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.

(ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

(ג) כולל פעילות חוץ מאזנית.

(ד) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים. למידע נוסף ראה נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית.

(ה) למידע נוסף בנוגע ליחס המינוף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימון ההון, סעיף ההון והלימות ההון. ולמידע נוסף בנוגע ליחס כיסוי נזילות ראה פרק חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם.

(ו) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת וביאור 36. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

(ז) התשואה להון בשנת 2019 ובשנת 2018 בנטרול השפעת לאומי קארד עמדה על שיעור של 9.2% ו-9.0%, בהתאמה.

(ח) יחס היעילות לשנת 2019 ולשנת 2018 בנטרול השפעת לאומי קארד עמד על שיעור של 58.1% ו-60.5%, בהתאמה.

(ט) יחס מימון יציב נטו (NSFR) מחושב החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021. למידע נוסף ראה פרק סיכון נזילות ומימון.

מדדי סביבה, חברה וממשל (ESG) עיקריים לשנת 2021

E סביבה	כ-12.1 מיליארד ש"ח היקף אשראי הועמדו לקידום סביבה ירוקה
	כ-400 מיליון ש"ח השקעות בפרויקטים לקידום סביבה ירוקה באמצעות לאומי פרטנרס
	טביעת הרגל הפחמנית של הקבוצה ירדה ב-2.6% (לעומת שנת 2020)
	צריכת האנרגיה של הבנק ירדה בכ-4% בזכות יוזמות ירוקות שאימצנו (לעומת שנת 2020)
	100% מחזור של פסולת נייר
	כ-24.4 מיליון ש"ח שווי היקף הרכש הירוק
	82% מהחשמל בלאומי נצרך מיצרן חשמל פרטי
S חברה	שוויון מגדרי בלאומי: נשים מהוות כ-60% מכלל העובדים, כ-54% מההנהלה הבכירה וכ-47% ממנהלי הסניפים
	כ-5.1 מיליארד ש"ח הועמדו כאשראי לקידום נושאים חברתיים
	שוויון מגדרי בלאומי: נשים מהוות כ-42% מקרב 10% מקבלי השכר הגבוה ביותר בלאומי
	38 מיליון ש"ח תקציב השקעה בקהילה
	93% מהרכש בלאומי הינו "כחול לבן"
	כ-60.4 מיליון ש"ח שווי רכש מחברות המקדמות העסקת אנשים מאוכלוסיות המוגדרות בתת-תעסוקה
	205,000 שעות הושקעו בלמידה ובהדרכת עובדים בקבוצת לאומי בשנת 2021
	18.7% מסך העובדים שנקלטו בקבוצה הינם מאוכלוסיות בתת-תעסוקה
	היקף שעות התנדבות עובדים - 25,546 שעות
G ממשל	30% נשים בדירקטוריון לאומי
	כ-97% מעובדי לאומי השתתפו בהדרכה בנושא מניעת שוחד ושחיתות (מבוצע כחלק מלומדת ציות)

להלן נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד לשנת הדיווח

	2021	2020	2019	2018	2017
	במיליוני ש"ח				
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	**6,028**	2,102	3,522	3,257	3,172
הכנסות ריבית, נטו	**10,346**	8,723	8,841	8,890	8,046
(הכנסות) הוצאות בגין הפסדי אשראי	**(812)**	2,552	609	519	172
הכנסות שאינן מריבית	**5,511**	4,366	5,081	4,871	5,342
מזה: עמלות	**3,506**	3,281	3,225	4,121	4,052
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**7,428**	7,046	7,908	8,337	8,415
מזה: משכורות והוצאות נלוות	**4,242**	3,742	4,325	4,544	4,591
רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (בשקלים חדשים):					
רווח נקי בסיסי	**4.15**	1.44	2.37	2.15	2.08
רווח נקי מדולל	**4.15**	1.44	2.37	2.15	2.08

להלן נתונים עיקריים מהמאזן, לסוף שנת הדיווח

	2021	2020	2019	2018	2017
	במיליוני ש"ח				
סך כל הנכסים	**656,454**	556,035	468,781	460,560	450,916
מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים	**197,402**	136,194	76,213	80,113	81,333
ניירות ערך	**86,927**	92,297	84,949	74,571	77,299
אשראי לציבור, נטו	**342,879**	295,341	282,478	272,602	268,764
סך כל ההתחייבויות	**614,402**	517,940	432,907	424,399	417,363
מזה: פיקדונות הציבור	**537,269**	447,031	373,644	364,714	362,854
פיקדונות מבנקים	**25,370**	15,143	6,176	5,210	4,858
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**15,428**	16,303	19,958	17,798	15,577
הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	**41,610**	37,664	35,406	35,305	33,167
נתונים נוספים:					
מחיר למניה (בשקלים חדשים)	**33.5**	18.9	25.1	22.6	21.0
דיבידנד למניה (באגורות)[א]	**137.48**	20.29	93.48	90.62	41.19
מספר משרות ממוצע	**8,664**	9,080	9,621	11,208	11,623

(א) על פי מועד ההכרזה.

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות את התממשותן של תחזיות אלה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

סיכונים עיקריים הגלומים בפעילות הבנק

סיכון האשראי - הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.
סיכון זה גלום בעסקי הליבה של הקבוצה ובא לידי ביטוי בפעילות מול לקוחות עסקיים, מסחריים וקמעונאיים וגם בפעילות הנוסטרו. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים.

למידע נוסף בנוגע לסיכון האשראי וניהולו ראה פרק סיכוני אשראי.

סיכון השוק, לרבות סיכוני נזילות - סיכון שוק הינו הסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי הריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. סיכון הנזילות הינו הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. הניהול השוטף של סיכוני השוק נועד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים, תוך הערכת הרווח החזוי לצד הנזקים העלולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים אלה. החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן דינאמי במסגרת מערכת מגבלות שנקבעה על ידי הדירקטוריון וועדות הסיכונים ברמות השונות, אשר תוחמת את השפעת חשיפות השוק על השווי ההוגן, הרווח החשבונאי, קרן ההון ומצב הנזילות.

למידע נוסף בנוגע לסיכון השוק וניהולו ראה פרק סיכוני שוק. למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות וניהולו ראה פרק סיכון נזילות ומימון.

בפעילות הבנק כמתווך פיננסי קיימים סיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכוני אבטחת מידע וסייבר, סיכוני טכנולוגיה וחדשנות, סיכוני מעילות והונאות, סיכוני המשכיות עסקית, סיכונים משפטיים וסיכוני ציות.

סיכון תפעולי - הינו הסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

סיכוני אבטחת מידע וסייבר - פוטנציאל לנזק מהותי הנובע מאירוע סייבר אשר תוצאותיו עשויות לבוא לידי ביטוי בגניבת מידע, בגניבת נכסים פיננסיים ו/או פגיעה ברציפות התפקודית (על ידי שיבוש מידע ו/או פגיעה בזמינות).

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול הסיכון, בהתאם לנדרש בהוראות ובכלל זה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 350, תוך יישום תהליכי זיהוי והערכת הסיכונים, מנגנוני בקרה, ניטור ודיווח.

למידע נוסף בנוגע לסיכון התפעולי וניהולו ראה פרק סיכונים תפעוליים.

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות עיקריות במשק[1]

רקע כללי - מגיפת הקורונה

בשנת 2021 נמשכה מגיפת הקורונה כאשר לקראת סופה וביתר שאת בראשית שנת 2022, החל הגל החמישי של התחלואה המתאפיין בהדבקה מהירה הגורמת לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו. למרות האמור לעיל, לפי הערכת בנק ישראל: "המשק הישראלי ממשיך בפעילות כלכלית רציפה ברמה גבוהה לצד נגיף הקורונה ועל רקע מחזוריות גלי התחלואה. הפעילות מתאפשרת, בין היתר, לאור הסתגלות מרבית ענפי המשק לפעילות לצד המגיפה. ניכר כי הגל החמישי בישראל בתהליך דעיכה. עם זאת, הסיכון להמשך מחזוריות גלי התחלואה בעתיד והתפתחות במקביל של זנים חדשים של הנגיף עודנו קיים ומביא להמשך אי הוודאות לגבי עוצמת הפעילות הכלכלית הצפויה במשק בטווח הקצר והבינוני".

סמוך למועד פרסום הדוח, למעלה מ-3.6 מיליון אנשים נדבקו בישראל ויותר מ-10,000 אנשים נפטרו. בחודש דצמבר 2020 הוחל בחיסון האוכלוסייה בישראל כנגד הנגיף וקרוב ל-6.7 מיליון תושבים (סמוך למועד פרסום הדוח) חוסנו במנה הראשונה מתוך שתיים וכ-6.1 מיליון תושבים חוסנו במנה השנייה. על רקע גל התחלואה ברבעון השלישי של 2021, הוחלט על מתן מנה שלישית של חיסון. סמוך למועד פרסום הדוח חוסנו יותר מ-4.4 מיליון אנשים במנה זו. בעקבות התפשטות נגיף האומיקרון אשר הביאה לגל החמישי, הוחלט על מתן מנה רביעית של חיסון לחלק מהאוכלוסייה, אותה קיבלו, סמוך למועד פרסום הדוח, כ-0.7 מיליון תושבים.

המשק העולמי

ב-25 בינואר, 2022, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את אומדניה לפעילות הכלכלית בשנת 2021 ואת תחזיותיה לשנת 2022. ביחס לתחזית קודמת מחודש אוקטובר 2021, לא חל שינוי באומדנים לצמיחה העולמית לשנת 2021, אך נרשמו שינויים בצמיחת המדינות השונות: בפרט, נרשם עדכון כלפי מעלה בצמיחת מדינות אזור האירו ובריטניה ועדכון כלפי מטה בצמיחת המשק האמריקאי. לפי האומדן הנוכחי, תוצר המשק העולמי התרחב בכ-5.9% בשנת 2021 לעומת ירידה בתוצר של 3.1% בשנת 2020. באשר למשקים המערביים הגדולים בעולם, המשק האמריקאי, גדל בכ-5.6%, לעומת 6% בתחזית קודמת. ביחס לשנת 2022, קרן המטבע חוזה האטה בפעילות העולמית, כאשר התוצר העולמי צפוי להתרחב בכ-4.4%, בעיקר בהשפעת צמיחה איטית יותר בארה"ב (על רקע מדיניות תקציבית ומוניטרית מרחיבה פחות והמשך השפעת הקשיים בשרשראות האספקה) וסין, בשל מגבלות קשיחות על רקע התפרצות האומיקרון והאטת הפעילות בענף הנדל"ן. תחזית זו מותנית בצמצום ההשפעות השליליות של התחלואה עד סוף 2022, בהשפעת שיפור בשיעורי החיסון בעולם ובתרופות יעילות לטיפול בחולים.

צמיחה עולמית/שיעור שינוי ריאלי

מקור: IMF - World economic outlook/ January 2022

	2021	2020
עולם	**5.9%**	(3.1)%
ארה"ב	**5.6%**	(3.4)%
אזור האירו	**5.2%**	(6.4)%
יפן	**1.6%**	(4.5)%
בריטניה	**7.2%**	(9.4)%
סין	**8.1%**	2.3%

הריביות לטווח הקצר הנקבעות על ידי הבנקים המרכזיים של ארה"ב ואירופה נותרו בשנת 2021 ללא שינוי. עם זאת, הם החלו ב"איתותים" לציבור, במסגרת החלטות הריבית, על שינוי צפוי בגישה, בשלב הראשון דרך הפחתת ההרחבה הכמותית, כאשר בארה"ב, למשל, מתרבות ההערכות כי הריבית תעלה כבר בחודש מרס 2022. הבנק המרכזי של אנגליה, לעומת זאת, החל בהעלאת הריבית בחודש דצמבר 2021. בדומה לתהליך שהחל עוד קודם במדינות אחרות, בפרט כאלה הכלולות ב"שווקים המתעוררים". זאת, בעקבות העלייה באינפלציה, החורגת במדינות רבות מהיעד של הבנקים המרכזיים באותן מדינות, הנובעת מהשפעות הן על צמצום צד ההיצע של סחורות ושירותים והן בעקבות התאוששות הביקושים, אשר בחלקם, היו "כבושים" מאז פרוץ המגיפה.

[1] מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך, IMF.

בסוף חודש פברואר 2022, פרצה מלחמה בין רוסיה לאוקראינה ובעת הנוכחית היא נמשכת. לאור הזמן הקצר שעבר מאז ועד למועד סגירת הדוחות ואי הוודאות הרבה הקיימת, מוקדם להעריך את מלוא ההשפעה השלילית של אירוע גיאופוליטי זה על המשק הישראלי. עם זאת, נראה שלאור מאפייני קשרי הסחר בין מדינות אלה לבין ישראל, הרי שההשפעה הישירה עשויה להיות ממוקדת בענפים בודדים, שיש להם תהליכי ייצור באוקראינה וברוסיה ו/או שיש להם לקוחות עיקריים במדינות אלו. ההשפעות העקיפות צפויות להיות העיקריות, זאת כתוצאה מתהליכים גלובליים, כמו פגיעה בצמיחה העולמית, לצד השפעות העלייה במחירי הסחורות המיובאות לישראל (לדוגמא, בתחום המזון) והעלייה החדה במחירי האנרגיה בעולם. מעבר לכך, אי הוודאות הגוברת המשפיעה לרעה על השווקים הפיננסיים בעולם ובישראל, משפיעה על שווי הנכסים וכפועל יוצא גם על מצבם של משקי בית ועסקים בישראל.

הצמיחה במשק הישראלי

המשק הישראלי צמח בשיעור ריאלי של כ-8.1% בשנת 2021, זאת לעומת ירידה בתוצר של כ-2.2% בשנת 2020. התרומה העיקרית לצמיחה המהירה הייתה לצריכה הפרטית ויצוא הסחורות והשירותים. ברבעון הרביעי של השנה קצב הצמיחה, מול הרבעון השלישי, הסתכם בכ-16.6%, במונחים שנתיים, כאשר כל רכיבי התוצר גדלו בשיעור דו-ספרתי. שיעור האבטלה בהגדרה הרגילה (בלתי מועסקים) היה בסוף 2021 עדיין גבוה מזה שהיה טרום המשבר, אם כי נתוני חודש ינואר 2022 מלמדים על ירידה לרמה הדומה לזו שהייתה טרום המשבר (גבוהה מהנתון לפברואר 2020 ונמוכה מהנתון לינואר 2020). שיעור האבטלה בהגדרה ה"רחבה" (הכוללת מלבד בלתי מועסקים גם עובדים הנעדרים זמנית מהעבודה מסיבות הקשורות בקורונה וכן עובדים אשר לא משתתפים בכח העבודה ופוטרו ממרס 2020) אותו מפרסמת הלמ"ס מאז ראשית המגיפה, הצביע במהלך שנת 2021 על מגמה של שיפור תוך ירידה בשיעור האבטלה. בחודש דצמבר 2021, כ-262 אלף עובדים (כ-6.0% מכח העבודה) מצויים בהגדרה הרחבה של שיעור האבטלה. זאת, לעומת כ-537 אלף עובדים (כ-12.9% מכח העבודה) בחודש דצמבר 2020. בחודש ינואר 2022 הסתכם שיעור זה בכ-5.6%, הנתון הנמוך ביותר מאז פרוץ המגיפה.

תקציב המדינה ומימונו

הגירעון בתקציב המדינה הסתכם בשנת 2021 בכ-68.7 מיליארד ש"ח (כ-4.5% תוצר) לעומת גירעון של כ-160.3 מיליארד ש"ח (כ-11.4% תוצר) בשנת 2020. הירידה בגירעון, בהשוואה לגירעון בשנת 2020, מקורה בהתרחבות חדה בהכנסות המדינה וירידה בהוצאות. זאת, בעקבות פתיחת המשק והשפעתה החיובית על הפעילות הכלכלית המניבה מיסים בהתאם, הן בגביית המיסים הישירים והן בגביית המיסים העקיפים.

במרבית חודשי השנה שחלפה, פעלה הממשלה על בסיס תקציב המשכי (מאחר ולא אושר תקציב המדינה לשנת 2021) כאשר החוק מגדיר מגבלת הוצאה (שנתית וחודשית) ומדרג חשיבות להוצאות. בחודש אוגוסט 2021 אישרה הממשלה את התקציב לשנים 2021-2022, ובראשית חודש נובמבר 2021 הוא אושר בכנסת בקריאה שניה ושלישית.

סחר חוץ

הגירעון המסחרי של ישראל, הסתכם בשנת 2021 בכ-32.8 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-21.3 מיליארד דולר בשנת 2020. הגידול הניכר בגירעון מקורו בהתרחבות ניכרת של כ-30% ביבוא, במונחים דולריים נומינליים, לעומת התרחבות מתונה יותר של כ-19%ביצוא. ההתרחבות המהירה ביבוא משתקפת בכל רכיבי המרכזיים: יבוא מוצרי צריכה, יבוא מוצרי השקעה ויבוא חומרי הגלם (כולל בחומרי אנרגיה, על רקע עליית מחיריהם). מגמות אלה מלמדות על מגמת התאוששות במשק לאחר צמצום הפעילות הכלכלית (ירידה בתוצר) בשנת 2020, בהשפעת המגיפה שפרצה. העלייה בעודף היבוא של סחורות (גידול של כ-11.5 מיליארד דולר) מצמצמת אמנם את העודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, שהסתכם בכ-5.5 אחוזי תוצר בשנת 2020 (טרם פורסמו נתוני 2021). עם זאת, נתוני יצוא השירותים לאחד עשר הראשונים של השנה, מלמדים על המשך הגידול המהיר, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, בדגש על יצוא השירותים של ענפי ההייטק. גידול זה, ממתן מאד את השפעת העלייה בגירעון המסחרי.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בשנת 2021, ייוסף השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-3.3%, ביחס לאירו ייוסף השקל בשיעור של כ-10.8% ואילו ביחס לסל המטבעות נרשם ייסוף של כ-7.9%. חלק מן ההסבר לייסוף משמעותי זה נובע מהגורמים הבסיסיים החיוביים של המשק הישראלי, הבאים לידי ביטוי בעודף גדול בחשבון השוטף של מאזן התשלומים ותנועות הון נכנסות (נטו) בהיקף ניכר. ברקע הדברים, ציין בנק ישראל, כי נרשמו המרות מט"ח גבוהות של משקיעים מוסדיים ומשקיעים זרים, שפעלו לייסוף השקל. רכישות המט"ח של בנק ישראל, פעלו למיתון מגמה זו, של ייסוף השקל.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש דצמבר 2021, על כ-213 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-173.3 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2020. הגידול הניכר ביתרות מוסבר בעיקר ברכישות מט"ח בהיקף של כ-34.8 מיליארד דולר על ידי בנק ישראל.

בנק ישראל הודיע ב-14 בינואר 2021, שירכוש בשנת 2021 סכום של 30 מיליארד דולר בשוק המט"ח. כאמור, רכישות המט"ח בפועל במהלך 2021 הסתכמו בכ-34.8 מיליארד דולר.

בהתייחס למדיניות העתידית של בנק ישראל בשוק המט"ח, אמר נגיד בנק ישראל ב-3 בינואר, 2022, כי "תכנית ה-30 מיליארדי דולר שהפעלנו בשנת 2021 הייתה תכנית מיוחדת לזמנים מיוחדים. כפי שאמרתי לא אחת, לאחריה איננו מוגבלים בהתערבות. הבנק ימשיך לפעול בשוק המט"ח על פי הצורך ובהתחשב בפעילות הכלכלית של המשק".

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן (המדד "בגין") עלה בשנת 2021, ב-2.8%, הקצב המהיר ביותר מאז שנת 2009, אך הוא מצוי בתחום יעד יציבות המחירים (3%-1%). זאת, בשונה ממדינות רבות, בהם מדדי האינפלציה גבוהים מיעדי הבנקים המרכזיים. ההסברים העיקריים לקצב העלייה המהיר, כאמור, הם פתיחת המשק כמעט במלואו, במהלך מרבית חודשי השנה, לאחר הסגרים בשנת 2020, אשר אפשרה את התרחבות הביקושים במשק (אשר בחלקם היו "כבושים") ולצד זה התגברות המגמות העולמיות של התייקרות חומרי גלם ותובלה. תופעות דומות נצפו גם במשקים מערביים נוספים ואף בעוצמה רבה יותר.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") עלה בשנת 2021, ב-2.4%.

בשנת 2021 לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עמדה על 0.1%, בדומה לרמתה החל מחודש אפריל 2020.

בהחלטת הוועדה המוניטרית מיום 21 בפברואר 2022, לא השתנתה הריבית, כאשר הוועדה ציינה כי במשק הישראלי נרשמה צמיחה גבוהה לצד נגיף הקורונה והאינדיקטורים השונים מצביעים על המשך הגידול בפעילות בקצב נאה. לכן, הוועדה מעריכה כי בחודשים הקרובים יבשילו התנאים להתחיל בתהליך הדרגתי של העלאת הריבית בהתאם לתוואי האינפלציה, קצב הצמיחה והתעסוקה. זאת על מנת להמשיך ולתמוך בהשגת יעדי המדיניות, ולהבטיח המשך פעילותם התקינה של השווקים הפיננסיים.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה בשנת 2021 ב-30.9% לאחר שירד בשנת 2020 בכ-0.4%. זהו שיעור העלייה הגבוה ביותר מאז שנת 2009. עליות השערים הושפעו במהלך השנה ממצב התחלואה: מדובר בהשפעה לחיוב ממבצע החיסונים אשר הביא לירידה בתחלואה ולפתיחת המשק כמעט במלואו ברבעון השני כאשר ברבעון השלישי החל הגל הרביעי של התחלואה, אשר לא הביא לסגירת המשק. אמצעי המדיניות התקציבית והמוניטרית אשר תמכו בפעילות הכלכלית בארץ לצד התאוששות הצמיחה בעולם, באו לידי ביטוי הן בנתונים מקרו כלכליים טובים אשר פורסמו במהלך השנה וכן ברווחיות גבוהה של חברות ציבוריות רבות. גורמים אלה, לצד העברת התקציב בחודש נובמבר 2021, תרמו לעליות השערים.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה, הסתכם בשנת 2021 בכ-1.878 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-1.1% ביחס לרמתו הממוצעת בשנת 2020.

שוק אגרות החוב הממשלתיות הושפע בשנת 2021 מפתיחת המשק והעלייה הן באינפלציה בפועל והן בציפיות לאינפלציה לשנים הקרובות, בדומה למצב בשוקי אג"ח במשקים במדינות מתקדמות אחרות. כך, מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד עלה בשנה שחלפה בכ-7.4% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות ירד בשיעור של כ-0.8%.

מדד אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, עלה בשנת 2021, בכ-8.7%, הן בהשפעת הציפיות לעלייה באינפלציה והן מפתיחת המשק אשר באה לידי ביטוי גם בשיפור במצב החברות במשק.

תכניות הסיוע של ממשלת ישראל

משבר הקורונה, אשר פרץ בחודש מרס 2020, הביא את הממשלה לגבש תכנית כלכלית לסיוע למשק לצורך התמודדות עם המשבר בהיקף של כ-202.3 מיליארד ש"ח לשנים 2020-2021, אשר עודכנה בחודש אוגוסט 2021, לכ-187.7 מיליארד ש"ח. זאת, על רקע התאוששות המשק וירידת הביקוש להלוואות בערבות המדינה אשר הביאה לעדכון כלפי מטה בהיקף הסיוע באמצעות אשראי ותזרים. מתוך התכנית המעודכנת, כאמור, כ-136.8 מיליארד ש"ח, מהווים סיוע תקציבי לתקופה האמורה (כ-68.2 מיליארד ש"ח לשנת 2021). היקף הביצוע מתוך התכנית הדו-שנתית עמד בסוף חודש דצמבר 2021, על כ-93%.

תכנית מוניטרית של בנק ישראל

בנק ישראל, פעל החל מחודש מרס 2020, באמצעות שורה של צעדי מדיניות, מעבר להורדת הריבית ל-0.1%, כדי לתמוך בשוקי ההון, לסייע בתמסורת המדיניות המוניטרית ולהקל על לקוחות המערכת הבנקאית, העסקים והצרכנים. פירוט ניתן למצוא בדוח לשנת 2020. בין שאר הפעולות במהלך שנת 2021 ניתן למנות:

1. בשנת 2020 הוחלט על פעילות בשוק הפתוח כולל רכישה בשוק המשני של אג"ח ממשלתיות מסוגים שונים ולתקופות שונות לפדיון ב-85 מיליארד ש"ח. נכון ל-31 בדצמבר 2021, עמד היקף הרכישות על 85 מיליארד ש"ח ובכך סיים בנק ישראל תכנית זו.
2. ביצוע עסקאות ריפו עם אג"ח ממשלתי וכן עם אג"ח תאגידיות בדירוג AA ומעלה, כבטוחות, מול מוסדות פיננסיים. נכון ל-31 בדצמבר 2021, עמד היקף העסקאות על 0.1 מיליארד ש"ח ובנק ישראל הודיע כי אפשרות זו הסתיימה בסוף שנת 2021.

3. בנק ישראל מציע לבנקים הלוואות לטווח ארוך לטובת העמדת אשראי לעסקים קטנים. היקף ההלוואות במסגרת תכניות אלה עמד ב-31 בדצמבר 2021 על 40 מיליארד ש"ח. ב-5 ביולי 2021, הודיע בנק ישראל כי הנדבך בו סופקו הלוואות לבנקים בריבית של מינוס 0.1% הסתיים כמתוכנן ביוני 2021 והנדבך של הלוואות בריבית של 0.1% יסתיים ב-1 לאוקטובר 2021, או בתום ניצול 40 מיליארד ש"ח.

צעדים אלה של בנק ישראל תמכו בהגברת היציבות בשווקים הפיננסיים ובכך הקלו על הבנק לסייע ללקוחותיו, הן במגזר העסקי והן במגזר משקי הבית.

השפעת משבר הקורונה

בשנת 2021 נמשכה מגיפת הקורונה כאשר לקראת סופה וביתר שאת בראשית שנת 2022, החל הגל החמישי של התחלואה המתאפיין בהדבקה מהירה הגורמת לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו. בנקים מרכזיים ברחבי העולם עדיין פועלים במגוון של כלים לצורך תמיכה בפעילות הכלכלית, אך בחלק מן המדינות חלו שינויים ומידת ההרחבה המוניטרית הולכת ופוחתת.

לקראת סוף שנת 2020 אושרו לשימוש חיסונים, בחלק ממדינות העולם המובילות מסתמן תהליך מוצלח יחסית של התחסנות, מה שפעל להפחתה של המגבלות. ביתר המדינות תהליך ההתחסנות איטי יחסית עד כה, ולכן מדינות אלו, בפרט מדינות הכלולות במניין השווקים המתעוררים, עדיין חשופות במידה רבה יחסית לסיכונים הכלכליים הנובעים ממגבלות הנובעות מהיקפי התחלואה.

ההכנסה מהפסדי אשראי בשנת 2021 הסתכמה בכ-812 מיליון ש"ח, הכנסות אלו הושפעו באופן מהותי מגביות, מהירידה במצב התחלואה, משיפור בפרמטרים המקרו כלכליים ומההתרחבות הכלכלית במשק בשנת 2021, מזה הכנסה בשיעור של כ-0.10% נרשמה בהפרשה הקבוצתית. השפעות הצעדים ותכניות הסיוע שאושרו בתחילת המשבר הולכות ומתפוגגות, והבנק לא צופה שתהיה להן השפעה שלילית משמעותית על סיכון האשראי, לאור הצטברות אינדיקציות חיוביות בקשר עם האוכלוסיות שנהנו מתכניות הסיוע הנ"ל הן בקרב משקי הבית והן בקרב הלווים העסקיים כגון: שיעורם הגבוה של הלווים שחזרו לשלם לאחר תקופת הדחיות, שיעורם הנמוך של הלווים שנכנסו לפיגור מקרב אוכלוסיית הלווים שחזרו לשלם, שיעורם הגבוה של לווים שהועמדה להם הלוואה בערבות מדינה שהחלו בהחזר האשראי, שיעור הלווים הנמוך שנכנסו לפיגור מקרב אוכלוסייה זו וכיוצא באלה.

על מנת לשקף באופן נאות את השיפור בנתונים הכלכליים ב-2021 בהשוואה ל-2020, ועל רקע אופיו המתמשך של המשבר, הבנק המשיך לבחון במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2021 את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים, תוך מתן משקל הן להתפתחויות שנסקרו לעיל והן להערכות לפיהן הסיכון לפגיעה חדשה נוספת בפעילות העסקית מההיבט האפידמיולוגי עדיין קיים, אך קטן ביחס לראשית האירוע, זאת הודות לאחוזי ההתחסנות הגבוהים באוכלוסייה, התווספותן של תרופות לטיפול בתסמינים וצמצום התחלואה הקשה, ולהתאמת המשק לפעילות בתקופות של עלייה בתחלואה. שינויים נוספים בהערכות, באומדנים ובתחזיות של ההנהלה יכולים להשפיע על ההפרשה להפסדי אשראי.

הבנק ממשיך לבחון את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו שנקלעו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר. במסגרת זו מחודדים באופן שוטף דגשים בהעמדת אשראי ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק, תוך היערכות והתאמת הפעילות.

למידע נוסף ראה פרק סיכוני אשראי.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

סיכונים מובילים ומתפתחים בסביבת הפעילות

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

- סיכון אסטרטגי.
- סיכון אבטחת מידע וסייבר.
- סיכון טכנולוגיה.
- סיכון רגולציה.
- סיכון סביבתי.
- סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct).
- סיכון מאקרו-כלכלי.

לפירוט על סיכונים אלו ראה בפרק סקירת הסיכונים, החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם.

שינויים עיקריים בשנה החולפת

הסכם עם חברת טריא

בחודש מרס 2021 התקשר הבנק עם חברת טריא בהסכם לפיתוח משותף של מערכת משכנתאות עבור הבנק ועבור טריא.

התשלום לטריא מכח ההסכם הינו בסכום שאינו מהותי לבנק.

לאומי פרטנרס בע"מ

למידע בדבר עסקאות שביצעה לאומי פרטנרס במהלך שנת 2021 ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות.

בנק לאומי ארה"ב

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר "BLC", תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם "Valley".

למידע בדבר העסקה ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות.

להלן דוח רווח והפסד מאוחד המציג את תוצאות בנק לאומי ארה"ב[א][ב] בשורה נפרדת

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	**10,863**	9,300	10,379
הוצאות ריבית	**1,298**	1,368	2,362
הכנסות ריבית, נטו	**9,565**	7,932	8,017
(הכנסות) הוצאות בגין הפסדי אשראי	**(842)**	2,334	533
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**10,407**	5,598	7,484
הכנסות שאינן מריבית			
הכנסות מימון שאינן מריבית	**1,694**	970	1,640
עמלות	**3,335**	3,135	3,070
הכנסות אחרות	**281**	34	162
סך כל ההכנסות שאינן מריבית	**5,310**	4,139	4,872
הוצאות תפעוליות ואחרות			
משכורות והוצאות נלוות	**3,861**	3,375	3,969
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,392**	1,410	1,400
הוצאות אחרות	**1,558**	1,639	1,907
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**6,811**	6,424	7,276
רווח לפני מיסים	**8,906**	3,313	5,080
הפרשה למיסים על הרווח	**3,188**	1,312	1,752
רווח לאחר מיסים	**5,718**	2,001	3,328
חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות לאחר מס	**310**	101	194
מזה: חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של בנק לאומי ארה"ב[ב]	**218**	113	215
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**6,028**	2,102	3,522
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**–**	–	–
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**6,028**	2,102	3,522

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינחברתיות בין הבנק ללאומי ארה"ב.
(ב) בנק לאומי ארה"ב כולל את תוצאות פעילות BLC ו-BLUSA.

הרווח שצפוי לבנק מהשלמת העסקה הינו בין 650-750 מיליון ש"ח לאחר מס. הרווח הסופי ייקבע בהתאם למחיר המניה, ההון העצמי של BLC ושער החליפין בסמוך למועד ההשלמה. להערכת הבנק, השלמת העסקה צפויה להביא לשיפור של כ-0.5% ביחסי ההון של לאומי.

להלן דוח מאזן מאוחד המציג את יתרות בנק לאומי ארה"ב[א][ב] בשורה נפרדת

	31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
נכסים			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**195,722**	136,117	76,911
ניירות ערך	**81,778**	87,677	80,202
אשראי לציבור	**329,201**	283,121	267,839
הפרשה להפסדי אשראי	**(4,245)**	(4,993)	(3,138)
אשראי לציבור, נטו	**324,956**	278,128	264,701
אשראי לממשלות	**940**	632	744
השקעות בחברות כלולות	**1,113**	795	765
בניינים וציוד	**2,618**	2,805	2,870
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**-**	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**13,953**	15,100	10,910
נכסים אחרים	**6,935**	8,358	7,777
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**2,447**	3,019	1,117
השקעה בחברת הבת בנק לאומי ארה"ב	**2,340**	2,301	2,521
סך כל הנכסים	**632,802**	534,932	448,518
התחייבויות והון			
פיקדונות הציבור	**514,968**	427,517	354,507
פיקדונות מבנקים	**25,370**	15,036	6,078
פיקדונות ממשלות	**299**	193	184
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**2,046**	353	123
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**15,428**	16,303	19,958
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**15,475**	17,191	11,464
התחייבויות אחרות	**17,601**	20,670	20,793
סך כל ההתחייבויות	**591,187**	497,263	413,107
זכויות שאינן מקנות שליטה	**5**	5	5
הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	**41,610**	37,664	35,406
סך כל ההון	**41,615**	37,669	35,411
סך כל ההתחייבויות וההון	**632,802**	534,932	448,518

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינחברתיות בין הבנק ללאומי ארה"ב.
(ב) בנק לאומי ארה"ב כולל את תוצאות פעילות BLC ו-BLUSA.

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (להלן "הרווח הנקי") בשנת 2021 הסתכם לסך של כ-6,028 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-2,102 מיליון ש"ח בשנת 2020.

התשואה להון בשנת 2021 עמדה על שיעור של כ-15.0% בהשוואה לכ-5.7% בשנת 2020.

התשואה להון ברבעון הרביעי של השנה עמדה על שיעור של 14.8% בהשוואה לשיעור של 9.8% ברבעון הרביעי אשתקד. הגידול המשמעותי בתשואה להון מקורו בגידול מהותי בהכנסות לצד גידול מתון בהוצאות ובהקטנת ההפרשה להפסדי אשראי בהשוואה לגידול משמעותי בהוצאה להפסדי אשראי בתקופה המקבילה אשתקד.

ביום 8 במרס 2022 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בסך של 588 מיליון ש"ח, המהווים כ-40% מהרווח לרבעון הרביעי של שנת 2021, וזאת בנוסף לחלוקות דיבידנד בסך של כ-2 מיליארד ש"ח במחצית השניה של שנת 2021.

הכנסות הריבית נטו בשנת 2021 הסתכמו לסך של 10,346 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של כ-18.6%, לעומת שנת 2020. הגידול בהכנסות הריבית הינו תוצאה של הגידול בתיק האשראי של הבנק ופערי המדד בין השנים אשר קוזזו בחלקן מהשפעות ירידת ריבית הפד וריבית בנק ישראל. בשנת 2021 המדד היה חיובי ועמד על שיעור של 2.4% למול מדד שלילי בשיעור של 0.6% בשנת 2020.

ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי בשנת 2021 משקפות שיעור הכנסה של כ-0.25% מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור לעומת שיעור הוצאה של כ-0.88% בשנת 2020. ההכנסה בשנת 2021 מקורה הן בהפרשה הפרטנית בעיקר כתוצאה מגביות והן בהפרשה הקבוצתית, על רקע ההתרחבות הכלכלית במשק, הירידה במצב התחלואה והשיפור בפרמטרים המאקרו כלכליים שנרשמו במהלך שנת 2021, נסיבות שהובילו לרישום של הכנסה קבוצתית מהפסדי אשראי בשיעור של כ-0.10% בשנת 2021. ברבעון הרביעי של שנת 2021 נרשמה הכנסה בשיעור של כ-0.10% מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור בהשוואה להוצאה בשיעור של כ-0.37% ברבעון המקביל אשתקד. ההכנסה ברבעון הרביעי של השנה מקורה בהפרשה הפרטנית, בעיקר עקב גביות.
שיעור ההפרשה להפסדי אשראי ביחס ליתרת האשראי ליום 31 בדצמבר 2021 עמד על שיעור של 1.3%.

לפרטים נוספים ראה פרק סיכוני אשראי להלן.

הכנסות מימון שאינן מריבית בשנת 2021 הסתכמו לסך של כ-1,714 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-1,026 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול בהכנסות מקורו בעיקר ברווחים ממכירת מניות ריטיילורס בסך של כ-313 מיליון ש"ח, מרווחים שמומשו ושטרם מומשו בגין מניות איירונסורס בסך של כ-205 מיליון ש"ח ומהשפעת נגזרים והפרשי שער. יצוין כי שנת 2020 הושפעה מהתנודתיות בשוקי ההון בעקבות התפרצות נגיף הקורונה.

העמלות התפעוליות והאחרות עלו בכ-225 מיליון ש"ח בשנת 2021 לעומת שנת 2020. עיקר העלייה מקורה בעמלות מניירות ערך, עמלות מעסקי מימון, עמלות טיפול אשראי, ועמלות כרטיסי אשראי.

ההכנסות האחרות הסתכמו לסך של 291 מיליון ש"ח לעומת סך של 59 מיליון ש"ח בשנת 2020. עיקר הגידול מקורו ברווח ממכירת מבנים במהלך השנה.

ההוצאות התפעוליות והאחרות עלו בשנת 2021 בכ-382 מיליון ש"ח לעומת שנת 2020, גידול בשיעור של 5.4%.
הוצאות השכר והנלוות עלו בשיעור של כ-13.4% בעיקר על רקע הפרשות למענקים, בהתחשב בתוצאות הכספיות.
ההוצאות התפעוליות האחרות (לרבות הוצאות האחזקה והפחת), ירדו בשיעור של כ-3.6%.

יחס היעילות לשנת 2021 השתפר ועמד על שיעור של 46.8% לעומת שיעור של 53.8% בשנת 2020.

יחס היעילות ברבעון הרביעי של השנה עמד על שיעור של 47.9% לעומת שיעור של 50.7% ברבעון הרביעי אשתקד.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בשנת 2021 הסתכם ל-4.15 ש"ח לעומת 1.44 ש"ח בשנת 2020.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 31 בדצמבר 2021 על שיעור של 11.50%. יחס ההון הכולל ליום 31 בדצמבר 2021 עמד על שיעור של 14.21%.
לפרטים נוספים ראה ביאור 25ב.

למידע בנוגע לתוצאות לפי רבעונים ראה נספח דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הכנסות ריבית, נטו

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021		2020	
	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)
	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסות ריבית	**11,672**	**2.20**	10,175	2.22
הוצאות ריבית	**1,326**	**0.36**	1,452	0.44
הכנסות ריבית, נטו	**10,346**	**1.84**	8,723	1.78
תשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (NIM)		**1.95**		1.90

בשנת 2021 חלה עלייה בהכנסות הריבית נטו לעומת שנת 2020 אשר נבעה בעיקר מצמיחה בתיק האשראי ומפערי המדד בין התקופות אשר קוזזו בחלקן מהשפעות ירידת ריבית הפד וריבית בנק ישראל.

המדד בשנת 2021 עמד על שיעור חיובי של 2.4% בהשוואה למדד שלילי בשנת 2020 בשיעור שלילי של 0.6%. הכנסות הריבית נטו בשנת 2021 הושפעו לטובה מהמדד החיובי בסך של כ-802 מיליון ש"ח, בעוד בשנת 2020 התוצאות הושפעו לרעה מהמדד השלילי בסך של כ-101 מיליון ש"ח.

שיעור ההכנסה ירד ב-0.02% בין השנים, בעיקר לאור הירידה בריביות חסרות הסיכון השקלית והדולרית ושחיקת מרווחי האשראי, שינוי בתמהיל האשראי, ומגידול ביתרות הנכסים הנזילים שקוזזו ברובם על ידי השפעת המדד האמורה.

שיעור ההוצאה ירד ב-0.08% בין השנים, בעיקר לאור הירידה בריבית חסרת הסיכון השקלית והדולרית, שינוי בתמהיל ההתחייבות ועלייה בחלקו של העו"ש שקוזזו חלקית על ידי השפעת המדד.

כתוצאה מהאמור, בשנת 2021 חלה עלייה בתשואה נטו על הנכסים נושאי הריבית בשיעור של 0.05% וכן עלייה בפער הריבית - פער הריבית הכולל בשנת 2021 הינו 1.84% לעומת פער של 1.78% בשנת 2020.

להלן נתונים על פערי הריבית מפעילות בישראל בחלוקה למגזרי הצמדה:

במגזר המדדי פער הריבית בשנת 2021 עמד על שיעור של 1.46% לעומת 1.12% בשנת 2020. במגזר המט"ח פער הריבית בשנת 2021 עמד על שיעור של 0.88% לעומת 0.78% ב בשנת 2020. במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית בשנת 2021 עמד על שיעור של 1.76% לעומת 2.00% בשנת 2020.

הכנסות הריבית נטו ברבעון רביעי של השנה הסתכמו לסך של כ-2,553 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של כ-15.2% בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד. המדד ברבעון הרביעי של השנה עמד על שיעור חיובי של 0.2% וברבעון המקביל אשתקד נותר ללא שינוי. הגידול בהכנסות הריבית נטו בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד מקורו בעיקר בצמיחה בתיק האשראי.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית.

למידע נוסף ראה שינויים עיקריים בתוצאות פעילות המגזרים הפיקוחיים בפרק מגזרי פעילות פיקוחיים.

הוצאות בגין הפסדי אשראי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	השינוי
	במיליוני ש"ח		
הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי	**(486)**	664	(1,150)
הוצאה (הכנסה) קבוצתית בגין הפסדי אשראי	**(326)**	1,888	(2,214)
סך כל ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי	**(812)**	2,552	(3,364)
מזה:			
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	**(622)**	2,105	(2,727)
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	**(145)**	175	(320)
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	**(45)**	271	(316)
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות	**-**	1	(1)
סך כל ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי	**(812)**	2,552	(3,364)
יחסים באחוזים:			
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	**(0.15)**	0.23	
שיעור ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	**(0.25)**	0.88	
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.03**	(0.18)	
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**1.99**	(10.00)	

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה פרק סיכוני אשראי, סעיף גילוי, הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי, ביאור 13 וביאור 30.

הכנסות שאינן מריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	השינוי
	במיליוני ש"ח		באחוזים
הכנסות מימון שאינן מריבית	**1,714**	1,026	688	67.1
עמלות	**3,506**	3,281	225	6.9
הכנסות אחרות	**291**	59	232	+
סך הכל	**5,511**	4,366	1,145	26.2

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר[א]	**310**	(1)	311	+
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	**231**	377	(146)	(38.7)
רווחים שמומשו ושטרם מומשו, נטו ודיבידנד ממניות שאינן למסחר[א]	**842**	227	615	+
רווחים (הפסדים) נטו ממניות של חברות מוחזקות	**-**	(2)	2	100.0
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים בגין פעילויות למטרות מסחר	**349**	367	(18)	(4.9)
(הפסדים) רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ודיבידנד[א]	**(18)**	58	(76)	-
סך הכל	**1,714**	1,026	688	67.1

(א) כולל השפעת הפרשי שער.

ההכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער הושפעו בשנת 2021 בעיקר מעליית הריבית חסרת הסיכון בגין נגזרים שאינם למטרות מסחר, בעוד שבשנת 2020 הן הושפעו מהירידה בריבית חסרת הסיכון.
הרווחים ממניות שאינן למסחר כוללים בשנת 2021 רווחים שמומשו ושטרם מומשו בגין מניות ריטיילורס ומניות איירונסורס בסך של כ-518 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס), בשנת 2020 כוללים רווח ממכירת מניות ויזה בסך 86 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס).

להלן פירוט העמלות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
ניהול חשבון	**649**	642	7	1.1
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	**784**	727	57	7.8
כרטיסי אשראי	**365**	327	38	11.6
טיפול באשראי	**203**	173	30	17.3
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים[א]	**281**	268	13	4.9
הפרשי המרה	**402**	392	10	2.6
עמלות מעסקי מימון	**495**	442	53	12.0
עמלות אחרות	**327**	310	17	5.5
סך כל העמלות	**3,506**	3,281	225	6.9

(א) כולל דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירה.

הגידול בעמלות בשנת 2021 בשיעור של כ-6.9% בהשוואה לשנת 2020 מקורו בעמלות מניירות ערך, עמלות טיפול אשראי, עמלות כרטיסי אשראי ועמלות מעסקי מימון, בעיקר על רקע גידול בהיקפי הפעילות.

להלן פירוט ההכנסות האחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
רווחים מיעודה לפיצויים	**83**	9	74	+
הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד	**208**	50	158	+
סך הכל	**291**	59	232	+

הוצאות תפעוליות ואחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
משכורות והוצאות נלוות	**4,242**	3,742	500	13.4
פחת והפחתות	**694**	678	16	2.4
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	**841**	924	(83)	(9.0)
הוצאות אחרות	**1,651**	1,702	(51)	(3.0)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**7,428**	7,046	382	5.4

יחס היעילות לשנת 2021 השתפר ועמד על שיעור של 46.8% לעומת שיעור של 53.8% בשנת 2020. השיפור המהותי ביחס היעילות נובע מגידול מהותי בהכנסות בשיעור של כ-21.1% לעומת גידול מתון יותר בהוצאות בשיעור של כ-5.4%, על רקע ההפרשות למענקים, כאמור להלן. הירידה בהוצאות אחרות הינה תוצאה של שורה של מהלכים בהן נקט הבנק על מנת להתאים את ההוצאות למיקודים העסקיים.

יחס ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך המאזן הינו 1.13%, לעומת 1.27% בשנת 2020.

הוצאות שכר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
שכר ונלוות	**3,871**	3,374	497	14.7
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה	**371**	368	3	0.8
סך הכל הוצאות שכר	**4,242**	3,742	500	13.4

הוצאות שכר ונלוות מהוות כ-57.1% מסך כל ההוצאות התפעוליות בשנת 2021, לעומת כ-53.1% בשנת 2020.

הוצאות השכר עלו בשנת 2021 בהשוואה לשנת 2020 בעיקר על רקע הפרשות למענקים בהתחשב בתוצאות הכספיות.

הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

להלן הוצאות והשקעות בגין מערך טכנולוגיית המידע

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021			
	תוכנה	חומרה[א]	אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:				
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות	**398**	**93**	**-**	**491**
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הוונו לנכסים	**115**	**49**	**-**	**164**
הוצאות בגין מיקור חוץ	**48**	**-**	**3**	**51**
הוצאות בגין פחת	**523**	**78**	**8**	**609**
הוצאות אחרות	**35**	**11**	**28**	**74**
סך הכל הוצאות	**1,119**	**231**	**39**	**1,389**
תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:				
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות	**274**	**-**	**-**	**274**
עלויות בגין מיקור חוץ	**119**	**-**	**-**	**119**
עלויות רכישה או רישיונות שימוש[ב][ג]	**94**	**57**	**-**	**151**
עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין	**-**	**-**	**13**	**13**
סך הכל עלויות	**487**	**57**	**13**	**557**
יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע				
סך הכל עלות מופחתת	**809**	**149**	**383**	**1,341**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020			
	תוכנה	חומרה[א]	אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע, כפי שנכללו בדוח רווח והפסד:				
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות	384	86	-	470
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הוונו לנכסים	145	49	-	194
הוצאות בגין מיקור חוץ	60	-	3	63
הוצאות בגין פחת	497	84	9	590
הוצאות אחרות	37	24	27	88
סך הכל הוצאות	1,123	243	39	1,405
תוספות לנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה:				
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות	246	-	-	246
עלויות בגין מיקור חוץ	102	-	-	102
עלויות רכישה או רישיונות שימוש[ב][ג]	145	60	-	205
עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין	-	-	18	18
סך הכל עלויות	493	60	18	571
יתרות נכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע				
סך הכל עלות מופחתת	908	183	339	1,430

(א) לרבות תשתיות תקשורת.

(ב) עלויות רכישה או רישיונות שימוש בגין מערך טכנולוגיית המידע אשר לא סווגו בדוחות הכספיים כרכוש קבוע (עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין) אלא כהוצאה מראש.

(ג) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל

הרווח הכולל לשנת 2021 הסתכם לסך של 5,943 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 2,805 מיליון ש"ח בשנת 2020.

הפער בין הרווח הכולל לרווח הנקי בשנת 2021 מקורו בעיקר מהתאמות חיוביות להתחייבויות בגין הטבות לעובדים בסך של 392 מיליון ש"ח אשר נבעו בעיקר מהשפעות האינפלציה, תשואות גבוהות על נכסי התכנית והפחתת קרן ההון, אשר קוזזו בחלקן מירידת ריבית ההיוון וכן מהתאמות שליליות בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 438 מיליון ש"ח, אשר נבעו בעיקר מעליית הריבית (בשנת 2020 - הושפעו מירידת הריבית).

יצוין כי לאחר תאריך המאזן חלו ירידות משמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית הריבית והעימות הצבאי בין אוקראינה לרוסיה. במקביל, עליית הריבית הובילה לירידה בהתחייבויות הפנסיוניות.

התאמות אלה נזקפות ישירות לרווח כולל אחר ובתקופות מאוחרות יותר נזקפות לרווח והפסד.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**6,028**	2,102
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר, המיוחס לבעלי המניות של הבנק:		
התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן, נטו	**(438)**	814
התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים	**392**	336
התאמות אחרות[א]	**(75)**	(8)
השפעת המס המתייחס	**4**	(460)
בניכוי הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(32)**	(21)
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק לאחר מיסים	**(85)**	703
רווח כולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	**5,943**	2,805

(א) להרכב ההתאמות האחרות ראה ביאור 10.

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-31 בדצמבר 2021 ב-656.5 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-556.0 מיליארד ש"ח בסוף 2020 - גידול של 18.1%, מאזן הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2021 ב-631.0 מיליארד ש"ח לעומת 532.8 מיליארד ש"ח בסוף 2020, גידול של 18.4%.

הגידול העיקרי בנכסים הינו במזומנים ופיקדונות בבנקים אשר גדלו בשיעור של כ-44.9%, ובאשראי לציבור אשר גדל בשיעור של כ-16.1%. גידולים אלו מומנו בעיקר על ידי גידול בפיקדונות הציבור אשר גדלו בשיעור של 20.2% בהשוואה לשנה קודמת. גידולים אלו, לצד הירידה בריבית הפד ובריבית בנק ישראל בהשוואה לאשתקד, ופערי המדד, תרמו משמעותית לגידול בהכנסות הריבית נטו במהלך התקופה.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-128.7 מיליארד ש"ח, כ-19.6% מסך הנכסים. ב-2021 יוסף השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-3.3%, יוסף ביחס לאירו ב-10.8% ויוסף ביחס לליש"ט ב-4.3%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של כ-0.7% בסך כל המאזן של הקבוצה.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-2,144 מיליארד ש"ח, לעומת 1,734 מיליארד ש"ח בסוף 2020, גידול של כ-23.6%.

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

	מאוחד			
	31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
סך כל המאזן	**656,454**	556,035	100,419	18.1
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**197,402**	136,194	61,208	44.9
ניירות ערך	**86,927**	92,297	(5,370)	(5.8)
אשראי לציבור, נטו	**342,879**	295,341	47,538	16.1
בניינים וציוד	**2,720**	2,932	(212)	(7.2)
פיקדונות הציבור	**537,269**	447,031	90,238	20.2
פיקדונות מבנקים	**25,370**	15,143	10,227	67.5
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**15,428**	16,303	(875)	(5.4)
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**41,610**	37,664	3,946	10.5

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים

	מאוחד			
	31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
אשראי תעודות, נטו	**1,637**	1,067	570	53.4
ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו	**52,935**	42,308	10,627	25.1
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו, נטו	**7,994**	15,655	(7,661)	(48.9)
מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו, נטו	**16,528**	15,896	632	4.0
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות, נטו	**70,136**	60,084	10,052	16.7
מכשירים נגזרים[א]	**892,563**	698,304	194,259	27.8
אופציות מכל הסוגים[ב]	**110,897**	92,392	18,505	20.0
נכסים כספיים חוץ מאזניים של לקוחות	**1,487,519**	1,177,655	309,864	26.3

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, **swaps**, **futures** ונגזרי אשראי. למידע נוסף ראה ביאור 28.א. ו-28.ב.

(ב) למידע נוסף ראה ביאור 28.ב.

הקיטון במסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו נובע בעיקרו מפעולות שנקט הבנק לצמצום מסגרות אשראי בלתי מנוצלות בהתאם לצו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי סעיף 9(ג) לחוק (הוראת שעה) התשפ"א-2020 ("הצו"), בהמשך להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 ("החוק"). המהלך לצמצום מסגרות לא מנוצלות בכרטיסי אשראי מכח הצו והחוק הוחל על כלל לקוחות הבנק ולא רק על הלקוחות הפרטיים.

בהמשך לאמור בפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי לימים 31 בדצמבר 2021 ו-31 בדצמבר 2020 יצוין כי הבנק ביצע פעולות לצמצום סך מסגרות האשראי בהתבסס בין היתר על חוות דעת מקצועיות שהתקבלו וכן ביצע שורה של מהלכים שמטרתם היתה לתמוך וללוות את פעולות הצמצום, ובהם: הדרכות מתאימות לסניפי הבנק, מעקב אחר שיעורי ניצול מסגרות ועוד. הבנק ביצע שני מהלכי צמצום נוספים במהלך דצמבר 2021 ובמהלך ינואר 2022.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור ברוטו גדל בשנת 2021 בשיעור של 15.6%. האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי, הסתכם בסוף 2021 ב-342.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-295.3 מיליארד ש"ח בסוף 2020, גידול בשיעור של כ-16.1%. בנטרול השפעת השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ, גדל האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2021 בשיעור של 16.6% בהשוואה לסוף שנת 2020.

האשראי לציבור נטו, מהווה 52.2% מסך כל המאזן לעומת 53.1% בסוף 2020.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים בסוף 2021 ב-19,688 מיליון ש"ח בהשוואה ל-19,048 מיליון ש"ח בסוף 2020, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

האשראי לציבור נטו בשקלים לא צמודים מהווה ליום 31 בדצמבר 2021 כ-72.3% מסך האשראי, וכ-71.5% לסוף שנת 2020. האשראי הצמוד מהווה ליום 31 בדצמבר 2021 14.0% מסך האשראי, בהשוואה לכ-14.6% לסוף שנת 2020.

למידע נוסף בנוגע להשפעת משבר הקורונה ראה פרק סיכוני אשראי.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים

	31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**103,199**	89,753	13,446	15.0
אנשים פרטיים - אחר	**27,284**	25,412	1,872	7.4
בינוי ונדל"ן	**89,386**	69,542	19,844	28.5
מסחרי	**28,012**	27,048	964	3.6
תעשיה	**21,657**	19,991	1,666	8.3
אחר	**73,341**	63,595	9,746	15.3
סך הכל	**342,879**	295,341	47,538	16.1

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק סיכוני אשראי.

סיכון אשראי בעייתי

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות

	31 בדצמבר					
	2021			2020		
	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
סיכון אשראי פגום, נטו	**2,007**	**119**	**2,126**	2,889	153	3,042
סיכון אשראי נחות, נטו	**741**	**11**	**752**	339	25	364
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, נטו	**2,077**	**646**	**2,723**	3,299	309	3,608
סך הכל	**4,825**	**776**	**5,601**	6,527	487	7,014

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות (המשך)

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
סיכון אשראי בעייתי מסחרי	**6,054**	7,807
סיכון אשראי בעייתי קמעונאי	**1,283**	1,427
סך הכל	**7,337**	9,234
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	**1,736**	2,220
סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי	**5,601**	7,014

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק סיכוני אשראי וביאור 30.

ניירות ערך

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו)

מדיניות ניהול ההשקעות בניירות ערך (הנוסטרו) של הקבוצה מוגדרת במסגרת תכנית העבודה השנתית והרב-שנתית של הקבוצה. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון המאושר להשגת היעדים העסקיים. תיאבון הסיכון כולל עקרונות ומגבלות כמותיות להפסדים שהקבוצה מוכנה לספוג בתרחישים ברמות שונות של חומרה. המגבלות העיקריות מתייחסות לסכומי ההשקעה, רמות סיכון (דירוגי אשראי, מח"מ, ריבית, וכו'), חשיפה למנפיק, חשיפה למנהל השקעות/למנהל קרן, חשיפה גיאוגרפית, וכו'. כל ההשקעות מבוצעות מתוך רשימה של מכשירי השקעה מותרים להשקעה.

תיקי הנוסטרו מנוהלים מתוך ראייה כוללת ברמת הבנק והקבוצה בהיותם מרכיב מרכזי בניהול סיכוני הנזילות וסיכוני השוק.

הראייה הכוללת משתקפת בעקרון העדפת השקעות בעלות מתאם חלקי/נמוך עם יתר פעילות הבנק והקבוצה. בהתאם לכך, מובא בחשבון היתרון הגלום בהשקעות הנוסטרו במט"ח בניירות ערך שהונפקו בחו"ל, התורמות לפיזור סיכונים מחוץ למשק הישראלי.

פיזור הסיכונים בתיק הנוסטרו רב מימדי: פיזור גיאוגרפי, בין ענפי משק, בין מנפיקים, בין מנהלי השקעות, בין מכשירי השקעה וכד'.

ההשקעות מבוצעות על בסיס שיקולי רווחיות מתואמת סיכון תוך התחשבות בדרישות ההון המתאימות.

בשיקולי ההשקעה מיוחס דגש מיוחד להימנעות מהפסדים משמעותיים (Tail Risk).

פעילות הנוסטרו מתמקדת בעיקרה בשווקים מרכזיים, המתפקדים בסביבה פיקוחית מפותחת ואפקטיבית.

אישור המכשירים המותרים להשקעה מביא בחשבון היבטים שונים כגון שקיפות וקלות גישה למקור בלתי תלוי ואמין לשערוך/תמחור השווי, ומזעור המורכבות והסיכונים התפעוליים והמשפטיים.

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 בדצמבר 2021 הסתכמו ב-86.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-92.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020, קיטון של 5.8%.

יצוין כי לאחר תאריך המאזן חלו ירידות משמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית הריבית והעימות הצבאי בין אוקראינה לרוסיה.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לארבע קטגוריות: ניירות ערך למסחר, מניות וקרנות שאינן למסחר, אגרות חוב זמינות למכירה ואגרות חוב מוחזקות לפדיון.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך למסחר, לאגרות חוב זמינות למכירה, למניות וקרנות שאינן למסחר או לתיק אגרות חוב מוחזקות לפדיון מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות, מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר. ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה או כמניות שאינן למסחר. אגרות חוב הנרכשות על מנת להחזיקן עד לפדיונם מסווגים בתיק המוחזק לפדיון.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. אגרות חוב זמינות למכירה מוצגות במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני ההפרש נזקף לרווח והפסד. אגרות חוב מוחזקות לפדיון מוצגים במאזן לפי עלות מופחתת.

מניות וקרנות שאינן למסחר שקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות במאזן לפי שווין ההוגן וההפרש בין השווי ההוגן לעלות נזקף לדוח רווח והפסד. מניות וקרנות שאינן למסחר שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות במאזן לפי עלות בניכוי ירידת ערך בתוספת או בניכוי שינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשינויים במחירים נצפים כאמור, נזקפים לדוח רווח והפסד.

אופן חישוב השווי ההוגן

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. מניות וקרנות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות בניכוי ירידת ערך, מותאמת מעלה או מטה למחירים נצפים בעסקאות דומות או זהות של אותו מנפיק.

אגרות החוב בישראל הנקובות בשקלים ואינן סחירות משוערכות באמצעות מודל, מכיוון שאין שוק פעיל לאגרות החוב הללו.

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד

	31 בדצמבר								
	2021				2020				
	אגרות חוב מוחזקות לפדיון	אגרות חוב זמינות למכירה[א]	מניות וקרנות לא למסחר	ניירות ערך למסחר[ב]	סך הכל	אגרות חוב מוחזקות לפדיון	אגרות חוב זמינות למכירה[א]	מניות וקרנות לא למסחר	ניירות ערך למסחר[ב]	סך הכל
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב										
של ממשלת ישראל	**4,023**	**23,666**		**2,591**	**30,280**	3,919	34,821		3,144	41,884
של ממשלות זרות[ג]	**-**	**26,512**		**-**	**26,512**	-	19,893		223	20,116
של מוסדות פיננסיים בישראל	**-**	**54**		**288**	**342**	-	69		323	392
של מוסדות פיננסיים זרים[ד]	**-**	**8,302**		**27**	**8,329**	-	8,861		98	8,959
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**2,315**	**7,175**		**42**	**9,532**	2,265	6,996		80	9,341
של אחרים בישראל	**-**	**585**		**106**	**691**	-	220		58	278
של אחרים זרים	**1,693**	**5,136**		**53**	**6,882**	818	6,067		46	6,931
מניות וקרנות נאמנות			**4,344**	**15**	**4,359**			4,335	61	4,396
סך כל ניירות הערך	**8,031**	**71,430**	**4,344**	**3,122**	**86,927**	7,002	76,927	4,335	4,033	92,297

(א) כולל רווחים, נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 1.34 מיליארד ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2020 - רווחים, נטו בסך 2.06 מיליארד ש"ח).

(ב) כולל רווחים, נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 8 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2020 - רווחים, נטו בסך 52 מיליון ש"ח).

(ג) מזה: ממשלת ארה"ב בסך 19.7 מיליארד ש"ח (31 בדצמבר 2020 - בסך 11.5 מיליארד ש"ח).

(ד) מרבית אגרות החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג Super-nationals, Sovereign and Agencies (SSA) או עם גיבוי מדינות.

ליום 31 בדצמבר 2021 כ-82.2% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה, כ-3.6% כתיק למסחר, כ-5.0% כמניות וקרנות שאינן למסחר וכ-9.2% בתיק לפדיון. כ-5.0% משווי ניירות הערך הינן השקעות בקרנות ובמניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של הקרנות/מניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה ביאור 33א.

התיק הזמין למכירה

1. בשנת 2021 היה קיטון ברווח כולל אחר בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך 0.4 מיליארד ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לגידול ברווח כולל אחר בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 0.8 מיליארד ש"ח (לפני השפעת המס) בשנת 2020.
2. בשנת 2021 נזקפו לרווח והפסד רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 0.2 מיליארד ש"ח (לפני השפעת המס) לעומת רווחים נטו בסך 0.4 מיליארד ש"ח (לפני השפעת המס) בשנת 2020.

היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של אגרות חוב המוחזקות בתיק הזמין למכירה ליום 31 בדצמבר 2021 מסתכמת בסכום חיובי של 0.9 מיליארד ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת סכום חיובי של 1.2 מיליארד ש"ח בסוף 2020. סכומים אלה מייצגים רווחים נטו (לאחר השפעת המס) שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.

ביום 1 במרס 2021 סווגה חברת הבת בארה"ב יתרה של כ-750 מיליון ש"ח (225 מיליון דולר) מתיק אגרות חוב זמינות למכירה לתיק אגרות חוב מוחזקות לפדיון.

למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה ביאור 12.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 בדצמבר 2021 בכ-4.4 מיליארד ש"ח, מזה מניות וקרנות סחירות 2.6 מיליארד ש"ח ושאינן סחירות 1.8 מיליארד ש"ח. החל מינואר 2019, שינויים בשווי ההוגן של מניות וקרנות שאינן למסחר שטרם מומשו יוכרו באופן שוטף ישירות בדוח רווח והפסד במקום ברווח הכולל האחר. מסך כל ההשקעה 4.3 מיליארד ש"ח מסווגים בתיק המניות וקרנות שאינן למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 בדצמבר 2021 על סך של 0.4 מיליארד ש"ח.

למידע נוסף ראה ביאור 12.

התיק למסחר

ב-31 בדצמבר 2021, בתיק למסחר יש כ-3.1 מיליארד ש"ח אגרות חוב לעומת 4.0 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2020.
נכון ל-31 בדצמבר 2021 התיק למסחר מהווה כ-3.6% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 4.4% ב-31 בדצמבר 2020.
בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך של 18 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 51 מיליון ש"ח בשנת 2020, ובגין מניות וקרנות נרשמו הפסדים שמומשו ושטרם מומשו בסך 1 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 7 מיליון ש"ח ב-2020.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה ביאור 12.

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינם משכנתאות), שכולו המדורג בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-9.5 מיליארד ש"ח (כ-3.1 מיליארד דולר) ל-31 בדצמבר 2021 לעומת 9.3 מיליארד ש"ח בסוף 2020. מתוך התיק הנ"ל ל-31 בדצמבר 2021 כ-7.2 מיליארד ש"ח (כ-2.3 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 בדצמבר 2021 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-5.1 מיליארד ש"ח. 93.1% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA.

נכון ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-52 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים מסתכם בכ-0.4 מיליארד ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-4.91 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות בסך של כ-2.1 מיליארד ש"ח מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.8 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-4.9 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה ביאור 12.

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 בדצמבר 2021 כ-51.4 מיליארד ש"ח (16.5 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 44.7 מיליארד ש"ח (14.4 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 98.95% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה למוסדות פיננסיים זרים ראה פרק סיכוני אשראי.

ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה יתרת עליית הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושנכללו בתיק הזמין למכירה ב-0.4 מיליארד ש"ח (שהם 0.3 מיליארד ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים. 81.33% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 בדצמבר 2021 הסתכם ב-0.1 מיליארד ש"ח (0.03 מיליארד דולר).

השקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 בדצמבר 2021 ב-24.9 מיליארד ש"ח, מזה סך של 23.9 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-61.9% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.5 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.5 מיליארד ש"ח כולל קרן הון חיובית בסך של 30 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

למידע בנוגע לשעבוד ניירות ערך ראה ביאור 27.

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו בסוף 2021 ב-537.3 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-447.0 מיליארד ש"ח בסוף 2020, גידול בשיעור של 20.2%. בנטרול השפעת השינוי בשערי החליפין, גדלו פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2021 בשיעור של 21.2% בהשוואה לסוף שנת 2020.

להלן תמהיל פיקדונות הציבור לפי סוגים ומגזרי הצמדה

	31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
מטבע ישראלי:				
לא צמוד	**360,890**	310,835	50,055	16.1
צמוד למדד	**10,650**	10,925	(275)	(2.5)
מטבע חוץ:				
כולל צמוד מטבע חוץ	**162,793**	123,595	39,198	31.7
לא כספי	**2,936**	1,676	1,260	75.2
סך הכל	**537,269**	447,031	90,238	20.2

להלן ההתפתחויות בסוגי הפיקדונות השונים

- פיקדונות הציבור בשקלים לא צמודים גדלו ב-50.1 מיליארד ש"ח, לעומת 31 בדצמבר 2020 בעיקר בפיקדונות לפי דרישה.
- פיקדונות הציבור הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע החוץ גדלו ב-39.2 מיליארד ש"ח, גידול בשיעור של כ-31.7% לעומת 31 בדצמבר 2020.
- פיקדונות צמודים למדד קטנו ב-0.3 מיליארד ש"ח, לעומת 31 בדצמבר 2020.

נכסים כספיים חוץ מאזניים של לקוחות

להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי

	31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
תיקי ניירות ערך[א]	**1,057,107**	843,017	214,090	25.4
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול:[א][ב][ג]				
קופות גמל ופנסיה	**237,860**	178,964	58,896	32.9
קרנות השתלמות	**192,552**	155,674	36,878	23.7

(א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.

(ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.

(ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שרותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

פיקדונות מממשלות

פיקדונות מממשלות הסתכמו לסוף 2021 בכ-300 מיליון ש"ח לעומת 208 מיליון ש"ח בסוף 2020, עלייה של 92 מיליון ש"ח לעומת שנת 2020.

סעיף זה כולל פיקדונות של ממשלות זרות בשלוחות בחו"ל שהסתכמו בסוף 2021 בכ-1 מיליון ש"ח לעומת 15 מיליון ש"ח בסוף 2020.

פיקדונות בבנקים ופיקדונות מבנקים

א. פיקדונות בבנקים (מרכזיים ומסחריים)

	31 בדצמבר			
	2021		2020	
	בבנקים מרכזיים	בבנקים מסחריים	בבנקים מרכזיים	בבנקים מסחריים
	במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי:				
לא צמוד	**173,206**	**1,052**	122,785	1,477
מט"ח כולל צמוד מט"ח	**8,138**	**12,506**	1,434	7,952
סך כל הפיקדונות בבנקים	**181,344**	**13,558**	124,219	9,429

בסך כל הפיקדונות בבנקים חלה עלייה בשיעור של 45.8%, הנובעת בעיקר מגידול בהיקף פיקדונות הציבור וכן בהפקדות כספים של גופים מוסדיים.

ב. פיקדונות מבנקים (מרכזיים ומסחריים)

	31 בדצמבר			
	2021		2020	
	מבנקים מרכזיים	מבנקים מסחריים	מבנקים מרכזיים	מבנקים מסחריים
	במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי:				
לא צמוד	**16,902**	**1,426**	8,777	1,830
מט"ח כולל צמוד מט"ח	**216**	**6,826**	135	4,401
סך כל הפיקדונות מבנקים	**17,118**	**8,252**	8,912	6,231

במהלך השנה קיבל הבנק הלוואות לטווח ארוך מבנק ישראל במטרה להגדיל את היצע האשראי לעסקים קטנים וזעירים.

למידע נוסף ראה ביאור 27.

ביום 31 בדצמבר 2021 הסתכמו כל הפיקדונות של הקבוצה בבנק ישראל לסך של 179 מיליארד ש"ח.

מצב הנזילות בקבוצה גבוה ולקבוצה פיקדונות נטו בבנקים בהיקף של 169.5 מיליארד ש"ח.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

	31 בדצמבר			
	2021	2020	השינוי	
	במיליוני ש"ח			באחוזים
אגרות חוב	**8,676**	6,488	2,188	33.7
כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון	**6,752**	9,815	(3,063)	(31.2)
סך הכל	**15,428**	16,303	(875)	(5.4)

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

ביום 27 במאי 2021 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מהרשות לניירות ערך. תשקיף המדף יעמוד בתוקף לתקופה של שנתיים ממועד פרסומו.

ביום 25 בנובמבר 2021 הנפיק הבנק סך של כ-1.4 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב סדרה 182. אגרות החוב עומדות לפדיון בתשלום אחד ביום 25 בנובמבר 2027, צמודות למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית צמודה בשיעור של 0.1% אשר תשולם אחת לשנה ביום 25 בנובמבר של כל אחת מהשנים 2022 עד 2027, כולל.

ביום 25 בנובמבר 2021, הנפיק הבנק סך של כ-0.73 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב סדרה 183, העומדות לפדיון בתשלום אחד ביום 25 בנובמבר 2029, צמודות למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית צמודה בשיעור של 0.1% אשר תשולם אחת לשנה ביום 25 בנובמבר של כל אחת מהשנים 2022 עד 2029, כולל.

ביום 13 בינואר 2022 הנפיק הבנק סך של כ-1.2 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 179, וסך של כ-1.8 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 182.

אגרות החוב בסדרות 179, 182, 183 אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 25 בנובמבר 2021 ודיווח מיידי מיום 13 בינואר 2022.

פדיון מוקדם של שטרי הון נדחים

ביום 30 בדצמבר 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא כתבי התחייבות נדחים סדרה 400 אשר הונפקו לציבור בינואר 2016. בהתאם לכך, ביום 21 בינואר 2021 נפדו כתבי התחייבויות בסך כ-0.9 מיליארד ש"ח. בעקבות ההחלטה על פדיון מוקדם מלא, שפורסמה ביום 30 בדצמבר 2020, כתבי התחייבות סדרה 400 לא הוכרו בהון הפיקוחי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020.

ביום 30 בדצמבר 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא גם את שטרי הון סדרות 200 ו-201 אשר הונפקו לציבור בפברואר 2010. בהתאם לכך, ביום 4 בפברואר 2021 נפדו שטרי הון סדרות 200 ו-201 בסך כולל של כ-2.3 מיליארד ש"ח. שטרי ההון נכללו בהון הפיקוחי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020, בהתאם להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

למידע נוסף ראה דיווחים מיידים מיום 30 בדצמבר 2020, דיווח מיידי מיום 17 בינואר 2021, דיווח מיידי מיום 24 בינואר 2021 ודיווח מיידי מיום 7 בפברואר 2021.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2021 ב-41,610 מיליון ש"ח, לעומת 37,664 מיליון ש"ח בסוף 2020.

השינוי בהון העצמי הושפע בעיקר, מהרווח לשנת 2021 ומהדיבידנד ששולם במהלך השנה.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-31 בדצמבר 2021 הגיע ל-6.3% בהשוואה ל-6.8% ב-31 בדצמבר 2020.

מבנה הלימות ההון[א]

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
הון לצורך חישוב יחס ההון		
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	**43,117**	39,262
הון רובד 2, לאחר ניכויים	**10,148**	12,297
סך הכל הון כולל	**53,265**	51,559
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
סיכון אשראי	**346,602**	303,356
סיכוני שוק	**5,592**	5,313
סיכון תפעולי	**22,582**	22,182
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	**374,776**	330,851
יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.50%**	11.87%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**14.21%**	15.58%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים[ב]	**9.19%**	9.23%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים[ב]	**12.50%**	12.50%

(א) למידע נוסף בגין מבנה הלימות ההון ראה ביאור 22ב.

(ב) החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רובד 1 (ליחס זה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור וזאת למעט הלוואות לרכישת דירת מגורים שהועמדו מיום 19 במרס 2020 ועד 30 בספטמבר 2021 ולמעט הלוואות לדיור לכל מטרה שהועמדו החל מיום 19 במרס 2020) ו-13.5% ליחס הון כולל.

יחס הון עצמי רובד 1 ביום 31 בדצמבר 2021 הינו 11.50%, ירידה של כ-0.37% לעומת 31 בדצמבר 2020, וזאת בעיקר כתוצאה מהגידול בתיק האשראי אשר הוביל לגידול בנכסי סיכון אשראי, לצד גידול בהון שנבע בעיקר מהרווח הנקי בניכוי דיבידנד.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.
2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 מזערי מופיע להלן בפסקת הלימות ההון.

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013, נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כמפורט בהוראות, כך שהסכום המוכר בגינם בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה, המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 ביום 31 בדצמבר 2013, אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 בינואר 2022. בשנת 2021 תקרת ההכרה הינה 10%.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

למידע בנוגע למכשירי הון רובד 2 שנפדו בשנת 2021 ראה פרק אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1, בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור. ביום 6 באוקטובר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון לקובץ שאלות ותשובות בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור", שבמסגרתו הובהר כי הדרישה להגדלת יעד ההון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור מתייחסת ליעד הון עצמי רובד 1 בלבד ואין חובה ליישמה גם ביחס ליעד ההון הכולל. בהתאם לכך, עודכן יחס ההון הכולל המזערי, הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים, בביאור 22ב.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

ביום 31 במרס 2020 פרסם בנק ישראל חוזר בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250) (להלן: הוראת השעה). בהתאם להוראת השעה, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-9% וביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-12.5% (חלף 10% ו-13.5% בהתאמה, עובר לפרסום החוזר). הוראה זו חלה על לאומי.

ביום 15 בנובמבר 2020, במסגרת הוראת השעה, פרסם בנק ישראל חוזר להתאמת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא "יחס המינוף", כך שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% עובר לפרסום החוזר).

על רקע המשך התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל, החליט הפיקוח על הבנקים להאריך מעת לעת את תוקף הוראת השעה. ביום 27 בדצמבר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לפיו החל מיום 1 בינואר 2022 יפוג תוקף הוראת השעה למעט הוראות ספציפיות להן נקבע בהוראת השעה תוקף מאוחר יותר, וביום 18 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר נוסף לפיו הוחלט שלא לבטל את הוראת השעה אלא לשוב ולעדכנה.

על פי החוזרים, תוקף ההקלה ביעדי ההון הוא עד 31 בדצמבר 2023, ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון ביום 31 בדצמבר 2021 או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ליום 31 בדצמבר 2021, יחס הון עצמי רובד 1 של לאומי הוא 11.50%, ויחס ההון הכולל הוא 14.21%, ולפיכך החל מיום 1 בינואר 2022 חלים על לאומי יעדי ההון המזעריים שחלו טרם הוראת השעה, קרי יחס הון עצמי רובד 1 שלא יפחת מ-10%, ויחס הון כולל שלא יפחת מ-13.5%. עוד נקבע בחוזר כי בתקופה שעד יום 30 ביוני 2022, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3% לא תחשב כחריגה מיחסי ההון הנדרשים, בכפוף לתכנון הון מוקפד ושמרני ולדיווח לפיקוח על הבנקים.

בנוגע ליחס המינוף, תוקף ההקלה הוא עד 31 בדצמבר 2023, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ביום 30 ביוני 2022 או מיחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

במסגרת הוראת השעה נקבע כי בגין הלוואות לדיור אשר הועמדו בתקופה החל מיום 19 במרס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021, לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% מיתרת ההלוואה, הקבועה בסעיף 14א. להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור. בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 30 בספטמבר 2021, החל מיום 1 באוקטובר 2021, נותרה ההקלה כאמור רק בהתייחס לדרישת ההון בגין הלוואות לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין (הלוואות לכל מטרה). בהתאם, דרישת ההון הנוספת בגין יתרת ההלוואות לדיור, ליום 31 בדצמבר 2021, הינה 0.19% במונחי יחס הון עצמי רובד 1.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 בדצמבר 2021 הינן 9.19% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-12.50% ליחס ההון הכולל. החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-13.50% ליחס הון כולל.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

לאור האמור במכתב הפיקוח על הבנקים מיום 29 במרס 2020 ובהוראת השעה, ובהתאם להפחתה בדרישות הרגולטוריות המזעריות החלות על הבנקים בעקבות משבר הקורונה, כמפורט לעיל, החליט דירקטוריון הבנק ביום 16 באפריל 2020 לקבוע כי יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי יעמוד על 9.5% חלף 10.5%.

לאור סיומן של ההקלות ביעדי ההון, החליט דירקטוריון הבנק ביום 8 במרס 2022, לעדכן את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ולהעלותו ל-10.5%, כפי שהיה טרם משבר הקורונה.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 16 באפריל 2020 (אסמכתא: 2020-01-034294).

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

במסגרת יישום מדיניות זו, ועד להחלטת הדירקטוריון מיום 16 באפריל 2020 להפסיק את חלוקת הדיבידנד ואת המשך ביצוע תכנית הרכישה העצמית של מניות הבנק על רקע פרוץ משבר הקורונה, נהג הבנק לחלק דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי הרבעוני ולבצע מעת לעת תכניות לרכישה עצמית של מניות.

בהתאם להנחיות הפיקוח בנוגע לחלוקת דיבידנדים במהלך משבר הקורונה, חילק הבנק בספטמבר 2021 סכום של 630 מיליון ש"ח השווה לכ-30% מרווחי שנת 2020, ובדצמבר 2021 חילק סכום של כ-1,367 מיליון ש"ח השווה לכ-30% מהרווח הנקי לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021.

בחוזר הפיקוח מיום 27 בדצמבר 2021, בוטלו ההגבלות על חלוקת דיבידנדים ונקבע כי בהקשר זה, התאגידים הבנקאיים צריכים לנהוג בזהירות, כאשר הם בוחנים את המודל העסקי שלהם וכן להביא בחשבון כי עדיין קיימת רמה מסוימת של אי וודאות בשווקים, הנובעת בין היתר מהתפתחות מוטציות חדשות של הנגיף.

בהתאם, ביום 8 במרס 2022 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-588 מיליון ש"ח, המהווים כ-40% מהרווח הנקי לרבעון הרביעי של שנת 2021, כפי שנהג לעשות מדי רבעון טרם משבר הקורונה. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. מהווה כ-40.481 אגורות. הדירקטוריון קבע את יום 29 במרס 2022 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 6 באפריל 2022 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
26 בפברואר 2020	23 במרס 2020	20.29	297
12 באוגוסט 2021	2 בספטמבר 2021	43.36	630
15 בנובמבר 2021	12 בדצמבר 2021	94.11	1,367

התאמות להון עצמי רובד 1:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק והתנודתיות שמדידה מעין זו יוצרת בהון הפיקוחי של הבנק.

ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לעניין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016.

ביום 13 בינואר 2020 התקבל אישור בנק ישראל להארכת תוקף האישור עד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024 (כולל).

שינוי השיטה ממתן את התנודתיות בהון הפיקוחי של הבנק הנובעת משינויים בריבית להיוון.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים.

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכח אדם ובתחום הנדל"ן, על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות ההתייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר. תוקף המכתבים הוארך עד ליום 31 בדצמבר 2021, במטרה לאפשר גיבוש תכניות התייעלות נוספות.

ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2021 יוחסו להון הפיקוחי 100% מעלויות תכנית זו.

ביולי 2017 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות נוספת שעלותה הסתכמה בכ-204 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2021 מיוחסים להון הפיקוחי 90% מעלויות תכנית זו.

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 31 בדצמבר 2021 מיוחסים להון הפיקוחי 50% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת מדידת סיכוני השוק. במרס 2020 פורסמה הודעה מטעם הגוף המפקח על ועדת באזל, שלפיה היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, יידחה בשנה ויחל ב-1 בינואר 2023. באיחוד האירופי צפויה דחיה של היישום לשנת 2025. בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכוני אשראי

ביום 26 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי". במסגרת החוזר, הופחת משקל הסיכון המיוחס לחברות ביטוח, קופות גמל וקרנות נאמנות, והוא הושווה למשקל הסיכון המיוחס לתאגידים בנקאיים.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

באפריל 2019 הודיע הפיקוח על הבנקים על הכוונה להתחיל ליישם הנחיות של ועדת באזל משנת 2014 בנושא "הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי" (SA-CCR), וביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר ליישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A. על פי חוזר זה, ועל פי חוזר נוסף שפורסם ביום 21 בפברואר 2022, תאריך היישום של הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי" יהיה 1 ביולי 2022, ותאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יהיה 1 בינואר 2025. ביום 7 בפברואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת חוזר הכוללת הבהרות שונות (שאלות ותשובות) להוראה 203A, וביום 3 במרס 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת חוזר נוספת הכוללת התאמה של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות הון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" ושל הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא "יחס המינוף" להוראה 203A. הבנק בוחן את ההשפעות של ההוראות האמורות וממשיך בהיערכותו ליישומן. בשלב זה לא ניתן לאמוד באופן מהימן את השפעתן הצפויה.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

בדצמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים". במסגרת החוזר נקבעו הוראות מעבר שיחולו על השפעת האימוץ לראשונה של הכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים וזאת על מנת להפחית השפעות בלתי צפויות של יישום הכללים על ההון הפיקוחי.

כמו כן, פרסם הפיקוח על הבנקים בפברואר 2021 חוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים", להתאמת מספר הוראות ניהול בנקאי תקין לכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, עודכנה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות הון - הון פיקוחי", כך שתאגידים בנקאיים יידרשו, החל מיום 1 בינואר 2022, לנכות מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות. במסגרת חוזר זה בוטלה, בין היתר, הדרישה לחישוב הפרשה קבוצתית בשיעור מזערי של 0.35% בגין הלוואות לדיור וכן בוטלה הדרישה לחישוב הפרשה מזערית לפי שיטת עומק הפיגור.

ההוראות החדשות ייושמו מיום 1 בינואר 2022. בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, אם כתוצאה מהיישום לראשונה יחול קיטון בהון עצמי רובד 1 של הבנק, ניתן יהיה להוסיף באופן חלקי בהון עצמי רובד 1 (כלומר להוסיף חזרה להון עצמי רובד 1) את הקיטון בהון העצמי רובד 1 שיירשם במועד היישום לראשונה, וזאת על פני שלוש שנים (תוספת של 75% בשנת היישום לראשונה, עם קיטון של 25% מדי שנה, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית).

להשפעת יישום ההוראות החדשות על דוחותיו הכספיים של הבנק ראה ביאור 1.כה.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 31 בדצמבר 2021 בכ-374.8 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 בכ-0.03% ואת יחס הון כולל בכ-0.04%.
- שינוי הון עצמי רובד 1 - הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2021 מסתכם בכ-43.1 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ויחס הון כולל בכ-0.02%.
- שינוי בשער החליפין - פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של כ-0.06% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, השפעה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

להערכת הבנק בדבר ההשפעה הצפויה של השלמת הסכם המיזוג בין חברת הבת של לאומי בארה"ב (BLC) לבין Valley על יחסי ההון של לאומי, ראה להלן בפרק חברות מוחזקות עיקריות.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק. בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה בחשבון השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
בנתוני המאוחד		
הון רובד 1	**43,117**	39,262
סך החשיפות	**711,125**	597,538
יחס מינוף		
יחס מינוף	**6.06%**	6.57%
יחס מינוף מזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	**5.50%**	5.50%

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה ביאור 22ב.

למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראה סעיף התאמות להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 לעיל.

הירידה ביחס המינוף נובעת מגידול משמעותי בהיקף המאזן, בעיקר כתוצאה מגידול של כ-61 מיליארד ש"ח במזומנים ופיקדונות בבנקים וכ-48 מיליארד ש"ח באשראי לציבור נטו. ירידה זו קוזזה חלקית על ידי גידול בהון רובד 1, אשר עלה בעיקר כתוצאה מגידול ברווח הנקי בניכוי דיבידנד.

מגזרי פעילות - גישת ההנהלה

מגזר פעילות - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

פעילות הבנק בארץ מנוהלת כדלקמן:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים. פועל במבנה של שלושה מערכים: פרטיים, עסקים קטנים ובנקאות פרטית. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם.
2. משכנתאות - מתן הלוואות המיועדות לרכישת דירת מגורים או הלוואות הניתנות במשכון דירת מגורים או נכס אחר.
3. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.
4. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.
5. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.
6. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתחייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.
7. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.

תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.

- הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.
- הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.
- הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים, הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.
- חלק מהותי מההכנסות מניהול נכסים והתחייבויות נזקפות לקווי העסקים בהתאם לפעילות העסקית שלהם.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון וההנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

למידע נוסף על מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה, ראה פרק מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה בדוח ממשל תאגידי.

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת ההנהלה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021										
	בנק								חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	סך הכל
	אנשים פרטיים	עסקים קטנים	סך הכל בנקאית	משכנתאות[א]	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות		
	במיליוני ש"ח										
הכנסות ריבית נטו:											
מחיצוניים	1,108	1,075	2,183	3,251	1,387	1,017	1,072	357	10	106	963	10,346
בינמגזרי	776	84	860	(1,893)	(20)	(312)	(137)	1,520	(2)	-	(16)	-
הכנסות ריבית נטו	1,884	1,159	3,043	1,358	1,367	705	935	1,877	8	106	947	10,346
הכנסות שאינן מריבית	1,439	460	1,899	18	468	241	326	1,009	333	969[ב]	248	5,511
סך כל ההכנסות	3,323	1,619	4,942	1,376	1,835	946	1,261	2,886	341	1,075	1,195	15,857
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(33)	(263)	(296)	(137)	(119)	(240)	(39)	31	(21)	13	(4)	(812)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,770	982	3,752	322	731	277	134	420	825	206	761	7,428
רווח (הפסד) לפני מס	586	900	1,486	1,191	1,223	909	1,166	2,435	(463)	856	438	9,241
הפרשה למס	200	308	508	407	418	311	399	833	81	216	102	3,275
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	386	592	978	784	805	598	767	1,605	(544)	738	297	6,028
	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021										
אשראי לציבור, נטו	30,335	25,745	56,080	104,525	51,408	41,417	43,665	15,749	5,532	1,006	23,497	342,879
פיקדונות הציבור	185,452	51,329	236,781	-	86,466	33,621	13,395	142,050	3	-	24,953	537,269

(א) החל מה-1 בינואר 2022, הוקמה החטיבה למשכנתאות לצורך ריכוז כלל הפעילות של בנק לאומי בהעמדת משכנתאות והלוואות לדיור. בהתאם מוצגת פעילות החטיבה כמגזר נפרד מהפעילות של הבנקאית.

(ב) כולל הכנסות לאומי פרטנרס בע"מ בגין רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של כ-518 מיליון ש"ח ממניות איירונסורוס וריטיילורס.

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020									
	בנק							חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	סך הכל
	אנשים פרטיים	עסקים קטנים	סך הכל בנקאית	משכנתאות[א]	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	
	במיליוני ש"ח									
הכנסות ריבית נטו:										
מחיצוניים	1,126	1,142	2,268	2,047	1,118	880	834	510	-	128	938	8,723
בינמגזרי[ב]	774	38	812	(891)	103	(205)	(111)	287	-	7	(2)	-
הכנסות ריבית נטו	1,900	1,180	3,080	1,156	1,221	675	723	797	-	135	936	8,723
הכנסות שאינן מריבית	1,362	459	1,821	38	428	244	312	879	127	254	263	4,366
סך כל ההכנסות	3,262	1,639	4,901	1,194	1,649	919	1,035	1,676	127	389	1,199	13,089
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	333	482	815	178	352	762	210	(18)	(33)	4	282	2,552
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,610	951	3,561	245	667	227	125	382	871	190	778	7,046
רווח (הפסד) לפני מס	319	206	525	771	630	(70)	700	1,312	(711)	195	139	3,491
הפרשה (הטבה) למס	109	70	179	264	215	(24)	239	448	(45)	41	39	1,356
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	210	136	346	507	415	(46)	461	866	(666)	139	80	2,102
	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020											
אשראי לציבור, נטו	27,530	24,253	51,783	91,313	44,626	39,389	31,559	8,700	5,339	790	21,842	295,341
פיקדונות הציבור	181,676	47,710	229,386	-	65,775	28,390	10,149	90,938	5	-	22,388	447,031

(א) החל מה-1 בינואר 2022, הוקמה החטיבה למשכנתאות לצורך ריכוז כלל הפעילות של בנק לאומי בהעמדת משכנתאות והלוואות לדיור. בהתאם מוצגת פעילות החטיבה כמגזר נפרד מהפעילות של הבנקאית. על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי ההשוואה.

(ב) החל מרבעון ראשון 2021 הוחלט על הקצאת חלק מהותי מפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות למרכזי הרווח השונים. על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי ההשוואה.

מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים מתבצע בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, כמפורט להלן:

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים זעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-10 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים קטנים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-10 מיליון ש"ח וקטן מ-50 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
6. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
7. מגזר גופים מוסדיים - מכיל לקוחות מוסדיים כהגדרתם בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, ולרבות קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, תעודות סל, חברות ביטוח, חברי בורסה המנהלים כספי לקוחות
8. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:

א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקאות רכש חוזר ושאילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.

ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.

ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות שאינן למסחר והשקעות בחברות כלולות של עסקים.

ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.

9. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך הכל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

סיווג לקוחות

בהתאם לחוזר, כאשר לתאגיד בנקאי אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות כלפי התאגיד הבנקאי (לרבות מסגרת אשראי וכו'), התאגיד הבנקאי רשאי לסווג אותו למגזר הפעילות הפיקוחי הרלבנטי לפי סך הנכסים הפיננסיים לאחר הכפלתם במקדם של 10. כמו כן כאשר לדעת הבנק מחזור ההכנסות אינו מייצג את היקף הפעילות של הלקוח יסווג הלקוח כדלקמן: לקוח שחבותו נמוכה מ-100 מיליון ש"ח בהתאם לסך הנכסים במאזן העסק כפי הכללים שפורטו בקובץ שאלות ותשובות ולקוח שחבותו עולה על 100 מיליון ש"ח יסווג למגזר עסקים גדולים.

במהלך התקופה בוצעו פעולות להשלמת מידע שחסר בעיקר בנוגע למחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. במקרים בהם המידע טרם הושלם, סווגו הלקוחות בהתאם להערכות ומידע נוסף שנמצא בידי הבנק. הבנק פועל להשלמת המידע ותהליך טיוב הנתונים.

למידע נוסף ראה ביאור 29א.

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021									
	פעילות ישראל								פעילות חו"ל	סך הכל
	משקי בית									
	הלוואות לדיור	אחר	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	
	במיליוני ש"ח									
הכנסות ריבית נטו	1,126	1,371	40	1,794	780	1,610	54	2,626	(2)	947	10,346
הכנסות שאינן מריבית	55	950	169	826	324	593	181	1,909	256	248	5,511
סך כל ההכנסות	1,181	2,321	209	2,620	1,104	2,203	235	4,535	254	1,195	15,857
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(141)	(44)	-	(240)	(143)	(201)	3	(42)	-	(4)	(812)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	318	2,477	95	1,555	458	445	233	406	680	761	7,428
רווח (הפסד) לפני מס	1,004	(112)	114	1,305	789	1,959	(1)	4,171	(426)	438	9,241
הפרשה(הטבה) למס	351	(38)	40	462	280	689	-	1,495	(106)	102	3,275
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	653	(74)	74	843	509	1,270	(1)	2,777	(320)	297	6,028
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021										
אשראי לציבור, ברוטו	103,429	27,884	429[א]	57,527	34,534	93,927	5,824	-	-	23,837	347,391
פיקדונות הציבור	-	120,483	25,965	86,888	60,874	90,223	127,883	-	-	24,953	537,269

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020									
	פעילות ישראל								פעילות חו"ל	סך הכל
	משקי בית									
	הלוואות לדיור	אחר	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	
	במיליוני ש"ח									
הכנסות ריבית נטו	995	1,499	57	1,802	724	1,441	73	1,202	(6)	936	8,723
הכנסות שאינן מריבית	61	923	151	773	290	549	207	1,127	22	263	4,366
סך כל ההכנסות	1,056	2,422	208	2,575	1,014	1,990	280	2,329	16	1,199	13,089
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	174	271	-	569	285	1,001	(1)	(29)	-	282	2,552
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	243	2,345	83	1,531	421	376	231	321	717	778	7,046
רווח (הפסד) לפני מס	639	(194)	125	475	308	613	50	2,037	(701)	139	3,491
הפרשה(הטבה) למס	236	(73)	47	177	117	219	19	804	(229)	39	1,356
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	403	(121)	78	298	191	394	31	1,220	(472)	80	2,102
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020										
אשראי לציבור, ברוטו	90,133	26,212	320[א]	50,658	29,502	77,154	4,386	-	-	22,266	300,631
פיקדונות הציבור	-	121,146	26,082	77,259	47,145	72,512	80,499	-	-	22,388	447,031

(א) כולל יתרת הלוואות לדיור ליום 31 בדצמבר 2021 בסך 181 מיליון ש"ח וליום 31 בדצמבר 2020 בסך 103 מיליון ש"ח.

להלן שינויים עיקריים בתוצאות פעילות המגזרים הפיקוחיים:

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר משקי בית לשנת 2021 הסתכם לסך של 579 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 282 מיליון ש"ח בשנת 2020. עיקר הגידול נובע מהכנסה להפסדי אשראי לעומת הוצאה להפסדי אשראי בשנת 2020, שקוזזה בחלקה על ידי גידול בהוצאות התפעוליות.

הכנסות ריבית, נטו לשנת 2021 הסתכמו לסך של 2,497 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 2,494 מיליון ש"ח בשנת 2020. בשנת 2021 חלה עלייה בהכנסות מהלוואות לדיור בעיקר כתוצאה מגידול בהיקף הפעילות אשר קוזזה מירידה במרווחי האשראי לפרטיים ומירידה במרווחי הפיקדונות לאור ירידת הריבית השקלית והדולרית.

ההכנסות שאינן מריבית לשנת 2021 הסתכמו לסך של 1,005 מיליון ש"ח בהשוואה ל-984 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול נובע בעיקר מהכנסות מכרטיסי אשראי, עמלות מעסקי מימון, עמלות מפעילות מניירות ערך וגידול בעמלות הפרשי המרה.

בשנת 2021 נרשמו הכנסות להפסדי אשראי בסך של 185 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאות להפסדי אשראי בסך של 445 מיליון ש"ח בשנת 2020. ההכנסה בשנת 2021 נובעת בעיקר משינוי בהפרשה הקבוצתית על רקע ההתרחבות הכלכלית במשק, הירידה במצב התחלואה והשיפור בפרמטרים המאקרו כלכליים.

ההוצאות התפעוליות לשנת 2021 הסתכמו לסך של 2,795 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 2,588 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול הינו בעיקר על רקע הפרשות למענקים לאור התוצאות הכספיות.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של 131.3 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-116.3 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2020. מרבית הגידול מקורו מעלייה ביתרות האשראי לדיור.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של 120.5 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-121.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר הבנקאות הפרטית לשנת 2021 הסתכם לסך של 74 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 78 מיליון ש"ח בשנת 2020. מצד אחד הושפעו הכנסות הריבית במגזר מירידת הריבית השקלית והדולרית. מצד שני, חל גידול בהכנסות מעמלות, בעיקר מהפצת מוצרים פיננסיים ומעמלות מפעילות בניירות ערך.

ההוצאות התפעוליות לשנת 2021 הסתכמו לסך של 95 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 83 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול הינו בעיקר על רקע הפרשות למענקים לאור התוצאות הכספיות.

מגזר עסקים זעירים וקטנים (פעילות בישראל)

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים זעירים וקטנים לשנת 2021 הסתכם לסך של 843 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-298 מיליון ש"ח בשנת 2020. עיקר הגידול נובע מהכנסה להפסדי אשראי לעומת הוצאה להפסדי אשראי בשנת 2020 ומגידול בהכנסות מעמלות שקוזזו בחלקן על ידי גידול בהוצאות התפעוליות.

הכנסות הריבית, נטו לשנת 2021 הסתכמו לסך של 1,794 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 1,802 מיליון ש"ח בשנת 2020. הקיטון נובע הן מירידה במרווחי האשראי והן מירידה במרווחי הפיקדונות לאור ירידת הריבית השקלית והדולרית, אשר קוזזו ברובם על ידי גידול בהיקף האשראי.

הכנסות שאינן מריבית לשנת 2021 הסתכמו לסך של 826 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 773 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול נובע בעיקר מגידול בעמלות הפרשי המרה, הכנסות מכרטיסי אשראי ומעמלות מפעילות בניירות ערך.

בשנת 2021 נרשמו הכנסות להפסדי אשראי בסך של 240 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאות להפסדי אשראי בסך של 569 מיליון ש"ח בשנת 2020. ההכנסה בשנת 2021 נובעת בעיקר משינוי בהפרשה הקבוצתית על רקע ההתרחבות הכלכלית במשק, הירידה במצב התחלואה והשיפור בפרמטרים המאקרו כלכליים.

ההוצאות התפעוליות לשנת 2021 הסתכמו לסך של 1,555 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,531 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול הינו בעיקר על רקע הפרשות למענקים לאור התוצאות הכספיות.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של 57.5 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-50.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של 86.9 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-77.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020.

מגזר עסקים בינוניים (פעילות בישראל)

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים בינוניים לשנת 2021 הסתכם לסך של 509 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 191 מיליון ש"ח בשנת 2020. עיקר הגידול נובע מהכנסה להפסדי אשראי לעומת הוצאה להפסדי אשראי בשנת 2020 ומגידול בהכנסות מאשראי ועמלות שקוזזו בחלקן מקיטון בהוצאות התפעוליות.

הכנסות הריבית, נטו לשנת 2021 הסתכמו לסך של 780 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 724 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול נובע בעיקר מגידול בהיקף פעילות האשראי שקוזז בחלקו מקיטון במרווחי הפיקדונות לאור ירידת הריבית השקלית והדולרית.

הכנסות שאינן מריבית לשנת 2021 הסתכמו לסך של 324 מיליון ש"ח בהשוואה ל-290 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול נובע בעיקר מגידול בעמלות הפרשי המרה, עמלות טיפול באשראי וחוזים ועמלות מעסקי מימון.

הוצאות להפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2021 להכנסה בסך של 143 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאה בסך של 285 מיליון ש"ח בשנת 2020. ההכנסה בשנת 2021 נובעת בעיקר משינוי בהפרשה הקבוצתית על רקע ההתרחבות הכלכלית במשק, הירידה במצב התחלואה והשיפור בפרמטרים המאקרו כלכליים.

ההוצאות התפעוליות לשנת 2021 הסתכמו לסך של 458 מיליון ש"ח בהשוואה ל-421 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול הינו בעיקר על רקע הפרשות למענקים לאור התוצאות הכספיות.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של 34.5 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-29.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2020.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של 60.9 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-47.1 מיליארדי ש"ח בסוף שנת 2020.

מגזר עסקים גדולים (פעילות בישראל)

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים גדולים לשנת 2021 הסתכם לסך של 1,270 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 394 מיליון ש"ח בשנת 2020. עיקר הגידול נובע מהכנסה להפסדי אשראי לעומת הוצאה להפסדי אשראי בשנת 2020 ומגידול בהכנסות מאשראי ועמלות שקוזזו בחלקן מקיטון בהוצאות התפעוליות.

הכנסות הריבית, נטו לשנת 2021 הסתכמו לסך של 1,610 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,441 מיליון ש"ח בהשוואה לשנת 2020. הגידול נובע בעיקר מגידול בפעילות, בעיקר בענף הבינוי והנדל"ן, שקוזז בחלקו מקיטון במרווחי הפיקדונות לאור ירידת הריבית השקלית והדולרית.

הכנסות שאינן מריבית לשנת 2021 הסתכמו לסך של 583 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 549 מיליון ש"ח לעומת שנת 2020. הגידול נובע בעיקר מגידול בעמלות מעסקי מימון ועמלות מטיפול באשראי וחוזים לאור גידול ביתרות.

הוצאות להפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2021 להכנסה בסך של 201 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאה של 1,001 מיליון ש"ח בשנת 2020. ההכנסה בשנת 2021 נובעת הן מהפרשה פרטנית בעיקר כתוצאה מגביות והן מהפרשה הקבוצתית על רקע ההתרחבות הכלכלית במשק, הירידה במצב התחלואה והשיפור בפרמטרים המאקרו כלכליים.

ההוצאות התפעוליות לשנת 2021 הסתכמו לסך של 445 מיליון ש"ח בהשוואה ל-376 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול הינו בעיקר על רקע הפרשות למענקים לאור התוצאות הכספיות.

יתרת האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של 93.9 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-77.1 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2020. מרבית הגידול הינו מענף בינוי ונדל"ן.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של 90.2 מיליארדי ש"ח בהשוואה ל-72.5 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2020.

סך תיק האשראי המסחרי (מגזר עסקים קטנים וזעירים, מגזר עסקים בינוניים ומגזר עסקים גדולים) (פעילות בישראל)

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של סך תיק האשראי המסחרי לשנת 2021 הסתכם לסך של 2,622 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 883 מיליון ש"ח בשנת 2020. עיקר הגידול נובע מהכנסה להפסדי אשראי לעומת הוצאה להפסדי אשראי בשנת 2020 ומגידול בהכנסות מאשראי ועמלות שקוזזו בחלקן מקיטון בהוצאות התפעוליות.

הכנסות הריבית נטו לשנת 2021 הסתכמו לסך של 4,184 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 3,967 מיליון ש"ח. הגידול נובע מגידול בפעילות, בעיקר בענף הבינוי והנדל"ן, שקוזז בחלקו מקיטון במרווחי האשראי ובמרווחי הפיקדונות לאור ירידת הריבית השקלית והדולרית. מרווחי האשראי בסך תיק האשראי המסחרי קטנו באופן דומה לקיטון במרווחי האשראי בענף הבינוי והנדל"ן.

מגזר ניהול פיננסי (פעילות בישראל)

הרווח הנקי של מגזר ניהול פיננסי המיוחס לבעלי מניות הבנק לשנת 2021 הסתכם לסך 2,777 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,220 מיליון ש"ח בשנת 2020.

הכנסות ריבית, נטו לשנת 2021 הסתכם לסך של 2,626 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,202 מיליון ש"ח בשנת 2020. הגידול נובע בעיקר מעליית המדד בין התקופות, מהכנסות מנגזרים, בעיקר נגזרי ריבית המהווים חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק וכן משינוי בתמהיל המקורות על רקע ירידת הריבית השקלית והדולרית ומצמיחה בתיק האשראי.

מגזר אחר (פעילות בישראל)

ההפסד הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר "אחר" לשנת 2021 הסתכם לסך של 320 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 472 מיליון ש"ח בשנת 2020. עיקר הקיטון בהפסד נובע מהכנסות שאינן מריבית לאור הכנסות ממכירת נכסים.

מידע לפי אזורים גיאוגרפיים[א]

להלן נתונים עיקריים לפי אזורים גיאוגרפיים

	סך הכל מאזן			אשראי לציבור, נטו			פיקדונות הציבור		
	31 בדצמבר			31 בדצמבר			31 בדצמבר		
	2021	2020	השינוי	**2021**	2020	השינוי	**2021**	2020	השינוי
	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים
ישראל	**623,478**	526,844	18.3	**319,381**	273,499	16.8	**512,316**	424,643	20.6
ארה"ב	**26,026**	23,484	10.8	**17,923**	17,213	4.1	**22,301**	19,514	14.3
בריטניה	**6,928**	5,684	21.9	**5,575**	4,629	20.4	**2,652**	2,874	(7.7)
אחרות בחו"ל	**22**	23	(4)	**-**	-	-	**-**	-	-
סך הכל	**656,454**	556,035	18.1	**342,879**	295,341	16.1	**537,269**	447,031	20.2

להלן פירוט התפלגות הרווח הנקי לפי אזורים גיאוגרפיים

	רווח (הפסד) נקי		
	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	השינוי
	במיליוני ש"ח		באחוזים
ישראל	**5,853**	2,120	3,733 +
ארה"ב	**213**	121	92 76.0
בריטניה	**(46)**	(142)	96 -
אחרות בחו"ל	**8**	3	5 +
סך הכל	**6,028**	2,102	3,926 186.8

(א) מסווג לפי מקום המשרד.

למידע נוסף ראה פרקים חברות מוחזקות עיקריות, סיכוני אשראי וביאור 29א.ב.

חברות מוחזקות[1] עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים הפועלים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 בדצמבר 2021 בכ-13.3 מיליארד ש"ח לעומת 11.6 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2020. התרומה של החברות המוחזקות לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2021 בסך 991 מיליון ש"ח לעומת בסך 166 מיליון ש"ח בשנת 2020.

למידע בנוגע להשקעה והתרומה לרווח הקבוצה של כל אחת מהחברות העיקריות - ראה ביאור 15.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 בדצמבר 2021 ב-7,998 מיליון ש"ח, לעומת 7,243 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2020. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה בשנת 2021 בכ-738 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-139 מיליון ש"ח בשנת 2020. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה בשנת 2021 10.1% לעומת 2.0% בשנת 2020.

לאומי פרטנרס בע"מ

לאומי פרטנרס מהווה את זרוע הבנקאות להשקעות של קבוצת לאומי.

לאומי פרטנרס סיימה את שנת 2021 ברווח נקי של כ-742 מיליון ש"ח אשר נבע בעיקר מהשקעות ומהכנסות מעמלות בהשוואה לרווח של כ-106 מיליון ש"ח בשנת 2020.

ההון העצמי של לאומי פרטנרס הסתכם ב-31 בדצמבר 2021 ל-4,369 מיליון ש"ח, לעומת 3,634 מיליון ש"ח בסוף 2020.

בהמשך להגדלת היקף ההשקעות הריאליות בקבוצת לאומי וכחלק מהליך שינוי מבני בשנת 2020, בחודש מרס 2021 הנפיקה לאומי פרטנרס שטרי הון ללאומי אחזקות פיננסיות בע"מ בסך כולל של 885 מיליון ש"ח. השטרות אינם נושאים ריבית ו/או הצמדה ויפרעו לפי דרישת לאומי אחזקות פיננסיות אך בכל מקרה לא לפני חלוף 5 שנים ממועד ההנפקה.

ביום 19 ביולי 2020 הודיע בנק ישראל לבנק כי בנוגע למגבלה הקבוצתית על ההשקעות הריאליות, על הבנק לפעול בהתאם לתיאבון הסיכון שיקבע בנושא, בכפוף להליכי בחינה ואתגור שיבוצעו על ידי קווי ההגנה לרבות הביקורת הפנימית ובכפוף לעמידה במגבלת השקעות ראליות, בהתאם לסעיף 23 א' לחוק הבנקאות רישוי.

מכירת מניות ריטיילורס

ביום 13 במאי 2021 מימשה לאומי פרטנרס בע"מ אופציה שהוקצתה לה בד בבד עם השקעתה בחברת ריטיילורס בע"מ. לאומי פרטנרס מכרה את מניות המימוש בדרך של הצעת מכר בד בבד עם הנפקתה של ריטיילורס לציבור. במהלך הרבעון הרביעי של 2021 מכרה לאומי פרטנרס את יתרת החזקתה בריטיילורס. הרווח לפני מס שהבנק רשם בשנת 2021 בגין ההשקעה בריטיילורס הסתכם ל-313 מיליון ש"ח, מתוכו סך של 181 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של שנת 2021.

למידע נוסף ראה ביאור 36ג.

מכירת מניות איירונסורס

ביום 28 ביוני 2021 מכרה לאומי פרטנרס, 1,290,230 מניות של חברת איירונסורס בע"מ במסגרת מיזוג של איירונסורס עם חברת SPAC והפיכת איירונסורס לחברה נסחרת בבורסת ניו-יורק. ללאומי פרטנרס נשארה, לאחר השלמת המיזוג ומכירת המניות, האמורה לעיל, החזקה במניות איירונסורס בשיעור של כ-0.75%. על מניות אלו חלו הוראות חסימה חוזיות למשך 6 חודשים החלות על בעלי מניות של איירונסורס.

לאחר פקיעת החסימה, בדצמבר 2021 מכרה לאומי פרטנרס חלק מיתרת המניות בהחזקתה באיירונסורס.

הרווח לפני מס שהבנק רשם בשנת 2021 בגין המניות שנמכרו ובגין שערוך המניות שנותרו הסתכם בכ-205 מיליון ש"ח, מתוכו הפסד בסך של כ-66 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של 2021.

למידע נוסף ראה ביאור 36ד.

[1] להגדרת חברות מוחזקות - ראה ביאור 1.ב.

השקעה באורשי

ביום 28 ביוני 2021 התקשרה לאומי פרטנרס בע"מ עם חברת אורשי ג.ש בע"מ (להלן: "אורשי") ובעלי השליטה באורשי (להלן: "בעלי השליטה"), בהסכם לרכישת 20% ממניותיה של אורשי בתמורה לסך של כ-40 מיליון ש"ח (בדרך של הקצאה פרטית ושל רכישת מניות מבעלי השליטה).

עם חתימת הסכם ההשקעה קיבל הבנק, ללא תמורה, אופציה לרכישת 55% ממניותיה של אורשי, אשר תהיה ניתנת למימוש לאחר שלוש עד ארבע וחצי שנים ממועד השלמת ההשקעה, וזאת כנגד תמורה שתיקבע לפי שווי חברה של 429 מיליון ש"ח או 525 מיליון ש"ח, בהתאם למועד המימוש ("האופציה הראשונה").

במועד מימוש האופציה הראשונה תעמוד לבנק אופציה נוספת לרכוש את יתרת מניותיהם של בעלי השליטה (25%), אשר תהיה ניתנת למימוש בכל עת במהלך 18 חודשים ממועד מימוש האופציה הראשונה כנגד תמורה הנגזרת משווי החברה בהתאם לנוסחה הקבועה בהסכם ("האופציה השנייה").

במקרה שהבנק לא יממש את האופציה השנייה, תעמוד לבעלי השליטה אופציה למכור לבנק את כל מניותיהם באורשי, כנגד תמורה בסך השווה ל-90% מתמורת מימוש האופציה השנייה. אופציה זו תהיה ניתנת למימוש במשך 180 ימים החל מסיום תקופת האופציה השנייה.

ביום 2 בדצמבר 2021 הושלמה העסקה האמורה, לאחר שהתקיימו כל התנאים המתלים להשלמתה.

למידע נוסף ראה ביאור 36ה.

לאומי פרטנרס עוסקת בארבעה תחומי פעילות עיקריים:

1. **ניהול תיק ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי**
לאומי פרטנרס עוסקת בייזום, איתור וביצוע של השקעות ישירות ועקיפות בחברות, בפרויקטים ובקרנות השקעה פרטיות.

   מדיניות ההשקעות הריאליות של קבוצת לאומי מותאמת לתיאבון הסיכון שלה ולמגבלות חוק הבנקאות (רישוי), ולפיכך כוללת החזקות מיעוט בלבד (עד 20% מכל אחד מאמצעי השליטה, וללא שליטה). החברה מתמקדת בהשקעות בעלות אופק בינוני וארוך, המתאימות למדיניות שנקבעה. אסטרטגיית ההשקעות הריאליות קובעת העדפה לחברות פרטיות ולהיתכנות מימוש גבוהה.

   במהלך שנת 2021 לאומי פרטנרס ביצעה השקעות חדשות בחברות, קרנות, הלוואות המירות והלוואות מזנין בהיקף של כ-1.4 מיליארד ש"ח. יתרת ההשקעות הריאליות של החברה ליום 31 בדצמבר 2021 היא כ-4.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-3.1 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2020. נכון לתאריך 31 בדצמבר 2021 קיימות התחייבויות של לאומי פרטנרס להשקעה בסך של כ-0.8 מיליארד ש"ח, מתוכן כ-0.4 מיליארד ש"ח שהתווספו במהלך שנת 2021.

2. **חיתום, יעוץ וניהול של גיוסי הון פרטיים וציבוריים בישראל**
באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס חתמים בע"מ, מעניקה לאומי פרטנרס מגוון רחב של שירותים בתחום החיתום והייעוץ לחברות ולבעלי ענין.

   בשנת 2021 השתתפה לאומי פרטנרס חתמים בהנפקות ציבוריות בהיקף כולל של כ-24 מיליארד ש"ח, והובילה כ-38 הנפקות ציבוריות בהיקף של כ-8 מיליארד ש"ח.

3. **ייעוץ וניהול תהליכי מיזוגים ורכישות (M&A) וגיוסי הון**
השירותים ניתנים לחברות ישראליות וזרות המבקשות לבצע התרחבות אסטרטגית באמצעות רכישות, או למשקיעים או בעלי שליטה המעוניינים למכור או להקטין את השקעותיהם.
סל השירותים במסגרת זו כולל: סיוע באפיון הצרכים והמטרות האסטרטגיים של החברה, אפיון ההשקעה/המשקיע האופטימלי להגשמת מטרות אלה, איתור על בסיס גלובלי של מטרות ההשקעה/משקיעים, סיוע ביצירת מגעים עם חברת המטרה, ליווי המו"מ עד למיצויו, בניית עסקה (Deal Structuring) באופן שישרת את מטרות הלקוח, וסיוע בגישה למקורות מימון לעסקה.

   בפעילותה משתפת לאומי פרטנרס פעולה עם בתי השקעות וגורמים אחרים בארץ ובחו"ל.

   בדצמבר 2019 חתמה לאומי פרטנרס על מסמך עקרונות לא מחייב עם חטיבת הבנקאות להשקעות של הבנק הבינלאומי Macquarie לשיתוף פעולה בלעדי בתחום הבנקאות להשקעות. שיתוף הפעולה חל לגבי עסקאות גיוס הון ועסקאות מיזוגים ורכישות של חברות ישראליות וחברות בעלות זיקה לישראל שהצד השני להן איננו ישראלי.

4. **ביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי**
החברה, באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס מחקרים, עוסקת בביצוע ניתוחים כלכליים והערכות שווי בעיקר לקבוצת לאומי וכן לגופים כלכליים חיצוניים.

חברות מאוחדות (שלוחות) בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בשלוחות בחו"ל בסוף 2021 הסתכם ב-3,625 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,543 מיליון ש"ח בסוף 2020. התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה בשנת 2021 הסתכמה ברווח בסך 249 מיליון ש"ח לעומת 25 מיליון ש"ח בשנת 2020.

לבנק שלוחות בארה"ב ובריטניה.

בחודש מאי 2021 השלים הבנק את תהליך סגירת הנציגות שהפעיל בסין.

למידע נוסף בנוגע לתרומת השלוחות לרווח הקבוצה - ראה ביאור 15.

בנק לאומי ארה"ב

בנק לאומי ארה"ב (BLUSA) התאגד בשנת 1968 והוא בעל רישיון לבנק מסחרי ממדינת ניו יורק וחבר ב-FDIC (החברה לביטוח פיקדונות).
BLUSA מחזיקה שליטה מלאה ב-LISI, הפועלת בעיקר בתחום מסחר בניירות ערך עבור לקוחות BLUSA.

BLUSA עוסקת בבנקאות מסחרית, בעיקר מימון מסחרי לחברות מקומיות (Middle Market) ומול חברות ישראליות הפועלות בארה"ב, וכן בבנקאות פרטית לתושבי ארה"ב ולתושבי חוץ. עיקר הפעילות המסחרית הינה בתחומי נדל"ן, הייטק, בתי אבות ומסחר. BLUSA פועלת באמצעות חמישה סניפים בניו יורק, קליפורניה, פלורידה ואילינוי וכן נציגות בישראל.

הרווח הנקי של BLUSA בשנת 2021 הסתכם לסך של כ-82 מיליון דולר בהשוואה לסך של כ-49 מיליון דולר בשנת 2020, גידול בשיעור של 67%.

התשואה להון בשנת 2021 עמדה על שיעור של כ-9% בהשוואה לכ-6% בשנת 2020.

סך המאזן של BLUSA בשנת 2021 הסתכם לסך כ-8,308 מיליון דולר לעומת 7,224 מיליון דולר בשנת 2020, גידול בשיעור של 15%.

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley").

Valley הינה חברת החזקות בנקאית שמחזיקה ב-Valley National Bank ("Valley Bank"). Valley Bank הוקם בשנת 1927. עם השלמתה של העסקה, צפוי Valley Bank להפוך לאחד מ-29 הבנקים האמריקאיים הגדולים, שמניותיהם נסחרות בנאסד"ק.

עם השלמת העסקה וביצוע הליכי המיזוג, BLC תמוזג ל-Valley ו-BLUSA תמוזג ל-Valley Bank ("**הסכם המיזוג**").

התמורה בגין העסקה תשולם לבנק במניות Valley (90% מהתמורה) והיתרה במזומן. לאחר השלמת העסקה צפוי הבנק להחזיק בכ-14.2% מהון המניות של Valley וצפוי להיות בעל המניות הגדול ביותר ב-Valley, אך לא בעל שליטה.

עסקת המכירה תטופל כאיבוד שליטה ב-BLC. החל ממועד השלמת העסקה, הבנק צפוי לטפל בהשקעתו ב-Valley בשיטת השווי המאזני.

הרווח שצפוי לבנק מהשלמת העסקה הינו בין 650-750 מיליון ש"ח לאחר מס. הרווח הסופי ייקבע בהתאם למחיר המניה, ההון העצמי של BLC ושער החליפין בסמוך למועד ההשלמה.

להערכת הבנק, השלמת העסקה צפויה להביא לשיפור של כ-0.5% ביחסי ההון של לאומי.

במקביל לחתימת הסכם המיזוג, נקשר הבנק בהסכם בעלי מניות עם Valley, במסגרתו סוכמו, בין היתר, התנאים הבאים:

- הבנק יהיה זכאי למנות 2 דירקטורים לדירקטוריון Valley (שישרתו גם בועדות מרכזיות), ובנוסף גם משקיף לדירקטוריון Valley, וכן 2 דירקטורים לדירקטוריון Valley Bank. ירידה לרף החזקה של כ-12.5% ב-Valley תפחית את הזכאות של הבנק למינוי של נציג אחד בדירקטוריון של כל אחת מהחברות וירידה באחזקות של הבנק מתחת לכ-5% ב-Valley תבטל את הזכות של הבנק לנציגות בדירקטוריון שלהן.
- חסימה על מניות Valley שיחזיק הבנק לתקופה של 4 שנים, אשר תשתחרר באופן לינארי בשיעור של 25% בכל שנה.
- המשך ביצוע עסקאות השתתפות ומתן מענה לצרכי לקוחות קבוצת לאומי שלהם פעילות בארצות הברית.
- בנושאי תגמול, מינויים של דירקטורים ו-Shareholder proposal הצבעה של הבנק באסיפת בעלי המניות של Valley תהא לפי המלצת דירקטוריון Valley.

ביום 6 בדצמבר 2021 נודע לבנק כי בעל מניות של Valley הגיש תובענה כנגד Valley, המנכ"ל והדירקטורים שלה בטענה, כי הנתבעים הפרו את חובות האמון והזהירות באשרם את העסקה, בהיבטים הנוגעים לאישור ושווי העסקה ולפיכך דורש מספר סעדים בהם השהיית כינוס האסיפה הכללית של Valley עד לאחר המשפט. BLC צורפה כנתבעת בהליך המשפטי.

בחודש ינואר 2022, בעל המניות של Valley שהגיש את התובענה הגיש בקשה לבית המשפט בה הודיע על רצונו לחזור בו מהתביעה ולפיכך התביעה נדחתה.

נכון למועד פרסום הדוח, כלל התנאים המתלים שנכללו בהסכם המיזוג ובהסכם בעלי המניות התקיימו. מועד השלמת העסקה צפוי להתבצע ב-1 באפריל 2022.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי מיום 23 בספטמבר 2021 (מספר אסמכתא: 2021-01-080569) ומיום 6 במרס 2022 (מספר אסמכתא 2022-01-026329).

למידע נוסף ראה פרק שינויים עיקריים בתקופה החולפת.

בנק לאומי בריטניה (BLUK)

בנק לאומי בריטניה פי.אל.סי. (בנק לאומי בריטניה) נוסד בשנת 1959 וממשיך בפעילות הקבוצה באנגליה, שהחלה בשנת 1902. לאומי בריטניה מחזיקה שליטה מלאה ב-("LABL"). Leumi ABL Limited, הפועלת בעיקר בתחום של מימון חייבים.

בנק לאומי בריטניה עוסק בעיקר בבנקאות מסחרית בדגש על מימון נדל"ן ובתי מלון. מימון הנדל"ן כולל מגוון פעילויות בבריטניה ובמערב אירופה, ובכלל זה השקעות ופיתוח של נדל"ן למגורים ומימון נדל"ן מסחרי (בתי אבות ומעונות סטודנטים). המימון ניתן הן ללקוחות בבריטניה והן מחוץ לבריטניה (בעיקר ישראליים).

בנק לאומי בריטניה מפוקח על ידי ה-PRA (Prudent Regulation Authority) וה-FCA (Financial Conduct Authority) שהינן זרועות של הבנק המרכזי בבריטניה.

בשנת 2021 בנק לאומי בריטניה המשיך ליישם תכנית אסטרטגית של מיקוד והרחבת פעילותו בתחומי הליבה, אשר באו לידי ביטוי בגידול של כ-26% בתיק האשראי.

הרווח הנקי של BLUK בשנת 2021 הסתכם לסך של כ-17 מיליון ליש"ט בהשוואה להפסד בסך של כ-(4.0) מיליון ליש"ט בשנת 2020. הגידול ברווח הנקי נובע בעיקרו מהמיקוד העסקי האמור ומהוצאות הפסדי אשראי שנרשמו בשנת 2020 עקב משבר הקורונה.

התשואה להון בשנת 2021 עמדה על שיעור של כ-7.1 בהשוואה לכ-(2.00) בשנת 2020.

סך המאזן של BLUK בשנת 2021 הסתכם לסך כ-1,657 מיליון ליש"ט לעומת 1,306 מיליון ליש"ט בשנת 2020, גידול בשיעור של 27%.

ביום 8 במרס 2022 אישר דירקטוריון הבנק את המלצת דירקטוריון BLUK ליישום מהלך, הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי של BLUK, כך שלאחר השלמת המהלך BLUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK תמוזג לתוך LABL (להלן: "החברה הממוזגת"). החברה הממוזגת תעסוק במתן אשראי בעיקר בתחומים הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה.

יישומו של המהלך מותנה, במספר תנאים ובהם: קבלת החלטה סופית על ידי דירקטוריון BLUK ודירקטוריון LABL, קבלת היתר מבנק ישראל, קבלת אישור הרגולטור באנגליה, וקיום דרישות הדין האנגלי לביצוע המהלך.

המהלך לא צפוי להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות של הבנק.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

ניהול סיכונים בלאומי

הפעילות העסקית של הבנק כרוכה בניהול סיכונים פיננסיים ושאינם פיננסיים. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכוני אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליבה של הבנק וכן סיכוני שוק, הון ונזילות. לצד ניהול הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים אשר ניהולם הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכון רגולציה, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים, סיכון סביבתי, סיכון הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון מאקרו-כלכלי.

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בלאומי הינה שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת ניהול הסיכונים כוללת מנגנונים לזיהוי סיכונים ואמידתם, הגדרת מבנה ארגוני ותחומי אחריות לניהולם לרבות מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

המבנה הארגוני של ניהול הסיכונים בקבוצת לאומי

ניהול הסיכונים בלאומי מבוסס על שלושה "קווי הגנה" כפי שנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 - "ניהול סיכונים".

1. קו הגנה ראשון - הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותה באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור, בקרה, הפחתה ודיווח.

2. קו הגנה שני - החטיבה לניהול סיכונים, שהינה פונקציה בלתי תלויה האחראית לתכנון ולפיתוח של מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים בבנק. תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, יצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP).

   קו ההגנה השני כולל פונקציות נוספות, כגון: היועצת המשפטית הראשית של הבנק האחראית על ניהול הסיכונים המשפטיים והחשבונאי הראשי אשר באחריותו הדיווח הכספי וה-SOX.

3. קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית כפופה ישירות לדירקטוריון. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקרות, התהליכים והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הוראות חוק והנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק אחראי, בין השאר, על התוויית אסטרטגית הסיכון הכוללת לרבות תיאבון הסיכון, פיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, אישור המבנה הארגוני, אישור מדיניות ניהול סיכונים עבור כל אחד מהסיכונים המהותיים, פיקוח ואתגור של רמות הסיכון אליהם נחשפים הקבוצה והבנק תוך וידוא הלימה לתיאבון הסיכון וציות להוראות חוק ורגולציה.

מנהלת הסיכונים הראשית, אשר הינה חברת הנהלת הבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים, אחראית להובלת ניהול הסיכונים העיקריים בקבוצה ובבנק.

בכפוף למנהלת הסיכונים הראשית מכהנים ראשי מערכים וראשי אגפים לניהול הסיכונים השונים, שניהולם כקו שני הינו באחריות החטיבה לניהול סיכונים, ובהם סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכוני ציות, סיכונים תפעוליים וסיכוני מודלים.

הבנק פועל ליישום מסגרת ניהול סיכונים קבוצתית, הכוללת עקרונות בתחום הממשל התאגידי ובקרה, ככל שאינם סותרים את הוראות החוק והרגולציה המקומית בשלוחות. בכל חברת בת בארץ ובחו"ל מונה מנהל סיכונים ראשי אשר כפוף ניהולית למנכ"ל חברת הבת ובכפיפות מקצועית עקיפה (Dotted Line) למנהלת הסיכונים הראשית של הקבוצה.

שינויים בסביבת הסיכון והשפעתם על הקבוצה

התפרצות נגיף הקורונה בחודש ינואר 2020, ומידת אי הוודאות הגדולה לגבי השפעותיו השונות, עדיין מהווה סיכון מאקרו-כלכלי גלובלי משמעותי. קיים קושי בהערכת ההתפתחויות הכלכליות העתידיות, זאת לנוכח מידת חוסר הוודאות המשמעותית לגבי אורכו ומידת השפעתו על מסלול החיים של כלל מדינות העולם.

העימות הצבאי בין רוסיה לאוקראינה, שהחל ביום 24 בפברואר 2022, מוסיף לפוטנציאל לתנודתיות ואי הוודאות בהקשר של תהליכים כלכליים גלובליים. העימות עשוי לגרום להאצת האינפלציה בעולם, ולגרום לעליית מחירים גם בארץ, מה שיחריף את משבר יוקר המחייה בישראל. אמון הצרכנים והעסקים עלול להיפגע בעקיפין לא רק עקב ההתייקרויות, אלא גם על רקע חולשה בשווקים הפיננסיים ופגיעה בשווי תיק נכסי הציבור. הבנק עוקב אחר ההתפתחויות וינקוט בפעולות ככל שידרש.

פרופיל הסיכון של לאומי נבחן רבעונית במסגרת דוח החשיפות המדווח לדירקטוריון אחת לרבעון. בחינת פרופיל הסיכון מתבצעת, בין השאר, באמצעות מתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים. המתודולוגיה מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה, וכוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק. שינויים בחומרת גורמי הסיכון ראה טבלת חומרת גורמי סיכון.

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process)

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחיש קיצון, שהקבוצה חשופה אליהם. מביצוע התהליך עולה כי לבנק יש הון ונזילות הולמים להתמודדות עם כלל הסיכונים שזוהו, הן במצב עסקים רגיל והן בהתממשות תרחישי קיצון חמורים.
תוצרי התהליך מרוכזים במסמך ה-ICAAP שהוגש לפיקוח על הבנקים בפברואר 2022.

למידע נוסף, ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

תיאבון הסיכון של הקבוצה

תיאבון הסיכון של הקבוצה מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון. תיאבון הסיכון מותאם לאסטרטגיה של לאומי ולגבולות המיקוד העסקי שבהם בחר להתמקד בפועל ובראייה צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מתייחס לאופן ההתנהלות של לאומי בזיהוי, מדידה, בקרה, ניהול והפחתה של הסיכונים, כאשר להתנהלות זו השפעה ישירה על פרופיל הסיכון השיורי של הקבוצה. מגבלות תיאבון הסיכון נבחנות מידי שנה ומאושרות על ידי הדירקטוריון במסגרת תהליך ה-ICAAP. בפברואר 2022 אושר תיאבון הסיכון העדכני של הקבוצה כחלק ממסמך ה-ICAAP.

מסמך תיאבון הסיכון מהווה נקודת ייחוס למסמכי המדיניות הספציפיים לכל סוג סיכון אשר בהם מפורטות מגבלות סיכון נוספות והנחיות לניהול הסיכון.

הצהרת תיאבון הסיכון של הקבוצה דנה בהיקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו. נקבעו מדדים בתחומים שונים, הן כמותיים והן איכותיים, המבוססים על הנחות צופות פני עתיד ואשר מבטאים את הצהרות תיאבון הסיכון המצרפי של הקבוצה.

שימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

ביצוע מבחן קיצון אחיד הינו סטנדרט בין-לאומי מקובל ונדרש בהתאם להמלצות ועדת באזל, ותורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית ובנק בודד. תהליך זה מחזק את השקיפות במערכת הבנקאית, מאפשר לבחון את עמידותם של התאגידים הבנקאיים במצב של התפתחות תנאי שוק שליליים ולהשוות ביניהם. התהליך תומך בשיפור המתודולוגיות והבנת גורמי הסיכון בתאגידים הבנקאיים ובפיקוח על הבנקים.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2021 הוערכו בבנק השפעות התרחיש האחיד לשנת 2021 כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל, שהינו תרחיש קיצון גלובלי.

בנוסף, בקבוצת לאומי קיים סט של מבחני קיצון פנימיים המתעדכן באופן שוטף, במטרה לבחון מוקדי סיכון עיקריים לאור ההתפתחויות השונות בסביבה בה פועל הבנק.

השפעת מבחני הקיצון החמורים ביותר נבחנת גם לגבי תכנון ההון של הקבוצה במטרה לבדוק שהקבוצה עומדת בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות שנקבעו בקשר להתממשות התרחישים.

למידע נוסף, ראה פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכוני אשראי

אשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכוני אשראי מנטר הבנק את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדיור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף.

במהלך שנת 2021 בוצעו התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון. לא חלו שינויים מהותיים בשנת 2021 במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

השפעת משבר הקורונה על סיכון האשראי

התרחבות הפעילות הכלכלית במשק נמשכה גם ברבעון הרביעי על רקע שיעורי ההתחסנות, התווספותן של תרופות לטיפול בתסמינים וצמצום התחלואה הקשה, אם כי, קיים פער במידת ההתאוששות בין הענפים שנפגעו מהמשבר באופן משמעותי ביותר לשאר ענפי המשק.

במהלך שנת 2021 נרשמה מגמה של שיפור בשוק העבודה, תוך ירידה בשיעור האבטלה. שיעור האבטלה בהגדרה הרגילה (בלתי מועסקים) היה בסוף 2021 עדיין גבוה מזה שהיה טרום המשבר, אם כי נתוני חודש ינואר 2022 מלמדים על ירידה לרמה הדומה לזו שהייתה טרום המשבר.
שיעור האבטלה בהגדרה ה"רחבה" (הכוללת מלבד בלתי מועסקים גם עובדים הנעדרים זמנית מהעבודה מסיבות הקשורות בקורונה וכן עובדים אשר לא משתתפים בכח העבודה ופוטרו ממרס 2020) אותו מפרסמת הלמ"ס מאז ראשית המגיפה, הצביע במהלך שנת 2021 על מגמה של שיפור תוך ירידה בשיעור האבטלה. בחודש ינואר 2022 הסתכם שיעור זה בכ-5.6%, הנתון הנמוך ביותר מאז פרוץ המגיפה.

על רקע אופיו המתמשך של המשבר, הסיכון לפגיעה נוספת בפעילות העסקית מההיבט האפידמיולוגי עדיין קיים, נוכח ירידת "הזיכרון החיסוני" והופעתם של וריאנטים. אולם, מדובר בסיכון נמוך יותר לעומת ראשית המשבר, הודות לידע ולניסיון שנצברו בהתאמת המשק לפעילות בתקופות של עלייה בתחלואה ולאור שיעורי ההתחסנות, התרופות וצמצום התחלואה כאמור לעיל.

ראוי לציין כי רוב הלקוחות העסקיים והפרטיים להם נדחו חלויות, חזרו, בשלב זה, לשלם באופן סדיר.

הבנק ממשיך לבחון את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו שנקלעו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר.

במסגרת זו מחודדים באופן שוטף דגשים בהעמדת אשראי ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק, תוך היערכות והתאמת הפעילות.

ההכנסה מהפסדי אשראי בשנת 2021 הסתכמה בכ-812 מיליון ש"ח מתוכה סך של כ-486 מיליון ש"ח בהפרשה הפרטנית וסך של כ-326 מיליון ש"ח בהפרשה הקבוצתית. הכנסות אלו הושפעו באופן מהותי מגביות, מהירידה במצב התחלואה, משיפור בפרמטרים המקרו כלכליים ומההתרחבות הכלכלית במשק בשנת 2021. ההפרשה להפסדי אשראי מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת משמעותי שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה.

תהליך ההפרשה כולל שלושה שלבים מרכזיים, אשר הותאמו לנסיבות משבר הקורונה:

- זיהוי ואיתור לווים בעלי אינדיקטורים שליליים, לרבות לווים אשר נפגעו ממשבר הקורונה, או פועלים בענפי משק אשר חשופים יותר להשפעות השליליות של המשבר. הבנק שם דגש רב על תהליכי חיתום אשראי קפדניים ופעילויות הניטור והליווי על מנת להבין את התפתחות הסיכונים הגלומים בתיק האשראי, להיערך מבעוד מועד ולבצע התאמות נדרשות. בתוך כך, עורך הבנק בחינה זהירה של הצורך להחמיר את דירוג הסיכון והסיווג של חובות שעלולים להיות מושפעים לרעה מהמשבר.
- ביצוע הוצאות להפסדי אשראי ביחס לחובות פגומים ברמה הפרטנית (Individual).

- ביצוע ובחינה של הפרשות המבטאות את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית (Collective). במסגרת זו, מתבסס הבנק על מידע הקיים בידיו, כגון: היקף המחיקות, פרופיל הסיכון של ענף המשק, סיווג החוב, תיאבון הסיכון, תנאי הכלכלה וכיו"ב. בתהליך זה מושם דגש על השינוי במאפייני הסיכון של הלקוחות ושל ענפי המשק השונים ובהערכות הכלכליות, בהתייחס, בין היתר, לשיעור האבטלה והצמיחה. החמרה בכל אחד מפרמטרים אלה עלולה להביא להגדלת ההפרשה להפסדי אשראי, ולהפך. במהלך שנת 2021 ניכרה מגמה של שיפור תוך ירידה בשיעור האבטלה. בחודש דצמבר 2021, כ-262 אלף עובדים (כ-6.0% מכח העבודה) מצויים בהגדרה הרחבה של שיעור האבטלה. זאת, לעומת כ-537 אלף עובדים (כ-12.9% מכח העבודה) בחודש דצמבר 2020. הירידה בהיקף האבטלה הרחבה במהלך שנת 2021 חלה על רקע חזרתו של המשק לפעילות, במקביל להסרה של מרבית הגבלות הקורונה, התפתחות אשר תרמה להגדלה משמעותית בביקוש לעובדים. המשק הישראלי צמח בכ-8.1% בשנת 2021. מדובר בצמיחה מהירה לאחר התכווצות התוצר בשיעור של 2.2% בשנת 2020. ההאצה המשמעותית בצמיחה משקפת גידול ניכר בצריכה הפרטית, לפיכך, הצמיחה המהירה לצד הירידה בשיעור האבטלה, המשקפים את הסתגלותם של מרבית ענפי המשק לשגרת פעילות בתקופת קורונה, מצמצמים, את פגיעותו של המשק להיקף התחלואה, ביחס למצב ברבעונים קודמים.
- במסגרת תהליך כימות ההפרשה חושבו תרחישים המייצגים נסיבות ומצבים אשר לדעת ההנהלה הינם במנעד הסבירות, להם יוחסו משקלות לצורך כימות האומדן הטוב ביותר. יודגש כי בעטיה של אי הוודאות שהצטמצמה אך עדיין אופפת את הנסיבות הנוכחיות - ובהתאם - הקושי שהצטמצם אך עדיין קיים בזיהוי, הכרה ומדידה של הפסדי האשראי, אומדן הפסדי האשראי בצל המשבר הינו תוצאה של הנחות והערכות אשר בשלב זה נראות מעודדות יותר. במקביל, השפעות הצעדים ותוכניות הסיוע שאושרו בתחילת המשבר הולכות ומתפוגגות, והבנק לא צופה שתהיה להן השפעה שלילית משמעותית על סיכון האשראי, לאור הצטברות אינדיקציות חיוביות בקשר עם האוכלוסיות שנהנו מתכניות הסיוע הנ"ל הן בקרב משקי הבית והן בקרב הלווים העסקיים כגון: שיעורם הגבוה של הלווים שחזרו לשלם לאחר תקופת הדחיות, שיעורם הנמוך של הלווים שנכנסו לפיגור מקרב אוכלוסיית הלווים שחזרו לשלם, שיעורם הגבוה של לווים שהועמדה להם הלוואה בערבות מדינה שהחלו בהחזר האשראי, שיעור הלווים הנמוך שנכנסו לפיגור מקרב אוכלוסייה זו וכיוצא באלה.

לאור אופיו המתמשך של המשבר, הבנק המשיך לבחון במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2021 את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים, תוך מתן משקל הן להתפתחויות שנסקרו לעיל והן להערכות לפיהן הסיכון לפגיעה חדשה נוספת בפעילות העסקית מההיבט האפידמיולוגי קטן מבעבר, הודות לאחוזי ההתחסנות הגבוהים באוכלוסייה ולהתאמת המשק לפעילות בתקופת עלייה בתחלואה. שינויים נוספים בהערכות, באומדנים ובתחזיות של ההנהלה יכולים להשפיע על ההפרשה להפסדי אשראי.

הערכות ותחזיות כלכליות ואחרות באשר למשך המשבר וחומרתו עלולות להשתנות, ולפיכך נתונות בחוסר וודאות. משכך, קשה להעריך או לצפות כיצד ישתנה מצב הלקוחות והתנהגותם.

קשה להעריך כיצד שינויים פוטנציאליים במשתנה כלשהו עלולים להשפיע על ההפרשה להפסדי אשראי בכללותה, הואיל וההנהלה מתחשבת במנעד רחב של גורמים, מדדים ואינדיקטורים בתהליך גיבוש האומדן. ייתכן ששינויים במשתנים אלה לא יחולו באותו שיעור, או לא יהיו עקביים בהשפעתם על הרכיבים השונים של תיק האשראי. יתר על כן, שינויים עתידיים באומדן ההפרשה להפסדי אשראי יכולים לנבוע מגורמים שונים ומגוונים, כגון שינויים ביתרות האשראי, תמהיל האשראי הענפי, איכות הלווים, מחיקות, סיווגים חשבונאיים וכיוצא באלה.

למרות האמור לעיל, על מנת להמחיש את רגישות ההפרשה וכדי לבחון את ההשפעה האלטרנטיבית של הנחות והערכות אחרות, השתמש הבנק בתרחישים השונים אשר גובשו לצורך בסיס האומדן, והשווה אותם ליתרת ההפרשה שהוכרה במועד המאזן וכומתה על בסיס הקצאת משקלות לתרחישים אלה. במסגרת זו, הניח הבנק שבתרחיש אופטימי היקף הלקוחות החשופים למשבר אשר יחוו התדרדרות שתביא להחמרת סיווגם ו/או שיעור ההפרשה בגינם יהיה נמוך יותר ביחס לאומדנים בתרחיש הבסיס וזאת בהתבסס על שורה של משתנים שונים כמתואר לעיל, נסיבות שעשויות להיות מלוות בשיעור אבטלה נמוך מזה הקיים בהערכות הבסיס לצד שיעור צמיחה בשיעור גבוה יותר מזה שבהערכות הבסיס. מאידך, הניח הבנק באופן אלטרנטיבי כי בתרחיש פסימי היקף הלקוחות החשופים למשבר אשר יחוו התדרדרות שתביא להחמרת סיווגם ו/או שיעור ההפרשה בגינם יהיה גבוה יותר ביחס לאומדנים בתרחיש הבסיס בהתבסס על משתנים שונים כמתואר לעיל, נסיבות שעלולות להיות מלוות בשיעור אבטלה על פי הגדרתו הרחבה, אשר עשוי לעמוד על שיעור חד ספרתי בממוצע שנתי הגבוה מזה שבתרחיש הבסיס, לצד שיעור צמיחה נמוך יותר ביחס להערכות הבסיס. הבנק השווה את תוצאות שני התרחישים האלטרנטיביים המתוארים לעיל ליתרת ההפרשה להפסדי אשראי שהוכרה בדוחותיו הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021. מבלי להתחשב בהשפעות של קיזוז או קורלציה, ההשפעה של האמור לעיל, באופן היפותטי, עשויה להביא להקטנה או להגדלה של ההפרשה להפסדי אשראי בכ-0.1 או ב-0.2 מיליארד ש"ח, בהתאמה, כתלות בהנחות התרחיש.

ניתוח זה הינו סובייקטיבי ואינו מיועד, או מתיימר, להעריך שינויים עתידיים בהפרשה להפסדי אשראי מסיבות רבות, ביניהן:

- השפעות השינויים עלולות שלא להתנהג באופן ליניארי.
- קיימים קשרי גומלין, אשר עשויים להיות מהותיים, בין השינויים.
- המשבר השפיע על תחומים רבים במהירות, בעוצמה ובדפוס שלא נראו באחרונה בהיסטוריה, ולכן חוסר הוודאות מעיב על כל תהליך אמידה.
- שינויים משמעותיים בחומרת המשבר ובמשכו, המצב האפידמיולוגי, הופעתם של וריאנטים חדשים, ההשפעות של התמיכה הממשלתית, התפתחויות במישור הבריאותי ומהירות ההתאוששות יכולים להשפיע באופן משמעותי על אומדני ההפרשה, ללא קשר לרגישויות שהומחשו לעיל.
- קיום הפגיעה הכלכלית ויכולת הלקוח להתמודד עמה תלויים בגורמים רבים אשר אינם ברורים בשלב זה כל צרכם, ובכללם מהירות החזרה לשגרה, הצלחת מבצעי ההתחסנות לאורך זמן, התמודדות רפואית עם וריאנטים, יכולת עסקים ומשקי בית להתמודד ולהסתגל באמצעות שינוי דפוסי פעילות והתנהגות, תמיכת הממשלה, פעולות בנק ישראל וכיוצא באלה.

הבנק סבור שהאומדן הקיים הינו נאות במועד הדיווח. הואיל ושיקול דעת משמעותי הופעל במסגרת ניתוח זה, ייתכן שאחרים אשר יבצעו ניתוחים דומים יגיעו למסקנות שונות.

יובהר כי חוסר הוודאות לגבי אופן התפתחות המשבר והשלכותיו על הכלכלה הריאלית עדיין קיים, כך שההפרשה יכול שתשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בהתאם להתפתחויות ובעטיו של חוסר הוודאות כמתואר לעיל.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה

הבנק יישם בשנת 2021 את הנחיות בנק ישראל בנושא נגיף הקורונה ואימץ את המתווים האחידים שפרסם בנק ישראל עד כה לשינוי בתנאי הלוואות, בעיקר באמצעות דחיית תשלומים של אנשים פרטיים ולקוחות עסקיים.

החלק הארי של יתרות החוב הרשומות של ההלוואות שאושרו בגינן דחיות נכון למועד הדוח, שעדיין נמצאות בתקופת הדחיה ושאינן מסווגות בסיווג בעייתי, הוא לתקופה העולה על שישה חודשים.

הבנק עוקב אחר כלל לקוחותיו ובכלל זה גם אחר אוכלוסיית הלקוחות אשר דחו תשלומי הלוואה על מנת לזהות במועד כל התדרדרות באשראי לרבות חשיפה פוטנציאלית להפסד. זאת הן במסגרת תהליכי הניטור והאיתור של הלקוחות ברשימות המעקב השוטפות של הבנק והן במסגרת ניטור ייעודי לזיהוי לקוחות בעלי פוטנציאל פגיעה גבוה יותר מהמשבר.

מתוך סך המשכנתאות שהוקפאו שעדיין קיימת בגינן יתרת חוב ליום 31 בינואר 2022 כ-89.3% חזרו לשלם כרגיל.

ליום 31 בינואר 2022 כ-2.0% מסך חבות המשכנתאות עדיין מצויות בסטטוס של הקפאת תשלומים.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך פרק זה וכן בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

פרטים בדבר יתרת החובות בישראל[א], לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה החל מיום 1 במרס 2020 ועד ליום 31 בדצמבר 2021, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי בעקבות הדחיה

	חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח			פירוט נוסף של יתרת האשראי לציבור בגינו נדחו תשלומים					פירוט נוסף של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים לפי משך תקופת דחיית התשלומים[ב]		חובות אשר תקופת דחיית התשלומים בגינם הסתיימה, נכון למועד הדיווח
					חובות לא בעייתיים			חובות לא בעייתיים לגביהם בוצעה דחיה מצטברת			
	יתרת האשראי בגינו נדחו תשלומים	מספר הלוואות[ד]	סכום התשלומים שנדחו בפועל	חובות בעייתיים	חובות שאינם בדירוג ביצוע אשראי	חובות בדירוג ביצוע אשראי, בפיגור של 30 ימים או יותר	חובות בדירוג ביצוע אשראי שאינם בפיגור	סך הכל חובות לא בעייתיים	יותר מ-3 חודשים ועד 6 חודשים	יותר מ-6 חודשים	יתרת אשראי לציבור	מזה: בפיגור של 30 ימים או יותר
	במיליוני ש"ח											
עסקים גדולים	**342**	**40**	**44**	**281**	**-**	**-**	**61**	**61**	**-**	**37**	**868**	**-**
עסקים בינוניים	**234**	**66**	**64**	**36**	**-**	**-**	**198**	**198**	**71**	**118**	**2,188**	**-**
עסקים קטנים וזעירים	**330**	**613**	**59**	**21**	**5**	**3**	**301**	**309**	**31**	**214**	**6,065**	**47**
אנשים פרטיים - ללא דיור	**48**	**536**	**13**	**1**	**3**	**-**	**44**	**47**	**2**	**2**	**1,576**	**26**
הלוואות לדיור	**2,177**	**4,679**	**256**	**51**	**1,953**	**-**	**173**	**2,126**	**70**	**1,953**	**16,306**	**410**
סך הכל ליום 31 בדצמבר 2021	**3,131**	**5,934**	**436**	**390**[ג]	**1,961**	**3**	**777**	**2,741**	**174**	**2,324**	**27,003**	**483**
סך הכל ליום 30 בספטמבר 2021	3,628	6,612	493	403	2,313	3	909	3,225	149	2,765	28,500	539
סך הכל ליום 30 ביוני 2021	4,712	8,577	562	488	3,142	3	1,079	4,224	510	3,542	29,944	457
סך הכל ליום 31 במרס 2021	6,122	15,661	537	571	3,764	14	1,773	5,551	1,286	3,980	30,229	455
סך הכל ליום 31 בדצמבר 2020	13,180	63,655	1,144	446	6,300	162	6,272	12,734	4,944	6,659	24,949	224

(א) חובות אשר בוצעו לגביהם דחיות תשלומים בחברות בנות בחו"ל, הינם לפי מתווים מקומיים והיתרה בגינם אינה מהותית לדוחות הכספיים המאוחדים.

(ב) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ואינה כוללת דחיה אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.

(ג) מזה: סווגו כחובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית בסך 32 מיליון ש"ח.

(ד) מספר ההלוואות מוצג ביחידות.

הלוואות בערבות מדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, הבנק חתם על הסכמים עם המדינה (שעודכנו מעת לעת) להעמדת הלוואות בערבות מדינה במסגרת "קרנות קורונה", שייעודן סיוע לעסקים (קטנים, בינוניים וגדולים), שנקלעו לקשיים תזרימיים כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה. תנאי ההלוואות נקבעו על ידי משרד האוצר והם אחידים לכל סוגי הלווים.

בחודש פברואר 2021, אושר מתווה בערבות מדינה להעמדת הלוואות חדשות עם מח"מ של עד 10 שנים.
בחודש מאי 2021 אושרה הארכת מח"מ של הלוואות קיימות בערבות מדינה לתקופה כוללת שלא תעלה על 10 שנים מיום העמדת ההלוואה המקורית בכפוף לתנאים מסוימים.
בהלוואות קיימות בערבות מדינה אושרה הארכת תקופת הגרייס על הקרן בהלוואה ב-12 חודשים נוספים ובסך הכל לא יותר מ-24 חודשים מיום העמדת ההלוואה המקורית ובכפוף לתנאים מסוימים. בתקופת הגרייס הנוספת על הקרן תשולם הריבית על ידי הלקוח.

כמו כן, בחודש פברואר 2021 הושווה סכום ההלוואה המקסימלי בין המסלולים הכללי והמוגבר. העסק יהיה זכאי לקבלת הלוואות בכל המסלולים יחדיו עד 40% מהמחזור השנתי ובסכום שלא יעלה על 20 מיליון ש"ח.
זכאות לסכום ההלוואה מקסימאלי ניתן לחשב לפי מחזור הכנסות מדווח בדוחות הכספיים לשנת 2019 או לשנת 2020 נתון להחלטת הלקוח.

נוכח התמשכות התפרצות הנגיף, הוחלט על ידי המדינה והבנק על הארכת פעילות קרן קורונה (מסלול כללי ומסלול מוגבר) לתקופה של חודשיים נוספים ועד ליום 28 לפברואר 2022.

קבלת ערבות המדינה סייעה לבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ותרמה באופן חיובי לאיכות תיק האשראי של הבנק.

מידע בדבר אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר נגיף הקורונה

	יתרת חוב רשומה ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
סיווג לקוח	במיליוני ש"ח	
עסקים קטנים וזעירים	**3,636**	3,807
עסקים בינוניים	**1,190**	1,595
עסקים גדולים	**307**	469
סך הכל	**5,133**	5,871

הערות:
1. סיווג הלקוחות מבוסס על מגזרי פעילות פיקוחיים.
2. נכון ליום 31 לינואר 2022 העמיד הבנק במסגרת הקרן בערבות המדינה הלוואות לעסקים בסך של כ-6.7 מיליארד ש"ח. בנוסף אישר הבנק הלוואות בסך של כ-0.3 מיליארד ש"ח שטרם נמשכו על ידי הלקוחות.

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים

	31 בדצמבר 2021			
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי:[א]				
סיכון אשראי מאזני	235,658	100,757	25,963	362,378
סיכון אשראי חוץ מאזני	107,020	3,724	12,282	123,026
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי	342,678	104,481	38,245	485,404
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי				
א. לא בעייתי	2,236	2,302 [ד]	1,400	5,938
ב. סך הכל בעייתי[ב]	5,174	629	638	6,441
השגחה מיוחדת	1,784	609	203	2,596
נחות	832	-	64	896
פגום	2,558	20	371	2,949
סך הכל סיכון אשראי מאזני	7,410	2,931	2,038	12,379
סיכון אשראי חוץ מאזני	1,221	-	211	1,432
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	8,631	2,931	2,249	13,811
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר[ג]	284	609	48	941
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור	351,309	107,412	40,494	499,215
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים				
א. חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית	2,368	20	205	2,593
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראי שסולקו	9	-	-	9
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור	2,377	20	205	2,602
שיעור אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור				0.75%

(א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ג) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ד) בעקבות משבר הקורונה הרחיב הבנק את הגדרת סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע בהלוואות לדיור, כך שהיא תכלול גם את אוכלוסיית הלקוחות שאושרה להם במהלך חיי ההלוואה דחיית תשלומים ארוכה משישה חודשים ומצויים עדיין בתקופת הדחיה. הקיטון בשנת 2021 נובע בעיקר מחובות אשר תקופת הדחיה בגינם הסתיימה.

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים (המשך)

	31 בדצמבר 2020			
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי:[א]				
סיכון אשראי מאזני	198,744	83,930	24,028	306,702
סיכון אשראי חוץ מאזני	88,669	3,226	17,129	109,024
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי	287,413	87,156	41,157	415,726
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי				
א. לא בעייתי	3,358	5,687 [ד]	1,519	10,564
ב. סך הכל בעייתי[ב]	7,213	772	641	8,626
השגחה מיוחדת	3,177	722	250	4,149
נחות	404	-	54	458
פגום	3,632	50	337	4,019
סך הכל סיכון אשראי מאזני	10,571	6,459	2,160	19,190
סיכון אשראי חוץ מאזני	873	-	212	1,085
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	11,444	6,459	2,372	20,275
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר[ג]	56	720	38	814
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור	298,857	93,615	43,529	436,001
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים				
א. חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית	3,212	50	207	3,469
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראי שסולקו	12	-	-	12
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור	3,224	50	207	3,481
שיעור אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור				1.15%

(א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ג) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ד) בעקבות משבר הקורונה הרחיב הבנק את הגדרת סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע בהלוואות לדיור, כך שהיא תכלול גם את אוכלוסיית הלקוחות שאושרה להם במהלך חיי ההלוואה דחיית תשלומים ארוכה משישה חודשים ומצויים עדיין בתקופת הדחיה.

תנועה ביתרת פגומים

תנועה בחובות פגומים בגין אשראי לציבור

	31 בדצמבר							
	2021				2020			
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח							
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה	**3,632**	**50**	**337**	**4,019**	2,220	-	311	2,531
חובות שסווגו כחובות פגומים במהלך השנה	**623**	**16**	**267**	**906**	2,790	50	234	3,074
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום	**(102)**	**(25)**	**-**	**(127)**	(8)	-	-	(8)
חובות פגומים שנמחקו	**(348)**	**(1)**	**(66)**	**(415)**	(464)	-	(55)	(519)
חובות פגומים שנפרעו	**(1,233)**[א]	**(19)**	**(167)**	**(1,419)**	(877)	-	(153)	(1,030)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(14)**	**(1)**	**-**	**(15)**	(29)	-	-	(29)
יתרת חובות פגומים לסוף השנה	**2,558**	**20**	**371**	**2,949**	3,632	50	337	4,019

(א) מזה: גביות בסך 149 מיליון ש"ח בגין חובות פגומים שנמכרו בתקופה.

מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש

	31 בדצמבר							
	2021				2020			
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח							
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה	**2,324**	**-**	**317**	**2,641**	729	-	290	1,019
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך השנה	**614**	**-**	**240**	**854**	2,179	-	214	2,393
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום בשל ארגון מחדש עוקב	**(84)**	**-**	**-**	**(84)**	-	-	-	-
חובות בארגון מחדש שנמחקו	**(94)**	**-**	**(46)**	**(140)**	(87)	-	(48)	(135)
חובות בארגון מחדש שנפרעו	**(831)**[א]	**-**	**(160)**	**(991)**	(489)	-	(139)	(628)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(11)**	**-**	**-**	**(11)**	(8)	-	-	(8)
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף השנה	**1,918**	**-**	**351**	**2,269**	2,324	-	317	2,641

(א) מזה: גביות בסך 88 מיליון ש"ח בגין חובות בארגון מחדש שנמכרו בתקופה.

גילוי, הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי

בנושא הוצאות בגין הפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2011 והעדכונים של הוראות אלו ממועד זה. הבנק נוהג לאמוד, להעריך ולעדכן את גובה ההפרשה להפסדי אשראי באופן שוטף, בהתאם לניסיון העבר, ניתוח מצבם של הלווים הנבחנים באופן פרטני, וכן בהתאם לתחזיות כלכליות והערכות לגבי השווקים והסקטורים העסקיים השונים.

תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים

	31 בדצמבר							
	2021				2020			
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח							
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה	**911**	**7**	**212**	**1,130**	372	-	167	539
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**(380)**	**(4)**	**(74)**	**(458)**	696	7	(30)	673
מחיקות חשבונאיות	**(348)**	**(1)**	**(66)**	**(415)**	(464)	-	(55)	(519)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**523**	**3**	**162**	**688**	314	-	130	444
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(3)**	**-**	**-**	**(3)**	(7)	-	-	(7)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף השנה	**703**	**5**	**234**	**942**	911	7	212	1,130

למידע נוסף בנוגע לאופן קביעת שיעורי הפרשה קבוצתית ראה פרק מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים וכן לאופן קביעת שיעורי הפרשה קבוצתית בגין משבר הקורונה ראה פרק סיכוני אשראי, השפעת משבר הקורונה.
למידע נוסף בנוגע להפרשות ראה ביאור 13.

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	באחוזים	
שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור	**0.85**	1.34
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור	**0.27**	0.27
שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור	**1.47**	2.12
שיעור ההוצאות (ההכנסות) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	**(0.25)**	0.88
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת	**0.03**	(0.18)
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור	**1.30**	1.76
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום	**153.00**	131.62
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר	**115.99**	109.46
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**1.99**	(10.00)

בתקופת הדוח נרשמה ירידה (שיפור) ברוב המדדים המובאים לעיל וזאת לאור ההתפתחויות החיוביות שנרשמו בשנת 2021 בדמות הצלחתו של המבצע רחב ההיקף לחיסון האוכלוסייה והשפעתו החיובית על הורדת התחלואה ופתיחתו מחדש של המשק והשיפור באינדיקטורים הכלכליים העומדים בבסיס ההפרשה. הבנק ממשיך לעקוב באופן זהיר והדוק אחר ההתפתחויות במצב הכלכלה והבריאות והשלכותיהן האפשריות על סיכוני האשראי.

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף שיוצרת פוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכוני הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן.

מקורות הריכוזיות הרלוונטיים לתיק האשראי של הבנק הינם: ענפי משק, לווה בודד וקבוצות לווים.

סיכון הריכוזיות מנוהל באמצעות הקפדה על עמידה בכל המגבלות הרגולטוריות, וכן באמצעות הגדרה וניטור שוטף לגבי העמידה במכלול של מגבלות פנימיות (שהינן בעיקרן מחמירות בהשוואה למגבלות הרגולטוריות).

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסביבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

	31 בדצמבר 2021						
					הפסדי אשראי[ג]		
	סיכון אשראי כולל[א]	מזה: דירוג ביצוע אשראי[ה]	מזה: סיכון אשראי בעייתי[ד]	מזה: סיכון אשראי פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח						
בגין פעילות לווים בישראל							
ציבור-מסחרי							
תעשיה	27,273	26,697	496	152	(1)	17	(417)
בינוי ונדל"ן - בינוי[ו]	78,706	78,157	349	96	170	(28)	(682)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	40,768	40,028	321	223	(2)	(66)	(468)
מסחר	32,951	32,496	394	167	(166)	14	(297)
שרותים פיננסיים	44,925	44,889	33	12	29	(8)	(268)
ענפים אחרים	51,911	50,151	1,579	831	(597)	(137)	(814)
סך הכל מסחרי[ז]	276,534	272,418	3,172	1,481	(567)	(208)	(2,946)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	107,323	104,392	629	20	(141)	5	(489)
אנשים פרטיים - אחר	40,133	37,890	653	370	(44)	20	(727)
סך הכל ציבור- פעילות בישראל	423,990	414,700	4,454	1,871	(752)	(183)	(4,162)
בנקים וממשלות בישראל	34,854	34,854	-	-	-	-	(1)
סך הכל פעילות בישראל	458,844	449,554	4,454	1,871	(752)	(183)	(4,163)
בגין פעילות לווים בחו"ל							
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	75,225	70,704	2,883	1,249	(60)	93	(819)
בנקים וממשלות בחו"ל	64,267	64,267	-	-	-	-	(2)
סך הכל פעילות בחו"ל	139,492	134,971	2,883	1,249	(60)	93	(821)
סך הכל פעילות בישראל ובחו"ל	598,336	584,525	7,337	3,120	(812)	(90)	(4,984)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[ב], אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 364,653, 82,568, 2,447, 13,811, 134,857 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ז) סיכון האשראי המסחרי כולל יתרה בסך 2,519 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

	31 בדצמבר 2020						
	סיכון אשראי כולל[א]	מזה: דירוג ביצוע אשראי[ה]	מזה: סיכון אשראי בעייתי[ד]	מזה: סיכון אשראי פגום	הפסדי אשראי[ג] הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח						
בגין פעילות לווים בישראל							
ציבור-מסחרי							
תעשיה	26,086	25,216	511	281	147	105	(454)
בינוי ונדל"ן - בינוי[ו]	62,099	61,643	350	137	145	25	(479)
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	33,769	32,926	525	332	100	(32)	(405)
מסחר	31,491	30,407	1,000	467	157	35	(471)
שרותים פיננסיים	33,751	33,739	12	4	51	(13)	(233)
ענפים אחרים	47,542	44,922	1,953	941	828	112	(1,261)
סך הכל מסחרי[ז]	234,738	228,853	4,351	2,162	1,428	232	(3,303)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	93,455	87,028	748	26	174	6	(635)
אנשים פרטיים - אחר	43,115	40,745	654	336	271	136	(790)
סך הכל ציבור- פעילות בישראל	371,308	356,626	5,753	2,524	1,873	374	(4,728)
בנקים וממשלות בישראל	46,509	46,509	-	-	-	-	(1)
סך הכל פעילות בישראל	417,817	403,135	5,753	2,524	1,873	374	(4,729)
בגין פעילות לווים בחו"ל							
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	64,693	59,100	3,481	1,732	678	155	(984)
בנקים וממשלות בחו"ל	53,737	53,722	15	15	1	-	(2)
סך הכל פעילות בחו"ל	118,430	112,822	3,496	1,747	679	155	(986)
סך הכל פעילות בישראל ובחו"ל	536,247	515,957	9,249	4,271	2,552	529	(5,715)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[ב], אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 311,668, 87,901, 3,019, 15,255, 118,404 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ז) סיכון האשראי המסחרי כולל יתרה בסך 2,707 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

הדגש שנותן לאומי למימון ענף הנדל"ן מתבטא, בין היתר, בכך שחלק משמעותי מהפעילות של הבנק מרוכז במערך ייעודי המתמחה בליווי לקוחות מתחום זה. מערך בנייה ונדל"ן מלווה את העסקאות הגדולות ו/או המורכבות בתחום, תוך הבאה לידי ביטוי של המומחיות והניסיון המעשי של קציני האשראי המאיישים אותו.

חלק מהותי ממימון פרויקטים של בנייה ותשתית נעשה במתכונת "הפרויקט הסגור" (Construction Loan) המאופיין בבחינה תקופתית שוטפת ומעקב צמוד אחר הפרמטרים הרלוונטיים (כגון: קצב המכירות, התקדמות הבנייה, עמידה בתקציב), תוך הסתמכות, בין השאר, על מפקחי בנייה חיצוניים ומוסמכים.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק לאור רמת הסיכון והתמחור ההולם. בשל כך ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון ענף הנדל"ן הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות בנושא.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

הסיכון לתחום הנדל"ן מנותח גם במסגרת תרחיש קיצון מערכתי שהבנק בוחן. במסגרת זו הפסדי האשראי מפולחים לפי ענפי המשנה ונבחנים אל מול תיאבון הסיכון.

בנוסף למגבלה הרגולטורית ובמטרה לנהל באופן אפקטיבי את התמהיל הפנימי של סיכון האשראי, מקפיד הבנק על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

החל משנת 2016 מבטח הבנק את תיק הערבויות מכח חוק המכר (דירות).

פוליסות אלו, שנרכשו ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, מבטחות את הבנק למקרה בו יידרש לשלם בשל חילוט ערבויות חוק מכר, והכל על פי תנאי הפוליסה.

על פי החלטת הנהלת הבנק, לא חודשה פוליסת ביטוח ערבויות חוק מכר הנ"ל לפרויקטים חדשים שהחלו מיום 12 בינואר 2021.

החל מיום 31 בדצמבר 2021 מבטח הבנק גם חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, בפוליסה ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, אשר מבטחת את הבנק במקרה שהלוואת קרקע מבוטחת אינה נפרעת כסדרה.

עסקאות הביטוח מאפשרות להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות/העמדת ההלוואות לקרקעות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי" (ההפחתה הינה בהתאם לדירוג מבטחי המשנה).

ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 המעגנת את ההקלה שנקבעה ב"הוראות השעה"[1] למגבלת ענף בינוי ונדל"ן במערכת הבנקאית כדלקמן:

- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן הורחבה מ-20% ל-22% מהיקף תיק האשראי (לא כולל תשתיות לאומיות)
- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן (כולל תשתיות לאומיות) הורחבה מ-24% ל-26% מהיקף תיק האשראי.

ההקלות לעיל יעמדו בתוקפן עד תום 24 חודשים מיום 31 לדצמבר 2025 ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור שחל ביום 31 לדצמבר 2025 או השיעור של המגבלה הענפית טרם ההקלה, הגבוה מבניהם.

- נקבע כי אשראי, בגינו ניתן ביטוח אשראי כשיר יסווג לפי הענף המבטח. כך שלצורכי מדידת המגבלה הענפית אשראי לבינוי ונדל"ן המכוסה בביטוח אשראי כשיר יופחת מהחבות הענפית של ענף בינוי ונדל"ן.

בשנה האחרונה חל גידול בפעילות ענף הבנייה והנדל"ן, אשר הביא לגידול בביקוש לאשראי עסקי לענף זה במערכת הבנקאית ובגופי מימון חוץ בנקאיים.

לאומי פעל בשנת 2021 באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה.
הנדל"ן מוגדר על ידי הבנק כתחום ברמת סיכון מופחתת יחסית לענפי משק אחרים. הנ"ל נתמך בתחזיות המאקרו כלכליות, שיטת המימון והפיקוח ההדוקה והגיבוי בביטחונות נדל"ן.

[1] התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה מיום 10 בינואר 2021.

סך כל סיכון האשראי הבעייתי (השגחה מיוחדת/נחות/פגום) בענפי בינוי ונדל"ן בפעילות בישראל בבנק מצוי בירידה לרבות חלקו מכלל תיק סיכון האשראי בענפי בינוי ונדל"ן בפעילות בישראל בבנק. כמו כן, סך כל סיכון האשראי הבעייתי בענפים אלו בפעילות בישראל (השגחה מיוחדת/נחות/פגום) מסך הכל סיכון האשראי הבעייתי הכולל בפעילות בישראל (השגחה מיוחדת/נחות/פגום) נמוך ונמוך מחלקו בתיק האשראי הכולל. בשל תנאי התחרות המתגברת, בוצעו בשנה האחרונה חלק מהעסקאות בפרמטרים מקלים יחסית לעסקאות דומות שבוצעו בעבר. יצוין כי עסקאות הנדל"ן מאושרות בתהליך חיתום מוקפד ותוך הגדרת הגנות מתאימות ושאיפה לתמחור הולם סיכון.
הגדלת פעילות המימון בענפי הבנייה והנדל"ן הביאה לצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי ולוותה בעלייה מסוימת בשיעורי המימון בהתאם לתנאי התחרות המתגברת בשוק. עיקר העלייה בשיעורי המימון רוכזה במימון קרקעות ופרויקטים למגורים ומוסברת, בחלק מהמקרים, מהעלייה שחלה במחירי הקרקעות באזורי הביקוש.

בהתאם להנחיות בנק ישראל למערכת הבנקאית, הבנק הגדיר פרמטרים לעסקאות ב"סיכון מוגבר" בענף הבינוי והנדל"ן להן מבוצע ניטור רבעוני. יצויין כי בשלב זה אין לעסקאות אלה השפעה מהותית על איכות תיק האשראי של הבנק לענף הבינוי והנדל"ן.

- הבנק בחן את חישוב ההפרשה הקבוצתית בנדל"ן וביצע התאמה בהפרשה על מנת להביא בחשבון גידול מהיר בתיק האשראי והקלות מסוימות בתנאי החיתום.

במסגרת ניהול סיכון האשראי השוטף בענף הבינוי והנדל"ן, ממשיך הבנק לעקוב ולנטר את התיק בהתאם למגבלות הרגולטוריות, מדיניות האשראי ומאפייני הסגמנט.

נכון ליום 31 בדצמבר 2021 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הקבועה בחוק ובמגבלות הפנימיות, שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, לאור הגידול בפעילות בענף בתקופה המדווחת, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

השפעת משבר הקורונה

בחלוף כשנתיים מתחילת המשבר קצב גמר הבנייה למגורים טרם חזר לרמתו ערב משבר הקורונה. בעיקר על רקע מחסור בכח אדם. עם זאת, ניתן לומר כי ענף "הבנייה למגורים" נפגע פחות מהמשבר מענפי משק אחרים.
במהלך המשבר הענף הוגדר כחיוני, וניתנו הקלות ממשלתיות שאפשרו לו להמשיך לתפקד גם בתקופת הסגר (לרבות היתר להעסיק עובדים זרים).

ההשפעה השלילית של המשבר על הביקוש בענף הייתה בעיקר בטווח הקצר לנוכח חוסר הוודאות של רוכשי הדירות והשפעת הסגר על יכולת השיווק של היזמים בתחילת המשבר, שיצרו תנודתיות לא אופיינית.

עם זאת, הביקוש הקשיח יחסית הנובע מהגידול באוכלוסייה, לצד המחסור המתמשך הקיים ביחידות הדיור, מיתן את הפגיעה בענף ולאחר חודשי המשבר הראשונים התאפיין הענף אף בגאות משמעותית בביקוש.
מספר הדירות המוגמרות ממשיך להיות נמוך מהביקוש השוטף מה שתומך בהמשך לחץ לעליית מחירי הדיור.

במהלך הסגרים ספגו המרכזים הבינוניים והגדולים בתחום המסחר, פגיעה משמעותית בהכנסותיהם. בין הסגרים ובמיוחד מאז היציאה מהגל השלישי, המרכזים נהנים מפעילות מוגברת עקב שהיית הישראלים בארץ. מרכזי המסחר נערכו לפעילות במסחר מקוון שקיזזה באופן חלקי את השפעת המגבלות. בנוסף, פתיחה חלקית של מוצרים חיוניים ובעיקר חנויות מזון ופארם כמו גם שטחי השכרה למרפאות ושירותים אחרים אפשרו לקבל פדיון מסוים גם בתקופת המגבלות.

עוצמת הפגיעה בהכנסות שונה בהתאם לסוג הנכס כאשר הפגיעה המשמעותית ביותר הייתה במרכזים הסגורים בשל רמת המגבלות שחלו עליהם ולנוכח החשש הבריאותי של הצרכנים.

במבט קדימה עם החזרה של המשק לפעילות מלאה וככל שלא יושתו מגבלות משמעותיות על הפעילות לאור גלי התחלואה אשר תגרומנה לעיכוב בתהליך היציאה של המשק מהמשבר, ההערכה היא כי מרכזים אלו ימשיכו להתאושש, אך בקצב איטי וזאת גם לאור מגמות המסחר המקוון ברקע גידול משמעותי שצפוי בהיצע שטחי המסחר בשוק בשנים הקרובות.

שוק המשרדים הפגין ככלל חוסן יחסי במהלך המשבר וספג פגיעה מתונה לעומת משברי עבר, בעיקר בעיר תל-אביב. בטווח הקצר הייתה פגיעה מסוימת בעיקר במשרדים הממוקמים בנכסים ישנים המושכרים לעסקים קטנים שספגו פגיעה במשבר.

הפגיעה המתונה אשר נרשמה בעיקר בעיר תל-אביב מושפעת מתחום ההייטק אשר הוביל את ההתאוששות בביקוש למשרדים, עם גידול מהיר בפדיון ומספר השכירים עם זאת ההתאוששות ביתר ענפי המשרדים (כגון שירותים עסקיים, ביטוח ופיננסיים) איטית יותר ובהתאם באזורים שאינם מוטי הייטק מדדי הפעילות טרם חזרו לרמתם מטרום הקורונה.

התפתחות החבויות לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 בדצמבר		שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2020	
	2021	2020	במיליוני ש"ח	באחוזים
	במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי מאזני	**90,905**	70,646	20,259	28.7%
ערבויות לרוכשי דירות[א]	**7,669**	5,181	2,488	48.0%
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר[א]	**37,872**	33,928	3,944	11.6%
סך הכל סיכון אשראי כולל	**136,446**	109,755	26,691	24.3%

(א) במונחי סיכון אשראי

להלן פרטים על סיכון האשראי בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס - הבנק

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	סיכון אשראי[א] כולל	
	במיליוני ש"ח	
בביטחון נדל"ן בישראל		
נדל"ן שבנייתו טרם הושלמה:		
קרקע גולמית	**21,758**	12,576
נדל"ן בתהליכי בנייה [ב]	**37,794**	31,126
נדל"ן שבנייתו הושלמה	**36,173**	31,890
סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל	**95,725**	75,592
שאינו בביטחון נדל"ן בישראל	**23,319**	19,932
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל	**119,044**	95,524

(א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

(ב) ליום 31 בדצמבר 2021 הרכב הפרויקטים בתהליכי בנייה למגורים הינו: כושר ספיגה 0-29: 874 מיליון ש"ח, כושר ספיגה 30-99: 13,574 מיליון ש"ח, כושר ספיגה +100: 7,077 מיליון ש"ח, פרויקטים בתחילת בנייה: 4,483 מיליון ש"ח. כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרויקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	סיכון אשראי[א] כולל	
	במיליוני ש"ח	
דיור	**51,195**	38,250
משרדים	**17,249**	13,750
תעשיה	**4,691**	3,753
מסחר ושירותים	**22,590**	19,839
סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל	**95,725**	75,592

(א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח איכות האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן

	31 בדצמבר		
	2021	2020	
	במיליוני ש"ח		שינוי באחוזים
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בעייתי	**134,002**	107,007	25.2
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
שאינו בעייתי	**1,165**	951	22.5
בעייתי שאינו פגום	**713**	948	(24.8)
פגום	**566**	849	(33.3)
סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	**2,444**	2,748	(11.1)
סך הכל	**136,446**	109,755	24.3

להלן נתונים נוספים על האשראי הכולל

להלן התפלגות סך כל האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ-מאזני לפי גודל האשראי ללווה בודד

תקרת האשראי באלפי ש"ח		31 בדצמבר					
		2021			2020		
		שיעור ממספר סך הכל הלווים	שיעור מסך הכל האשראי המאזני	שיעור מסך הכל אשראי חוץ מאזני	שיעור ממספר סך הכל הלווים	שיעור מסך הכל האשראי המאזני	שיעור מסך הכל אשראי חוץ מאזני
מ-	עד	באחוזים			באחוזים		
-	80	**74.1**	**3.0**	**8.4**	72.1	3.2	11.1
80	600	**19.3**	**15.7**	**5.9**	21.8	17.8	11.0
600	1,200	**4.2**	**14.1**	**3.2**	4.1	14.7	4.1
1,200	2,000	**1.4**	**7.9**	**2.5**	1.2	7.4	2.7
2,000	8,000	**0.7**	**8.6**	**4.5**	0.6	8.5	4.9
8,000	20,000	**0.2**	**6.5**	**4.4**	0.1	6.7	4.4
20,000	40,000	**0.07**	**6.7**	**4.9**	0.07	6.9	5.4
40,000	200,000	**0.07**	**17.5**	**19.0**	0.06	18.2	18.7
200,000	800,000	**0.01**(א)	**11.8**	**23.8**	0.01(א)	10.1	18.9
מעל 800,000		**-** (ב)	**8.2**	**23.4**	- (ב)	6.5	18.8
סך הכל		**100.0**	**100.0**	**100.0**	100.0	100.0	100.0

(א) ב-2021 - 201 לווים וב-2020 - 152 לווים.
(ב) ב-2021 - 38 לווים וב-2020 - 31 לווים (באחוזים פחות מ-0.01).

למידע נוסף על חלוקת האשראי לפי גודל - ראה ביאור 30.ג.

להלן סיכון אשראי לפי גודל אשראי של לווה שהיקפו עולה על 800 מיליון ש"ח

תקרת האשראי במיליוני ש"ח		31 בדצמבר				
		2021			2020	
		מספר לווים	אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני	מספר לווים	אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ מאזני
מ-	עד		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
800	1,200	**18**	**9,227**	**9,088**	17	8,462	7,264
1,200	1,600	**7**	**6,642**	**2,862**	5	1,966	4,993
1,600	2,000	**3**	**1,693**	**3,318**	5	5,047	3,309
2,000	2,400	**5**	**5,553**	**5,657**	2	1,641	2,743
2,400	2,800	**3**	**3,312**	**4,538**	2	2,717	2,419
2,800	3,132	**2**	**2,295**	**3,638**	-	-	-
סך הכל		**38**	**28,722**	**29,101**	31	19,833	20,728

קבוצות לווים[1]

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

ביום 27 לדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראה 313 המחריג מהגדרת "שולט" משקיע מוסדי שהחזקתו באמצעי השליטה בתאגיד אינה עולה על 20%, גם במקרים בהם הוא מחזיק בשיעור המניות הגבוה ביותר.

התיקון נכנס לתוקף ביום 1 לינואר 2022.

נכון ליום 31 בדצמבר 2021, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים במאוחד או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

	31 בדצמבר					
	2021			2020		
	חשיפה[א][ב]			חשיפה[א][ב]		
	מאזנית	חוץ מאזנית[ג]	סך הכל	מאזנית	חוץ מאזנית[ג]	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
ארה"ב	**36,853**	**8,329**	**45,182**	29,300	5,774	35,074
בריטניה	**19,793**	**10,971**	**30,764**	17,678	8,049	25,727
צרפת	**1,887**	**2,355**	**4,242**	3,418	1,966	5,384
שוויץ	**2,455**	**2,303**	**4,758**	1,050	1,915	2,965
גרמניה	**3,262**	**1,501**	**4,763**	3,665	1,613	5,278
אחרות	**23,773**	**4,637**	**28,410**	22,090	2,616	24,706
סך הכל החשיפה למדינות זרות	**88,023**	**30,096**	**118,119**	77,201	21,933	99,134
מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS[ד]	**608**	**300**	**908**	917	276	1,193
מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC[ה]	**1,331**	**1,161**	**2,492**	1,068	892	1,960
מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות[ו]	**208**	**50**	**258**	1,018	152	1,170

(א) החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.

(ב) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.

(ד) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: יוון, איטליה, פורטוגל וספרד.

(ה) החשיפה למדינות ה-LDC כוללת את המדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות, שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

(ו) הבנק קבע מספר קריטריונים שעל פיהם נקבעה רשימת המדינות אשר התנאים הנוכחיים בהן עשויים להעיד על בעיות נזילות ויתכן שיהיו בעלי השפעה על יכולת הפירעון שלהן. היתרה מתייחסת ל-14 מדינות (בדצמבר 2020 ל-16 מדינות). החל ממרס 2021 לא נכללות במדידה חשיפות למדינות בדירוגי השקעה, אלא אם זוהו פרטנית ככאלה עם בעיות נזילות הצפויות להיות בעלות השפעה מהותית על כושר הפירעון שלהן.

חלק ב' - ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 בדצמבר 2020, אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

[1] קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כאשר תאגיד מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול מחזיק שאין לו שליטה, שהתאגיד המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאגיד המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לווים אחת, למעט מקרים בהם אחזקתו של משקיע מוסדי באמצעי שליטה בתאגיד אינו עולה על 20%, זאת גם במקרים בהם הוא מחזיק בשיעור המניות הגדול ביותר. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים פיננסיים אחרים.

הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שמולם יש חשיפות אשראי קבוצתיות.

המיתון הגלובלי על רקע משבר הקורונה הביא את הבנקים המרכזיים בעולם לתמוך במערכות הפיננסיות ובכלל זה לנקוט בצעדים כגון: הקלה בדרישות ההון, הקלה ביישום רפורמות חשבונאיות, מתן כלי נזילות לבנקים ועוד. בעת הנוכחית, הבנקים המרכזיים מסירים בהדרגה את ההקלות השונות.

הבנק ממשיך את הניטור אחר מוסדות פיננסיים זרים זאת כחלק מאופן ניהול החשיפה למוסדות פיננסיים זרים ומתאים את החשיפה בהתאם לשינויים בסביבת הסיכון.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים[א]

	31 בדצמבר 2021[ה]		
	סיכון אשראי מאזני[ב]	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי[ג]	חשיפת אשראי נוכחית
	במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים[ד]			
AAA עד AA-	**25,761**	**792**	**26,553**
A+ עד A-	**5,701**	**1,128**	**6,829**
BBB+ עד BBB-	**168**	**166**	**334**
BB+ עד B-	**15**	**18**	**33**
ללא דרוג	**94**	**-**	**94**
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים	**31,739**	**2,104**	**33,843**

	31 בדצמבר 2020[ה]		
	סיכון אשראי מאזני[ב]	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי[ג]	חשיפת אשראי נוכחית
	במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים[ד]			
AAA עד AA-	23,742	581	24,323
A+ עד A-	3,863	725	4,588
BBB+ עד BBB-	526	216	742
BB+ עד B-	93	7	100
ללא דרוג	163	-	163
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים	28,387	1,529	29,916

(א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

(ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 בדצמבר 2021 בשווי של 597 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2020 בשווי של 600 מיליון ש"ח.

(ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).

(ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנויות הדירוג המוכרות - ECAI.

(ה) נכון לימים 31 בדצמבר 2021 ו-31 בדצמבר 2020, לא קיים סיכון אשראי בעייתי מול מוסדות פיננסיים זרים.

הערות:

1. חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה ביאור 12).
2. חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים, ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
3. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה ביאור 22ב.ג.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכוני אשראי

ההתפתחויות שחלו במשק בשנים האחרונות (סביבת ריבית נמוכה, ביצועי מחיר למשתכן ועלייה במחירי הדיור) הביאו לגידול משמעותי בהיקף האשראי לדיור בישראל, הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה.
תיק ההלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון. במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מעמיד הבנק גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה.
הבנק מקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת הלוקחת בחשבון את יכולת ההחזר של הלווה, בסיס ההצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.
מימון במסגרת קבוצת רכישה נותן מענה לביקושי שוק של התארגנויות פרטיות, בעלי קרקע היסטוריים וכיו"ב. מהיבט הסיכון, המימון ניתן לאוכלוסיות שונות, בפיזור גיאוגרפי, ולאחר שכל לווה עובר בדיקת יכולת פירעון של ההלוואה.

ניהול הסיכון במקרה של אי פירעון האשראי נעשה על ידי הבנק בשני אופנים, הראשון מניעתי, הקטנת ההסתברות להגיע לכשל והשני גביית החוב במצב בו האשראי בכשל.

השלב הראשון -

- חיתום קפדני - מבוסס על מגבלות הרגולציה (הוראה 329 בחינת כושר החזר, אחוזי מימון ותמהיל אשראי) ומגובה במודלים לבחינת סיכון האשראי אשר נשענים בין היתר על מידע מחשבון הלקוח בלאומי ו/או ממאגר נתוני האשראי של בנק ישראל.
- בניית תמהיל מותאם ללקוח, אשר יאפשר עמידה בתשלום ההחזר החודשי.
- בטוחת נדל"ן - האשראי מועמד כפוף לקבלת ביטחונות לשביעות רצון הבנק בהתאם לאופי האשראי והנכס. הביטחונות נבדקים על ידי יועצי המשכנתאות ובתיקים מורכבים נעשית בקרה נוספת.
- דחיית תשלומים ("הקפאות") - אפשרות להקפיא חלקית את תשלומי המשכנתא בהתאם להוראות חוק הבנקאות שירות ללקוח. בנוסף מתן "סל חודשי הקפאה" לכל לקוח אשר נקלע לקושי תזרימי בהתאם למדיניות הבנק.

השלב השני - גבייה -

- גבייה רכה - מוקד טלפוני אשר יוצר קשר עם הלקוחות שמתקשים בתשלום ההחזר החודשי מיד עם היווצר החוב הראשון, סיוע ללקוחות בהסדרי חוב וליווי עד לסילוקו.
- תביעה משפטית -
  - גביית חוב כספית באמצעות פתיחת תיק הוצאה לפועל.
  - מימוש הנכס באמצעות הבטוחות שהתקבלו.

במהלך שנת 2021 חל גידול בהעמדות אשראי חדש לדיור בישראל ("ביצועים") לעומת שנת 2020 בקשר עם ביקושים לאשראי לדיור בישראל, הן למטרת מגורים והן אשראי למטרת השקעה בשעבוד דירת מגורים.

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל

	2021	2020	
	סך הכל שנתי	סך הכל שנתי	שיעור השינוי
	במיליוני ש"ח		ב-%
מכספי הבנק	**26,625**	17,016	56.5
מכספי האוצר	**150**	150	-
הלוואות חדשות	**26,775**	17,166	56.0
הלוואות שמוחזרו	**2,175**	2,590	(16.0)
סך כל ביצועים	**28,950**	19,756	46.5

השפעת משבר הקורונה

התכניות הממשלתיות לסיוע בגין משבר הקורונה תמכו במצבם הכלכלי של משקי הבית.

לשיעור האבטלה עלול להיות השפעה שלילית על תיק האשראי לדיור.

ביום 15 במרס 2020 פרסם בנק ישראל הוראת שעה שכללה מספר הקלות רגולטוריות ובהן הקלה ביחס למגבלה על הלוואות למשקי בית לכל מטרה במשכון דירה. הבנק אימץ הקלה זו בכדי לסייע ללקוחותיו לאחר שהשתכנע כי הלקוחות הללו יוכלו לצלוח את המשבר. הוראת השעה הנ"ל אפשרה הגדלת שיעור מימון מ-50% מימון בהלוואה לכל מטרה עד לשיעור של 70%.

ביום 9 באוגוסט 2021 פרסם בנק ישראל עדכון להנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא הלוואות לדיור ובכלל זה על החלטתו שלא להאריך את תוקפה של הקלה זו ותוקפה פג ביום 30 בספטמבר 2021.

ביום 27 בדצמבר 2020 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 המבטל את מגבלת ריבית הפריים (על פיה חלקה של הלוואת הפריים לא יעלה על שליש מסך ההלוואה) נותרה המגבלה הקובעת כי היחס בין חלק ההלוואה לדיור בריבית משתנה, לבין סך ההלוואה, לא יעלה על 66.66%. ההוראה נכנסה לתוקף ביום 17 בינואר 2021 לנוטלי הלוואה חדשה לדיור וביום 28 בפברואר 2021 למחזור הלוואה לדיור.

ביום 6 באוקטובר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון לקובץ שאלות ותשובות בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור.
במסגרת העדכון נקבע שתאגיד בנקאי אינו רשאי להעמיד הלוואה נוספת ללווה המיועדת לשמש "הון עצמי" לצורך רכישת דירה. האמור חל הן על הלוואות צרכניות והן על הלוואות בשעבוד דירת מגורים אחרת. על אף האמור לעיל תאגיד בנקאי רשאי להעמיד ללווה הלוואה נוספת לצורך השלמת מימון רכישת דירה חליפית ובלבד שמתקיימים כל התנאים שנקבעו בקובץ שאלות ותשובות.

בנוסף נקבע כי במטרות הנכללות בסיווג "הלוואה לכל מטרה" יש לכלול הלוואה במשכון דירת מגורים כאמור בסעיף 3 (3) להוראה 451, שאינה מיועדת לרכישת זכויות במקרקעין ולכך שהלוואה המיועדת למחזור הלוואה קיימת תסווג בהתאם למטרת ההלוואה המקורית (הלוואה לרכישת דירה או הלוואה לכל מטרה). הלוואה המיועדת למחזור מספר הלוואות תסווג באופן פרופורציוני למטרת ההלוואות המקוריות.

- ביום 31 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451. שמטרתו הגברת שקיפות המידע ללקוחות ושיפור סביבת התחרות בשוק המשכנתאות.
- התאגיד הבנקאי נדרש להציג ללקוח באישור העקרוני 3 תמהילי "סל" אחידים וסל נוסף "סל מוצע" - תמהיל מוצע ללקוח.
- התאגיד הבנקאי לא נדרש להציג תמהילי מסלולים אחידים בהלוואות "לכל מטרה" במשכון דירת מגורים, שאינן מיועדות לרכישת זכויות במקרקעין, ובהלוואות לדיור ללא משכון דירת מגורים (כגון הלוואות לשיפוצים), בהיותן לתקופות יותר קצרות ובסכומים נמוכים יותר (ודומות במהותן להלוואות צרכניות).
- התאגיד הבנקאי נדרש להעמיד לרשות הלקוחות מחשבון מקוון לביצוע סימולציות של העמדת הלוואה בסכומים שונים ולתקופות שונות.
- התאגיד הבנקאי נדרש לספק אישור עקרוני ללקוח תוך 5 ימי עסקים מיום הגשת הבקשה לקבלת הלוואה. במקרים חריגים, של הלוואות שמאפייניהן יוגדרו מראש במדיניות האשראי של התאגיד הבנקאי, יינתן אישור עקרוני בתוך 7 ימי עסקים ותינתן ללקוח הודעה על החריגה במשך הזמן לטיפול בבקשתו והסיבה לכך.
- ההוראה קובעת מהו המידע שעל התאגיד הבנקאי להציג ביישום האינטרנטי שהוא מציע ללקוחותיו אולם לקוח שאינו מקבל מידע אודות חשבונותיו באופן מקוון, על הבנקאי למסור לו המידע בכתב.
- הוגדרו כללים אחידים לחישוב "הריבית הכוללת החזויה" במערכת הבנקאית.

הבנק החל בהיערכות ליישום העדכון להוראה. העדכון ייכנס לתוקף ביום 31 לאוגוסט 2022.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

	יתרת תיק האשראי	שיעור השינוי
	במיליוני ש"ח	ב-%
31 בדצמבר 2019	83,746	4.8
31 בדצמבר 2020	89,594	7.0
31 בדצמבר 2021	**103,109**	**15.1**

בשנים האחרונות חל גידול בהיקף האשראי לדיור. הגידול נמשך ואף התעצם בשנת 2021, בין היתר על רקע ההתעוררות בשוק הנדל"ן כתוצאה מהבשלת פרויקטים של מחיר למשתכן וחזרה חלקית של משקיעים.

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וביניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס ההחזר (יחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי).

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

	מגזר לא צמוד				מגזר צמוד מדד				מגזר מט"ח			
	ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית משתנה		סך כל תיק האשראי במיליוני ש"ח
	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור מתיק האשראי ב-%	
31 בדצמבר 2019	16,182	19.3	34,311	41.0	13,509	16.1	19,012	22.7	732	0.9	83,746
31 בדצמבר 2020	18,904	21.2	36,380	40.6	14,077	15.7	19,658	21.9	575	0.6	89,594
31 בדצמבר 2021	**23,325**	**22.6**	**42,655**	**41.4**	**15,203**	**14.7**	**21,440**	**20.8**	**486**	**0.5**	**103,109**

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצוע האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי ההלוואה):

	2021				2020	2019
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי
	שיעור מביצוע באחוזים					
קבועה - צמודה	**11**	**12.4**	**16**	**16.2**	16.7	20.6
משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה	**17.1**	**16.0**	**15.9**	**17.0**	18.5	19.2
קבועה - לא צמודה	**30.3**	**27.3**	**26.5**	**28.8**	29.5	24.4
משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה	**1.3**	**1.5**	**1.6**	**1.7**	3.1	3.2
משתנה עד 5 שנים - לא צמודה	**40.1**	**42.6**	**39.9**	**36.3**	32.2	32.5
משתנה - מט"ח	**0.2**	**0.2**	**0.1**	**-**	-	0.1

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך שנת 2021 עמד על 57.9% לעומת כ-53.8% במהלך שנת 2020. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך שנת 2021 עמד על 39.9% לעומת 32.2% בשנת 2020.

נתונים המתייחסים לאשראי חדש לדיור בישראל

במהלך שנת 2021 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של 26.6 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

ההלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק בשנת 2021 היתה 900 אלפי ש"ח, לעומת 774 אלפי ש"ח בשנת 2020 ו-723 אלפי ש"ח בשנת 2019.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל

	יתרת חוב רשומה	סכום בפיגור	שיעור הסכום בפיגור
	במיליוני ש"ח		באחוזים
31 בדצמבר 2019	84,212	830	0.99
31 בדצמבר 2020	90,228	720	0.80
31 בדצמבר 2021	**103,599**	**609**	**0.59**

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2021, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור הינה 489 מיליון ש"ח המהווה 0.47% מיתרת האשראי לדיור, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2020, בסך של 634 מיליון ש"ח המהווה 0.70% מיתרת האשראי לדיור.

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי)

	2021				2020	2019
	רבעון רביעי	**רבעון שלישי**	**רבעון שני**	**רבעון ראשון**	ממוצע שנתי	ממוצע שנתי
שיעור מימון	**באחוזים[א]**					
מעל 60 ועד 70 כולל	**21.7**	**21.8**	**22.4**	**20.7**	19.7	17.2
מעל 70 ועד 75 כולל	**23.2**	**24.3**	**23.6**	**21.5**	19.1	17.5
מעל 75	**0.1**	**0.1**	**0.1**	**0.2**	0.2	0.2

(א) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 בדצמבר 2021 עומד על 47% לעומת 45.5% בשנת 2020.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

יחס ההחזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי.
שיעור ההלוואות שהועמדו בשנת 2021 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי, עמד על 0.29% מסך העמדות האשראי החדשות לעומת 0.3% בשנת 2020.
חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור בשנת 2021, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי ההלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בממוצע על כ-39.5% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-37.5% במהלך שנת 2020.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

במטרה להתמודד עם הגידול בהיקפי האשראי הפרטי ועם מוטת השליטה הרחבה הנדרשת לניהולו, וכן במטרה ליישם ממשל תאגידי נאות, חוזקו בשנים האחרונות מספר פונקציות, הן בחטיבה הבנקאית המהווה קו הגנה ראשון, והן בחטיבה לניהול סיכונים המהווה קו הגנה שני.

בחטיבה הבנקאית פועלות מזה מספר שנים יחידות ייעודיות ומתמחות, כאשר המרכזיות שבהן:

מרכז ניהול אשראי וסיכונים - בשנת 2021 הוחלט על מרכוז העבודה במסגרת מרכז אשראי אחד המרכז את הטיפול בכל בקשות האשראי שהן מעבר לסמכויות הסניפים, תוך יצירת הפרדה בין מנהל הלקוח לגורם המאתגר את מתן האשראי; מהווה עוגן מקצועי לאנשי האשראי בסניפים; מנהל שגרת מעקב ובקרה אשר תוצאותיה משוקפות הן לדרג השטח בסניפים והן להנהלת החטיבה.

יחידות גבייה מוקדמת ומרכזי חוב"ב - מרכזים את הטיפול בחובות שבהם קיימת חריגה או אותר פיגור בתשלומים טרום סיווג הלווה כבעייתי, וכן בלקוחות שסווגו כבעייתיים. יחידות אלה מקיימות שירות מקצועי של הליכי טיפול, הסדרים וגבייה, ובכלל זה על ידי הפעלת משרדי עורכי דין חיצוניים.

בחטיבה לניהול סיכונים מבוצעים ניטור ובקרת קו הגנה שני, הכוללים בין היתר: איתור מגמות וסגמנטים בתיק האשראי הפרטי, מעקב אחר טיב הניבוי של המודלים לאמידת סיכון הלווים, בחינת טיבם ושלמותם של נוהלי הבקרה של הגורמים העסקיים, בחינת מדגמים של תיקים פרטניים לפי הצורך ועוד.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בין העקרונות המרכזיים מתוך מדיניות האשראי הפרטי ניתן למנות: הערכת אומדן סיכון האשראי של כל לווה, ביסוס החלטות החיתום על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות ו/או על בסיס התנהלות החשבון ו/או על בסיס נתונים ממאגר אשראי, קיום מערך סמכויות אשראי מוגדר ומובנה, דגשים על התנהגות עסקית הוגנת (שקיפות ומסירת מידע, התאמה של המוצר לצרכי הלקוח, הוגנות בתמחור, טיפול בתלונות מצד הלקוחות), התאמת האשראי לצרכי הלקוח ויכולותיו וערנות מוגברת להיבטי הציות העלולים לנבוע ממתן האשראי.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, הורחב והוגבר גם הניטור השוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרגטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.
מעת לעת וגם בשנת 2021 מעודכן סט המדדים הפנימי, הן ביחס להתפתחויות של התיק בכללותו ("מלאי") והן ביחס לפרופיל סיכון העמדות האשראי החדש, המנוטר באופן שוטף, בתדירות רבעונית לפחות. הפרמטרים שגובשו מתייחסים להיבטים ולמאפיינים רבים המשקפים נקודות מבט מגוונות ומשלימות על סיכון התיק והאשראי החדש. אף שמדובר ב"אורות אדומים" ולא במגבלות (בהגדרתן הפורמאלית), הרי שהם מבטאים את גבולות תיאבון הסיכון הרצוי ברמת תיק האשראי הפרטי. לאור התמשכות המגמות במשק הישראלי ברמת הצריכה הפרטית תחת השפעות משבר הקורונה ובעקבותיה ברמת המינוף של משקי הבית, נמשך גם בשנת 2021 הניטור ההדוק והמוגבר אחר ההתפתחויות בתיק זה.

השפעת משבר הקורונה

התוכניות הממשלתיות לסיוע בגין משבר הקורונה תמכו במצבם הכלכלי של משקי הבית.

לשיעור האבטלה עלול להיות השפעה שלילית בטווח הארוך על תיק האשראי לאנשים פרטיים.

למידע לגבי עדכון קובץ שאלות ותשובות שפרסם בנק ישראל ביום 6 באוקטובר 2021, ראה פרק סיכונים בתיק ההלוואות לדיור.

להלן התפתחות יתרות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	יתרת סיכון אשראי
	במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2019	44,387
31 בדצמבר 2020	43,108
31 בדצמבר 2021	**40,121**

להלן התפלגות של סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי התקופה הנותרת לפירעון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר			
	2021		2020	
	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%
עד שנה	**4,785**	**17.3**	4,585	17.8
מעל שנה עד 3 שנים	**5,253**	**19.0**	4,993	19.4
מעל 3 שנים עד 5 שנים	**7,983**	**28.9**	9,024	35.0
מעל 5 שנים עד 7 שנים	**5,396**	**19.5**	3,737	14.5
מעל 7 שנים	**2,023**	**7.3**	1,451	5.6
ללא תקופת פירעון[א]	**2,219**	**8.0**	2,006	7.7
סך הכל	**27,659**	**100.0**	25,796	100.0

(א) יתרה זאת כוללת יתרות חובה בחשבונות עובר ושב ויתרות אשראי בפיגור.

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גודל החבות ללווה בודד (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

		31 בדצמבר			
גודל סיכון האשראי באלפי ש"ח		**2021**		2020	
מ-	עד	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%
-	25	**6,122**	**15.2**	5,294	12.3
25	50	**5,957**	**14.8**	6,637	15.4
50	75	**5,078**	**12.7**	6,049	14.0
75	100	**4,058**	**10.1**	5,206	12.1
100	150	**6,337**	**15.8**	7,511	17.4
150	200	**4,469**	**11.2**	5,038	11.7
200	300	**4,482**	**11.2**	4,226	9.8
מעל 300		**3,618**	**9.0**	3,147	7.3
סך הכל סיכון אשראי כולל		**40,121**	**100.0**	43,108	100.0

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי מוצרי אשראי עיקריים (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר			
	2021		2020	
	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%
יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי	**5,782**	**14.4**	5,367	12.4
הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)	**1,305**	**3.3**	1,201	2.8
הלוואות אחרות	**20,572**	**51.3**	19,228	44.6
סך הכל סיכון אשראי מאזני	**27,659**	**69.0**	25,796	59.8
מסגרת עובר ושב לא מנוצלת	**6,948**	**17.3**	6,883	16.0
מסגרת כרטיסי אשראי לא מנוצלת	**5,265**	**13.1**	10,166	23.6
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר	**249**	**0.6**	263	0.6
סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני	**12,462**	**31.0**	17,312	40.2
סך הכל סיכון אשראי כולל	**40,121**	**100.0**	43,108	100.0

הקיטון נובע בעיקרו מפעולות שנקט הבנק לצמצום מסגרות אשראי בלתי מנוצלות בהתאם לצו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי סעיף 9(ג) לחוק (הוראת שעה) התשפ"א-2020 ("הצו"), בהמשך להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 ("החוק"). המהלך לצמצום מסגרות לא מנוצלות בכרטיסי אשראי מכח הצו והחוק הוחל על כלל לקוחות הבנק ולא רק על הלקוחות הפרטיים.

בהמשך לאמור בפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי לימים 31 בדצמבר 2021 ו-31 בדצמבר 2020 יצוין כי הבנק ביצע פעולות לצמצום סך מסגרות האשראי בהתבסס בין היתר על חוות דעת מקצועיות שהתקבלו וכן ביצע שורה של מהלכים שמטרתם היתה לתמוך וללוות את פעולות הצמצום, ובהם: הדרכות מתאימות לסניפי הבנק, מעקב אחר שיעורי ניצול מסגרות ועוד. הבנק ביצע שני מהלכי צמצום נוספים במהלך דצמבר 2021 ובמהלך ינואר 2022.

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר 2021				
	לא צמוד	צמוד	מט"ח	סך הכל סיכון האשראי המאזני	שיעור מהתיק
	במיליוני ש"ח				ב-%
הלוואות בריבית משתנה	**26,245**	**37**	**64**	**26,346**	**95.3**
הלוואות בריבית קבועה	**1,282**	**16**	**15**	**1,313**	**4.7**
סך הכל סיכון אשראי מאזני	**27,527**	**53**	**79**	**27,659**	**100.0**

	31 בדצמבר 2020				
	לא צמוד	צמוד	מט"ח	סך הכל סיכון האשראי המאזני	שיעור מהתיק
	במיליוני ש"ח				ב-%
הלוואות בריבית משתנה	24,325	39	55	24,419	94.7
הלוואות בריבית קבועה	1,342	22	13	1,377	5.3
סך הכל סיכון אשראי מאזני	25,667	61	68	25,796	100.0

להלן יתרות תיק הנכסים הפיננסיים של האנשים הפרטיים בבנק בעלי סיכון אשראי כולל (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
פיקדונות הציבור	**96,857**	96,437
תיקי ניירות ערך	**58,478**	51,625
סך תיק הנכסים הפיננסיים	**155,335**	148,062
סך החבות הכוללת ללקוחות בעלי תיק נכסים פיננסיים	**30,493**	34,141

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גובה ההכנסה הקבועה[א] לחשבון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר			
	2021		2020	
גובה הכנסה	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%
חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון	**2,586**	**9.4**	2,127	8.2
מזה: חשבונות לפירעון אשראי[ב]	**1,732**	**6.3**	1,515	5.9
נמוכה מ-10 אלפי ש"ח	**6,891**	**24.9**	6,930	26.9
הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח	**9,628**	**34.8**	9,317	36.1
בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה	**8,554**	**30.9**	7,422	28.8
סך הכל	**27,659**	**100.0**	25,796	100.0

(א) הכנסה קבועה לחשבון (לפי תעודת זהות) כוללת את הזיכויים הקבועים בחשבון לקוח ובכלל זה משכורת, העברות מבנק/מחשבון אחר, הפקדות מזומן ושקים ועוד. ההכנסה הקבועה החודשית מחושבת על בסיס ממוצע ההכנסה במשך מספר חודשים רצופים, ובנטרול זיכויים חריגים.

(ב) חשבונות לפירעון אשראי הינם חשבונות שהפעילות היחידה המבוצעת בהם הינה פירעון הלוואה בלבד, בעוד שעיקר פעילותו השוטפת של הלקוח מרוכזת בבנק אחר.

כאמור לעיל, מדיניות האשראי של הבנק לאנשים פרטיים מבוססת על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות. בהלימה לכך, למעלה מ-90% מהאשראי המאזני הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה.

התפלגות סיכון אשראי מאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
אשראי לא בעייתי	**27,022**	25,156
אשראי בעייתי לא פגום	**267**	304
אשראי בעייתי פגום	**370**	336
סך הכל סיכון אשראי מאזני	**27,659**	25,796
שיעור סיכון אשראי בעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים	**2.3%**	2.5%
מחיקות חשבונאיות, נטו (לשנה שהסתיימה)	**19**	136
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	**716**	776

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה ביאור 13 וביאור 30 ובפרק החשיפה לסיכונים, סיכוני אשראי סעיף סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק. וכמו כן בפרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 לדצמבר 2021.

הוראת ניהול בנקאי תקין - ניהול אשראי צרכני

ביום ה-4 בפברואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני. ההוראה מרכזת את דרישות הפיקוח על הבנקים מהמערכת הבנקאית בפעילותה מול הלקוחות הצרכניים.

למידע נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2021.

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

נכון ליום 31 בדצמבר 2021 מימון ממונף מוגדר על ידי הבנק בהלימה להוראות בנק ישראל, וכולל הלוואות/לווים/קבוצות לווים העומדים באחד מהקריטריונים הבאים (ואשר החבות ברוטו בגין כל אחד מהם עולה על 0.5% מהון רובד 1 של הבנק):

1. אשראי למטרת עסקה הונית כהגדרתו לעניין המגבלה בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323, כאשר אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה ללא זכות חזרה או כנגד אמצעי שליטה ללא זכות חזרה, נכלל בכל שיעור מימון (גם אם נמוך מהמוגדר בהוראה).
2. מימון לחברות החזקה שכל או עיקר פעילותן הינה החזקה בחברות בנות (ללא פעילות עצמאית משמעותית), כהגדרתן במדיניות הבנק.
3. מימון ללווה, בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים משמעותית של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות בתחום ענף המשק הרלוונטי.

נכון ליום 31 בדצמבר 2021 סך יתרת החבות ברוטו של האשראי הממונף כפי הגדרת הבנק עומד על כ-2.9 מיליארד ש"ח, גידול של כ-0.8 מיליארד ש"ח מסוף שנה קודמת. הבנק עומד בדרישות הוראות בנק ישראל.

יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים

	31 בדצמבר					
	2021			2020		
	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	מאזני	חוץ מאזני	סך הכל
ענף משק	במיליוני ש"ח					
מסחר	**-**	**-**	**-**	194	20	214
תחבורה ואחסנה	**765**	**37**	**802**	311	2	313
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	**557**	**122**	**679**	629	9	638
בינוי ונדל"ן	**107**	**380**	**487**	427	17	444
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח	**244**	**101**	**345**	67	150	217
אספקת מים, שירותי ביוב, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור	**265**	**-**	**265**	280	-	280
אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אויר	**2**	**299**	**301**	-	-	-
סך הכל	**1,940**	**939**	**2,879**	1,908	198	2,106

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכוני אשראי ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

בשנת 2021 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

עם התפשטות נגיף הקורונה, חלה עלייה ברמת התנודתיות של גורמי הסיכון בשווקים הפיננסיים. הבנק הפדרלי של ארה"ב כבר החל להסביר את עקרונות תוואי הנורמליזציה של הריבית ותהליך זה עשוי להשפיע בעתיד על המגמות בשווקים הפיננסיים. לפיכך, המידה הרבה של חוסר הוודאות בשווקים עדיין קיימת, והתנודתיות בשווקים הפיננסיים יכולה להימשך ואף להתגבר מחדש.

תהליך היציאה הגלובלי מהמשבר ממקד את הבנקים המרכזיים בעיסוק באתגרים וסוגיות כלכליות נוספות מאלו שעסקו בהם בשיאו של המשבר. חלק מהבנקים המרכזיים בעולם ובכלל זה גם בנק ישראל החלו לצמצם בהדרגתיות את ההרחבות המוניטריות שביצעו ואת מעורבותם בשווקי האג"ח והריביות.

הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות ומקפיד, על ניהול סיכונים מוקפד תוך ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות שנקבעו.

במסגרת המדיניות לניהול סיכוני השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהלת סיכונים ראשית ומגבלות נוספות משלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים, כגון: שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה וכן בהתאם לרגולציה המקומית והסביבה העסקית בה הן פועלות. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר.

במטרה לפקח ולבקר אחר יישום מדיניות ניהול סיכוני השוק, מקבל הדירקטוריון אחת לרבעון דיווח על עיקרי החשיפות לסיכוני שוק אל מול המגבלות שהוקצו, הצפת הסיכונים המרכזיים לפי קווי פעילות, מוצרים ומוקדי סיכון של הקבוצה, ודיווח על אירועים חריגים.

למידע נוסף בנוגע לפעילות לפי תיקים ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים מחושב כפי הוראות בנק ישראל על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

בשנת 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מבנק ישראל לפיו, עבור מדידת הלימות ההון, היוון ההתחייבויות לזכויות עובדים יבוצע על פי עקום ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות, כאמור, מעקום אג"ח ממשלת ישראל וממרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. אישור זה מיתן באופן משמעותי את התנודתיות של ההון הפיקוחי הנובעת משינויים בריבית ההיוון. תוקף האישור עד וכולל 31 בדצמבר 2024.

כנגד חלק מההתחייבות האקטוארית, קיימת השקעה ב"נכסי התכנית" שנועדה לשרת מחויבות זו, באמצעות השקעה בנכסים מגוונים ומפוזרים כדוגמת מניות ונכסי חוב. ההשקעה כפופה למגבלות רגולטוריות ומגבלות הנקבעות על ידי הקופות המנהלות את נכסי התכנית.

סיכוני השוק אליהם חשוף הבנק

א. סיכון הריבית

סיכון הריבית הוא הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית והוא נובע ממספר מקורות, כלהלן: סיכון תמחור מחדש (הבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי התמחור מחדש של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות), סיכון עקום התשואה (תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה), סיכון בסיס Basis Risk (מתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש) וסיכון אופציונליות (שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק).

הבנק מנהל את סיכון הריבית והשפעתו על הרווחיות, ההון ושווי הנכסים וההתחייבויות, תחת הנחות שונות של שינויים בריבית, לרבות תרחישים של שינויים קיצוניים בריבית על בסיס תרחישים היסטוריים וסימולציות היפותטיות. בנוסף נעשה שימוש במודל האומד את השינוי בהכנסה המימונית הצפויה, כתוצאה משינויים בריבית ובמרווח העתידי ורגישות של ההון הפיקוחי, הכולל את ההשפעות על ההון וקרן ההון כתוצאה משינוי מיידי בריבית. על מדדים אלה קיימות מגבלות ברמות היררכיה שונות.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות.

הכלים לניהול ולגידור החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק אגרות-החוב, הנפקת מכשירי חוב, עסקאות חוץ-מאזניות ועוד. כמו כן, ניהול החשיפות מסתמך, בין היתר, על תחזיות והנחות עבודה לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון בארץ ובעולם.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעלייה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים, לרבות ההתחייבויות הפנסיוניות, לשינויי ריבית.

ככלל, הרגישות לריבית נמדדת לפחות אחת לחודש, עם מדידות תכופות יותר לצרכי ניהול החשיפות.

למידע נוסף ראה פרק סיכון הריבית בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

הפסקת פרסום ריביות ה-LIBOR

במרס 2021 הכריזה הרשות להתנהלות פיננסית בבריטניה (FCA), באופן רשמי, על הפסקת פרסום כלל ריביות הליבור החל מסוף שנת 2021, למעט ריביות הליבור במטבע דולר שפרסומן יופסק ביוני 2023.

ביום 3 באוקטובר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה מספר 250A בנושא מעבר מריבית ליבור. בהוראה מפורטים עקרונות ליישום המעבר מריבית ליבור לריביות בסיסיות אלטרנטיביות, במטרה לוודא היערכות נאותה תוך התייחסות לסיכונים הפוטנציאליים הכרוכים בביצוע המעבר. בנוסף מתייחסת ההוראה להיבטי ההוגנות והגילוי הנדרשים מול הלקוחות. ההוראה מתייחסת הן להסכמים קיימים והן להסכמים חדשים.

בבחירת עוגני הריבית החדשים ושיטות החישוב האלטרנטיביות, הבנק הביא בחשבון את המלצות הוועדות וקבוצות העבודה הרלוונטיות במטבעות השונים לרבות המלצות האיגוד הבינלאומי לנגזרים (ISDA) וכן שיקולי הוגנות. הבנק עדכן את הלקוחות הרלוונטיים אודות השינוי הצפוי, זאת לצד פרסום לכלל לקוחות הבנק באתר האינטרנט. החל מינואר 2022, פועל הבנק למעבר לעוגני הריבית החדשים ביחס לכל אחד מהמטבעות הרלוונטיים וממשיך בהיערכותו, בין היתר, להפסקת פרסום ריביות הליבור במטבע דולר.

חשיפות מהותיות

למעבר לעוגני הריבית החדשים עלולה להיות השפעה על השווי של מוצרים שונים, כגון: נגזרי ריבית, אגרות חוב, אשראים ועוד וכתוצאה מכך השפעה על רווחי התאגיד הבנקאי ועל חשיפותיו. בהתאם להערכות שביצע הבנק, לא קיימת לבנק חשיפה מאזנית מהותית בגין חוזי המוצרים, המתבססים על הליבור הנמשכים מעבר לשנת 2021.

להלן פירוט יתרות החוזים ברמת הקבוצה, נכון ליום 31 בדצמבר 2021, המושפעים מריבית הליבור ואשר העסקאות בגינם יימשכו מעבר למועד הפסקת פרסום הליבור*:

	31 בדצמבר 2021
	במיליוני ש"ח
הלוואות	**8,992**
ניירות ערך	**3,481**
נגזרים (ברוטו) - ערך נקוב	**71,224**

* עסקאות ליבור שימשכו בכל המטבעות - אחרי דצמבר 2021 ובדולר - אחרי יוני 2023.

סיכונים עיקריים והיערכות הבנק אליהם

הפסקת השימוש בליבור ומעבר לעוגני ריבית חדשים משפיעה על עסקי התאגידים הבנקאיים בארץ ובעולם ומחייבת ניהול של הסיכונים הנובעים מהמעבר, לרבות סיכונים משפטיים, טכנולוגיים, עסקיים והתנהגותיים.

הבנק זיהה את הסיכונים באמצעות מיפוי של כל החוזים והחשיפות הרלוונטיות ויישום תהליכי עבודה לזיהוי הסיכונים וההשפעות שלהם, הצעת חלופות להפחתת הסיכונים וניטור הסיכונים.

במסגרת היערכות הבנק, הוקמה ועדת היגוי אשר עוקבת אחר הפרסומים הבינלאומיים, בוחנת את החלופות האפשריות, פועלת לעדכון התשתית המשפטית והמיכונית התומכת, אחראית לתקשור הנושא ללקוחות הבנק ועל הדרכות לעובדי הבנק. בנוסף נמסר דיווח תקופתי להנהלה ולדירקטוריון.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות

שווי הוגן נטו מותאם[א] של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

	31 בדצמבר					
	2021			2020		
	שקל	מט"ח	סך הכל	שקל	מט"ח	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
שווי הוגן נטו מותאם[א]	**28,797**	**(815)**	**27,982**	24,016	(1,593)	22,423
מזה: תיק בנקאי	**27,762**	**(992)**	**26,770**	22,142	(1,879)	20,263

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התוכנית המתנהלים כנגדה וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

למידע נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33א.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על שווי הוגן נטו מותאם[א] על הבנק וחברות מאוחדות שלו

	31 בדצמבר					
	2021			2020		
	שקל	מט"ח	סך הכל*	שקל	מט"ח	סך הכל*
	במיליוני ש"ח					
<u>שינויים מקבילים</u>						
עלייה במקביל 1%	**233**	**19**	**252**	224	(178)	46
מזה: תיק בנקאי	**331**	**(17)**	**314**	243	(129)	114
ירידה במקביל של 1%	**(1,186)**	**(136)**	**(1,322)**	(606)	(8)	(614)
מזה: תיק בנקאי	**(1,290)**	**(131)**	**(1,421)**	(633)	47	(586)
<u>שינויים לא מקבילים</u>						
התללה[ב]	**247**	**11**	**258**	162	(59)	103
השטחה[ג]	**(259)**	**(175)**	**(434)**	(258)	(142)	(400)
עליית ריבית בטווח הקצר	**26**	**(199)**	**(173)**	(35)	(193)	(228)
ירידת ריבית בטווח הקצר	**(2)**	**211**	**209**	21	221	242

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התוכנית המתנהלים כנגדה וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

* לאחר השפעות מקזזות.

הערה: בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

- הפער בין החשיפה לשינויים בריבית כפי שמדווח בטבלה לעיל לבין זו המשתקפת בגילוי המפורט לפי תקופות המוצגות בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021 נובע מכך שהחשיפה לריבית בטבלה לעיל, הינה בתרחיש שינוי מלא של 1% בעקום, המושפע באופן שונה ממודלים וקמירות העקום.
- הפער בין החשיפה לשינויים בריבית כפי שמדווח בטבלה לעיל לבין חשיפת השווי הכלכלי המוצגת בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021 נובע מטיפול שונה בהתחייבויות לפנסיה.
- חשיפת השווי ההוגן לירידה של 1% בריבית מסתכמת בכ-1.3 מיליארד ש"ח. בשנה האחרונה חל גידול בחשיפה לירידת ריבית הנובע בעיקרו מעדכון מודל פריסת יתרות העו"ש היציב ומודל פירעונות מוקדמים במשכנתאות וכתוצאה מהנפקת אג"ח בקיזוז השפעת מתן אשראי.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

	31 בדצמבר					
	2021			2020		
	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*
	במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים						
עלייה במקביל של 1%	**1,092**	**191**	**1,283**	1,220	320	1,540
מזה: תיק בנקאי	**1,092**	**254**	**1,346**	1,171	395	1,566
ירידה במקביל של 1%	**(1,464)**	**(154)**	**(1,618)**	(1,146)	(415)	(1,561)
מזה: תיק בנקאי	**(1,465)**	**(253)**	**(1,718)**	(1,197)	(397)	(1,594)

* לאחר השפעות מקזזות.

במהלך שנת 2021 עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה לריבית שקבע הדירקטוריון.

למידע נוסף ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

ב. סיכון בסיס (מטבע חוץ ומדד)

סיכון בסיס הצמדה הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים לשווי התחייבויות. זאת לרבות, בגין השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

לאומי פועל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ואופציות הן עבור לקוחותיו והן עבור פעילות הנוסטרו. נגזרים בתיק הבנקאי מבוצעים בעיקר על מנת לגדר כלכלית את הפעילות המאזנית. עם זאת, על פי הכללים החשבונאיים הם אינם נחשבים ברובם גידור מושלם ולכן יוצרים השפעה על הרווח וההפסד החשבונאי, כתוצאה מהשוני ברישום החשבונאי בין הנכסים וההתחייבויות המאזניים לבין הנגזרים. השפעה זו מנוהלת, מנוטרת ומדווחת במסגרת ועדות ההשקעה וניהול נכסים והתחייבויות.

חשיפת בסיס ההצמדה מנוהלת תחת מגבלות דירקטוריון.

החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה, הנתונים מוצגים במונחים של אחוז מההון החשבונאי

	המצב בפועל	
	31 בדצמבר	
	2021	2020
	באחוזים	
לא צמוד	**(36.9)**	(38.7)
צמוד מדד[א]	**37.5**	37.4
מטבע חוץ	**(0.6)**	1.3

(א) החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

במהלך שנת 2021 שיעור ההון המושקע בממוצע על פני השנה במגזר הצמוד למדד היה כ-43.5%. שיעור זה נע במהלך השנה בין עודף של 37.5% ל-49.0% מההון החשבונאי. למגזר המט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית.

למידע כמותי נוסף בנוגע ליתרות בבסיסי ההצמדה ראה ביאור 31.

הרגישות לשינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים ליום 31 בדצמבר 2021. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוץ מאזניים

	דולר	אירו	לישט	פר"ש	יין
	במיליוני ש"ח				
עלייה של 10% בשע"ח	**52**	**15**	**17**	-	**6**
ירידה של 10% בשע"ח	**41**	**(11)**	**(8)**	-	**(4)**

הרגישות לשינויים במדד ליום 31 בדצמבר 2021. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על הון הבנק וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוץ מאזניים

	השפעת השינויים על הון הבנק
	במיליוני ש"ח
עלייה של 3% במדד	**469**
ירידה של 3% במדד	**(474)**

ג. סיכון השקעה במניות ובקרנות

הבנק הגדיר מדיניות השקעה של הקבוצה, לרבות קביעת מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת, תמהיל ההשקעות ורמות הסיכון השונות בין סוגי ההשקעות.

החשיפה של ההשקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי

	יתרה מאזנית ושווי הוגן	
	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
מניות וקרנות סחירות בתיק שאינו למסחר	**2,601**	2,769
מניות לא סחירות בתיק שאינו למסחר	**1,743**	1,566
סך הכל	**4,344**	4,335

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון מחיר מניות ראה פרק סיכון מניות בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכוני שוק ראה דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון נזילות ומימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות LCR (Liquidity Coverage Ratio), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נקבע כי על הבנק להיות בעל מלאי מספק של נכסים נזילים באיכות גבוהה, שיכול לתת מענה לצורכי הנזילות באופק של 30 ימים בתרחיש קיצון משולב הגלום בהוראה.

לבנק קיימת תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת נורות אזהרה אשר יכולות להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק. בהופעת סימני אזהרה יתכנס פורום ייעודי במטרה להעריך את המצב ולבחון את הצורך בהפעלת התכנית בהתאם לרמת החומרה. התכנית כוללת צעדים אופרטיביים מפורטים הנוגעים בין היתר בסדרי המימוש של הנכסים, מדיניות הטיפול בלקוחות ומערכות הדיווח לכל הגורמים העסקיים, לדירקטוריון ולבנק ישראל.

הוראה לחישוב יחס מימון יציב (NSFR)

החל מהדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2021 הבנק מדווח את הוראת "יחס מימון יציב (NSFR)" 222 - הוראה זו מתבססת על פרסום של ועדת באזל. יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה לעמוד ביחס של 100%.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

במהלך הרבעון הרביעי חלה ירידה ביחס כיסוי הנזילות ביחס לרמה הגבוהה שהייתה ברבעונים הראשונים של שנת 2021, בעיקר כתוצאה מגידול בשימושים מעבר לגידול במקורות היציבים. בשנת 2021 יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי (המודל הרגולטורי) מחושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

יחס כיסוי הנזילות

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	באחוזים	
א. בנתוני המאוחד		
יחס כיסוי הנזילות	**124**	137
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים[א]	**100**	100
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
יחס כיסוי הנזילות	**122**	136
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	**100**	100

(א) מתבצעת בחינה לגבי המתודולוגיה של חישוב יחס הנזילות ולהערכת הבנק יישום מתודולוגיה חדשה, ככל שתיקבע, תותיר את הבנק עם יחס נזילות גבוה מהדרישות הרגולטוריות בנושא. לאור האמור, ובתיאום עם הפיקוח על הבנקים, קבע הבנק בשלב זה יחס כיסוי נזילות פנימי של 115% שהינו מעבר ליחס המזערי של 100% הנדרש על ידי הפיקוח.

יחס מימון יציב נטו של התאגיד הבנקאי

	ליום 31 בדצמבר
	2021
	באחוזים
א. בנתוני המאוחד	
יחס מימון יציב נטו	**131**
יחס מימון יציב נטו הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	**100**
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי	
יחס מימון יציב נטו	**131**
יחס מימון יציב נטו הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	**100**

הבנק עומד בדרישה הרגולטורית ליום 31 בדצמבר 2021 ואף עמד בה במדידות שנעשו לפני חובת הדיווח. הבנק קבע מגבלות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה פרק סיכון הנזילות בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021 וביאור 32.

סיכון מימון

סיכון מימון הוא הסיכון לבניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים.

הבנק מנהל לאורך שנים תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף, הבנק מממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד, בשקלים ובמט"ח. כ-30% מפיקדונות הציבור מגויסים במט"ח. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות תושבי חוץ, לקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים. בשנה האחרונה חל גידול בפיקדונות הפיננסיים והלא פיננסיים במט"ח. עודף הפיקדונות על האשראי במט"ח מושקע בנכסים נזילים ועסקאות החלף לטווחים שונים.
בפיקדונות הקמעונאיים בשקלים נרשמה עלייה מתונה בהיקף הפיקדונות במהלך שלושת הרבעונים של שנת 2021. מגמה זו נעצרה ברבעון הרביעי של 2021. בשנת 2021 חל קיטון בהיקף אגרות החוב, שטרי התחייבות וכתבי ההתחייבות הנדחים בסכום נטו של כ-1 מיליארד ש"ח.

ריכוזיות מקורות המימון מנוהלת ומנוטרת באמצעות אינדיקטורים ומודלים לניהול הסיכון. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזם תחת מספר קטגוריות: גודל וסוג לקוח, מפקיד בודד, אורך חיי ההפקדה והתנהגות מאפיינת לאורך זמן. הניהול השוטף של מבנה המקורות כולל התוויה של מדיניות לגבי גיוון המקורות ותקופות המימון. ריכוזיות המקורות מבוקרת ומנוהלת במסגרת ניהול סיכוני הנזילות בבנק. מדידה שוטפת יומית של מדדי הנזילות, יחס כיסוי מזערי ומעקב אחר נורות אזהרה מאפשרים ניהול דינמי ומעקב אחר מקורות יציבים ומגוונים, שליטה ופיקוח על מצב הנזילות והתפתחות מגמות.

למידע כמותי ואיכותי נוסף בנוגע לסיכון מימון ראה פרק מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

מצב ההצמדה, התקופות לפירעון ומצב הנזילות

א. מצב ההצמדה

להלן תמצית מצב מאזני ההצמדה, כפי שעולה מביאור 31

	31 בדצמבר					
	2021			2020		
	לא צמוד	צמוד מדד	מטבע חוץ[ב]	לא צמוד	צמוד מדד	מטבע חוץ[ב]
	במיליוני ש"ח					
סך הנכסים[א]	**456,231**	**54,144**	**186,271**	383,169	48,412	143,244
סך התחייבויות[א]	**436,652**	**37,868**	**188,324**	366,913	33,317	145,996
עודף (גרעון) הנכסים במגזר	**19,579**	**16,276**	**(2,053)**[ג]	16,256	15,095	(2,752)[ג]

(א) כולל עסקאות עתידיות ואופציות.
(ב) כולל צמוד מטבע חוץ.
(ג) עודף ההתחייבויות במט"ח נובע בעיקר מעסקת חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בשלוחות הבנק בחו"ל, השקעה במניות וקרנות המסווגות כפריט לא כספי.

הניהול והדיווח השוטף של חשיפת הבנק לסיכוני בסיס מתבצעים על פי הגישה הכלכלית הכוללת התאמות ותוספות לגישה החשבונאית המוצגת לעיל. החשיפה בבסיס המחושבת על פי הגישה הכלכלית מפורטת בפרק חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם.

בשנת 2021 חל גידול בסך כ-89 מיליארד ש"ח בהיקף פיקדונות הציבור (כולל כתבי התחייבות נדחים ושטרי הון). בהיקף האשראי לציבור חל גידול של כ-48 מיליארד ש"ח, בהשקעות באגרות חוב נרשם קיטון של כ-5 מיליארד ש"ח ובהפקדות בבנקים, נטו, גידול בסך כ-51 מיליארד ש"ח.

ב. התקופות לפירעון

בשנת 2021 התאפיין הבנק ברמת נזילות גבוהה בשקלים, זאת לאור גידול בפיקדונות הציבור, וכתוצאה ממדיניות מכוונת של הבנק בגיוס מקורות יציבים ומגוונים, באמצעות גיוס פיקדונות ממספר גדול של לקוחות לטווחי זמן שונים ובכלל זה לתקופות ארוכות. נציין כי, לאור סביבת הריבית הנמוכה אנו עדים לגידול ביתרות בחשבונות העו"ש ובחלקו מסך פיקדונות הציבור.

כ-35% מסך נכסי הבנק מופקדים לתקופות קצרות בבנקים ומושקעים בניירות ערך סחירים, בעיקר באגרות חוב ממשלתיות.

בשנת 2021 הבנק עמד בכל מגבלות הנזילות בתרחישים השונים. זאת, בהתאם למדיניות שמטרתה להבטיח עמידות גם בתרחישי לחץ קיצוניים תיאורטיים.

להלן תזרים מזומנים עתידי של הנכסים וההתחייבויות לפי תקופות לפירעון ולפי בסיס הצמדה (כולל מכשירים נגזרים ולא כולל פריטים לא כספיים) (פירוט נוסף ראה ביאור 32)
על פי הוראות בנק ישראל תזרימי המזומנים בגין התחייבות בעלת מספר מועדי פירעון ימוינו בהתאם להערכת ההנהלה על פי שיקול דעתה או מועד הפירעון החוזי המוקדם ביותר.

תאגיד בנקאי נדרש להציג את תזרימי המזומנים בגין נכסים והתחייבויות בהבחנה בין מטבע ישראלי (לרבות מטבע ישראלי צמוד מט"ח) לבין מטבע חוץ. בנוסף, תזרימי המזומנים בגין מכשירים נגזרים המסולקים, נטו, יסווגו למטבע ישראלי או למט"ח בהתאם למטבע בו יתבצע הסילוק. אין לדווח על סכומים חוץ מאזניים של מכשירים נגזרים אלו.

עודף נכסים על התחייבויות*

	ליום 31 בדצמבר 2021		
	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:	במיליוני ש"ח		
עד חודש	**(111,411)**	**(62,282)**	**(173,693)**
מחודש ועד שנה	**(3,827)**	**21,138**	**17,311**
משנה ועד 5 שנים	**74,363**	**22,381**	**96,744**
מ-5 ועד 10 שנים	**54,335**	**5,869**	**60,204**
מעל 10 שנים	**64,122**	**15,728**	**79,850**
ללא מועד פירעון	**1,035**	**1,463**	**2,498**
סך הכל	**78,617**	**4,297**	**82,914**

	ליום 31 בדצמבר 2020		
	מטבע ישראלי	מטבע חוץ	סך הכל
התקופה שנותרה עד לפירעון:	במיליוני ש"ח		
עד חודש	(109,059)	(69,243)	(178,302)
מחודש ועד שנה	(5,792)	24,045	18,253
משנה ועד 5 שנים	80,700	27,817	108,517
מ-5 ועד 10 שנים	51,388	7,430	58,818
מעל 10 שנים	50,938	13,627	64,565
ללא מועד פירעון	955	1,183	2,138
סך הכל	69,130	4,859	73,989

* בקיזוז עודף (חוסר) יתרות בגין מכשירים נגזרים.

למידע בנוגע לתיאור עיקרי המדיניות, אמצעי הפיקוח ומימוש המדיניות, והמגבלות הנהוגות בניהול סיכוני השוק, ובכלל זה סיכוני הבסיס והנזילות, ראה פרק סיכוני שוק.

ג. מצב הנזילות וגיוס מקורות

מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק

בשנת 2021 חל גידול בעודפי הנזילות של המערכת הבנקאית בישראל. לצורך ספיגת העודפים מקיים בנק ישראל מדי יום, שבוע ותקופת נזילות מכרזים מוניטאריים.

הגידול בעודפי הנזילות במערכת הבנקאית נבע בעיקר בשל תכניות הסיוע של הממשלה ובנק ישראל בעקבות משבר הקורונה (רכישות אג"ח ממשלתי וקונצרני, ביצוע ריפו מול לקוחות מוסדיים, מתן הלוואות לטווח ארוך למערכת הבנקאית לטובת העמדת אשראי לעסקים קטנים, הגדלת קצבאות ביטוח לאומי ומענקי סיוע למגזר הפרטי והעסקי). בנוסף במהלך שנת 2021 רכש בנק ישראל מט"ח בסך כולל של כ-34.8 מיליארד דולר. גם לצעד זה השפעה מרחיבה על עודפי הנזילות השקליים במערכת הבנקאית.

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק ממשיך להצביע על נזילות גבוהה, כתוצאה ממדיניות מכוונת לגיוס מקורות יציבים ומגוונים, תוך דגש על גיוס מקורות ממספר גדול של לקוחות, מגזרי לקוחות שונים, לטווחי זמן שונים ובמטבעות שונים.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

היקף יתרות המערכת הבנקאית (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2021 עמד על כ-548 מיליארד ש"ח, לעומת כ-419 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2020.

היקף יתרות לאומי (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) בבנק ישראל לסוף דצמבר 2021 עמד על כ-172 מיליארד ש"ח, לעומת כ-123 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2020.

יתרת המזומנים ופיקדונות בבנקים נטו הסתכמה ליום 31 בדצמבר 2021 בכ-172 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-121 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2020.

כמו כן, לבנק תיק ניירות ערך בהיקף של כ-83 מיליארד ש"ח, המושקע בעיקר באגרות חוב ממשלת ישראל, אגרות חוב של ממשלות זרות, ואג"ח של בנקים בחו"ל. זאת בהשוואה ליתרה בסך כ-88 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2020.

במהלך תקופת הדוח עלה היקף הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בכ-214 מיליארד ש"ח והסתכם לסך של 1,057 מיליארד ש"ח.

יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות הסתכמה ב-31 בדצמבר 2021 בסך 51,664 מיליון ש"ח.

המגבלות הרגולטוריות העיקריות על העברת אמצעים נזילים או הון פיקוחי בין חברות הקבוצה בארץ ובחו"ל

1. בנק ישראל אינו מגביל הפקדה של פיקדונות על ידי הבנק בחברות הקבוצה בארץ ובחו"ל, אולם הטיל מגבלות על השקעות בהון ובכתבי התחייבות בחברות בחו"ל על ידי הבנק. לכל הגדלת השקעה או ירידה בהחזקה בכל סוג של אמצעי שליטה אל מתחת ל-80% נדרש אישור מראש של בנק ישראל.
2. שלוחת ארה"ב - הוראות הרשויות בארה"ב מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה לחברה קשורה הוא 10% מהון הבנק בארה"ב, וכלפי הקבוצה עליה נמנה הבנק בארה"ב, השיעור המירבי הינו 20% מהונו.
3. שלוחת בריטניה - הוראות הרשויות בבריטניה מגבילות את הבנקים המקומיים בהיקף החשיפות מסוג כלשהו כלפי חברות קשורות. השיעור המירבי של החשיפה של הבנק בבריטניה כלפי חברות הקבוצה (למעט בנק לאומי לישראל בע"מ) הינו 25% מהון הבנק בבריטניה. בהתאם לאישור שהתקבל מהרגולטור בבריטניה (waiver), רשאית חברת הבת בבריטניה להגדיל את חשיפתה כלפי בנק לאומי לישראל בע"מ לשיעור של 100% מהון הבנק בבריטניה. ככל שיושלם השינוי הארגוני בשלוחת הבנק בבריטניה, כמפורט בפרק חברות מוחזקות עיקריות בהמשך דוח זה, לא תחול עוד מגבלה זו.

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכוני אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכוני המשכיות עסקית וסיכוני מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והממשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תעדוף משימות ומשאבים.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראות מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים.

לשם הקטנת נזקים אפשריים בעת התממשות הסיכון, לקבוצת לאומי קיים מערך ביטוחי המכסה מגוון סיכונים תפעוליים וכולל, בין היתר, פוליסת ביטוח בנקאית, פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה ופוליסת ביטוח סייבר. המערך נבחן ומתעדכן מעת לעת.

בעקבות משבר הקורונה בוצעו התאמות בתהליכי עבודה והבקרה אשר נבחנו בשיתוף כלל הגורמים הרלבנטיים ובכללם: המשכיות עסקית, גורמים עסקיים, ניהול סיכונים, אבטחת מידע, ציות וייעוץ משפטי.

מבנה הממשל התאגידי

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול הסיכון התפעולי:

קו הגנה ראשון - הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות נושאות באחריות לניהול הסיכונים התפעוליים שבתחומי אחריותם, הן באופן שוטף והן במסגרת פרויקטים ומוצרים חדשים.

קו הגנה שני - אגף סיכונים תפעוליים, IT וסייבר בחטיבה לניהול סיכונים אחראי ומוביל את תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים, תוך גיבוש המלצות למדיניות ולסובלנות הסיכון, פיתוח מתודולוגיות וכן אחריות מקצועית, הנחיה ואתגור (בכפוף למהותיות) של קו ההגנה הראשון בתהליך ניהול הסיכונים.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקרות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

ועדות הנהלה ודירקטוריון - אחת לרבעון מתקיים דיון על החשיפות המהותיות לסיכונים תפעוליים. מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים מובאת לדיון ואישור הדירקטוריון מדי שנה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ומסגרת לניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מוכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית על פעילות הבנק.

במטרה לאפשר לדירקטוריון ולהנהלה ממשל תאגידי הולם, הוגדרה סובלנות לסיכון התפעולי אשר באה לידי ביטוי באמצעות מגבלות כמותיות והצהרות איכותיות.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ומדווח מדי רבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון, כבסיס לקבלת החלטות.

הבנק מעדכן את מפת הסיכונים התפעוליים מעת לעת. העדכון מתבצע על ידי יחידות הקו הראשון תוך הכוונה, אתגור וסיוע של החטיבה לניהול סיכונים. התהליך כולל זיהוי הסיכונים, הערכתם (איכותית וכמותית) והמלצות למזעורם (תכניות הפחתה). כמו כן, קיימת מערכת התומכת בדיווח סיכונים, תיעוד בקרות, תכניות מזעור ואירועי כשל.

הבנק מנהל סיכונים בפרויקטים ומוצרים חדשים מהותיים על בסיס מתודולוגיה הכוללת זיהוי סיכונים והיערכות למזעורם וזאת במטרה לעמוד ביעדים העסקיים והתפעוליים של לאומי.

מאחר והסיכונים התפעוליים הינם חוצי ארגון ופעילויות, החטיבה לניהול סיכונים פועלת להטמעת תרבות ניהול סיכונים מתקדמת ובכלל זה דיווח וטיפול באירועים וביצוע הפקות לקחים.

ברבעון שני 2021 הוחלט להפריד בין הערכת סיכון הסייבר להערכת הסיכון התפעולי המסורתי בין היתר לאור ייחודיות הסיכון והשלכותיו. למידע נוסף ראה פרק הגדרת חומרת גורמי סיכון בדוח זה.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

לאומי ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ומרחיב את השימוש בטכנולוגיות מתקדמות. כפועל יוצא, המרחב לתקיפות סייבר והחשיפה של לאומי להתממשות סיכוני סייבר גדלים בהתאמה.

מרחב הסייבר מתאפיין בחוסר וודאות ובדינמיות גבוהה של סוגי ההתקפות, היקפן ועוצמתן. התממשות של אירוע סייבר עלולה לגרום לנזקים כספיים, לגניבת מידע בנקאי רגיש, לשיבוש הפעילות והרציפות התפקודית ואף לפגיעה במוניטין הבנק.

ניהול הסיכון והגנת הסייבר מיושמים תוך השקעת משאבים רבים. המשאבים מושקעים באופן דיפרנציאלי ובהלימה לאסטרטגיה העסקית וסובלנות הסיכון.

במסגרת הפעילות לחיזוק הגנות הסייבר וניהול סיכוני הסייבר, גובשה מדיניות וסובלנות, נבנתה מפת סיכוני סייבר, מיושמות תכניות למזעור ויכולות התאוששות ומבוצעים תרגולי סייבר.

בלאומי פועל ה-Fusion Center, מרכז הגנת הסייבר, ובו מגוון של מומחי סייבר העוסקים בניטור, איסוף וניתוח מודיעין והתמודדות עם אירועים שתכליתו לאתר ולנטרל אירועים חריגים שעלולים לגרום נזק לבנק וללקוחותיו.

החיים לצד הקורונה מובילים לעלייה משמעותית בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אילו. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, עלייה בניסיונות פישינג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ומעבר לעבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקרות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך התקופה המדווחת לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכוני טכנולוגיה

לאומי כבנק מוביל ויוזם חדשנות טכנולוגית, מאפשר ללקוחותיו שירותים מתקדמים בכלל הערוצים לרבות הדיגיטליים, בהתאמה לצורכיהם, בהתאם הבנק נדרש לתשתיות טכנולוגיות מתקדמות ורובסטיות. תשתיות אלו יוצרות הזדמנויות עסקיות מחד, אולם מגבירות את רמת החשיפה לסיכונים טכנולוגיים בפעילות העסקית והתפעולית מאידך.

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי החל ביישום תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדיו העסקיים בשנים הבאות. התוכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון המשכיות עסקית

לאומי מנהל ומיישם תהליכים שתכליתם לאפשר התאוששות מהירה וחזרה לשגרה באירועי חירום וקיצון, תוך מזעור הפגיעה בפעילות העסקית. התהליכים כוללים:

- מדיניות להמשכיות עסקית המגדירה את הממשל התאגידי, העקרונות והתהליכים העיקריים בחירום, לרבות סט מענים ויתירות.
- מסגרת עבודה הכוללת תכנית המשכיות עסקית, ניתוח השלכות עסקיות המבוססות על סקרי סיכונים, אסטרטגיית התאוששות ומתודולוגיית תרגול.
- שמירה על יציבות תשתיות טכנולוגיות ויכולות התאוששות לרבות גיבויים ויכולות אחזור.

גובשה ומיושמת הערכות למצב חירום משני סוגים עיקריים: אירוע חירום קצר ואירוע חירום מתמשך. המדיניות, האמצעים, התהליכים והפתרונות הותאמו למגוון תרחישים ובהם אירוע חירום מתמשך. הוגדר פתרון היתירות הכולל יתירות משאבית (הגדרת יחידות קריטיות וסיווג העובדים בחירום/חירום מתמשך; הכשרת עובדים לורסטיליות וגיבויים); יתירות פיסית: הגדרת מתחמי גיבוי ליחידות קריטיות ויתירות טכנולוגית: הרחבת תשתיות לעבודה בחירום ועבודה מרחוק.

במטרה לחזק את רמת היתירות התפקודית של המערך הטכנולוגי, הושלם פרויקט העתקת מרכז המחשוב לילינבלום בתל-אביב לאתר בהר חוצבים בירושלים ואתר זה פועל לצד האתר העיקרי המצוי בלוד.

סיכון מיקור חוץ וספקים

לאומי מתקשר עם ספקים וספקי משנה לצרכים עסקיים מגוונים ומאמץ מוצרים ושירותים חדשים שפותחו על ידי גורמים חיצוניים. התלות בספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים, וביניהם פגיעה ברציפות התפקודית, שיבוש ודלף מידע. סיכונים אילו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי ניהול סיכונים ומוצר חדש, תהליכי רכש, המשכיות עסקית, אבטחת מידע וסייבר ומעוגנים בהתאם במסמכי מדיניות ונהלים.

גובשה ואושרה מדיניות מיקור חוץ ושולבה התייחסות לנושא ניהול סיכוני צד ג׳ במדיניות הסיכונים התפעוליים.

מעילות

השפעות משבר הקורונה על תהליכי העבודה בבנק, בדגש על העבודה מרחוק, עלולים להגדיל את הסיכון להתרחשות מעילות.

הבנק פועל במספר מישורים למול הסיכון ובכלל זה העלאת המודעות בקרב כלל עובדי הבנק, מהלכי תקשור למנהלי סיכונים וניטור מוגבר על עובדים העומדים בפני סיום עבודה בבנק, תיקשור מנגנון Speakup המעודד עובדים לדווח על אירועי הפרה ועוד.

שולב פרק ייעודי לנושא ניהול סיכוני מעילות והונאות במדיניות ניהול סיכונים תפעוליים ומוסד פורום מעילות לריכוז הטיפול בנושא.

הונאות

הרחבת השימוש בדיגיטל עלולה להביא לעלייה בחשיפה לסיכוני הונאות הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט פגיעה בתפקודיות, חשיפת פרטי לקוחות ושימוש לרעה במידע. לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית בשילוב משבר הקורונה השפיעו באופן רוחבי גם על עולמות ניהול ההון האנושי, בין היתר לאור הצורך להתאים את כח האדם ולחזק את היכולות הניהוליות בעולם המשתנה, לרבות ניהול עבודה מרחוק ומחוברות העובדים והביקוש הגובר לעובדים בעלי הכשרה טכנולוגית. לאומי נוקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון ובהן: שיפור יכולות הגיוס, הרחבת ערוצי גיוס ומהלכי שימור ידע ועובדים בעל ידע טכנולוגי או עסקי ייחודי

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק סיכון תפעולי בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון סביבתי

סיכוני סביבה ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים.

סיכונים סביבתיים נובעים מחשיפה של הבנק לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כמו למשל: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים.
נהוג לחלק את סיכוני סביבה ואקלים לשני סוגים:

- סיכונים פיזיים - נובעים מחשיפה לפגיעה פוטנציאלית ישירה כתוצאה משינויי אקלים, היקפם ותדירותם כגון: גלי חום, שריפות, שיטפונות ועלית מפלס פני הים. להתממשות סיכון זה השפעה ישירה, בין היתר, על פעילותו העצמית של הבנק ומסוגלות ההמשכיות העסקית שלו וכן השפעה על פעילות לקוחותיו ומושאי השקעותיו.
- סיכוני מעבר - נובעים מהשפעתם הפוטנציאלית של שינויים והתאמות שנערכים במסגרת ההתמודדות עם סיכוני אקלים והניסיון להפחיתם, כגון: שינויי מדיניות, מעבר לכלכלה דלת פחמן, אימוץ טכנולוגיות ירוקות, שינויים טכנולוגים, שינוים בהעדפות השוק, בהתנהגות הצרכנית, ובסביבה העסקית וכד'.
- הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף:
- נזק ישיר עלול להיגרם לבנק, למשל, במקרה של פגיעה סביבתית בתשתיותיו הפיזיות ההכרחיות לשם המשכיותו העסקית. אך גם במקרה בו הבנק יימצא אחראי למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק יידרש לשאת בעלויות של הסרת מפגע סביבתי או שימצא אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי.
- נזק עקיף עלול להיגרם בעקבות פגיעה בלקוחות הבנק, בערך הבטוחות שבהן הוא מחזיק או בערך תיק ההשקעות שלו. כך, למשל, נזק עקיף עלול להיגרם לבנק שמימן את פעילותה של חברה, אם החברה תיפגע מהשלכותיו של נזק סביבתי שהיא גרמה או מתופעות סביבתיות. הפגיעה בחברה עלולה להשפיע על יכולת ההחזר שלה ובכך להשפיע בעקיפין על ערך הנכסים של הבנק.

כמו כן, יתכן סיכון מוניטין לבנק במקרה בו ייוחס לבנק קשר לגורם מפגע סביבתי, בין באופן ישיר כיוצר המפגע ובין באופן עקיף כמממן של המפגע.
מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין וסיכון נזילות.

בשנים האחרונות גברה המודעות העולמית לחשיפה פוטנציאלית כתוצאה מהתממשות של סיכונים סביבתיים וסיכוני אקלים, וכן עלתה המודעות לסיכונים וההזדמנויות העסקיים הטמונים בהיבטים הסביבתיים. כתוצאה מכך התרחבה בעולם החקיקה בנושא וחברות החלו להתחשב בקריטריונים סביבתיים כחלק מקבלת ההחלטות העסקיות השוטפות. גם בישראל התרחבה החקיקה בנושא, אם כי היא עדיין אינה מקיפה בהשוואה לאירופה וארה"ב.

כחלק ממגמה זו פרסם הפיקוח על הבנקים ביום 5 בדצמבר 2021 הוראת דיווח לציבור בנושא גילוי לציבור על היבטי סביבה, חברה וממשל (ESG – Environmental, Social and Governance), שיישומה יבוצע החל מדוחות כספיים לשנת 2021. בהתאם לכך, בהמשך הפרק יפורטו תמצית של מדדי סביבה, חברה וממשל כמותיים עיקריים, בעלי השפעה על האסטרטגיה העסקית של הבנק.
דירקטוריון הבנק רואה בניהול סיכוני סביבה ואקלים חלק בלתי נפרד מיעדי הבנק, הן לשם שמירה על יציבות הבנק והן לאור מרכזיותו וחשיבותו לכלכלה ולחברה הישראלית והן כהזדמנות עסקית-אסטרטגית. בהתאם להחלטת הדירקטוריון, הבנק פועל להגדרת והטמעת ממשל תאגידי ומודל תפעולי תומך ולשיפור כלי הניהול ומדידה.

כחלק ממימוש האסטרטגיה, הבנק פועל לזיהוי וקידום הזדמנויות עסקיות, מעודד ביצוע יוזמות ירוקות, פועל על מנת לפתח את הכלים והמומחיות לפיתוח מוצרים למימון פעילות ירוקה ולהשקיע במערכות חכמות לטובת שמירה ופיתוח הקיים.

הזדמנויות אלה כוללות, בין היתר:

- מתן אשראי עסקי למימון מיזמים ירוקים וחברות ירוקות
- השקעות ירוקות בנוסטרו
- השקעות בחברות ופרויקטים ירוקים באמצעות חברת הבת לאומי פרטנרס
- פיתוח פעילות המסחר בחוזים המשקפים פעילות ירוקה
- הבנק שוקל הזדמנויות נוספות, כגון הנפקת אג"ח ירוק.

הבנק שואף לכך שבשנת 2030 הסכום הכולל של יוזמות אלה יהיה 35 מיליארד ש"ח. מדובר במידע צופה פני עתיד, שהתממשותו אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד, בשים לב לכך שמדובר בתחום "מתפתח".

בנוסף, הבנק עוסק בפיתוח מוצרים ירוקים והצעות ערך ירוקות עבור לקוחות קמעונאים ובוחן כיצד לסייע ללקוחותיו העסקיים במעבר לירוק.

הבנק גיבש תכנית עבודה רב שנתית לניהול סיכוני סביבה ואקלים בהיבטי ממשל תאגידי ושילוב ניהול סיכוני סביבה ואקלים כחלק בלתי נפרד מניהול הסיכונים בפעילויות השונות של הבנק, לרבות זיהוי וקידום הזדמנויות עסקיות. בשנה הקרובה הבנק ייתן דגש לשיפור המתודולוגיות, שיטות המדידה והמידע הכמותי והאיכותי הנדרש לניהול סיכוני הסביבה והאקלים. במסגרת זו, ינתן דגש מיוחד לתחום האשראי העסקי, עקב המהותיות העסקית והסביבתית הגבוהה שלו.
ליישום תכנית העבודה הרב שנתית, התקשר הבנק עם יועצים חיצוניים בעלי ידע ומומחיות מקומית ובינלאומית בנושא.

החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף אגף אסטרטגיה אמונים על ניהול סיכוני הסביבה בבנק. נושא אחריות תאגידית ומעורבות בקהילה מנוהל בחטיבת משאבי אנוש.

כאמור, הבנק מכיר בכך שזיהוי והערכת הסיכון הסביבתי הינו חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים ופועל להטמעת נושא ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי ובכלל זה סיכון אקלים (הסיכון הפיזי וסיכון המעבר), כמפורט:

- תיק האשראי -

- קידום אשראי סביבתי - במסגרת תהליכי העבודה המוסדרים ניתן דגש להטמעת אינדיקטורים לזיהוי אשראי סביבתי בשיקולים העסקיים לאיתור הזדמנויות למימון. על מנת לחזק את שאיפת הבנק להרחבת מימון סביבתי נקבע יעד למימון סביבתי ארוך טווח לחטיבות השונות.

- ניהול סיכוני אשראי הבנק פועל לזיהוי ומיפוי החשיפה לסיכונים סביבתיים לניהולם ולצמצומם במידת האפשר וכן להגברת הערנות והמודעות הכללית בקרב כלל העוסקים באשראי, להשלכות שליליות אפשריות של היבטים סביבתיים ובכלל זה היבטי אקלים על פרויקטים אותם הוא מממן ועל יכולת ההחזר לאשראים שונים. הבנק רואה את מרכיב החשיפה לסיכונים סביבתיים ובכלל זה סיכון אקלים כחלק ממכלול הסיכונים הרלוונטיים הנלקחים בחשבון בעת בחינת אשראי וקבלת החלטות אשראי. הבנק פועל לזיהוי הלווים המשתייכים לענפי משק בעלי פוטנציאל גבוה לסיכון אשראי בהיבט הסביבתי לטובת קבלת החלטות אשראי פרטניות המושפעות גם מאופי ניהול הסיכון על ידי הלקוח ואופי העסקה. זאת על מנת לפעול לזיהוי הסיכונים טרם התממשותם ולהצפתם לדרג מקבלי ההחלטות, כחלק מהתהליך של הערכת סיכוני האשראי ובהמשך לביצוע מעקב אחר הלווים בעלי הפוטנציאל הגבוה לסיכון.
כמו כן, בעסקאות אשראי גדולות בעלות פוטנציאל לזיהום סביבתי, בהתאם לשיקול דעת הבנק, יבוצע גם סקר סביבתי על ידי חברה חיצונית המתמחה בזיהוי והערכה של גורמי סיכון סביבתיים, במטרה לבחון את ההיבט הסביבתי והאקלים הנובע מפעילות הלווה והעסקה והעמידה בדרישות הרגולציה.

- השקעות - במכלול השיקולים במסגרת השקעות חדשות נבחנים גם סיכוני הסביבה. תכנית העבודה הרב שנתית לשיפור המתודולוגיות וכלי המדידה לניהול סיכוני סביבה ואקלים כוללים גם את תחום ההשקעות במטרה לפתח כלים ומומחיות לקידום סביבה וירוקה ולזיהוי הזדמנויות עסקיות.

- תפעול -

- הבנק רואה חשיבות בשמירה על סביבה ברת קיימא לצורך כך הבנק מחזיק מזה כעשור תקן איכות סביבה ISO14001 ובמסגרת זאת מבוצע ניהול ובקרה אחר רגולציות הקשורות לסיכונים סביבתיים, לרבות בקרה חיצונית שנתית על ידי מכון התקנים.

- בלאומי מבצעים מדידה ודיווח וולונטרי של המדרך הפחמני לרשויות ולציבור כבר משנת 2011.
משנת 2013 ועד היום ירד המדרך הפחמני של הבנק באופן מצטבר בכ-47%.
צמצום צריכת החשמל במהלך השנים האחרונות עומד על כ-5% לשנה בממוצע.
בשנים האחרונות הורחב השימוש ברכבים חסכוניים (היברידיים) בצי הבנק כך שכיום כ-55% מרכבי הצי הינם רכבים היברידיים.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם.
הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

חברה וממשל תאגידי

קבוצת לאומי, מהקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל, מפרסמת זו השנה ה-13 את דוח סביבה, חברה וממשל תאגידי על פי תקן ה-GRI הבינלאומי ומתחייבת לשמור על שקיפות הנתונים כלפי בעלי המניות, לקוחותיה וכלל מחזיקי העניין. אחת לשנתיים מתבצע תהליך מיפוי האתגרים המרכזים בנושאים הכלכליים, החברתיים והסביבתיים המהותיים לפעילותה ולמחזיקי העניין שלה על מנת להיטיב את השפעת קבוצת לאומי ולשפר את ביצועיה בנושאי סביבה, חברה וממשל תאגידי.

התהליך מבוצע באמצעות שיח פתוח עם כלל מחזיקי העניין, והנושאים שעולים בדיאלוג זה הם הבסיס לתוכניות העבודה בתחום האחריות התאגידית הן לטווח הקצר והן לטווח הארוך.

קבוצת לאומי רואה במשאב האנושי כמנוע המרכזי להצלחתה ומייחסת חשיבות רבה לשביעות הרצון ולהתפתחות המקצועית והאישית של עובדיה. בהתאם לתפיסה זו, פועלת הקבוצה לקידום ולשמירה על שקיפות, הוגנות, שוויון הזדמנויות, גיוון תעסוקתי והימנעות מהעסקה פוגענית, מקרי הטרדה והתעמרות. לאומי רואה בחומרה רבה מקרים של אפליה ודואג לטפל בהם באופן מידי ויסודי.

כארגון הפועל בתוך החברה הישראלית, קבוצת לאומי ממשיכה לקדם את חזונה החברתי-ערכי באמצעות השקעה בקהילה וזאת הן על ידי הענקת תרומות וחסויות חברתיות והן על ידי התנדבות עובדי הקבוצה. מעורבותה של קבוצת לאומי בקהילה מתבטאת בהשקעה מתמדת ולאורך שנים בדור המחר. מספטמבר 2019 נקראת המדיניות החברתית של הבנק "מדור לדור" ומתמקדת באוכלוסיות דור המחר והדור השלישי, והקשר ביניהן.

להלן יעדי ESG עיקריים אשר התממשותם תלויה גם בהתפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות:

	יעד	ליום 31 בדצמבר 2021
סביבה	הבנק שואף להגדלת המימון וההשקעות בפרויקטים/חברות המקדמים סביבה ירוקה ל-35 מיליארד ש"ח עד שנת 2030	כ-12.1 מיליארד ש"ח היקף אשראי הועמד לקידום סביבה ירוקה
	הבנק יבחן הנפקת מוצרי חוב מקדמי סביבה ירוקה (אג"ח ירוק)	
	הבנק שואף לצמצם את צריכת החשמל, בחמש שנים הבאות ב-20% נוספים	משנת 2013 ועד היום ירד המדרך הפחמני של הבנק באופן מצטבר בכ-47%.
	הבנק שואף לצמצם את צריכת הדלק לתחבורה, בחמש שנים הבאות ב-20% נוספים עקב המשך מעבר לרכבים היברידיים, כניסת רכבים חשמליים ורכבים המבוססים על גז מימן פעולות אלו יובילו לצמצום מדרך הפחמני של כ-20% עד שנת 2027	בשנים האחרונות הורחב השימוש ברכבים חסכוניים (היברידיים) בצי הבנק כך שכיום כ-55% מרכבי הצי הינם רכבים היברידיים
חברה	שיעור של 25% בקליטת אוכלוסיות בתת ייצוג עד 2025. הרחבת הזדמנויות בקרב אוכלוסיות המוגדרות בתת ייצוג כדוגמת הרחבת הזדמנויות לנשים מהחברה החרדית בשוק העבודה הטכנולוגי לרבות הכשרתם. מינוי מנהל גיוס לנושא גיוון והכללה בתעסוקה	כבנק המהווה מיקרו קוסמוס של החברה הישראלית מבחינת תמהיל העובדים, השאיפה לגיוון במקום העבודה הפך בשנים האחרונות, לחלק מהמדיניות הגיוס של לאומי. במהלך 2021 ביצע לאומי 2 מהלכי גיוס משמעותיים מהחברה החרדית לתפקידים בנקאים וטכנולוגיים בשנת 2021 שיעור אוכלוסיות בתת ייצוג עמד על 18.7%
ממשל	שמירה על ייצוג נשי של לפחות 30% וקביעת מדיניות להמשך	3 נשים מהוות 30% ממליאת דירקטוריון לאומי

להרחבה ראה דוח סביבה, חברה וממשל (ESG) באתר הבנק.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הינו הסיכון ששינויים שיבוצעו בחקיקה וברגולציה ישפיעו על היקף ההכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

בעת האחרונה הושם עיקר הדגש על הוראות בתחומים הבאים:

הוראות שעניינן קידום תחרות במגזר הפיננסי בדגש על תחום הבנקאות הפתוחה, הוראות בתחום הקונדקט, הוראות מתחום ניהול הסיכונים ובפרט ניהול סיכוני סביבה, הוראות מתחומי הגנת הפרטיות ואבטחת המידע, וכן הוראות שפורסמו על רקע נגיף הקורונה והשלכותיו.

לפירוט נוסף ראה פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית.

המגמות והשינויים הנ"ל משפיעים וצפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל. הבנק פועל לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות, בוחן את היערכותו לתנאי השוק המשתנים, להגברת התחרות והשקיפות, לכניסתם של שחקנים חדשים לתחומי הבנקאות הקלאסיים, להשוואת עלויות בין הבנק לגופים נוספים, לשימוש במאגרי המידע והנתונים של לקוחות הבנק על ידי גופים חוץ בנקאיים וכן למתן הצעות ערך מתאימות ללקוחות הבנק. במקביל, הרגולציה גורמת לשחיקה בהכנסות, לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה, ולצורך בשיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות.

סיכון ציות

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות החוק/הרגולציה.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308 "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" מגדירה את תחומי האחריות של הציות באופן פורמאלי וברמה הקבוצתית. ההוראה קובעת כי נדרש להעריך את אפקטיביות ניהול סיכון הציות ולמצוא אמצעים למדידתו כאשר, הסיכון נגזר ממכלול החקיקה הרלוונטית לפעילות הבנק.

על פי מדיניות הבנק, מנוהל סיכון הציות על בסיס קבוצתי. במסגרת זו, ננקטים צעדים שונים לפיקוח ובקרה על השלוחות וחברות הבנות לצורך מעקב על יישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית. נוכח משבר הקורונה, מתבצעות התאמות באופן ניהול סיכון הציות, תוך איתור סיכונים מתפתחים המאפיינים עיתות משבר.

לצורך ניהול אפקטיבי של סיכוני הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומדת קצינת הציות הראשית (Chief Compliance Officer). קצינת הציות הראשית אחראית, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. קצינת הציות הראשית משמשת גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כממונה על הגנת הפרטיות כ-Responsible Officer בתחום ה-FATCA.

מערך ציות ואכיפה כפוף למנהלת הסיכונים הראשית.

א. **איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור**

שמירה על תרבות ציות נאותה, לרוחב הארגון, מחייבת קיומה של מסגרת בקרה ואכיפה אפקטיבית. לצורך כך, נקבעו נהלי עבודה ותהליכי בקרה ואכיפה סדורים על מכלול תהליכי העבודה וסיכוני הציות הנגזרים מהם. מטרתה של מסגרת הבקרה והאכיפה הינה, בין היתר, לאתר פערים וחשיפות קיימים ופוטנציאלים לשם בחינת הצורך בעדכון תהליכי עבודה, וביצוע הדרכות.

מערך הציות נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בין היתר, הבנק מתמקד במוקדי סיכון בעולם טכנולוגי פיננסי (כגון: פינטק, P2P, קרנות גידור, נותני שירותים פיננסיים, מטבעות וירטואליים וכדומה) - ניהול סיכוני ציות ואיסור הלבנת הון בעולם טכנולוגי פיננסי מתפתח המאופיין בהיעדר פיקוח רגולטורי מוגדר לצד מורכבות מקצועית והיעדר פרקטיקות מובנות לתהליכי בקרה עקב חדשנותם של הנושאים.

ב. **אכיפה מנהלית**

חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 בא לייעל את הליכי האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

קצינת הציות הראשית של הקבוצה משמשת גם כממונה על האכיפה, האחראית על יישום תכנית האכיפה הפנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות אשר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק. בשנת 2018 בוצע הליך של תיקוף חוזר של תכנית האכיפה על ידי מומחה חיצוני.

ג. **FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act, CRS – Common Reporting Standard ומדיניות כסף מוצהר**

ביום 14 ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227), התשע"ו-2016 בנושא יישום הסכם FATCA שנחתם בין מדינת ישראל לארה"ב והסכמים לחילופי מידע בין מדינת ישראל למדינות אחרות לפי התקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים שפרסם ה-OECD.

תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019 פורסמו ביום 6 בפברואר 2019, ומכוחן נדרש הבנק לבצע הליכים לזיהוי לקוחות תושבי מדינות זרות, ולדווח על לקוחות שזוהו כתושבי מדינות שישראל חתומה עמן על הסכמים לחילופי מידע לרשות המיסים בישראל לצורך העברת המידע לרשות המוסמכת במדינת התושבות שלהם.

הבנק מבצע את הדיווחים הנדרשים לרשות המיסים בישראל בהתאם להוראות החקיקה האמורה.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינוהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור וזיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות. במידת הצורך, נדרשים לקוחות להמציא הצהרות ואישורים שונים.

למידע אודות עיצום כספי שהתקבל מהפיקוח על הבנקים ראה ביאור 26ד.

סיכונים משפטיים

הסיכון המשפטי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף קיומו של הסכם, או כתוצאה מהתחייבויות תלויות, לרבות בגין תביעות ודרישות מהבנק. הסיכון המשפטי כולל גם: סיכונים הנובעים מחקיקה, תקנות, פסיקה והוראות רשויות, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי בהסכמים מספקים, או מפעילות שבוצעה ללא ייעוץ משפטי, או על פי ייעוץ משפטי לקוי וכן כתוצאה מפרשנות לגבי זכויות הצדדים מכח הסכמים שבין הבנק לבין לקוחותיו.

סיכונים משפטיים נובעים מחמישה תחומים עיקריים:

- סיכוני חקיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת הוראת חקיקה ראשית או משנית, הוראות בנק ישראל או הוראות רשויות מוסמכות אחרות.
- סיכוני התקשרות חוזית - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק מול לקוחות, ספקים וגורמים אחרים שהבנק מתקשר עמם בהסכמים שונים, אם אינה מגובה בהסכם המסדיר מלוא זכויות הבנק, או שההסכם אינו ניתן לאכיפה מלאה או שהוא כולל התניות שאינן חוקיות.
- סיכוני פסיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת פסיקה תקדימית.
- סיכונים הנובעים מהליכים משפטיים המתנהלים נגד הבנק.
- סיכונים הנובעים משינויים במדיניות אכיפה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים

היועצת המשפטית הראשית, אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, אחראית להובלת ניהול הסיכונים המשפטיים.

בקבוצה מיושמת תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים. התכנית כוללת מסמכי מדיניות וממשק בין חטיבת הייעוץ המשפטי לבין יחידות הבנק, וכן נהלים פנימיים החלים בתוך חטיבת הייעוץ המשפטי שמטרתם לוודא כי הייעוץ המשפטי הניתן בבנק הינו ייעוץ מקצועי ומעודכן. מסמך המדיניות מעודכן באופן שוטף במהלך השנים, לרבות בשנת 2021.

לגבי חברות הבנות של הבנק בארץ ובחו"ל, נקבעה מדיניות כללית לניהול סיכונים משפטיים במסגרת מסמכי מדיניות ייעודיים, אשר על פיה הכינו החברות הבנות נוהל פנימי לניהול סיכונים משפטיים התואם את פעילותן ואת מדיניות הקבוצה בנושא. הנהלים הפנימיים אושרו על ידי חטיבת הייעוץ המשפטי ועל ידי הדירקטוריונים של החברות הבנות. בהתאם למסמכי המדיניות נדרשות החברות הבנות להפנות נושאים מסוימים לייעוץ משפטי מתאים. בנוסף, שולחות החברות הבנות למנהלת הסיכונים המשפטיים של הבנק דוחות תקופתיים, וכן דוחות מידיים, בהתאם לנדרש במסמכי המדיניות. הדיווחים נשלחים בהתאם לפורמט אחיד שהוכן בחטיבת הייעוץ המשפטי. בשנת 2021 רוענן תהליכי ניהול הסיכון המשפטי ותרחיש הקיצון המשפטי אותגר ועודכן.

במסגרת התכנית לניהול סיכונים משפטיים הושם דגש על:

- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם.
- מניעה ומזעור סיכונים משפטיים, בין היתר, באמצעות:
  - הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים.
  - בדיקת הוראות החקיקה (לרבות פסיקה) והוראות רשויות, ובחינת השלכותיהן על עבודת הבנק.
  - הפקת לקחים בנושאים שונים ויישום הלקחים במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק, וכן העברת חוות דעת בנושא ליחידות הרלוונטיות בבנק.

לצורך ביצוע תכנית ניהול הסיכונים המשפטיים, פועלים בחטיבת הייעוץ המשפטי, בראשות היועצת המשפטית הראשית שהיא מנהלת הסיכונים המשפטיים, גורמים יעודיים וכן ועדות, שתפקידם לאתר באופן שוטף דברי חקיקה ופסקי דין חדשים בעלי השלכה על עבודת הבנק, לבחנם ולרכז הטיפול בהשלכותיהם.
כמו כן, חטיבת הייעוץ המשפטי מאתרת ומטפלת במידת הצורך בהוראות רגולטוריות חדשות (חקיקה ראשית, חקיקה משנית, הוראות רשויות), כבר בשלב הצעת החוק, או בשלב גיבוש הרגולציה הרלוונטית.

פעילותם של הגורמים והוועדות הנ"ל מוסדרת בנהלי עבודה פנימיים של חטיבת הייעוץ המשפטי. בין היתר קובעים הנהלים את ממשק זרימת המידע בין כל אחד מהגורמים הנ"ל לבין הנהלת החטיבה וצוות הסיכונים המשפטיים הפועל בחטיבה.

חשיפה משפטית כללית

קיימת חשיפה משפטית כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות, ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשניות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה משפטית בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך, ורגולטורים אחרים להם כפופה פעילות הבנק.

ההתקשרויות עם הלקוחות הינן, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאוחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף למציאות המשתנה. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה משפטית כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאוחדות מוגשות מעת לעת תלונות לפיקוח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים מעין אלה, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון של בעלי עניין שונים (לקוחות, בעלי מניות, מחזיקי אג"ח וכו'), זאת כתוצאה מהתנהגות, פעולה, או הימנעות מפעולה של הקבוצה, נושאי משרה בקבוצה, העובדים או מעורבים אחרים.
סיכון מוניטין מתייחס לתפיסותיהם של בעלי המניות, בעלי העניין, הציבור, מעצבי דעת הקהל והתקשורת, בין אם מתבססות על עובדות ובין אם אחרת. סיכון המוניטין הינו דינאמי ומשתנה בין נושאים שונים ואוכלוסיות שונות.

מדיניות ניהול סיכוני מוניטין אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראיה כי האמון חיוני לפעילות העסקית. המדיניות מגדירה את המבנה הארגוני ותחומי האחריות בניהול סיכון המוניטין.

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הוא הסיכון לפגיעה בחוסן הפיננסי הנוכחי והעתידי כתוצאה מהחלטות עסקיות מזיקות, יישום לקוי של החלטות עסקיות או חוסר תגובה לשינויים בסקטור הבנקאי ובסביבה התפעולית.

התעשיה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם:

כניסת שחקנים חדשים כדוגמת חברות טכנולוגיה גדולות (גוגל, אמזון, פייסבוק, אפל), חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים הנהנים לעתים מארביטרז' רגולטורי מול הרגולציה שחלה על בנקים וכן ממערכות מחשב גמישות.

שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כגון חובת צמצום מסגרות האשראי, הפעלת מערכת נתוני אשראי, חוק ניוד בין בנקים ויוזמת בנקאות פתוחה. ראוי לציין כי בעוד השינויים הרגולטורים, לעיתים, מגבילים את פעולותיהם של הבנקים, הם במקרים רבים אינם חלים על מתחרים כגון חברות הביטוח, הפינטקים וחברות הטכנולוגיה המבוססות כדוגמת אפל וגוגל.

משבר הקורונה שהשפיע ועדיין משפיע על הסביבה שבה הבנק פועל מבחינה מאקרו כלכלית, ענפית, רגולטורית, המשאב האנושי, צרכנית וטכנולוגית. המשבר מאיץ את מגמות הטרנספורמציה הדיגיטלית שחלה במערכת הבנקאית בשנים האחרונות.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבה התחרותית, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות. כמו כן, מבוצע תהליך ריענון אסטרטגי שנתי, במסגרתו נבחנות המגמות החיצוניות המרכזיות והשפעותיהן האפשריות על לאומי. הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק בסיוע חטיבת האסטרטגיה, דיגיטל ודאטה שהוקמה בספטמבר 2021 על מנת להתמודד עם האתגרים המתוארים לעיל.

סיכון מודל

סיכון מודל הינו החשיפה להפסד או פגיעה במוניטין הבנק עקב קבלת החלטות שגויה, מבוססת מודל, כתוצאה משימוש במודל שגוי, הישענות על נתונים לא משקפים, טעויות ביישום המודל ו/או שימוש שגוי במודל.

מדיניות ניהול סיכוני מודל אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראייה כי טיב ואיכות המודלים חיוניים לפעילות השוטפת. המדיניות מתייחסת לעקרונות בניהול סיכוני המודל, הגדרת ממשל תאגידי, בעלי תפקידים ומדרגי סמכויות.
בהתאם למדיניות עוגנה תכנית עבודה רב שנתית מבוססת סיכון לניהול וצמצום סיכוני מודל, הבנק ממשיך ביישום תכנית העבודה לצמצום הסיכונים.
הבנק ממשיך במעקב אחר השינויים והתאמות שבוצעו במודלים ושימושיות בהם בהתאם להתפתחות המשבר והצורך בעדכונם, לרבות באמצעות בדיקות Back Testing.

אסטרטגיית הבנק למעבר לשימוש בכלים דיגיטליים ותהליכים מבוססי מודלים מגבירה הישענות על מודלים בתהליכי העבודה. מגמה זו מגבירה את יעילות, שקיפות ואובייקטיביות התהליכים ועל כן מקטינה סיכוני קונדקט, שירות, חיתום אשראי וכו אך מגבירה את סיכוני המודלים. תכנית העבודה לניהול וניטור סיכוני מודלים מותאמת לעליית סיכונים אלו.

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות ההוגנת הינו הסיכון שהתנהלות הבנק תוביל לתוצאה בלתי רצויה עבור לקוח בשל מתן שירות באופן לא הולם, מתן שירות שאינו מתאים או התנהלות בלתי הוגנת. בסיכון זה נכללת גם התנהגות לא ראויה המשפיעה על מהימנות השוק (MARKET INTEGRITY), אמון הציבור בפעילות המגזר הבנקאי). התממשות הסיכון עלול לגרום לבנק הפסדים הנובעים מתביעות משפטיות (לרבות תביעות ייצוגיות), מהטלת עיצומים או קנסות (בשל הפרת הוראות ציות אשר משיקות לנושאי הקונדקט) ו/או מנזקי מוניטין.

נמשכת מגמת הרגולציה הצרכנית בדגש על הוגנות (Conduct). במסגרת זו, מושם דגש על התאמת המוצרים הפיננסיים השונים לצרכי הלקוח, תוך מתן גילוי מירבי, שקיפות והוגנות.

הבנק מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. עיקרון זה מקבל ביטוי בחזון הבנק - להוביל בנקאות יוזמת וחדשנית עבור הלקוח. כמו כן, תהליכי הייזום והמכירה כפופים לנהלים ולבקרות אשר מבטיחים התנהלות ראויה. תהליכים אלו נבחנים באופן שוטף, במטרה לשדרגם.

הבנק ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ושימוש במודלים וההערכה היא שמהלך זה, בין יתר יתרונותיו, יפחית את סיכון הבנקאות ההוגנת.

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו כלכליים לרבות צמיחה כלכלית, סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי.
משבר הקורונה עדיין מהווה סיכון מאקרו-כלכלי גלובלי משמעותי השלכות המשבר על הכלכלה העולמית, ובמידה פחותה על הפעילות המקומית, וכן על עסקי הבנק עדיין עלולות להיות מהותיות. משבר זה עשוי להותיר כלכלות רבות ברחבי העולם עם חובות ריבוניים גדולים, התפתחות אשר עלולה להוות סיכון עתידי למידת היציבות בשווקים הפיננסיים. מדובר בפגיעה מהותית בפעילות העסקית של ענפים רגישים כמו תיירות, תעופה, פנאי, בידור, שירותי אוכל ועוד וכן השפעות עקיפות משמעותיות על מכלול רחב של ענפים בתחומי המסחר והשירותים וכן נדל"ן שאיננו למגורים.

מלבד סיכון הקורונה ישנם סיכונים הנובעים משינויי אקלים, וסיכונים גיאו-פוליטיים שונים, לרבות המשבר האוקראיני-רוסי בעת הנוכחית, המוסיפים לפוטנציאל לתנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, לכשיידרש.

פרופיל הסיכון - הגדרת חומרת גורמי הסיכון

המתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים, כפי שמתוארים בטבלת חומרת גורמי הסיכון שלהלן, מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה.
רמות החומרה מציגות את הסיכון בחלוקה לחמש רמות, כאשר פגיעה שתוביל לירידת יחס הלימות הון עצמי רובד 1 מתחת למגבלת תיאבון הסיכון (יחס הון עצמי רובד 1 של 6.5%) מוגדרת כסיכון ברמת חומרה גבוהה. הסיווג לרמות הסיכון האחרות מתבצע כפונקציה של היקף הפגיעה ביחס הלימות הון עצמי רובד 1 של הקבוצה והערכה סובייקטיבית רלוונטית. הגורמים המשפיעים על הערכה זו מורכבים משיקולים שונים, כגון: תהליכי ניהול הסיכון, השפעת קשרי הגומלין מול סיכונים אחרים ושינויים בסביבת הסיכון החיצונית היכולים להעלות או להוריד את הערכת החומרה של הסיכונים מעבר למשתקף בהערכת הפגיעה הכמותית להון. ההערכה הסובייקטיבית כוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק. במקרים בהם תרחיש כמותי כלשהו אינו נותן, להערכתנו, ביטוי מספיק גבוה לחומרת גורם הסיכון, יינתן משקל גבוה יותר להערכה איכותית.

לאור האמור לעיל, נדגיש כי ישנה שונות באופן בחינת ההשפעה של גורמי הסיכון השונים בין הבנקים ולכן יש לנקוט משנה זהירות בביצוע השוואות שונות.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

טבלת חומרת גורמי הסיכון

	סיכון	הגדרה	רמת חומרה*	
			2021	2020
1	סיכון אשראי כולל	סיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי. ההתייחסות היא לסיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני.	בינונית	בינונית-גבוהה
1.1	סיכון איכות לווים וביטחונות	סיכון בגין כניסה לכשל של לווה/צד נגדי הגורמת לאי עמידתו בהתחייבויות כספיות חוזיות, כניסה לכשל של לווה או של צד נגדי בנגזרים והסיכון השיורי בגין אי יכולת לממש ביטחונות.	בינונית	בינונית-גבוהה
1.2	סיכון ריכוזיות לווה גדול וקבוצת לווים	סיכון אשראי הנובע מגודלם היחסי של לווים בתיק האשראי של הבנק.	נמוכה	נמוכה
1.3	סיכון ריכוזיות ענפית ומגזרית***	סיכון אשראי הנובע מריכוז של אשראי ללווים בענפי משק ובמגזרים מסוימים.	בינונית	בינונית
2	סיכון שוק כולל	סיכון החשיפה של נכסי הקבוצה לשינויים בשערי חליפין, בריבית, באינפלציה ובמחירי נכסים, הקורלציה ביניהם ורמות התנודתיות שלהם.	נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית
2.1	סיכון בסיס	הסיכון עקב תנודות בשער חליפין, כולל אינפלציה (תיק למסחר ובנקאי).	נמוכה	נמוכה
2.2	סיכון ריבית	הסיכון עקב תנודות בשערי ריבית (תיק למסחר ותיק בנקאי).	נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית
2.3	סיכון מרווח ומחירי מניות	הסיכון עקב תנודות במחירי מניות ואג"ח בתיק המסחרי ובתיק הבנקאי עבור נכסים המשוערכים לפי מחיר שוק.	נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית
3	סיכון נזילות	הסיכון בחוסר היכולת לעמוד באי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.	נמוכה	נמוכה
4	סיכון פנסיה	מכלול הסיכונים הקשורים להתחייבויות שונות לעובדים.	נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית
5	סיכון תפעולי****	סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים.	בינונית	בינונית

	סיכון	הגדרה	רמת חומרה*	
			2021	2020
5.1	סיכון אבטחת מידע וסייבר****	סיכון הנובע מתקיפת מערכות המחשוב ו/או תשתיות משובצות מחשב, אשר תוצאותיה עשויות לבוא לידי ביטוי בגניבת מידע, בגניבת נכסים פיננסיים (כסף ושווה כסף) ו/או פגיעה ברציפות התפקודית (על ידי שיבוש מידע ו/או פגיעה בזמינות).	בינונית-גבוהה	בינונית-גבוהה
5.2	סיכון טכנולוגיה	סיכון להפסד כתוצאה מתקלות וכשלים מיכוניים, כתוצאה מתהליכים לקידום ויישום חדשנות טכנולוגית/מוצרים ושירותים חדשניים ו/או פרויקטים	בינונית	בינונית
6	סיכון מודל*****	החשיפה להפסד או פגיעה במוניטין הבנק עקב קבלת החלטות שגויה, מבוססת מודל כתוצאה מ: שימוש במודל שגוי, הישענות על נתונים שאינם משקפים, טעויות ביישום המודל ושימוש שגוי במודל.	בינונית	
7	סיכון משפטי ורגולציה	מכלול הסיכונים של הסיכון המשפטי וסיכון הרגולציה המפורטים בדוח.	בינונית	בינונית
8	סיכון ציות	סיכון הנובע מאי ציות להוראות חקיקה ותקנות מחייבות.	בינונית	בינונית
9	סיכון מוניטין	הסיכון שפרסום שלילי יגרום לירידה בבסיס הלקוחות, ירידה בהכנסות, בנזילות או עלויות משפטיות גבוהות.	נמוכה-בינונית	נמוכה-בינונית
10	סיכון אסטרטגי	סיכון עסקי הכולל את ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על הון, רווחים ומוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של ההחלטות או מההעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטוריים וטכנולוגיים.	בינונית	בינונית
11	סיכון מערכתי עולמי	סיכונים הנגרמים עקב אירועים חיצוניים גלובליים שעלולים לגרור התממשות של מספר סיכונים במקביל.	בינונית-גבוהה	בינונית-גבוהה
12	סיכון מערכתי מקומי	סיכונים הנגרמים עקב אירועים מקומיים שעלולים לגרור התממשות של מספר סיכונים במקביל.	בינונית-גבוהה	בינונית-גבוהה

* בהתייחס לפגיעה אפשרית בהלימות ההון והערכה סובייקטיבית של השפעת סיכונים קשים לכימות. רמת הסיכון אינה מבטאת את ההסתברות להתממשותו, אלא את הפגיעה בבנק בקרות התרחיש.

** סיכון אשראי כולל וסיכון איכות לווים וביטחונות - ברבעון השלישי לשנת 2021 רמת חומרת סיכון האשראי הכולל וחומרת סיכון איכות הלווים והביטחונות ירדה מ"בינונית גבוהה" ל"בינונית". כתוצאה מהשלכות ההתרחבות בפעילות הכלכלית והשיפור בשוק העבודה בשילוב הזמן, הידע בעולם והניסיון שנצבר שתרמו להפחתת רמת אי הוודאות, שנובעת ממשבר הקורונה.

*** לאומי פעל בשנת 2021 באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן. הגדלת פעילות המימון בענפי הבניה והנדל"ן הביאה לצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי ולוותה בעלייה מסוימת בשיעורי המימון בהתאם לתנאי התחרות המתגברת בשוק.
הנדל"ן מוגדר על ידי הבנק כתחום ברמת סיכון מופחתת יחסית לענפי משק אחרים. הנ"ל נתמך בתחזיות המאקרו כלכליות, שיטת המימון והפיקוח ההדוקה והגיבוי בביטחונות נדל"ן.
להערכת הבנק אין השפעה מהותית בפעילות זו על רמת סיכון תיק האשראי הכולל של הבנק ולכן סיכון זה אינו מוערך כעצמאי בטבלת גורמי הסיכון.

**** סיכון סייבר וסיכון תפעולי - ברבעון השני לשנת 2021 הוחלט על הפרדת ההערכה של סיכון הסייבר והסיכון התפעולי לאור ייחודיות הסיכון והשלכותיו. סיכון הסייבר ממשיך להיות מוערך כבינוני-גבוה והסיכון התפעולי מוערך כבינוני, כלומר הפחתה ברמה אחת בחומרת הסיכון התפעולי מ"בינונית גבוהה" ל"בינונית", כתוצאה מיציבות הסביבה התפעולית בדגש על התמודדות עם משבר הקורונה.

***** סיכון מודל - בשנים האחרונות חלה עלייה בכמות המודלים המשמשים את הבנק ועלייה בשימוש והישענות על מודלים בתהליכים עסקים משמעותיים בבנק. לאור זאת החליט הבנק להציג את הערכת סיכון המודל בטבלת הערכת חומרת גורמי סיכון. הערכה בינונית נגזרת בעיקרה מרגישות ניהול הסיכון להשפעת גורמים חיצוניים והקורלציה הקיימת לסיכונים אחרים.

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מההנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר תוך הפעלת שיקול דעת אשר ההנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת עריכת הדוחות הכספיים. חלק מהאומדנים וההערכות אלו, מגלמים רבה גבוהה של אי ודאות ויתכן ויושפעו או יהיו רגישים ברמה גבוהה לשינויים בעתיד. אומדנים והערכות אלו, שמידת השתנותם עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות של הבנק, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים קריטיים.

התוצאות בפועל של סעיפים אלה עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות.

בביאור 1 מובאים בפירוט עיקרי המדיניות החשבונאית אותה יישמה קבוצת לאומי.

להלן תיאור תמציתי של נושאים חשבונאיים קריטיים עיקריים המגלמים הערכות ואומדנים של ההנהלה ואשר נדונו בין הדירקטוריון, ההנהלה ורואי החשבון המבקרים המשותפים:

הפרשה להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים

הוראות מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

הבנק קבע נהלים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני. ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת בשני מסלולים: הפרשה קבוצתית והפרשה פרטנית, לפרטים ראה ביאור 1.ח.

הפרשה קבוצתית

ההפרשה הקבוצתית משקפת אומדן להפסדי אשראי המבוסס על הפסדי העבר בגין חובות בעלי מאפיינים דומים, תוך ביצוע התאמות להערכות סיכון עדכניות. הפרשה זאת מיושמת בגין קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

שיטת קביעת ההפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי הינה בהתאם לנדרש בהוראות הדיווח לציבור, ועיקריה:

- האשראי לציבור מפוצל לפי ענפי משק. בגין כל ענף משק נקבעים שני שיעורי הפרשה קבוצתית: האחד בגין חובות לא בעייתיים, והשני, גבוה יותר, בגין חובות בעייתיים (חובות בסיווג "השגחה מיוחדת" או "נחות").
- שיעורים אלה נקבעים על בסיס הפסדי העבר (ממוצע שיעורי המחיקות נטו בשנה השוטפת ובשנים שקדמו לה, החל מ-2011).
- על שיעור הפסדי העבר מתווסף "גורם התאמה איכותי" שמהווה מקדם נוסף של ההפרשה בגין גורמים סביבתיים רלוונטיים לסיכויי הגביה של האשראי ("התאמות איכותיות"), כגון: מאפיינים ענפיים, מאפיינים כלכליים משקיים ומאפיינים של תמהיל תיק האשראי ואיכותו. לצורך קביעת "גורם ההתאמה האיכותי" הבנק מיישם תחשיב פנימי המשקלל מגוון רחב של אינדיקטורים.

ההפרשה מחושבת ומבוצעת בגין כלל החובות, הן אשראי מאזני והן מכשירי אשראי חוץ מאזני, כאשר האשראי החוץ מאזני מוכפל במקדם המרה בהתאם לסוג המכשיר ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים.

בהתאם להנחיות בנק ישראל, שיעור ההתאמות בגין הגורמים הסביבתיים לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי שאינו בעייתי לאנשים פרטיים באותו מועד, ושיעור ההפרשה הקבוצתית בגין הלוואות לדיור לא יפחת מ-0.35% מיתרת ההלוואות.

הבנק בוחן את נאותות ההפרשה הקבוצתית מידי רבעון בהתבסס, בין היתר, על הערכת הסיכונים הגלומים בתיק האשראי ועל בחינת מגמות והתפתחויות בסגמנטים העיקריים, ומתוך ראיה צופה פני עתיד, ככל שניתן להעריך. זאת, תוך יישום העקרונות של הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 "הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות".

תהליך הערכה זה לקביעת גובה ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי הפך מורכב במיוחד לאור משבר הקורונה שהינו אירוע משמעותי ומתמשך המשבש את הפעילות העסקית והכלכלית. משבר הקורונה מלווה בחוסר וודאות משמעותי לגבי אורכו ומידת השפעתו ועל רקע זה הגדיל הבנק באופן מהותי, במהלך שנת 2020 את ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. הגידול נובע מהערכה זהירה המתחשבת בשינוי במאפייני הסיכון של הלקוחות ושל ענפי המשק השונים ובהערכות כלכליות, בהתייחס, בין היתר, לשיעור האבטלה והצמיחה הצפויים במהלך שנת 2021.

לאור השיפור בתנאי המשק והכלכלה, הידע והניסיון העסקי שנצבר ובכלל זה דרכי הפעולה תואמי תקופת משבר שגובשו הפחית הבנק חלק מתוספת ההפרשה שנרשמה במהלך שנת 2020. יחד עם זאת, נוכח העובדה שהמשבר עודנו נותן את אותותיו בצורת גלים באים וחולפים שעדיין משפיעים בסגמנטים שונים, אי הוודאות עדיין קיימת גם בתקופה זו, לפיכך, תתכנה סטיות משמעותיות באומדנים שבוצעו לקביעת יתרת ההפרשה להפסדי אשראי כפי שמוצגת בדוחות הכספיים. אומדני משבר אלה ימשיכו ויבחנו על ידי הבנק וזאת בהתאם להתפתחויות במשק והשפעתן על רמת הסיכון הגלומה בתיק.

למידע נוסף בנוגע לתהליך התאמת אומדני הפסדי האשראי בגין משבר הקורונה ראה פרק סיכוני אשראי, השפעת משבר הקורונה.
למידע נוסף בגין יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים ראה ביאור 1.כה.

סיווג חובות בעייתיים והפרשה פרטנית

הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד. זאת, על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. לגבי הלקוחות העסקיים הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, על ידי יחידות ניהול סיכוני האשראי (נס"א) בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית ככל האפשר של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

בחטיבה הבנקאית לקוחות עם אובליגו מעל מיליון ש"ח מזוהים ונבדקים פרטנית על ידי הגורמים המוסמכים בחטיבה לעניין סיווגם כחובות בעייתיים. יתר לקוחות החטיבה, שהינם בעלי אובליגו מתחת למיליון ש"ח והומוגניים, מזוהים ומטופלים באופן ממוכן בהתאם לקריטריונים שנקבעו.

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכוני האשראי, מבוצעים בכל קווי העסקים (בכל אחד, בהתאמה למאפייניו) מהלכים לאיתור חובות בעייתיים מבעוד מועד. בחטיבה העסקית מבוצעת בחינה שבין היתר מבוססת קריטריונים המהווים התראה מוקדמת לאפשרות הפיכתו של חוב לבעייתי. בהתאם לכך במידה ונדרש, מעודכן דירוג הסיכון והחוב מוגדר רגיש. בחטיבה הבנקאית איתור הלקוחות הרגישים מבוצע בעיקרו באופן ממוכן וזאת בהתבסס על קריטריונים שהוגדרו עבור סוג זה של לקוחות.

לקוחות שאותרו כרגישים, נבחן הצורך בסיווגם, מדי רבעון לפני פרסום הדוח הכספי.

מתודולוגית הטיפול בחובות בעייתיים מחייבת בין היתר, בחינה שיטתית של נאותות ההפרשה להפסדי אשראי בגין החובות המסווגים כ"פגומים". ההפרשה מוערכת בהתאם לפער בין יתרת החוב הרשומה לערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לשירות החוב מהפעילות של הלקוח וממימוש ביטחונות ונכסים אחרים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבית של החוב. לגבי חובות שההחזר שלהם נסמך על ביטחונות (חובות מותנים בביטחון) ואין מקורות החזר זמינים ואמינים אחרים, ההפרשה נקבעת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ולאחר הפעלת מקדמי ביטחון בכל הקשור לשווי הבטוחה שיהיה ניתן לממשו ולהיפרע ממנו. בהקשר זה יצוין כי הבנק מיישם את דרישות בנק ישראל על פיהן קביעת סיווג של חוב מתבססת על יכולת התשלום של החייב כלומר, החוזק הצפוי של מקור ההחזר הראשוני של החוב וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים כגון: ביטחונות וערבים.

בדומה לבחינת נאותות הסיווגים מבוצעת מידי רבעון גם בחינת נאותות ההפרשה בהתאם לדרישות בנק ישראל.

בהתאם לעדכונים בהוראות ניהול בנקאי תקין, האחריות הכוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות מוטלת על החטיבה לניהול סיכונים. בנוסף לדיונים המתקיימים בהנהלות החטיבות העסקיות ונציגי החטיבה לניהול סיכונים, מתקיים מידי רבעון דיון גם בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי, לגבי הסך המצרפי של ההפרשות הנדרשות לאותו רבעון, וכן בהתייחס לסווג והפרשות ספציפיים (מעבר לסף סכום שנקבע).

מדידות שווי הוגן

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בנושא 820 בקודיפיקציה אשר מגדיר שווי הוגן וקובע מסגרת עבודה עקבית למדידת שווי הוגן על ידי הגדרת טכניקות הערכת שווי הוגן לגבי נכסים והתחייבויות, קביעת מדרג שווי הוגן והנחיות יישום מפורטות. כמו כן, מיישם הבנק את הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא. הפריטים העיקריים אותם מודד הבנק בשווי הוגן מדי תקופה הינם אגרות חוב זמינות למכירה, ניירות ערך למסחר, מניות שאינן למסחר לגביהן קיים שווי הוגן זמין ומכשירים פיננסיים נגזרים.

שווי הוגן מוגדר כסכום/מחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה בין מוכר מרצון לקונה מרצון במועד המדידה. בין היתר, ההוראות מחייבות לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים ככלל את ההנחות של התאגיד הבנקאי.

ASC 820 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה המבוססות על הקביעה אם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.

- נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות.

הרמה במדרג השווי ההוגן שאליה משתייכת מדידת השווי ההוגן של מכשיר הפיננסי תיקבע על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהינו משמעותי למדידת השווי ההוגן בכללותו.

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. לעניין ניירות ערך זרים רובו של התיק מחושב באופן יומי על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן של נכסים פיננסיים לצורך גילוי השווי בדוחות כספיים. מוסד זה הוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקאות בשווקים פעילים ועל שיערוך עסקאות דומות. החישוב משקף את המחיר שקונה מרצון בשוק ישלם עבור ניירות ערך על בסיס מידע שוטף הנצפה בשוק. מכיוון שרק חלק מניירות הערך נסחרים בעולם בתדירות יומית, המשערך מבסס את נתוניו לצורך קביעת מחיר, באמצעות אלגוריתם תמחור על עסקאות שבוצעו בפועל, אינדיקציות למחירים מבנקים גלובליים ומקומיים, ברוקרים וברורסות. במידה ונתוני שוק מועטים או לא קיימים, המשערך משתמש במודלים מתוחכמים להערכת שווי, תוך התחשבות בזהות המנפיק והענף הרלוונטי.

בניירות ערך שהם אגרות חוב שאינן סחירות של חברות בישראל השווי ההוגן מתבסס על נתונים המתקבלים מחברת "מרווח הוגן". הבנק תיקף את המודל ווידא ברמה סבירה של ביטחון את נכונות השווי ההוגן.
לעיתים, מטעמי שמרנות, כאשר קיימים אינדיקטורים, הבנק מבצע התאמות למודל ו/או מחיר שוק במטרה לקבוע שווי הוגן נכון יותר. בנושא מכשירים פיננסיים נגזרים, מיישם הבנק את הוראות נושא 815 בקודיפיקציה ואת הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא.

בפרט, הבנק משקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידו ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של התאגיד הבנקאי, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

נקבעו הנחיות ספציפיות בנוגע למתודולוגיה ולנתונים שישמשו בחישוב השווי ההוגן של מכשירים נגזרים. הבנק מבצע את חישוב ההפרשה בגין סיכון אשראי ברמת לקוח, תוך שימוש במדד לאיכות האשראי בהתבסס על מודלים פנימיים או על נתוני שוק.

לפירוט בדבר השפעת סיכון האשראי על הנגזרים ראה ביאור 28ב.ג.

למידע נוסף בנוגע לקביעת שווי הוגן ראה ביאור 1.ז.

ירידות ערך של ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפסדים בגין ירידת ערך של אגרות חוב, בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, שהינה בעלת אופי אחר מזמני. בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים כפי שפורטו בנספח ט"ז להוראות הדיווח לציבור והנחיות FSP 115-2 בדבר זיהוי והצגת ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי אחר מזמני מתבססים על מנעד של שיקולים ומבחנים.

למידע נוסף בנוגע לבחינת ירידת ערך ראה ביאור 1.ט.

החל מיום 1 בינואר 2022 נכנסים לתוקף כללים חדשים בנושא הפסדי אשראי, אשר מעדכנים את הטיפול החשבונאי בהפסדי אשראי המיוחסים לאגרות חוב מוחזקות לפדיון ובירידות ערך בגין אגרות חוב זמינות למכירה.

למידע נוסף בנוגע לאימוץ עדכונים לכללי החשבונאות בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים והוראות נוספות, ראה ביאור 1.כה.

באשר למניות שאינן למסחר שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין - הבנק מבצע בחינה איכותית על מנת להעריך אם חלה ירידת ערך של ההשקעה במניות ובמידת הצורך מעריך את השווי ההוגן של ההשקעה לצורך קביעת סכום ההפסד מירידת ערך.

ההערכות, השיקולים והמבחנים הכרוכים בתהליך זה נתונים לשיקול דעת סובייקטיבי, ולפיכך שינויים בהנחות או בהערכות עשויים להשפיע מהותית על הדוחות הכספיים.

למידע נוסף בנוגע לבחינת ירידת ערך ראה ביאור 1.ט.

למידע נוסף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף ניירות ערך.

התחייבויות לזכויות עובדים

זכויות הפרישה והפנסיה בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק, כאשר לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 וטרם קבלו קביעות במועד חתימת הסכם קיבוצי מיוחד בשנת 2000 בעניין הסדר פנסיוני קיימות הפקדות שוטפות לתוכנית פנסיה חיצונית ולגביהם לבנק אין חבות פנסיונית למעט השלמה לפיצויי פיטורין במקרים מסוימים בהתאם להסכם. לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 וקיבלו קביעות עד מועד חתימת ההסכם דלעיל הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או בקבלת פנסיה מהבנק, הכל בהתאם ובכפוף להוראות ההסכמים השונים החלים על העובדים. הבנק מפקיד עבור עובדים אלה כספים לתגמולים ופיצויים בקופת גמל לתגמולים ופיצויים של עובדי הבנק אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה.

הבנק מעביר מעת לעת כספי תגמולים וכספי פיצויים של עובדים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול של הסדר ביטחון סוציאלי, לקופה משלמת. כמו כן, הבנק רוכש מעת לעת פוליסת ביטוח לפורשים ממקורותיו העצמיים.

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה מחושבים על פי מודלים אקטואריים. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים, של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואות השוק בהתאם להוראות שקבע בנק ישראל, לפיהם העקום מורכב מתשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הנומינלית על סמך נסיון העבר שמשתנה בהתאם לגיל העובד.

זאת ועוד, בהתאם להוראות הדיווח לציבור מעריך הבנק, את שיעור התשואה החזוי לטווח ארוך על נכסי התכנית תוך שימוש בשיעורי התשואה ההיסטוריים לאורך תקופת זמן ארוכה בתיק עם הרכב נכסים דומה.

להלן ניתוח רגישות כמותי להשפעת הנחות עיקריות בחישוב ההתחייבות האקטוארית

קיטון של 1.0% בשיעור ההיוון של ההתחייבויות המפורטות לעיל יגרום לגידול בסך של כ-3.5 מיליארד ש"ח בסך ההתחייבויות. קיטון של 1.0% בעליית השכר יגרום לקיטון בסך של כ-580 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. עלייה של 5.0% בתוחלת החיים יגרום לגידול בסך של כ-415 מיליון ש"ח בסך ההתחייבויות. כל הסכומים הינם לפני השפעת מס.

המודלים האקטואריים כוללים, בין היתר, הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזהירות ובמקצועיות ראויה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il

ליום 31 בדצמבר 2021 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך של 3,478 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, לעומת יתרת קרן שלילית בסך של 3,734 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, ליום 31 בדצמבר 2020.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 בדצמבר 2021 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-980 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

התחייבויות בגין תביעות משפטיות

בין יתר התחייבויות הבנק, קיימות גם הפרשות בגין תביעות משפטיות שונות שננקטו נגד הבנק, ביניהן גם בקשות לאישור תביעות ייצוגיות. ההפרשות נקבעו על פי הערכת ההנהלה ומבוססות על חוות דעת משפטיות.

אחת לרבעון נערך דיון בוועדת ההפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל וכן בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לגבי הפרשות בגין תביעות מעל סכום מסוים שהוגשו נגד הבנק.

לצורך הערכת הסיכונים בהליכים משפטיים המוגשים כנגד הבנק מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים החיצוניים המייצגים את הבנק בתביעות אלו.

חוות דעת אלו ניתנו על ידי היועצים המשפטיים החיצוניים על פי מיטב שיקול דעתם, על יסוד העובדות המוצגות להם על ידי הבנק ועל יסוד המצב המשפטי (הדין והפסיקה) כפי שהם ידועים במועד ההערכה, אשר נתונים, לא פעם, לפרשנות ולטיעונים אפשריים סותרים.

הערכת הסיכונים הגלומים בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות הינה מורכבת, שכן מדובר בתחום אשר ההלכות המשפטיות בו, גם בנושאים עקרוניים ומרכזיים, מצויות עדיין בהתהוות וטרם גובשו במלואן. כמו כן, ישנן תביעות בהן, בשל השלב בו מצוי ההליך, אין ביכולתם של היועצים המשפטיים החיצוניים להעריך את הסיכון הכרוך בהן.

לאור האמור לעיל, יתכן שתוצאות התביעות בפועל תהיינה שונות מההפרשות שנעשו.

מיסים על ההכנסה

מיסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד או נזקפים ישירות להון במידה ונובעים מפריטים אשר נרשמים ישירות בהון.

החל מיום 1 בינואר 2017 מיישמת הקבוצה את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה, וזאת בהתאם לחוזר שפרסם הפקוח על הבנקים ביום 22 באוקטובר 2015 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מיסים על הכנסה", וביום 13 באוקטובר 2016 בנושא "דיווח של תאגידים בנקאים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב".

מיסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנת המס כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

מיסים נדחים

ההכרה במיסים נדחים לקבל/לשלם הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מיסים. המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מיישם את כללי ההכרה והמדידה שנקבעו במסגרת FIN48 בדבר פוזיציות מס לא וודאיות, בהתאם לכך, הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימאלי שסבירות התממשותו עולה על 50%.

בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות הפיקוח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות הפיקוח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2021 ביצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל וראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל של הבנק וראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2021 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

בשנת 2021 התקיימו 40 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-82 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 8 במרס 2022, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - המבוקרים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2021 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

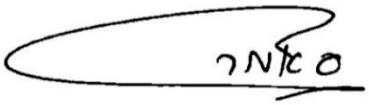

ד"ר סאמר חאג' יחיא
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנהל כללי

8 במרס 2022

הצהרה – (CERTIFICATION)

אני חנן פרידמן מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2021 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון וההנהלה"). וכן:
   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

8 במרס 2022

חנן פרידמן
מנהל כללי

הצהרה – (CERTIFICATION)

אני עומר זיו מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2021 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון וההנהלה"). וכן:
   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים המשותפים, לדירקטוריון, לוועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

8 במרס 2022

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאית

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן, "הבנק"), אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2021, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של
(Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) – COSO. בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2021 הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2021 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק הפירמות בריטמן אלמגור זהר ושות' וסומך חייקין, כפי שצויין בדוח שלהם בעמוד מספר 118 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסוייגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2021.

8 במרס 2022

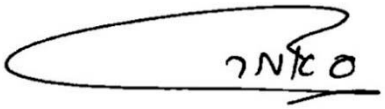

ד"ר סאמר חאג' יחיא
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנהל כללי

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאית

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד - "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2021, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן - "COSO"). הדירקטוריון וההנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב, בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות, או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2021, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את המאזנים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2021 ו-2020 ואת דוחות רווח והפסד המאוחדים, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון העצמי והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל שנה בתקופה של שנתיים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021, והדוח שלנו, מיום 8 במרס 2022, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

סומך חייקין
שותפות רשומה בישראל ופירמה חברה
בארגון הגלובלי של KPMG המורכב
מפירמות עצמאיות המסונפות
ל-KPMG International Limited,
חברה אנגלית פרטית מוגבלת באחריות
רואי חשבון

בריטמן אלמגור זהר ושות'
A Firm in the Deloitte Global
Network
רואי חשבון

רואי החשבון המבקרים המשותפים

8 במרס 2022

סומך חייקין

דוח רואי החשבון המבקרים המשותפים לבעלי המניות של בנק לאומי לישראל בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק לאומי לישראל בע"מ והחברות המאוחדות שלו (להלן - "הבנק") לימים 31 בדצמבר 2021 ו-2020 ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון העצמי והדוחות על תזרימי המזומנים - של הבנק ומאוחדים - לכל אחת משתי השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019 בוקרו על ידי סומך חייקין ורואה חשבון מבקר אחר אשר הדוח שלהם עליהם מיום 26 בפברואר 2020 כלל חוות דעת בלתי מסוגת.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק לימים 31 בדצמבר 2021 ו-2020 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לכל אחת משתי השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב, בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2021, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), והדוח שלנו מיום 8 במרס 2022, כלל חוות דעת בלתי מסוגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק.

ענייני מפתח בביקורת

ענייני מפתח בביקורת המפורטים להלן הם העניינים אשר תוקשרו, או שנדרש היה לתקשרם, לדירקטוריון הבנק ואשר, לפי שיקול דעתנו המקצועי, היו משמעותיים ביותר בביקורת הדוחות הכספיים המאוחדים לתקופה השוטפת. עניינים אלה כוללים, בין היתר, כל עניין אשר: (1) מתייחס לסעיפים או לגילויים מהותיים בדוחות הכספיים וכן (2) שיקול דעתנו לגביו היה מאתגר, סובייקטיבי או מורכב במיוחד וזאת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. לעניינים אלה ניתן מענה במסגרת ביקורתנו וגיבוש חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם. התקשור של עניינים אלה להלן אינו משנה את חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם ואין אנו נותנים באמצעותו חוות דעת נפרדת על עניינים אלה או על הסעיפים או הגילויים שאליהם הם מתייחסים.

הפרשה להפסדי אשראי

כפי שמתואר בביאורים 1, 13 ו-30 לדוחות הכספיים המאוחדים, ההפרשה להפסדי אשראי של הבנק הינה בסך של 4,492 מיליון ליום 31 בדצמבר 2021 וכוללת הפרשה פרטנית והפרשה קבוצתית (בניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור).

תהליך הערכת ההפסד הגלום בתיק האשראי, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים באי ודאות ועל הערכות סובייקטיביות הן בשלב הזיהוי והסיווג של החובות כחובות בעייתים או תקינים והן בשלב מדידת ההפרשה הפרטנית והקבוצתית. לשינוי באומדנים או בהערכות אלו, עשויה להיות השפעה משמעותית על ההפרשה להפסדי אשראי המוצגת בדוחות הכספיים של הבנק.

האומדנים העיקריים המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי:

- בעת זיהוי וסיווג החובות, מופעל שיקול דעת לצורך איתור החובות הבעייתים על פי קריטריונים מוגדרים אשר עשויים להעיד על הפיכתו של חוב לבעייתי, אומדן הפגיעה האפשרית או הקיימת במקור ההחזר הראשוני של הלווה, קיומו של תזרים מזומנים צפוי של הלווה לפירעון החוב במלואו ובמועדו, וכן הערכת נתונים פיננסים אחרים של הלווה שיכולים להצביע על סממנים לקיומן של חולשות או חולשות פוטנציאליות של הלווה.
- בחישוב ההפרשה הפרטנית מופעל שיקול דעת לגבי תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לשירות החוב מפעילות הלווה וממימוש ביטחונות וערבויות.
- בחישוב ההפרשה הקבוצתית מופעל שיקול דעת בקביעת אומדן ההפרשה הגלומה בתיק האשראי על בסיס ממוצע הפסדי העבר בענפי המשק השונים וההתאמות הנדרשות על בסיס פרמטרים שהוגדרו על ידי הבנק שאמורים לשקף את השינויים בתיק האשראי בשל גורמים מאקרו כלכליים ובשל גורמים פנימיים.

זיהינו את האומדנים המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי, כעניין מפתח בביקורת.

ביקורת על ההפרשה להפסדי אשראי דורשת שיקול דעת של המבקר וכן ידע ונסיון על מנת לבחון את סבירות ההנחות והנתונים ששימשו את ההנהלה בקביעת אומדן ההפרשה.

נהלי הביקורת שבוצעו כמענה לעניין המפתח בביקורת

להלן הנהלים העיקריים שביצענו בקשר לעניין מפתח זה במסגרת ביקורתנו:
בחנו את תהליך חישוב ההפרשה ואת התכנון, היישום והאפקטיביות התפעולית של בקרות פנימיות מסוימות הקשורות לקביעת אומדן ההפרשה, לרבות בקרות בנושאים הבאים:

- קביעת המתודולוגיה ששימשה לקביעת ההפרשה
- נאותות הנתונים הבסיסיים ששימשו לחישוב ההפרשה
- איתור חובות עם סממנים שליליים
- סיווג חובות בהתאם לנהלי הבנק
- ניתוח סבירות ההפרשה בכללותה

ביצענו נהלים מבססים לבדיקת ההפרשה על בסיס מצגים פנימיים וחיצוניים שקיבלנו.

נהלים אלו כללו בין היתר:

- סקירת המתודולוגיה לקביעת ההפרשה ובדיקה כי היא עולה בקנה אחד עם כללי החשבונאות שחלים על הבנק ועם השפעות הסביבה הכלכלית והרגולטורית של הבנק
- בדיקת שלמות ודיוק המידע והנתונים המשמשים במודל ההפרשה הקבוצתית
- בדיקת נאותות הסיווג עבור מדגם חובות תקינים ובעייתיים
- בדיקת נאותות אומדן ההפרשה בגין חובות פגומים עבור מדגם חובות

הנחות הנהלה המשמשות לחישוב האקטוארי של אומדן ההתחייבות בגין הטבות לעובדים

כפי שמתואר בביאור 23 לדוחות הכספיים המאוחדים, הבנק מציג התחייבות בגין פיצויי פרישה ופנסיה של עובדים בהתאם לחישוב אקטוארי המתבסס על אומדנים משמעותיים לרבות צפי עליית מדד, שיעור היוון ותוחלת חיים, וכן על הנחות הנהלה ובהן שיעורי העזיבה ושיעור הגידול בתגמול (להלן - הנחות הנהלה). ההתחייבות בגין הטבות לעובדים הסתכמה בסך של 21,261 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021.

זיהינו את הנחות ההנהלה המשמשות לחישוב ההתחייבות בגין הטבות לעובדים (להלן - ההתחייבות) כעניין מפתח בביקורת.

בקביעת הנחות אלו, מפעילה ההנהלה שיקול דעת משמעותי ומתבססת על ניסיון העבר, תחזיות כלכליות נוכחיות וציפיות ההנהלה, על מנת להעריך את נתוני ההנחות לאורך תקופת התחזית בגינה מחושבת ההתחייבות.

ביקורת ההתחייבות בגין פיצויי פרישה ופנסיה דורשת שיקול דעת של המבקר על מנת לבחון כיצד ביססה ההנהלה את ההנחות וכן ידע ומומחיות כדי לבחון את נאותות ההנחות ששימשו בחישוב האקטוארי של ההתחייבות.

נהלי הביקורת שבוצעו כמענה לעניין המפתח בביקורת

להלן הנהלים העיקריים שביצענו בקשר עם עניין מפתח זה בביקורת:
בדקנו את תהליכי העבודה בנושא קביעת הנחות ההנהלה ואת התכנון, היישום והאפקטיביות התפעולית של בקרות פנימיות מסוימות הקשורות לביסוס הנחות ההנהלה ויישומן, כולל בקרות ביחס לנושאים הבאים:

- הערכת המתודולוגיה ששימשה לקביעת ההנחות
- הנתונים הבסיסיים ששימשו לקביעת ההנחות
- תיקוף ההנחות
- יישום ההנחות בחישוב ההתחייבות בגין פיצויי פרישה ופנסיה

במסגרת ביקורתנו ביצענו נהלים מבססים לבדיקת סבירות הנחות ההנהלה על בסיס מצגים פנימיים וחיצוניים שקיבלנו. לצורך ביצוע הנהלים נעזרנו בין היתר באקטואר מומחה.

סומך חייקין

נהלים אלו כללו בין היתר:

- תשאול אקטואר הבנק לגבי שינויים מהותיים בנתונים, בהנחות ובשיטות האקטואריות בהשוואה להערכה בשנה קודמת
- ביצוע ניתוחי רגישות להנחות ההנהלה ששימשו בסיס לאומדן ההתחייבות בגין זכויות עובדים כדי להעריך את ההשפעה של שינויים בהנחות אלו על ההתחייבות
- הערכת סבירות הנחות ההנהלה בהתאם לנתוני עבר ולצפי ההנהלה לגבי העתיד
- בדיקה של בסיסי הנתונים עליהם מבוססות הנחות ההנהלה

סומך חייקין
שותפות רשומה בישראל ופירמה חברה
בארגון הגלובלי של KPMG המורכב
מפירמות עצמאיות המסונפות
ל-KPMG International Limited,
חברה אנגלית פרטית מוגבלת באחריות
רואי חשבון
מכהנים כרואי חשבון המבקרים
של הבנק משנת 1950

בריטמן אלמגור זהר ושות'
A Firm in the Deloitte Global Network
רואי חשבון
מכהנים כרואי חשבון המבקרים
של הבנק משנת 2020

רואי החשבון המבקרים המשותפים

8 במרס 2022

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח רווח והפסד מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

	ביאור	2021	2020	2019
		במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	2	**11,672**	10,175	11,437
הוצאות ריבית	2	**1,326**	1,452	2,596
הכנסות ריבית, נטו	2	**10,346**	8,723	8,841
(הכנסות) הוצאות בגין הפסדי אשראי	13, 30	**(812)**	2,552	609
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי		**11,158**	6,171	8,232
הכנסות שאינן מריבית				
הכנסות מימון שאינן מריבית	3	**1,714**	1,026	1,686
עמלות	4, 4א	**3,506**	3,281	3,225
הכנסות אחרות	5	**291**	59	170
סך כל ההכנסות שאינן מריבית		**5,511**	4,366	5,081
הוצאות תפעוליות ואחרות				
משכורות והוצאות נלוות	6	**4,242**	3,742	4,325
אחזקה ופחת בניינים וציוד[א]	16	**1,535**	1,602	1,580
הוצאות אחרות[א]	7	**1,651**	1,702	2,003
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות		**7,428**	7,046	7,908
רווח לפני מיסים		**9,241**	3,491	5,405
הפרשה למיסים על הרווח	8	**3,275**	1,356	1,830
רווח לאחר מיסים		**5,966**	2,135	3,575
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) נטו, של חברות כלולות לאחר השפעת המס	15	**101**	(13)	(15)
רווח נקי				
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**6,067**	2,122	3,560
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**(39)**	(20)	(38)
המיוחס לבעלי מניות הבנק		**6,028**	2,102	3,522
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים)				
רווח נקי בסיסי ומדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	9	**4.15**	1.44	2.37

(א) סווג מחדש.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

ד"ר סאמר חאג' יחיא
יושב ראש הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנהל כללי

עומר זיו
סגן מנהל כללי בכיר
חשבונאי ראשי
ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאית

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 8 במרס 2022

	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**6,067**	2,122	3,560
בניכוי רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**39**	20	38
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**6,028**	2,102	3,522
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מיסים:			
התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן, נטו	**(438)**	814	1,468
התאמות מתרגום דוחות כספיים נטו[א], לאחר השפעת גידורים[ב]	**(24)**	(46)	(65)
(הפסדים) רווחים נטו בגין גידור תזרים מזומנים	**(40)**	43	(3)
התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים[ג]	**392**	336	(3,317)
חלקו של הבנק בהפסד כולל אחר של חברות כלולות	**(11)**	(5)	(5)
(הפסד) רווח כולל אחר, לפני מיסים	**(121)**	1,142	(1,922)
השפעת המס המתייחס	**4**	(460)	573
(הפסד) רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מיסים	**(117)**	682	(1,349)
בניכוי הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(32)**	(21)	(13)
(הפסד) רווח כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק לאחר מיסים	**(85)**	703	(1,336)
הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**5,950**	2,804	2,211
בניכוי רווח (הפסד) כולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**7**	(1)	25
רווח כולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	**5,943**	2,805	2,186

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
(ב) גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
(ג) בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף שנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר. ראה גם ביאור 23.

ראה גם ביאור 10 בדבר רווח כולל אחר מצטבר.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
מאזן מאוחד
ליום 31 בדצמבר

	ביאור	2021	2020
		במיליוני ש"ח	
נכסים			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	11	**197,402**	136,194
ניירות ערך[א][ב]	12	**86,927**	92,297
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר		**2,447**	3,019
אשראי לציבור	13, 30	**347,391**	300,631
הפרשה להפסדי אשראי	13, 30	**(4,512)**	(5,290)
אשראי לציבור, נטו		**342,879**	295,341
אשראי לממשלות	14	**940**	632
השקעות בחברות כלולות	15	**1,113**	795
בניינים וציוד	16	**2,720**	2,932
מוניטין	17	**14**	15
נכסים בגין מכשירים נגזרים	28א, 28ב	**14,027**	15,252
נכסים אחרים	18	**7,985**	9,558
סך כל הנכסים		**656,454**	556,035
התחייבויות והון			
פיקדונות הציבור	19	**537,269**	447,031
פיקדונות מבנקים	20	**25,370**	15,143
פיקדונות ממשלות		**300**	208
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר		**2,282**	605
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	21	**15,428**	16,303
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	28א, 28ב	**15,551**	17,315
התחייבויות אחרות[א][ג]	22, 30ד	**18,202**	21,335
סך כל ההתחייבויות		**614,402**	517,940
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	25א	**41,610**	37,664
זכויות שאינן מקנות שליטה		**442**	431
סך כל ההון		**42,052**	38,095
סך כל ההתחייבויות וההון		**656,454**	556,035

(א) לפרטים בדבר סכומים הנמדדים בשווי הוגן ראה ביאור 33א.
(ב) לפרטים בדבר ניירות ערך ששועבדו למלווים ראה ביאור 12.
(ג) מזה: הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים, 469 מיליון ש"ח (ביום 31 בדצמבר 2020 - 422 מיליון ש"ח).

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

	הון מניות	קרנות הון	
		פרמיה	עסקאות תשלום מבוסס מניות ואחרות[א]
	במיליוני ש"ח		
יתרה ליום 1 בינואר 2019	7,081	1,087	58
השפעה מצטברת בגין היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב[ג]	-	-	-
רווח נקי	-	-	-
הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	-	-	-
דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות	-	-	-
דיבידנד ששולם	-	-	-
רכישה עצמית של מניות	(28)	(672)	-
הנפקת מניות	1	6	(7)
הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	-	-	2
מכירת מניות של חברה מאוחדת	-	-	-
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	7,054	421	53
רווח נקי	-	-	-
רווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	-	-	-
דיבידנד ששולם על ידי חברות מאוחדות	-	-	-
דיבידנד ששולם	-	-	-
רכישה עצמית של מניות	(13)	(237)	-
הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	-	-	-
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	7,041	184	53
רווח נקי	-	-	-
הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	-	-	-
דיבידנד ששולם	-	-	-
הטבה לעובדים בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות	-	-	-
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021	**7,041**	**184**	**53**

(א) כולל 10 מיליון ש"ח קרנות הון אחרות.

(ב) כולל 5,656 מיליון ש"ח שאינם ניתנים לחלוקה, מזה 1,650 מיליון ש"ח בגין רכישה עצמית של מניות (2020 - 5,805 מיליון ש"ח, מזה 1,650 מיליון ש"ח בגין רכישה עצמית של מניות, 2019 - 5,610 מיליון ש"ח, מזה 1,400 מיליון ש"ח בגין רכישה עצמית של מניות) יתרת הסכום לחלוקה כפופה להוראות בנק ישראל ולמגבלות המפורטות בהוראות ניהול בנקאי תקין.

(ג) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ולרבות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה ביאור 1.כד. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

סך כל הון המניות וקרנות ההון	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	עודפים שנצברו[ב]	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל הון
8,226	(2,132)	29,211	35,305	856	36,161
–	(27)	27	–	–	–
–	–	3,522	3,522	38	3,560
–	(1,336)	–	(1,336)	(17)	(1,353)
–	–	–	–	(33)	(33)
–	–	(1,387)	(1,387)	–	(1,387)
(700)	–	–	(700)	–	(700)
–	–	–	–	–	–
2	–	–	2	2	4
–	–	–	–	(378)	(378)
7,528	(3,495)	31,373	35,406	468	35,874
–	–	2,102	2,102	20	2,122
–	703	–	703	(21)	682
–	–	–	–	(39)	(39)
–	–	(297)	(297)	–	(297)
(250)	–	–	(250)	–	(250)
–	–	–	–	3	3
7,278	(2,792)	33,178	37,664	431	38,095
–	**–**	**6,028**	**6,028**	**39**	**6,067**
–	**(85)**	**–**	**(85)**	**(32)**	**(117)**
–	**–**	**(1,997)**	**(1,997)**	**–**	**(1,997)**
–	**–**	**–**	**–**	**4**	**4**
7,278	**(2,877)**	**37,209**	**41,610**	**442**	**42,052**

	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת			
רווח נקי לשנה	**6,067**	2,122	3,560
התאמות:			
חלק הקבוצה בהפסדים נטו בלתי מחולקים של חברות כלולות[א]	**114**	26	47
פחת על בניינים וציוד (לרבות ירידת ערך)	**694**	678	600
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**(812)**	2,552	609
רווח ממכירת תיקי אשראי	**-**	-	(15)
רווחים, נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה	**(231)**	(410)	(191)
הפסדים (רווחים), נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר	**19**	(58)	(151)
הפסדים (רווחים) ממכירת מניות של חברות מוחזקות	**-**	2	(287)
הפסדים (רווחים) ממימוש בניינים וציוד - נטו	**(119)**	7	(68)
הפרשה לירידת ערך אגרות חוב זמינות למכירה	**-**	33	2
רווחים, נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות שאינן למסחר	**(881)**	(283)	(192)
הפרשה לירידת ערך מניות שאינן למסחר	**66**	66	39
הוצאות הנובעות מעסקאות תשלום מבוסס מניות	**-**	-	2
מיסים נדחים - נטו	**422**	(729)	(595)
פיצויי פרישה ופנסיה - גידול (קיטון) בעודף העתודה על היעודה	**225**	(980)	(64)
ריבית שהתקבלה (שטרם התקבלה) מעבר לריבית שנצברה בתקופה בגין אגרות חוב זמינות למכירה ואגרות חוב לפדיון	**379**	253	(146)
הפרשי צבירה ושער בגין אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(41)**	(393)	(88)
השפעת הפרשי שער על יתרות מזומנים ושווי מזומנים	**557**	1,274	730
אחר, נטו	**(4)**	-	59
שינוי נטו בנכסים שוטפים:			
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**1,224**	(4,298)	1,775
ניירות ערך למסחר	**892**	(451)	3,390
נכסים אחרים	**442**	(1,917)	1,180
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות:			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**(1,516)**	5,684	(718)
התחייבויות אחרות	**(2,299)**	2,379	3,326
מזומנים נטו מפעילות שוטפת	**5,198**	5,557	12,804

(א) בניכוי דיבידנד שהתקבל.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו
דוח על תזרימי מזומנים מאוחד (המשך)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה			
שינוי נטו בפיקדונות בבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים	**292**	(1,113)	3,199
שינוי נטו באשראי לציבור[א]	**(47,480)**	(16,583)	(10,795)
שינוי נטו באשראי לממשלה	**(308)**	112	38
שינוי נטו בניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**572**	(1,902)	(80)
רכישת אגרות חוב מוחזקות לפדיון	**(1,510)**	(3,026)	(2,048)
תמורה מפדיון אגרות חוב מוחזקות לפדיון	**1,130**	1,402	647
רכישת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר	**(106,548)**	(136,675)	(83,884)
תמורה ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר	**86,553**	99,757	41,423
תמורה מפדיון אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר	**24,626**	32,700	31,789
רכישת מניות בחברות כלולות	**(442)**	(67)	(377)
תמורה ממימוש השקעה בחברות כלולות	**-**	-	251
תמורה ממימוש השקעה בחברות בנות שאוחדו בעבר (נספח ב')	**-**	-	712
תמורה ממכירת תיקי אשראי	**217**	-	915
רכישת בניינים וציוד	**(543)**	(594)	(942)
תמורה ממימוש בניינים וציוד	**179**	11	107
קופה מרכזית לתשלום פיצויים	**(9)**	137	157
מזומנים נטו לפעילות השקעה	**(43,271)**	(25,841)	(18,888)
תזרימי מזומנים מפעילות מימון			
שינוי נטו בפיקדונות מבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים	**10,232**	9,012	1,067
שינוי נטו בפיקדונות הציבור	**91,073**	74,967	5,609
שינוי נטו בפיקדונות מממשלה	**92**	(106)	(367)
שינוי נטו בניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**1,673**	482	(198)
תמורה מהנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	**2,262**	4,986	3,152
פדיון אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(3,096)**	(8,248)	(958)
דיבידנד ששולם לבעלי המניות	**(1,997)**	(297)	(1,387)
דיבידנד ששולם לבעלי מניות חיצוניים בחברות מאוחדות	**-**	(39)	(33)
רכישה עצמית של מניות	**-**	(250)	(700)
מזומנים נטו מפעילות מימון	**100,239**	80,507	6,185
גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים כולל מזומנים ושווי מזומנים המסווגים כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה[ב]	**62,166**	60,223	101
בניכוי שינוי במזומנים ושווי מזומנים המסווגים כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה[ב]	**-**	-	(3)
גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים	**62,166**	60,223	104
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה	**132,616**	73,667	74,293
השפעת תנועות בשער חליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים	**(557)**	(1,274)	(730)
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה	**194,225**	132,616	73,667

(א) כולל פעילות שוטפת מרכישת ניכיון חייבים. ראה ביאור 30.

(ב) למידע נוסף ראה ביאור 36. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

ריבית ומיסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
ריבית שהתקבלה	**10,806**	10,555	11,143
ריבית ששולמה	**(1,414)**	(2,523)	(3,423)
דיבידנדים שהתקבלו	**243**	23	64
מיסים על הכנסה ששולמו	**(3,043)**	(1,725)	(2,508)
מיסים על הכנסה שהתקבלו	**88**	237	16

נספח א' - פעולות השקעה ומימון שלא במזומן בתקופת הדוח:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

ביום 1 במרס 2021 סווגה יתרה של כ-750 מיליון ש"ח מתיק אגרות חוב זמינות למכירה לתיק אגרות חוב המוחזקות לפדיון.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

ליום 31 בדצמבר 2020 נכס זכות שימוש והתחייבויות שהוכרו בגין חכירות תפעוליות חדשות נכללו כפעילות שאינה במזומן.
למידע נוסף ראה ביאור 1.יד. וביאור 16.ז.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019

ביום 15 ביולי 2019 הוחלפו כ-139.9 מיליון ש"ח ע.נ סדרה 201 בתמורה לכ-142 מיליון ש"ח ע.נ. סדרה 404, וכן הוחלפו כ-976.9 מיליון ש"ח ע.נ. סדרה יד' בתמורה לכ-1,099 מיליון ש"ח ע.נ. סדרה 404, כך שבסך הכל הונפקו כ-1,241 מיליון ש"ח ע.נ סדרה 404. כתוצאה מההחלפה נרשם הפסד חשבונאי של כ-54 מיליון ש"ח.

ביום 1 בדצמבר 2019 סווגה יתרה של כ-746 מיליון ש"ח מתיק אגרות חוב המוחזקות לפדיון לתיק אגרות חוב זמינות למכירה.

נספח ב' - תמורה ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר[א]:

נכסים והתחייבויות של חברות הבנות שאוחדו בעבר וזרימת מזומנים ממימוש השקעות בחברות הבנות שאוחדו בעבר ליום המכירה

	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
מזומנים שנגרעו	**-**	-	20
נכסים (למעט מזומנים)	**-**	-	15,398
התחייבויות	**-**	-	13,370
נכסים והתחייבויות מזוהים	**-**	-	2,048
נכסים והתחייבויות המיוחסים לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**-**	-	378
נכסים והתחייבויות שנגרעו	**-**	-	1,670
רווח הון ממימוש השקעה בחברות בנות שאוחדו בעבר	**-**	-	215
סך הכל תמורה שהתקבלה ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר	**-**	-	1,885
בניכוי - תמורה שלא במזומן ממימוש השקעות בחברות בנות שאוחדו בעבר	**-**	-	1,153
תמורה שהתקבלה במזומן	**-**	-	732
בניכוי - מזומנים שנגרעו	**-**	-	20
זרימת מזומנים ממימוש השקעות בחברות בנות שיצאו מאיחוד	**-**	-	712

(א) למידע נוסף ראה ביאור 36. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

הביאורים לדוחות הכספיים המאוחדים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
לתמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד, ראה ביאור 35.

	פירוט הביאורים	עמוד
1	עיקרי המדיניות החשבונאית	133
2	הכנסות והוצאות ריבית	157
3	הכנסות מימון שאינן מריבית	158
4	עמלות	159
4א	הכנסות מחוזים עם לקוחות	160
5	הכנסות אחרות	162
6	משכורות והוצאות נלוות	162
7	הוצאות אחרות	163
8	הפרשה למיסים על הרווח	163
9	רווח למניה רגילה	169
10	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	170
11	מזומנים ופיקדונות בבנקים	172
12	ניירות ערך	172
13	סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	181
14	אשראי לממשלות	184
15	השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה	185
16	בניינים וציוד	188
17	מוניטין	190
18	נכסים אחרים	191
19	פיקדונות הציבור	192
20	פיקדונות מבנקים	193
21	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	193
22	התחייבויות אחרות	194
23	זכויות עובדים	195
24	עסקאות תשלום מבוסס מניות	208
25א	**הון**	209
25ב	הלימות הון, מינוף ונזילות	212
26	התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות	217
27	שעבודים ותנאים מגבילים	223
28א	מכשירים נגזרים ופעילויות גידור	225
28ב	פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון	226
29א	מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים	233
29ב	מגזרי פעילות גישת ההנהלה	245
30	מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	251
31	נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה	272
32	נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון	274
33א	יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים	278
33ב	פריטים הנמדדים בשווי הוגן	281
33ג	שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3	285
33ד	מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3	287
34	בעלי ענין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו	290
35	תמצית הדוחות הכספיים של הבנק	297
36	נושאים שונים ואירועים לאחר תאריך המאזן	302

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. כללי

הדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2021 כוללים את אלה של הבנק וכן את זכויות הקבוצה בחברות כלולות. הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

פרסום הדוחות הכספיים הוא על בסיס דוחות מאוחדים בלבד. הדוחות הכספיים סולו של הבנק מוצגים בביאור 35.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון הבנק ביום 8 במרס 2022.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה -

הבנק - בנק לאומי לישראל בע"מ.

הקבוצה - הבנק וחברות בנות שלו.

חברות מאוחדות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.

חברות כלולות - חברות, למעט חברות מאוחדות לרבות שותפות או מיזם משותף, שהשקעת הבנק בהן, במישרין או בעקיפין, כלולה בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.

חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.

שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות מאוחדות של הבנק מחוץ לישראל.

מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל, בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה הבנק מפיק ומוציא את עיקר המזומנים.

מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.

צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור.

מדד - מדד המחירים לצרכן בישראל כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילויי דעת 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.

סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.

דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.

דיווח כספי מותאם - דיווח כספי בערכים המותאמים על פי השינויים בכח הקניה הכללי של המטבע הישראלי בהתאם להוראות גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.

עלות - עלות בסכום מדווח.

שווי הוגן - מחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפי שוק במועד המדידה.

כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארה"ב - כללים הנקבעים על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך, המוסד לתקינה חשבונאית וגופים נוספים בארה"ב. הכללים מיושמים בהתאם להיררכיה שנקבעה בתת נושא 105-10 בקודיפיקציה של תקני החשבונאות של המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב וההיררכיה של כללי החשבונאות המקובלים. בנוסף, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, למרות ההיררכיה שנקבעה בתקן אמריקאי 168, הובהר כי כל עמדה שנמסרה לציבור על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב או על ידי צוות רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב לגבי אופן היישום של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, היא כלל חשבונאות המקובל בבנקים בארה"ב.

תקני דיווח כספי בינלאומיים - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים הכוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) לרבות פרשנויות של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) ופרשנויות של הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC).

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו. בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב. ביתר הנושאים, שהינם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי החשבונאות המקובלים בישראל (Israeli GAAP).

כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות המפקח על הבנקים הנחיות יישום ספציפיות שמבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים המאוחדים מוצגים בשקלים חדשים ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צויין אחרת.

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק.

למידע בדבר מטבע פעילות של שלוחות בנקאיות הפועלות בחו"ל ראה סעיף (ד) להלן.

3. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות המפורטים להלן:

- מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה.
- נכסים שאינם שוטפים המוחזקים למכירה.
- נכסי והתחייבויות מיסים נדחים.
- הפרשות.
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים.
- השקעות בחברות כלולות.

ערכם של נכסים לא כספיים ופריטי הון שנמדדו על בסיס העלות ההיסטורית, הותאם לשינויים במדד המחירים לצרכן עד ליום 31 בדצמבר 2003. החל מיום 1 בינואר 2004 עורך הבנק את דוחותיו הכספיים בסכומים מדווחים.

4. שימוש באומדנים

בהכנת הדוחות הכספיים, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, נדרשת ההנהלה לעשות שימוש באומדנים, הערכות ולהפעיל שיקול דעת המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות, על הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופת הדיווח. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

שינוי באומדנים

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. מטבע חוץ והצמדה

עסקאות במטבע חוץ

נכסים והתחייבויות הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו מתורגמים לפי שערי חליפין יציגים, אשר פורסמו על ידי בנק ישראל, לתאריך המאזן או לתאריך מתאים אחר כדלקמן:

- נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין למועד הדיווח.
- נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים לו הנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.

בדוח רווח והפסד כלולות הכנסות והוצאות ורווחים והפסדים במטבע חוץ לפי שערי החליפין היציגים השוטפים בעת ביצוע הפעולות והפרשי שער על הנכסים וההתחייבויות שבגינם נוצרו ההכנסות וההוצאות הנ"ל, למעט:

- רווח או הפסד בגין מכשיר מגדר בגידור השקעה נטו בפעילות חוץ או בגידור תזרים מזומנים, פרט לשינויים בשווי הוגן של רכיבים שנוטרלו מהערכת אפקטיביות הגידור ונבחר להכיר אותם ברווח והפסד.
- הפרשי שער בגין פריטים המהווים חלק מהשקעה נטו.

בהתאם להוראות המעבר לשנת 2021 הפרשי שער בגין מכשירי חוב זמינים למכירה ימשיכו להיות מוכרים בדוח רווח והפסד וזאת עד ליום 1 בינואר 2023. החל מתאריך זה יוכרו ברווח כולל אחר. במקרה של ירידת ערך שאינה זמנית הפרשי התרגום שהוכרו ברווח כולל אחר יסווגו מחדש לרווח והפסד.

מטבע הפעילות של שלוחות הפועלות בחו"ל

מטבע פעילות של ישות הוא המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת הישות. בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה ישות מפיקה מזומנים.
קביעת מטבע הפעילות של השלוחות בחו"ל נעשה בהתאם לקריטריונים הבאים:

- השלוחה מפיקה ומוציאה מזומנים במטבע זר ופעילות השלוחה בשקל הינה שולית.
- לקוחות השלוחה גויסו על ידה באופן עצמאי, כך שפעילות השלוחה מול לקוחות הבנק או צדדים הקרובים אליהם אינה משמעותית.
- פעילות השלוחה מול הבנק וצדדים קשורים לו אינה משמעותית ובין היתר אין תלות במקורות מימון של הבנק או צדדים הקשורים לו.
- פעילות השלוחה עומדת בפני עצמה ואינה מהווה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של הבנק.

כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל.

בהתאם לאמור לעיל בחן הבנק וסיווג את השלוחה הבנקאית בארה"ב כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה משקל.

פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות בגין פעילויות חוץ, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות ורווחים והפסדים של פעילויות החוץ, תורגמו לשקל לפי שערי החליפין שבתוקף במועדי העסקאות.

הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל אחר, ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים".

בעת מימוש, הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילות החוץ מסווג מחדש לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד מהמימוש.

כאשר הקבוצה מממשת חלק מהשקעה שהינה חברה כלולה הכוללת פעילות חוץ תוך שימור השפעה מהותית, החלק היחסי של הסכום המצטבר של הפרשי השער מסווג מחדש לרווח והפסד.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הקבוצה מיישמת חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של פעילות החוץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (שקל).

הפרשי שער הנובעים מתרגום התחייבות פיננסית המגדרת השקעה נטו בפעילות חוץ נזקפים לרווח כולל אחר ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום דוחות כספיים". בעת מימוש השקעה בגינה בוצע הגידור, מועבר הסכום המתאים שנצבר ב"התאמות מתרגום דוחות כספיים" לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד ממימוש ההשקעה.

נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים בשווי הוגן

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן, נכללים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

להלן פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן ושיעורי השינוי בהם:

	31 בדצמבר			שיעור השינוי בשנת		
	2021	2020	2019	**2021**	2020	2019
	(בש"ח)			(%)		
שער החליפין של:						
הדולר של ארה"ב	**3.110**	3.215	3.456	**(3.27)**	(6.97)	(7.79)
אירו	**3.520**	3.944	3.878	**(10.75)**	1.70	(9.65)
לירה שטרלינג	**4.203**	4.392	4.560	**(4.30)**	(3.68)	(4.86)
פרנק שוויצרי	**3.405**	3.650	3.575	**(6.71)**	2.10	(6.09)
מדד המחירים לצרכן:	(נקודות)	(נקודות)	(נקודות)			
לחודש נובמבר - מדד ידוע	**102.3**	99.9	100.5	**2.4**	(0.6)	0.3

ה. בסיס האיחוד

1. חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי הקבוצה. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה. המדיניות החשבונאית של חברות בנות שונתה במידת הצורך על מנת להתאימה למדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הקבוצה.

יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים.

הדוחות הכספיים של שתי חברות בבעלות מלאה שהן חברות נכסים ושרות של הבנק מאוחדים במסגרת הדוחות הכספיים סולו של הבנק.

זכויות שאינן מקנות שליטה

זכויות שאינן מקנות שליטה הן החלק בהון חברות בנות שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם וכוללות מרכיבים נוספים כגון: תשלום מבוסס מניות שיסולק במכשיר הוני של חברות בנות. זכויות אלה המעניקות למחזיק בהן חלק בנכסים נטו של הנרכשת, נמדדות במועד הרכישה בשווי הוגן.

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח, ההפסד ורווח כולל אחר מיוחס לבעלים של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה תוך שימור שליטה, מטופלות כעסקאות הוניות. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לשינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נזקף לחלק הבעלים של הבנק ישירות להון.

בעת שינויים בשיעור ההחזקה בחברה בת, תוך שימור שליטה, הבנק מייחס מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של הבנק לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

בעת אובדן שליטה, הבנק גורע את הנכסים וההתחייבויות של החברה הבת ורכיבים אחרים של הון המיוחסים לחברת הבת. אם הבנק נותר עם השקעה כלשהי בחברה הבת לשעבר אזי יתרת ההשקעה נמדדת לפי שוויה ההוגן במועד אובדן השליטה. ההפרש בין התמורה שהתקבלה ושוויה ההוגן של יתרת ההשקעה בחברת הבת לשעבר לבין היתרות שנגרעו מוכר ברווח והפסד. הסכומים שהוכרו בהון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברת בת מסווגים מחדש לרווח או הפסד. החל מאותו מועד, ההשקעה הנותרת מטופלת לפי שיטת השווי המאזני או כנכס פיננסי בהתאם למידת ההשפעה של הבנק בחברה המתייחסת.

2. חברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית.

השקעה במניות חברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלותה. כאשר הבנק משיג השפעה מהותית לראשונה בהשקעה שטופלה עד למועד השגת השפעה מהותית שלא בהתאם לשיטת השווי המאזני, מיושמת שיטת השווי המאזני ממועד זה ואילך.

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה בהכנסות ובהוצאות ברווח והפסד וברווח כולל אחר של ישויות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

בעת ירידה בשיעור ההחזקה בחברה כלולה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית, הקבוצה גורעת חלק יחסי מהשקעתה ומכירה ברווח או הפסד מהמכירה. כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה, מסווג מחדש לרווח והפסד.

בעת אובדן השפעה מהותית, הקבוצה מפסיקה להשתמש בשיטת השווי המאזני החל מאותו מועד בו איבדה את ההשפעה המהותית ומטפלת בהשקעה הנותרת כנכס פיננסי המסווג לתיק ניירות ערך למסחר או למניות שאינן למסחר בהתאם למהותה.

כמו כן באותו מועד חלק יחסי מהסכומים שהוכרו בקרנות הון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה מסווג מחדש לדוח רווח והפסד.

הבנק בוחן את הצורך ברישום ירידת ערך בגין השקעתו בחברות כלולות, ראה סעיף (כג.4) להלן.

ו. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

הכנסות והוצאות נכללות על בסיס צבירה למעט המפורט להלן:

- הכנסות והוצאות מניירות ערך למסחר, מניות שאינן למסחר ומכשירים נגזרים, מוכרות בהתאם לשינויים בשווי הוגן.
- הכנסות והוצאות ריבית נכללות על בסיס צבירה, למעט המפורט להלן:
  - ריבית שנצברה על חובות בעייתיים שסווגו כחובות פגומים מוכרת כהכנסה על בסיס מזומן כאשר לא קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת של חוב פגום. במצבים אלה סכום שנגבה על חשבון הריבית שיוכר כהכנסת ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. הכנסות ריבית על בסיס מזומן מסווגות בדוח רווח והפסד כהכנסות ריבית בסעיף הרלוונטי. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת, כל התשלומים שנגבו משמשים להקטנת קרן ההלוואה. כמו כן, ריבית על סכומים בפיגור בגין הלוואות לדיור מוכרות בדוח רווח והפסד על בסיס הגביה בפועל.
  - עמלות ליצירת אשראי - עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, מוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה, למעט במקרים של ארגון מחדש של חוב בעייתי בהם מוכרות העמלות באופן מיידי ברווח והפסד.
  - עמלות פירעון מוקדם - עמלות שחויבו בגין פירעון מוקדם מוכרות מיידית במסגרת הכנסות ריבית למעט עמלות כאמור אשר נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה.

- שינוי בתנאי החוב - במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, בוחן הבנק אם תנאי ההלוואה שונו באופן מינורי או באופן שאינו מינורי. שינוי בתנאיו של מכשיר חוב אינו מינורי כאשר הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים של ההלוואה החדשה שונה לפחות ב-10% מהערך הנוכחי של תזרימי המזומנים כפי תנאי ההלוואה המקורית. במקרים בהם שונו תנאי ההלוואה באופן מינורי כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל. במקרים בהם השינוי בתנאי ההלוואה אינו מינורי יזקפו העמלות ישירות לרווח והפסד.
- עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן אשראי. במידה והסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות, אחרת הבנק דוחה את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. באם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות.
- הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים נזקפות לרווח והפסד עם מתן השירות.
- עמלות אחרות כגון בגין ערבויות וליווי פרוייקטים, מוכרות באופן יחסי על פני תקופת העסקה.

ז. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בנושא 820 בקודיפיקציה אשר מגדיר שווי הוגן וקובע מסגרת עבודה עקבית למדידת שווי הוגן על ידי הגדרת טכניקות הערכת שווי הוגן לגבי נכסים והתחייבויות, קביעת מדרג שווי הוגן והנחיות יישום מפורטות. כמו כן, מיישם הבנק את הוראת הפיקוח על הבנקים בנושא מדידות שווי הוגן המשלבת בהוראות הדיווח לציבור את הכללים שנקבעו בתיקון מספר 04-2011 לקודיפיקציה בנושא מדידת שווי הוגן.

התקן מחייב לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק.

תת נושא 10-820 בקודיפיקציה מפרט היררכיה של טכניקות מדידה המבוססות על הקביעה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים.

סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
- נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שוקל מידע שוק נצפה ורלבנטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקאות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משווים עסקאות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר קובעים את רמת הנזילות של שווקים ואת מידת הרלבנטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.

הרמה במדרג השווי ההוגן שאליה משתייכת מדידת השווי ההוגן של מכשיר הפיננסי תיקבע על בסיס הרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהינו משמעותי למדידת השווי ההוגן בשלמותו.

שיטות ההערכה המיושמות על ידי הבנק למדידת שווי הוגן נבחנות בהתחשב בנסיבות הרלוונטיות לעסקאות השונות, לרבות מחירי העסקאות האחרונות בשוק, מחירים אינדיקטיביים של שירותי הערכה ותוצאות של בדיקה לאחור (back-testing) של סוגי עסקאות דומות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

נושא 820 בקודיפיקציה דורש לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפקו על ידי הבנק ונמדדים לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.

להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 33א - להלן, בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

ניירות ערך

השווי ההוגן של ניירות ערך למסחר, מניות שאינן למסחר (שיש לגביהן שווי הוגן זמין) ואגרות חוב זמינות למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. המחיר המצוטט אינו מותאם בשל גודל הפוזיציה של הבנק יחסית לנפח המסחר (פקטור גודל ההחזקה). במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי. השווי ההוגן נקבע לפי מודלים מקובלים לתמחור, בהתבסס על הערכות שהתקבלו ממומחים להערכת שווי של מכשירים פיננסיים או בהתבסס על מערכת עצמאית של הבנק. שיטות ההערכה כוללות שימוש בפרמטרים שונים, כגון עקומי ריבית, שערי מטבעות וסטיות תקן, תוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

רובו של התיק מחושב מדי חודש על ידי מוסד בינלאומי מוכר שעיסוקו בחישוב שווי הוגן והוא בלתי תלוי בגופים המנפיקים ובלתי תלוי בגופים המשווקים. החישוב מתבסס בעיקרו על מחירי עסקאות בשווקים פעילים. יתרת התיק משוערכת על בסיס ציטוטים מברוקרים או מיוצרי המכשירים, או בהתבסס על מערכת של הבנק.

מכשירים פיננסיים נגזרים

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק עיקרי.

במקרים בהם מחיר שוק מצוטט אינו זמין אומדן השווי ההוגן נערך תוך שימוש במודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר.

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

לרוב למכשירים פיננסיים בקטגוריה זו לא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהוון בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. לצורך כך, בהתאם להנחית הפיקוח על הבנקים, תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות.

עדכונים מצומצמים בדרישות הגילוי של מדידת שווי הוגן

החל מיום 1 בינואר 2021 מיישם הבנק את עדכון תקינה ASU 2018-13 בדבר "מסגרת הגילוי - שינויים בדרישות הגילוי של מדידת שווי הוגן". עדכון התקינה הביא לשינויים מצומצמים ונקודתיים בדרישות הגילוי השונות בדבר מדידות שווי הוגן, כגון מתן גילוי על אופן חישוב הממוצע המשוקלל המתייחס לגילוי עבור מדידות שווי הוגן ברמה 3.

ליישום ההוראות אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

הבהרות נקודתיות בנוגע לטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים

החל מה-1 בינואר 2021 מיישם הבנק את עדכון תקינה ASU 2020-01 בדבר "יחסי הגומלין בין נושא 321, נושא 323 ונושא 815 בקודיפיקציה". העדכון מבהיר כי בעת יישום "חלופת המדידה" תחת נושא 321 בקודיפיקציה, יש להתחשב בעסקאות נצפות אשר גורמות ליישום לראשונה או להפסקת היישום של שיטת השווי המאזני. כלומר, השקעות במכשירים הוניים ימדדו מחדש בשווי ההוגן בסמוך לפני מועד היישום לראשונה או בסמוך לאחר הפסקת יישום שיטת השווי המאזני (עקב השגת השפעה מהותית או איבוד השפעה מהותית, בהתאמה), כאשר השווי ההוגן כאמור יתבסס על העסקה הנצפית שהייתה הגורם לשינוי בשיטת המדידה, ככל שרלוונטי. להוראה זו לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ח. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

בהתאם להוראה של המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2011, את נושא 310 בקודיפיקציה, עמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב כפי שאומצו על ידי המפקח בהוראות הדיווח לציבור.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ההוראה מיושמת לגבי כל יתרות החוב, כגון, פיקדונות בבנקים, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה וכו'. אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים בנושא מדידת הפרשה להפסדי אשראי (כגון: אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וכד') מדווחים בספרי הבנק לפי יתרת חוב רשומה. לגבי יתרות חוב אחרות לגביהן קיימים כללים ספציפיים בנושא מדידה והכרה של הפרשה לירידת ערך (כגון: אגרות חוב), הבנק ממשיך ליישם את אותם כללי מדידה.

יתרת חוב רשומה - יתרת חוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. יתרת החוב הרשומה אינה כוללת ריבית צבורה שלא הוכרה.

הפרשה להפסדי אשראי

הבנק קבע נהלים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני. ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני המסלולים הבאים:

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי

ההפרשה מבוצעת על מדידת ירידת הערך של החוב בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של החוב, או כאשר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר צפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה).
לענין זה הבנק מגדיר חוב כחוב מותנה בביטחון כאשר פרעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מהביטחון המשועבד לטובת הבנק או כאשר הבנק צפוי להיפרע מהנכס שמוחזק על ידי הלווה גם אם לא קיים שעבוד ספציפי על הנכס והכל כאשר ללווה אין מקורות החזר מהותיים זמינים ומהימנים אחרים.
הצורך בהפרשה הפרטנית נבחן ככלל, לגבי כל חוב שיתרתו החוזית (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי וביטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר וכל חוב אחר שזוהה לצורך בחינה פרטנית על ידי הבנק. הפרשה פרטנית מוכרת לגבי כל חוב שסווג פגום (ראה להלן).

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

אשראי מאזני - מטרתה לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים וכן בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. מדידת הפסדי האשראי מבוססת על הכללים שנקבעו בנושא 450 בקודיפיקציה - טיפול חשבונאי בתלויות ובהוראות המפקח על הבנקים, בהתבסס על שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים בחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי בטווח של משנת 2011 ועד לרבעון שקדם למועד הדיווח. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות הבנק לוקח בחשבון התאמה בגין גורמים סביבתיים כגון: תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

בהתאם להוראות המפקח, בגין אשראי לאנשים פרטיים שיעור ההתאמה בגין הגורמים הסביבתיים לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני שאינו בעייתי. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

אשראי חוץ מאזני - ההפרשה מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב על ידי הבנק בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון-סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית, בהתאמות מסוימות במקרים בהם קיים בבנק ניסיון עבר המצביע על שיעורי המימוש לאשראי.

הלוואות לדיור - ההפרשה מחושבת על לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. תחולת חישוב ההפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור מתייחס לכלל ההלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות הממנות פעילות בעלת אופי עסקי. בהתאם להוראות המפקח, יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת ההלוואות האמורות למועד הדיווח.

הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי בהתבסס על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי.

זיהוי וסיווג חובות בעיתיים

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים. בהתאם לנהלים אלה הבנק מסווג את יתרת החובות הבעייתיים המאזניים והחוץ מאזניים לסיווגים הבאים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

החל מיום 1 ביולי 2017 מיישם הבנק את העדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי". העדכון מתייחס בעיקר לקביעת סיווג של חוב המתבססת על יכולת התשלום של החייב כלומר, החוזק הצפוי של מקור ההחזר הראשוני של החוב וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים כגון: ביטחונות וערבים.
מקור החזר ראשוני - מקור מזומנים יציב לאורך זמן אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב ואשר חייב להיות מופרד במפורש או במהות לכיסוי החוב. על מנת שמקור החזר יוכר כמקור החזר ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת אשר ישמש לפירעון כל התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם.

אשראי בהשגחה מיוחדת

אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו. אשראי אשר נבחן על בסיס קבוצתי יסווג בהשגחה מיוחדת כאשר הוא מצוי בפיגור של 70 עד 89 ימים.

אשראי נחות

אשראי נחות הוא אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר נבחן על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי פגום

חוב מסווג כפגום כאשר צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. וזאת בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים כגון: מצב הפיגור של החוב, מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, מצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של הערבים ועוד.
חוב שנבחן על בסיס פרטני מסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שתנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור.

חוב בעייתי בארגון מחדש

חוב אשר פורמאלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם (1) החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו-(2) במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב.

לצורך קביעה האם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, הבנק בוחן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

בין היתר, הבנק בוחן קיום אחת או יותר מהנסיבות המפורטות להלן:

- למועד הסדר החוב הלווה נמצא בקשיים פיננסיים;
- לגבי החובות שלמועד ההסדר אינם בפיגור הבנק מעריך האם בהתאם ליכולת הפירעון הנוכחית קיימת סבירות כי בעתיד הנראה לעין הלווה ייקלע למצב של כשל ולא יעמוד בתנאים החוזיים המקוריים של החוב;
- החייב הוכרז כפושט רגל, נמצא בתהליך של כינוס נכסים או קיימים ספקות משמעותיים להמשך קיומו של הלווה כעסק חי;
- ללא שינוי תנאי החוב, החייב לא יהיה מסוגל לגייס חוב ממקורות אחרים בריבית שוק המקובלת לגבי חייבים שאינם בכשל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

לחייב הוענק ויתור גם אם במסגרת ההסדר בוצעה העלאה בריבית החוזית וזאת בהתקיים אחד או יותר מהמצבים הבאים:

- כתוצאה מארגון מחדש, הבנק לא צפוי לגבות את כל סכומי החוב (לרבות ריבית שנצברה) בהתאם לתנאים החוזיים;
- שווי הוגן עדכני של הביטחון לגבי חובות מותנים בביטחון אינו מכסה את יתרת החוב החוזית ומצביע על היעדר יכולת גביה של כל סכומי החוב;
- לחייב לא קיימת אפשרות לגייס מקורות בשיעור הנהוג בשוק עבור חוב בעל תנאים ומאפיינים כגון אלו של החוב שהועמד במסגרת ההסדר.

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחיה בתשלומים אינה מהותית.

חובות שאורגנו מחדש, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש נבחנו על בסיס קבוצתי, יסווגו כחוב פגום ויוערכו על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי או מחיקה חשבונאית. ככלל חוב בעייתי שאורגן מחדש ימשיך להימדד ולהיות מסווג כחוב פגום עד שישולם במלואו. למעט אם עמד בתנאים של חזרה מפגימה ועבר ארגון מחדש עוקב, כפי שמפורט להלן.

החזרה של חוב פגום למצב שאינו פגום

חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום בהתקיים אחד מהמצבים הבאים:

- אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה (כולל סכומים שנמחקו חשבונאית או הופרשו).
- כאשר החוב נעשה מובטח היטב ונמצא בתהליכי גביה.
- חוב שאורגן מחדש (ללא ויתור על קרן) ולאחר מכן התאגיד הבנקאי והחייב נכנסו להסכם נוסף של ארגון מחדש (ארגון מחדש עוקב) וזאת בתנאי שהחייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסיים במועד הארגון מחדש העוקב ושבהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב. סעיף זה חל על ארגונים מחדש שבוצעו או חודשו החל מיום 31 בדצמבר 2016. חוב כאמור שעבר ארגון מחדש עוקב והוסר לגביו הסיווג הפגום, יוערך על בסיס קבוצתי לצורך כימות ההפרשה להפסדי אשראי.

כללי ההחזרה מסיווג פגום כאמור לא יחולו על חובות שסווגו כפגומים כתוצאה מביצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי למעט בארגון מחדש עוקב כאמור לעיל.

החזרה של חוב פגום למצב פגום צובר

חוב שלאחר הארגון מחדש קיים ביטחון סביר שייפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, מוחזר לטיפול כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית בתנאי שהארגון מחדש וכל מחיקה חשבונאית שבוצעה בחוב נתמכים בהערכת אשראי עדכנית של מצבו הפיננסי של החייב ובהתאם לתנאים כדלקמן:
חוב שנפרע בתשלומי קרן וריבית חודשיים - שולמו באופן רציף שישה תשלומים לפחות מיום ביצוע הארגון מחדש.
חוב שאיננו נפרע בתשלומי קרן וריבית חודשיים - שולמו באופן רציף שישה תשלומים לפחות מיום ביצוע הארגון מחדש וגם התקבלו תשלומים שהפחיתו באופן מהותי (לפחות 20%) את יתרת החוב הרשומה שנקבעה לאחר הארגון מחדש.

הכרה בהכנסה

במועד סיווג החוב כפגום הבנק מגדיר את החוב כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית ומפסיק לצבור בגינו הכנסות ריבית, למעט האמור להלן לגבי חובות מסוימים שאורגנו מחדש. כמו כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק מבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. חוב אשר פורמאלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר הארגון מחדש קיים ביטחון סביר שהחוב יפרע ויבצע בהתאם לתנאיו החדשים, יטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית. לפירוט לגבי הכרה בהכנסה על בסיס מזומן בגין חובות שסווגו כפגומים ראה סעיף (ו) לעיל.

לגבי חובות שנבחנים ומופרשים על בסיס קבוצתי אשר מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, הבנק אינו מפסיק את צבירת הכנסות הריבית.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

מחיקה חשבונאית

הבנק מבצע מחיקה חשבונאית במקרים המפורטים להלן:

- כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב כבלתי ניתן לגביה ובעל ערך נמוך כך שהותרתו כנכס אינה מוצדקת או חוב שבגינו ניהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים בדרך כלל כתקופה העולה על שנתיים).
- במקרה של חוב שגבייתו מותנית בביטחון, כל חלק של חוב העודף על שווי הביטחונות אשר מזוהה כאינו בר גביה יימחק מיידית כנגד ההפרשה להפסדי אשראי.
- חובות בעייתיים שנבחנים קבוצתית ותקופת הפיגור הינה 150 יום או יותר וזאת למעט במקרה של חובות בארגון מחדש, לגביהם נבחן הצורך במחיקה במיידית. בנוסף, לגבי חובות בעייתיים בארגון מחדש שנבחנו קבוצתית וכשלו, תבוצע מחיקה כאשר החוב נמצא בפיגור של 60 ימים או יותר ביחס לתנאי הארגון מחדש.

יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק.

ט. ניירות ערך

1. ניירות הערך בהם משקיע הבנק מסווגים לארבעה תיקים כדלקמן:

א. אגרות חוב מוחזקות לפדיון

אגרות חוב אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון. אגרות חוב מוחזקות לפדיון מוצגות במאזן לפי הערך הנקוב בתוספת ריבית והפרשי הצמדה ושער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון ובניכוי ירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני כמפורט בסעיף (5) להלן.

אגרות חוב זמינות למכירה

אגרות חוב אשר לא סווגו כמוחזקות לפדיון או למסחר. אגרות חוב זמינות למכירה מוצגות במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. ההפרשים בין השווי ההוגן לעלות המופחתת בניכוי עתודה למס, נזקפים לסעיף נפרד בהון, במסגרת רווח כולל אחר. ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני נזקפת לדוח רווח והפסד, כמפורט בסעיף (5) להלן.

רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה שיועדו כמגודרות בגידור שווי הוגן, נזקפים לדוח רווח והפסד במשך תקופת הגידור בגין הסיכון המגודר.

ב. ניירות ערך למסחר

ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למוכרם בתקופה הקרובה. ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים שמומשו וטרם מומשו נזקפים לדוח רווח והפסד.

ג. מניות שאינן למסחר

מניות שקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות במאזן לפי שוויין ההוגן ביום הדיווח. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

מניות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות במאזן לפי עלות בניכוי ירידת ערך בתוספת או בניכוי שינויים במחירים נצפים בעסקאות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשינויים במחירים נצפים כאמור, נזקפים לדוח רווח והפסד.

2. הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. הכנסות ריבית בגין זכויות מוטב שנרכשו כגון מכשירים פיננסיים מגובי נכסים כגון MBS, CLO, CDO ו-CMO (למעט מכשירים באיכות אשראי גבוהה) מוכרות לפי שיטת הריבית הפרוספקטיבית (הריבית העתידית שכוללת גם שינויים צפויים עתידיים), תוך התאמת שיעור הריבית אשר משמש להכרה בהכנסות ריבית לשינויים באומדן תזרימי מזומנים עתידיים. זכויות מוטב באיכות אשראי גבוהה הן זכויות מוטב שהונפקו בערבות ממשלת ארה"ב או על ידי סוכנויות של ממשלת ארה"ב, וכן ניירות ערך מגובי נכסים שדירוג האשראי הבינלאומי שלהם הינו לפחות AA.

4. שווי הוגן

לגבי קביעת שווי הוגן ראה סעיף (ז) לעיל.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

5. ירידת ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפסדים בגין ירידת ערך של אגרות חוב, בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, שהינה בעלת אופי אחר מזמני. בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים כפי שפורטו בנספח ט"ז להוראות הדיווח לציבור והנחיות FSP 115-2 בדבר זיהוי והצגת ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי אחר מזמני מתבססים על השיקולים והמבחנים כדלהלן:

- כוונת הבנק למכור את נייר הערך.
- יותר סביר מאשר לא שהבנק יידרש למכור את נייר הערך לפני השבת בסיס העלות.
- הנכסים והביטחונות המגבים את נייר הערך.
- שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
- הערכת כושר ההחזר ודירוג.
- שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.

מדיניות הבנק היא להכיר בירידת ערך כבעלת אופי אחר מזמני, לכל הפחות בגין ירידת ערך של כל אגרת חוב המקיימת אחד או יותר מהתנאים הבאים:

- אגרת חוב אשר נמכרה עד מועד פרסום הדוח לציבור.
- אגרת חוב אשר סמוך למועד פרסום הדוח לציבור, הבנק מתכוון למכור אותה בתוך פרק זמן קצר.
- אגרת חוב אשר לגביה חלה ירידת דירוג משמעותית בין דירוג האג"ח במועד שבו היא נרכשה על ידי הבנק לבין דירוג האג"ח במועד פרסום הדוח. ירידת דירוג מתחת ל-BBB מינוס בלבד נחשבת לירידת דירוג משמעותית לצורך סעיף זה.
- אגרת חוב אשר לאחר רכישתה סווגה על ידי הבנק כבעייתית.
- אגרת חוב אשר לגביה חל כשל אשראי שלא תוקן תוך פרק זמן סביר.
- אגרת חוב אשר השווי ההוגן שלה נמוך מהשווי בו נרכש לפרק זמן של לפחות תשעה חודשים לסוף תקופת הדוח הכספי ובסוף תקופת הדוח כמו גם במועד הסמוך למועד פרסום הדוח הוא נמוך בשיעור של 15% או יותר מהעלות (לגבי אגרת חוב - העלות המופחתת).

  לעניין זה מתאפשרת חריגה אם בידי הבנק ראיות אובייקטיביות מוצקות וניתוח זהיר של כל הגורמים הרלבנטיים אשר מוכיח ברמה גבוהה של ביטחון כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני. הראיות האובייקטיביות והגורמים הרלבנטיים כוללים פרמטרים כגון: עליית שווי לאחר מועד הדוח הכספי, דירוג אשראי גבוה (קבוצה A או מעליה), ניתוח עמידות בתרחישי לחץ על ידי גורם מקצועי חיצוני או על ידי הבנק, גיבוי ובכלל זה השקעה ממשלתית ישירה בהון לצורך הבטחת האיתנות של הבנק המנפיק.

עקרונות אלו תואמים את ההנחיה שהוציא המפקח על הבנקים, למעט ההגדרות של "דירוג משמעותי" ו"ירידת ערך משמעותית" אשר נקבעו על ידי הבנק.

כאשר חלה ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, עלותה של אגרת החוב מופחתת לשוויה ההוגן ומשמשת כבסיס עלות חדש. לא תעשה הבחנה בין ירידת ערך המיוחסת לסיכון האשראי לבין ירידת ערך המיוחסת לסיכונים אחרים כגון סיכון שוק. הפסד מירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני נזקף במלואו לדוח הרווח והפסד. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות מבסיס העלות החדש, נזקפות בסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

מניות שאינן למסחר שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין - הבנק מבצע בחינה איכותית על מנת להעריך אם חלה ירידת ערך של ההשקעה במניות ובמידת הצורך מעריך את השווי ההוגן של ההשקעה לצורך קביעת סכום ההפסד מירידת ערך.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. מכשירים פיננסיים נגזרים לרבות חשבונאות גידור

הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכוני מטבע חוץ, סיכוני ריבית וסיכוני מדד, וכן מבוצעת פעילות בנגזרים שלא לצורכי גידור לרבות נגזרים משובצים שהופרדו.

חשבונאות גידור

כחלק מהאסטרטגיה הכוללת של הבנק לניהול רמת החשיפה לסיכונים שלעיל, הבנק מיעד מכשירים פיננסיים מסוימים כגידורי שווי הוגן, כגידורי תזרים מזומנים וכן גידורי מטבע חוץ. במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמאלי את יחסי הגידור. התיעוד כולל: מכשיר מגדר, הפריט המגודר, מהות הסיכון המגודר והשיטה להערכת אפקטיביות הגידור.

1. גידור שווי הוגן

הבנק מייעד מכשירים נגזרים כמגדרים את החשיפה לשינויים בשווי ההוגן של נכס או התחייבות. שינויים בשווי ההוגן של נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים באופן שוטף לדוח רווח והפסד ומוצגים באותו סעיף בו מוצגות השפעות הפריט המגודר. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן שניתן ליחס אותם לסיכון המגודר, נזקפים לדוח רווח והפסד.

2. גידור תזרים מזומנים

הן הבנק והן חברת הבת בארה"ב מייעדים מכשירים נגזרים כמגדרים את החשיפה להשתנות של תזרימי מזומנים עתידיים צפויים שניתן ליחס לסיכון מסוים. שינויים בשווי ההוגן של נגזר שיועד לגידור תזרים מזומנים נזקפים לרווח כולל אחר.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור שווי הוגן, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור.

3. גידור פעילות חוץ - ראה סעיף (ד) לעיל.

גידור כלכלי

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.

נגזרים אחרים

מכשירים נגזרים שאינם משמשים לצרכי גידור, נמדדים בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה נזקפים מיידית לרווח והפסד.

נגזרים משובצים

מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחוזה המארח ומטופלים בנפרד כמכשירים נגזרים בהתאם להוראות תת נושא 10-815 בקודיפיקציה אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החוזה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ לרבות סיכוני אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו-(ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד.

מכשירים נגזרים משובצים שהופרדו מוצגים במאזן יחד עם החוזה המארח ושינויים בשוויים ההוגן נזקפים מיידית לרווח והפסד.

במקרים מסוימים (כגון מקרים בהם לבנק אין את היכולת להפריד נגזר משובץ מהחוזה המארח), הבנק בוחר לא להפריד את הנגזר המשובץ ולמדוד את המכשיר הפיננסי המשולב (hybrid instrument) בשלמותו בשווי הוגן תוך דיווח על שינויים בשווי הוגן בדוח רווח והפסד בעת היווצרותם. הבחירה כאמור נעשית במועד רכישת המכשיר המשולב או בקרות אירועים מסוימים בהם המכשיר כפוף למדידה מחדש (re-measurement event), כגון כתוצאה מצירופי עסקים או שינויים מהותיים של מכשירי החוב. בחירת שווי הוגן כאמור הינה בלתי חוזרת.

שווי הוגן

בדבר קביעת שווי הוגן ראה סעיף (ז) לעיל.

החל מה-1 בינואר 2021 מיישם הבנק את עדכון תקינה ASU 2020-01 בדבר "יחסי הגומלין בין נושא 321, נושא 323 ונושא 815 בקודיפיקציה". העדכון מבהיר כי חוזי אקדמה (forward contracts) או אופציות רכש שנרכשו (purchased call options), שאינם נגזרים, לרכישת מכשירים הוניים, ימדדו בדרך כלל בהתאם לעקרונות השווי ההוגן כאמור בהוראות נושא 321 בקודיפיקציה בטרם מועד הסילוק או המימוש, ללא קשר לטיפול הצפוי בהם בעת הסילוק או המימוש.

ליישום ההוראות לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יא. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

הבנק מיישם את כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתת נושא 860-10 בקודיפיקציה בדבר, העברות ושירות של נכסים פיננסיים, לצורך הטיפול בהעברות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות. בהתאם לכללים אלו, העברה של נכס פיננסי שלם, של קבוצת נכסים פיננסיים שלמים, או של זכות משתתפת בנכס פיננסי שלם, תטופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל יכול לשעבד או להחליף את הנכסים שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר אינו משמר שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים שהועברו.

בהקשר זה, לזכות משתתפת יש את כל המאפיינים הבאים: (1) מתאריך ההעברה ואילך, היא מייצגת זכות בעלות יחסית (pro rata) בנכס פיננסי שלם; (2) ממועד העברה ואילך, כל תזרימי המזומנים המתקבלים מהנכס הפיננסי השלם, מחולקים באופן יחסי בין מחזיקי הזכויות המשתתפות בסכום השווה לחלקם בבעלות; (3) לזכויותיהם של כל אחד מהזכויות המשתתפות (לרבות המעביר, בתפקידו כמחזיק זכויות משתתפות) יש קדימות זהה, ולא קיימת זכות של מחזיק זכות משתתפת כלשהו, הנחותה לעומת זכות של מחזיק זכות משתתפת אחר; וגם (4) לאף צד אין את הזכות לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי השלם, אלא אם כל מחזיקי הזכויות המשתתפות מסכימים לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי השלם.

במידה וההעברה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסיים המועברים נגרעים מהמאזן של הבנק. הפער בין התמורה לשווי של הנכס הנגרע מהספרים יוכר בדוח רווח והפסד. במידה וההעברה אינה עומדת בתנאים לטיפול כמכירה, היא תטופל כחוב מובטח. הנכסים הפיננסיים ימשיכו להירשם במאזן של הבנק ללא שינוי בשווי שלהם והתמורה מהמכירה תוכר כהתחייבות של הבנק.

עסקאות השאלת ניירות ערך

הבנק מיישם הוראות ספציפיות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור לטיפול בעסקאות השאלה או שאילה של ניירות ערך. הם אינם נגרעים מהמאזן וממשיכים להיות מוצגים בסעיף ניירות ערך, וכנגדם הפיקדון שלהבטחת השבתו שועבדו אותם ניירות ערך מוצג בסעיף "ניירות ערך שהושאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר" או בסעיף "ניירות ערך שנשאלו במסגרת הסכמי רכש חוזר", לפי הענין ובהתאם לשווים ביום ביצוע העסקה.

הבנק עוקב אחר שינויים בשווי ההוגן על בסיס יומי ודרישת ביטחונות מבוצעת במקרים המתאימים. ריבית שהתקבלה או ששולמה בגין ניירות ערך כאמור מדווחת במסגרת הכנסות (הוצאות) ריבית נטו.

בהתאם להוראות המפקח, עסקאות השאלה או שאילה לא מובטחת של ניירות ערך שבהן השואל אינו מעביר לתאגיד הבנקאי מרווח ביטחון (מרג'ין) המתייחס ספציפית לעסקת השאלת ניירות ערך, מטופלות באופן הבא:

א. השאלה לא מובטחת של אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר או מהתיק למסחר - כאשר הבנק משאיל ניירות ערך הוא גורע את ניירות הערך שהושאלו ומכיר באשראי בגובה שווים בשוק של ניירות הערך ביום ההשאלה. בתקופות עוקבות, הבנק מודד את האשראי באותו אופן בו נמדד נייר הערך לפני שהושאל. הכנסות על בסיס צבירה מוכרות כהכנסות ריבית מאשראי ושינויים בשווי השוק (שאינם שינויים בבסיס צבירה) מסווגים כהכנסות מימון שאינן מריבית במקרה שמדובר בניירות ערך למסחר ומניות שאינן למסחר או ברווח כולל אחר כאשר מדובר באגרות חוב זמינות למכירה. בתום ההשאלה הבנק גורע את האשראי ומכיר מחדש בנייר הערך.

ב. שאילה לא מובטחת של ניירות ערך - כאשר הבנק שואל נייר ערך בעסקת שאילה לא מובטחת, הבנק מכיר בנייר הערך ופיקדון כנגדו, בגובה שווי השוק של נייר הערך שהתקבל במועד השאילה. ניירות הערך כאמור מסווגים בתיק למסחר. בתקופות עוקבות, שינויים בתקופת הדיווח הנובעים משינויים בשווי השוק של הנייר מסווגים כהכנסות מימון שאינן מריבית. כאשר הבנק מוכר בחסר נייר ערך ששאל, בכל מועד דיווח הבנק מכיר בהכנסות מימון שאינן מריבית את ההפרש, רק אם הוא חיובי, בין שווי השוק למועד הדיווח של נייר הערך שנמכר בחסר, לבין היתרה בגין עסקת השאילה הלא מובטחת הכלולה בסעיף פיקדונות.

סילוק התחייבות

הבנק גורע התחייבות אם היא סולקה. התחייבות סולקה בהתקיים אחד משני התנאים הבאים: (1) הבנק שילם למלווה והשתחרר ממחויבות בגין ההתחייבות או (2) הבנק שוחרר משפטית בהליך משפטי או בהסכמת המלווה מהיותו החייב העיקרי בגין ההתחייבות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. זכויות עובדים

הטבות לאחר פרישה - פנסיה, פיצויים והטבות אחרות - תכניות להטבה מוגדרת

הטבת פנסיה הינה חלק מהתגמול המשולם לעובד תמורת שירותיו. בתכנית פנסיה להטבה מוגדרת הבנק מבטיח לספק בנוסף לשכר השוטף, תשלומי פנסיה בשנים שלאחר שהעובד יפרוש. סכום ההטבה שישולם תלוי באירועים עתידיים מסוימים הכלולים בנוסחת ההטבה של התכנית אשר כוללת בין היתר את משך חייו של העובד או שאריו, את מספר שנות השירות שסיפק העובד והשכר של העובד בשנים מיד לפני הפרישה.

הגדרות:

- שיעור להיוון ההתחייבויות בגין זכויות עובדים - שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים של הבנק מבוסס על תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל לפיהם העקום מורכב מתשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח של אגרות חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארה"ב.
- רווח/הפסד אקטוארי - השינוי בערך של מחויבות חזויה או של נכסי תכנית הנובע מכך שהניסיון בפועל שונה מהמשוער או שנובע משינוי בהנחה אקטוארית.
- תשואה חזויה על נכסי תכנית - הבנק מחשב את שיעור התשואה החזוי לטווח ארוך על נכסי התכנית תוך שימוש בשיעורי התשואה ההיסטוריים לאורך תקופת זמן ארוכה בתיק עם הרכב נכסים דומה.
- מחויבות בגין הטבה חזויה - הערך הנוכחי האקטוארי של כל ההטבות המיוחסות לשירות של העובד שסופק לפני מועד המאזן בהתאם לנוסחת ההטבה של התכנית.
- עלות פנסיה נטו - הסכום המוכר בדוחות הכספיים של הבנק כעלות של תכנית פנסיה לתקופה מסויימת. עלות זו כוללת עלויות שנזקפות לרווח והפסד: עלות שירות, עלות ריבית, תשואה חזויה על נכסי תכנית והפחתה של רווח/הפסד אקטוארי ועלויות שנזקפות לרווח כולל אחר: רווח והפסד אקטוארי.

רווחים והפסדים אקטוארים שנרשמים במסגרת הרווח הכולל נובעים בין היתר:
משינויים שוטפים בשיעורי ההיוון.
משינויים שנובעים מכך שהניסיון בפועל שונה מההנחה האקטוארית ששימשה לחישוב ההתחייבות.
מהפער בין התשואה החזויה לתשואה בפועל על נכסי התכנית.

רווחים והפסדים אקטוארים, כמפורט להלן, מופחתים בשיטת הקו ישר על פי תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על פי התכנית. כאשר כל או כמעט כל משתתפי התכנית לא יהיו פעילים עוד, תוחלת החיים הממוצעת הנותרת של העובדים הלא פעילים תשמש במקום תקופת השירות הממוצעת הנותרת.

המחויבות בגין ההטבה החזויה במאזן נרשמת בניכוי השווי ההוגן של נכסי התכנית. כאשר המחויבות בגין ההטבה החזויה עולה על השווי ההוגן של נכסי התכנית תרשם במאזן התחייבות בגובה הפער האמור. אם השווי ההוגן של נכסי התכנית עולה על המחויבות בגין ההטבה החזויה, ירשם במאזן נכס בגובה הפער האמור.

הבנק מבצע מדידה אקטוארית על בסיס רבעוני.

הטבות לאחר פרישה - תכניות להפקדה מוגדרת

תכנית להפקדה מוגדרת הינה תכנית המספקת הטבות לאחר פרישה בתמורה לשירותים שסופקו. התכנית מספקת חשבון אישי לכל משתתף בתכנית ומגדירה כיצד ייקבעו ההפקדות לחשבונו של העובד. בתכנית זו ההטבות שמשתתף בתכנית יקבל תלויות אך ורק בסכום המופקד לחשבון המשתתף בתכנית, בתשואות שנצברו על ההשקעות של הפקדות אלה ובחילוטים של הטבות של משתתפים אחרים בתכנית שעשויים להיות מוקצים לחשבונו של אותו משתתף. במקרה זה עלות ההטבה נטו לתקופה תהיה ההפקדה הנדרשת לאותה תקופה.

התחייבות הבנק לתשלום פיצויים בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין מטופלות כתכנית להפקדה מוגדרת.

הטבות אחרות לאחר פרישה

הבנק צובר את ההתחייבות לאורך תקופת העסקה בהתאם לתנאים שנקבעו.

היעדרויות בתשלום

הבנק צובר התחייבות עבור תגמול לעובדים בגין היעדרויות עתידיות אם כל התנאים הבאים מתקיימים:

- מחויבות הבנק מיוחסת לשירותים שהעובדים כבר סיפקו.
- המחויבות קשורה לזכויות שמבשילות או נצברות.

- תשלום התגמול צפוי.
- הסכום ניתן לאומדן סביר.

חופשה
ההתחייבות בגין ימי חופשה נמדדת על בסיס שוטף ללא שימוש בשיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות נזקפים מידית לדוח רווח והפסד.

חופשת יובל
לצורך חישוב ההתחייבות בגין ימי חופשת יובל מובאים בחשבון שיעורי היוון והנחות אקטואריות.
שינויים בהתחייבות בגין ימי חופשת יובל, נזקפים מידית לדוח רווח והפסד.

מחלה
הבנק צובר את ההתחייבות כהיעדרויות המזכות בפיצוי. לצורך חישוב ההתחייבות נעשה שימוש בשיעורי היוון והנחות אקטואריות. שינויים בהתחייבות נזקפים מידית לדוח רווח והפסד.

סילוקים
הבנק מכיר ברווחים או הפסדים בגין סילוקים בתוכניותיו להטבה מוגדרת כאשר התשלומים החד-פעמיים הצפויים המתייחסים לתוכנית יהיו, באופן מצטבר במשך השנה, גבוהים מסך עלות השרות ועלות הריבית השנתיות. גובה ההפסד מחושב בהתאם לשיעור שבו קטנה המחויבות האקטוארית כתוצאה מהסילוק, מוכפל ביתרת הרווחים וההפסדים האקטואריים הצבורים ברווח כולל אחר.

עסקאות תשלום מבוסס מניות
עסקאות תשלום מבוסס מניות הינן עסקאות בהן הבנק מקבל שירותים מהעובד והתמורה ניתנת במכשירים הוניים.
הבנק ככלל מכיר בהוצאה בגין תשלומים מבוססי מניות שהוא מעניק לעובדיו במועד בו נצרכים השירותים. בגין מענקים עם תנאי ביצוע תוכר הוצאה אם צפוי (Probable) שתנאי הביצוע יתקיימו.
הבנק מכיר בגידול מקביל בהון או בהתחייבות כתלות באם מדובר במענק הוני או התחייבותי.
מענקים הוניים נמדדים על בסיס השווי ההוגן של המכשירים ההוניים שהונפקו, במועד ההענקה.
מענקים התחייבותיים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה וההתחייבות נמדדת מחדש עד מועד הסילוק.
השפעות המס הקשורות לעסקאות תשלום מבוסס מניות מוכרות בעת סילוק (או פקיעה) דרך רווח והפסד.

עדכונים מצומצמים בדרישות גילוי של תכניות להטבה מוגדרת
החל מיום 1 בינואר 2021 מיישם הבנק את עדכון תקינה ASU 2018-14 בדבר "מסגרת הגילוי - שינויים בדרישות הגילוי של תכניות להטבה מוגדרת". בין עיקרי השינויים: בוטלה הדרישה להצגת אומדן הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל אחר מצטבר לדוח רווח והפסד כהוצאה בשנה העוקבת. נוספה דרישה למתן הסבר בדבר הסיבות לרווחים או הפסדים מהותיים הקשורים לשינוי במחויבות בגין הטבה מוגדרת במהלך התקופה.

ליישום ההוראות אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

יג. קיזוז נכסים והתחייבויות

הבנק מקזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם נטו בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

- בגין אותן ההתחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים;
- קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית;
- גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (Determinable Amounts).

הבנק מקזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. המרווח בפעילות הנ"ל נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "עמלות".

הבנק מקזז בין מכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי הכפופים להסדר התחשבנות נטו (master netting arrangement) לצורך חישוב חבות הלקוח המוצגת בביאורים השונים בלבד. במאזן לא מבוצע קיזוז כאמור.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יד. בניינים וציוד

הכרה ומדידה

בניינים וציוד מוצגים לפי עלות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. העלות כוללת הוצאות הניתנות לייחוס ישיר לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר העבודה הישיר וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למצב הפעלה באופן אליו התכוונה ההנהלה. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

בניינים המוחזקים למכירה, מוצגים לפי הערך בספרים או שווי הוגן שלהם בניכוי עלויות מכירה, כנמוך שבהם.

רווח או הפסד ממכירת רכוש קבוע נכלל בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בחלק שהוחלף יזרמו אל הבנק ואם עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף, נגרע מהספרים.

עלויות תחזוקה שוטפות של פריטי רכוש קבוע נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

עלויות תוכנה

בהתאם להוראות הדיווח לציבור, הבנק מסווג בסעיף זה את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהוונו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.

תוכנות אשר נרכשות נמדדות לפי עלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלויות בקשר עם פיתוח והתאמה של תוכנות מחשב לשימוש עצמי מהוונות כאשר השלב הראשוני בפרוייקט הושלם ואך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח, צפויה הטבה כלכלית עתידית ולבנק כוונה ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. כמו כן קבע הבנק סף מהותיות בסך 750 אלפי ש"ח להיוון עלויות לפיתוח עצמי של תוכנות. עלויות שהוונו כוללות עלויות ישירות של חומרים, שירותים ושכר עבודה ישיר לעובדים. עלויות אלו נמדדות לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך. עלויות אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. עלויות עוקבות בגין תוכנה מהוונות רק אם צפוי שההוצאות שהתהוו יובילו לפונקציונליות נוספת. יתר העלויות נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

פחת

הפחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר בהתאם לאורך החיים השימושי של הנכס וזאת החל מהמועד בו הנכס מוכן לשימוש. הבנק מפחית בנפרד כל חלק של רכוש קבוע שנקבע לו אורך חיים שונה. שיפורים במושכר מופחתים על פני משך תקופת השכירות לרבות אופציה שסביר שתמומש, או אורך החיים השימושיים שלהם לפי התקופה הקצרה יותר.
האומדנים בדבר אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהאומדנים הנוכחיים אינם נאותים עוד ומותאמים בעת הצורך.

בקשר עם ירידת ערך נכסים לא פיננסיים ראה סעיף (כג) להלן.

גריעה

רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע הינם הפער שבין התמורה מגריעת הנכס לערכו של הנכס בספרים. פער זה ירשם בנטו בסעיף הכנסות אחרות בדוח רווח והפסד.

חכירות

חוזים לרבות זכויות חכירה של קרקעות ממנהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים, המקנים לבנק שליטה בשימוש בנכס במסגרת חכירה במשך תקופת זמן עבור תמורה, מטופלים כחכירות. בעת ההכרה לראשונה מוכרת התחייבות בסכום הערך הנוכחי של דמי החכירה העתידיים במהלך תקופת החכירה (תשלומים אלה אינם כוללים תשלומי חכירה משתנים) ובמקביל מוכר נכס זכות שימוש בגובה ההתחייבות בגין החכירה בתוספת עלויות ראשוניות ותשלומי חכירה מראש ובניכוי תמריצים שהתקבלו. לגבי חכירות תפעוליות תרשם התחייבות ונכס זכות שימוש במידה ותקופת החכירה עולה על 12 חודשים.

לאחר ההכרה לראשונה, התחייבות בגין חכירה (תפעולית ומימונית) נמדדת בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית. כמו כן, הבנק בוחן נכס זכות שימוש (בגין חכירה תפעולית ומימונית) לצורך ירידת ערך בהתאם להוראות תת נושא 35-10-360 בקודיפיקציה בדבר ירידות ערך בגין רכוש קבוע.

תקופת החכירה, היא התקופה שאינה ניתנת לביטול, שלגביה החוכר סיכם חוזית על חכירת הנכס ביחד עם תקופות נוספות כלשהן שלגביהן קיימת לחוכר אופציה להמשיך את חכירת הנכס, בתשלום נוסף או ללא תשלום נוסף, אם וודאי באופן סביר שהחוכר יממש את האופציה.
הבנק בחר בהקלה הפרקטית שלא להפריד רכיבים שאינם חכירה, כגון שירותים או תחזוקה אלא לטפל בהם כרכיב חכירה יחיד.

דמי חכירה
דמי חכירה ששולמו מראש למנהל מקרקעי ישראל בגין חכירות תפעוליות נזקפים לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת החכירה. תשלומי שכירות קבועים ומשתנים נזקפים לרווח והפסד בתקופה בגינה שולמו.

טו. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית על פני אורך החיים הצפוי של המכשיר המונפק.

טז. נכסים שנתפסו

נכסים שנתפסו והועברו לבעלות הקבוצה עקב סילוק אשראים בעייתיים שנכללים בסעיף נכסים אחרים מוצגים על פי שווי הוגן של הנכס במועד העברתו או שווי הוגן ביום המאזן כנמוך שבהם. ההפחתות נזקפות לסעיף הוצאות תפעוליות ואחרות.

יז. התחייבויות תלויות

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות בגין תביעות בהתאם להערכת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות, ובהתבסס על הערכות היועצים המשפטיים.

הטיפול החשבונאי בהתחייבויות תלויות הינו על פי הוראות המפקח על הבנקים שמסווגות את התביעות שהוגשו כנגד הבנק לשלוש קבוצות, בהתאם להסתברות התממשות החשיפות לסיכון, כמפורט להלן:

- סיכון צפוי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו נכללו הפרשות מתאימות בדוחות הכספיים וניתן גילוי בהתאם למהותיות.
- סיכון אפשרי - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל-70%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו בדרך כלל לא נכללות הפרשות בדוחות הכספיים וניתן גילוי בהתאם למהותיות.
- סיכון קלוש - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה קטנה או שווה ל-20%. בגין תביעות הנכללות בקבוצת סיכון זו לא נכללו הפרשות בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.

יתכנו מקרים, בהם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציה המשפטיים, טרם ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין בקשה לאישור תובענה כתובענה ייצוגית, וזאת בטרם חלפו 4 רבעונים (כולל דוח שנתי אחד) ממועד הגשת התביעה. בגין תביעות הנכללות בקבוצה זו, לא מבוצעת הפרשה וניתן גילוי בהתאם למהותיות.

כמו כן, הקבוצה חשופה לדרישות משפטיות שטרם הוגשה בגינן תביעה והובאו לידיעת הקבוצה. בהערכת הסיכון הנובע מטענות/תביעות שטרם הוגשו מסתמכת הקבוצה על הערכות פנימיות של הגורמים המטפלים וההנהלה, המשקללות את הערכת הסיכוי להגשת תביעה, את הסיכוי להצלחת התביעה, אם וככל שתוגש ותשלומים בפשרה ככל שיהיו כאלה. ההערכה מבוססת על הניסיון שנצבר ביחס להגשת תביעות ועל ניתוח של הטענות לגופן. התוצאה בפועל, אם וככל שתוגש תביעה, עשויה להיות שונה מההערכה שנעשתה טרום הגשת התביעה.

תביעה שלגביה יש קביעה של המפקח על הבנקים כי הבנק נדרש להשיב כספים, מסווגת כצפויה ומבוצעת בגינה הפרשה בגובה הסכום שהבנק נדרש להשיב.

בביאור 26 בדבר התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות ניתן גילוי לתובענות כנגד הבנק וחברות מאוחדות שהסכום הנטען בהן מהותי. סף המהותיות נקבע כגבוה מבין 0.5% מהון הבנק או 5% מהרווח השנתי הנקי של הבנק.

בנוסף ניתן גילוי לסכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות בנושאים שונים, שסכום כל אחת מהן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. ערבויות

ערבויות הינן חוזים אשר דורשים באופן מותנה מהערב לבצע תשלומים לנערב בהתאם לתנאים שנקבעו בכתב הערבות. ההתחייבות בגין הערבות מוכרת בספרים בסכום שוויה ההוגן גם אם לא צפוי שהתשלומים יבוצעו בעתיד. במקרים בהם, במועד ההכרה לראשונה, נדרש הבנק להכיר בהפרשה להפסד תלוי בגין הערבות, ההתחייבות בגין הערבות תימדד לפי הגבוה מבין השווי ההוגן וסכום ההפרשה בהתאם להוראות נושא 450 בקודיפיקציה. ההתחייבות נגרעת מהספרים במועד בו הבנק משוחרר מהסיכון.

יט. מיסים על ההכנסה

ההפרשה למיסים על ההכנסה של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות". הדוחות הכספיים כוללים מיסים שוטפים ומיסים נדחים.

מיסים שוטפים

מיסים שוטפים הינם סכומי המיסים ששולמו או צפויים להיות משולמים (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים וחוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. הוצאות המיסים השוטפים כוללים גם את השינויים בתשלומי המס המתייחסים לשנים קודמות.

מיסים נדחים

התחייבויות מיסים נדחים ונכסי מיסים נדחים נוצרים בגין הפרשים זמניים והפסדים מועברים הקיימים בסוף תקופה.

המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק יחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ב"רשומות".

הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין כל ההפרשים הזמניים החייבים במס אלא אם התחייבות מיסים נדחים נובעת מהפרשים הקשורים למוניטין שאינו מופחת לצורך מס או מהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנובעים מהשקעה בחברות בנות מקומיות עד ליום 31 בדצמבר 2016. החל מיום 1 בינואר 2017 הבנק מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים שנצברו ממועד זה בגין חברות בנות מקומיות. הבנק אינו מכיר בהתחייבות מיסים נדחים בגין ההשקעה בחברות זרות מאחר וקיימת לו הכוונה והיכולת להשקיע מחדש את הרווחים הלא מחולקים לתקופה בלתי מוגדרת.

נכס מיסים נדחים יוכר רק אם נראה שההפרש הזמני יתהפך בעתיד הנראה לעין. עם ההכרה בנכס יש לקבוע האם קיים רווח עתידי חייב במס אשר כנגדו ניתן יהיה לנכות את ההפרש. במקביל מכיר הבנק בהפרשה נפרדת - Valuation Allowance, עבור אותו סכום הכלול בנכס אשר יותר סביר מאשר לא שלא ימומש. שינויים עוקבים ב-Valuation Allowance יוכרו ברווח והפסד בתקופה השוטפת גם אם ההפרשה הוכרה לראשונה בהון.

הבנק מסווג הכנסות והוצאות ריבית בגין מיסים על הכנסה וקנסות לרשויות המס בסעיף מיסים על הכנסה.

קיזוז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים

הבנק מקזז נכסים והתחייבויות בגין מיסים נדחים כפי המפורט בסעיף (יג) לעיל.

פוזיציות מס לא וודאיות

הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימאלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת. הבנק מיישם את כללי ההכרה והמדידה שנקבעו במסגרת FIN48.

עדכונים מסוימים בטיפול החשבונאי במיסים על הכנסה

החל מה-1 בינואר 2021 מיישם הבנק את עדכון תקינה ASU 2019-12 בדבר "פישוט הטיפול החשבונאי במיסים על הכנסה". תכליתו של התיקון הינו הפחתת המורכבות של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב תוך שמירה על שימושיות המידע המסופק למשתמשי הדוחות הכספיים.

בין עיקרי הנושאים שעודכנו: אופן חישוב והקצאת תוצאות המס במקרים בהם יש הפסד מפעילות נמשכת; אופן ההכרה בהתחייבויות מיסים נדחים בגין הפרשים זמניים חייבים במס המתייחסים להשקעות בחברה בת זרה ההופכת לחברה כלולה ולהפך; נוספה דרישה להכרה במס זיכיון (או מס דומה אחר) המבוסס באופן חלקי על הכנסה ראשית כמיסים על הכנסה, ובחלק עודף ככל שרלוונטי - כמיסים שאינם על הכנסה; ואופן ההכרה בהשפעת השינויים בחוקי מס או בשיעורי מס בדוחות כספיים ביניים.

ליישום ההוראות לא היתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

כ. רווח למניה

הקבוצה מציגה נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה. הרווח המדולל למניה נקבע על ידי התאמת הרווח או ההפסד, המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור בגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.

כא. דיווח על מגזרי פעילות

א. מגזרי פעילות פיקוחיים

הבנק מדווח על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים.
מגזר פעילות פיקוחי מוגדר בעיקר בהתבסס על סיווג הלקוחות. לקוחות פרטיים מסווגים בהתאם להיקף הנכסים הפיננסיים למגזר משקי הבית ומגזר הבנקאות הפרטית. לקוחות שאינם אנשים פרטיים מסווגים בעיקר על פי מחזור הפעילות שלהם למגזרים עסקיים (תוך הפרדה בין עסקים זעירים וקטנים, עסקים בינוניים ועסקים גדולים) גופים מוסדיים ומגזר ניהול פיננסי.

ב. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, בנק שמגזרי הפעילות שלו בהתאם לגישת ההנהלה שונים מהותית ממגזרי הפעילות הפיקוחיים, ייתן בנוסף גילוי על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה.
מגזר פעילות הוא מרכיב בבנק אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות; תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו; וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.
חלוקת המגזרים בבנק מבוססת על איפיון של מגזרי לקוחות. מגזרים אלו כוללים גם מוצרים בנקאיים. תוצאות מגזר המוצר שלא ניתן לשיוך למגזרי הלקוחות הרלוונטיים נכלל בסעיף "אחר והתאמות".

כב. עסקאות עם בעלי שליטה

הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב לטיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא.

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

כג. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

1. הבנק בוחן את הצורך ברישום הפרשה לירידת ערך בנכסים שאינם פיננסיים (כגון: בניינים וציוד, השקעות בחברות כלולות ונכסים לא מוחשיים למעט מוניטין ולמעט עלויות תוכנה בפיתוח עצמי) כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות, המצביעים על כך שנכסיו במאזן מוצגים בסכום העולה על סכום בר ההשבה שלהם. הפסדים מירידת ערך מוכרים רק אם הערך בספרים של נכס לא שוטף אינו בר השבה ועולה על שוויו ההוגן. כלומר סך תזרימי המזומנים הלא מהוונים הצפויים לנבוע מהשימוש בנכס וממימושו נמוך מהערך שלו בספרים.
במקרה זה יכיר הבנק בהפסד מירידת ערך בגובה הפער שבין ערכו של הנכס בספרים לבין שוויו ההוגן. הפסד זה ייזקף לדוח רווח והפסד.

כאשר מוכר הפסד כאמור, הערך בספרים לאחר ירידת הערך מהווה בסיס עלות חדש. ההפסד שהוכר לא יבוטל בתקופות עוקבות גם אם תתרחש עליית ערך.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

2. ירידת ערך מוניטין

הבנק בוחן את האפשרות לקיומה של ירידת ערך אחת לתקופה או בהתרחש אירועים או שינויים בנסיבות המצביעות על כך. ירידת ערך מוניטין תוכר בגובה הפער שבין השווי ההוגן של היחידה המדווחת לבין הערך שלה בספרים. ההפסד מירידת הערך לא יעלה על סכום המוניטין שהוקצה ליחידה המדווחת.

3. ירידת ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב

הבנק בוחן נכסים בלתי מוחשיים אשר נותרו מפרויקט תוכנה לצורך ירידת ערך כאשר מתרחשים אירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שהעלות המופחתת עשויה לא להיות ברת השבה.

להלן דוגמאות לאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על ירידת ערך:

א. לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;

ב. חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;

ג. בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;

ד. העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;

ה. לא צפוי יותר שפיתוח התוכנה יושלם וייעשה בה שימוש.

הבנק מכיר בהפסד מירידת ערך כאשר הערך בספרים אינו בר השבה ועולה על השווי ההוגן. הפסד מירידת ערך שהוכר לא יבוטל בתקופה מאוחרת יותר גם אם מתרחשת עליית ערך.

4. ירידת ערך של השקעות בחברות כלולות המוצגות לפי שיטת השווי המאזני

השקעה בחברה כלולה נבחנת לירידת ערך כאשר אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שהערך בספרים של ההשקעה אינו בר השבה. במקרה זה תבוצע בחינה האם מדובר בירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, וזאת בהתבסס על משך הזמן שבו השווי ההוגן של ההשקעה נמוך מערכה בספרים וחומרת ירידת הערך, מצבה הכספי של החברה המוחזקת וכן הכוונה והיכולת של התאגיד הבנקאי להחזיק בהשקעה עד למועד שבו לא צפוי שההשקעה תימכר בהפסד. ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני, תוכר בדוח רווח והפסד ולא תבוטל בתקופות עוקבות.

5. נכסים לא שוטפים מוחזקים למכירה

נכס לא שוטף (או קבוצת מימוש) יסווגו כמוחזקים למכירה כאשר ההנהלה מתחייבת לתכנית פעילה למכירת הנכס, הנכס זמין למכירה מיידית במצבו הנוכחי, צפוי כי מכירת הנכס תושלם בתוך שנה אחת והנכס משווק באופן פעיל לצורך המכירה.
הנכס (או קבוצת המימוש) יוצג לפי הנמוך מבין הערך בספרים או שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה. הפסד מירידת ערך המוכר בעת הסיווג לראשונה של נכס כמוחזק למכירה וכן רווחים או הפסדים עוקבים כתוצאה מהמדידה מחדש נזקפים לרווח והפסד. רווחים מעליית ערך מוכרים עד לסכום המצטבר של ההפסדים מירידת ערך שנרשמו מאז שהנכס סווג כמוחזק למכירה.
נכס בר פחת המסווג כמוחזק למכירה לא יופחת כל עוד מסווג כמוחזק למכירה.

כד. רכישת מניות הבנק על ידי הבנק

בעת רכישת מניות הבנק על ידי הבנק, סכום התמורה ששולם, הכולל עלויות ישירות, מנוכה מההון. כאשר המניות נמכרות או מונפקות מחדש, סכום התמורה שהתקבלה מוכר כגידול בהון והעודף או הגרעון שנובעים מהעסקה נזקף ליתרת הפרמיה.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כה. תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

עדכון הטיפול החשבונאי בנושא הפרשות להפסדי אשראי - CECL והוראות נוספות

תמצית הכללים החדשים:

1. הוראות המפקח על הבנקים מאמצות את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (Current Expected Credit Losses) - CECL, כפי שפורסמו בעדכון תקינה ASU 2016-13.
הכללים החדשים מציגים מתודולוגיה חדשה לרישום הפסדי אשראי, אשר בעיקרה מביאה להכרה מוקדמת יותר בהפסדי אשראי.
מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של התאגיד הבנקאי באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שתומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים, וחיזוק הקשר בין ניהול סיכוני האשראי לבין אופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים. זאת, תוך התבססות על שיטות ותהליכים קיימים.

2. השינויים העיקריים שצפויים לחול במדיניות החשבונאית:
   - ההפרשה להפסדי אשראי תחושב לפי ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי במקום לאמוד את ההפסד שנגרם וטרם זוהה.
   - מדידת ההפרשה להפסדי אשראי תתבסס על חלוקת תיק האשראי של הבנק לקבוצות החולקות מאפייני סיכון דומים.
   - באומדן ההפרשה להפסדי אשראי יעשה שימוש משמעותי במידע צופה פני עתיד שישקף תחזיות סבירות לגבי אירועים כלכליים עתידיים.
   - יורחב הגילוי על ההשפעה של מועד מתן האשראי על איכות האשראי של תיק האשראי.
   - הכללים החדשים לחישוב ההפרשה להפסדי אשראי יחולו על אשראי, לרבות הלוואות לדיור, אגרות חוב המוחזקות לפדיון וחשיפות אשראי חוץ מאזניות מסוימות.
   - תיק האשראי יוצג תוך הבחנה בין אשראי צובר ושאינו צובר, באופן שההגדרות הקיימות לגבי חובות פגומים וסיכון אשראי פגום יוחלפו בהגדרות של חובות לא צוברים וסיכון אשראי לא צובר, בהתאמה.

3. היערכות הבנק ליישום הכללים החדשים:
היערכות הבנק כללה, בין היתר, מיפוי של הדרישות, הגדרת מתודולוגיה לחישוב אומדני ההפרשה להפסדי אשראי, פילוח של תיק האשראי לקבוצות החולקות מאפייני סיכון דומים (סגמנטציה), גיבוש אומדנים לרכיבים שונים בתהליך האמידה, ביצוע ריצה במקביל (parallel run), בחינות סבירות, אישור המתודולוגיות והאומדנים, יישום הוראות הגילוי והתאמת מסגרת הבקרות על דיווח כספי.
הכללים החדשים אינם משנים את סיכון האשראי הגלום בתיק האשראי של הבנק.

4. השפעת הכללים החדשים על הלימות הון:
בדצמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים". במסגרת החוזר נקבעו הוראות מעבר שיחולו על השפעת האימוץ לראשונה של הכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים וזאת על מנת להפחית השפעות בלתי צפויות של יישום הכללים על ההון הפיקוחי.

5. הוראות ספציפיות בנושא הלוואות לדיור:
בפברואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים", במסגרתו בוטלה בין היתר הדרישה לחישוב הפרשה קבוצתית בשיעור מזערי של 0.35% בגין הלוואות לדיור, בוטלה הדרישה לחישוב הפרשה מזערית לפי שיטת עומק הפיגור ונוספה דרישה לנכות מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בנוסף, התיקונים להוראות הדיווח לציבור כוללים לראשונה דרישה לביצוע מחיקה חשבונאית של הלוואות לדיור בהתאם לפרק זמן שנקבע, וכן דרישה לסיווג הלוואות לדיור שנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר כהלוואות שאינן צוברות.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

השפעת הכללים החדשים על הדוחות הכספיים של הבנק:

אימוץ כללים אלו הינו מיום 1 בינואר 2022, באמצעות רישום ההשפעה המצטברת הנובעת מיישומם בעודפים, בניכוי מיסים נדחים, במועד היישום לראשונה.

השפעת יישומם של הכללים החדשים משקפת, בין היתר, את הרכב תיק האשראי של הבנק וכן את הערכות הבנק ביחס למצב הנוכחי של הכלכלה ולתנאים הכלכליים החזויים.

על בסיס אומדני הבנק ליום 1 בינואר 2022, מועד המעבר, תוצאת יישום הכללים החדשים הינה קיטון ביתרת העודפים בסך של כ-0.4 מיליארד ש"ח.

השפעה זו משקפת הגדלת (הקטנת) ההפרשה להפסדי אשראי (לרבות בגין חשיפות אשראי חוץ מאזניות הנכללות בסעיף התחייבויות אחרות) בגין: (1) אשראי לאנשים פרטיים בסך של כ-0.1 מיליארד ש"ח; (2) אשראי מסחרי בסך של כ-0.7 מיליארד ש"ח; ו-(3) אשראי לדיור בסך של כ-(0.2) מיליארד ש"ח.

כמו כן, בכוונת הבנק לאמץ במועד היישום לראשונה, הקלות מסוימות, כמתאפשר בהוראות המעבר, לרבות פריסת השפעת היישום לראשונה בכל הקשור להשפעתה על יחס הון עצמי רובד 1 ולפרוס את ההשפעה על פני 3 שנים בהתאם להוראות המעבר שנקבעו.

כמו כן, יישום הכללים החדשים צפוי להביא לניכוי בסכום לא מהותי מהון עצמי רובד 1 במועד היישום לראשונה, וזאת לאור הדרישה לנכות מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות, כמתואר לעיל. סכום זה אינו כפוף להקלות שניתנו במסגרת הוראות המעבר.

יישום הכללים החדשים, כאמור, אינו צפוי להשפיע בסכום מהותי על הון עצמי רובד 1 למועד המעבר.

בהתאם למתודולוגיה המעודכנת, ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי. ככלל, אומדני הבנק מבוססים על הפסדי עבר לאחר התאמתם בגין השתנות מאפייני האשראי, התאמה בגין התנאים הכלכליים הנוכחיים ותחזיות סבירות לעתיד. כתלות בתיק האשראי, הרכיבים הכמותיים מבוססים בין היתר, על מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs), הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). אומדנים אלה מתחשבים בשורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, תנאי הכלכלה הקיימים והחזויים וכיו"ב. אומדני הבנק כוללים הערכות המשקפות, בין היתר, תנאי אי וודאות ומטבעם יכולים להשתנות מעת לעת.

עדכון תקינה ASU 2021-01 בדבר הקלות בגין השפעות רפורמת ריביות הייחוס על הדיווח הכספי - תחולה

ביום 7 בינואר 2021 פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית את ASU 2021-01 בדבר הקלות בגין השפעות רפורמת ריביות הייחוס על הדיווח הכספי, המהווה הרחבה לתחולת נושא 848 בקודיפיקציה בדבר רפורמת ריביות הייחוס. בהתאם לעדכון, הורחבה תחולת נושא 848 בקודיפיקציה כך שתכלול גם מכשירים נגזרים אשר מושפעים מרפורמת ריביות הייחוס, גם אם הנגזרים אינם נושאים ריבית LIBOR או ריבית ייחוס אחרת אשר צפויה להתבטל.

ניתן להחיל את ההוראות ממועד פרסומן רטרוספקטיבית החל מהדוחות ביניים של רבעון ראשון 2020 או ממועד מאוחר יותר, או פרוספקטיבית עבור שינויים חדשים שהתבצעו מכל מועד לאחר מכן הכולל את מועד פרסום העדכון. לא ניתן יהיה להחיל את העדכון על שינויים שבוצעו לאחר ה-31 בדצמבר 2022, פרט למספר חריגים.

הפסקת פרסום ריביות ה-LIBOR

במרס 2021 הכריזה הרשות להתנהלות פיננסית בבריטניה (FCA), באופן רשמי, על הפסקת פרסום כלל ריביות הליבור החל מסוף שנת 2021, למעט ריביות הליבור במטבע דולר שפרסומן יופסק ביוני 2023.

ביום 3 באוקטובר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה מספר 250A בנושא מעבר מריבית ליבור. בהוראה מפורטים עקרונות ליישום המעבר מריבית ליבור לריביות בסיסיות אלטרנטיביות, במטרה לוודא היערכות נאותה תוך התייחסות לסיכונים הפוטנציאליים הכרוכים בביצוע המעבר. בנוסף מתייחסת ההוראה להיבטי ההוגנות והגילוי הנדרשים מול הלקוחות. ההוראה מתייחסת הן להסכמים קיימים והן להסכמים חדשים.

בבחירת עוגני הריבית החדשים ושיטות החישוב האלטרנטיביות, הבנק הביא בחשבון את המלצות הוועדות וקבוצות העבודה הרלוונטיות במטבעות השונים לרבות המלצות האיגוד הבינלאומי לנגזרים (ISDA) וכן שיקולי הוגנות. הבנק עדכן את הלקוחות הרלוונטיים אודות השינוי הצפוי, זאת לצד פרסום לכלל לקוחות הבנק באתר האינטרנט. החל מינואר 2022, פועל הבנק למעבר לעוגני הריבית החדשים ביחס לכל אחד מהמטבעות הרלוונטיים וממשיך בהיערכותו, בין היתר, להפסקת פרסום ריביות הליבור במטבע דולר.

ביאור 1 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

חשיפות מהותיות

למעבר לעוגני הריבית החדשים עלולה להיות השפעה על השווי של מוצרים שונים, כגון: נגזרי ריבית, אגרות חוב, אשראים ועוד וכתוצאה מכך השפעה על רווחי התאגיד הבנקאי ועל חשיפותיו. בהתאם להערכות שביצע הבנק, לא קיימת לבנק חשיפה מאזנית מהותית בגין חוזי המוצרים, המתבססים על הליבור הנמשכים מעבר לשנת 2021.

להלן פירוט יתרות החוזים ברמת הקבוצה, נכון ליום 31 בדצמבר 2021, המושפעים מריבית הליבור ואשר העסקאות בגינם יימשכו מעבר למועד הפסקת פרסום הליבור*

	31 בדצמבר 2021
	במיליוני ש"ח
הלוואות	8,992
ניירות ערך	3,481
נגזרים (ברוטו) - ערך נקוב	71,224

* עסקאות ליבור שימשכו בכל המטבעות - אחרי דצמבר 2021 ובדולר - אחרי יוני 2023.

סיכונים עיקריים והיערכות הבנק אליהם

הפסקת השימוש בליבור ומעבר לעוגני ריבית חדשים משפיעה על עסקי התאגידים הבנקאיים בארץ ובעולם ומחייבת ניהול של הסיכונים הנובעים מהמעבר, לרבות סיכונים משפטיים, טכנולוגיים, עסקיים והתנהגותיים.

הבנק זיהה את הסיכונים באמצעות מיפוי של כל החוזים והחשיפות הרלוונטיות ויישום תהליכי עבודה לזיהוי הסיכונים וההשפעות שלהם, הצעת חלופות להפחתת הסיכונים וניטור הסיכונים.

במסגרת היערכות הבנק, הוקמה ועדת היגוי אשר עוקבת אחר הפרסומים הבינלאומיים, בוחנת את החלופות האפשריות, פועלת לעדכון התשתית המשפטית והמיכונית התומכת, אחראית לתקשור הנושא ללקוחות הבנק ועל הדרכות לעובדי הבנק. בנוסף נמסר דיווח תקופתי להנהלה ולדירקטוריון.

השלכות חשבונאיות

להפסקת השימוש בליבור כאמור והמעבר לעוגני ריבית חלופיים צפויות להיות השפעות חשבונאיות שונות במספר תחומים, אשר הינם, בין היתר:

- חשבונאות גידור - הבנק בחן את השלכות השינוי על קשרי הגידור הקיימים, התיעוד שבוצע בגינם והרחבתו לצורך שילוב השינויים שבוצעו. ואימץ את ההקלות שפרסם המוסד האמריקאי לתקינה בעסקאות הרלוונטיות.
- הסכמי חוב - הסכמי חוב שלא כוללים התייחסות ל-fallback הובילו לביצוע תיקונים להסכמים אלו. תיקונים אלו יטופלו כגריעה של החוזים הקיימים והכרה לראשונה בחוזים החדשים, כאשר ההפרש יוכר בדוח רווח והפסד או לחילופין כהמשך של החוזים הקיימים באמצעות עדכון שיעור הריבית האפקטיבית. ההשפעה אינה מהותית.
- שיעורי היוון - מעבר למדדי ריבית חלופיים עשוי להביא לשינויים בשיעורי ההיוון ובעקומי הפורוורד המשמשים כנתון קלט במודלים שונים לצורך הערכת שווי של נכסים והתחייבויות שונים, כגון: מכשירים פיננסיים, חכירות, נגזרים, ירידות ערך לנכסים לא פיננסיים. השפעת השינוי בשווי ההוגן שנבע מעדכון הריבית להיוון אינה מהותית.

עדכון תקינה ASU 2020-06 בדבר הטיפול החשבונאי במכשירים הניתנים להמרה וחוזים על ההון העצמי של הישות

בחודש אוגוסט 2020 פרסם המוסד האמריקאי לתקינה חשבונאית את ASU 2020-06 בדבר הטיפול החשבונאי במכשירים הניתנים להמרה וחוזים על ההון העצמי של הישות.

עיקרי התיקונים במסגרת העדכון כוללים, בין היתר:

- מכשירים ניתנים להמרה: העדכון מפחית את מספר המודלים החשבונאיים לטיפול במכשירים הניתנים להמרה וכן מוסיף דרישות גילוי.
- חוזים על ההון העצמי של ישות: העדכון מבטל חלק מהתנאים אשר מונעים מחוזה להיות מסווג בהון.
- חישוב הרווח למניה: העדכון מפשט את חישוב הרווח למניה, בין השאר, מניח המרה במניות בקיומה של אופציית סילוק במזומן או במניות אם האפקט שנוצר הוא מדלל.

ההוראות של העדכון יחולו על ישויות ציבוריות בארה"ב החל מהתקופות השנתיות והביניים המתחילות לאחר ה-15 בדצמבר 2021 או במועד האימוץ המוקדם, ככל והישות בחרה באימוץ מוקדם של התקן.

ביאור 2 - הכנסות והוצאות ריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
א. הכנסות ריבית[א]			
מאשראי לציבור	**10,537**	8,969	9,826
מאשראי לממשלות	**26**	24	32
מפיקדונות בבנקים	**58**	85	177
מפיקדונות בבנקים מרכזיים וממזומנים	**122**	93	136
מניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**6**	6	4
מאגרות חוב[ב]	**923**	998	1,262
סך כל הכנסות הריבית	**11,672**	10,175	11,437
ב. הוצאות ריבית			
על פיקדונות הציבור	**(847)**	(1,053)	(2,026)
על פיקדונות ממשלות	**(2)**	(3)	(3)
על פיקדונות מבנק ישראל	**(10)**	(3)	(1)
על פיקדונות מבנקים	**(4)**	(11)	(26)
על ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**(2)**	(8)	(3)
על אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**(461)**	(374)	(537)
סך כל הוצאות הריבית	**(1,326)**	(1,452)	(2,596)
סך הכנסות ריבית, נטו	**10,346**	8,723	8,841
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים[ג]			
מהכנסות ריבית	**(60)**	(50)	(13)
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב			
זמינות למכירה	**739**	806	1,068
למסחר	**22**	25	32
מוחזקות לפידיון	**162**	167	162
סך הכל כלול בהכנסות ריבית	**923**	998	1,262

(א) כולל השפעת יחסי גידור.

(ב) כולל ריבית בגין אגרות חוב מגובות משכנתאות (MBS) בסך 223 מיליון ש"ח (2020 - 219 מיליון ש"ח, 2019 - 237 מיליון ש"ח).

(ג) פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיף משנה א.

ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר			
א.1. מפעילות במכשירים נגזרים[א]			
הוצאות נטו בגין מכשירים נגזרים ALM[ב]	**(1,652)**	(1,787)	(1,260)
סך הכל מפעילות במכשירים נגזרים	**(1,652)**	(1,787)	(1,260)
א.2. מהשקעה באגרות חוב			
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה[ו]	**256**	414	208
הפסדים ממכירת אג"ח זמינות למכירה[ו]	**(25)**	(4)	(17)
הפרשה לירידת ערך בגין אג"ח זמינות למכירה[ו]	**-**	(33)	(2)
סך הכל מהשקעה באג"ח	**231**	377	189
א.3. הפרשי שער, נטו	**1,962**	1,786	1,971
א.4. רווחים (הפסדים) מהשקעה במניות			
רווחים ממכירת מניות שאינן למסחר[י]	**835**	224	152
הפרשה לירידת ערך בגין מניות שאינן למסחר	**(66)**	(66)	(39)
הפסדים ממכירת מניות שאינן למסחר	**(50)**	(55)	(16)
דיבידנד ממניות שאינן למסחר	**27**	10	32
רווחים, נטו שטרם מומשו ממניות שאינן למסחר[ט][י]	**96**	114	56
רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות[יג]	**-**	-	386
הפסדים ממכירת מניות של חברות מוחזקות	**-**	(2)	(99)
סך הכל מהשקעה במניות	**842**	225	472
א.5. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	**-**	-	15
סך כל הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	**1,383**	601	1,387
ב. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר			
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים למסחר	**349**	367	148
(הפסדים) רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר, נטו[ד][ח]	**(18)**	51	148
(הפסדים) רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו[ה][ח]	**(1)**	7	3
דיבידנד ממניות למסחר	**1**	-	-
סך הכל מפעילויות מסחר[ז]	**331**	425	299
פירוט על הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרת מסחר, לפי חשיפות סיכון:			
חשיפת ריבית	**86**	(117)	27
חשיפת מטבע חוץ	**176**	501	233
חשיפה למניות	**54**	37	35
חשיפה לסחורות ואחרים	**15**	4	4
סך הכל	**331**	425	299
סך הכל הכנסות מימון שאינן מריבית	**1,714**	1,026	1,686

ראה הערות בעמוד הבא.

ביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית (המשך)

(א) למעט השפעת יחסי גידור.
(ב) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
(ג) בשנת 2021 לא היו רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות (בשנת 2020 לא היו רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות, 2019 - רווח ממכירת מניות לאומי קארד בסך 314 מיליון ש"ח למידע נוסף ראה ביאור 36. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018, רווחים ממכירת מניות סופר פארם בסך 71 מיליון ש"ח).
(ד) מזה חלק הרווחים בסך 9 מיליון ש"ח (2020 - 40 מיליון ש"ח, 2019 - 33 מיליון ש"ח), הקשורים לאגרות חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן.
(ה) מזה חלק ההפסדים בסך 1 מיליון ש"ח הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן (2020 ו-2019 - לא היו רווחים (הפסדים) הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן).
(ו) סווג מחדש מרווח כולל אחר מצטבר.
(ז) להכנסות ריבית מהשקעה באג"ח למסחר ראה ביאור 2.
(ח) כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות למסחר.
(ט) לרבות רווחים והפסדים ממדידה לפי שווי הוגן של מניות שמתקיים לגביהן שווי הוגן זמין וכן התאמות מעלה או מטה של מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין.
(י) בשנת 2021 רווחים ממכירת מניות שאינן למסחר, ראה ביאור 36 (2020 - רווחים ממכירת מניות שאינן למסחר כוללים רווח ממכירת מניות ויזה בסך 86 מיליון ש"ח, 2019 - רווחים ממכירת מניות שאינן למסחר ורווחים נטו שטרם מומשו ממניות שאינן למסחר כוללים רווח ממכירת מניות שב"א ושערוך בסך של 52 מיליון ש"ח).

ביאור 4 - עמלות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
ניהול חשבון	**649**	642	690
כרטיסי אשראי	**365**	327	310
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים[א]	**784**	727	637
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים[ב]	**234**	215	238
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים[ג]	**88**	80	72
טיפול באשראי	**203**	173	197
הפרשי המרה	**402**	392	361
פעילות סחר חוץ	**120**	114	119
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	**7**	9	11
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	**47**	53	58
עמלות מעסקי מימון	**495**	442	431
עמלות אחרות	**112**	107	101
סך כל העמלות התפעוליות	**3,506**	3,281	3,225

(א) כולל עמלות מפעילות חיתום.
(ב) בעיקר דמי הפצה של קרנות נאמנות.
(ג) בעיקר תפעול קופות גמל.

ביאור 4א - הכנסות מחוזים עם לקוחות[א]

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021										
	אנשים פרטיים	עסקים קטנים	סך הכל בנקאית	משכנתאות[ב]	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	סך הכל
	במיליוני ש"ח											
ניהול חשבון	305	144	449	-	78	21	5	23	-	-	73	649
כרטיסי אשראי	285	57	342	-	13	1	-	-	-	-	9	365
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	442	55	497	-	22	4	2	157	-	43	59	784
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	192	15	207	-	5	-	-	-	-	1	21	234
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	88	-	88
טיפול באשראי	5	25	30	12	60	29	61	1	-	-	10	203
הפרשי המרה	147	92	239	-	102	16	2	43	-	-	-	402
פעילות סחר חוץ	4	31	35	-	62	14	1	6	-	-	2	120
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	-	-	-	2	-	-	-	-	-	43	2	47
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	7
עמלות מעסקי מימון ואחרות	32	35	67	-	95	127	249	17	24	-	28	607
סך הכל עמלות משירותים עיקריים	1,412	454	1,866	21	437	212	320	247	24	175	204	3,506

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020										
	אנשים פרטיים	עסקים קטנים	סך הכל בנקאית	משכנתאות[ב]	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	סך הכל
	במיליוני ש"ח											
ניהול חשבון	300	152	452	-	75	21	5	24	-	-	65	642
כרטיסי אשראי	258	51	309	-	11	1	-	-	-	-	6	327
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	422	52	474	-	20	5	3	147	-	30	48	727
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	179	14	193	-	4	-	-	-	-	-	18	215
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	80	-	80
טיפול באשראי	5	27	32	13	45	23	58	-	-	-	2	173
הפרשי המרה	130	82	212	-	90	15	3	72	-	-	-	392
פעילות סחר חוץ	2	27	29	-	61	14	1	7	-	-	2	114
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	-	-	-	3	-	-	-	-	-	45	5	53
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	1	-	1	8	-	-	-	-	-	-	-	9
עמלות מעסקי מימון ואחרות	12	36	48	-	80	115	235	21	21	-	29	549
סך הכל עמלות משירותים עיקריים	1,309	441	1,750	24	386	194	305	271	21	155	175	3,281

ביאור 4א - הכנסות מחוזים עם לקוחות (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 2019										
	אנשים פרטיים	עסקים קטנים	סך הכל בנקאית	משכנתאות[ב]	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	סך הכל
	במיליוני ש"ח											
ניהול חשבון	310	171	481	-	81	26	5	25	-	-	72	690
כרטיסי אשראי	245	43	288	-	8	1	-	4	1	-	8	310
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	362	38	400	-	15	5	2	143	-	19	53	637
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	202	16	218	-	5	-	1	-	-	-	14	238
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	72	-	72
טיפול באשראי	8	33	41	16	48	29	56	1	-	-	6	197
הפרשי המרה	124	86	210	-	91	16	2	39	-	-	3	361
פעילות סחר חוץ	2	28	30	-	64	14	1	8	-	-	2	119
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	-	-	-	2	-	-	-	-	-	46	10	58
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	1	-	1	10	-	-	-	-	-	-	-	11
עמלות מעסקי מימון ואחרות	-	32	32	-	85	94	249	21	18	-	33	532
סך הכל עמלות משירותים עיקריים	1,254	447	1,701	28	397	185	316	241	19	137	201	3,225

(א) סיווג ההכנסות נעשה בהתאם למגזרי פעילות גישת ההנהלה.

(ב) החל מה-1 בינואר 2022, הוקמה החטיבה למשכנתאות לצורך ריכוז כלל הפעילות של בנק לאומי בהעמדת משכנתאות והלוואות לדיור. בהתאם מוצגת פעילות החטיבה כמגזר נפרד מהפעילות של הבנקאית. על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי ההשוואה.

ביאור 5 - הכנסות אחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
רווחי הון ממכירת בניינים וציוד	**163**	1	93
הפסד הון ממכירת בניינים וציוד	**(7)**	(11)	(4)
רווחים מקופה מרכזית לפיצויים	**83**	9	22
אחרות, נטו	**52**	60	59
סך כל ההכנסות האחרות	**291**	59	170

ביאור 6 - משכורות והוצאות נלוות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
משכורות	**2,918**	2,551	3,025
הוצאה (הכנסה) הנובעת מעסקאות תשלום מבוסס מניות	**4**	(7)[ב]	8[ב]
הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה	**230**	228	249
הטבות לזמן ארוך	**(6)**	-	(5)
ביטוח לאומי ומס שכר	**725**	602	691
הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים):[א]			
הטבה מוגדרת	**189**	175	149
הפקדה מוגדרת	**185**	181	170
הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה[א][ג]	**(3)**	12	37
הוצאות בגין הטבות אחרות לעובדים[א]	**-**	-	1
סך כל המשכורות וההוצאות הנלוות	**4,242**	3,742	4,325
מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל	**476**	449	467

(א) ראה ביאור 23, בדבר זכויות עובדים.

(ב) ראה ביאור 23ט, בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019 בדבר עסקאות תשלום מבוסס מניות.

(ג) מזה: עלות שירות בגין הטבות אחרות לאחר סיום העסקה והטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה לשנים 2021, 2020, ו-2019 הינה 2, 11 ו-9 מיליון ש"ח בהתאמה.

ביאור 7 - הוצאות אחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
הוצאות בגין פנסיה - הטבה מוגדרת והטבות אחרות לאחר סיום העסקה ללא עלות שירות	**662**	691	706
שיווק ופרסום	**134**	130	222
ייעוץ מקצועי: משפטיות, ביקורת חשבונות	**226**	218	252
תקשורת: דואר, טלפון, משלוחים וכו'	**113**	119	130
מחשב[א][ג]	**50**	54	42
משרדיות	**33**	43	49
ביטוח	**19**	29	17
הדרכה והשתלמויות	**8**	6	12
עמלות	**122**	118	109
הפסד בגין נכסים שנתקבלו בגין סילוק אשראים	**3**	-	3
קנסות לבנק ישראל	**1**	-	-
אחרות[ב]	**280**	294	461
סך כל ההוצאות האחרות	**1,651**	1,702	2,003

(א) הסעיף כולל הוצאות בגין מיקור חוץ ואינו כולל הוצאות הבנק בגין מחשב מאחר ומערך התפעול הינו חלק מהבנק והוצאותיו נרשמו וסווגו בסעיפי ההוצאות השונים.

(ב) לגבי שכר דירקטורים של הבנק הכלול בסעיף זה - ראה ביאור 34ג.

(ג) סווג מחדש.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח

א. הרכב הסעיף

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
מיסים שוטפים:			
בגין שנת החשבון	**2,823**	2,053	2,403
בגין שנים קודמות	**30**	32	22
סך כל המיסים השוטפים	**2,853**	2,085	2,425
בתוספת (בניכוי) שינויים במיסים נדחים:			
בגין שנת החשבון	**422**	(729)	(595)
סך הכל שינויים במיסים הנדחים	**422**	(729)	(595)
הפרשה למיסים על ההכנסה	**3,275**	1,356	1,830
מזה: הפרשה למיסים בחו"ל	**101**	35	70

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

א. הרכב הסעיף (המשך)

הרכב הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים המיוחסים לפעילויות נמשכות הינם, כדלקמן

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים לפני השפעת הפריטים המפורטים להלן:	**421**	(729)	(598)
קיטון בניכויים מועברים לצרכי מס	**1**	-	3
סך כל הוצאות (הכנסות) מיסים נדחים	**422**	(729)	(595)

הטבלה אינה כוללת את השפעת המס על רווח כולל אחר. לפרטים נוספים ראה ביאור 10.

ב. התאמה בין סכום המס התיאורטי לבין ההפרשה למיסים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
רווח לפני מיסים	**9,241**	3,491	5,405
שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק	**34.2%**	34.2%	34.2%
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי	**3,160**	1,194	1,848
מס (חסכון מס) בגין:			
הכנסות חברות מאוחדות בחו"ל	**(14)**	19	16
הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל	**(7)**	(1)	(3)
הפרשי פחת, תיאום פחת ורווח הון	**(14)**	2	(22)
הוצאות אחרות לא מוכרות	**14**	12	9
הפסדים והפרשי עיתוי שלא נרשמו בגינם מיסים נדחים	**2**	25	(107)
מיסים בגין שנים קודמות	**30**	32	22
אחר	**104**	73	67
הפרשה למיסים על ההכנסה	**3,275**	1,356	1,830

ג. שומות מס

לבנק שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2016. בסוף שנת 2021 חתם הבנק על הסכם עם רשות המיסים לשנות המס 2015-2016.
לחברות בנות מאוחדות עיקריות שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2014.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המיסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	הפרשי תרגום על יתרות המיסים הנדחים	אחר	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021	שיעור מס ממוצע 2021 באחוזים
	במיליוני ש"ח						
נכסי מיסים נדחים							
מהפרשה להפסדי אשראי	1,752	(259)	-	(2)	-	1,491	34%
מהפרשה לחופשה ולמענקים	200	(9)	-	(1)	-	190	33%
מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית	4,457	101	(136)	-	-	4,422	34%
מריבית שלא נזקפה להכנסות השנה	13	-	-	-	-	13	29%
זיכוי ממס והפסדים מועברים לצורך מס	158	(29)	-	-	-	129	16%
מניירות ערך	19	(150)	149	-	(3)	15	26%
רכוש קבוע וחכירות	3	1	-	-	-	4	20%
אחרים מפריטים לא כספיים	68	17	-	(1)	-	84	17%
יתרת נכסי מיסים נדחים, ברוטו	6,670	(328)	13	(4)	(3)	6,348	
הפרשה לנכס מס נדחה	(130)	29	-	-	-	(101)	
יתרת נכסי מיסים נדחים בניכוי הפרשה למיסים נדחים	6,540	(299)	13	(4)	(3)	6,247	
יתרות הניתנות לקיזוז[א]	(282)	-	-	-	-	(390)	
יתרת מיסים נדחים בניכוי הפרשה	6,258	-	-	-	-	5,857	
התחייבות מיסים נדחים							
בגין השקעות בחברות מוחזקות	(204)	(122)	1	-	-	(325)	12%
התאמת נכסים לא כספיים בני פחת	(140)	(1)	-	-	-	(141)	27%
אחרים מפריטים כספיים	(14)	-	14	-	-	-	25%
אחר מפריטים לא כספיים	(10)	-	-	-	-	(10)	18%
יתרת התחייבויות מיסים נדחים, ברוטו	(368)	(123)	15	-	-	(476)	
יתרות הניתנות לקיזוז[א]	(282)	-	-	-	-	(390)	
יתרת התחייבויות למיסים נדחים	(86)	-	-	-	-	(86)	
יתרת מיסים נדחים, נטו	6,172	(422)	28	(4)	(3)	5,771	

(א) יתרות המיסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ד. התנועה בנכסי והתחייבויות המיסים הנדחים מיוחסת לפרטים הבאים (המשך)

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	שינויים שנזקפו לרווח והפסד	שינויים שנזקפו לרווח כולל אחר	הפרשי תרגום על יתרות המיסים הנדחים	אחר	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	שיעור מס ממוצע 2020 באחוזים
	במיליוני ש"ח						
נכסי מיסים נדחים							
מהפרשה להפסדי אשראי	1,276	481	-	(5)	-	1,752	34%
מהפרשה לחופשה ולמענקים	234	(32)	-	(2)	-	200	32%
מעודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית	4,506	74	(122)	(1)	-	4,457	34%
מריבית שלא נזקפה להכנסות השנה	16	(2)	-	(1)	-	13	28%
זיכוי ממס והפסדים מועברים לצורך מס	156	2	-	-	-	158	18%
מניירות ערך	30	259	(275)	2	3	19	17%
רכוש קבוע וחכירות	2	1	-	-	-	3	20%
אחר מפריטים לא כספיים	1	(1)	-	-	-	-	-
אחרים מפריטים כספיים	69	-	-	(1)	-	68	17%
יתרת נכסי מיסים נדחים, ברוטו	6,290	782	(397)	(8)	3	6,670	
הפרשה לנכס מס נדחה	(124)	(6)	-	-	-	(130)	
יתרת נכס מיסים נדחים בניכוי הפרשה למיסים נדחים	6,166	776	(397)	(8)	3	6,540	
יתרות הניתנות לקיזוז[א]	(227)	-	-	-	-	(282)	
יתרת מיסים נדחים בניכוי הפרשה	5,939	-	-	-	-	6,258	
התחייבות מיסים נדחים							
בגין השקעות בחברות מוחזקות	(166)	(40)	2	-	-	(204)	12%
התאמת נכסים לא כספיים בני פחת	(131)	(10)	-	1	-	(140)	26%
אחרים מפריטים כספיים	(2)	3	(15)	-	-	(14)	29%
אחר מפריטים לא כספיים	(10)	-	-	-	-	(10)	17%
יתרת התחייבויות מיסים נדחים, ברוטו	(309)	(47)	(13)	1	-	(368)	
יתרות הניתנות לקיזוז[א]	(227)	-	-	-	-	(282)	
יתרת התחייבויות למיסים נדחים	(82)	-	-	-	-	(86)	
יתרת מיסים נדחים, נטו	5,857	729	(410)	(7)	3	6,172	

(א) יתרות המיסים הנדחים מוצגות במאזן המאוחד על פי סיווג היתרה נטו בספרי הבנק ובחברות המאוחדות.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ה. התחייבויות מיסים נדחים שלא הוכרו בגין הפרשים זמניים הקשורים להשקעות בחברות בנות מקומיות

בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים, הבנק לא הכיר בהתחייבות מס נדחה בגין הפרשים זמניים מסוימים הקשורים להשקעת הבנק בחברות בנות מקומיות, שהנה קבועה במהותה. הסכום האמור יהיה ממוסה רק בעת מכירה או פירוק של החברות הבנות.

ו. הפסדים מועברים וזיכויים לצרכי מס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021				
	נכסי מיסים נדחים	הפרשה לנכסי מיסים נדחים	נכסי מיסים נדחים, נטו	יתרת הפסד	שנת פקיעה ראשונה
	במיליוני ש"ח				
הפסדים לצרכי מס					
חברות בנות בישראל	**15**	**(15)**	**-**	**44**	**-**
חברות בנות בחו"ל	-	-	-	-	-
זיכויי מס					
הבנק	**114**	**(86)**	**28**	**-**	**-**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020				
	נכסי מיסים נדחים	הפרשה לנכסי מיסים נדחים	נכסי מיסים נדחים, נטו	יתרת הפסד	שנת פקיעה ראשונה
	במיליוני ש"ח				
הפסדים לצרכי מס					
חברות בנות בישראל	10	(10)	-	29	-
חברות בנות בחו"ל	7	(7)	-	22	-
זיכויי מס					
הבנק	141	(113)	28	-	-

ז.

המיסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על שיעורי המס ועל חוקי המס אשר נחקקו עד לסוף תקופת הדיווח. חוק נחשב כ"חוקק" רק עם פרסומו ברשומות.

ח.

בעקבות פרסום חוזר המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, אשראי והפרשה להפסדי אשראי הבנקים, ובכללם הבנק, הגיעו להסכמות עם רשות המיסים בנוגע להכרה בהפרשות להפסדי אשראי לצרכי מס. ההסכם נחתם בתאריך ה-19 במרס 2012, וחל לגבי חובות פגומים שנרשמו החל מיום 1 בינואר 2011 (ההסכם הקודם חל על חובות מסופקים שנרשמו עד 31 בדצמבר 2010). תוקף תחולתו של הסכם העקרונות הינו עד וכולל שנת המס 2022.

להלן עיקרי ההסכם:

חובות פגומים גדולים בבחינה פרטנית - ההפרשה מותרת לניכוי לצרכי מס בשנה בה נרשמה כהוצאה בדוחות הכספיים. בשנת המס בה הוקטנה יתרת ההפרשה בגין הפסדי אשראי (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילה"), יתווסף לחבות המס של הבנק "מס נוסף", בתוספת ריבית והפרשי הצמדה, אשר יביא לגביית המס שהיה נגבה אילו לא הייתה מוכרת מלכתחילה ההפרשה שהותרה בניכוי.
לעניין זה - "חוב גדול" הינו חוב של 1 מיליון ש"ח ומעלה, או סכום נמוך יותר על פי הודעת הבנק לפקיד השומה ובהתאם למאפייני הבנק.

חובות פגומים שאינם גדולים - ההוצאות בגין "מחיקות חשבונאיות" נטו (בקיזוז גביות באותה שנה) - מחציתן יותרו לצרכי מס בשנת המס הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה, ומחציתן יותרו בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה ההוצאה.

הפרשה קבוצתית - אינה מוכרת לצרכי מס.

ביאור 8 - הפרשה למיסים על הרווח (המשך)

ט. הסכם פשרה בין הבנק לבין פקיד השומה למפעלים גדולים מאוגוסט 1987, מסדיר תשלומי מס בישראל בגין רווחי חברות בנות של הבנק בחו"ל.

י. על פי הסדר עם שלטונות המס מיום 14 באפריל 2005, מיום 29 ביוני 2014 ומיום 30 בדצמבר 2018, רשאי הבנק לקזז סכומי מס בתנאים מסוימים במידה ושיעור המס הכולל על הכנסות הבנק בישראל יהיה גבוה משיעור המס החל על חברות בנות בחו"ל. הסכומים שטרם קוזזו מחבות המס ושבגינם לא נכלל במאזן חסכון במס בעתיד ליום 31 בדצמבר 2021 הינם כ-5 מיליון דולר (ליום 31 בדצמבר 2020 כ-13 מיליון דולר). סכום מס מקסימלי הניתן לקיזוז בשנה הינו בין 5 ל-8 מיליון דולר.

יא. ככלל, הבנק, בתיאום עם רשויות המס, ממוסה על בסיס עליית ערך של ניירות הערך וזאת בהתאם לדרך הצגתם של ניירות הערך בדוחות הכספיים של המוסדות הפיננסיים.

יב. שיעורי המס

המיסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים משנת 2018 ואילך:

- שיעור מס חברות 23.00%.
- שיעור מס רווח 17.00%.
- שיעור מס כולל 34.19%.

יתרות המיסים הנדחים חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך.

ביאור 9 - רווח למניה רגילה

א. רווח בסיסי המיוחס לבעלי מניות

חישוב הרווח הבסיסי למניה מתבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, באופן הבא:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
רווח בסיסי			
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק (במיליוני ש"ח)	**6,028**	2,102	3,522
ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות)			
יתרה לתחילת התקופה[א]	**1,452,896**	1,466,191	1,493,609
השפעה משוקללת של יחידות PSU, RSU שמומשו והנפקת מניות	-	163	414
השפעה משוקללת בגין רכישה עצמית של מניות	-	(10,582)	(9,956)
ממוצע משוקלל של מספר המניות	**1,452,896**	1,455,772	1,484,067
רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)	**4.15**	1.44	2.37

(א) יתרה לתחילת התקופה בניכוי רכישה עצמית של מניות עד למועד החתך.

ב. רווח מדולל למניה

חישוב הרווח המדולל למניה של הבנק מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות, באופן הבא:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
רווח מדולל			
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק (במיליוני ש"ח)	**6,028**	2,102	3,522
ממוצע משוקלל של מספר המניות (באלפי מניות)			
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב רווח בסיסי למניה	**1,452,896**	1,455,772	1,484,067
השפעה משוקללת של יחידות PSU, RSU שטרם מומשו	-	30	284
ממוצע משוקלל של מספר המניות בדילול מלא	**1,452,896**	1,455,802	1,484,351
רווח מדולל למניה (בשקלים חדשים)	**4.15**	1.44	2.37

ג. הון המניות

לימים 31 בדצמבר 2021 ו-31 בדצמבר 2020 הון המניות המונפק והנפרע בניכוי תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק במהלך השנים 2018-2020 הינו 1,452,896,006 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ.

ליום 31 בדצמבר 2019 הון המניות המונפק והנפרע בניכוי תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק במהלך שנת 2018 ו-2019 הינו 1,466,191,030 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ.

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת המס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021							
	רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה							
	התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום[א], נטו לאחר השפעת גידורים[ב]	רווחים (הפסדים) נטו בגין גידורי תזרים מזומנים	חלק הבנק ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות בגין הטבות לעובדים[ג]	סך הכל	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק
	במיליוני ש"ח							
יתרה ליום 1 בינואר 2019	(317)	(73)	-	(9)	(1,763)	(2,162)	(30)	(2,132)
שינוי נטו במהלך השנה	968	(126)	(2)	(4)	(2,208)	(1,372)	(17)	(1,355)
השפעה מצטברת בגין הישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב[ד]	(27)	-	-	-	-	(27)	-	(27)
מכירת מניות של חברה מאוחדת	-	-	-	-	23	23	4	19
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	624	(199)	(2)	(13)	(3,948)	(3,538)	(43)	(3,495)
שינוי נטו במהלך השנה	539	(96)	28	(3)	214	682	(21)	703
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	1,163	(295)	26	(16)	(3,734)	(2,856)	(64)	(2,792)
שינוי נטו במהלך השנה	**(289)**	**(48)**	**(26)**	**(10)**	**256**	**(117)**	**(32)**	**(85)**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021	**874**	**(343)**	**-**	**(26)**	**(3,478)**	**(2,973)**	**(96)**	**(2,877)**

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ב) הפסדים נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ג) ההתאמות בגין הטבות לעובדים הינן נטו מההתאמות בגין נכסי תכנית, לרבות השפעת המעבר לקופה משלמת בגין פורשים וכוללות תכניות פרישה מרצון שבוצעו.

(ד) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מכשירים פיננסיים (ASU 2016-01) ולרבות העדכונים המתייחסים אליהם. ראה ביאור 1.כד. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2019.

ביאור 10 - רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2021			2020			2019		
	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס
	במיליוני ש"ח								
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה:									
התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן:									
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	**(207)**	**70**	**(137)**	1,191	(404)	787	1,657	(565)	1,092
(רווחים) הפסדים בגין אגרות חוב זמינות למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד[א]	**(231)**	**79**	**(152)**	(377)	129	(248)	(189)	65	(124)
שינוי נטו במהלך השנה	**(438)**	**149**	**(289)**	814	(275)	539	1,468	(500)	968
התאמות מתרגום[ב]:									
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(95)**	**-**	**(95)**	(193)	-	(193)	(243)	-	(243)
גידורים[ג]	**71**	**(24)**	**47**	147	(50)	97	178	(61)	117
שינוי נטו במהלך השנה	**(24)**	**(24)**	**(48)**	(46)	(50)	(96)	(65)	(61)	(126)
רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור תזרים מזומנים	**(40)**	**14**	**(26)**	43	(15)	28	(3)	1	(2)
חלק הבנק ברווח (הפסד) כולל אחר של חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	**(11)**	**1**	**(10)**	(5)	2	(3)	(5)	1	(4)
הטבות לעובדים[ה]:									
רווח (הפסד) אקטוארי נטו השנה	**(101)**	**33**	**(68)**	(134)	39	(95)	(3,746)	1,276	(2,470)
(רווחים) הפסדים נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד[ד]	**493**	**(169)**	**324**	470	(161)	309	398	(136)	262
מכירת מניות של חברה מאוחדת	**-**	**-**	**-**	-	-	-	31	(8)	23
שינוי נטו במהלך השנה	**392**	**(136)**	**256**	336	(122)	214	(3,317)	1,132	(2,185)
סך הכל שינוי נטו במהלך השנה	**(121)**	**4**	**(117)**	1,142	(460)	682	(1,922)	573	(1,349)
בניכוי השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה									
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה	**(40)**	**8**	**(32)**	(17)	(4)	(21)	(2)	(11)	(13)
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק									
סך הכל השינוי נטו במהלך השנה	**(81)**	**(4)**	**(85)**	1,159	(456)	703	(1,920)	584	(1,336)

(א) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. ראה ביאור 3.

(ב) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

(ג) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

(ד) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הוצאות בגין פנסיה - הטבה מוגדרת והטבות אחרות לאחר סיום העסקה ללא עלות שירות. פירוט נוסף ראה בביאור 23.

(ה) התאמות בגין הטבות לעובדים כוללות את עלויות תכניות הפרישה מרצון שבוצעו.

ביאור 11 - מזומנים ופיקדונות בבנקים

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים	**183,844**	126,765
פיקדונות בבנקים מסחריים[א]	**13,558**	9,429
סך הכל[ב]	**197,402**	136,194
מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים	**194,225**	132,616

(א) בניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

(ב) מזה מזומנים משועבדים בסך 1,247 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 – 1,951 מיליון ש"ח).

הערה: בדבר שיעבודים ראה ביאור 27.

ביאור 12 - ניירות ערך

	31 בדצמבר									
	2021				2020					
	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן[א]	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב המוחזקות לפדיון[ג]:										
של ממשלת ישראל	**4,023**	**4,023**	**389**	**(2)**	**4,410**	3,919	3,919	557	(1)	4,475
מגובי משכנתאות (MBS)	**2,315**	**2,315**	**14**	**(38)**	**2,291**	2,265	2,265	40	(8)	2,297
של אחרים זרים	**1,693**	**1,693**	**63**	**(60)**	**1,696**	818	818	68	-	886
סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון	**8,031**	**8,031**	**466**	**(100)**	**8,397**	7,002	7,002	665	(9)	7,658

ראה הערות בעמוד 174.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

	31 בדצמבר								
	2021				2020				
			רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר				רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר		
	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים	הפסדים	שווי הוגן[א]	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים	הפסדים	שווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב זמינות למכירה[ה]:										
של ממשלת ישראל	**23,666**	**22,482**	**1,198**	**(14)**	**23,666**	34,821	33,592	1,233	(4)	34,821
של ממשלות זרות	**26,512**	**26,559**	**32**	**(79)**	**26,512**	19,893	19,794	112	(13)	19,893
של מוסדות פיננסיים בישראל	**54**	**48**	**6**	**-**	**54**	69	64	5	-	69
של מוסדות פיננסיים זרים	**8,302**	**8,192**	**123**	**(13)**	**8,302**	8,861	8,590	271	-	8,861
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**7,175**	**7,234**	**27**	**(86)**	**7,175**	6,996	6,932	87	(23)	6,996
של אחרים בישראל	**585**	**561**	**24**	**-**	**585**	220	209	11	-	220
של אחרים זרים	**5,136**	**5,017**	**158**	**(39)**	**5,136**	6,067	5,684	387	(4)	6,067
סך הכל אגרות חוב זמינות למכירה[ה]:	**71,430**	**70,093**	**1,568[ג]**	**(231)[ג]**	**71,430**	76,927	74,865	2,106[ג]	(44)[ג]	76,927

	31 בדצמבר								
	2021				2020				
	הערך במאזן	עלות	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן[א]	הערך במאזן	עלות	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח									
השקעה במניות וקרנות שאינן למסחר:										
מניות וקרנות	**4,344**	**4,058**	**377**	**(91)**	**4,344**	4,335	4,148	230	(43)	4,335
מזה: מניות וקרנות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין[ב]	**1,743**	**1,743**	**-**	**-**	**1,743**	1,566	1,566	-	-	1,566
סך כל מניות וקרנות שאינם למסחר	**4,344**	**4,058**	**377[ד]**	**(91)[ד]**	**4,344**	4,335	4,148	230[ד]	(43)[ד]	4,335
סך כל ניירות ערך שאינן למסחר	**83,805**	**82,182**	**2,411**	**(422)**	**84,171**	88,264	86,015	3,001	(96)	88,920

ראה הערות בעמוד 174.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

	31 בדצמבר								
	2021				2020				
	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות- עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הערך במאזן	שווי הוגן[א]	עלות מופחתת (במניות- עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח									
ניירות ערך למסחר:										
אגרות חוב -										
של ממשלת ישראל	**2,591**	**2,589**	**4**	**(2)**	3,144	**2,591**	3,135	9	-	3,144
של ממשלות זרות	**-**	**-**	**-**	**-**	223	**-**	192	31	-	223
של מוסדות פיננסיים בישראל	**288**	**284**	**4**	**-**	323	**288**	319	4	-	323
של מוסדות פיננסיים זרים	**27**	**27**	**-**	**-**	98	**27**	96	3	(1)	98
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**42**	**44**	**-**	**(2)**	80	**42**	85	-	(5)	80
של אחרים בישראל	**106**	**103**	**3**	**-**	58	**106**	56	2	-	58
של אחרים זרים	**53**	**51**	**2**	**-**	46	**53**	43	3	-	46
סך הכל אגרות חוב	**3,107**	**3,098**	**13**	**(4)**	3,972	**3,107**	3,926	52	(6)	3,972
מניות וקרנות	**15**	**16**	**-**	**(1)**	61	**15**	55	7	(1)	61
סך כל ניירות הערך למסחר	**3,122**	**3,114**	**13**[ד]	**(5)**[ד]	4,033	**3,122**	3,981	59[ד]	(7)[ד]	4,033
סך כל ניירות הערך[ה]	**86,927**	**85,296**	**2,424**	**(427)**	92,297	**87,293**	89,996	3,060	(103)	92,953

הערות:

(א) נתוני שווי הוגן מבוססים לרוב על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים.

(ב) מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות בניכוי ירידת ערך, מותאמת מעלה או מטה למחירים נצפים בעסקאות דומות או זהות של אותו מנפיק.

(ג) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר למעט ניירות ערך שיועדו כמגודרים בגידור שווי הוגן.

(ד) נזקפו לדוח רווח והפסד.

(ה) לא היו אג"ח פגומות ב-31 בדצמבר 2021 וב-31 בדצמבר 2020.

(ו) סך של 9.1 מיליארד ש"ח מתוך סך הכל ניירות ערך במט"ח הינם Supernationals, Sovereign and Agencies (SSA) (31 בדצמבר 2020 - 9.0 מיליארד ש"ח).

(ז) ביום 1 במרס 2021 סווגה חברת הבת בארה"ב יתרה של כ-750 מיליון ש"ח (כ-225 מיליון דולר) מתיק אגרות חוב זמינות למכירה לתיק אגרות חוב מוחזקות לפדיון.

הערות כלליות:

ניירות ערך שהושאלו בסך 25 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 95 מיליון ש"ח) מוצגים במסגרת סעיף אשראי לציבור.

ניירות ערך ששועבדו הסתכמו בסך 21,206 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 14,419 מיליון ש"ח).

לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות חוב ובמניות ובקרנות נאמנות ראה ביאורים 2 ו-3.

ההבחנה בין אג"ח של ישראל ובין אג"ח של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות שהנפיקה את נייר הערך.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין עלות מופחתת והפסדים שטרם הוכרו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות חוב מוחזקות לפדיון הנמצאים בפוזיציית הפסד שטרם הוכר

	31 בדצמבר 2021								
	פחות מ-12 חודשים[א]				12 חודשים ומעלה[ב]				
		הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן				הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן			
	עלות מופחתת	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל	עלות מופחתת	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב										
של ממשלת ישראל	**156**	**-**[ו]	**-**	**-**	**-**	**31**	**2**	**-**	**-**	**2**
מגובי משכנתאות (MBS)	**1,724**	**32**	**-**	**-**	**32**	**65**	**6**	**-**	**-**	**6**
של אחרים זרים	**926**	**60**	**-**	**-**	**60**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון	**2,806**	**92**	**-**	**-**	**92**	**96**	**8**	**-**	**-**	**8**

	31 בדצמבר 2020								
	פחות מ-12 חודשים[א]				12 חודשים ומעלה[ב]				
		הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן				הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן			
	עלות מופחתת	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל	עלות מופחתת	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב										
של ממשלת ישראל	31	1	-	-	1	-	-	-	-	-
מגובי משכנתאות (MBS)	252	5	-	-	5	117	3	-	-	3
של אחרים זרים	273	-[ו]	-	-	-	-	-	-	-	-
סך כל אגרות החוב המוחזקות לפדיון	556	6	-	-	6	117	3	-	-	3

(א) השקעות שהיו בפוזיציית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
(ב) השקעות שהיו בפוזיציית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.
(ג) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה עד 20% מהעלות המופחתת שלהן.
(ד) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 20% ועד 35% מהעלות המופחתת שלהן.
(ה) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 35% מהעלות המופחתת שלהן.
(ו) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף בגין שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של אגרות חוב זמינות למכירה הנמצאות בפוזיציית הפסד שטרם מומש

	31 בדצמבר 2021								
	פחות מ-12 חודשים[א]				12 חודשים ומעלה[ב]				
		הפסדים שטרם מומשו[ז]				הפסדים שטרם מומשו[ז]			
	שווי הוגן	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל	שווי הוגן	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב										
של ממשלת ישראל	**1,146**	**14**	-	-	**14**	-	-	-	-	-
של ממשלות זרות	**13,665**	**78**	-	-	**78**	**26**	**1**	-	-	**1**
של מוסדות פיננסיים זרים	**2,256**	**13**	-	-	**13**	-	-	-	-	-
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**3,485**	**55**	-	-	**55**	**1,040**	**31**	-	-	**31**
של אחרים בישראל	**42**	-[ו]	-	-	-	-	-	-	-	-
של אחרים זרים	**1,656**	**29**	-	-	**29**	**195**	**10**	-	-	**10**
סך כל אגרות חוב הזמינות למכירה	**22,250**	**189**	-	-	**189**	**1,261**	**42**	-	-	**42**

	31 בדצמבר 2020								
	פחות מ-12 חודשים[א]				12 חודשים ומעלה[ב]				
		הפסדים שטרם מומשו[ז]				הפסדים שטרם מומשו[ז]			
	שווי הוגן	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל	שווי הוגן	0-20%[ג]	20%-35%[ד]	מעל 35%[ה]	סך הכל
	במיליוני ש"ח									
אגרות חוב										
של ממשלת ישראל	1,490	4	-	-	4	-	-	-	-	-
של ממשלות זרות	4,073	13	-	-	13	-	-	-	-	-
של מוסדות פיננסיים זרים	363	-[ו]	-	-	-	-	-	-	-	-
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	926	10	-	-	10	1,018	13	-	-	13
של אחרים בישראל	5	-[ו]	-	-	-	-	-	-	-	-
של אחרים זרים	568	4	-	-	4	-	-	-	-	-
סך כל אגרות חוב הזמינות למכירה	7,425	31	-	-	31	1,018	13	-	-	13

(א) השקעות שהיו בפוזיציית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
(ב) השקעות שהיו בפוזיציית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.
(ג) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה עד 20% מהעלות המופחתת שלהן.
(ד) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 20% ועד 35% מהעלות המופחתת שלהן.
(ה) השקעות שההפסד שטרם מומש בגינן מהווה מעל 35% מהעלות המופחתת שלהן.
(ו) הפסדים נמוכים מ-1 מיליון ש"ח.
(ז) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת מס.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי אגרות חוב זמינות למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים הנמצאים בפוזיציית הפסד שטרם מומשו

	31 בדצמבר 2021					
	פחות מ-12 חודשים[ב]		12 חודשים ומעלה[ג]		סך הכל	
	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח					
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)	**2,486**	**(35)**	**34**	**(2)**	**2,520**	**(37)**
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO, REMIC ו-STRIPPED MBS)	**609**	**(19)**	**373**	**(16)**	**982**	**(35)**
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)	**390**	**(1)**	**633**	**(13)**	**1,023**	**(14)**
סך הכל	**3,485**	**(55)**	**1,040**	**(31)**	**4,525**	**(86)**

	31 בדצמבר 2020					
	פחות מ-12 חודשים[ב]		12 חודשים ומעלה[ג]		סך הכל	
	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]
	במיליוני ש"ח					
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)	108	(1)	40	(1)	148	(2)
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO, REMIC ו-STRIPPED MBS)	576	(7)	77	(2)	653	(9)
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)	242	(2)	901	(10)	1,143	(12)
סך הכל	926	(10)	1,018	(13)	1,944	(23)

(א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת מס.
(ב) השקעות שהיו בפוזיציית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך פחות מ-12 חודשים.
(ג) השקעות שהיו בפוזיציית הפסד שטרם מומש מתמשכת במשך 12 חודשים ומעלה.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי אגרות חוב לפדיון מגובי משכנתאות

	31 בדצמבר							
	2021			2020				
	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן
	במיליוני ש"ח							
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)								
אגרות חוב לפדיון מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)	**2,274**	**14**	**(34)**	**2,254**	2,102	40	(4)	2,138
מזה: ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של GNMA	**1,343**	**8**	**(19)**	**1,332**	1,114	19	(4)	1,129
ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC	**931**	**6**	**(15)**	**922**	988	21	-	1,009
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)	**41**	**-**	**(4)**	**37**	163	-	(4)	159
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC או GNMA, או בערבותם	**41**	**-**	**(4)**	**37**	163	-	(4)	159
סך הכל אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)	**2,315**	**14**	**(38)**	**2,291**	2,265	40	(8)	2,297
סך כל אגרות חוב לפדיון מגובי משכנתאות	**2,315**	**14**	**(38)**	**2,291**	2,265	40	(8)	2,297

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי אגרות חוב זמינות למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

	31 בדצמבר							
	2021			2020				
		רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר[א]				רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר[א]		
	עלות מופחתת	רווחים	הפסדים	שווי הוגן	עלות מופחתת	רווחים	הפסדים	שווי הוגן
	במיליוני ש"ח							
אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)								
אגרות חוב מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)	**3,093**	**8**	**(37)**	**3,064**	2,513	36	(2)	2,547
מזה: אגרות חוב שקיימת לגביהם ערבות של GNMA	**1,458**	**2**	**(19)**	**1,441**	735	9	(1)	743
אגרות חוב שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC	**1,635**	**6**	**(18)**	**1,623**	1,778	27	(1)	1,804
אגרות חוב מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)	**2,033**	**12**	**(35)**	**2,010**	2,494	41	(9)	2,526
מזה: אגרות חוב שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, או GNMA, או בערבותם	**1,683**	**10**	**(33)**	**1,660**	2,159	33	(8)	2,184
סך הכל אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS)	**5,126**	**20**	**(72)**	**5,074**	5,007	77	(11)	5,073
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS)	**2,108**	**7**	**(14)**	**2,101**	1,925	10	(12)	1,923
מזה: אשראי שאינו לאנשים פרטיים - אגרות חוב מסוג CLO	**1,757**	**6**	**(2)**	**1,761**	1,509	9	(5)	1,513
אשראי שאינו לאנשים פרטיים - ניירות ערך שקיימת לגביהם ערבות של SBA	**250**	**-**	**(12)**	**238**	330	-	(7)	323
סך כל אגרות חוב זמינות למכירה מגובי משכנתאות ומגובי נכסים	**7,234**	**27**	**(86)**	**7,175**	6,932	87	(23)	6,996

(א) סכומים שנזקפו לקרן ההון כחלק מרווח כולל אחר נטו לאחר השפעת המס.

ביאור 12 - ניירות ערך (המשך)

פירוט נוסף לגבי ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים

	31 בדצמבר							
	2021			2020				
	עלות מופחתת	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	עלות מופחתת	שווי הוגן	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן[א]	שווי הוגן
	במיליוני ש"ח							
ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)								
ניירות ערך מסוג העבר באמצעות (Pass through securities)	**2**	**-**	**-**	2	**2**	-	-	2
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA ועל ידי FHLMC	**2**	**-**	**-**	2	**2**	-	-	2
ניירות ערך מגובי משכנתאות אחרים (כולל CMO ו-STRIPPED MBS)	**25**	**-**	**(1)**	37	**24**	-	(3)	34
מזה: ניירות ערך שהונפקו על ידי FNMA, FHLMC, או GNMA, או בערבותם	**-**	**-**	**-**	36	**-**	-	(3)	33
סך הכל ניירות ערך מגובי משכנתאות (MBS)	**27**	**-**	**(1)**	39	**26**	-	(3)	36
סך הכל ניירות ערך מגובי נכסים (ABS)	**17**	**-**	**(1)**	46	**16**	-	(2)	44
סך כל ניירות ערך למסחר מגובי משכנתאות ומגובי נכסים	**44**	**-**	**(2)**	85	**42**	-	(5)	80

(א) רווחים (הפסדים) שנזקפו לדוח רווח והפסד.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות[א], אשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי

	31 בדצמבר 2021				
	אשראי לציבור				
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	172,551	-	914	173,465	15,554	189,019
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	43,157	103,688	27,081	173,926	1,708	175,634
[1]מזה: לפי עומק פיגור	466 [ג]	103,610	-	104,076	-	104,076
סך הכל חובות[א][2]	215,708	103,688	27,995	347,391	17,262	364,653
[2]מזה:						
חובות בארגון מחדש	1,918	-	351	2,269	-	2,269
חובות פגומים אחרים	640	20	20	680	-[ד]	680
סך הכל חובות פגומים	2,558	20	371	2,949	-	2,949
חובות בפיגור 90 ימים או יותר	284	609	48	941	-	941
חובות בעייתיים אחרים	2,332	-	219	2,551	-	2,551
סך הכל חובות בעייתיים	5,174	629	638	6,441	-	6,441
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	2,641	-	295	2,936	3	2,939
שנבדקו על בסיס קבוצתי[3]	671	489	416	1,576	-	1,576
[3]מזה: לפי עומק פיגור	1	489 [ב]	-	490	-	490
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי[4]	3,312	489	711	4,512	3	4,515
[4]מזה: בגין חובות פגומים	703	5	234	942	-[ד]	942

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 360 מיליון ש"ח.
(ג) יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
(ד) יתרה נמוכה מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות[א], אשראי לציבור ויתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

	31 בדצמבר 2020				
	אשראי לציבור				
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	143,317	24	786	144,127	10,879	155,006
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	40,741	90,365	25,398	156,504	158	156,662
[1]מזה: לפי עומק פיגור	624 [ג]	90,237	-	90,861	-	90,861
סך הכל חובות[א][2]	184,058	90,389	26,184	300,631	11,037	311,668
[2]מזה:						
חובות בארגון מחדש	2,324	-	317	2,641	-	2,641
חובות פגומים אחרים	1,308	50	20	1,378	15	1,393
סך הכל חובות פגומים	3,632	50	337	4,019	15	4,034
חובות בפיגור 90 ימים או יותר	56	720	38	814	-	814
חובות בעייתיים אחרים	3,525	2	266	3,793	-	3,793
סך הכל חובות בעייתיים	7,213	772	641	8,626	15	8,641
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	3,135 [ה]	1	228	3,364	3	3,367
שנבדקו על בסיס קבוצתי[3]	747 [ה]	635	544	1,926	-	1,926
[3]מזה: לפי עומק פיגור	-[ד]	634 [ב]	-	634	-	634
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי[4]	3,882	636	772	5,290	3	5,293
[4]מזה: בגין חובות פגומים	911 [ה]	7	212	1,130	-[ד]	1,130

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 460 מיליון ש"ח.
(ג) כולל יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
(ד) יתרה נמוכה מ-1 מיליון ש"ח.
(ה) סווג מחדש.

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021				
	הפרשה להפסדי אשראי				
	אשראי לציבור				
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	**4,284**	**636**	**792**	**5,712**	**3**	**5,715**
הכנסות בגין הפסדי אשראי	**(622)**	**(145)**	**(45)**	**(812)**	**-**	**(812)**
מחיקות חשבונאיות	**(472)**	**(6)**	**(279)**	**(757)**	**-**	**(757)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**584**	**4**	**259**	**847**	**-**	**847**
מחיקות חשבונאיות נטו	**112**	**(2)**	**(20)**	**90**	**-**	**90**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(9)**	**-**	**-**	**(9)**	**-**	**(9)**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	**3,765**	**489**	**727**	**4,981**	**3**	**4,984**
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	**453**	**-**	**16**	**469**	**-**	**469**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020				
	הפרשה להפסדי אשראי				
	אשראי לציבור				
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	2,590	467	657	3,714	2	3,716
הוצאות בגין הפסדי אשראי	2,105	175	271	2,551	1	2,552
מחיקות חשבונאיות	(816)	(6)	(383)	(1,205)	-	(1,205)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	429	-	247	676	-	676
מחיקות חשבונאיות נטו	(387)	(6)	(136)	(529)	-	(529)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(24)	-	-	(24)	-	(24)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	4,284	636	792	5,712	3	5,715
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	402	-	20	422	-	422

ביאור 13 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019				
	הפרשה להפסדי אשראי				
	אשראי לציבור				
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	2,700	479	634	3,813	3	3,816
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	454	22	134	610	(1)	609
מחיקות חשבונאיות	(967)	(29)	(385)	(1,381)	-	(1,381)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	439	-	275	714	-	714
מחיקות חשבונאיות נטו	(528)	(29)	(110)	(667)	-	(667)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(16)	-	-	(16)	-	(16)
מימוש השקעה בחברת בת שאוחדה בעבר	(20)	(5)	(1)	(26)	-	(26)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	2,590	467	657	3,714	2	3,716
[1] מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	366	-	20	386	-	386

ביאור 14 - אשראי לממשלות

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
אשראי לממשלה	**205**	9
אשראי לממשלות זרות	**735**	623
סך כל האשראי לממשלות	**940**	632

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה

א. הרכב של חברות כלולות

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	חברות כלולות	
	במיליוני ש"ח	
סך כל השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני (לרבות מוניטין)	**1,113**	795
מזה - רווחים שנצברו ממועד הרכישה	**38**	152
סעיפים שנצברו בהון ממועד הרכישה:		
התאמות בגין חברות כלולות	**(34)**	(23)
פרטים בדבר מוניטין:		
הסכום המקורי, נטו	**226** (א)	197 (א)
יתרה להפחתה	**164**	135

(א) ייחוס תמורת הרכישה לנכסים ולהתחייבויות הנרכשים על ידי חברת הבת מסתיים לאחר מועד הדיווח.

פרטים לגבי ערך בספרים ושווי השוק של השקעות סחירות

	31 בדצמבר			
	2021		2020	
	ערך בספרים	שווי שוק	ערך בספרים	שווי שוק
	במיליוני ש"ח			
טראלייט בע"מ	**132**	**83**	-	-
סאנפלאואר השקעות מתחדשות בע"מ	**68**	**58**	**-**	**-**
סך הכל	**200**	**141**	**-**	**-**

ב. חלק הקבוצה ברווחים או בהפסדים של חברות כלולות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
חלק הקבוצה ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות	**102**	(19)	(19)
הפרשה למיסים נדחים	**(1)**	6	4
חלק הקבוצה ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת מס	**101**	(13)	(15)

ביאור 15 - השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ג. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

חברות בת מאוחדות[א]

שם החברה	פרטים על החברה	31 בדצמבר			
		2021	2020	**2021**	2020
		באחוזים		חלק בהון המקנה זכות לקבלת רווחים	
				חלק בזכויות בהצבעה	
בישראל					
לאומי פרטנרס בע"מ[ג]	שירותים עסקיים ופיננסיים	**100.0**	100.0	**100.0**	100.0
לאומי-טק בע"מ[ד]	ליווי פיננסי לחברות היי-טק	**99.8**	99.8	**99.8**	99.8
לאומי שירותי שוק ההון בע"מ	שרותי תפעול קופות גמל וקרנות נאמנות	**100.0**	100.0	**100.0**	100.0
בחוץ לארץ					
בנק לאומי לישראל קורפוריישן[ה]	חברת החזקות - רשומה בארה"ב	**84.7**	84.7	**84.7**	84.7
בנק לאומי ארה"ב[ה]	עסקי בנק כללי - רשומה בארה"ב	**84.6**	84.6	**84.6**	84.6
בנק לאומי בריטניה פי.אל.סי[ו]	עסקי בנק כללי - רשומה בבריטניה	**100.0**	100.0	**100.0**	100.0
לאומי רי לימיטד	ביטוח - רשומה באיי התעלה	**100.0**	100.0	**100.0**	100.0

(א) הנתונים לגבי החברות המאוחדות משקפים את השקעת הבנק בהן בניכוי השקעות כל חברה בחברות אחרות בקבוצת הבנק, ואת חלק הבנק בתוצאות פעולותיהן בניכוי חלקה של כל חברה בתוצאות הפעולות של חברות אחרות בקבוצת הבנק בגין ההשקעות האמורות.

(ב) השקעות הוניות אחרות כוללות שטרי הון.

(ג) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 190 מיליון ש"ח (2020 - 190 מיליון ש"ח).

(ד) חלק הבנק בקרן הון בגין הטבה בהלוואות בעלי שליטה 82 מיליון ש"ח (2020 - 82 מיליון ש"ח).

(ה) בנק לאומי ארה"ב ובנק לאומי לישראל קורפוריישן הינן חברות שמטבע הפעילות שלהן שונה מהשקל. ראה ביאור ד.1.
לפרטים נוספים לגבי הסכם המיזוג עם Valley ראה ביאור ז.36.

(ו) לפרטים נוספים לגבי שינוי ארגוני בבנק לאומי בריטניה ראה ביאור י.36.

2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
השקעה במניות לפי שווי מאזני		השקעות הוניות אחרות[ב]		תרומה לרווח (הפסד) הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		רווח (הפסד) כולל אחר		ערבויות עבור החברה לטובת גופים שמחוץ לקבוצה	
במיליוני ש"ח									
4,293	3,587	**224**	222	**712**	100	**(6)**	2	**971**	696
1,031	1,024	**–**	–	**4**	3	**3**	2	**–**	–
38	33	**–**	–	**5**	3	**–**	–	**–**	–
73	82	**–**	–	**(9)**	(2)	**–**	(5)	**–**	–
2,270	2,219	**–**	–	**221**	113	**(170)**	(114)	**–**	–
963	920	**225**	235	**30**	(85)	**13**	(14)	**–**	–
60	50	**–**	–	**10**	(1)	**–**	–	**159**	–

ביאור 16 - בניינים וציוד

א. הרכב

	בניינים ומקרקעין[א]	ציוד, ריהוט וכלי רכב	עלויות תוכנה[ב]	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
עלות נכסים				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	2,948	3,513	3,857	10,318
תוספות	64	104	426	594
גריעות	(21)	(82)	(90)	(193)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(22)	(14)	(16)	(52)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	2,969	3,521	4,177	10,667
תוספות	**45**	**79**	**419**	**543**
גריעות	**(127)**	**(74)**	**(72)**	**(273)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(9)**	**(6)**	**(7)**	**(22)**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021	**2,878**	**3,520**	**4,517**	**10,915**
פחת והפסדים מירידת ערך				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2019	1,599	2,699	2,977	7,275
פחת לשנה	63	118	497	678
גריעות	(16)	(80)	(79)	(175)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(16)	(15)	(12)	(43)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020	1,630	2,722	3,383	7,735
פחת לשנה	**56**	**115**	**523**	**694**
גריעות	**(76)**	**(70)**	**(67)**	**(213)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(8)**	**(7)**	**(6)**	**(21)**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021	**1,602**	**2,760**	**3,833**	**8,195**
הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2019	1,349	814	880	3,043
הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2020	1,339	799	794	2,932
הערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2021	**1,276**	**760**	**684**	**2,720**

(א) לרבות התקנות ושיפורים במושכר.

(ב) לרבות הוצאות שהוונו בקשר לפיתוח עלויות תוכנה לשימוש עצמי אשר הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2021 בסך 575 מיליון ש"ח (2020 - 581 מיליון ש"ח).

ב. שיעור הפחת הממוצע

	31 בדצמבר	
	2021	2020
בניינים ומקרקעין	**2.26%**	2.35%
ציוד, ריהוט וכלי רכב	**13.19%**	12.78%
עלויות תוכנה	**26.16%**	22.84%

ביאור 16 - בניינים וציוד (המשך)

ג. בניינים ומקרקעין שאינם בשימוש הקבוצה, בעיקר בניינים מושכרים, כלולים במאזן בסך 20 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 32 מיליון ש"ח).

ד. נכסים בסך 44 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 49 מיליון ש"ח), טרם נרשמו על שם הבנק בלשכת רישום מקרקעין. הסיבות העיקריות לאי רישומם הינן העדר הסדר רישום מקרקעין באור ("פרצלציה") ואי רישום פרויקט כבית משותף על ידי הקבלן/היזם.

ה. היתרה המאזנית של בניינים וציוד העומדים למכירה הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2021 בסך 13 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - בסך 61 מיליון ש"ח). לא צפוי הפסד ממימוש בניינים וציוד העומדים למכירה, מעבר להפרשות שנעשו בגינם.

ו. היתרה המאזנית של רכוש קבוע בשלבי הקמה הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2021 בסך 16 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 143 מיליון ש"ח).

ז. סעיף בניינים וציוד כולל שיפורים וזכויות שכירות, לרבות תשלומים על חשבון חלק מהבניינים על קרקע חכורה.

ח. מידע בגין חכירות

1. הוצאות בגין חכירות

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
הוצאות בגין חכירות תפעוליות	**149**	169
הוצאות בגין חכירות לטווח קצר	**1**	1
הוצאות בגין תשלומי חכירה משתנים	**1**	2
סך הכל הוצאות בגין חכירות	**151**	172

2. מידע נוסף על חכירות

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
מזומנים ששולמו בגין יתרות שנכללו במדידה של התחייבויות בגין חכירות:		
תזרים מזומנים בגין פעילות שוטפת בגין חכירות תפעוליות	**143**	170
נכסי זכות שימוש שהוכרו בגין חכירות תפעוליות חדשות	**81**	42
יתרת תקופה משוקללת ממוצעת (בשנים):		
בגין חכירות תפעוליות	**4.1**	4.5
ריבית היוון משוקללת ממוצעת (באחוזים):		
בגין חכירות תפעוליות	**1.00**	1.00

ביאור 16 - בניינים וציוד (המשך)

3. תזרימי מזומנים לא מהוונים והתחייבויות בגין חכירות תפעוליות לפי תקופות פירעון

	31 בדצמבר			
	2021		2020	
	תזרימי מזומנים לא מהוונים	התחייבות בגין חכירה	תזרימי מזומנים לא מהוונים	התחייבות בגין חכירה
עד שנה	**146**	**146**	150	148
מעל שנה עד שנתיים	**112**	**109**	126	124
מעל שנתיים עד 3 שנים	**88**	**86**	96	94
מעל 3 שנים עד 4 שנים	**79**	**76**	84	81
מעל 4 שנים עד 5 שנים	**71**	**68**	80	77
מעל 5 שנים	**344**	**317**	443	407
סך הכל	**840**	**802**	979	931

ביאור 17 - מוניטין

	סך הכל מוניטין[א]
	במיליוני ש"ח
עלות	
ליום 31 בדצמבר 2019	16
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(1)
ליום 31 בדצמבר 2020	15
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(1)**
ליום 31 בדצמבר 2021	**14**
הפחתות והפסדים מירידת ערך	
ליום 31 בדצמבר 2019	-
הפחתה לשנה	-
ליום 31 בדצמבר 2020	-
הפחתה לשנה	**-**
ליום 31 בדצמבר 2021	**-**
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2021	**14**
הערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר 2019	16
ליום 31 בדצמבר 2020	15
ליום 31 בדצמבר 2021	**14**

(א) מוניטין לפי מגזרי פעילות פיקוחיים ולפי גישת הנהלה מיוחסת לפעילות חול.

ביאור 18 - נכסים אחרים

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
מיסים נדחים לקבל, נטו - ראה ביאור 8(ד)	**5,857**	6,258
עודף מקדמות ששולמו למס הכנסה על העתודות השוטפות	**35**	42
קופה מרכזית לתשלום פיצויים	**202**	110
נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו	**9**	6
יתרת הוצאות הנפקה להפחתה של אגרות חוב, שטרי התחייבויות וכתבי התחייבות נדחים	**52**	51
נכסים בגין פעילות במסלקת מעוף[א]	**18**	37
שווי פוליסת ביטוח בשלוחה בחו"ל	**393**	369
הוצאות מראש	**194**	202
הכנסות לקבל	**189**	169
חייבים אחרים ויתרות חובה	**239**	1,385
נכסי זכות שימוש בגין חכירה תפעולית[ב]	**797**	929
סך כל הנכסים האחרים	**7,985**	9,558

(א) מוצג בשווי הוגן.

(ב) החל מיום 1 בינואר 2020 בעקבות יישום נושא 842 בקודיפיקציה בדבר חכירות, הוכר לראשונה נכס זכות שימוש בגובה ההתחייבות בגין החכירה בתוספת עלויות ראשוניות ותשלומי חכירה מראש ובניכוי תמריצים שהתקבלו. למידע בגין חכירות ראה ביאור 1.יד.

ביאור 19 - פיקדונות הציבור

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
בישראל		
לפי דרישה		
אינם נושאים ריבית	**161,327**	116,042
נושאים ריבית	**210,393**	176,276
סך הכל לפי דרישה	**371,720**	292,318
לזמן קצוב	**140,596**	132,325
סך כל פיקדונות בישראל[1]	**512,316**	424,643
מחוץ לישראל		
לפי דרישה		
אינם נושאים ריבית	**14,737**	11,363
נושאים ריבית	**6,677**	6,713
סך הכל לפי דרישה	**21,414**	18,076
לזמן קצוב	**3,539**	4,312
סך כל פיקדונות מחוץ לישראל	**24,953**	22,388
סך כל פיקדונות הציבור	**537,269**	447,031
[1]מזה:		
פיקדונות של אנשים פרטיים	**146,235**	147,228
פיקדונות של גופים מוסדיים	**127,883**	80,499
פיקדונות של תאגידים ואחרים	**238,198**	196,916

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

	31 בדצמבר	
	2021	2020
תקרת הפיקדון	במיליוני ש"ח	
עד 1	**120,656**	117,472
מעל 1 ועד 10	**111,186**	108,612
מעל 10 ועד 100	**86,924**	77,759
מעל 100 ועד 500	**65,715**	54,650
מעל 500	**152,788**	88,538
סך הכל	**537,269**	447,031

ביאור 20 - פיקדונות מבנקים

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
בישראל		
בנקים מסחריים:		
פיקדונות לפי דרישה	**7,152**	5,744
פיקדונות לזמן קצוב	**477**	-
קיבולים	**531**	331
בנקים מרכזיים:		
פיקדונות לפי דרישה	**216**	135
פיקדונות לזמן קצוב	**16,902**	8,777
מחוץ לישראל		
בנקים מסחריים:		
פיקדונות לפי דרישה	**6**	2
פיקדונות לזמן קצוב	**-**	89
קיבולים	**39**	15
בנקים מרכזיים:		
פיקדונות לפי דרישה	**47**	50
פיקדונות לזמן קצוב	**-**	-
סך כל פיקדונות מבנקים	**25,370**	15,143

ביאור 21 - אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים[א]

	משך חיים ממוצע[ב]	שעור תשואה פנימי[ג]	31 בדצמבר	
			2021	2020
	שנים	באחוזים	במיליוני ש"ח	
אגרות חוב, כתבי התחייבות ושטרי הון במטבע ישראלי שאינם ניתנים להמרה:				
במטבע ישראלי לא צמוד	**2.1**	**2.4**	**2,877**	3,688
צמודות למדד המחירים לצרכן	**4.0**	**0.4**	**6,528**	5,719
סך הכל[1]			**9,405**	9,407
[1]מזה: רשומים למסחר	**-**	**-**	**8,834**	8,847
כתבי התחייבות ניתנים להמרה:				
במטבע ישראלי לא צמוד	**-**	**-**	**-**	926
צמודות למדד המחירים לצרכן	**2.9** [ד]	**2.2**	**3,659**	3,525
בדולרים של ארה"ב	**3.8** [ד]	**3.3**	**2,364**	2,445
סך כל אגרות החוב, שטרי ההתחייבות וכתבי ההתחייבות הנדחים			**15,428**	16,303
מזה כתבי ההתחייבות נדחים הנכללים בהון רובד 2[ה]			**6,072**	8,438

(א) יתרת הנכיון בקיזוז הפרמיה על אגרות חוב ועל כתבי התחייבות נדחים שטרם נזקפה לדוח רווח והפסד קוזזה מאגרות החוב.

(ב) משך חיים ממוצע, הינו ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהווין לפי שיעור התשואה הפנימי.

(ג) שיעור תשואה פנימי, הינו שיעור ריבית המנכה את תזרים התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.

(ד) משך חיים ממוצע למועד שינוי הריבית מבוסס על חישוב משך חיים ממוצע אפקטיבי כפי שמחושב לצורך החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית. בכתבי התחייבות נדחים, בצמודים למדד (0.6) שנים, בדולר ארה"ב 3.65 שנים (ליום 31 בדצמבר 2020 - לא צמודים 0.1 שנים, צמודים למדד 3.5 שנים, בדולר ארה"ב 4.5 שנים).

(ה) הון רובד 2 בהתאם להוראות המעבר של באזל 3.

הערה:
למידע נוסף ראה ביאור 25א.

ביאור 22 - התחייבויות אחרות

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
עתודה למיסים נדחים, נטו - ראה ביאור 8(ד)	**86**	86
עודף עתודות שוטפות למס הכנסה על מקדמות ששולמו	**1,178**	1,271
עודף התחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי התכנית - ראה ביאור 23(ח)	**11,470**	11,546
הכנסות מראש	**403**	339
זכאים בגין פעילויות בכרטיסי אשראי	**987**	4,274
הוצאות לשלם בגין שכר והוצאות נלוות	**876**	545
שווי שוק של ניירות ערך שנמכרו בחסר	**441**	220
הפרשה להפסדי אשראי בגין סעיפים חוץ מאזניים	**469**	422
הוצאות לשלם	**276**	260
הפרשות אחרות בגין זכויות עובדים	**429**	428
הפרשה לחופשה	**227**	232
חופשת יובל צבורה	**30**	36
התחייבויות בגין פעילות במסלקת המעוף[א]	**18**	37
זכאים אחרים ויתרות זכות	**510**	708
התחייבויות בגין חכירות תפעוליות[ב]	**802**	931
סך כל ההתחייבויות האחרות	**18,202**	21,335

(א) מוצג בשווי הוגן.

(ב) החל מיום 1 בינואר 2020 בעקבות יישום נושא 842 בקודיפיקציה בדבר חכירות, הוכרה לראשונה התחייבות בגין חכירה בסכום הערך הנוכחי של דמי החכירה העתידיים. למידע בגין חכירות ראה ביאור 1.יד. למידע על התחייבויות בגין חכירות תפעוליות לפי תקופות לפירעון ראה ביאור 16.ח.

ביאור 23 - זכויות עובדים

א. פיצויי פרישה ופנסיה

1. כללי

לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 וטרם קבלו קביעות במועד חתימת הסכם קיבוצי מיוחד בשנת 2000 בעניין הסדר פנסיוני (להלן "עובדי דור ב"), קיימות הפקדות שוטפות לתכנית פנסיה חיצונית. לבנק לא תהיה כל חבות פנסיונית לגבי עובדים אלה להוציא השלמה לפיצויי פיטורין במקרים מסוימים בהתאם להסכם.

לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 וקיבלו קביעות עד מועד חתימת ההסכם דלעיל (להלן "עובדי דור א"), הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה, למעט אלו המוזכרים לעיל ובסעיף ב. להלן, קיימת הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או בקבלת פנסיה מהבנק, תוך ויתור על כספי הפיצויים והתגמולים והכל כפוף להוראות הדין. הזכאות לפנסיה מחושבת לפי שיעור של 40% בגין חמש עשרה שנות העבודה הראשונות דהיינו 2.67% לשנה ושל 1.5% לכל שנה לאחר מכן, עד לשיעור מירבי של 70%.

העתודות לפנסיה מבוססות על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון את גיל הפרישה על פי מחקר ובהתבסס על ניסיון העבר. החישוב האקטוארי נערך בשיטת הערכה של הטבות נצברות בהתחשב בפרמטרים שונים, ביניהם הסתברות על בסיס ניסיון העבר לגבי שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכות כספי פיצויים ותגמולים, נכות וכו'. כמו כן מבוצע החישוב בהנחת עליית שכר נומינלית המבוססת על ניסיון העבר ומשתנה בהתאם לגיל העובד.

צבירת ההתחייבות הינה בשיטת הקו-הישר עד לגיל הפרישה המוקדמת (ממוצע גילאי הפרישה בפועל של עובדי דור א' בשנים האחרונות, גברים ונשים). לאחר מועד זה, הטבות נוספות המיוחסות לשנים העוקבות נצברות בהתבסס על נוסחת תכנית ההטבות של עובדי דור א'.

החישוב האקטוארי מבוסס על הוראות עדכניות של האקטואר הראשי במשרד האוצר לגבי שיעורי תמותה מחודש נובמבר 2019 אשר נקבעו על ידי הממונה על שוק ההון בטוח וחסכון לחברות הביטוח, ואשר אומצו לאוכלוסיית עובדי הבנק.

גובה ההתחייבות לזכויות עובדים מושפע ממספר משתנים מרכזיים, הכוללים משתני שוק (שיעורי ריביות היוון ההתחייבויות לטווחי הזמן השונים) ומשתנים אקטואריים, כאשר חלק מהמשתנים האקטואריים הינם משתנים התנהגותיים של העובדים. ייתכן כי יתקיים קשר בין שינויים במשתני השוק לבין שינויים במשתנים האקטואריים ההתנהגותיים. לדוגמה, ייתכן כי באם תתרחש עליית ריבית חדה במשק הישראלי, אשר בעקבותיה תעלנה גם תשואות האג"ח הממשלתיות (אשר תקטין את גובה ההתחייבויות לפנסיה), יצטמצם גם שיעור העובדים הבוחרים במסלול פנסיה (החלטה אשר גם תצמצם את גובה ההתחייבויות של הבנק לפנסיה).

חישוב ההתחייבות האקטוארית של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואת אגרות החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA ומעלה למועד הדיווח. נקבע שחישוב המרווח יתבסס על מרווחי אגרות החוב הקונצרניות בארה"ב. בשנת 2021, עיקר השינוי בהתחייבות לפנסיה נובע מהשפעת שינויי הריבית והאינפלציה.

ההתחייבות לפנסיה של הבנק, לגבי עובדים שפרשו ובחרו בפנסיה, וכן זו המוזכרת בסעיף ב. להלן, מכוסה על ידי עתודה לפנסיה, המחושבת על פי הערך הנוכחי של ההתחייבות כפי שחושב על ידי אקטואר.

2. הטבות ל"בוגרי לאומי"

בנוסף לתשלומי הפנסיה ו/או התגמולים והפיצויים, זכאי "בוגר לאומי", להטבות נוספות שעיקרן שי לחג, וכן שכר לימוד לילדי הפנסיונר וסקר רפואי לזכאים.

"בוגר לאומי" הינו מי שסיים עבודתו בבנק לאחר שהשלים 25 שנות עבודה בבנק, או מי שסיים עבודתו לאחר 15 שנות עבודה בבנק וגילו 50 שנים ויותר.

ב. תנאי העסקה ופרישה לבעלי חוזים אישיים

1. כללי

תנאי ההעסקה והפרישה המקובלים לבעלי חוזים אישיים בבנק כוללים רכיבי תגמול קבוע ובכלל זה משכורת חודשית, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים כגון קרן השתלמות, ביטוח בריאות, הסדרי ביטוח, פטור ושיפוי ותנאי פרישה וסיום העסקה, כגון תשלום הודעה מוקדמת. עוד כוללים תנאי ההעסקה לבעלי חוזים אישיים בבנק, רכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מותנה ביצועים, מענק אישי ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה יכול שיהיו זכאים גם למענקים נוספים כגון מענק שימור ומענק הצטיינות יתרה. חברי הנהלה בבנק יכול שיהיו זכאים, בנוסף על האמור, גם למענק הסתגלות

בסכום של עד 6 משכורות חודשיות בעת סיום יחסי עבודה בבנק. כמו כן, בעלי חוזים אישיים בבנק יכול שיתחייבו כלפי הבנק לתקופת אי-תחרות של עד 6 חודשים ממועד הפסקת עבודתם בפועל בבנק.

הסדרי פרישה ופנסיה לבעלי חוזים אישיים

זכויות הפרישה והפנסיה של בעלי החוזים האישיים בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק ולפי נסיבות סיום ההעסקה (פיטורין, התפטרות, או פרישה). הסדרי הפרישה בבנק לעובדים אלו כוללים זכאות לשחרור קופת הפיצויים בהתאם להסדר סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963 או לפיצויים בשיעור שבין 100% ועד ל-250%, בתוספת הכספים שנצברו בקופת התגמולים וכן אפשרות במקרים מסוימים לקבל קצבה זמנית חודשית. זכאות זו באה במקום זכאות העובדים לפיצויים על פי דין והיא כוללת את הכספים והזכויות שנצברו בקופות הפיצויים של העובד במהלך העסקתו (לרבות רווחים).

בגין תנאי ההעסקה בדור א' רשאי העובד במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורין, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) לוותר על הזכויות והכספים העומדים לזכותו בקופות התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א') בתמורה לזכאות לפנסיה תקציבית מהבנק ("קצבת הפרישה"). העובד זכאי לקבל את קצבת הפרישה החל מהגעתו לגיל פרישה או, בכפוף לעמידה בתנאים של ותק וגיל, לקבל את קצבת הפרישה באופן מיידי או נדחה (מלא או מופחת, לפי העניין).

בחלק מהחוזים, בגין תנאי ההעסקה של חלק מעובדי דור ב' במקרה של סיום יחסי עובד ומעביד (פיטורין, התפטרות או פרישה, לפי העניין ולפי התנאים בחוזה) ובכפוף לעמידה בתנאים שונים, לרבות תנאים של ותק וגיל, רשאי העובד לבחור ולקבל, במקום הזכאות להשלמת פיצויים, קצבת ביניים מהבנק (מלאה או מופחתת, לפי העניין) עד למועד הזכאות לקבלת פנסיה בהתאם לתנאי תקנון הקופה החיצונית והוראות הדין.

שיעור קצבת הפרישה או קצבת הביניים לפי העניין הינו 2.67% לשנה בגין 15 שנות העבודה הראשונות. לאחר מכן - שיעור של 1.5% לשנה בגין כל שנה עד לחתימת חוזה אישי, 2% לשנה בגין כל שנה בה כיהן עם חוזה אישי ו-2.5% לשנה בגין כל שנת כהונה כחבר הנהלה, והכל עד לשיעור מרבי של 70%. הזכאות לקבל קצבת פרישה מהבנק מותנית בכך שכל הזכויות והכספים שיעמדו לזכות העובד בקופת התגמולים והפיצויים (בגין זכויות דור א') יהוו מקור לתשלום קצבת הפרישה מהבנק כאמור.

סכום ההוצאה המרבית הנוספת של הבנק, במידה שהעובדים הכלולים בסעיף זה יפוטרו מיידית ועל פי הזכאות בכל תקופה, יסתכם בסך 128 מיליון ש"ח (כולל מס שכר על הפנסיה) (2020 - 137 מיליון ש"ח). הסיבה לירידה נובעת משינויי בהנחות מועד וסבירות הפרישה.

2. המנכ"ל

מר חנן פרידמן מכהן כנושא משרה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2014, וכמנכ"ל של הבנק החל מיום 1 בנובמבר 2019 ("מועד התחילה"). ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל שחלים ממועד התחילה. תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק, ונקבעו בהתאם לקבוע בהוראה 301A ולמגבלות הקבועות בחוק מגבלת התגמול.

תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל:

1. **משכורת** - המנכ"ל זכאי החל ממועד התחילה למשכורת חודשית בסך כולל של 228,000 ש"ח, צמוד לעליית מדד המחירים לצרכן הידוע במועד התחילה[1] ויכול שיהיה צמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו ("המשכורת").

   המנכ"ל יכול שיהיה זכאי, בכפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון, לרכיב תשלום קבוע נוסף, אשר גובהו יקבע כך שסך רכיבי התגמול למנכ"ל (למעט תגמול שההוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים) יעמדו במגבלה שנקבעה בסעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול[2]. בגין רכיב קבוע זה לא יבוצעו הפרשות סוציאליות, למעט הפרשות על פי דין לפיצויי פיטורין ולתגמולים.

2. **הפסקת עבודה בהודעה מוקדמת** - הסכם ההעסקה של המנכ"ל הוא לתקופה בלתי קצובה. כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההתקשרות בהסכם במתן הודעה מוקדמת של 6 חודשים מראש.

---

1 מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה בהתאם של המשכורת.

2 יצוין כי בחישוב המגבלות שנקבעו בחוק מגבלת התגמול, ובהתאם לקבוע בחוק האמור, לא יכללו הפרשה לפיצויים והפרשה לתגמולים על פי דין. עוד יצוין כי הואיל וסך עלות השכר של המנכ"ל עולה על התקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, הרי שחלק מהשכר לא מוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32 (17) בפקודת מס הכנסה.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

3. **הפרשות וניכויים לתגמולים, לפיצויים ולזכויות סוציאליות** - הבנק יבצע הפרשות לתגמולים ולביטוח בגין אובדן כושר עבודה בגין המנכ"ל, אשר יועברו מדי חודש בחודשו לביטוח מנהלים, לקופות גמל ו/או להסדר פנסיוני, כפי שיוסכם בין הצדדים, מעת לעת, בשיעור של 7.5% וכן ינכה הבנק סכום נוסף בשיעור של 6% ממשכורת המנכ"ל לתגמולים (להלן: "ההפרשות לתגמולים"). הבנק יבצע הפרשות לפיצויים אשר יועברו מדי חודש בחודשו לקופת פיצויים, בשיעור של $8\frac{1}{3}\%$ ממשכורת[3] המנכ"ל וכן יפריש עבור המנכ"ל לקרן השתלמות, מדי חודש בחודשו, סך השווה ל-7.5% מהמשכורת, ובמקביל ינכה הבנק, על חשבון המנכ"ל, סך השווה ל-2.5% מהמשכורת, וזאת עד לתקרה המזכה לצורך מס, ויעבירם לקרן השתלמות.

4. **תנאי פרישה** - כאמור לעיל, המנכ"ל מכהן כנושא משרה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2014. בעת כניסת חוק מגבלת התגמול לתוקף ביום 12 באוקטובר 2016 ("המועד הקובע"), עודכנו תנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שכיהנו באותה עת בבנק בהתאם לקבוע בחוק זה, ובכלל זה תנאי הכהונה וההעסקה של מר פרידמן, לרבות זכויותיו במקרה של פרישה. לפיכך, במקרה של פרישה יהיה זכאי המנכ"ל לזכויות פרישה בגין כהונתו בבנק בתקופה שממועד תחילת כהונתו בבנק ועד למועד הקובע, וכן לזכויות פרישה בגין כהונתו בבנק בתקופה שמהמועד הקובע ועד למועד סיום יחסי העבודה עם הבנק, כמפורט להלן: במקרה של ניתוק יחסי העבודה בין המנכ"ל לבין הבנק (פיטורין, התפטרות או פרישה לפנסיה) יהיה זכאי המנכ"ל לזכויות הבאות (במצטבר):

   (1) בגין תקופת עבודת המנכ"ל החל מהמועד הקובע - המנכ"ל יהיה זכאי לפיצויי פיטורין בסכום השווה ל-100%[4] מהמשכורת החודשית האחרונה הידועה בעת ניתוק יחסי העבודה בינו לבין הבנק כפול מספר השנים מהמועד הקובע ועד למועד ניתוק יחסי העבודה, ובתוספת הכספים והזכויות שנצברו בקופות התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שנעשו על ידי הבנק והמנכ"ל בגין תקופת העסקת המנכ"ל בתקופה הנ"ל (מהמועד הקובע ועד למועד סיום יחסי העבודה).

   (2) בגין תקופת עבודת המנכ"ל עד למועד הקובע: המנכ"ל יהיה זכאי לפיצויים בסכום השווה ל-250% מהמשכורת החודשית נכון לערב המועד הקובע כפול במספר שנות עבודתו בבנק עד למועד הקובע, ובתוספת הכספים והזכויות שנצברו בקופות התגמולים בגין הפרשות לתגמולים שנעשו על ידי הבנק והמנכ"ל בגין תקופת העסקת המנכ"ל בתקופה כאמור (עד המועד הקובע)[5]. בנוסף, יהיה זכאי המנכ"ל גם למענק הסתגלות בהתאם לסכום שהופרש בגינו בספרי הבנק ערב המועד הקובע[6].

5. **אי תחרות** - המנכ"ל התחייב כלפי הבנק לתקופת אי תחרות של 6 חודשים ממועד סיום עבודתו בבנק ("תקופת אי תחרות"). בתקופת אי התחרות יהיה זכאי המנכ"ל למשכורת ולכל יתר התנאים הנלווים, למעט הפרשות לתנאים סוציאליים.

6. **פטור, ביטוח ושיפוי** - המנכ"ל זכאי לפטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה, כמקובל בבנק מעת לעת.

7. **ימי חופשה, דמי הבראה וימי מחלה** - כמקובל לבכירים בבנק על פי נהלי הבנק.

8. **תנאים נלווים** - המנכ"ל זכאי להטבות כמקובל לבכירים בבנק.

9. **הוראות בנושא מענקים שנתיים** - המנכ"ל אינו זכאי למענק שנתי משתנה החל ממועד התחילה.

3. יושב ראש הדירקטוריון של הבנק

ד"ר סאמר חאג' יחיא החל לכהן כדירקטור בבנק ביום 30 בספטמבר 2014, והחל לכהן כיו"ר הדירקטוריון ("היו"ר", או "יו"ר הדירקטוריון") ביום 22 ביולי 2019 (בסעיף זה, "מועד התחילה").

ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה של היו"ר שחלים ממועד התחילה. תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון כאמור, הינם בהתאם למדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק ובהתאם לקבוע בהוראה 301A.

---

3 לרבות כל הרכיבים בגינם ניתן לשלם פיצויי פיטורין על פי הדין.
4 זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של ההפרשות לפיצויים שנעשו באותה תקופה או סכום השווה לגובה ההפרשות כאמור.
5 זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של ההפרשות לקופת הפיצויים.
6 שש פעמים המשכורת החודשית ערב המועד הקובע.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון:

החל מחודש ספטמבר 2021 ("**מועד המעבר**") החל יו"ר הדירקטוריון להעמיד את שירותיו לבנק, באמצעות חברת ניהול בבעלותו, כנגד הוצאת חשבונית מס לבנק, ללא תנאים נלווים מהבנק. בגין שירותים אלו, זכאי היו"ר לתמורה בסך כולל של כ-3.3 מיליון ש"ח בחישוב שנתי (כ-275 אלפי ש"ח לחודש), בתוספת מע"מ כחוק, כשסכום זה צמוד לעליית המדד[7] ויכול שיהיה צמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו.

תקופת הכהונה וסיומה - תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון (לעיל ולהלן) הינם החל ממועד התחילה ("תקופת הכהונה") והם יהיו בתוקף כל עוד הוא מכהן כיו"ר הדירקטוריון של הבנק או ככל שהדבר יתחייב בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בעניין זה. במהלך תקופת הכהונה כל אחד מהצדדים יהיה רשאי לסיים את ההתקשרות במתן הודעה מוקדמת של 6 חודשים מראש.

בהתאם להסדר תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון, הוא התחייב כלפי הבנק לתקופת אי תחרות של 6 חודשים לאחר מועד סיום כהונתו כנגד תמורה (בהתאם לתנאי הכהונה שאושרו). עוד יהיה זכאי יו"ר הדירקטוריון להסדרי פטור, ביטוח ושיפוי נושאי משרה כמקובל בבנק, מעת לעת, וכן להטבות כמקובל בבנק ובלבד שהעלות הכוללת השנתית לבנק בגין סך תנאי כהונתו של היו"ר לא תעלה על התמורה השנתית כאמור לעיל.

מובהר כי יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי למענק שנתי משתנה.

תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון עד למועד המעבר:

1. **משכורת** - החל ממועד התחילה ועד למועד המעבר, היה זכאי יו"ר הדירקטוריון למשכורת חודשית בסך כולל של 228,000 ש"ח צמוד לעליית המדד הידוע במועד התחילה[8] וצמוד לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק כאמור בחוק מגבלת התגמול ובכפוף להוראותיו ("המשכורת").

2. **תגמול קבוע המותאם להוראות הדין** - עד למועד המעבר יו"ר הדירקטוריון היה זכאי, בכפוף לאישור ועדת הביקורת והדירקטוריון, לרכיב תשלום קבוע נוסף, כאשר גובהו של רכיב זה נקבע כך שסך רכיבי התגמול ליו"ר הדירקטוריון (למעט תגמול שההוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים) יעמדו במגבלה שנקבעה בסעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול[9]. בגין רכיב קבוע זה לא יבוצעו הפרשות סוציאליות, למעט הפרשות על פי דין לפיצויי פיטורין ולתגמולים.

3. **הפרשות וניכויים לתגמולים, לפיצויים ולזכויות סוציאליות**

3.1. עד מועד המעבר הבנק ביצע הפרשות לתגמולים[10] בגין יו"ר הדירקטוריון, אשר הועברו מדי חודש בחודשו לביטוח מנהלים, לקופות גמל ו/או להסדר פנסיוני, כפי שהוסכם בין הצדדים, מעת לעת, בשיעור של 7.5%, וכן ניכה הבנק סכום נוסף בשיעור של 6% ממשכורת יו"ר הדירקטוריון לתגמולים (להלן: "ההפרשות לתגמולים").

3.2. עד מועד המעבר הבנק ביצע הפרשות לפיצויים אשר הועברו מדי חודש בחודשו לקופת פיצויים, בשיעור של $8\frac{1}{3}\%$ ממשכורת[11] יו"ר הדירקטוריון.

3.3. עד מועד המעבר הבנק הפריש עבור יו"ר הדירקטוריון לקרן השתלמות, מדי חודש בחודשו, סך השווה ל-7.5% מהמשכורת, ובמקביל ניכה הבנק, על חשבון יו"ר הדירקטוריון, סך השווה ל-2.5% מהמשכורת וזאת עד לתקרה המזכה לצורך מס, והעבירם לקרן השתלמות.

---

7 מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה של סכום התמורה.

8 מובהר כי במקרה של ירידה במדד לא תהיה הקטנה בהתאם של המשכורת.

9 יצוין כי בחישוב המגבלות שנקבעו בחוק מגבלת התגמול, ובהתאם לקבוע בחוק האמור, לא יכללו הפרשה לפיצויים והפרשה לתגמולים על פי דין. עוד יצוין כי הואיל וסך עלות השכר של יו"ר הדירקטוריון עולה על התקרה שנקבעה בחוק מגבלת התגמול, הרי שחלק מהשכר לא מוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32 (17) בפקודת מס הכנסה.

10 כולל ביטוח מפני אובדן כושר עבודה.

11 לרבות כל הרכיבים בגינם ניתן לשלם פיצויי פיטורין על פי הדין.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

4. בגין התקופה שעד מועד המעבר יו"ר הדירקטוריון זכאי לפיצויים בסך 100% [12] מהמשכורת האחרונה (ערב מועד המעבר) כפול מספר שנות (ו/או כל חלק מהן) כהונתו כיו"ר הדירקטוריון במהלך תקופת ההעסקה ועד מועד המעבר, וזאת בנוסף לזכאותו של היו"ר לכספים ולזכויות שנצברו בקופת התגמולים בגין ההפרשות לתגמולים שבוצעו על ידי הבנק ויו"ר הדירקטוריון בגין תקופת ההעסקה עד מועד המעבר.

5. בגין התקופה שעד מועד המעבר היה זכאי יו"ר הדירקטוריון לזכויות כגון ימי חופשה, דמי הבראה, ימי מחלה, תנאים נלווים כמקובל לנושאי משרה בבנק.

ג. עתודה לחופשה

בסעיף התחייבויות אחרות קיימת הפרשה בגין ימי חופשה שטרם נוצלו אשר חושבה על בסיס שכר אחרון בתוספת תשלומים נלווים. בנוסף קיימת הפרשה עבור ימי מחלה שיומרו לימי חופשה אשר חושבה על בסיס אקטוארי. נכון ליום 31 בדצמבר 2021 ההפרשות האמורות מסתכמות לסך 227 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 232 מיליון ש"ח).

ד. התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק

הבנק מפקיד, עבור העובדים בדור א', כספים לתגמולים ולמרכיב פיצויים בקופת גמל לתגמולים ולפיצויים של עובדי הבנק, אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה.

זכויות הפרישה והפנסיה בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק כאמור בסעיף א.1 לעיל, עבור עובדי דור ב' קיימות הפקדות שוטפות לפיצויים ותגמולים ולגביהם לא קיימת לבנק חבות פנסיונית למעט השלמה לפיצויי פיטורין. עבור עובדי דור א' הפורשים מעבודתם בבנק, בהתקיים תנאים מסוימים, קיימת הזכות לבחור בין קבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או פנסיה, או שילוב של החלופות, הכל בהתאם ובכפוף להוראות ההסכמים השונים החלים על העובדים. עבור עובדים אלה מופקדים כספים לתגמולים ולפיצויים בקופת גמל לתגמולים ופיצויים של עובדי הבנק אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה. במהלך שנת 2019 התקשר הבנק עם גופים מוסדיים להעברת כספי תגמולים וכספי פיצויים של עובדים שנצברו או ייצברו בקופת התגמולים והפיצויים של עובדי הבנק, שבחרו או יבחרו בעת פרישה במסלול של פנסיה, לקופה משלמת. כמו כן התקשר הבנק בהסכם לרכישת פוליסת ביטוח לפורשים ממקורותיו העצמיים.

ה. מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק

ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה בבנק (להלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול נכנסה לתוקף בתחילת שנת 2020 ותחול עד לתום שנת 2022. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול").

מדיניות התגמול קובעת את המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, הכולל משכורת קבועה, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים למשכורת ותנאי פרישה וסיום העסקה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מדיד מותנה ביצועים, המורכב מרכיב מענק המבוסס על תשואה משוקללת להון של הבנק, רכיב מענק המבוסס על תשואת המנייה המשוקללת של הבנק בהשוואה לתשואת מדד ת"א-בנקים ורכיב מענק המבוסס על יחס היעילות המשוקלל של הבנק; מענק אישי איכותי, המתבסס על השגת יעדים אישיים וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של נושא המשרה הרלוונטי; ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יצוין כי חברי הדירקטוריון לרבות יו"ר הדירקטוריון, אינם זכאים למענק שנתי משתנה. מנכ"ל הבנק אינו זכאי למענק שנתי משתנה, אלא אם יקבע אחרת על ידי האורגנים המוסמכים של הבנק.

סך המענקים המשתנים לנושא משרה מוגבל בתקרה של 8 משכורות חודשיות בשנה, כאשר בגין אירועים מיוחדים יהיו רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון לאשר מענק מיוחד נוסף למי מנושאי המשרה, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, הסמכות להפחית את המענק השנתי המדיד, בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, מדיניות התגמול קובעת, בהתאם להוראה 301A, מנגנון השבת מענקים משתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון ההשבה ותקופת ההשבה.

עוד קבועים במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק המשתנה לנושאי המשרה, אשר תשלומם כפוף לעמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בסמוך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה.

[12] זכאות לפיצויים כאמור מותנית בהעברה לבנק של ההפרשות לפיצויים שנעשו או סכום השווה לגובה ההפרשות כאמור.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

מדיניות התגמול קובעת מנגנונים והסדרים שונים שנועדו לאפשר לוועדת התגמול ודירקטוריון הבנק לאשר עדכונים במדיניות התגמול או ברכיבי התגמול בתנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שמדיניות התגמול חלה עליהם במהלך תקופת מדיניות התגמול, מבלי להידרש לקבלת אישור מחודש של האסיפה הכללית של הבנק במועד העדכון כאמור. עדכונים כאמור במדיניות ייעשו ככל שהנסיבות הקיימות במועד העדכון, יצדיקו לדעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק את ביצוע העדכונים כאמור.

כך למשל, מדיניות התגמול קובעת כי ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להצמיד את התגמול הנמוך ביותר בבנק לצורך סעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול לתקרת התגמול של נושאי המשרה בבנק, באופן שסך רכיבי התגמול לנושאי המשרה (למעט תגמול שההוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים) יעלה בשיעור זהה לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק באותה עת. מדיניות התגמול קובעת עוד כי התגמול של מי מנושאי המשרה בבנק יכול שיעלה בהתאם להחלטת ועדת התגמול והדירקטוריון על הרף הקבוע בסעיף 2(א) לחוק מגבלת התגמול, ובמקרה כזה חלק מהשכר של אותם נושאי משרה לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32(17) לפקודת מס הכנסה.

ו. מדיניות תגמול עובדים מרכזיים

מדיניות תגמול מעודכנת ל"עובדים מרכזיים" בבנק, שאינם נושאי משרה, אושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון במהלך שנת 2020 והיא נכנסה לתוקף בשנת 2021. מדיניות זו קובעת את המסגרת לתגמול עובדים מרכזיים כאמור והיא כוללת, בין היתר, התייחסות למרכיב השכר, לתנאים הנלווים, לתנאי הפרישה, ולמרכיב המענקים השנתי. מדיניות זו גובשה בשים לב לעקרונות מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק, בהתאמות הנדרשות ובהתאם לקבוע ולנדרש בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.

ז. מדיניות תגמול לכלל העובדים

מדיניות תגמול מעודכנת לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים) אושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון במהלך שנת 2020, והיא מושתתת על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.

מדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק כאמור, נועדה לשמש כלי לקידום עמידה ביעדים העסקיים של הבנק ובכלל זה לאפשר גיוס עובדים איכותיים לעבודה בבנק, לשמר אותם לאורך זמן, להניע אותם לשיפור ביצועים ולהשגת המטרות והיעדים העסקיים של הבנק, תוך מניעת נטילת סיכונים שחורגים מתיאבון הסיכון של הבנק.

מדיניות התגמול מתייחסת בין היתר, למשכורת ולתנאים הנלווים לשכר וכן למענקים, לתנאי פרישה ולתשלומים אחרים להם זכאים כלל העובדים.

להלן עיקרי התנאים בהקשר להסכם הקיבוצי שנחתם בשנת 2019:

1. קידום שכר - קידום שכר שנתי בשיעור של 3.5% בשנים 2019-2022.
2. מענק קידום שכר חד פעמי לרתימה לתכנית ההתייעלות בשיעור כולל של 2%, שניתן בשתי פעימות: 1% בשנת 2019 ו-1% בשנת 2020. קידומי השכר בסעיפים 1 ו-2 הינם דיפרנציאליים ובהתאם לביצועי העובד.
3. מענק חתימה חד פעמי בגובה 6,000 ש"ח לעובד.
4. נחתם הסכם במסגרתו יועסקו עד 450 עובדים בתחומי הטכנולוגיה, הדיגיטל והדאטה. הסכם זה אינו כולל את מרכיב הקביעות ומרכיבים נוספים ויקנה את הגמישות הנדרשת בקליטה ובניהול ההון האנושי בתחומים אלה.
5. השכר החודשי הבסיסי המינימלי עודכן לסך של 6,200 ש"ח בשני שלבים, בשנים 2019 ו-2021.
6. הכללת רכיב נוסף בשכר להפרשות לפנסיה, לעובדים קבועים הזכאים לפנסיה צוברת.
7. הסכמות שונות הנוגעות לעדכון תשלומים נלווים, הסדרי שעות נוספות גלובליות, וכן הגדלת כמות העובדים המועסקים בחוזים אישיים מקצועיים.
8. מעבר יחידות המטה לאתר הבנק בלוד.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות

1. הטבות לעובדים

	ליום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
הטבות לאחר פרישה - פנסיה ופיצויים			
סכום ההתחייבות	**21,261**	20,491	20,470
השווי ההוגן של נכסי התכנית	**9,803**	8,945	7,614
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית	**11,458**	11,546	12,856
חופשת יובל צבורה			
סכום ההתחייבות	**30**	36	36
השווי ההוגן של נכסי התכנית	**-**	-	-
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית (כלול בהתחייבויות אחרות)	**30**	36	36
הטבות אחרות			
סכום ההתחייבות	**637**	639	635
השווי ההוגן של נכסי התכנית	**-**	-	-
עודף ההתחייבות על נכסי התכנית	**637**	639	635
סך הכל			
עודף ההתחייבות בגין הטבות לעובדים על נכסי תכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"[1]	**12,150**	12,221	13,527
[1] מזה: בגין הטבות לעובדים בחו"ל	**28**	84	61
עודף נכסים בגין הטבות לעובדים על התחייבויות שנכללו בסעיף "נכסים אחרים"[2]	**25**	-	-
[2] מזה: בגין הטבות לעובדים בחו"ל	**12**	-	-

2. תכנית הטבה מוגדרת

א. מחויבות ומצב המימון

1. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
מחויבות בגין הטבה חזויה בתחילת השנה	**20,491**	20,470	15,867
עלות שירות	**189**	175	149
עלות ריבית	**572**	573	640
הפקדות משתתפי תכנית	**32**	33	39
הפסד אקטוארי	**829**	555	4,526
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ	**(12)**	(19)	(22)
הטבות ששולמו[א]	**(840)**	(1,296)	(698)
אחר	**-**	-	(31)
מחויבות בגין הטבה חזויה בסוף השנה	**21,261**	20,491	20,470
מחויבות בגין הטבה מצטברת בסוף השנה	**19,617**	18,817	18,902

(א) כולל סכומים לא מהותיים בגין צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

2. תכנית הטבה מוגדרת (המשך)

א. מחויבות ומצב המימון (המשך)

2. שינוי בשווי ההוגן של נכסי התכנית ומצב המימון של התכנית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
שווי הוגן של נכסי התכנית בתחילת השנה	**8,945**	7,614	6,235
תשואה בפועל על נכסי תכנית[ב]	**1,150**	743	1,143
הפקדות לתכנית על ידי התאגיד הבנקאי	**201**	1,272	403
הפקדות משתתפי תכנית	**32**	33	39
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ	**(23)**	(31)	(24)
הטבות ששולמו[א]	**(502)**	(732)	(182)
אחר	**-**	46	-
שווי הוגן של נכסי התכנית בסוף השנה	**9,803**	8,945	7,614
מצב המימון - התחייבות נטו שהוכרה בסוף השנה	**11,458**	11,546	12,856

(א) כולל סכומים לא מהותיים בגין צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין.
(ב) לרבות השפעת המעבר לקופה משלמת בגין פורשים. ראה סעיף ד. בביאור זה.

3. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

	ליום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
סכומים שהוכרו בסעיף נכסים אחרים	**25**	-	-
סכומים שהוכרו בסעיף התחייבויות אחרות	**11,483**	11,546	12,856
התחייבות נטו שהוכרה בסוף שנה	**11,458**	11,546	12,856

4. סכומים שהוכרו ברווח כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

	ליום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
הפסד אקטוארי, נטו	**5,168**	5,564	5,908
התחייבות נטו בגין המעבר	**-**	-	-
יתרת סגירה ברווח כולל אחר מצטבר	**5,168**	5,564	5,908

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

2. תכנית הטבה מוגדרת (המשך)

ב. הוצאה לתקופה

1. רכיבי עלות ההטבה שנכללו ברווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
עלות שירות	**189**	175	149
עלות ריבית	**572**	573	640
תשואה חזויה על נכסי התכנית	**(414)**	(365)	(364)
הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד (רווח) אקטוארי נטו	**489**	470	401
אחר	**-**	-	31
סך עלות ההטבה, נטו	**836**	853	857
סך הוצאה בגין תכנית פנסיה להפקדה מוגדרת	**185**	181	170
סך הוצאות שנכללו ברווח והפסד	**1,021**	1,034	1,027

2. שינויים בנכסי תכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח כולל אחר לפני השפעת מס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
הפסד אקטוארי נטו לשנה	**93**	177	3,678 (א)
הפחתה של סכומים שלא הוכרו - הפסד אקטוארי נטו	**(489)**	(470)	(401)
אחר לרבות שינוי מבני	**-**	(46)	(31)
שינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ	**-**	(5)	(6)
סך הכל הוכר ברווח כולל אחר	**(396)**	(344)	3,240
סך עלות ההטבה נטו	**836**	853	857
סך הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר	**440**	509	4,097

(א) כולל התאמות בגין שנים קודמות.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

3. הנחות[א]

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמדידת עלות ההטבה נטו לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר.

1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין ההטבה

	31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	באחוזים		
שיעור היוון	**0.55**	1.00	1.22
שיעור עליית המדד	**2.59**	1.63	1.42
שיעור עזיבה[ב]	**0.1-7**	0.1-3.7	0.1-3.7
שיעור גידול בתגמול	**0-6.3**	0-6.3	0-6.3

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	באחוזים		
שיעור היוון	**0.92**	1.62	2.16
תשואה חזויה על נכסי תכנית לטווח ארוך	**4.50**	4.59	5.50
שיעור גידול בתגמול	**0-6.3**	0-6.3	0-6.3

ב. השפעה של שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס

	גידול בנקודת אחוז אחת			קיטון בנקודת אחוז אחת		
	ליום 31 בדצמבר			ליום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019	**2021**	2020	2019
	במיליוני ש"ח					
שיעור היוון	**(2,829)**	(2,846)	(2,760)	**3,507**	3,549	3,435
שיעור עליית המדד	**(592)**	(681)	(635)	**665**	766	714
שיעור עזיבה	**256**	320	233	**(283)**	(309)	(202)
שיעור גידול בתגמול	**650**	755	714	**(580)**	(672)	(635)

(א) ההנחות מתייחסות לנתוני בנק בלבד.

(ב) לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 וקיבלו קביעות עד מועד חתימת ההסכם הקיבוצי המיוחד בשנת 2000.

גובה ההתחייבות לזכויות עובדים מושפע ממספר משתנים מרכזיים, הכוללים משתני שוק (שיעורי ריביות היוון ההתחייבויות לטווחי הזמן השונים) ומשתנים אקטואריים, כאשר חלק מהמשתנים האקטואריים הינם משתנים התנהגותיים של העובדים. ייתכן כי יתקיים קשר בין שינויים במשתני השוק לבין שינויים במשתנים האקטואריים ההתנהגותיים. לדוגמא, ייתכן כי באם תתרחש עליית ריבית חדה במשק הישראלי, אשר בעקבותיה תעלנה גם תשואות האג"ח הממשלתיות (אשר תקטין את גובה ההתחייבויות לפנסיה), יצטמצם גם שיעור העובדים הבוחרים במסלול פנסיה (החלטה אשר גם תצמצם את גובה ההתחייבויות של הבנק לפנסיה).

בהקשר זה יצויין כי ביום 6 בנובמבר 2019 פורסם חוזר על ידי הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון לעניין עדכון ההנחות הדמוגרפיות בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה. לחוזר האמור לא הייתה השפעה מהותית על היקף ההתחייבויות לעובדים.

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית

א. הרכב השווי ההוגן של נכסי תכנית

	ליום 31 בדצמבר 2021			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**284**	**11**	**-**	**295**
מניות	**1,595**	**37**	**104**	**1,736**
אגרות חוב ממשלתיות	**382**	**119**	**-**	**501**
אגרות חוב קונצרניות	**885**	**79**	**-**	**964**
אחר[א]	**14**	**95**	**6,198**	**6,307**
סך הכל	**3,160**	**341**	**6,302**	**9,803**

	ליום 31 בדצמבר 2020			
	רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל
	במיליוני ש"ח			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	246	-	-	246
מניות	1,581	51	101	1,733
אגרות חוב ממשלתיות	409	124	-	533
אגרות חוב קונצרניות	965	32	-	997
אחר	15	106	5,315	5,436
סך הכל	3,216	313	5,416	8,945

(א) לרבות הפקדות בקופה משלמת ופוליסות ביטוח שנרכשו בגין פורשים. ראה סעיף ד. בביאור זה.

ב. השווי ההוגן של נכסי תכנית לפי סוגי נכסים ויעד הקצאה לשנת 2022

	יעד הקצאה	אחוז מנכסי התכנית	
	ליום 31 בדצמבר		
	2022	**2021**	2020
	באחוזים		
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**3**	**3**	3
מניות	**18**	**18**	19
אגרות חוב ממשלתיות	**5**	**5**	6
אגרות חוב קונצרניות	**10**	**10**	11
אחר	**64**	**64**	61
סך הכל	**100**	**100**	100

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

4. נכסי תכנית (המשך)

ג. התנועה בשווי ההוגן של נכסי תכנית ששווים נמדד על בסיס שימוש בנתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021					
		תשואה בפועל על נכסי התכנית				
	יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/מחוץ לרמה 3	יתרה סגירה
	במיליוני ש"ח					
מניות	**101**	**-**	**2**	**1**	**-**	**104**
אחר	**5,315**	**-**	**575**	**(24)**	**332**	**6,198**
סך הכל	**5,416**	**-**	**577**	**(23)**	**332**	**6,302**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020					
		תשואה בפועל על נכסי התכנית				
	יתרת פתיחה	רווחים/ (הפסדים) שמומשו	רווחים/ (הפסדים) שלא מומשו	רכישות/ מכירות וסילוקים, נטו	העברות לתוך/מחוץ לרמה 3	יתרה סגירה
	במיליוני ש"ח					
מניות	106	-	4	(9)	-	101
אחר	2,779	(2)	534	989	1,015	5,315
סך הכל	2,885	(2)	538	980	1,015	5,416

ביאור 23 - זכויות עובדים (המשך)

ח. הרכב ההטבות (המשך)

5. תזרימי מזומנים

א. הפקדות

	הפקדות בפועל			
	תחזית[א]	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2022	**2021**	2020	2019
	במיליוני ש"ח			
הפקדות	**110**	**233**	1,305	442

(א) אומדן ההפקדות שצפוי לשלמן לתכנית להטבה מוגדרת במהלך שנת 2022.

ב. ההטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד[א]

שנה	במיליוני ש"ח
2022	914
2023	777
2024	758
2025	801
2026	834
2031-2027	4,847
2032 ואילך	13,870
סך הכל	22,801

(א) בערכים מהוונים.

ביאור 24 - עסקאות תשלום מבוסס מניות

א. כללי

בהתאם למדיניות התגמול שאושרה ביום 11 בפברואר 2014 על ידי האסיפה הכללית של הבנק, מחצית מהמענק השנתי המשתנה לנושאי משרה בכירה בבנק ישולם ביחידות מניה חסומות מותנות ביצועים (Performance Share Units או יחידות PSU).

בנוסף, הבנק העניק לשני נושאי משרה בבנק מניות חסומות (Restricted Share Units או יחידות RSU).
יחידות RSU הינן יחידות של מניות חסומות אשר בהתקיים תנאי הבשלה מתאימים, מומרות אוטומטית למניות רגילות של הבנק, המוחזקות על ידי הבנק כמניות רדומות וזאת ללא תשלום מחיר מימוש כלשהו.

יחידות RSU מוקצות בהתאם למסלול רווח הון לפי סעיף 102(ב)(2) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש], התשכ"א-1961.

ב. פרטים בדבר עסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים

בשנת 2021 לא נותרו יחידות במחזור.

	מספר יחידות ליום 31 בדצמבר 2020									
	מנהלים בכירים		חברי הנהלה		מנכ"ל		יו"ר דירקטוריון		מנהלים שפרשו	
	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות
קיימות במחזור לתחילת השנה	-	3,091	-	12,773	-	8,017	-	-	-	169,117
הוענקו במהלך השנה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הבשילו במהלך השנה	-	(3,091)	-	(12,773)	-	(8,017)	-	-	-	(169,117)
מנהלים שפרשו	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מנהלים שמונו	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
קיימות במחזור לתום השנה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ביאור 25א - הון

א. הון המניות

	31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2020	
	רשום	מונפק ונפרע[א]	רשום	מונפק ונפרע[א]
	ש"ח			
מניות רגילות בנות 1.0 ש"ח	**3,215,000,000**	**1,524,720,264**	3,215,000,000	1,524,720,264

(א) כל המניות שהונפקו רשומות על שם המניות שהונפקו ושיונפקו הומרו או יומרו לסטוק רגיל הניתן להעברה ביחידות בנות 1.0 ש"ח. הזכויות הנלוות למניות הבנק קבועות בתקנון הבנק.

הסטוק הרגיל רשום למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

925,750,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 400), אשר הונפקו על ידי הבנק ביום 21 בינואר 2016, ואשר על פי תנאיהם היו ניתנים להמרה בנסיבות מסוימות למניות רגילות של הבנק, נפדו בפדיון מוקדם ביום 21 בינואר 2021. לפרטים נוספים ראה סעיף ה. לביאור זה.

613,800,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 401) ו-209,100,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 402) הונפקו על ידי הבנק ביום 8 ביולי 2018, וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות ל-61,682,742 ו-21,013,133 מניות רגילות של הבנק, בהתאמה, נכון ליום 31 בדצמבר 2021.

664,150,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 403) הונפקו על ידי הבנק ביום 31 בינואר 2019 ו-777,000,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבויות נדחים (סדרה 403) נוספים הונפקו על ידי הבנק ביום 13 במרס 2019 בדרך של הרחבת סדרה. כתבי התחייבויות הנדחים הנ"ל ניתנים להמרה בנסיבות מיוחדות ל-134,212,762 מניות רגילות של הבנק, נכון ליום 31 בדצמבר 2021.

1,240,950,000 ש"ח ע.נ. כתבי התחייבות נדחים (סדרה 404) הונפקו על ידי הבנק ביום 15 ביולי 2019. כתבי ההתחייבות הנדחים הנ"ל ניתנים להמרה בנסיבות מיוחדות ל-105,797,867 מניות רגילות של הבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2021.

750,000,000 דולר ע.נ כתבי התחייבות נדחים (סדרה לאומי $ 2031) הונפקו על ידי הבנק ביום 29 בינואר 2020 וניתנים להמרה בנסיבות מסוימות ל-208,055,925 מניות רגילות של הבנק, נכון ליום ההנפקה.

נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 71,824,258 מניות רדומות.

ב. חוזר להתאמות להוראת ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 250

ביום 31 במרס 2020 פרסם בנק ישראל חוזר בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250) (להלן: הוראת השעה). בהתאם להוראת השעה, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-9% וביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-12.5% (חלף 10% ו-13.5% בהתאמה, עובר לפרסום החוזר). הוראה זו חלה על לאומי.

ביום 15 בנובמבר 2020, במסגרת הוראת השעה, פרסם בנק ישראל חוזר להתאמת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא "יחס המינוף", כך שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% עובר לפרסום החוזר).

על רקע המשך התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל, החליט הפיקוח על הבנקים להאריך מעת לעת את תוקף הוראת השעה. ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לפיו החל מיום 1 בינואר 2022 יפוג תוקף הוראת השעה למעט הוראות ספציפיות להן נקבע בהוראת השעה תוקף מאוחר יותר, וביום 18 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר נוסף לפיו הוחלט שלא לבטל את הוראת השעה אלא לשוב ולעדכנה.

על פי החוזרים, תוקף ההקלה ביעדי ההון הוא עד 31 בדצמבר 2023, ובלבד שיחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון ביום 31 בדצמבר 2021 או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ליום 31 בדצמבר 2021, יחס הון עצמי רובד 1 של לאומי הוא 11.50%, ויחס ההון הכולל הוא 14.21%, ולפיכך החל מיום 1 בינואר 2022 חלים על לאומי יעדי ההון המזעריים שחלו טרם הוראת השעה, קרי יחס הון עצמי רובד 1 שלא יפחת מ-10%, ויחס הון כולל שלא יפחת מ-13.5%. עוד נקבע בחוזר כי בתקופה שעד יום 30 ביוני 2022, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3% לא תחשב כחריגה מיחסי ההון הנדרשים, בכפוף לתכנון הון מוקפד ושמרני ולדיווח לפיקוח על הבנקים.

ביאור 25א - הון (המשך)

בנוגע ליחס המינוף, תוקף ההקלה הוא עד 31 בדצמבר 2023, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ביום 30 ביוני 2022 או מיחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

במסגרת הוראת השעה נקבע כי בגין הלוואות לדיור אשר יועמדו בתקופת המשבר (החל מיום 19 במרס 2020), לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% מיתרת ההלוואה, הקבועה בסעיף 14א. להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיור. תוקף הוראה זו הוארך עד ליום 30 בספטמבר 2021. בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 30 בספטמבר 2021, החל מיום 1 באוקטובר 2021, תשוב לחול דרישת ההון הנוספת בשיעור 1% בגין הלוואות למטרת דיור, אך נותרה ההקלה בגין הלוואות לדיור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין (הלוואות לכל מטרה). בהתאם, דרישת ההון הנוספת בגין יתרת ההלוואות לדיור, ליום 31 בדצמבר 2021, הינה 0.19% במונחי יחס הון עצמי רובד 1.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 בדצמבר 2021 הינן 9.19% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-12.50% ליחס ההון הכולל. החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-13.50% ליחס הון כולל.

לאור סיומן של ההקלות ביעדי ההון, החליט דירקטוריון הבנק ביום 8 במרס 2022, לעדכן את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ולהעלותו ל-10.5%, כפי שהיה טרם משבר הקורונה.

ג. מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

במסגרת יישום מדיניות זו, ועד להחלטת הדירקטוריון מיום 16 באפריל 2020 להפסיק את חלוקת הדיבידנד ואת המשך ביצוע תכנית הרכישה העצמית של מניות הבנק על רקע פרוץ משבר הקורונה, נהג הבנק לחלק דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי הרבעוני ולבצע מעת לעת תכניות לרכישה עצמית של מניות.

בהתאם להנחיות הפיקוח בנוגע לחלוקת דיבידנדים במהלך משבר הקורונה, חילק הבנק בחודש ספטמבר 2021 סכום של 630 מיליון ש"ח השווה לכ-30% מרווחי שנת 2020, ובחודש דצמבר 2021 חילק סכום של כ-1,367 מיליון ש"ח השווה לכ-30% מהרווח הנקי לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021.

בחוזר הפיקוח מיום 27 בדצמבר 2021, בוטלו ההגבלות על חלוקת דיבידנדים ונקבע כי בהקשר זה על התאגידים הבנקאיים לנהוג בזהירות הראויה כאשר הם בוחנים את המודל העסקי שלהם וכן להביא בחשבון כי עדיין קיימת רמה מסוימת של אי וודאות בשווקים, הנובעת בין היתר מהתפתחות מוטציות חדשות של הנגיף.

בהתאם, ביום 8 במרס 2022 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-588 מיליון ש"ח, המהווים כ-40% מהרווח הנקי לרבעון הרביעי של שנת 2021, כפי שנהג לעשות מדי רבעון טרם משבר הקורונה. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. מהווה כ-40.481 אגורות. הדירקטוריון קבע את יום 29 במרס 2022 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 6 באפריל 2022 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
26 בפברואר 2020	23 במרס 2020	20.29	297
12 באוגוסט 2021	2 בספטמבר 2021	43.36	630
15 בנובמבר 2021	12 בדצמבר 2021	94.11	1,367

ביאור 25א - הון (המשך)

ד. תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

ביום 27 במאי 2021 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מהרשות לניירות ערך. תשקיף המדף יעמוד בתוקף לתקופה של שנתיים ממועד פרסומו.

ביום 25 בנובמבר 2021 הנפיק הבנק סך של כ-1.4 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב סדרה 182. אגרות החוב עומדות לפדיון בתשלום אחד ביום 25 בנובמבר 2027, צמודות למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית צמודה בשיעור של 0.1% אשר תשולם אחת לשנה ביום 25 בנובמבר של כל אחת מהשנים 2022 עד 2027, כולל.

ביום 25 בנובמבר 2021, הנפיק הבנק סך של כ-0.73 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב סדרה 183, העומדות לפדיון בתשלום אחד ביום 25 בנובמבר 2029, צמודות למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית צמודה בשיעור של 0.1% אשר תשולם אחת לשנה ביום 25 בנובמבר של כל אחת מהשנים 2022 עד 2029, כולל.

ביום 13 בינואר 2022 הנפיק הבנק סך של כ-1.2 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 179, וסך של כ-1.8 מיליארד ש"ח ע.נ. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 182.

אגרות החוב בסדרות 179, 182, 183 אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

ה. פדיון מוקדם של שטרי הון נדחים

ביום 30 בדצמבר 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא כתבי התחייבות נדחים סדרה 400 אשר הונפקו לציבור בינואר 2016. בהתאם לכך, ביום 21 בינואר 2021 נפדו כתבי התחייבויות בסך כ-0.9 מיליארד ש"ח. בעקבות ההחלטה על פדיון מוקדם מלא, שפורסמה ביום 30 בדצמבר 2020, כתבי התחייבות סדרה 400 לא הוכרו בהון הפיקוחי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020.

ביום 30 בדצמבר 2020 החליט דירקטוריון הבנק לפדות בפדיון מוקדם מלא גם את שטרי הון סדרות 200 ו-201 אשר הונפקו לציבור בפברואר 2010. בהתאם לכך, ביום 4 בפברואר 2021 נפדו שטרי הון סדרות 200 ו-201 בסך כולל של כ-2.3 מיליארד ש"ח. שטרי ההון נכללו בהון הפיקוחי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2020, בהתאם להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות

כללי

במאי 2013 תיקן הפיקוח על הבנקים את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 בנושא מדידה והלימות הון, על מנת להתאימן להנחיות באזל 3.

יודגש, כי הוראות באזל 3 קובעות שינויים משמעותיים בחישוב דרישות ההון הרגולטורי, בין היתר, בכל הקשור לנושאים הבאים:

- רכיבי ההון הפיקוחי.
- ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות.
- טיפול בחשיפות לתאגידים פיננסיים.
- טיפול בחשיפות לסיכון אשראי בגין חובות פגומים.
- הקצאת הון בגין סיכון CVA.

התיקונים להוראות הנ"ל נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר.

בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון וכן זכויות המיעוט שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי נוכו מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. נכון לשנת 2021 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 10%.

רכיבי הון הנתונים לתנודתיות

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו הביאה להון הפיקוחי של הבנק.

בהקשר זה, ביום 12 ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לעניין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016.

ביום 13 בינואר 2020 התקבל אישור בנק ישראל להארכת תוקף האישור עד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024 (כולל).

שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות הנובעת משינויים בריבית להיוון.

ביום 15 בנובמבר 2016 החליט דירקטוריון הבנק בהתבסס על המלצת וועדת הביקורת לחשב את ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים, על בסיס מרווח קבוע של אגרות חוב בדירוג בינלאומי AA.

לצורך ההון הרגולטורי ההתחייבות הפנסיונית הינה בסך 19,664 מיליון ש"ח והון עצמי רובד 1 43,117 מיליון ש"ח וזאת לעומת ההתחייבות הפנסיונית בספרים בסך של 21,737 מיליון ש"ח והון עצמי רובד 1 40,023 מיליון ש"ח.

להלן ניתוח השפעות השינויים על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2021:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון ליום 31 בדצמבר 2021 מסתכמים בכ-374.8 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1בכ-0.03% ויחס הון כולל בכ-0.04%.
- שינוי הון עצמי רובד 1 - הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2021 מסתכם בכ-43.1 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ויחס הון כולל בכ-0.02%.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
א. נתונים		
הון לצורך חישוב יחס ההון		
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים[ב]	**43,117**	39,262
הון רובד 2, לאחר ניכויים	**10,148**	12,297
סך הכל הון כולל	**53,265**	51,559
יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
סיכון אשראי[ב]	**346,602**	303,356
סיכוני שוק	**5,592**	5,313
סיכון תפעולי	**22,582**	22,182
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	**374,776**	330,851
יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.50%**	11.87%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**14.21%**	15.58%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים[א]	**9.19%**	9.23%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים[א]	**12.50%**	12.50%
ב. חברות בנות משמעותיות		
בנק לאומי ארה"ב		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**13.40%**	13.82%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**14.43%**	15.07%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים[ג]	**7.00%**	7.00%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים[ג]	**10.50%**	10.50%

(א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש עד ליום 31 במרס 2020 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ביום 31 במרס 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת שעה בעקבות משבר הקורונה לפיה יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 9% ו-12.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. נתוני יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים בתקופות קודמות עודכנו בעקבות הבהרות הפיקוח על הבנקים כי דרישת ההון הנוספת בגין הלוואות לדיור תתווסף ליחס הון עצמי רובד 1 בלבד. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה, ראה לעיל ביאור 25א. החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רובד 1 (בתוספת דרישות ההון בגין יתרת ההלוואות לדיור) ו-13.5% ליחס הון כולל.

(ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל", הפוחתות בהדרגה עד ליום 30 ביוני 2022 וליום 30 בספטמבר 2024. מסך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון הופחתו 78 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021 בשל התאמות בגין תכניות התייעלות (ליום 31 בדצמבר 2020 התווסף 1 מיליון ש"ח). לפרטים נוספים על ההתאמות בגין תכניות ההתייעלות ראה סעיף ד.

(ג) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית הינו 4.5% ו-8%, בהתאמה. ליחסים אלה מתווספת כרית לשימור הון של 2.5% נכון ליום 31 בדצמבר 2021.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
1. הון עצמי רובד 1		
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	**41,610**	37,664
הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - זכויות מיעוט	**300**	295
הבדלים בין הון המיוחס לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1 - בגין הטבות לעובדים	**-**	-
התאמות בגין המעבר בין העקום החשבונאי לעקום ממוצע נע 8 רבעונים[א]	**1,304**	1,368
סך הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	**43,214**	39,327
התאמות פיקוחיות וניכויים:		
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים	**(178)**	(150)
מיסים נדחים לקבל	**-**	(188)
התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1	**(23)**	(13)
סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1	**(201)**	(351)
סך ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות	**104**	286
סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	**43,117**	39,262
2. הון רובד 2		
הון רובד 2: מכשירים לפני ניכויים	**6,153**	8,505
הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים	**3,995**	3,792
סך הון רובד 2 לפני ניכויים	**10,148**	12,297
ניכויים:		
סך הכל ניכויים - הון רובד 2	**-**	-
סך הכל הון רובד 2	**10,148**	12,297
סך הכל הון כולל	**53,265**	51,559

(א) בהתאם לאישור פרטני מהפיקוח על הבנקים.

הערה: סך הכל הון כולל מחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211, 299 בדבר "מדידה והלימות הון", החלות מיום 1 בינואר 2014.

ד. השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות על יחס הון עצמי רובד 1

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	באחוזים	
יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת התאמות בגין תכנית ההתייעלות[א]	**11.47%**	11.78%
השפעת ההתאמות בגין תכנית ההתייעלות[ב]	**0.03%**	0.09%
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.50%**	11.87%

(א) לרבות השפעת אימוץ כללי החשבונאות המוקבלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים.

(ב) התאמות בגין תכניות התייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים נזקפות על פני 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב הלימות ההון.

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. יחס מינוף לפי הוראות הפיקוח על הבנקים

ביום 28 באפריל 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה הבנק מחשב את החשיפה בגין נגזרים בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ואת החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 6%.

ביום 15 בנובמבר 2020 פרסם בנק ישראל חוזר להתאמות נוספות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם נגיף הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250). על פי החוזר נקבעה התאמה להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. לפרטים נוספים על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראה לעיל ביאור 25א.

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
א. בנתוני המאוחד(א)		
הון רובד 1	**43,117**	39,262
סך החשיפות	**711,125**	597,538
יחס המינוף		
יחס המינוף	**6.06%**	6.57%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	**5.50%**	5.50%
ב. חברות בת משמעותיות		
בנק לאומי ארה"ב		
יחס המינוף	**11.66%**	11.41%
יחס המינוף המזערי הנדרש על ידי השלטונות המקומיים	**5.00%**	5.00%

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות התייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים. ההשפעה של ההקלה בגין תכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2021 המוערכת בכ-0.01% נזקפת על פני 5 שנים בקו ישר ממעוד תחילתן. (0.05% ליום 31 בדצמבר 2020) לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכנית ההתייעלות ראה סעיף ד לעיל.
כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיושם ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

ו. יחס כיסוי נזילות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים

ביום 28 בספטמבר 2014 פורסם חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה).

ביאור 25ב - הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

תרחיש הקיצון שנקבע בהוראה כולל זעזוע המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי ובמסגרתו הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות.

יחס כיסוי הנזילות מונהג החל מיום 1 באפריל 2015.

החל מיום 1 בינואר 2017 ואילך, יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש הינו 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימאליות אלו.

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	באחוזים	
א. בנתוני המאוחד		
יחס כיסוי הנזילות	**124**	137
יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים[א]	**100**	100
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
יחס כיסוי הנזילות	**122**	136
יחס כסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	**100**	100

(א) בימים אלה מתבצעת בחינה לגבי המתודולוגיה של חישוב יחס הנזילות ולהערכת הבנק יישום מתודולוגיה חדשה, ככל שתיקבע, תותיר את הבנק עם יחס נזילות גבוה משמעותית מהדרישות הרגולטוריות בנושא. לאור האמור, ובתיאום עם הפיקוח על הבנקים, קבע הבנק בשלב זה יחס כיסוי נזילות פנימי מעבר ליחס המזערי הנדרש על ידי הפיקוח, בשיעור של 115%.

הערה: בנק לאומי ארה"ב אינו נדרש ביחס כיסוי נזילות.

ז. יחס מימון יציב לפי הוראות הפיקוח על הבנקים

החל מהדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2021 הבנק מדווח את הוראת "יחס מימון יציב 222 (NSFR)" - הוראה זו מתבססת על פרסום של ועדת באזל. יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה לעמוד ביחס של 100%.

	31 בדצמבר
	2021
	באחוזים
א. בנתוני המאוחד	
יחס מימון יציב נטו	**131**
יחס מימון יציב נטו המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	**100**

הבנק עומד בדרישה הרגולטורית ליום 31 בדצמבר 2021 ואף עמד בה במדידות שנעשו לפני חובת הדיווח. הבנק קבע מגבלות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות.

לפרטים נוספים על סיכון המימון ראה פרק סיכון נזילות ומימון בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה[א]

יתרת אשראי מפיקדונות לפי מידת גביה[ב]

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
מטבע ישראלי לא צמוד	**145**	254
מטבע ישראלי צמוד למדד	**1,037**	1,101
סך הכל	**1,182**	1,355

תזרימים בגין עמלת גביה ומרווחי ריבית בגין הפעילות במידת גביה ליום 31 בדצמבר

	עד שנה	מעל שנה עד שלוש שנים	מעל שלוש עד חמש שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל עשרים שנים	סך הכל 2021	סך הכל 2020
	במיליוני ש"ח							
במגזר הצמוד למדד[ג]								
תזרימים חוזיים עתידיים	**4**	**6**	**4**	**4**	**3**	**1**	**22**	28
תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים	**4**	**6**	**4**	**4**	**3**	**-**	**21**	28
תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים[ד]	**4**	**6**	**3**	**4**	**2**	**-**	**19**	26
במגזר השקלי הלא צמוד								
תזרימים חוזיים עתידיים	-	-	-	-	-	-	-	1
תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים	-	-	-	-	-	-	-	1
תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים[ד]	-	-	-	-	-	-	-	1

(א) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלות גבייה (במקום מרווח).
(ב) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגינן בסך 209 מיליון ש"ח (2020 - 159 מיליון ש"ח) לא נכללו בלוח זה.
(ג) כולל מגזר מט"ח.
(ד) ההיוון בוצע לפי שיעור 1.78% (2020 - לפי שיעור 2.26%).

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות

	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
הלוואות מפיקדונות לפי מידת הגביה	**101**	105
הלוואות עומדות	**49**	45

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות[א]

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
התחייבויות לרכישת ניירות ערך	**686**	669
התחייבויות להשקעה בבניינים ובציוד ורכישתם	**23**	24

(א) החל מיום 1 בינואר 2020 בעקבות יישום נושא 842 בקודיפיקציה בדבר חכירות, ההתחייבויות בגין חוזי שכירות נכללו במסגרת התחייבויות אחרות. למידע על חוזי שכירות לשנת 2020 ראה ביאור 16.ת.

ג. תביעות משפטיות

במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק וחברות מאוחדות מסוימות תובענות משפטיות, לרבות בקשות לאישור תביעות ייצוגיות.

לדעת הנהלת הבנק והנהלות החברות המאוחדות סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק ונגד החברות המאוחדות בנושאים שונים, שסכום כל אחת מהן עולה על 2 מיליון ש"ח ואשר אפשרות התממשותן אינה קלושה, מסתכם בסך של כ-343 מיליון ש"ח.

1. להלן פירוט של תובענות שהוגשו נגד הבנק שהסכום הנטען בהן מהותי. לדעת הנהלת הבנק המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי נזקים כתוצאה מהתובענות כאמור.

1.1 תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (ולאחר תקופת הדוח, ככל שהוגשו)

א. ביום 2 במרס 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד שני בנקים נוספים. בתובענה נטען כי הבנקים אינם רשאים לגבות מלקוחות שהם עסק גדול עמלת רישום פעולה (עמלת שורה), בנוסף לעמלות הספציפיות, הנגבות בגין השירותים השונים. המבקשת מציינת כי הנזק שנגרם לה הינו 101.65 ש"ח ואינה מציינת את הערכת הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה.

ב. ביום 11 באפריל 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים וגופים פיננסיים נוספים. עניינה של התובענה בטענת המבקשים, לפיה, הנתבעים פוגעים בפרטיות לקוחותיהם ומפרים את חובת הסודיות המוטלת עליהם בכך שהם מעבירים מידע פרטי של הלקוחות לצדדים שלישיים ובפרט לחברת גוגל. המבקשים מעריכים את הנזק האישי שנגרם להם ב-2,000 ש"ח ואינם נוקבים בסכום נזק קבוצתי.

ג. ביום 7 ביוני 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. עניינה של התובענה בטענת המבקש כי נגרם לו נזק בשל הצגת יתרה לא מעודכנת בחשבון הבנק במהלך יומיים שבין רכישת ניירות ערך זרים לבין מועד החיוב של החשבון בגין הרכישה. המבקש מעריך את הנזק האישי שנגרם לו בכ-35 אלף ש"ח ואינו נוקב בסכום נזק קבוצתי.

ד. ביום 6 לספטמבר 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי (מחוז-מרכז) בקשה לאישור תובענה ייצוגית כנגד חמישה בנקים ובהם הבנק, בטענה, כי נגרם למבקשים נזק כתוצאה מכך שהבנקים מציגים עמלות בגין פעולות מסויימות בתעריפונים במטבע חוץ ולא בשקלים, וכן גובים עמלות אלה בשקלים לאחר המרה בשערים גבוהים העולים על שערי המטבע היציגים. המבקשים אינם נוקבים בסכום נזק קבוצתי.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

1.2 תובענות תלויות ועומדות שהוגשו בתקופות דיווח קודמות

א. ביום 2 בדצמבר 2013 הוגשה בקשה לאישור תובענה כייצוגית נגד הבנק בנושא עמלת פירעון מוקדם של הלוואות שלא לדיור. לטענת המבקשים, חישוב עמלת פירעון מוקדם על ידי הבנק, הן ביחס להלוואות לגביהן חלים עקרונות חישוב הקבועים בהוראות ניהול בנקאי תקין והן ביחס להלוואות לגביהן חלים כללים שקבע הבנק, לא נעשה כדין. לטענת המבקשים, אין באפשרותם להעריך בשלב זה, את סכום התביעה הכולל. ביום 3 בנובמבר 2019 ניתנה החלטה על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב שאישרה באופן חלקי את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית, ביחס לסוגיה של דרך חישוב עמלת הפירעון המוקדם בהלוואות שאינן מפוקחות, וביום 22 בדצמבר 2019 הגישו המבקשים ערעור לבית משפט העליון על החלטה זו. ביום 21 ביולי 2021 ניתן פסק דין הדוחה את הערעור, והתביעה ממשיכה להתנהל בבית המשפט המחוזי לגבי החלק שאושר לניהול כתובענה ייצוגית.

ב. ביום 29 באפריל 2015 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. סכום התביעה כ-150 מיליון ש"ח. לטענת המבקש, כספים של ניצולי שואה, אשר הופקדו לפני מלחמת העולם השניה בבנק אפ"ק ולא נמשכו על ידי הלקוחות במהלך המלחמה, הושבו ללקוחות או ליורשיהם כשהם אינם משוערכים כביכול לערכים ריאליים. ביום 11 בפברואר 2021 ניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי שדחה את הבקשה לאישור התובענה. ביום 12 באפריל 2021 הוגש על ידי המבקש ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין.

ג. ביום 22 ביולי 2015 התקבלה בבנק בקשה לאישור תובענה ייצוגית שהוגשה נגד הבנק. לטענת המבקשת, תשלומים המשולמים ישירות לבנק על חשבון חוב אשר בגינו מתנהל הליך גבייה בהוצאה לפועל, מדווחים על ידי הבנק להוצאה לפועל באיחור, וכתוצאה מכך נוצר, כביכול, פער בין החוב האמיתי לחוב הרשום בתיק ההוצאה לפועל. המבקשת מעריכה את סכום התביעה הקבוצתי במיליוני ש"ח.

ד. ביום 11 בפברואר 2016 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד ארבעה בנקים נוספים, בטענה שהבנקים נותנים הטבות לסטודנטים, אולם מגבילים את גילם של הסטודנטים. סכום התביעה הכולל מוערך על ידי התובע ב-219 מיליון ש"ח. ביום 26 בספטמבר 2019 דחה בית המשפט המחוזי את הבקשה התובענה הייצוגית. ביום 4 בנובמבר 2019 הגישה המבקשת ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין הנ"ל של בית המשפט המחוזי.

ה. ביום 7 במרס 2016 הוגשה לבית המשפט בארה"ב תביעה, על ידי מספר רב של תובעים, כנגד עשרות נתבעים, וביניהם: הבנק, בנק לאומי ארה"ב ובנק הפועלים, בטענה שהנתבעים תומכים בהתנחלויות, באופן שפוגע בתושבים פלסטינאים, ברכושם ובזכויותיהם, בין היתר, באמצעות ביצוע העברות בנקאיות. סכום התביעה הנטען נגד כל הנתבעים יחדיו היה במקור 34.5 מיליארד דולר ובהמשך הופחת לסך של 1 מיליארד דולר ארה"ב. ביום 29 באוגוסט 2017 ניתן אישור על ידי בית המשפט בארה"ב לבקשה לסילוק על הסף של התובענה. ביום 8 בספטמבר 2017 הגישו התובעים ערעור על החלטה זו, וביום 19 בפברואר 2019 קיבל בית המשפט את הערעור שהגישו התובעים וביטל את ההחלטה שאישרה את הסילוק על הסף. ביום 8 ליוני 2020 אישר בית המשפט את בקשת התובעים לסילוק התביעה נגד הבנק ונגד חלק מהנתבעים. לפיכך הבנק אינו נתבע בהליך. ההליך המשפטי ימשיך להתנהל נגד יתר הנתבעים, ביניהם בנק לאומי ארה"ב.

ו. ביום 29 במרס 2017, הוגשה בקשה לאישור תביעה ייצוגית נגד הבנק (ותביעות מקבילות גם נגד בנקים אחרים). לטענת המבקש, הבנק אינו רשאי לגבות "עמלת קורספונדנט" בעת שהבנק מבצע העברת מט"ח מחשבון לקוח לזכות חשבון בנק בחו"ל, ולחילופין, טוען המבקש כי הבנק רשאי לגבות עמלת קורספונדנט רק בהתאם להוצאה הממשית שהיתה לו (הסכום שבפועל שילם הבנק לקורספונדנט). המבקש טוען כי סכום הנזק האישי שנגרם לו הוא כ-30 דולר, והנזק הקבוצתי לא ניתן להערכה.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ז. ביום 6 במאי 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגיות נגד הבנק. טענת המבקש היא, כי הבנק אינו ממלא כביכול את חובתו לעשות מאמץ סביר לאיתור בעלי חשבונות ללא תנועה שמעל סכום חובת ההשקעה לפי צו הבנקאות "פיקדונות ללא תנועה" התש"ס-2000, וכי לא די בשערוך החשבונות שהבנק מבצע על פי הוראות הצו, אלא על הבנק לשערך את החשבונות בסכומים גבוהים יותר. לטענת המבקש, כלל הנזק של חברי הקבוצה לא ניתן להערכה.

ח. ביום 16 בספטמבר 2018 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק. לטענת המבקש, כאשר הבנק משיב ללקוחותיו כספים שגבה מהם שלא כדין (למשל בטעות), הוא משיב אותם בערכם הנומינלי בשיעור שבו נגבו, בלי לשלם את שווי התעשרותו של הבנק כתוצאה מהחזקת הכספים, ובלי לשלם הפרשי הצמדה וריבית על פי חוק. לטענת המבקש, הנזק שנגרם לו הוא 0.51 ש"ח, ואין לו יכולת להעריך את היקף הנזק שנגרם לקבוצה.

ט. ביום 21 בינואר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. עניינה של התובענה בטענת המבקשים לפיה הבנק מחייב, לכאורה, את כלל לקוחותיו (יחידים, עסקים קטנים ועסקים גדולים) עבור עסקאות לרכישת מוצרים ו/או שירותים מחו"ל, בין אם לשימוש עצמי ובין אם לצורך העברתם לחו"ל ו/או ייבואם לארץ, לפי פרק 7 לתעריפון - "סחר חוץ" וזאת במקום לחייב בעמלות הנמוכות יותר לפי פרק 5 לתעריפון - "מטבע חוץ". המבקשים מעריכים את הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה, אותה הם מתיימרים לייצג, בעשרות מיליוני שקלים.

י. ביום 10 במאי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד שני בנקים אחרים. לטענת המבקשים, הבנקים פוגעים בפרטיות לקוחותיהם ומפרים חובת סודיות בכך שמעבירים מידע מזהה על לקוחות הבנק לחברות כגון פייסבוק וגוגל. כן נטען כי הבנקים עשו שימוש בכלים של צדדים שלישיים, כדי לעקוב אחרי הלקוחות שלהם בזמן ביצוע פעולות באתרים ובאפליקציות הבנקאיות וזאת לשם עריכת קמפיינים פרסומיים. המבקשים מעריכים את הנזק האישי שנגרם להם ב-1,000 ש"ח ואינם נוקבים בסכום נזק קבוצתי.

יא. ביום 16 בנובמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בטענה שהבנק מפר את הוראות הדין בשעה שהוא מחייב את לקוחותיו בגין הוצאות צד שלישי בסכומים שאינם מפורטים בחלק 11 לתעריפון. בבקשה נטען כי ההפרה הינה של כל אחד מ-22 הרכיבים/נושאים המנויים בחלק 11 לתעריפון ואשר בגינם נגבית מהלקוח הוצאת צד שלישי. הטענה הספציפית המתייחסת למבקשת היא לגבי גביית עלות משלוח באמצעות שליח בעת הזמנת פנקסי שיקים (למרות שניתן לה גילוי נאות מלא). המבקשים מציינים כי הנזק שנגרם למבקשת הינו 125.74 ש"ח ואינם מציינים את הערכת הנזק שנגרם לכלל חברי הקבוצה.

יב. ביום 24 בנובמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד שישה בנקים נוספים. בתובענה נטען כי הבנקים הפרו את חוק נתוני אשראי התשע"ו-2016 ואת התקנות אשר הותקנו על פיו, בטענה שהבנקים העבירו דיווחים למאגר נתוני אשראי על קיומם של הליכים משפטיים כנגד לקוחות, שלא בהתאם להוראות הדין ובאופן שפגע ביכולתם של הלקוחות לקבל אשראי ופגע בפרטיותם ובשמם הטוב. המבקשים אינם נוקבים בסכום נזק קבוצתי וטוענים לנזק ממוני שסכומו שונה בין חברי הקבוצה וכן לנזק שאינו ממוני.

1.3 תובענות שהסתיימו בתקופת הדוח (ועד מועד פרסומו ככל שהיו)

א. ביום 5 ביולי 2019 הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק ונגד בנקים אחרים. לטענת המבקש, הפרשי המרת מט"ח מהווים "עמלה" המחייבת גילוי נאות על ידי הבנקים ולפיכך, בין היתר, גבייתה נעשית שלא כדין, וכן הבנק גובה עמלה ביתר. הנזק שלטענת המבקש נגרם לכל חברי הקבוצה אותה הוא מתיימר לייצג עומד על כ-8 מיליארד ש"ח (המבקש טוען לנזקים נוספים שלא כומתו), מתוכו מיוחס לבנק סך של כ-2.2 מיליארד ש"ח. ביום 21 ביוני 2020 ניתן פסק הדין של בית המשפט המחוזי בתל-אביב, שהורה על דחיה על הסף של הבקשה לאישור תובענה ייצוגית וחייב את המבקשים בתשלום הוצאות למשיבים. ביום 6 ביולי 2020 הגיש המבקש ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין. ביום 25 באוגוסט ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון הדוחה את ערעור המבקש. ביום 1 בספטמבר 2021 הוגשה על ידי המבקש בקשה לדיון נוסף. ביום 25 באוקטובר 2021 החליט בית המשפט העליון על מחיקת ההליך, ובכך הסתיים ההליך המשפטי.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. ביום 11 בפברואר 2015, הוגשה בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד הבנק בסכום נטען של כ-2.3 מיליארד ש"ח (שמאוחר יותר הופחת ל-1.5 מיליארד ש"ח). לטענת המבקש, הבנק מנהל לכאורה "רשימה שחורה" של לקוחות, לפיה הוא נוהג לסמן לקוחות בכוכבית במערכות הבנק לזמן בלתי מוגבל, באופן הפוגע או מקשה עליהם, לטענתו, לקבל אשראי או לבצע פעילות עסקית אחרת מול הבנק. ביום 1 באפריל 2020 ניתן פסק הדין של בית המשפט המחוזי, שדחה את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית וחייב את המבקש בתשלום הוצאות לבנק. ביום 24 ביוני 2020 הגיש המבקש ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין. ביום 3 בינואר 2022 ניתן פסק דין הדוחה את הערעור, ובכך הסתיים ההליך המשפטי.

1.4 למועד פרסום הדוחות הכספיים לא מתנהלות תביעות מהותיות נגד חברות בנות של הבנק, למעט המפורט בסעיף 1.2.ה.

2. נגד הבנק תלויות ועומדות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שהסכום הנטען בהן מהותי, אשר לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תובענות אלו, בשלב זה לא ניתן להעריך את סיכוייהן ומטעם זה לא בוצעה בגינן הפרשה.

ביום 6 לספטמבר 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה בקשה לאישור תובענה ייצוגית כנגד חמישה בנקים, ובהם הבנק, בטענה כי נגרם למבקשים נזק בעקבות חיובי מס ביתר בגין תקבולים הקשורים לניירות ערך (כגון דיבידנד, ריבית וכו'), במקרים בהם יש שונות בין מדינת התושבות של הלקוח לבין מדינת המס של מנפיק נייר הערך. לטענת המבקשים, שיעור המס צריך להיגבות בהתאם לאמנות למניעת כפל מס שנחתמו בין המדינות הרלוונטיות, דבר אשר לפי הטענה אינו מבוצע בפועל. המבקשים אינם נוקבים בסכום נזק קבוצתי.

ד. התחייבויות תלויות והתקשרויות שונות

ביום 13 ביוני 2021, קיבל הבנק הודעה מאת המפקח על הבנקים בדבר הטלת עיצום כספי בסך 975,000 ש"ח בגין מקרים בהם נגבתה עמלה עבור מכתב עורך דין שלא בהתאם לצו הבנקאות (שירות ללקוח) (פיקוח על שירות הודעות או התראות), התשע"ה-2015. סכום העיצום הכספי הינו לאחר שהמפקח על הבנקים הפחית 35% מסכום העיצום הכספי המירבי שבסמכותו לקבוע בנסיבות העניין, וזאת בשל עילות הפחתה הקבועות בדין. הבנק שילם את סכום העיצום הכספי במלואו.

ה. הבנק ערב כלפי עמיתי חלק מקופות הגמל שהיו מנוהלות על ידי לאומי שרותי שוק ההון בע"מ (לשעבר לאומי גמל בע"מ), ואשר פעילותן נמכרה לפריזמה קופות גמל בע"מ ("פריזמה"). הערבות מבטיחה את החזר סכומי הקרן המקוריים שהופקדו המסתכמים ב-31 בדצמבר 2021 בערכים נומינליים ב-1,091 מיליון ש"ח. ערך הנכסים של הקופות הנ"ל ליום 31 בדצמבר 2021 מסתכם ב-3,059 מיליון ש"ח. בנוסף, ערבות זו אינה חלה על הפקדות בחשבונות שנפתחו בקופות הנ"ל לאחר 22 בינואר 2007.

כנגד ההתחייבות האמורה, התחייבה פריזמה, כי במקרה של מימוש הערבויות, או כל חלק מהן, היא תשלם לבנק השתתפות בסכום שלא יעלה על 35 מיליון ש"ח לשנה קלנדרית, כשסכום זה צמוד למדד מיום 30 באוקטובר 2006 ועד ליום התשלום. סכום השתתפות שלא נוצל בשנה מסוימת לא יועבר לשנים הבאות.

בחודש ינואר 2009 נמכרו הקופות הרלוונטיות לפסגות קופות גמל בע"מ ("פסגות"), אשר נכנסה בנעליה של פריזמה ולקחה על עצמה את ההתחייבויות האמורות ובחודש אוקטובר 2021 הועבר ניהולן של קופות הגמל הנ"ל מפסגות להראל פנסיה וגמל בע"מ ולאלטשולר שחם גמל ופנסיה בע"מ, אשר נטלו על עצמן, כל אחת בגין הקופות שהועברו לניהולה, את ההתחייבויות האמורות.

ו. כתבי שיפוי

1. הבנק התחייב מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ואת בעלי החוזים האישיים הניהוליים בבנק שאינם נושאי משרה ("בעלי חוזים ניהוליים") בגין חבות כספית וזאת עקב מילוי תפקידם בבנק ובחברות מוחזקות מטעם הבנק בגין רשימת אירועים המזכים בשיפוי, שלדעת ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק ניתן לצפותם בהתחשב בפעילות הבנק ובנסיבות העניין הכוללים, בין היתר, את הפעילות הבנקאית השגרתית של הבנק, הצעת ניירות ערך לציבור על פי תשקיף, דיווחים לציבור ולרשויות הפיקוח, פעילות בנושא חוק ההגבלים העסקים, אירועי סייבר וכל פעילות אחרת הנלווית לפעילות הבנק. הסכום המירבי שישלם הבנק בגין מימוש השיפויים בפועל של השיפויים אשר ניתנו וינתנו לכל נושאי המשרה בבנק ולנושאי המשרה בחברות הבת, במצטבר, בגין מסכת אירועים אחת מן האירועים המזכים בשיפוי, לא יעלה על 25% (עשרים וחמישה אחוזים)

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

מההון העצמי של הבנק על פי דוחותיו הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני מועד השיפוי בפועל (להלן: "סכום השיפוי המירבי"). סכום השיפוי המירבי הינו בנוסף לסכומים שיתקבלו מחברת הביטוח, אם יתקבלו, במסגרת ביטוח שרכש הבנק, אם רכש ו/או במסגרת ביטוח ו/או שיפוי של צד אחר זולת הבנק (כך שסכום השיפוי המרבי לא יפחת עקב תשלומי ביטוח ו/או שיפוי כאמור ששולמו, ככל ששולמו). בנוסף, בין היתר, התחייב הבנק מראש לשפות את הדירקטורים, נושאי המשרה האחרים בבנק ובעלי החוזים הניהוליים, בגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות הוצאות כאמור שהוצאו עקב חקירה או הליך אשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום ומבלי שהוטלה חבות כספית כחלופה להליך פלילי או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית או בקשר לעיצום כספי. עוד כולל כתב השיפוי התחייבות לשיפוי בשל הוצאות ו/או תשלום לנפגע ההפרה על פי ובכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"א-2011 ("חוק ייעול הליכי אכיפה") וכן בשל הוצאות בקשר עם הליך לפי פרק ז'-1 לחוק ההגבלים העסקיים - התשמ"ח-1988.

ביום 23 בדצמבר 2019, החליטה אסיפת בעלי מניות מיוחדת של הבנק לאשר תיקון לרשימת האירועים לכתבי ההתחייבות לשיפוי (להלן: "**כתב התחייבות לשיפוי מתוקן**") לדירקטורים המכהנים בבנק, לרבות אלה אשר יכהנו בבנק מעת. רשימת האירועים עודכנה בהתאם לאירועים שלדעת הבנק הינם אירועים צפויים לאור פעילותו בפועל בעת מתן ההתחייבות לשיפוי. כמו כן, במסגרת אסיפה זו, הוחלט על אישור תנאי כהונה והעסקה של המנכ"ל ויו"ר הדירקטוריון, לרבות הענקת כתב התחייבות לשיפוי מתוקן.

תיקון כתבי השיפוי כאמור חל גם בהתייחס לנושאי משרה אחרים בבנק ולבעלי חוזים ניהוליים שאינם נושאי משרה בבנק, בהתאם להחלטת ועדת הביקורת מיום 24 בספטמבר 2019 ודירקטוריון הבנק מיום 29 באוקטובר 2019.

תיקון רשימת האירועים לכתב ההתחייבות לשיפוי לדירקטורים ולנושאי משרה בבנק תואם את תקנון הבנק ואת מדיניות התגמול המעודכנת של הבנק.

בנוסף, ביום 15 בפברואר 2004 קיבלה האסיפה הכללית של הבנק החלטה על מתן פטור מראש מאחריות לדירקטורים, בשל נזק עקב הפרת חובת הזהירות שלהם כלפי הבנק. ההחלטה על מתן פטור כאמור חלה גם בהתייחס לנושאי המשרה אחרים בבנק, בהתאם להחלטת ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק מחודש יוני 2003.

2. הבנק התחייב לשפות את עובדי הבנק בגין הוצאות ו/או בכל תשלום לנפגע הפרה על פי או בכפוף לקבוע בחוק ייעול הליכי האכיפה, וזאת בהתאם לתנאים המקובלים בכתבי שיפוי הניתנים על ידי הבנק.

3. הבנק התחייב לשפות יועצים חיצונים מסוימים ולרבות בקשר עם תכניות להענקת או הצעת ניירות ערך לנושאי משרה או עובדים של הבנק או חברות בנות, בהתאם לעניין, בגין חבות או הפסד, ובמקרים שונים לרבות בגין הוצאות משפטיות אחרות, בקשר עם השירותים שניתנו לבנק על ידם.

4. הבנק וחברות הבנות התחייבו לשפות את חברת כרטיסי האשראי הבינלאומית, "ויזה" בגין ביצוע התחייבויות של מקס איט פיננסיים בע"מ ושל חברות הבנות בנוגע לפעילות בכרטיסי אשראי מסוג "ויזה".

5. הבנק וחברות הבנות נוהגים לתת, מעת לעת, בתנאים ובנסיבות מקובלים, והכל במהלך העסקים הרגיל, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, וכן כולל בהתייחס ל: (1) חובות החלות על הבנק כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב; (2) עסקאות למכירת החזקות בחברות; ו-(3) הסכמי תפעול הנפקה וסליקה עם חברות כרטיסי האשראי.

6. הבנק נותן, מעת לעת, לחברות בנות, כתבי שיפוי מוגבלים בסכום ובתקופה ושאינם מוגבלים בסכום ובתקופה, לצורך מתן השיפויים על ידיהן לנושאי משרה וזאת בשל סיכונים החלים על נושאי משרה בחברות וכן לצורך עמידה של חברות בנות בהוראות רגולטוריות ובהתחייבויות כלפי נושאי משרה בהן. כמו כן הבנק נותן כתבי שיפוי לעובדים של הבנק ולנושאי משרה של חברות בנות וזאת בגין רשימה של אירועים אשר פורטו בהם.

7. במסגרת הסכם המכירה של לאומי רומניה באפריל 2019, ניתן שיפוי לנושאים שונים, חלקם מוגבלים בסך של 15 מיליון אירו לתקופה של עד חמש שנים מועד המכירה, וחלקם ללא הגבלה בסכום. להערכת הבנק השיפוי שאינו מוגבל בסכום מתייחס לנושאים שגם ככל ויתממשו, החשיפה בגינם אינה מהותית. כמו כן, ניתן שיפוי לדירקטורים שכיהנו בלאומי רומניה עד מועד המכירה, בהתאם לנוסח כתבי השיפוי המקובלים בבנק לדירקטורים ונושאי משרה, וכן שיפוי לעובדים בלאומי רומניה ובבנק בקשר עם הליך המכירה.

ביאור 26 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

8. במסגרת הנפקה בינלאומית של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה כפויה למניות רגילות של הבנק, בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין 202, אשר הוצעו לרוכשים מוסדיים מאושרים בארה"ב (Qualified Institutional Investors) על פי כלל 144A לחוק ניירות ערך של ארה"ב 1933 (the United States Securities Act of 1933) (להלן: "חוק ניירות ערך של ארה"ב") ומחוץ לארה"ב בהסתמך על תקנה S לחוק ניירות ערך של ארה"ב, אשר בוצעה בינואר 2020 (להלן: "ההנפקה"), נדרש הבנק, תחת הסכם המכירה (Purchase Agreement) למול החתמים, אשר נחתם בסמוך לאחר השלמת תמחור ההנפקה, לשפות את החתמים, וצדדים הקשורים להם, בגין נזקים, תביעות, והפסדים אשר ייגרמו להם, ככל שיגרמו, תחת חוק ניירות הערך בארה"ב ו/או תחת חוק המסחר בניירות ערך משנת 1934 (the United States Securities Exchange Act of 1934) ביחס לפרטים מהותיים לא נכונים, או כאלה שנטען לגביהם כי אינם נכונים, אשר נכללו במסמכי ההנפקה או בכל מידע אחר שנמסר על ידי הבנק או בשמו בקשר עם ההנפקה, או השמטה של פרטים מהותיים ו/או טענה לגבי השמטה של פרטים כאמור ממסמכים או ממידע כאמור.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים

ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 בדצמבר 2020, אגרות חוב וכתבי התחייבות שהונפקו על ידי חברות מאוחדות בארץ אינן מובטחות על ידי שעבודים שוטפים על נכסיהן. חברות מאוחדות שיעבדו ניירות ערך ונכסים אחרים להבטחת פיקדונות שנתקבלו מ-(Federal Home Loan Bank) - FHLB וכן התחייבויות מסויימות בהתאם לדרישת שלטונות הארצות בהן הם פועלים. הנכסים המשועבדים מסתכמים בסך 543 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 2,360 מיליון ש"ח). סך ההתחייבויות בגינן שועבדו הנכסים מסתכמות בסך 385 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 670 מיליון ש"ח).

כחבר הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, הבנק הינו חבר בקרן הסיכונים של מסלקת הבורסה.

הסכום של קרן הסיכונים יהיה בגובה היתרה התקופתית לחיוב הגבוהה ביותר שהייתה לחבר בששת החודשים שהסתיימו בחודש הקלנדרי שקדם למועד העדכון. הקרן מעדכנת את הסכומים 4 פעמים בשנה.

כל אחד מהחברים בקרן הסיכונים משעבד ניירות ערך לטובת מסלקת הבורסה המהווים ביטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן, אשר מבטיחים את חיובי החבר כלפי המסלקה ואת חלקו של החבר בקרן הסיכונים. כמו כן מבטיחים ביטחונות אלו גם את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים, וזאת אם הביטחונות שהעמיד החבר האחר לא יספיקו לכיסוי כל חיובי החבר האחר, ובהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהחברים בקרן, עד לגובה הביטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת הבורסה, לפי הנמוך. ל-31 בדצמבר 2021, חלקו של הבנק בקרן של מסלקת הבורסה הינו 289 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 175 מיליון ש"ח). סך כל הנכסים ששועבדו על ידי הבנק למסלקת הבורסה הינו 358 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 344 מיליון ש"ח).

הבנק הינו חבר גם בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף. הבנק התחייב כלפי מסלקת המעו"ף לתשלום כל חיוב כספי הנובע מעסקאותיו במעו"ף עבור לקוחותיו, הנוסטרו שלו ומעסקאות מעו"ף של חבש"ס (חבר בורסה אחר שאינו סולק בעצמו במסלקת מעו"ף). סכום ההתחייבות של הבנק מוצג בביאור 30ד. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

הבנק משעבד למסלקת המעו"ף ביטחונות בגובה חלקו היחסי בקרן הסיכונים וכן בגין התחייבויותיו כאמור לעיל, אשר מבטיחים את חיוביו כלפי מסלקת המעו"ף ואת חלקו בקרן הסיכונים. בנוסף, מבטיחים הביטחונות את חיובי חברי קרן הסיכונים האחרים. במקרה שהביטחונות שהעמיד חבר אחר בקרן לא הספיקו לכיסוי כל חיוביו, רשאית מסלקת המעו"ף לממש גם את הביטחונות שהעמידו לה חברי קרן הסיכונים האחרים, בהתאם לחלקו היחסי של כל אחד מהם בקרן, עד לגובה הביטחונות שניתנו או עד לגובה החיובים כלפי מסלקת מעו"ף, לפי הנמוך.

ל-31 בדצמבר 2021, חלקו של הבנק בקרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף הינו 125 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 162 מיליון ש"ח).

הבנק כמו כל חבר מסלקה אחר, רשאי להבטיח את חיוביו לקרן הסיכונים של מסלקת מעו"ף, באמצעות שעבוד אגרות חוב ממשלתיות ופיקדונות. סך כל אגרות החוב ופיקדונות ששועבדו על ידי הבנק למסלקת המעו"ף, בגין פעילות הלקוחות, הנוסטרו וקרן הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021 הינו 1,036 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 903 מיליון ש"ח).

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

הבנק משתתף בהסדר להבטחת סופיות הסליקה במצבי כשל בהם אין יתרה מספקת בחשבון הסליקה של אחד או יותר מהמשתתפים האחרים, וזאת כמשתתף במערכת זה"ב ובעל חשבון סליקה במערכת וחבר במערכות התשלומים מס"ב ומסלקת השיקים ("משתתף"). במקרה של כשל, יישא כל משתתף שלא כשל ("משתתף שורד") בחיובי המשתתף שכשל, על פי חלקו היחסי של המשתתף השורד חלקי ההפרש בין 100% לחלקו היחסי של המשתתף שכשל. חלקו היחסי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2021 במס"ב הינו 17.5% ובמסלקת השיקים - 21.45%. אחוז זה מתעדכן אחת לשישה חודשים על פי המשקל היחסי של חיובי כל משתתף אשר הועברו במערכת התשלומים הרלוונטית בששת החודשים הקודמים. תקרה כוללת להשתתפות כל המשתתפים עומדת על 300 מיליון ש"ח במס"ב ו-150 מיליון ש"ח במסלקת השיקים. במקרה של כשל, ביום העסקים העוקב ליום הכשל, מיד לאחר פתיחת המערכת, בנק ישראל ישגר למערכת הוראת תשלום רב-צדדית לחיוב חשבון הסליקה של המשתתף הכושל ולזיכוי חשבונות הסליקה של המשתתפים השורדים בסכום אותו שילם כל משתתף שורד במסגרת ההסדר, בתוספת ריבית בנק ישראל. הסדר הכשל לא נועד לטפל במצב של חדלות פירעון ידועה או קרובה לוודאית. במקרה של חדלות פירעון הטיפול יועבר לפיקוח על הבנקים.

הבנק חתם על מסגרת אשראי בגובה 150 מיליון דולר עם מסלקת יורוקליר להבטחת סליקת ניירות ערך של לקוחות. מסגרת האשראי מגובה בניירות ערך שמחזיק הבנק במסלקת יורוקליר.

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים מסוג (Credit Support Annex) - CSA שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים שנוצרים בין הצדדים בעת מסחר בנגזרים. על פי ההסכמים, מידי תקופה מבוצעת מדידה של שווי כלל העסקאות בנגזרים שבוצעו בין הצדדים ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש, מחויב הצד האמור להעביר לצד השני פיקדונות בגובה סכום החשיפה, עד למועד המדידה הבא. ליום 31 בדצמבר 2021 העמידה הקבוצה לטובת צדדים נגדיים פיקדונות בסכום כולל של 1,611 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2020 - 1,363 מיליון דולר ארה"ב).

הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים, לצורך ביצוע עסקאות עתידיות סחירות בבורסות בחו"ל עבורם ועבור לקוחותיהם. ליום 31 בדצמבר, 2021 הפקידה הקבוצה בצדדים נגדיים הנ"ל סכום של 1,217 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2020 - 913 מיליון דולר ארה"ב).

כמו כן, הקבוצה העבירה בהעברה לתיחום חשיפה אגרות חוב בסך 2,066 מיליון דולר ארה"ב (2020 - 795 מיליון דולר ארה"ב, 315 מיליון אירו ו-50 מיליון דולר קנדי). יש לציין, שעיקר הביטחונות שהועברו בגין פעילות הלקוחות בעסקאות אלו היו כספי הלקוחות בהתאם להסכמי תיחום החשיפה שחתם הבנק עמם.

החל מיום 1 בספטמבר 2021, חלה על הבנק רפורמה בנוגע לדרישת ביטחונות ראשוניים (IM) עבור נגזרים שלא נסלקים דרך צד נגדי מרכזי (נגזרי OTC), אשר נקבעה על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (ה-BCBS) והארגון הבינלאומי של רשויות ניירות ערך (ה-IOSCO). הרפורמה, אשר חלה במערך היחסים של בנק למול מוסדות פיננסיים זרים, מחייבת הפקדה של ביטחונות ראשוניים כאמור (בכפוף לסף של 50 מיליון אירו באירופה ו-50 מיליון דולר בארה"ב) מול צד נגדי מסוים, במתכונת של שעבוד חשבון ניירות ערך אצל משמורן זר על ידי כל צד בנאמנות עבור הצד האחר. כפי הרפורמה אם בנק עובר את הרף של 50 מיליון דולר, שני הצדדים מפקידים IM בצורה של שיעבוד ני"ע אצל צד שלישי.

ביום 21 במאי 2008 חתם הבנק על אגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחיובים כספיים בשקלים, המגיעים ושיגיעו לבנק מפעם לפעם מאת לקוחותיו, שהינם תאגידים (שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל), שאינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בשקלים שמשך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי אינו עולה על שלוש שנים, שניתנו וינתנו על ידי הבנק ללקוחות הנ"ל.

שעבוד זה בא להבטיח אשראים שבנק ישראל עשוי להעמיד לרשות הבנק לצורך פעילות הבנק כספק שירותי נזילות בשקלים ל-(Continuous Linked Settlement Bank) - CLS בצרוף ריבית ועלויות והוצאות הכרוכות במימוש השעבוד, עד לסך של 1.1 מיליארד ש"ח, בהתאם לתנאי הסכם האשראי שנחתם בין הצדדים לעניין זה.

ביום 26 באוקטובר 2010 הבנק חתם על אגרת חוב על פיה שעבד הבנק בשעבוד קבוע ראשון בדרגה ובהמחאה על דרך שעבוד, ללא הגבלה בסכום, לטובת בנק ישראל, את כל הנכסים והזכויות בחשבונות ספציפיים המתנהלים ע"ש בנק ישראל, במסלקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב, ב-Euroclear Bank או בכל מסלקה אחרת עליה יסכימו הבנק ובנק ישראל. הנכסים המשועבדים בחשבון ב-Euroclear Bank, או בחשבון אחר המתנהל במסלקה מחוץ לישראל, משועבדים גם בשעבוד צף ראשון בדרגה לטובת בנק ישראל.

ביום 25 בפברואר 2021 חתם הבנק על אגרת חוב על פיה, בנוסף לשעבודים הנ"ל, שעבד לטובת בנק ישראל בשעבוד קבוע ראשון בדרגה ובהמחאה על דרך השעבוד, ללא הגבלה בסכום, את כל זכויותיו בגין ובקשר עם חלק מתיק ההלוואות לדיור המובטחות בשעבוד זכויות במקרקעין. ביום 29 בדצמבר 2021 תוקנה אגרת החוב ועודכנו ההלוואות לדיור המשועבדות במסגרת אגרת החוב.

ביאור 27 - שעבודים ותנאים מגבילים (המשך)

שעבודים אלה באים להבטיח את כל התחייבויות הבנק בקשר עם אשראים שבנק ישראל נתן או ייתן לבנק כמפורט במסמכי האשראי, למעט אשראים שבנק ישראל עשוי להעמיד לרשות הבנק לצורך פעילות הבנק כספק שירותי נזילות בשקלים ל-CLS.

במהלך 2021, המשיך לספק בנק ישראל למערכת הבנקאית הלוואות לטווח ארוך במטרה להגדיל את היצע האשראי הבנקאי לעסקים קטנים וזעירים, זאת כנגד ביטחונות כמקובל בכל הלוואה מוניטרית הניתנת על ידי בנק ישראל. במסגרת תכניות אלו, שהחלו בשנת 2020, קיבל הבנק במהלך שנת 2021, אשראי בהיקף של כ-8.1 מיליארד ש"ח המובטח בשעבודים הנ"ל. יתרת אשראי זה, נכון ליום 31 לדצמבר 2021 עומדת על כ-16.9 מיליארד ש"ח.

מקורות ושימושים

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
המקורות של ניירות ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים		
ניירות ערך שהתקבלו בעסקאות שאילת ניירות ערך כנגד מזומן	**2,447**	3,019
השימושים בניירות ערך שהתקבלו כביטחון ובניירות ערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת קיזוזים		
ניירות ערך שהושאלו בעסקאות השאלת ניירות ערך כנגד מזומן	**2,282**	605

מלבד ניירות ערך אלו, נכון ליום המאזן, הועמדו כביטחון ניירות ערך נוספים המוצגים בסעיף ניירות ערך כמפורט לעיל, אשר המלווים אינם רשאים למכור או לשעבד.

בנוסף הבנק מפקיד אג"ח ממשלתיים כביטחונות לפעילות בחוזים סחירים, במקום מזומן. ניירות אלו מוחזקים בתיק הזמין.

הבנק מפקיד מעת לעת בבנק לאומי ארה"ב, ביטחונות (פיקדונות כספיים או אג"ח ממשלתיים) לגיבוי התחייבויות הבנק, בקשר עם אשראים הניתנים על ידי בנק לאומי ארה"ב בביטחון התחייבויות של בנק לאומי לישראל, וזאת על פי הוראות ה-Federal Reserve. ביטחונות אלו מופקדים במסגרת הסכם Designated Deposit Agreement שנחתם במאי 2018 והחליף שטר משכון מספטמבר 2010. סכום הביטחונות המופקדים כאמור ליום 31 בדצמבר 2021 היה אג"ח אמריקאי ממשלתי 242 מיליון דולר ארה"ב (31 בדצמבר 2020 - 160 מיליון דולר ארה"ב).

ביאור 28א - מכשירים נגזרים ופעילויות גידור

כללי

הפעילות הנ"ל כרוכה בנטילת סיכונים שהעיקריים בהם הינם:

- סיכון אשראי הנמדד על פי סכום ההפסד המירבי הצפוי אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה. לכיסוי הסיכון נדרשים ביטחונות מהלקוח בהתאם לסיכון הנובע מהעסקאות. הביטחונות הנדרשים נכללים במסגרת הנדרש בגין סך כל חבות הלקוח.
- סיכוני שוק כוללים סיכונים הנובעים משינויים בשיעורי הריבית, בשערי החליפין, במדד המחירים לצרכן, בשערי ניירות ערך/מדדים ובשערי סחורות. סיכוני השוק הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים, הינם חלק מסך כל סיכוני השוק של המכשירים הפיננסיים. הפעילות במכשירים נגזרים מתבצעת במסגרת הגבולות המותרים לחשיפה לסיכוני שוק, כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריונים של חברות הקבוצה.
- סיכון נזילות הנובע מאי וודאות לגבי המחיר שהבנק יצטרך לשלם לכיסוי העסקה. סיכון זה קיים בעיקר במכשירים אשר סחירותם, או סחירות נכס הבסיס, נמוכה. במסגרת הדרישות לביטחונות נלקח בחשבון סיכון זה.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד

	31 בדצמבר 2021		
	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים למסחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח		
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים			
א) חוזי ריבית			
חוזי Futures ו-Forward	5,775	19,214	24,989
אופציות שנכתבו	1,244	1,906	3,150
אופציות שנקנו	-	1,523	1,523
Swaps[א]	24,131	208,781	232,912
סך הכל[ב]	31,150	231,424	262,574
מזה: נגזרים מגדרים[ג]	6,422	-	6,422
ב) חוזי מטבע חוץ			
חוזי Futures ו-Forward[ד]	62,183	239,898	302,081
אופציות שנכתבו	1,160	29,797	30,957
אופציות שנקנו	1,160	26,927	28,087
Swaps[א]	156	18,295	18,451
סך הכל	64,659	314,917	379,576
מזה: נגזרים מגדרים[ג]	-	-	-
ג) חוזים בגין מניות			
חוזי Futures ו-Forward	299	195,851	196,150
אופציות שנכתבו	1,099	22,234	23,333
אופציות שנקנו[ה]	983	22,343	23,326
אחר	7	-	7
Swaps	572	101,155	101,727
סך הכל	2,960	341,583	344,543
ד) חוזי סחורות ואחרים			
חוזי Futures ו-Forward	-	420	420
אופציות שנכתבו	-	261	261
אופציות שנקנו	-	260	260
Swaps	-	15,826	15,826
סך הכל	-	16,767	16,767
ה) חוזי אשראי			
הבנק ערב	-	-	-
הבנק מוטב	-	-	-
סך הכל	-	-	-
סך כל הסכום הנקוב	98,769	904,691	1,003,460

(א) מזה: SWAPS שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 117,740 מיליון ש"ח.
(ב) מזה: חוזי החלפת שקל-מדד בסך 15,102 מיליון ש"ח.
(ג) כולל בעיקר עסקאות גידור החלפת ריבית IRS.
(ד) מזה: חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט בסך 11,156 מיליון ש"ח.
(ה) מזה: נסחרים בבורסה בסך 22,166 מיליון ש"ח.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

	31 בדצמבר 2020		
	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים למסחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח		
(1) סכום נקוב של מכשירים נגזרים			
א) חוזי ריבית			
חוזי Futures ו-Forward	2,309	21,497	23,806
אופציות שנכתבו	1,350	6,732	8,082
אופציות שנקנו	-	3,899	3,899
Swaps[א]	22,330	187,068	209,398
סך הכל[ב]	25,989	219,196	245,185
מזה: נגזרים מגדרים[ג]	5,973	-	5,973
ב) חוזי מטבע חוץ			
חוזי Futures ו-Forward[ד]	42,487	189,234	231,721
אופציות שנכתבו	844	15,469	16,313
אופציות שנקנו	844	16,511	17,355
Swaps[א]	711	18,541	19,252
סך הכל	44,886	239,755	284,641
מזה: נגזרים מגדרים[ג]	-	-	-
ג) חוזים בגין מניות			
חוזי Futures ו-Forward	462	134,763	135,225
אופציות שנכתבו	824	22,340	23,164
אופציות שנקנו[ה]	730	22,341	23,071
Swaps	73	75,894	75,967
סך הכל	2,089	255,338	257,427
ד) חוזי סחורות ואחרים			
חוזי Futures ו-Forward	-	2,778	2,778
אופציות שנכתבו	-	254	254
אופציות שנקנו	-	254	254
Swaps	-	157	157
סך הכל	-	3,443	3,443
ה) חוזי אשראי			
הבנק ערב	-	-	-
הבנק מוטב	-	-	-
סך הכל	-	-	-
סך כל הסכום הנקוב	72,964	717,732	790,696

(א) מזה: SWAPS שהתאגיד הבנקאי משלם שיעור ריבית קבוע בסך 103,343 מיליון ש"ח.
(ב) מזה: חוזי החלפת שקל-מדד בסך 12,553 מיליון ש"ח.
(ג) כולל בעיקר עסקאות גידור החלפת ריבית IRS.
(ד) מזה: חוזי החלפת מטבע חוץ ספוט בסך 12,852 מיליון ש"ח.
(ה) מזה: נסחרים בבורסה בסך 22,272 מיליון ש"ח.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

א. היקף הפעילות על בסיס מאוחד (המשך)

	31 בדצמבר 2021					
	נכסים בגין נגזרים ברוטו			התחייבויות בגין נגזרים ברוטו		
	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים למסחר	סך הכל	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים למסחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים						
א) חוזי ריבית	**239**	**2,874**	**3,113**	**310**	**3,033**	**3,343**
מזה: נגזרים מגדרים	**148**	**-**	**148**	**174**	**-**	**174**
ב) חוזי מטבע חוץ	**117**	**4,641**	**4,758**	**122**	**5,944**	**6,066**
מזה: נגזרים מגדרים	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
ג) חוזים בגין מניות	**46**	**5,766**	**5,812**	**70**	**5,745**	**5,815**
ד) חוזי סחורות ואחרים	**-**	**348**	**348**	**-**	**337**	**337**
ה) חוזי אשראי	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
סך הכל נכסים/התחייבויות בגין נגזרים ברוטו[א]	**402**	**13,629**	**14,031**	**502**	**15,059**	**15,561**
סכומים שקוזזו במאזן	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
יתרה מאזנית	**402**	**13,629**	**14,031**	**502**	**15,059**	**15,561**
מזה: שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או להסדרים דומים	**10**	**303**	**313**	**14**	**449**	**463**

(א) מזה: שווי הוגן ברוטו של נכסים בגין נגזרים משובצים בסך 4 מיליון ש"ח, שווי הוגן ברוטו של התחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך 10 מיליון ש"ח.

	31 בדצמבר 2020					
	נכסים בגין נגזרים ברוטו			התחייבויות בגין נגזרים ברוטו		
	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים למסחר	סך הכל	נגזרים שאינם למסחר	נגזרים למסחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
(2) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים						
א) חוזי ריבית	263	4,926	5,189	633	5,070	5,703
מזה: נגזרים מגדרים	94	-	94	384	-	384
ב) חוזי מטבע חוץ	33	4,829	4,862	354	6,117	6,471
מזה: נגזרים מגדרים	-	-	-	-	-	-
ג) חוזים בגין מניות	34	4,998	5,032	25	4,969	4,994
ד) חוזי סחורות ואחרים	-	172	172	-	171	171
ה) חוזי אשראי	-	-	-	-	-	-
סך הכל נכסים/התחייבויות בגין נגזרים ברוטו[א]	330	14,925	15,255	1,012	16,327	17,339
סכומים שקוזזו במאזן	-	-	-	-	-	-
יתרה מאזנית	330	14,925	15,255	1,012	16,327	17,339
מזה: שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או להסדרים דומים	41	322	363	26	439	465

(א) מזה: שווי הוגן ברוטו של נכסים בגין נגזרים משובצים בסך 3 מיליון ש"ח, שווי הוגן ברוטו של התחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך 24 מיליון ש"ח.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ב. גידור חשבונאי

1. השפעת חשבונאות גידור תזרים מזומנים על רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2021		2020	
	סכומים שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר מנגזרים	רווח (הפסד) שסווג מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לרווח והפסד[א]	סכומים שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר מנגזרים	רווח (הפסד) שסווג מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לרווח והפסד[א]
	במיליוני ש"ח			
א. נגזרים המשמשים לגידור תזרים מזומנים[ב]				
חוזי ריבית[ג]	**(40)**	**(1)**	43	-

(א) סכומי רווח (הפסד) שסווגו מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר נכללו בסעיף הכנסות (הוצאות) ריבית או בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בהתאם לשורה בה מוצגת השפעת הפריט המגודר.

(ב) משקף סכומים הכלולים בהערכת אפקטיביות הגידור.

(ג) הבנק מייעד נגזרים מסוימים כמכשירים מגדרים בגידור תזרים מזומנים, נגזרים המגדרים חשיפה להשתנות תזרים מזומנים מהלוואות שניתנו. השפעת הגידור צפויה להפחית את היקף החשיפה להלוואות שניתנו.

2. השפעת חשבונאות גידור שווי הוגן על הרווח (הפסד)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
סך כל ההכנסות (הוצאות) ריבית שהוכרו בדוח רווח או הפסד	**(60)**	(50)
ההשפעה של גידורי שווי הוגן:		
א. רווח (הפסד) מגידורי שווי הוגן		
חוזי ריבית[א]		
פריטים מגודרים	**(293)**	166
נגזרים מגדרים	**232**	(216)
ב. רווח (הפסד) מגידורי תזרים מזומנים		
חוזי ריבית[א]		
רווח והפסד שסווג מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	**1**	-

(א) הבנק מייעד נגזרים מסוימים כמכשירים מגדרים בגידור שווי הוגן, נגזרים המגדרים חשיפת ריבית המתקבלת על אגרות חוב.

ב. גידור חשבונאי (המשך)

3. פריטים מגודרים בגידור שווי הוגן

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2021			2020		
	הערך בספרים של הפריט המגודר	יחסי גידור קיימים	התאמות שווי הוגן מצטבר שהגדילו (הקטינו) את הערך בספרים יחסי גידור שהופסקו	הערך בספרים של הפריט המגודר	יחסי גידור קיימים	התאמות שווי הוגן מצטבר שהגדילו (הקטינו) את הערך בספרים יחסי גידור שהופסקו
	במיליוני ש"ח					
ניירות ערך - מכשירי חוב המסווגים כזמינים למכירה	**5,023**	**63**	**13**	5,465	303	14

4. השפעת גידור השקעה נטו בפעילות חוץ על רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר ועל דוח רווח או הפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
	2021		2020		
	סכומים שנזקפו לרווח (הפסד) כולל אחר	רווח (הפסד) שסווג מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר[א]	סכומים שנזקפו לרווח (הפסד) כולל אחר	רווח (הפסד) שסווג מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר[א]	
	במיליוני ש"ח				
פיקדונות ששימשו עבור גידורי השקעה, נטו					
פיקדונות במטבע חוץ	**71**	**-**	147	-	

(א) סכומי רווח (הפסד) שסווגו מחדש מרווח (הפסד) כולל אחר מצטבר נכללו בסעיף הכנסות (הוצאות) ריבית או בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

5. השפעת נגזרים שלא יועדו כמכשירים מגדרים על דוח רווח או הפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	רווח (הפסד) שהוכר בהכנסות (הוצאות) מפעילות במכשירים נגזרים[א]	רווח (הפסד) שהוכר בהכנסות (הוצאות) מפעילות במכשירים נגזרים[א]
	במיליוני ש"ח	
נגזרים שלא יועדו כמכשירים מגדרים		
חוזי ריבית	**143**	(535)
חוזי מטבע חוץ	**(1,623)**	(1,071)
חוזים בגין מניות	**162**	182
חוזי סחורות ואחרים	**15**	4
סך הכל	**(1,303)**	(1,420)

(א) נכלל בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ג. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

	31 בדצמבר 2021					
	בורסות	בנקים	דילרים/ ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים[א][ב]	**315**	**6,133**	**4,181**	**220**	**3,182**	**14,031**
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים	**-**	**2,566**	**2,816**	**2**	**1,933**	**7,317**
הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל	**-**	**3,410**	**1,139**	**216**	**182**	**4,947**
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים	**315**	**157**	**226**	**2**	**1,067**	**1,767**
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים[ד][ה]	**563**	**8,190**	**6,824**	**105**	**11,443**	**27,125**
הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני	**-**	**1,845**	**2,307**	**-**	**6,168**	**10,320**
סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים	**563**	**6,345**	**4,517**	**105**	**5,275**	**16,805**
סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים	**878**	**6,502**	**4,743**	**107**	**6,342**	**18,572**
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[א][ג]	**222**	**3,108**	**3,575**	**2**	**8,654**	**15,561**
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
מכשירים פיננסיים	**-**	**2,566**	**2,816**	**2**	**1,933**	**7,317**
ביטחון במזומן ששועבד	**-**	**415**	**755**	**-**	**4,862**	**6,032**
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**222**	**127**	**4**	**-**	**1,859**	**2,212**

	31 בדצמבר 2020					
	בורסות	בנקים	דילרים/ ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים[א][ב]	228	8,871	2,764	166	3,226	15,255
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים	-	6,204	1,409	28	1,714	9,355
הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל	-	2,304	1,020	135	325	3,784
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים	228	363	335	3	1,187	2,116
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים[ד][ה]	352	6,720	4,061	91	8,222	19,446
הפחתת סיכון אשראי חוץ מאזני	-	2,230	912	9	4,431	7,582
סיכון אשראי חוץ מאזני נטו בגין מכשירים נגזרים	352	4,490	3,149	82	3,791	11,864
סך הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים	580	4,853	3,484	85	4,978	13,980
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[א][ג]	191	7,525	1,562	28	8,033	17,339
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
מכשירים פיננסיים	-	6,204	1,409	28	1,714	9,355
ביטחון במזומן ששועבד	-	1,025	148	-	4,321	5,494
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	191	296	5	-	1,998	2,490

(א) הבנק לא קיזז הסכמי התחשבנות נטו.

(ב) מתוך זה יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 14,027 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 15,252 מיליון ש"ח).

(ג) מתוך זה יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 15,551 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 17,315 מיליון ש"ח).

(ד) סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) לפני הפחתת סיכון אשראי, כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

(ה) ההפרש, אם הוא חיובי, בין סך כל הסכומים בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) שנכללו בחבות הלווה, כפי שחושבו לצורך מגבלות על חבות של לווה, לפני הפחתת סיכון אשראי, לבין היתרה המאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים של הלווה.

הערות:

1. בשנים 2021 ו-2020 לא הוכרו הפסדי אשראי בגין מכשירים נגזרים.
2. השפעת סיכון אשראי צד נגדי והשפעת דחיית רווח במועד ביצוע העסקה על הערכת השווי של נכסים בגין נגזרים ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 בדצמבר 2020 הייתה, בהתאמה 174 מיליון ש"ח ו-145 מיליון ש"ח.

השפעת סיכון אי ביצוע על הערכת השווי של התחייבויות בגין נגזרים ליום 31 בדצמבר 2021 וליום 31 בדצמבר 2020, הייתה, בהתאמה 35 מיליון ש"ח ו-34 מיליון ש"ח.

ביאור 28ב - פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

ד. פירוט מועדי פירעון - סכומים נקובים: יתרות

	31 בדצמבר 2021				
	עד שלושה חודשים	מעל שלושה חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
חוזי ריבית:					
שקל - מדד	**1,245**	**3,958**	**7,771**	**2,128**	**15,102**
אחר	**25,031**	**29,342**	**128,720**	**64,379**	**247,472**
חוזי מטבע חוץ	**221,426**	**130,603**	**21,660**	**5,887**	**379,576**
חוזים בגין מניות	**265,204**	**75,727**	**3,612**	**-**	**344,543**
חוזי סחורות ואחרים	**11,099**	**5,668**	**-**	**-**	**16,767**
סך הכל	**524,005**	**245,298**	**161,763**	**72,394**	**1,003,460**

	31 בדצמבר 2020				
	עד שלושה חודשים	מעל שלושה חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
חוזי ריבית:					
שקל - מדד	1,422	2,005	6,881	2,245	12,553
אחר	30,397	36,429	101,365	64,441	232,632
חוזי מטבע חוץ	173,175	87,725	18,982	4,759	284,641
חוזים בגין מניות	204,914	51,825	688	-	257,427
חוזי סחורות ואחרים	965	2,478	-	-	3,443
סך הכל	410,873	180,462	127,916	71,445	790,696

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים

הדיווח על מגזרי פעילות פיקוחיים מתבצע בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, כמפורט להלן:

1. מגזר משקי בית - אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים זעירים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-10 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים קטנים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-10 מיליון ש"ח וקטן מ-50 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים בינוניים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
6. מגזר עסקים גדולים - עסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
7. מגזר גופים מוסדיים - מכיל לקוחות מוסדיים כהגדרתם בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995, ולרבות קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, תעודות סל, חברות ביטוח, חברי בורסה המנהלים כספי לקוחות.
8. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:

א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של התאגיד הבנקאי, עסקאות רכש חוזר ושאילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.

ב. פעילות ניהול נכסים והתחייבויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתחייבויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.

ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות שאינן למסחר והשקעות בחברות כלולות של עסקים.

ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.

9. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך כל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

סיווג לקוחות

בהתאם לחוזר, כאשר לתאגיד בנקאי אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות כלפי התאגיד הבנקאי (לרבות מסגרת אשראי וכו'), התאגיד הבנקאי רשאי לסווג אותו למגזר הפעילות הפיקוחי הרלבנטי לפי סך הנכסים הפיננסיים לאחר הכפלתם במקדם של 10. כמו כן, כאשר לדעת הבנק מחזור ההכנסות אינו מייצג את היקף הפעילות של הלקוח יסווג הלקוח כדלקמן: לקוח שחבותו נמוכה מ-100 מיליון ש"ח בהתאם לסך הנכסים במאזן העסק כפי הכללים שפורטו בקובץ שאלות ותשובות ולקוח שחבותו עולה על 100 מיליון ש"ח יסווג למגזר עסקים גדולים.
במהלך התקופה בוצעו פעולות להשלמת מידע שחסר בעיקר בנוגע למחזור הפעילות של הלקוחות העסקיים. במקרים בהם המידע טרם הושלם, סווגו הלקוחות בהתאם להערכות ומידע נוסף שנמצא בידי הבנק. הבנק פועל להשלמת המידע ותהליך טיוב הנתונים.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021			
	פעילות בישראל[א]			
	משקי בית[ה]	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
	במיליוני ש"ח			
הכנסות ריבית מחיצוניים	4,542	7	1,962	920
הוצאות ריבית לחיצוניים	226	62	85	71
הכנסות ריבית, נטו:				
מחיצוניים	4,316	(55)	1,877	849
בינמגזרי	(1,819)	95	(83)	(69)
סך הכנסות ריבית, נטו	2,497	40	1,794	780
סך הכנסות שאינן מריבית	1,005	169	826	324
סך כל הכנסות	3,502	209	2,620	1,104
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(185)	-	(240)	(143)
הוצאות תפעוליות ואחרות:				
לחיצוניים	2,795	95	1,555	458
בינמגזרי	-	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	2,795	95	1,555	458
רווח (הפסד) לפני מיסים	892	114	1,305	789
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	313	40	462	280
רווח (הפסד) לאחר מיסים	579	74	843	509
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	579	74	843	509
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	579	74	843	509
יתרה ממוצעת של נכסים[ב]	121,559	384	53,702	31,356
מזה: השקעות בחברות כלולות[ב]	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[ב]	122,401	377	54,311	31,680
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	131,313	429	57,527	34,534
יתרת חובות פגומים	390	-	599	401
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	657	-	70	7
יתרה ממוצעת של התחייבויות[ב]	122,028	25,698	82,423	55,562
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[ב]	121,968	25,696	82,329	55,480
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	120,483	25,965	86,888	60,874
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[ב][ג]	81,285	701	51,505	34,396
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ג]	86,779	710	54,029	37,628
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[ב][ד]	66,598	50,077	78,350	28,887
פיצול הכנסות ריבית, נטו:				
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	2,267	5	1,701	743
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	230	35	93	37
אחר	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	2,497	40	1,794	780

(א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.
(ב) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ג) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ד) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ה) כולל הלוואות לדיור עם יתרת אשראי לציבור לסוף תקופה בסך 16.4 מיליארד ש"ח ללקוחות אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזרים העסקיים.

					פעילות חו"ל				
סך הכל	סך הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים
11,672	999	118	847	34	10,673	-	1,017	19	2,206
1,326	37	2	28	7	1,289	-	440	221	184
10,346	962	116	819	27	9,384	-	577	(202)	2,022
-	(15)	(2)	(22)	9	15	(2)	2,049	256	(412)
10,346	947	114	797	36	9,399	(2)	2,626	54	1,610
5,511	248	49	110	89	5,263	256	1,909	181	593
15,857	1,195	163	907	125	14,662	254	4,535	235	2,203
(812)	(4)	-	1	(5)	(808)	-	(42)	3	(201)
7,428	761	35	663	63	6,667	692	395	232	445
-	-	-	-	-	-	(12)	11	1	-
7,428	761	35	663	63	6,667	680	406	233	445
9,241	438	128	243	67	8,803	(426)	4,171	(1)	1,959
3,275	102	26	60	16	3,173	(106)	1,495	-	689
5,966	336	102	183	51	5,630	(320)	2,676	(1)	1,270
101	-	-	-	-	101	-	101	-	-
6,067	336	102	183	51	5,731	(320)	2,777	(1)	1,270
39	39	15	18	6	-	-	-	-	-
6,028	297	87	165	45	5,731	(320)	2,777	(1)	1,270
589,167	32,368	9,056	21,583	1,729	556,799	8,314	254,205	4,627	82,652
794	-	-	-	-	794	-	794	-	-
320,088	22,942	-	22,469	473	297,146	-	-	4,634	83,743
347,391	23,837	-	23,430	407	323,554	-	-	5,824	93,927
2,949	401	-	400	1	2,548	-	-	2	1,156
941	204	-	204	-	737	-	-	-	3
548,625	26,405	2,688	17,270	6,447	522,220	14,081	50,565	93,592	78,271
478,860	25,078	698	17,983	6,397	453,782	-	-	93,030	75,279
537,269	24,953	568	18,662	5,723	512,316	-	-	127,883	90,223
347,305	29,375	2,946	26,222	207	317,930	17,892	29,661	909	101,581
374,776	30,522	2,650	27,676	196	344,254	16,778	33,183	1,050	114,097
1,327,684	17,748	-	1,491	16,257	1,309,936	4	47,450	934,492	104,078
10,537	878	431	439	8	9,659	(1)	3,349	18	1,577
(847)	(39)	(425)	358	28	(808)	1	(1,272)	35	33
656	108	108	-	-	548	(2)	549	1	-
10,346	947	114	797	36	9,399	(2)	2,626	54	1,610

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020			
	פעילות בישראל[א]			
	משקי בית[ה]	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
	במיליוני ש"ח			
הכנסות ריבית מחיצוניים	3,362	4	1,950	825
הוצאות ריבית לחיצוניים	178	107	128	156
הכנסות ריבית, נטו:				
מחיצוניים	3,184	(103)	1,822	669
בינמגזרי	(690)	160	(20)	55
סך הכנסות ריבית, נטו	2,494	57	1,802	724
סך הכנסות שאינן מריבית	984	151	773	290
סך כל הכנסות	3,478	208	2,575	1,014
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	445	-	569	285
הוצאות תפעוליות ואחרות:				
לחיצוניים	2,567	83	1,531	421
בינמגזרי	21	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	2,588	83	1,531	421
רווח (הפסד) לפני מיסים	445	125	475	308
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	163	47	177	117
רווח (הפסד) לאחר מיסים	282	78	298	191
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-
רווח נקי (הפסד) לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	282	78	298	191
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	282	78	298	191
יתרה ממוצעת של נכסים[ב]	111,951	314	49,304	27,875
מזה: השקעות בחברות כלולות[ב]	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[ב]	112,629	307	49,873	28,197
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	116,345	320	50,658	29,502
יתרת חובות פגומים	362	-	821	448
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	758	-	38	-
יתרה ממוצעת של התחייבויות[ב]	117,069	25,653	70,842	43,406
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[ב]	116,986	25,650	70,749	43,319
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	121,146	26,082	77,259	47,145
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[ב][ג]	77,577	1,349	48,452	31,374
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ג]	78,967	695	49,136	32,806
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[ב][ד]	61,996	41,741	59,238	23,901
פיצול הכנסות ריבית, נטו:				
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	2,207	2	1,678	662
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	287	55	124	62
אחר	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	2,494	57	1,802	724

(א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.
(ב) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ג) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ד) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ה) כולל הלוואות לדיור עם יתרת אשראי לציבור לסוף תקופה בסך 14.2 מיליארד ש"ח ללקוחות אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזרים העסקיים.

	פעילות חו"ל								
	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך הכל פעילות חו"ל	סך הכל
	1,868	18	1,091	-	9,118	40	902	115	1,057	10,175
	198	196	376	-	1,339	48	58	7	113	1,452
	1,670	(178)	715	-	7,779	(8)	844	108	944	8,723
	(229)	251	487	(6)	8	(49)	56	(15)	(8)	-
	1,441	73	1,202	(6)	7,787	(57)	900	93	936	8,723
	549	207	1,127	22	4,103	76	98	89	263	4,366
	1,990	280	2,329	16	11,890	19	998	182	1,199	13,089
	1,001	(1)	(29)	-	2,270	1	281	-	282	2,552
	376	214	359	717	6,268	191	470	117	778	7,046
	-	17	(38)	-	-	-	-	-	-	-
	376	231	321	717	6,268	191	470	117	778	7,046
	613	50	2,037	(701)	3,352	(173)	247	65	139	3,491
	219	19	804	(229)	1,317	(46)	74	11	39	1,356
	394	31	1,233	(472)	2,035	(127)	173	54	100	2,135
	-	-	(13)	-	(13)	-	-	-	-	(13)
	394	31	1,220	(472)	2,022	(127)	173	54	100	2,122
	-	-	-	-	-	(19)	32	7	20	20
	394	31	1,220	(472)	2,022	(108)	141	47	80	2,102
	71,631	4,030	207,738	9,225	482,068	1,967	21,710	7,623	31,300	513,368
	-	-	743	-	743	-	-	-	-	743
	72,320	4,033	-	-	267,359	554	23,102	-	23,656	291,015
	77,154	4,386	-	-	278,365	532	21,734	-	22,266	300,631
	1,758	1	-	-	3,390	25	604	-	629	4,019
	4	-	-	-	800	-	14	-	14	814
	62,972	72,039	47,376	11,487	450,844	7,398	16,432	1,499	25,329	476,173
	59,951	71,482	-	-	388,137	7,187	16,194	712	24,093	412,230
	72,512	80,499	-	-	424,643	6,555	15,100	733	22,388	447,031
	88,399	919	27,515	18,396	293,981	421	27,484	2,819	30,724	324,705
	94,872	753	26,802	18,505	302,536	144	25,114	3,057	28,315	330,851
	62,860	794,455	40,228	-	1,084,419	15,689	1,588	-	17,277	1,101,696
	1,386	14	2,090	(7)	8,032	(2)	530	409	937	8,969
	55	59	(1,583)	-	(941)	(55)	370	(427)	(112)	(1,053)
	-	-	695	1	696	-	-	111	111	807
	1,441	73	1,202	(6)	7,787	(57)	900	93	936	8,723

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019[ו]			
	פעילות בישראל[א]			
	משקי בית[ה]	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים
	במיליוני ש"ח			
הכנסות ריבית מחיצוניים	3,716	4	2,080	842
הוצאות ריבית לחיצוניים	300	176	189	262
הכנסות ריבית, נטו:				
מחיצוניים	3,416	(172)	1,891	580
בינמגזרי	(710)	287	173	283
סך הכנסות ריבית, נטו	2,706	115	2,064	863
סך הכנסות שאינן מריבית	967	145	745	306
סך כל הכנסות	3,673	260	2,809	1,169
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	157	-	372	31
הוצאות תפעוליות ואחרות:				
לחיצוניים	3,101	100	1,543	502
בינמגזרי	27	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	3,128	100	1,543	502
רווח (הפסד) לפני מיסים	388	160	894	636
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	119	57	326	229
רווח (הפסד) לאחר מיסים	269	103	568	407
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	269	103	568	407
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	269	103	568	407
יתרה ממוצעת של נכסים[ב]	110,172	332	49,679	27,771
מזה: השקעות בחברות כלולות[ב]	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[ב]	110,591	328	50,375	28,020
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	112,273	346	50,605	28,879
יתרת חובות פגומים	310	-	762	259
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	888	-	72	-
יתרה ממוצעת של התחייבויות[ב]	107,842	23,498	58,035	38,456
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[ב]	107,746	23,491	57,926	38,357
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	106,796	23,717	57,988	40,919
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[ב][ד]	75,945	730	47,876	29,940
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ג]	77,731	742	48,528	31,321
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[ב][ד]	67,701	43,681	51,617	26,111
פיצול הכנסות ריבית, נטו:				
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	2,291	2	1,806	651
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	415	113	258	212
אחר	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	2,706	115	2,064	863

(א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.
(ב) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ג) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ד) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ה) כולל הלוואות לדיור עם יתרת אשראי לציבור לסוף תקופה בסך 12.9 מיליארד ש"ח ללקוחות אשר פעילותם העסקית מסווגת למגזרים העסקיים.
(ו) סווג מחדש.

פעילות חו"ל									
עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך הכל פעילות חו"ל	סך הכל
1,973	33	1,449	-	10,097	72	1,106	162	1,340	11,437
353	490	536	-	2,306	103	172	15	290	2,596
1,620	(457)	913	-	7,791	(31)	934	147	1,050	8,841
(163)	631	(468)	6	39	135	(199)	25	(39)	-
1,457	174	445	6	7,830	104	735	172	1,011	8,841
559	170	1,541	369	4,802	86	113	80	279	5,081
2,016	344	1,986	375	12,632	190	848	252	1,290	13,922
27	(6)	(30)	-	551	(1)	59	-	58	609
496	252	269	813	7,076	211	483	138	832	7,908
1	22	(43)	-	7	-	-	(7)	(7)	-
497	274	226	813	7,083	211	483	131	825	7,908
1,492	76	1,790	(438)	4,998	(20)	306	121	407	5,405
536	28	677	(214)	1,758	(6)	77	1	72	1,830
956	48	1,113	(224)	3,240	(14)	229	120	335	3,575
-	-	(15)	-	(15)	-	-	-	-	(15)
956	48	1,098	(224)	3,225	(14)	229	120	335	3,560
-	-	-	-	-	(3)	29	12	38	38
956	48	1,098	(224)	3,225	(11)	200	108	297	3,522
64,446	2,137	163,559	10,207	428,303	1,237	23,386	7,573	32,196	460,499
-	-	625	-	625	-	-	-	-	625
64,767	2,142	-	-	256,223	856	23,476	1	24,333	280,556
67,085	3,399	-	-	262,587	552	22,667	-	23,219	285,806
699	-	-	-	2,030	1	500	-	501	2,531
17	-	-	-	977	-	3	-	3	980
51,155	66,919	40,126	13,152	399,183	5,198	18,494	1,647	25,339	424,522
47,612	65,932	-	-	341,064	5,121	18,348	870	24,339	365,403
53,531	68,329	-	-	351,280	6,192	15,334	838	22,364	373,644
81,678	988	25,378	18,104	280,639	562	28,770	3,092	32,424	313,063
83,973	1,014	24,953	17,675	285,937	433	27,849	2,245	30,527	316,464
71,165	735,417	51,368	-	1,047,060	16,255	1,198	-	17,453	1,064,513
1,301	1	2,589	6	8,647	10	440	729	1,179	9,826
156	172	(3,065)	(1)	(1,740)	94	295	(675)	(286)	(2,026)
-	1	921	1	923	-	-	118	118	1,041
1,457	174	445	6	7,830	104	735	172	1,011	8,841

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021							
	מגזר משקי בית			מגזר בנקאות פרטית				
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	סך הכל אנשים פרטיים
	במיליוני ש"ח								
הכנסות ריבית מחיצוניים	3,285	50	1,207	4,542	4	-	3	7	4,549
הוצאות ריבית מחיצוניים	-	-	226	226	-	-	62	62	288
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	3,285	50	981	4,316	4	-	(59)	(55)	4,261
בינמגזרי	(2,159)	(1)	341	(1,819)	(2)	-	97	95	(1,724)
סך הכנסות ריבית, נטו	1,126	49	1,322	2,497	2	-	38	40	2,537
סך הכנסות שאינן מריבית	55	243	707	1,005	-	4	165	169	1,174
סך כל הכנסות	1,181	292	2,029	3,502	2	4	203	209	3,711
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(141)	(2)	(42)	(185)	-	-	-	-	(185)
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצוניים	318	216	2,261	2,795	-	4	91	95	2,890
בינמגזרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	318	216	2,261	2,795	-	4	91	95	2,890
רווח (הפסד) לפני מיסים	1,004	78	(190)	892	2	-	112	114	1,006
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	351	28	(66)	313	-	-	40	40	353
רווח (הפסד) לאחר מיסים	653	50	(124)	579	2	-	72	74	653
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	653	50	(124)	579	2	-	72	74	653
רווח המיוחס נקי לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	653	50	(124)	579	2	-	72	74	653
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	95,435	3,532	22,592	121,559	145	82	157	384	121,943
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	95,741	3,571	23,089	122,401	145	83	149	377	122,778
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	103,429	3,983	23,901	131,313	181	89	159	429	131,742
יתרת חובות פגומים	20	2	368	390	-	-	-	-	390
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	609	-	48	657	-	-	-	-	657
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	17	5	122,006	122,028	-	-	25,698	25,698	147,726
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	-	-	121,968	121,968	-	-	25,696	25,696	147,664
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	-	120,483	120,483	-	-	25,965	25,965	146,448
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	58,708	3,512	19,065	81,285	182	173	346	701	81,986
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	63,487	3,437	19,855	86,779	237	145	328	710	87,489
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	3,070	-	63,528	66,598	3	-	50,074	50,077	116,675
פיצול הכנסות ריבית, נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	1,126	49	1,092	2,267	2	-	3	5	2,272
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	-	-	230	230	-	-	35	35	265
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	1,126	49	1,322	2,497	2	-	38	40	2,537

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

אנשים פרטיים - משקי בית ובנקאות פרטית (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020							
	מגזר משקי בית			מגזר בנקאות פרטית				
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך הכל	סך הכל אנשים פרטיים
	במיליוני ש"ח								
הכנסות ריבית מחיצוניים	2,038	59	1,265	3,362	2	-	2	4	3,366
הוצאות ריבית מחיצוניים	-	-	178	178	-	-	107	107	285
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	2,038	59	1,087	3,184	2	-	(105)	(103)	3,081
בינמגזרי	(1,043)	(3)	356	(690)	(1)	-	161	160	(530)
סך הכנסות ריבית, נטו	995	56	1,443	2,494	1	-	56	57	2,551
סך הכנסות שאינן מריבית	61	226	697	984	-	3	148	151	1,135
סך כל הכנסות	1,056	282	2,140	3,478	1	3	204	208	3,686
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	174	(1)	272	445	-	-	-	-	445
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצוניים	243	211	2,113	2,567	-	3	80	83	2,650
בינמגזרי	-	-	21	21	-	-	-	-	21
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	243	211	2,134	2,588	-	3	80	83	2,671
רווח (הפסד) לפני מיסים	639	72	(266)	445	1	-	124	125	570
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	236	28	(101)	163	-	-	47	47	210
רווח (הפסד) לאחר מיסים	403	44	(165)	282	1	-	77	78	360
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	403	44	(165)	282	1	-	77	78	360
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	403	44	(165)	282	1	-	77	78	360
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	86,354	3,728	21,869	111,951	102	69	143	314	112,265
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	86,766	3,767	22,096	112,629	102	69	136	307	112,936
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	90,133	4,007	22,205	116,345	103	76	141	320	116,665
יתרת חובות פגומים	26	1	335	362	-	-	-	-	362
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	720	-	38	758	-	-	-	-	758
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	20	8	117,041	117,069	-	-	25,653	25,653	142,722
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	-	-	116,986	116,986	-	-	25,650	25,650	142,636
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	-	121,146	121,146	-	-	26,082	26,082	147,228
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	54,266	3,730	19,581	77,577	629	143	577	1,349	78,926
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	56,335	3,799	18,833	78,967	141	216	338	695	79,662
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	-	-	61,996	61,996	-	-	41,741	41,741	103,737
פיצול הכנסות ריבית, נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	995	56	1,156	2,207	1	-	1	2	2,209
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	-	-	287	287	-	-	55	55	342
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	995	56	1,443	2,494	1	-	56	57	2,551

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021								
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים		
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח								
הכנסות ריבית מחיצוניים	710	1,252	1,962	364	556	920	1,094	1,112	2,206	5,088
הוצאות ריבית מחיצוניים	14	71	85	4	67	71	15	169	184	340
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	696	1,181	1,877	360	489	849	1,079	943	2,022	4,748
בינמגזרי	(91)	8	(83)	(68)	(1)	(69)	(184)	(228)	(412)	(564)
סך הכנסות ריבית, נטו	605	1,189	1,794	292	488	780	895	715	1,610	4,184
סך הכנסות שאינן מריבית	138	688	826	50	274	324	333	260	593	1,743
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי	15	79	94	1	8	9	1	2	3	106
סך כל הכנסות	743	1,877	2,620	342	762	1,104	1,228	975	2,203	5,927
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(5)	(235)	(240)	(20)	(123)	(143)	226	(427)	(201)	(584)
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
לחיצוניים	312	1,243	1,555	81	377	458	128	317	445	2,458
בינמגזרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	312	1,243	1,555	81	377	458	128	317	445	2,458
רווח לפני מיסים	436	869	1,305	281	508	789	874	1,085	1,959	4,053
הפרשה למיסים על הרווח	154	308	462	100	180	280	301	388	689	1,431
רווח לאחר מיסים	282	561	843	181	328	509	573	697	1,270	2,622
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	282	561	843	181	328	509	573	697	1,270	2,622
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	282	561	843	181	328	509	573	697	1,270	2,622
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	20,395	33,307	53,702	11,789	19,567	31,356	36,071	46,581	82,652	167,710
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	20,527	33,784	54,311	11,845	19,835	31,680	36,277	47,466	83,743	169,734
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	21,961	35,566	57,527	12,987	21,547	34,534	44,175	49,752	93,927	185,988
יתרת חובות פגומים	166	433	599	60	341	401	214	942	1,156	2,156
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	39	31	70	-	7	7	3	-	3	80
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	16,020	66,403	82,423	6,139	49,423	55,562	15,601	62,670	78,271	216,256
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	15,986	66,343	82,329	6,105	49,375	55,480	14,933	60,346	75,279	213,088
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	16,762	70,126	86,888	6,982	53,892	60,874	16,938	73,285	90,223	237,985
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	21,575	29,930	51,505	13,779	20,617	34,396	56,793	44,788	101,581	187,482
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	23,201	30,828	54,029	15,119	22,509	37,628	57,099	56,998	114,097	205,754
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	14,869	63,481	78,350	4,988	23,899	28,887	21,040	83,038	104,078	211,315
פיצול הכנסות ריבית, נטו:										
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	588	1,113	1,701	286	457	743	891	686	1,577	4,021
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	17	76	93	6	31	37	4	29	33	163
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	605	1,189	1,794	292	488	780	895	715	1,610	4,184

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

עסקים קטנים וזעירים, בינוניים וגדולים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020							
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים		מגזר עסקים גדולים		
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	בינוי ונדל"ן	אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית מחיצוניים	668	1,282	1,950	313	512	825	1,029	1,868	4,643
הוצאות ריבית מחיצוניים	21	107	128	8	148	156	183	198	482
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	647	1,175	1,822	305	364	669	846	1,670	4,161
בינמגזרי	(75)	55	(20)	(48)	103	55	(108)	(229)	(194)
סך הכנסות ריבית, נטו	572	1,230	1,802	257	467	724	738	1,441	3,967
סך הכנסות שאינן מריבית	138	635	773	64	226	290	221	549	1,612
מזה: הכנסות מכרטיסי אשראי	13	68	81	1	7	8	2	2	91
סך כל הכנסות	710	1,865	2,575	321	693	1,014	959	1,990	5,579
הוצאות בגין הפסדי אשראי	55	514	569	24	261	285	784	1,001	1,855
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצוניים	302	1,229	1,531	82	339	421	250	376	2,328
בינמגזרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	302	1,229	1,531	82	339	421	250	376	2,328
רווח (הפסד) לפני מיסים	353	122	475	215	93	308	688	613	1,396
הפרשה (הטבה) למיסים על הרווח	134	43	177	81	36	117	249	219	513
רווח (הפסד) לאחר מיסים	219	79	298	134	57	191	439	394	883
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	219	79	298	134	57	191	439	394	883
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	219	79	298	134	57	191	439	394	883
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	18,714	30,590	49,304	9,812	18,063	27,875	26,634	44,997	71,631	148,810
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור[א]	18,840	31,033	49,873	9,872	18,325	28,197	26,745	45,575	72,320	150,390
יתרת האשראי לציבור לסוף תקופת הדיווח	19,431	31,227	50,658	11,355	18,147	29,502	29,605	47,549	77,154	157,314
יתרת חובות פגומים	231	590	821	75	373	448	280	1,478	1,758	3,027
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	9	29	38	-	-	-	3	1	4	42
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	14,008	56,834	70,842	5,580	37,826	43,406	11,295	51,677	62,972	177,220
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	13,978	56,771	70,749	5,545	37,774	43,319	10,812	49,139	59,951	174,019
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	14,927	62,332	77,259	6,311	40,834	47,145	13,272	59,240	72,512	196,916
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	19,839	28,613	48,452	11,633	19,741	31,374	45,732	42,667	88,399	168,225
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	20,665	28,471	49,136	13,300	19,506	32,806	50,504	44,368	94,872	176,814
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[א][ג]	10,901	48,337	59,238	3,213	20,688	23,901	15,814	47,046	62,860	145,999
פיצול הכנסות ריבית, נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי לציבור	549	1,129	1,678	250	412	662	691	695	1,386	3,726
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות הציבור	23	101	124	7	55	62	12	43	55	241
אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	572	1,230	1,802	257	467	724	703	738	1,441	3,967

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

ניהול פיננסי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021				
	פעילות למסחר	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות השקעה ריאלית	אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית מחיצוניים	27	983	5	2	1,017
הוצאות ריבית מחיצוניים	2	438	-	-	440
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	25	545	5	2	577
בינמגזרי	6	2,035	(9)	17	2,049
סך הכנסות ריבית, נטו	31[ה]	2,580	(4)	19	2,626
סך הכנסות שאינן מריבית	396[ו]	516	864	133	1,909
סך כל הכנסות	427	3,096	860	152	4,535
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	-	(4)	-	(38)	(42)
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	200	41	44	110	395
בינמגזרי	-	7	2	2	11
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	200	48	46	112	406
רווח לפני מיסים	227	3,052	814	78	4,171
הפרשה למיסים על הרווח	78	1,107	287	23	1,495
רווח לאחר מיסים	149	1,945	527	55	2,676
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	101	-	101
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	149	1,945	628	55	2,777
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	149	1,945	628	55	2,777
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	16,366	230,239	6,830	770	254,205
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	794	-	794
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	15,685	34,464	92	324	50,565
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	-	-	-	-	-
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	9,421	16,536	3,704	-	29,661
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	10,731	17,884	4,568	-	33,183
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[ג]	-	-	-	47,450	47,450
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות מימון שאינן מריבית, נטו:					
הפרשי שער, נטו[ד]	166	104	-	-	-
הפרשי שער, מדד[ד]	11	722	-	-	-
חשיפות ריבית, נטו[ד]	109	523	-	-	-
חשיפות למניות, נטו[ד]	68	-	-	-	-
מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי	-	1,209	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה	354	2,558	-	-	-
רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת ערך שאינה זמנית של אגרות חוב	-	230	-	-	-
שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד	-	312	-	-	-
הכנסות אחרות שאינן מריבית	73	(4)	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו והכנסות מימון שאינן מריבית	427	3,096	-	-	-

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.

(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.

(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.

(ד) לרבות בגין ניירות ערך ומכשירים נגזרים.

(ה) הכנסות ריבית נטו מפעילות למסחר בביאור 2 אינן כוללות יתרות בינמגזריות בסך 6 מיליון ש"ח.

(ו) הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות למסחר בביאור 3 אינן כוללות עמלות והכנסות אחרות בסך 34 מיליון ש"ח ויתרות בינמגזריות בסך 10 מיליון ש"ח וכוללות הכנסות שאינן מריבית בגין פעילות חו"ל בסך 21 מיליון ש"ח.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

א. מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

ניהול פיננסי (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020				
	פעילות למסחר	פעילות ניהול נכסים והתחייבויות	פעילות השקעה ריאלית	אחר	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית מחיצוניים	34	1,058	5	(6)	1,091
הוצאות ריבית מחיצוניים	9	367	-	-	376
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	25	691	5	(6)	715
בינמגזרי	22	479	2	(16)	487
סך הכנסות ריבית, נטו	47[ה]	1,170	7	(22)	1,202
סך הכנסות שאינן מריבית	500[ו]	227	326	74	1,127
סך כל הכנסות	547	1,397	333	52	2,329
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	-	(5)	-	(24)	(29)
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	189	49	16	105	359
בינמגזרי	-	(43)	3	2	(38)
סך הוצאות (הכנסות) תפעוליות ואחרות	189	6	19	107	321
רווח (הפסד) לפני מיסים	358	1,396	314	(31)	2,037
הפרשה למיסים (הטבה) על הרווח	136	538	131	(1)	804
רווח (הפסד) לאחר מיסים	222	858	183	(30)	1,233
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר השפעת מס	-	-	(13)	-	(13)
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	222	858	170	(30)	1,220
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	-	-	-	-	-
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	222	858	170	(30)	1,220
יתרה ממוצעת של נכסים[א]	25,411	177,519	4,497	311	207,738
מזה: השקעות בחברות כלולות[א]	-	-	743	-	743
יתרה ממוצעת של התחייבויות[א]	20,310	27,020	45	1	47,376
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור[א]	-	-	-	-	-
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון[א][ב]	9,300	15,446	2,769	-	27,515
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח[ב]	9,172	14,565	3,065	-	26,802
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול[ג]	-	-	-	40,228	40,228
מרכיבי הכנסות ריבית נטו והכנסות מימון שאינן מריבית, נטו:					
הפרשי שער, נטו[ד]	488	(21)	-	-	-
הפרשי שער, מדד[ד]	28	(87)	-	-	-
חשיפות ריבית, נטו[ד]	(181)	638	-	-	-
חשיפות למניות, נטו[ד]	45	-	-	-	-
מרווחי ריבית שמשויכים לניהול פיננסי	-	632	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית, לפי בסיס צבירה	380	1,162	-	-	-
רווחים או הפסדים ממכירה או מירידת ערך שאינה זמנית של אגרות חוב	-	329	-	-	-
שינוי בפער בין שווי הוגן לבין בסיס צבירה של מכשירים נגזרים שנרשם ברווח והפסד	-	(100)	-	-	-
הכנסות אחרות שאינן מריבית	167	6	-	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו והכנסות מימון שאינן מריבית	547	1,397	-	-	-

(א) יתרות ממוצעות חושבו על בסיס יתרות יומיות, לתחילת רבעון או לתחילת חודש.
(ב) נכסי סיכון - כפי שחושבו לצורך הלימות הון.
(ג) נכסים בניהול - לרבות נכסי גמל, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות וניירות ערך של לקוחות.
(ד) לרבות בגין ניירות ערך ומכשירים נגזרים.
(ה) הכנסות ריבית נטו מפעילות למסחר בביאור 2 אינן כוללות יתרות בינמגזריות בסך 22 מיליון ש"ח.
(ו) הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות למסחר בביאור 3 אינן כוללות עמלות והכנסות אחרות בסך 63 מיליון ש"ח ויתרות בינמגזריות בסך 20 מיליון ש"ח וכוללות הכנסות שאינן מריבית בגין פעילות חו"ל בסך 8 מיליון ש"ח.

ביאור 29א - מגזרי פעילות פיקוחיים ואזורים גיאוגרפיים (המשך)

ב. מידע על הפעילות לפי אזורים גאוגרפיים[א]

	31 בדצמבר 2021						
	ישראל	ארה"ב	בריטניה	רומניה	אחר	סך הכל מחוץ לישראל	סך הכל מאוחד
	במיליוני ש"ח						
סך כל ההכנסות[ב]	**14,784**	**982**	**89**	**-**	**2**	**1,073**	**15,857**
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**5,853**	**213**	**(46)**	**-**	**8**	**175**	**6,028**
סך כל הנכסים	**623,478**	**26,026**	**6,928**	**-**	**22**	**32,976**	**656,454**

	31 בדצמבר 2020						
	ישראל	ארה"ב	בריטניה	רומניה	אחר	סך הכל מחוץ לישראל	סך הכל מאוחד
	במיליוני ש"ח						
סך כל ההכנסות[ב]	11,992	1,028	68	-	1	1,097	13,089
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	2,120	121	(142)	-	3	(18)	2,102
סך כל הנכסים	526,844	23,484	5,684	-	23	29,191	556,035

	31 בדצמבר 2019						
	ישראל	ארה"ב	בריטניה	רומניה	אחר	סך הכל מחוץ לישראל	סך הכל מאוחד
	במיליוני ש"ח						
סך כל ההכנסות (הוצאות)[ב]	12,751	1,062	109	(2)	2	1,171	13,922
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	3,360	228	(64)	(13)	11	162	3,522
סך כל הנכסים	438,923	23,774	6,058	-	26	29,858	468,781

(א) הסיווג בוצע לפי מיקום המשרד.

(ב) הכנסות ריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית.

ביאור 29ב - מגזרי פעילות גישת ההנהלה

א. כללי

מגזר פעילות על פי גישת הנהלה - מרכיב בתאגיד הבנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו. כמו כן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.
דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק ובהתאם להחלטת הנהלת הבנק והדירקטוריון.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

פעילות הבנק בארץ מנוהלת כדלקמן:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים פועל במבנה של שלושה מערכים: פרטיים, עסקים קטנים ובנקאות פרטית. השרות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם.
2. משכנתאות - מתן הלוואות המיועדות לרכישת דירת מגורים או הלוואות הניתנות במשכון דירת מגורים או נכס אחר.
3. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.
4. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.
5. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.
6. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתחייבויות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.
7. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.

תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.

- הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה בריבית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.
- הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.
- הוצאות קווי העסקים - כוללות את ההוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים ואת הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.
- חלק מהותי מההכנסות מניהול נכסים והתחייבויות נזקפות לקווי העסקים בהתאם לפעילות העסקית שלהם.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הדירקטוריון וההנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

ביאור 29ב - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021										
	בנק								חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	
	אנשים פרטיים	עסקים קטנים	סך הכל בנקאית	משכנתאות[א]	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות		סך הכל
	במיליוני ש"ח										
הכנסות ריבית, נטו:											
מחיצוניים	1,108	1,075	2,183	3,251	1,387	1,017	1,072	357	10	963	10,346
בינמגזרי	776	84	860	(1,893)	(20)	(312)	(137)	1,520	(2)	(16)	-
הכנסות ריבית, נטו	1,884	1,159	3,043	1,358	1,367	705	935	1,877	8	947	10,346
הכנסות שאינן מריבית	1,439	460	1,899	18	468	241	326	1,009	333	248	969 [ב] 5,511
סך כל ההכנסות	3,323	1,619	4,942	1,376	1,835	946	1,261	2,886	341	1,195	1,075 15,857
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(33)	(263)	(296)	(137)	(119)	(240)	(39)	31	(21)	(4)	13 (812)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,770	982	3,752	322	731	277	134	420	825	761	206 7,428
רווח (הפסד) לפני מס	586	900	1,486	1,191	1,223	909	1,166	2,435	(463)	438	856 9,241
הפרשה למס	200	308	508	407	418	311	399	833	81	102	216 3,275
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	386	592	978	784	805	598	767	1,605	(544)	297	738 6,028
	יתרות ליום 31 בדצמבר 2021										
אשראי לציבור, נטו	30,335	25,745	56,080	104,525	51,408	41,417	43,665	15,749	5,532	23,497	1,006 342,879
פיקדונות הציבור	185,452	51,329	236,781	-	86,466	33,621	13,395	142,050	3	24,953	- 537,269

(א) החל מה-1 בינואר 2022, הוקמה החטיבה למשכנתאות לצורך ריכוז כלל הפעילות של בנק לאומי בהעמדת משכנתאות והלוואות לדיור. בהתאם מוצגת פעילות החטיבה כמגזר נפרד מהפעילות של הבנקאית.

(ב) כולל הכנסות לאומי פרטנרס בע"מ בגין רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של כ-518 מיליון ש"ח ממניות איירונסורס וריטיילורס.

ביאור 29ב - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020										
	בנק									חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל
	אנשים פרטיים	עסקים קטנים	סך הכל בנקאית	משכנתאות[א]	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות		
	במיליוני ש"ח										
הכנסות ריבית, נטו:											
מחיצוניים	1,126	1,142	2,268	2,047	1,118	880	834	510	-	128	938	8,723
בינמגזרי[ב]	774	38	812	(891)	103	(205)	(111)	287	-	7	(2)	-
הכנסות ריבית, נטו	1,900	1,180	3,080	1,156	1,221	675	723	797	-	135	936	8,723
הכנסות שאינן מריבית	1,362	459	1,821	38	428	244	312	879	127	254	263	4,366
סך כל ההכנסות	3,262	1,639	4,901	1,194	1,649	919	1,035	1,676	127	389	1,199	13,089
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	333	482	815	178	352	762	210	(18)	(33)	4	282	2,552
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,610	951	3,561	245	667	227	125	382	871	190	778	7,046
רווח (הפסד) לפני מס	319	206	525	771	630	(70)	700	1,312	(711)	195	139	3,491
הפרשה (הטבה) למס	109	70	179	264	215	(24)	239	448	(45)	41	39	1,356
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	210	136	346	507	415	(46)	461	866	(666)	139	80	2,102
	יתרות ליום 31 בדצמבר 2020										
אשראי לציבור, נטו	27,530	24,253	51,783	91,313	44,626	39,389	31,559	8,700	5,339	790	21,842	295,341
פיקדונות הציבור	181,676	47,710	229,386	-	65,775	28,390	10,149	90,938	5	-	22,388	447,031

(א) החל מה-1 בינואר 2022, הוקמה החטיבה למשכנתאות לצורך ריכוז כלל הפעילות של בנק לאומי בהעמדת משכנתאות והלוואות לדיור. בהתאם מוצגת פעילות החטיבה כמגזר נפרד מהפעילות של הבנקאית. על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי ההשוואה.

(ב) החל מרבעון ראשון 2021 הוחלט על הקצאת חלק מהותי מפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות למרכזי הרווח השונים. על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי ההשוואה.

ביאור 29ב - מגזרי פעילות גישת ההנהלה (המשך)

ב. מידע על מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019										
	בנק								חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל	
	אנשים פרטיים	עסקים קטנים	סך הכל בנקאית	משכנתאות[א]	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר			סך הכל
	במיליוני ש"ח										
הכנסות ריבית, נטו:											
מחיצוניים	927	1,271	2,198	2,311	972	888	821	522	1	81	1,047	8,841
בינמגזרי[ב]	1,285	70	1,355	(1,254)	333	(233)	(183)	5	3	10	(36)	-
הכנסות ריבית, נטו	2,212	1,341	3,553	1,057	1,305	655	638	527	4	91	1,011	8,841
הכנסות שאינן מריבית	1,381	493	1,874	60	452	235	338	1,100	420	323	279	5,081
סך כל ההכנסות	3,593	1,834	5,427	1,117	1,757	890	976	1,627	424	414	1,290	13,922
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	231	329	560	7	80	(124)	71	(37)	(13)	7	58	609
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	2,845	1,097	3,942	278	721	350	133	396	1,059	204	825	7,908
רווח (הפסד) לפני מס	517	408	925	832	956	664	772	1,268	(622)	203	407	5,405
הוצאות (הכנסות) מס	177	139	316	284	327	227	264	434	(140)	47	71	1,830
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	340	269	609	548	629	437	508	836	(482)	139	298	3,522
יתרות ליום 31 בדצמבר 2019												
אשראי לציבור, נטו	29,192	25,110	54,302	85,390	40,661	37,696	26,387	8,358	5,760	958	22,966	282,478
פיקדונות הציבור	156,934	39,125	196,059	-	53,313	20,632	6,940	74,326	10	-	22,364	373,644

(א) החל מה-1 בינואר 2022, הוקמה החטיבה למשכנתאות לצורך ריכוז כלל הפעילות של בנק לאומי בהעמדת משכנתאות והלוואות לדיור. בהתאם מוצגת פעילות החטיבה כמגזר נפרד מהפעילות של הבנקאית. על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי ההשוואה.

(ב) החל מרבעון ראשון 2021 הוחלט על הקצאת חלק מהותי מפעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות למרכזי הרווח השונים. על מנת להציג מידע בר השוואה בוצע סיווג מחדש למספרי ההשוואה.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות[א] ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021					
	הפרשה להפסדי אשראי					
	אשראי לציבור					
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	**4,284**	**636**	**792**	**5,712**	**3**	**5,715**
הכנסות בגין הפסדי אשראי	**(622)**	**(145)**	**(45)**	**(812)**	**-**	**(812)**
מחיקות חשבונאיות	**(472)**	**(6)**	**(279)**	**(757)**	**-**	**(757)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**584**	**4**	**259**	**847**	**-**	**847**
מחיקות חשבונאיות נטו	**112**	**(2)**	**(20)**	**90**	**-**	**90**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(9)**	**-**	**-**	**(9)**	**-**	**(9)**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	**3,765**	**489**	**727**	**4,981**	**3**	**4,984**
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	**453**	**-**	**16**	**469**	**-**	**469**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020					
	הפרשה להפסדי אשראי					
	אשראי לציבור					
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	2,590	467	657	3,714	2	3,716
הוצאות בגין הפסדי אשראי	2,105	175	271	2,551	1	2,552
מחיקות חשבונאיות	(816)	(6)	(383)	(1,205)	-	(1,205)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	429	-	247	676	-	676
מחיקות חשבונאיות נטו	(387)	(6)	(136)	(529)	-	(529)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(24)	-	-	(24)	-	(24)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	4,284	636	792	5,712	3	5,715
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	402	-	20	422	-	422

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות[א] ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
	הפרשה להפסדי אשראי					
	אשראי לציבור					
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	2,700	479	634	3,813	3	3,816
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	454	22	134	610	(1)	609
מחיקות חשבונאיות	(967)	(29)	(385)	(1,381)	-	(1,381)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	439	-	275	714	-	714
מחיקות חשבונאיות נטו	(528)	(29)	(110)	(667)	-	(667)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	(16)	-	-	(16)	-	(16)
מימוש השקעה בחברת בת שאוחדה בעבר	(20)	(5)	(1)	(26)	-	(26)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה[1]	2,590	467	657	3,714	2	3,716
[1]מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים	366	-	20	386	-	386

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

א. חובות[א] ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א] ועל החובות[א] בגינם היא חושבה

	31 בדצמבר 2021				
	אשראי לציבור				
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	172,551	-	914	173,465	15,554	189,019
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	43,157	103,688	27,081	173,926	1,708	175,634
[1]מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	466 [ג]	103,610	-	104,076	-	104,076
סך הכל חובות[א]	215,708	103,688	27,995	347,391	17,262	364,653
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	2,641	-	295	2,936	3	2,939
שנבדקו על בסיס קבוצתי[2]	671	489	416	1,576	-	1,576
[2]מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	1	489 [ב]	-	490	-	490
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי	3,312	489	711	4,512	3	4,515
מזה: בגין חובות פגומים	703	5	234	942	-[ד]	942

	31 בדצמבר 2020				
	אשראי לציבור				
	מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
	במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה של חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	143,317	24	786	144,127	10,879	155,006
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	40,741	90,365	25,398	156,504	158	156,662
[1]מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	624 [ג]	90,237	-	90,861	-	90,861
סך הכל חובות[א]	184,058	90,389	26,184	300,631	11,037	311,668
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות[א]:						
שנבדקו על בסיס פרטני	3,135 [ה]	1	228	3,364	3	3,367
שנבדקו על בסיס קבוצתי[2]	747 [ה]	635	544	1,926	-	1,926
[2]מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק פיגור	-[ד]	634 [ב]	-	634	-	634
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי	3,882	636	772	5,290	3	5,293
מזה: בגין חובות פגומים	911 [ה]	7	212	1,130	-[ד]	1,130

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 360 מיליון ש"ח (2020 - 460 מיליון ש"ח).
(ג) יתרת הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.
(ד) יתרה נמוכה מ-1 מיליון ש"ח.
(ה) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א]

1. איכות אשראי ופיגורים

	31 בדצמבר 2021					
		בעייתיים[ב]			חובות לא פגומים - מידע נוסף	
	לא בעייתיים	לא פגומים	פגומים[ג]	סך הכל	בפיגור של 90 ימים או יותר[ד][ח]	בפיגור של 30 ועד 89 ימים[ה]
	במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי[ז]	41,063	81	81	41,225	6	57
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן[ז]	34,622	85	210	34,917	36	34
שרותים פיננסיים	23,515	15	4	23,534	2	16
מסחרי - אחר	78,204	1,222	1,097	80,523	36	103
סך הכל מסחרי	177,404	1,403	1,392	180,199	80	210
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	102,969	609 [ו]	20	103,598	609	555
אנשים פרטיים - אחר	27,022	267	370	27,659	48	132
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	307,395	2,279	1,782	311,456	737	897
בנקים בישראל	1,098	-	-	1,098	-	-
ממשלת ישראל	205	-	-	205	-	-
סך הכל פעילות בישראל	308,698	2,279	1,782	312,759	737	897
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן[ז]	13,872	333	208	14,413	7	178
מסחרי - אחר	19,258	880	958	21,096	197	338
סך הכל מסחרי	33,130	1,213	1,166	35,509	204	516
אנשים פרטיים	425	-	1	426	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	33,555	1,213	1,167	35,935	204	516
בנקים בחו"ל	15,224	-	-	15,224	-	-
ממשלות בחו"ל	735	-	-[ט]	735	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	49,514	1,213	1,167	51,894	204	516
סך הכל ציבור	340,950	3,492	2,949	347,391	941	1,413
סך הכל בנקים	16,322	-	-	16,322	-	-
סך הכל ממשלות	940	-	-	940	-	-
סך הכל	358,212	3,492	2,949	364,653	941	1,413

ראה הערות בעמוד 256.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

	31 בדצמבר 2020					
		בעייתיים[ב]			חובות לא פגומים - מידע נוסף	
	לא בעייתיים	לא פגומים	פגומים[ג]	סך הכל	בפיגור של 90 ימים או יותר[ד]	בפיגור של 30 ועד 89 ימים[ה]
	במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	28,608	128	110	28,846	9	29
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	29,016	99	325	29,440	3	22
שרותים פיננסיים	19,341	7	4	19,352	1	28
מסחרי - אחר	72,133	1,634	1,594	75,361	29	118
סך הכל מסחרי	149,098	1,868	2,033	152,999	42	197
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	89,480	722 [ו]	26	90,228	720	512
אנשים פרטיים - אחר	25,156	304	336	25,796	38	104
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	263,734	2,894	2,395	269,023	800	813
בנקים בישראל	1,631	-	-	1,631	-	-
ממשלת ישראל	9	-	-	9	-	-
סך הכל פעילות בישראל	265,374	2,894	2,395	270,663	800	813
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן	11,341	576	287	12,204	-	226
מסחרי - אחר	16,406	1,137	1,312	18,855	14	187
סך הכל מסחרי	27,747	1,713	1,599	31,059	14	413
אנשים פרטיים	524	-	25	549	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	28,271	1,713	1,624	31,608	14	413
בנקים בחו"ל	8,774	-	-	8,774	-	-
ממשלות בחו"ל	608	-	15	623	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	37,653	1,713	1,639	41,005	14	413
סך הכל ציבור	292,005	4,607	4,019	300,631	814	1,226
סך הכל בנקים	10,405	-	-	10,405	-	-
סך הכל ממשלות	617	-	15	632	-	-
סך הכל	303,027	4,607	4,034	311,668	814	1,226

ראה הערות בעמוד 256.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

הערות:

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ג) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי, ראה ביאור 30ב.2.ג להלן.

(ד) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים. צוברים הכנסות ריבית.

(ה) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך 562 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 472 מיליון ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(ו) כולל יתרת הלוואות לדיור בסך 67 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 78 מיליון ש"ח) עם הפרשה לפי עומק פיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של לווה, כאשר נעשה שינוי בלוח הסילוקין בגין יתרת ההלוואה שטרם הגיע מועד פירעונה.

(ז) 3.3% מהאשראי לנכסים מניבים שניתן באמצעות מערך בינוי ונדל"ן בבנק הינו בשיעורי LTV העולים על 85%.

(ח) יתרת החובות הלא פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר, נכון ליום 31 בדצמבר 2021, בסך של 737 מיליון ש"ח הינם אשראי שנתן הבנק, מתוכו 128 מיליון ש"ח הינו בגין הלוואות שאינן לדיור ו-609 מיליון ש"ח בגין הלוואות לדיור, כאשר מתוכן סך של 177 מיליון ש"ח הינו בפיגור של עד 149 יום, 129 מיליון ש"ח הינו בפיגור של 249-150 יום והיתרה הינה בגין חוב בפיגור של 250 ימים או יותר.

(ט) יתרה נמוכה מ-1 מיליון ש"ח.

איכות האשראי - מצב פיגור החובות

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות האשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל.

חוב המוערך על בסיס פרטני מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור. חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה חשבונאית של חוב. חוב שאורגן מחדש כחוב בעייתי והוחזר לצבור ריבית, כאשר הוא מפגר במשך 60 ימי פיגור ביחס לתנאי החוב החדשים, יחזור שוב להיות מטופל כחוב לא מבצע ותבוצע בגינו מחיקה חשבונאית. לגבי הלוואות לדיור למעט הלוואות ללא תשלום רבעוני או חודשי, הבנק קובע הפרשה לפי שיטת עומק הפיגור.

יצוין כי לאור הנחיות בנק ישראל מיום 21 באפריל 2020 וכחלק מהמאמצים לסייע ללווים בקשיים הנובעים מאירוע הקורונה, הסדרי חוב עד ליום 31 בדצמבר 2021 שבמסגרתם שונו תנאי החוב ובפרט נדחו מועדי התשלום המקוריים, לא הובאו בחשבון בקביעת סטטוס הפיגור או סיווג החוב.

לפרטים בדבר הנחיות הפיקוח על הבנקים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה, ראה ביאור 1.כג.5. בדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2020.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א]

2. מידע נוסף על חובות פגומים

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

	31 בדצמבר 2021			
	יתרת[ב] חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית[ג]	יתרת הפרשה פרטנית[ג]	יתרת[ב] חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית[ג]	סך הכל יתרת[ב] חובות פגומים	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים
	במיליוני ש"ח				
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן - בינוי	67	25	14	81	330
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	149	14	61	210	930
שרותים פיננסיים	3	-	1	4	397
מסחרי - אחר	875	332	222	1,097	2,684
סך הכל מסחרי	1,094	371	298	1,392	4,341
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	20	20	20
אנשים פרטיים - אחר	368	234	2	370	885
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	1,462	605	320	1,782	5,246
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן	208	96	-	208	302
מסחרי - אחר	957	236	1	958	1,025
סך הכל מסחרי	1,165	332	1	1,166	1,327
אנשים פרטיים	-	-	1	1	1
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	1,165	332	2	1,167	1,328
ממשלות בחו"ל	_[ד]	_[ד]	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	1,165	332	2	1,167	1,328
סך הכל ציבור	2,627	937	322	2,949	6,574
סך הכל ממשלות	-	-	-	-	-
סך הכל	2,627	937	322	2,949	6,574
מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים	2,126	775	259	2,385	
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	2,087	645	182	2,269	

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח ונייורות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה.
(ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.
(ד) יתרה נמוכה מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך)

	31 בדצמבר 2020				
	יתרת[ב] חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית[ג]	יתרת הפרשה פרטנית[ג]	יתרת[ב] חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית[ג]	סך הכל יתרת[ב] חובות פגומים	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים
	במיליוני ש"ח				
פעילות לווים בישראל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן - בינוי	47	14	63	110	357
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	195	21	130	325	1,086
שרותים פיננסיים	1	1	3	4	403
מסחרי - אחר	1,107	428	487	1,594	3,431
סך הכל מסחרי	1,350	464	683	2,033	5,277
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	26	26	26
אנשים פרטיים - אחר	334	212	2	336	834
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	1,684	676	711	2,395	6,137
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור-מסחרי					
בינוי ונדל"ן	287	94 [ה]	-	287	358
מסחרי - אחר	1,267	353 [ה]	45	1,312	1,357
סך הכל מסחרי	1,554	447	45	1,599	1,715
אנשים פרטיים	24	1	1	25	25
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	1,578	448	46	1,624	1,740
ממשלות בחו"ל	15	-[ד]	-	15	15
סך הכל פעילות בחו"ל	1,593	448	46	1,639	1,755
סך הכל ציבור	3,262	1,124	757	4,019	7,877
סך הכל ממשלות	15	-	-	15	15
סך הכל	3,277	1,124	757	4,034	7,892
מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים	2,675	947	594	3,269	
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	2,148	589	493	2,641	

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה.
(ג) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.
(ד) יתרה נמוכה מ-1 מיליון ש"ח.
(ה) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2021			2020		
	יתרה[ב] ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו[ג]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן	יתרה[ב] ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו[ג]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן
	במיליוני ש"ח					
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	**83**	**2**	**1**	103	1	-
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**265**	**1**	**1**	242	4	1
שרותים פיננסיים	**5**	**-**	**-**	5	-	-
מסחרי - אחר	**1,362**	**9**	**1**	1,284	8	2
סך הכל מסחרי	**1,715**	**12**	**3**	1,634	13	3
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**21**	**-**	**-**	9	-	-
אנשים פרטיים - אחר	**353**	**7**	**-**	317	5	-
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	**2,089**	**19**	**3**	1,960	18	3
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן	**236**	**-**	**-**	313	-	-
מסחרי - אחר	**977**	**4**	**3**	511	40	2
סך הכל מסחרי	**1,213**	**4**	**3**	824	40	2
אנשים פרטיים	**1**	**-**	**-**	29	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**1,214**	**4**	**3**	853	40	2
ממשלות בחו"ל	**6**	**-**	**-**	11	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	**1,220**	**4**	**3**	864	40	2
סך הכל ציבור	**3,303**	**23**	**6**	2,813	58	5
סך הכל ממשלות	**6**	**-**	**-**	11	-	-
סך הכל	**3,309**	**23**[ד]	**6**	2,824	58[ד]	5

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח ונגזרות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.
(ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 488 מיליון ש"ח (2020 - 410 מיליון ש"ח).

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019		
	יתרה[ב] ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו[ג]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן
	במיליוני ש"ח		
פעילות לווים בישראל			
ציבור-מסחרי			
בינוי ונדל"ן - בינוי	140	1	-
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	305	5	3
שרותים פיננסיים	7	-	-
מסחרי - אחר	1,152	10	5
סך הכל מסחרי	1,604	16	8
אנשים פרטיים - אחר	317	2	-
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	1,921	18	8
פעילות לווים בחו"ל			
ציבור-מסחרי			
בינוי ונדל"ן	153	3	-
מסחרי - אחר	380	5	5
סך הכל מסחרי	533	8	5
אנשים פרטיים	9	-	-
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	542	8	5
סך הכל ציבור	2,463	26 [ד]	13

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.
(ג) הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.
(ד) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 402 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2021			2020				
	שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים[ב]	צובר[ב] לא בפיגור	סך הכל[ג]	שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים[ב]	צובר[ב] לא בפיגור	סך הכל[ג]
	במיליוני ש"ח							
פעילות לווים בישראל								
ציבור-מסחרי								
בינוי ונדל"ן - בינוי	**28**	**1**	**16**	**45**	72	1	14	87
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**157**	**1**	**9**	**167**	192	-	67	259
שרותים פיננסיים	**2**	**-**	**1**	**3**	1	-	1	2
מסחרי - אחר	**721**	**6**	**156**	**883**	562	8	325	895
סך הכל מסחרי	**908**	**8**	**182**	**1,098**	827	9	407	1,243
אנשים פרטיים - אחר	**185**	**5**	**161**	**351**	187	4	126	317
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	**1,093**	**13**	**343**	**1,449**	1,014	13	533	1,560
פעילות לווים בחו"ל								
ציבור-מסחרי								
בינוי ונדל"ן	**7**	**-**	**-**	**7**	17	-	-	17
מסחרי - אחר	**813**	**-**	**-**	**813**	1,060	-	4	1,064
סך הכל מסחרי	**820**	**-**	**-**	**820**	1,077	-	4	1,081
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**820**	**-**	**-**	**820**	1,077	-	4	1,081
סך הכל ציבור	**1,913**	**13**	**343**	**2,269**	2,091	13	537	2,641

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
(ב) צובר הכנסות ריבית.
(ג) נכלל בחובות פגומים.

הערה: לא היו התחייבויות למתן אשראי נוסף לחייבים שלגביהם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי, אשר במסגרתו בוצעו שינויים בתנאי האשראי ליום 31 בדצמבר 2021 (ליום 31 בדצמבר 2020 - 20 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2021			2020		
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
		במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	**181**	**34**	**33**	348	74	73
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**40**	**27**	**26**	104	158	158
שרותים פיננסיים	**23**	**2**	**2**	12	1	1
מסחרי - אחר	**1,082**	**546**	**543**	2,067	851	847
סך הכל מסחרי	**1,326**	**609**	**604**	2,531	1,084	1,079
אנשים פרטיים - אחר	**4,779**	**243**	**240**	6,092	217	214
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	**6,105**	**852**	**844**	8,623	1,301	1,293
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן	-	-	-	2	61	61
מסחרי - אחר	**1**	**10**	**10**	8	1,039	1,039
סך הכל מסחרי	**1**	**10**	**10**	10	1,100	1,100
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	**1**	**10**	**10**	10	1,100	1,100
סך הכל ציבור	**6,106**	**862**	**854**	8,633	2,401	2,393

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש (המשך)

1. ארגונים מחדש שבוצעו (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019		
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
		במיליוני ש"ח	
פעילות לווים בישראל			
ציבור-מסחרי			
בינוי ונדל"ן - בינוי	344	41	40
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	89	26	26
שרותים פיננסיים	22	2	2
מסחרי - אחר	1,690	234	230
סך הכל מסחרי	2,145	303	298
אנשים פרטיים - אחר	5,317	171	168
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	7,462	474	466
פעילות לווים בחו"ל			
ציבור-מסחרי			
בינוי ונדל"ן	2	12	12
סך הכל מסחרי	2	12	12
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	2	12	12
סך הכל ציבור	7,464	486	478

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

ב. חובות[א] (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש (המשך)

2. ארגונים מחדש שכשלו[ב]

	31 בדצמבר					
	2021		2020		2019	
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה[ג]	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה[ג]	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה[ג]
		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	**121**	**12**	144	15	176	22
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**28**	**11**	46	15	40	15
שרותים פיננסיים	**5**	**-**[ד]	7	1	12	1
מסחרי - אחר	**735**	**98**	810	108	733	104
סך הכל מסחרי	**889**	**121**	1,007	139	961	142
אנשים פרטיים - אחר	**2,035**	**66**	1,850	54	1,888	58
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	**2,924**	**187**	2,857	193	2,849	200
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור-מסחרי						
בינוי ונדל"ן	**1**	**-**[ד]	1	-[ד]	1	-[ד]
מסחרי - אחר	**-**	**-**	-	-	1	-[ד]
סך הכל מסחרי	**1**	**-**	1	-	2	-
סך הכל ציבור - פעילות חו"ל	**1**	**-**	1	-	2	-
סך הכל ציבור	**2,925**	**187**	2,858	193	2,851	200

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

(ג) יתרת החוב הרשומה לסוף הרבעון בו בוצע הכשל.

(ד) יתרה נמוכה מ-1 מיליון ש"ח.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ב. חובות[א] (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור

ג. חובות בעיתיים בארגון מחדש (המשך)

יתרות לסוף תקופה לפי שיעור המימון (LTV)[ב], סוג החזר וסוג ריבית

		31 בדצמבר 2021			
		יתרת הלוואות לדיור			
		סך הכל[1]	מזה: בולט ובלון[1]	מזה: ריבית משתנה	סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל
		במיליוני ש"ח			
שיעבוד ראשון: שיעור המימון	עד 60%	**64,176**	**1,500**	**40,492**	**1,815**
	מעל 60%	**39,506**	**753**	**24,946**	**1,911**
שיעבוד משני או ללא שיעבוד		**6**	**-**	**5**	**-**
סך הכל		**103,688**	**2,253**	**65,443**	**3,726**

		31 בדצמבר 2020			
		יתרת הלוואות לדיור			
		סך הכל[1]	מזה: בולט ובלון[1]	מזה: ריבית משתנה	סיכון אשראי חוץ מאזני סך הכל
		במיליוני ש"ח			
שיעבוד ראשון: שיעור המימון	עד 60%	58,016	1,525	36,610	1,612 [ג]
	מעל 60%	32,366	611	20,923	1,615 [ג]
שיעבוד משני או ללא שיעבוד		7	-	4	-
סך הכל		90,389	2,136	57,537	3,227

(א) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ב) היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על ידי הבנק בעת העמדת המסגרת. יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק להערכת סיכון הלקוח בעת העמדת המסגרת. מידי רבעון נבדקת ההפרשה הקבוצתית המינימאלית בשיעור של 0.35% כנדרש בהוראות בנק ישראל מול ההפרשה בשיעור של 0.75% הנדרשת על אשראי בעל LTV הגבוה מ-60%. יש לציין כי ההפרשה הקבוצתית גבוהה מההפרשה הנדרשת על פי LTV.

(ג) סווג מחדש.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה

תקרת האשראי		31 בדצמבר 2021		
		מספר לווים[ג]	אשראי[א]	סיכון אשראי חוץ מאזני[א][ב]
אשראי ללווה באלפי ש"ח			במיליוני ש"ח	
מ	עד			
0	10	**534,417**	**749**	**1,641**
10	20	**204,036**	**1,156**	**1,936**
20	40	**195,324**	**2,702**	**3,082**
40	80	**176,150**	**6,236**	**3,835**
80	150	**124,682**	**10,981**	**2,689**
150	300	**95,023**	**17,511**	**2,376**
300	600	**68,648**	**27,302**	**2,234**
600	1,200	**63,235**	**49,977**	**3,959**
1,200	2,000	**21,057**	**28,218**	**3,157**
2,000	4,000	**7,643**	**17,821**	**2,782**
4,000	8,000	**2,729**	**12,816**	**2,799**
8,000	20,000	**2,224**	**23,104**	**5,474**
20,000	40,000	**1,045**	**23,944**	**6,087**
40,000	200,000	**1,025**	**61,987**	**23,691**
200,000	400,000	**139**	**23,840**	**14,549**
400,000	800,000	**62**	**18,003**	**15,066**
800,000	1,200,000	**18**	**9,227**	**9,088**
1,200,000	1,600,000	**7**	**6,642**	**2,862**
1,600,000	2,000,000	**3**	**1,693**	**3,318**
2,000,000	2,400,000	**5**	**5,553**	**5,657**
2,400,000	2,800,000	**3**	**3,312**	**4,538**
2,800,000	3,131,858	**2**	**2,295**	**3,638**
סך הכל		**1,497,477**	**355,069**	**124,458**

ראה הערות בעמוד הבא.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ג. אשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של הלווה (המשך)

תקרת האשראי		31 בדצמבר 2020		
		מספר לווים[ג]	אשראי[א]	סיכון אשראי חוץ מאזני[א][ב]
אשראי ללווה באלפי ש"ח			במיליוני ש"ח	
מ	עד			
0	10	468,323	554	1,315
10	20	176,894	976	1,772
20	40	196,016	2,484	3,437
40	80	203,842	6,109	5,656
80	150	145,800	10,863	5,127
150	300	100,369	17,058	3,856
300	600	69,205	26,617	3,095
600	1,200	58,671	45,179	4,471
1,200	2,000	17,302	22,735	3,027
2,000	4,000	6,345	14,528	2,620
4,000	8,000	2,556	11,519	2,789
8,000	20,000	1,984	20,547	4,892
20,000	40,000	937	21,205	5,927
40,000	200,000	903	55,753	20,585
200,000	400,000	108	19,705	10,044
400,000	800,000	44	11,184	10,763
800,000	1,200,000	17	8,462	7,264
1,200,000	1,600,000	5	1,966	4,993
1,600,000	2,000,000	5	5,047	3,309
2,000,000	2,400,000	2	1,641	2,743
2,400,000	2,670,975	2	2,717	2,419
סך הכל		1,449,330	306,849	110,104

(א) לפני השפעת הפרשות להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים. באשראי מאזני בתוספת שווי הוגן של מכשירים נגזרים בסך 7,678 מיליון ש"ח.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

(ג) מספר הלווים לפי סך הכל אשראי וסיכון אשראי חוץ מאזני.

הערות:

החל במדרגת אשראי של 8,000 אלפי ש"ח נערך המיון בשיטת איחוד ספציפי, לגבי יתר הלווים הוצג האשראי באיחוד שכבות.

הגדרת "לווה" וכן הגדרת "חבות", לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני הינן בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים".

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ד. מכשירים פיננסיים חוץ - מאזניים

	31 בדצמבר			
	2021		2020	
	יתרות החוזים[א]	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	יתרות החוזים[א]	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח			
א. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה - עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:				
אשראי תעודות	**1,640**	**3**	1,070	3
ערבויות להבטחת אשראי	**6,048**	**83**	5,254	68
ערבויות לרוכשי דירות	**28,061**	**29**	20,141	18
ערבויות והתחייבויות אחרות[ב]	**19,086**	**148**	17,171	172
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו	**8,001**	**7**	15,670	15
מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו	**13,643**	**27**	12,841	28
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן	**43,332**	**152**	32,567	98
התחייבויות להוצאת ערבויות	**18,579**	**20**	20,460	20
מסגרות לפעילות במכשירים נגזרים שלא נוצלו	**2,912**	**-**	3,083	-
אישור עקרוני לשמירת שיעור ריבית[ג]	**8,397**	**-**	7,175	-

(א) יתרת החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

(ב) כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת הבורסה והמעוף בסך 498 מיליון ש"ח (ב-31 בדצמבר 2020 סך של 421 מיליון ש"ח).

(ג) התחייבויות למתן אשראי שניתנו ללקוחות במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראת ניהול בנק תקין 451, נהלים למתן הלוואות לדיור.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ה. ערבויות לפי מועד פירעון

	ליום 31 בדצמבר 2021				
	עד שנה	שנה עד שלוש שנים	שלוש עד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
ערבויות להבטחת אשראי	**3,504**	**1,848**	**174**	**522**	**6,048**
ערבויות לרוכשי דירות	**-**	**28,061**	**-**	**-**	**28,061**
ערבויות והתחייבויות אחרות	**9,918**	**6,197**	**1,544**	**1,427**	**19,086**
סך הכל ערבויות	**13,422**	**36,106**	**1,718**	**1,949**	**53,195**

	ליום 31 בדצמבר 2020				
	עד שנה	שנה עד שלוש שנים	שלוש עד חמש שנים	מעל חמש שנים	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
ערבויות להבטחת אשראי	3,590	1,225	153	286	5,254
ערבויות לרוכשי דירות	-	20,141	-	-	20,141
ערבויות והתחייבויות אחרות	10,198	4,929	957	1,087	17,171
סך הכל ערבויות	13,788	26,295	1,110	1,373	42,566

נתוני הביטחונות שלהלן משקפים ביטחונות שהבנק קיבל ספציפית כנגד ערבויות:
יתרת המזומנים אשר זמינים לבנק במטרה לפצות על הפסדים שמומשו תחת ערבויות אלה ושיפויים הסתכמו לסך של כ-304 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2020 - 347 מיליון ש"ח). כמו כן, ניירות ערך ונכסים סחירים אחרים, המוחזקים כביטחונות, הסתכמו לסך של כ-9 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2020 - 11 מיליון ש"ח).

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ו. מכירה ורכישה של אשראי לציבור

סיכון אשראי לציבור שנמכר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2021				2020				
	אשראי לציבור שנמכר	סיכון אשראי חוץ מאזני[א] שנמכר	מזה: סיכון אשראי בעייתי	סך הכל רווח (הפסד) בגין אשראי לציבור שנמכר	יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עבורו שירות	אשראי לציבור שנמכר	סיכון אשראי חוץ מאזני שנמכר	מזה: סיכון אשראי בעייתי	סך הכל רווח (הפסד) בגין אשראי לציבור שנמכר	יתרה לסוף שנה של האשראי שנמכר, אשר הבנק נותן עבורו שירות
	במיליוני ש"ח									
סך הכל מסחרי	**217**	-	-	-	**769**	-	175	-	-	1,268
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-	-	**755**	-	-	-	-	898
אנשים פרטיים - אחר	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל סיכון אשראי לציבור	**217**	-	-	-	**1,524**	-	175	-	-	2,166

סיכון אשראי לציבור שנרכש

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
	2021			2020			
	אשראי לציבור שנרכש בתקופה	סיכון אשראי חוץ מאזני שנרכש	מזה: סיכון אשראי בעייתי	אשראי לציבור שנרכש בתקופה	סיכון אשראי חוץ מאזני שנרכש	מזה: סיכון אשראי בעייתי
	במיליוני ש"ח					
סך הכל מסחרי	**11,926**	**20**	-	8,957	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	-	-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - אחר	**110**	-	-	61	-	-
סך הכל סיכון אשראי לציבור	**12,036**	**20**	-	9,018	-	-

(א) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 30 - מידע נוסף על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

ז. סינדיקציות והשתתפות בסינדיקציות של הלוואות

	31 בדצמבר 2021					
	עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם[א]				עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים	
	חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]
	במיליוני ש"ח					
סך הכל מסחרי	**4,434**	**3,162**	**8,153**	**4,919**	**19,040**	**1,391**
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**2,082**	**128**	**2,096**	**128**	**56**	**-**
אנשים פרטיים - אחר	**1**	**-**	**1**	**-**	**244**	**-**
סך הכל סיכון אשראי לציבור	**6,517**	**3,290**	**10,250**	**5,047**	**19,340**	**1,391**

	31 בדצמבר 2020					
	עסקאות סינדיקציה שהבנק יזם[א]				עסקאות סינדיקציה שיזמו אחרים	
	חלקו של הבנק		חלקם של אחרים		חלקו של הבנק	
	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]	אשראי לציבור	סיכון אשראי חוץ מאזני[ב]
	במיליוני ש"ח					
סך הכל מסחרי	4,280	2,464	8,513	4,743	17,859	1,281
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	2,505	166	2,522	166	91	-
אנשים פרטיים - אחר	1	-	1	-	289	-
סך הכל סיכון אשראי לציבור	6,786	2,630	11,036	4,909	18,239	1,281

(א) לרבות אם התאגיד הבנקאי נותן שירות מהותי בעסקת הסינדיקציה.

(ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

	31 בדצמבר 2021						
	מטבע ישראלי		מטבע חוץ[א]				
	לא צמוד	צמוד למדד המחירים לצרכן	בדולרים של ארה"ב	באירו	במטבעות אחרים	פריטים שאינם כספיים[ב]	סך הכל
	במיליוני ש"ח						
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	176,335	-	14,955	886	4,078	1,148	197,402
ניירות ערך	18,954	5,729	49,865	2,612	5,408	4,359	86,927
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	1,599	-	832	16	-	-	2,447
אשראי לציבור, נטו[ג]	247,894	48,052	35,832	2,863	6,458	1,780	342,879
אשראי לממשלה	9	196	468	267	-	-	940
השקעות בחברות כלולות	-	-	-	-	-	1,113	1,113
בניינים וציוד	-	-	-	-	-	2,720	2,720
נכסים בגין מכשירים נגזרים	4,543	162	3,169	63	126	5,964	14,027
מוניטין	-	-	-	-	-	14	14
נכסים אחרים	6,107	5	787	13	30	1,043	7,985
סך כל הנכסים	455,441	54,144	105,908	6,720	16,100	18,141	656,454
התחייבויות							
פיקדונות הציבור	360,890	10,650	147,260	9,843	5,690	2,936	537,269
פיקדונות מבנקים	18,327	-	5,556	1,376	106	5	25,370
פיקדונות הממשלה	223	-	69	8	-	-	300
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	1,024	-	1,258	-	-	-	2,282
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	2,877	10,187	2,364	-	-	-	15,428
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	6,363	456	2,449	92	241	5,950	15,551
התחייבויות אחרות	4,536	12,385	707	51	116	407	18,202
סך כל ההתחייבויות	394,240	33,678	159,663	11,370	6,153	9,298	614,402
הפרש[ד]	61,201	20,466	(53,755)	(4,650)	9,947	8,843	42,052
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(41,395)	(4,190)	51,145	4,988	(10,422)	(126)	-
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	790	-	(135)	(448)	(109)	(98)	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	(1,017)	-	1,410	(11)	(13)	(369)	-
סך הכל כללי	19,579	16,276	(1,335)	(121)	(597)	8,250	42,052
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	423	-	422	(517)	(172)	(156)	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(104)	-	954	41	42	(933)	-

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.

(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בגינו נוצר בסך 4,512 מיליון ש"ח.

(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 31 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

	31 בדצמבר 2020					
	מטבע ישראלי		מטבע חוץ[א]			
	לא צמוד	צמוד למדד המחירים לצרכן	בדולרים של ארה"ב	באירו	במטבעות אחרים	פריטים שאינם כספיים[ב]	סך הכל
	במיליוני ש"ח						
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	126,474	-	5,416	1,457	1,999	848	136,194
ניירות ערך	30,706	5,194	42,965	3,895	5,141	4,396	92,297
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	584	-	1,554	1	880	-	3,019
אשראי לציבור, נטו[ג]	211,311	43,202	31,124	3,377	5,403	924	295,341
אשראי לממשלה	9	-	613	10	-	-	632
השקעות בחברות כלולות	-	-	-	-	-	795	795
בניינים וציוד	-	-	-	-	-	2,932	2,932
נכסים בגין מכשירים נגזרים	6,008	12	3,004	807	464	4,957	15,252
מוניטין	-	-	-	-	-	15	15
נכסים אחרים	7,419	4	916	1	39	1,179	9,558
סך כל הנכסים	382,511	48,412	85,592	9,548	13,926	16,046	556,035
התחייבויות							
פיקדונות הציבור	310,835	10,925	108,671	9,256	5,668	1,676	447,031
פיקדונות מבנקים	10,607	-	3,710	642	71	113	15,143
פיקדונות הממשלה	115	-	84	9	-	-	208
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	354	-	251	-	-	-	605
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	4,614	9,244	2,445	-	-	-	16,303
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	7,006	178	3,172	1,159	892	4,908	17,315
התחייבויות אחרות	7,746	12,269	787	20	166	347	21,335
סך כל ההתחייבויות	341,277	32,616	119,120	11,086	6,797	7,044	517,940
הפרש[ד]	41,234	15,796	(33,528)	(1,538)	7,129	9,002	38,095
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(25,547)	(701)	32,704	1,052	(7,990)	482	-
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	658	-	(959)	236	65	-	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	(89)	-	(44)	102	19	12	-
סך הכל כללי	16,256	15,095	(1,827)	(148)	(777)	9,496	38,095
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	773	-	(1,109)	252	84	-	-
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(756)	-	181	419	(82)	238	-

(א) כולל צמודים למטבע חוץ.

(ב) לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(ג) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס הצמדה בהתאם להצמדה של האשראי בגינו נוצר בסך 5,290 מיליון ש"ח.

(ד) הון עצמי כולל זכויות שאינן מקנות שליטה.

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון[א]

	31 בדצמבר 2021			
	תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
	עם דרישה ועד חודש[ב]	מעל חודש עד שלושה חודשים[ו]	מעל שלושה חודשים עד שנה[ו]	מעל שנה עד שנתיים
	במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):				
נכסים[1]	232,189	25,849	45,352	36,010
התחייבויות[2]	318,715	25,245	30,044	18,150
הפרש	(86,526)	604	15,308	17,860
[1]מזה: אשראי לציבור	52,763	24,833	42,267	32,249
[2]מזה: פיקדונות הציבור	312,345	23,232	27,074	3,992
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(24,938)	(2,060)	(17,332)	(1,596)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	53	(191)	(156)	24
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(111,411)	(1,647)	(2,180)	16,288
מטבע חוץ[ג]				
נכסים[1]	40,222	9,547	27,162	11,047
התחייבויות[2]	127,389	18,445	16,865	1,818
הפרש	(87,167)	(8,898)	10,297	9,229
[1]מזה: אשראי לציבור	14,511	4,104	7,690	5,010
[2]מזה: פיקדונות הציבור	117,585	15,561	13,305	1,165
מזה: הפרש בדולר	(73,735)	(8,261)	11,159	8,303
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ	(4,530)	1,248	3,329	3,255
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	24,938	2,060	17,332	1,596
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(53)	191	156	(24)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(62,282)	(6,647)	27,785	10,801
סך הכל				
נכסים[1]	272,411	35,396	72,514	47,057
התחייבויות[2]	446,104	43,690	46,909	19,968
הפרש[ו]	(173,693)	(8,294)	25,605	27,089
[1]מזה: אשראי לציבור	67,274	28,937	49,957	37,259
[2]מזה: פיקדונות הציבור	429,930	38,793	40,379	5,157

(א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

(ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 458 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ד) כפי שנכללה בביאור 31, לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.

(ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 10.9 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 0.9 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.

(ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.

הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאליות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בבנק הינו 6.7 מיליארד ש"ח.

	יתרה מאזנית[ד]								
שיעור תשואה חוזי[ה]	סך הכל	ללא תקופת פירעון[ב]	סך הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים
באחוזים									
2.92	509,730	2,796	557,227	19,979	58,876	61,118	20,344	27,747	29,763
2.01	428,011	1,761	433,668	6,799	7,626	6,939	2,284	6,228	11,638
	81,719	1,035	123,559	13,180	51,250	54,179	18,060	21,519	18,125
3.20	295,945	1,315	342,248	16,702	54,197	54,298	16,880	21,654	26,405
0.67	371,574	-	372,120	-	597	1,464	597	1,275	1,544
	(45,698)	-	(45,707)	-	(308)	156	557	(644)	458
	(268)	-	(270)	-	-	-	-	-	-
	35,753	1,035	77,582	13,180	50,942	54,335	18,617	20,875	18,583
1.62	134,547	1,469	140,511	7,933	7,651	16,364	6,079	5,403	9,103
0.52	183,043	6	183,654	57	107	10,339	7,454	642	538
	(48,496)	1,463	(43,143)	7,876	7,544	6,025	(1,375)	4,761	8,565
2.23	45,154	1,464	45,587	423	204	3,439	3,446	2,433	4,327
0.14	162,759	-	162,848	-	9	9,905	4,912	318	88
	(43,950)	1,262	(35,969)	7,797	6,817	4,614	(2,665)	4,011	5,991
	6,202	68	6,514	2,740	1,802	(5,402)	(1,531)	2,267	3,336
	45,698	-	45,707	-	308	(156)	(557)	644	(458)
	268	-	270	-	-	-	-	-	-
	(2,530)	1,463	2,834	7,876	7,852	5,869	(1,932)	5,405	8,107
2.65	644,277	4,265	697,738	27,912	66,527	77,482	26,423	33,150	38,866
1.56	611,054	1,767	617,322	6,856	7,733	17,278	9,738	6,870	12,176
	33,223	2,498	80,416	21,056	58,794	60,204	16,685	26,280	26,690
3.07	341,099	2,779	387,835	17,125	54,401	57,737	20,326	24,087	30,732
0.51	534,333	-	534,968	-	606	11,369	5,509	1,593	1,632

ביאור 32 - נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון[א] (המשך)

	31 בדצמבר 2020			
	תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים			
	עם דרישה ועד חודש[ו]	מעל חודש עד שלושה חודשים[ו]	מעל שלושה חודשים עד שנה[ו]	מעל שנה עד שנתיים
	במיליוני ש"ח			
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מט"ח):				
נכסים[1]	175,498	23,167	39,140	36,393
התחייבויות[2][ח]	275,933	27,503	24,362	8,858
הפרש	(100,435)	(4,336)	14,778	27,535
[1]מזה: אשראי לציבור	47,075	20,419	32,250	30,916
[2]מזה: פיקדונות הציבור	266,578	23,162	21,357	6,954
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(8,324)	(3,844)	(13,271)	(1,068)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(300)	193	688	131
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(109,059)	(7,987)	2,195	26,598
מטבע חוץ[ג]				
נכסים[1]	22,882	10,733	27,219	13,076
התחייבויות[2]	100,749	13,187	16,954	2,108
הפרש	(77,867)	(2,454)	10,265	10,968
[1]מזה: אשראי לציבור	10,859	4,585	8,428	5,208
[2]מזה: פיקדונות הציבור	94,555	10,211	12,909	1,085
מזה: הפרש בדולר	(71,155)	(5,170)	6,288	9,533
מזה: הפרש בגין פעילות חוץ	(11,096)	1,407	4,009	3,595
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	8,324	3,844	13,271	1,068
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	300	(193)	(688)	(131)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(69,243)	1,197	22,848	11,905
סך הכל				
נכסים[1]	198,380	33,900	66,359	49,469
התחייבויות[2]	376,682	40,690	41,316	10,966
הפרש[ז]	(178,302)	(6,790)	25,043	38,503
[1]מזה: אשראי לציבור	57,934	25,004	40,678	36,124
[2]מזה: פיקדונות הציבור	361,133	33,373	34,266	8,039

(א) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

(ב) נכסים ללא תקופת פירעון כולל נכסים בסך 774 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(ג) לא כולל מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

(ד) כפי שנכללה בביאור 31, לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים, שאינם מסולקים נטו.

(ה) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(ו) אשראי בתנאי חח"ד, שסווג בהתאם לתקופת המסגרת, הינו בסך 8.7 מיליארד ש"ח. אשראי בחריגה בסך 0.8 מיליארד ש"ח, סווג ללא מועד פירעון.

(ז) אין הפרש זה משקף בהכרח חשיפה בריבית ו/או במאזני הצמדה.

(ח) סווג מחדש.

הערה: סך הכל התחייבויות ממוריאליות שכנגדן ניתן אשראי לטווח קצר בבנק הינו 6.0 מיליארד ש"ח.

	יתרה מאזנית[ד]								
שיעור תשואה חוזי[ה]	סך הכל	ללא תקופת פירעון[ב]	סך הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנים	מעל עשר עד עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים	מעל ארבע עד חמש שנים	מעל שלוש עד ארבע שנים	מעל שנתיים עד שלוש שנים
באחוזים									
3.02	432,080	2,783	474,381	17,668	49,571	55,439	19,753	24,057	33,695
1.39	375,661	1,828	381,352	7,928	8,087	5,006	2,952	5,378	15,345
	56,419	955	93,029	9,740	41,484	50,433	16,801	18,679	18,350
3.39	254,511	1,221	296,204	13,643	46,195	46,870	14,930	19,469	24,437
1.78	321,790	-	323,129	-	683	1,200	757	1,031	1,407
	(25,805)	-	(25,567)	-	(286)	955	(812)	275	808
	713	-	713	-	-	-	-	-	1
	31,327	955	68,175	9,740	41,198	51,388	15,989	18,954	19,159
2.42	112,866	1,242	122,868	6,859	6,719	16,524	4,711	5,485	8,660
2.04	140,143	59	144,046	80	157	8,139	505	644	1,523
	(27,277)	1,183	(21,178)	6,779	6,562	8,385	4,206	4,841	7,137
3.70	39,906	1,229	41,089	352	220	3,258	2,076	2,504	3,599
1.32	123,565	-	124,288	-	-	4,795	-	15	718
	(33,231)	909	(27,679)	6,639	5,989	7,180	3,366	4,037	5,614
	4,604	53	6,340	1,822	799	(595)	2,046	1,845	2,508
	25,805	-	25,567	-	286	(955)	812	(275)	(808)
	(713)	-	(713)	-	-	-	-	-	(1)
	(2,185)	1,183	3,676	6,779	6,848	7,430	5,018	4,566	6,328
2.90	544,946	4,025	597,249	24,527	56,290	71,963	24,464	29,542	42,355
1.57	515,804	1,887	525,398	8,008	8,244	13,145	3,457	6,022	16,868
	29,142	2,138	71,851	16,519	48,046	58,818	21,007	23,520	25,487
3.43	294,417	2,450	337,293	13,995	46,415	50,128	17,006	21,973	28,036
1.66	445,355	-	447,417	-	683	5,995	757	1,046	2,125

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. כללי

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים על פי הנחיות המפקח על הבנקים. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן במקרים אלה נאמד על פי הערך הנוכחי של תזרים המזומן העתידי המהווה בשיעור ריבית המשקף את רמת הריבית בו הייתה מבוצעת עסקה דומה ביום הדיווח. אומדן של השווי ההוגן מחושב באמצעות הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון שהוא סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. בהנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא יומש מכיוון שברוב המקרים עשויים להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הקבוצה כעסק חי. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. עיקרי השיטות וההנחות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

נכסים פיננסיים:

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומן עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. יתרת האשראי מוינה למספר קטגוריות בהתאם למגזר הפעילות וכן לדרוג האשראי של הלווים. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית) לפי בסיסי ההצמדה השונים. תקבולים אלה הוונו בשיעורי ריבית המשקפים את רמת הסיכון והמרווח הממוצע הגלומים באשראי באותה קטגוריה ואת תקופת האשראי.

בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות עסקאות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של יתרות חובה בחשבונות עו"ש, הוערך בהתאם לערך במאזן.

השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ריבית אלה משקפים את שיעורי הריבית הגבוהים ביותר המשמשים את הקבוצה בעסקאות במועד הדיווח באותו מגזר.

שווי ההוגן של יתרות עו"ש שסווגו כחובות פגומים חושב בהתאם לאומדן המח"מ שלהם ולפי שיעורי הריבית המירביים הנהוגים בבנק.

תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי.

פיקדונות בבנקים ואשראי לממשלות - שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם בוצעו עסקאות דומות במועד הדיווח.

ניירות ערך - ניירות ערך סחירים לפי שווי שוק. ניירות ערך שאינם סחירים, מניות לפי עלות ואגרות חוב לפי מודל המביא בחשבון את הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים והמביאים בחשבון גם את ההסתברות לכשל וערך השוק.

התחייבויות פיננסיות:

פיקדונות הציבור - יתרת הפיקדונות מוינה למספר קטגוריות בהתאם למגזרי הפעילות, בסיסי ההצמדה ותקופות ההפקדה. בכל קטגוריה חושב התזרים של התשלומים העתידיים (קרן וריבית). תשלומים אלה הוונו בשיעורי ריבית המשקפים את שיעור הריבית הממוצע בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים מאותה קטגוריה לתקופה שנותרה עד לפירעון. חשבונות עובר ושב (עו"ש) ופיקדונות ללא זמן פירעון-היתרה במאזן נחשבת כאומדן של השווי ההוגן.

פיקדונות מבנקים ופיקדונות מממשלות- השווי ההוגן נאמד בשיטת היוון תזרימי מזומן עתידיים לפי אומדן שיעורי הריבית שבהם הקבוצה עשויה לגייס פיקדונות דומים במועד הדיווח.

אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים - לפי שווי שוק או בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו הקבוצה מגייסת פיקדונות דומים, או יכולה להנפיק כתבי התחייבות דומים ביום הדיווח.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

נכסים והתחייבויות פיננסיים אחרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים:

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר המכשיר, ההערכה נעשתה לפי השוק הפעיל ביותר.

מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה).

	31 בדצמבר 2021				
	יתרה במאזן	שווי הוגן			
		רמה 1[א]	רמה 2[א]	רמה 3[א]	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	197,402	186,207	9,986	1,214	197,407
ניירות ערך[ב]	86,927	47,337	34,343	5,613	87,293
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	2,447	2,447	-	-	2,447
אשראי לציבור, נטו	342,879	14,526	-	328,614	343,140
אשראי לממשלות	940	-	10	968	978
נכסים בגין מכשירים נגזרים	14,027	2,673	9,299	2,055	14,027
נכסים פיננסיים אחרים	822	25	-	797	822
סך כל הנכסים הפיננסיים	645,444[ג]	253,215	53,638	339,261	646,114
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור	537,269	16,021	413,534	105,358	534,913
פיקדונות מבנקים	25,370	3,917	4,308	17,052	25,277
פיקדונות ממשלות	300	-	188	98	286
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	2,282	2,282	-	-	2,282
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	15,428	15,640	-	824	16,464
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	15,551	2,672	12,498	381	15,551
התחייבויות פיננסיות אחרות	2,781	460	987	1,334	2,781
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	598,981[ג]	40,992	431,515	125,047	597,554
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	324	-	-	324	324
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים נטו[ד]	12,125	-	-	12,125	12,125

(א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

(ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה ביאור 12.

(ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 157,223 מיליון ש"ח ובסך 389,669 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה ביאורים 33ב-33ד.

(ד) ההתחייבות מוצגת בנטו ומתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה.

ביאור 33א - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

	31 בדצמבר 2020				
	יתרה במאזן	שווי הוגן			
		רמה 1[א]	רמה 2[א]	רמה 3[א]	סך הכל
	במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	136,194	129,673[ה]	5,019[ה]	1,538[ה]	136,230
ניירות ערך[ב]	92,297	50,256	38,510	4,187	92,953
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	3,019	3,019	-	-	3,019
אשראי לציבור, נטו	295,341	8,059[ה]	-[ה]	288,157[ה]	296,216
אשראי לממשלות	632	-	24	589	613
נכסים בגין מכשירים נגזרים	15,252	2,644	10,841	1,767	15,252
נכסים פיננסיים אחרים	1,950	38	-	1,912	1,950
סך כל הנכסים הפיננסיים	544,685[ג]	193,689	54,394	298,150	546,233
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור	447,031	9,650[ה]	332,024[ה]	105,087[ה]	446,761
פיקדונות מבנקים	15,143	2,612[ה]	3,535[ה]	8,929	15,076
פיקדונות מממשלות	208	-	94	122	216
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	605	605	-	-	605
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נידחים	16,303	16,233	-	802	17,035
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	17,315	2,631	14,445	239	17,315
התחייבויות פיננסיות אחרות	5,746	257	4,272	1,217	5,746
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	502,351[ג]	31,988	354,370	116,396	502,754
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי	301	-	-	301	301
בנוסף, התחייבויות בגין זכויות עובדים נטו[ד][ה]	12,221	-	-	12,221	12,221

(א) רמה 1 - מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
רמה 2 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
רמה 3 - מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

(ב) לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות ערך ראה ביאור 12.

(ג) מזה: נכסים והתחייבויות בסך 144,975 מיליון ש"ח ובסך 309,860 מיליון ש"ח, בהתאמה אשר היתרה במאזן שלהם זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן) או מהווה קירוב לשווי הוגן (מכשירים לתקופה מקורית של עד 3 חודשים לגביהם נעשה שימוש ביתרה במאזן כקירוב לשווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה ביאורים 33כ-33ד.

(ד) ההתחייבות מוצגת בנטו ומתחשבת בנכסי התכנית המנוהלים כנגדה.

(ה) סווג מחדש.

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

	31 בדצמבר 2021			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
	במיליוני ש"ח			
נכסים				
אגרות חוב זמינות למכירה:				
אגרות חוב ממשלת ישראל	18,888	4,747	31	23,666
אגרות חוב ממשלות זרות	19,715	6,797	-	26,512
אגרות חוב מוסדות פיננסיים בישראל	54	-	-	54
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים	-	8,270	32	8,302
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	-	3,382	3,793	7,175
אגרות חוב אחרות בישראל	418	167	-	585
אגרות חוב אחרות זרים	-	5,133	3	5,136
סך הכל אגרות חוב זמינות למכירה	39,075	28,496	3,859	71,430
מניות וקרנות נאמנות שאינן למסחר:				
מניות וקרנות נאמנות שאינן למסחר	2,601	-	-	2,601
ניירות ערך למסחר:				
אגרות חוב ממשלת ישראל	2,591	-	-	2,591
אגרות חוב מוסדות פיננסיים בישראל	288	-	-	288
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים	-	27	-	27
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	-	31	11	42
אגרות חוב אחרות בישראל	106	-	-	106
אגרות חוב אחרות בחו"ל	-	53	-	53
מניות וקרנות נאמנות למסחר	15	-	-	15
סך הכל ניירות ערך למסחר	3,000	111	11	3,122
נכסים בגין מכשירים נגזרים:				
חוזי שקל - מדד	-	92	146	238
חוזי ריבית	42	2,707	124	2,873
חוזי מטבע - חוץ	1	3,899	728	4,628
חוזי מניות	2,077	2,523	803	5,403
חוזי סחורות ואחרים	16	78	254	348
פעילות בשוק המעוף	537	-	-	537
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים	2,673	9,299	2,055	14,027
אחרים:				
אשראי ופיקדונות בגין השאלות ניירות ערך	8,203	-	-	8,203
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	2,447	-	-	2,447
אחר	25	-	-	25
סך הכל אחרים	10,675	-	-	10,675
סך כל הנכסים	58,024	37,906	5,925	101,855

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

	31 בדצמבר 2021			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
	במיליוני ש"ח			
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
חוזי שקל - מדד	-	257	90	347
חוזי ריבית	52	2,942	-	2,994
חוזי מטבע - חוץ	-	5,650	284	5,934
חוזי מניות	2,074	3,321	7	5,402
חוזי סחורות ואחרים	9	328	-	337
פעילות בשוק המעוף	537	-	-	537
סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	2,672	12,498	381	15,551
אחרים:				
פיקדונות הציבור	8,176	6	-	8,182
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	2,282	-	-	2,282
אחרים	460	-	-	460
סך הכל אחרים	10,918	6	-	10,924
סך כל התחייבויות	13,590	12,504	381	26,475

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

	31 בדצמבר 2020			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
	במיליוני ש"ח			
נכסים				
אגרות חוב זמינות למכירה:				
אגרות חוב ממשלת ישראל	29,809	4,979	33	34,821
אגרות חוב ממשלות זרות	11,046	8,847	-	19,893
אגרות חוב מוסדות פיננסיים בישראל	-	69	-	69
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים	-	8,861	-	8,861
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	-	4,440	2,556	6,996
אגרות חוב אחרות בישראל	105	115	-	220
אגרות חוב אחרות זרים	-	6,059	8	6,067
סך הכל אגרות חוב זמינות למכירה	40,960	33,370	2,597	76,927
מניות וקרנות זמינות למכירה:				
מניות וקרנות נאמנות	2,769	-	-	2,769
ניירות ערך למסחר:				
אגרות חוב ממשלת ישראל	3,144	-	-	3,144
אגרות חוב ממשלות זרות	223	-	-	223
אגרות חוב מוסדות פיננסיים בישראל	323	-	-	323
אגרות חוב מוסדות פיננסיים זרים	-	98	-	98
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	-	58	22	80
אגרות חוב אחרות בישראל	58	-	-	58
אגרות חוב אחרות בחו"ל	-	44	2	46
מניות וקרנות נאמנות למסחר	61	-	-	61
סך הכל ניירות ערך למסחר	3,809	200	24	4,033
נכסים בגין מכשירים נגזרים:				
חוזי שקל - מדד	-	144	148	292
חוזי ריבית	14	4,448	439	4,901
חוזי מטבע - חוץ	-	3,553	1,158	4,711
חוזי מניות	2,062	2,677	18	4,757
חוזי סחורות ואחרים	149	19	4	172
פעילות בשוק המעוף	419	-	-	419
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים	2,644	10,841	1,767	15,252
אחרים:				
אשראי ופיקדונות בגין השאלות ניירות ערך	3,567	-	-	3,567
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	3,019	-	-	3,019
אחר	38	-	-	38
סך הכל אחרים	6,624	-	-	6,624
סך כל הנכסים	56,806	44,411	4,388	105,605

ביאור 33ב - פריטים הנמדדים בשווי הוגן (המשך)

א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

	31 בדצמבר 2020			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן
	במיליוני ש"ח			
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
חוזי שקל - מדד	-	332	63	395
חוזי ריבית	14	5,288	-	5,302
חוזי מטבע - חוץ	-	6,145	176	6,321
חוזי מניות	2,050	2,657	-	4,707
חוזי סחורות ואחרים	148	23	-	171
פעילות בשוק המעוף	419	-	-	419
סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	2,631	14,445	239	17,315
אחרים:				
פיקדונות הציבור	3,474	21	-	3,495
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	605	-	-	605
אחרים	257	-	-	257
סך הכל אחרים	4,336	21	-	4,357
סך כל התחייבויות	6,967	14,466	239	21,672

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה

	31 בדצמבר 2021				
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-				
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה
	במיליוני ש"ח				
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	-	-	**541**	**541**	**76**
סך הכל	-	-	**541**	**541**	**76**

	31 בדצמבר 2020				
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-				
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	סך הכל שווי הוגן	סך כל הרווח (הפסד) בגין שינויים בשווי בתקופה
	במיליוני ש"ח				
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	-	-	737	737	(179)
סך הכל	-	-	737	737	(179)

ביאור 33ג - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021									
	שווי הוגן לתחילת השנה	רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:						העברות מרמה 3[ג]	שווי הוגן 31 ליום בדצמבר 2021	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2021
		בדוח רווח והפסד[א]	ברווח כולל אחר[ב]	רכישות והנפקות	מכירות	סילוקים	התאמות מתרגום דוחות כספיים	העברות אל רמה 3[ג]		
	במיליוני ש"ח									
נכסים										
אגרות חוב זמינות למכירה:										
ממשלת ישראל	33	(2)	-	-	-	-	-	-	31	2
מוסדות פיננסיים בחו"ל	-	1	-	-	-	-	-	31	32	-
MBS/ABS	2,556	119	(37)	1,539	(80)	(1,380)	-	1,076	3,793	(32)
אחרים בחו"ל	8	-	-	-	-	(3)	-	-	3	-
סך כל אגרות חוב זמינות למכירה	2,597	118	(37)	1,539	(80)	(1,383)	-	1,107	3,859	(30)
אגרות חוב למסחר:										
MBS/ABS	22	1	-	-	-	(8)	-	-	11	-
אחרים בחו"ל	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל אגרות חוב למסחר	24	1	-	-	-	(8)	-	-	11	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים:										
חוזי שקל - מדד	148	(13)	-	-	-	-	-	11	146	(6)
חוזי ריבית	439	(106)	-	-	-	(209)	-	-	124	(309)
חוזי מטבע - חוץ	1,158	(1,590)	-	1,160	-	-	-	-	728	499
חוזי מניות	18	785	-	-	-	-	-	-	803	789
חוזי סחורות ואחרים	4	250	-	-	-	-	-	-	254	254
סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים	1,767	(674)	-	1,160	-	(209)	-	11	2,055	1,227
סך כל הנכסים	4,388	(555)	(37)	2,699	(80)	(1,600)	-	1,118	5,925	1,197
התחייבויות										
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:										
חוזי שקל - מדד	63	(58)	-	-	-	-	-	85	90	18
חוזי מטבע - חוץ	176	108	-	-	-	-	-	-	284	-
חוזים בגין מניות	-	-	7	-	-	-	-	-	7	-
סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	239	50	7	-	-	-	-	85	381	18
סך כל ההתחייבויות	239	50	7	-	-	-	-	85	381	18

(א) רווחים (הפסדים) נטו שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

(ב) רווחים שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר. יתרת הרווח (הפסד) כולל אחר שטרם מומש, בגין אגרות חוב זמינות למכירה המוחזקות ליום 31 בדצמבר 2021, הסתכמה בסך (30) מיליון ש"ח.

(ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פורוורד מדד לתקופה של מעל שנה, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מתחת לשנה.

ביאור 33ג - שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3 (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020								
		רווחים (הפסדים) נטו שמומשו/טרם מומשו ונכללו:							
	שווי הוגן לתחילת השנה	בדוח רווח והפסד[א]	ברווח כולל אחר[ב]	רכישות והנפקות	מכירות	סילוקים	התאמות מתרגום דוחות כספיים	העברות אל רמה 3[ג]	העברות מרמה 3[ג]	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2020	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2020
	במיליוני ש"ח										
נכסים											
אגרות חוב זמינות למכירה:											
ממשלת ישראל	-	(1)	-	-	-	-	-	34	-	33	2
מוסדות פיננסיים בחו"ל	-	-	-	7	-	-	-	-	(7)	-	-
MBS/ABS	1,455	(39)	8	1,323	(70)	(565)	-	444	-	2,556	5
אחרים בחו"ל	-	(1)	-	-	-	-	-	9	-	8	-
סך כל אגרות חוב זמינות למכירה	1,455	(41)	8	1,330	(70)	(565)	-	487	(7)	2,597	7
אגרות חוב למסחר:											
MBS/ABS	-	-	-	-	-	-	-	22	-	22	-
אחרים בחו"ל	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-
סך הכל אגרות חוב למסחר	-	-	-	-	-	-	-	24	-	24	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים:											
חוזי שקל - מדד	82	22	-	-	-	-	-	44	-	148	11
חוזי ריבית	764	(116)	-	-	-	(209)	-	-	-	439	(319)
חוזי מטבע - חוץ	379	(122)	-	901	-	-	-	-	-	1,158	878
חוזי מניות	8	10	-	-	-	-	-	-	-	18	12
חוזי סחורות ואחרים	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
סך כל נכסים בגין מכשירים נגזרים	1,237	(206)	-	901	-	(209)	-	44	-	1,767	586
סך כל הנכסים	2,692	(247)	8	2,231	(70)	(774)	-	555	(7)	4,388	593
התחייבויות											
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:											
חוזי שקל - מדד	38	(31)	-	-	-	-	-	56	-	63	-
חוזי מטבע - חוץ	257	(81)	-	-	-	-	-	-	-	176	-
סך כל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	295	(112)	-	-	-	-	-	56	-	239	-
סך כל אחרים	6	(6)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך כל ההתחייבויות	301	(118)	-	-	-	-	-	56	-	239	-

(א) רווחים (הפסדים) נטו שמומשו נכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

(ב) הפסדים שטרם מומשו נכללו בדוח על השינויים בהון בסעיף רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר. יתרת הרווח (הפסד) כולל אחר שטרם מומש, בגין אגרות חוב זמינות למכירה המוחזקות ליום 31 בדצמבר 2020, הסתכמה בסך 7 מיליון ש"ח.

(ג) העברה מרמה 2 אל רמה 3 - הועברו עסקאות פורוורד מדד לתקופה של מעל שנה, כאשר נכון לתאריך הדוח הכספי התקופה הנותרת לפירעון היא מתחת לשנה.

ביאור 33ד - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3

מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

	31 בדצמבר 2021				
	שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח	ממוצע[3]
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה					
נכסים					
ני"ע זמינים למכירה[1]					
אגרות חוב ממשלת ישראל	**31**	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	205 bp	205 bp
			הסתברות לכשל	1.68%	1.68%
			שיעור הפסד	25%	25%
מוסדות פיננסיים בחו"ל	**32**	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	433.8 bp	433.8 bp
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**3,793**	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	110-215 bp	163 bp
			הסתברות לכשל	2%-3.8%	2.90%
			שיעור פירעון מוקדם	20%	20%
			שיעור הפסד	30%	30%
אחרים בחו"ל	**3**	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	105-210 bp	158 bp
			הסתברות לכשל	1.1%-1.8%	1.45%
			שיעור הפסד	30%	30%
ני"ע למסחר[1]					
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	**11**	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	110-215 bp	163 bp
			הסתברות לכשל	2%-3.8%	2.90%
			שיעור פירעון מוקדם	20%	20%
			שיעור הפסד	30%	30%
נכסים בגין מכשירים נגזרים[2]					
חוזי ריבית שקל - מדד	**138**	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.16%-2.60%	1.38%
	8	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.15%-100%[*]	0.97%
חוזי ריבית	**124**	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.15%-100%[*]	0.97%
חוזי מטבע - חוץ	**728**	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.15%-100%[*]	0.97%
חוזים בגין מניות	**803**	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.15%-100%[*]	0.97%
חוזים בגין סחורות	**254**	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.15%-100%[*]	0.97%
התחייבויות					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[2]					
חוזי ריבית שקל - מדד	**90**	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.16%-2.60%	1.38%
חוזי מטבע - חוץ	**284**	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0.16%-2.60%	1.38%
ב. פרטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה					
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	**541**	השווי ההוגן של הביטחון			

* בגין צד נגדי שכשל.

ראה הערות בעמוד 289.

ביאור 33ד - מידע כמותי על פריטים הנמדדים בשווי הוגן שנכללו ברמה 3 (המשך)

מידע כמותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3 (המשך)

	31 בדצמבר 2020				
	שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח	ממוצע[3]
א. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה					
נכסים					
ני"ע זמינים למכירה[1]					
אגרות חוב ממשלת ישראל	33	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	205 bp	205 bp
			הסתברות לכשל	1.68%	1.68%
			שיעור הפסד	25%	25%
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	2,556	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	110-215 bp	163 bp
			הסתברות לכשל	2%-3.8%	2.90%
			שיעור פירעון מוקדם	20%	20%
			שיעור הפסד	30%	30%
אחרים בחו"ל	8	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	105-210 bp	158 bp
			הסתברות לכשל	1.1%-1.8%	1.45%
			שיעור הפסד	30%	30%
ני"ע למסחר[1]					
אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	22	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	110-215 bp	163 bp
			הסתברות לכשל	2%-3.8%	2.90%
			שיעור פירעון מוקדם	20%	20%
			שיעור הפסד	30%	30%
אחרים בחו"ל	2	היוון תזרימי מזומנים	מרווח	105-210 bp	158 bp
			הסתברות לכשל	1.1%-1.8%	1.45%
			שיעור הפסד	30%	30%
נכסים בגין מכשירים נגזרים[2]					
חוזי ריבית שקל - מדד	90	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0%-0.24%	0.12%
	58	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.19%-100%[*]	1.54%
חוזי ריבית	439	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.19%-100%[*]	1.54%
חוזי מטבע - חוץ	1,158	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.19%-100%[*]	1.54%
חוזים בגין מניות	18	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.19%-100%[*]	1.54%
חוזים בגין סחורות	4	היוון תזרימי מזומנים	סיכון צד נגדי לעסקה	0.19%-100%[*]	1.54%
התחייבויות					
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[2]					
חוזי ריבית שקל - מדד	63	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0%-0.24%	0.12%
חוזי מטבע - חוץ	176	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה	0%-0.24%	0.12%
ב. פרטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה					
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	737	השווי ההוגן של הביטחון			

* בגין צד נגדי שכשל.

ראה הערות בעמוד 289.

מידע איכותי לגבי מדידת שווי הוגן ברמה 3

1. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של ניירות ערך מגובי נכסים או מגובי משכנתאות הם שיעור המרווח, ההסתברות לכשל, שיעור הפירעון המוקדם וחומרת ההפסד באירוע כשל.
גידול/קיטון משמעותי בפרמטרים הלא נצפים, יבוא לידי ביטוי בשווי הוגן נמוך/גבוה באופן משמעותי.

2. הנתונים הלא נצפים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של נגזרים הינם סיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה ושיעור האינפלציה החזוי. ככל שסיכון האשראי של הצד הנגדי לעסקה יהיה גבוה/נמוך, השווי ההוגן של העסקה יהיה נמוך/גבוה.
שינוי בשיעור האינפלציה החזוי, ישפיע על השווי ההוגן של העסקאות בהתאם לפוזיציה המדדית של הבנק בעסקאות אלו. ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והבנק מתחייב לשלם את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקאות יקטן (יגדל). ככל שתחזית האינפלציה תעלה (תרד) והצד הנגדי לעסקה מחוייב לשלם לבנק את הסכום הצמוד למדד, השווי ההוגן של העסקאות יגדל (יקטן).

3. נתון הממוצע המתייחס לפרמטר הלא נצפה "סיכון צד נגדי לעסקה" משקף ממוצע משוקלל. הממוצע המשוקלל חושב על בסיס שווי הוגן יחסי של החשיפות.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו

השליטה בבנק

בנק ללא גרעין שליטה

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדין, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

א. יתרות

	31 בדצמבר 2021			
	בעלי עניין[ז][ח]			
	מחזיקי מניות-אחרים[י]		נושאי משרה[א]	
	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]
	במיליוני ש"ח			
נכסים:				
פיקדונות בבנקים	-	-	-	-
ניירות ערך[ה]	-	-	-	-
אשראי לציבור	**13**	**17**	**6**	**6**
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו	**13**	**17**	**6**	**6**
השקעות בחברות כלולות[ה]	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-
התחייבויות:				
פיקדונות הציבור	**93**	**219**	**9**	**15**
פיקדונות מבנקים	-	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	-	-	-	-
התחייבויות אחרות	-	-	-	-
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים[ז]	**4**	**4**	**2**	**2**

(א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80ד.(3) בהוראות הדיווח לציבור.

(ב) בהתאם לסעיף 80ד.(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.

(ג) בהתאם לסעיף 80ד.(8) בהוראות הדיווח לציבור.

(ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.

(ה) פירוט של סעיפים אלה כלול גם בביאור 12 וביאור 15.

(ו) ביום 31 בדצמבר 2021 החזקות בעלי עניין בהון הבנק הינם ב-358,972,708 ש"ח ערך נקוב ממניות הבנק (מזה נושאי משרה: 259,295 ש"ח ערך נקוב).

(ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

(ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80ד בהוראת הדיווח לציבור.

(ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80ד.(7) בהוראות הדיווח לציבור.

(י) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80ד.(2) בהוראות הדיווח לציבור. "מחזיקי מניות אחרים" נכון ליום 31 בדצמבר 2021, כולל באמצעות גופים בבעלותם, הינם: הפניקס אחזקות בע"מ ואקסלנס השקעות בע"מ (החל מיום 28 באוגוסט 2019) ב-7.23% מהון המניות של הבנק, הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (החל מיום 12 במרס 2020) ב-6.26% מההון, מיטב דש השקעות בע"מ (החל מיום 4 ביוני 2020) ב-5.21% מההון, כלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ (החל מיום 18 ביוני 2021) ב-5.97% מההון.

	צדדים קשורים[ח]									
			המוחזקים על ידי הבנק						אחרים[ג]	
אחרים[ב]		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		חברות בנות שלא אוחדו		חברות כלולות[ט]				
יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	737	737	737
1,692	1,692	-	348	-	-	1,362	1,381	221	298	298
-	-	-	-	-	-	(95)	(120)	-	-	-
1,692	1,692	-	348	-	-	1,267	1,261	221	298	298
-	-	-	-	-	-	1,113	1,117	-	-	-
49	49	-	2	-	-	2	2	1	5	5
1,216	1,281	-	173	-	-	1,036	1,036	102	626	626
-	-	-	-	-	-	23	34	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	5	-	1	-	-	4	4	1	3	3
45	271	-	23	-	-	263	277	60	99	99

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

א. יתרות (המשך)

	31 בדצמבר 2020			
	בעלי עניין[ו][ח]			
	מחזיקי מניות-אחרים[י]		נושאי משרה[א]	
	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]
	במיליוני ש"ח			
נכסים:				
פיקדונות בבנקים	-	-	-	-
ניירות ערך[ה]	-	-	-	-
אשראי לציבור	228	380	5	7
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו	228	380	5	7
השקעות בחברות כלולות[ה]	-	-	-	-
נכסים אחרים	5	7	-	-
התחייבויות:				
פיקדונות הציבור	193	193	16	21
פיקדונות מבנקים	-	-	-	-
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	-	-	-	-
התחייבויות אחרות	4	4	-	-
סיכון אשראי בסעיפים חוץ מאזניים[ז]	15	18	2	2

(א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.

(ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין לפי חוק ניירות ערך, מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם, או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים.

(ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.

(ד) על בסיס היתרות לסופי החודשים.

(ה) פירוט של סעיפים אלה כלול גם בביאור 12 וביאור 15.

(ו) ביום 31 בדצמבר 2020 החזקות בעלי עניין בהון הבנק הינם ב-357,837,110 ש"ח, ערך נקוב ממניות הבנק (מזה נושאי משרה: 773,093 ש"ח ערך נקוב).

(ז) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות החבות של לווה.

(ח) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראות הדיווח לציבור.

(ט) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.

(י) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור. "מחזיקי מניות אחרים" נכון ליום 31 בדצמבר 2020, כולל באמצעות גופים בבעלותם, הינם: אלטשולר שחם בע"מ (החל מיום 19 בדצמבר 2017) המחזיקה למיטב ידיעת הבנק ב-5.08% מההון המניות של הבנק, הפניקס אחזקות בע"מ ואקסלנס השקעות בע"מ (החל מיום 28 באוגוסט 2019) ב-7.32% מהון, הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (החל מיום 12 במרס 2020) ב-6.52% מההון, ומיטב דש השקעות בע"מ (החל מיום 4 ביוני 2020) ב-5.95% מההון.

(יא) הוצג מחדש.

צדדים קשורים[ח]									
המוחזקים על ידי הבנק								אחרים[ג]	
אחרים[כ]		מי שהיה בעל עניין בעת שנעשתה העסקה		חברות בנות שלא אוחדו		חברות כלולות[ט]			
יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]	יתרה ליום 31 בדצמבר	היתרה הגבוהה ביותר[ד]
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	548	548
1,146	1,146	-	1	-	-	678	841	247 [יא]	247 [יא]
-	-	-	-	-	-	(50)	-	-	-
1,146	1,146	-	1	-	-	628	841	247	247
-	-	-	-	-	-	795	801	-	-
17	17	-	-	-	-	3	3	3	3
480	480	-	13	5	5	464	464	108	108
-	-	-	-	-	-	12	19	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	2	3	2	4
88	102	-	1	-	-	183	183	84	84

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021					
	בעלי עניין[ו]		צדדים קשורים[ו]			
			המוחזקים על ידי הבנק			אחרים[ג]
	מחזיקי מניות אחרים[ח]	נושאי משרה[א]	אחרים[ב]	חברות בנות (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת[ז]	
	במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית, נטו[ד]	**1**	**-**	**(1)**	**-**	**20**	**23**
הפרשה להפסדי אשראי	**-**	**-**	**-**	**-**	**(95)**	**-**
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	**-**	**-**	**58**	**-**	**18**	**1**
מזה: דמי ניהול ושירותים	**-**	**-**	**2**	**-**	**3**	**1**
הוצאות תפעוליות ואחרות[ה]	**-**	**(64)**	**(2)**	**-**	**(16)**	**(41)**
סך הכל	**1**	**(64)**	**55**	**-**	**(73)**	**(17)**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020					
	בעלי עניין[ו]		צדדים קשורים[ו]			
			המוחזקים על ידי הבנק			אחרים[ג]
	מחזיקי מניות אחרים[ח]	נושאי משרה[א]	אחרים[ב]	חברות בנות (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת[ז]	
	במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית, נטו[ד]	8	-	23	-	21	15 [ט]
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	-	-	(50)	-
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	1	-	20	-	4	3
מזה: דמי ניהול ושירותים	1	-	2	-	2	1
הוצאות תפעוליות ואחרות[ה]	-	(65)	(14)	-	(18)	(47)
סך הכל	9	(65)	29	-	(43)	(29)

(א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.

(ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.

(ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.

(ד) פירוט בסעיף ד להלן.

(ה) פירוט בסעיף ג להלן.

(ו) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראת הדיווח לציבור.

(ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.

(ח) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור.

(ט) הוצג מחדש.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2019					
	בעלי עניין[ו]		צדדים קשורים[ו]			
			המוחזקים על ידי הבנק			אחרים[ג]
	מחזיקי מניות אחרים[ח]	נושאי משרה[א]	אחרים[ב]	חברות בנות (שלא אוחדו)	חברות כלולות או חברות המוחזקות בשליטה משותפת[ז]	
	במיליוני ש"ח					
הכנסות ריבית, נטו[ד]	5	-	21	-	21	1
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	-	-	-	-
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	-	-	-	-	3	2
מזה: דמי ניהול ושירותים	-	-	1	-	2	1
הוצאות תפעוליות ואחרות[ה]	(4)	(79)	(25)	-	(14)	(52)
סך הכל	1	(79)	(4)	-	10	(49)

(א) לרבות בני משפחתם הקרובים כהגדרתם בסעיף 80.ד(3) בהוראות הדיווח לציבור.

(ב) בהתאם לסעיף 80.ד(4) בהוראות הדיווח לציבור, תאגידים, שאדם או תאגיד שנכלל באחת הקבוצות של בעלי העניין, שולט בהם מחזיק בהם שליטה משותפת, יש לו בהם השפעה מהותית או מחזיק 25% או יותר מהון המניות המונפק שלהם או מכח ההצבעה בהם או רשאי למנות 25% או יותר מהדירקטורים שלהם.

(ג) בהתאם לסעיף 80.ד(8) בהוראות הדיווח לציבור.

(ד) פירוט בסעיף ד להלן.

(ה) פירוט בסעיף ג להלן.

(ו) בעל עניין, צד קשור, איש קשור, כהגדרתו בסעיף 80.ד בהוראת הדיווח לציבור.

(ז) חברות כלולות או חברות מוחזקות בשליטה משותפת, בהתאם לסעיף 80.ד(7) בהוראות הדיווח לציבור.

(ח) לרבות מי שמחזיק 5% או יותר מאמצעי השליטה בבנק, בהתאם לסעיף 80.ד(2) בהוראות הדיווח לציבור.

ביאור 34 - בעלי עניין וצדדים קשורים של הבנק והחברות המאוחדות שלו (המשך)

ג. תגמול וכל הטבה אחרת לבעלי עניין

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2021		2020		2019	
	נושאי משרה					
	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות	סך הטבות	מספר מקבלי הטבות
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו[א][ב][ג]	**48**	**23**	51	20	65	20
דירקטור שאינו מועסק בתאגיד או מטעמו[א]	**7**	**11**	7	11	8	12

(א) לא כולל הוצאות מס שכר.

(ב) מזה: הטבות עובד לזמן קצר 35 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 13 מיליון ש"ח.
(2020 - הטבות עובד לזמן קצר 32 מיליון ש"ח הטבות לאחר סיום העסקה 19 מיליון ש"ח, 2019 - הטבות עובד לזמן קצר 48 מיליון ש"ח הטבות לאחר סיום העסקה 15 מיליון ש"ח).

(ג) בשנת 2021 הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות נמוכים מ-1 מיליון ש"ח (בשנת 2020 הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות נמוכים מ-1 מיליון ש"ח, בשנת 2019 הוצאות בגין תשלומים מבוססי מניות הינן בסך 1.7 מיליון ש"ח).

דירקטורים ונושאי משרה בבנק בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים. פרמיית הביטוח הכוללת הסתכמה בסך 8,009 אלפי ש"ח (2020 - 5,857 אלפי ש"ח, 2019 - 5,099 אלפי ש"ח).

ד. הכנסות ריבית, נטו בעסקאות הבנק וחברות מאוחדות שלו עם בעלי עניין וצדדים קשורים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2021		2020		2019	
	מאוחד	מזה: מחברות כלולות	מאוחד	מזה: מחברות כלולות	מאוחד	מזה: מחברות כלולות
	במיליוני ש"ח					
(א) בגין נכסים						
מאשראי לציבור	**53**	**20**	68 [א]	22	48	21
(ב) בגין התחייבויות						
על פיקדונות הציבור	**(10)**	**-**	(1)	(1)	-	-
סך הכל הכנסות ריבית, נטו	**43**	**20**	67	21	48	21

(א) הוצג מחדש.

ה. מידע בדבר תנאי העסקאות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי עניין

עסקאות ויתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים הדומים לתנאי העסקאות עם גופים שאינם קשורים לבנק ולחברות המאוחדות שלו.
הריבית המחויבת והריבית המשולמת בגין יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים הינן בשיעורים הרגילים בעסקאות במהלך העסקים הרגיל עם צדדים שאינם קשורים לבנק.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק

א. תמצית דוח רווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	**10,582**	9,028	10,069
הוצאות ריבית	**1,290**	1,359	2,328
הכנסות ריבית, נטו	**9,292**	7,669	7,741
(הכנסות) הוצאות בגין הפסדי אשראי	**(819)**	2,270	519
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**10,111**	5,399	7,222
הכנסות שאינן מריבית			
הכנסות מימון שאינן מריבית	**992**	963	1,577 (א)
עמלות	**3,130**	2,955	2,889
הכנסות אחרות	**264**	17	147
סך כל ההכנסות שאינן מריבית	**4,386**	3,935	4,613
הוצאות תפעוליות ואחרות			
משכורות והוצאות נלוות	**3,650**	3,191	3,748
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,325**	1,351	1,338
הוצאות אחרות	**1,528**	1,575	1,848
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**6,503**	6,117	6,934
רווח לפני מיסים	**7,994**	3,217	4,901
הפרשה למיסים על הרווח	**2,957**	1,281	1,712 (א)
רווח לאחר מיסים	**5,037**	1,936	3,189
חלק הבנק ברווחים, נטו של חברות מוחזקות לאחר מס	**991**	166	333 (א)
רווח נקי	**6,028**	2,102	3,522

(א) לצורכי הצגה בלבד רווח ממכירת לאומי קארד מוין מחלק הבנק ברווחים, נטו של חברות מוחזקות לאחר מס להכנסות מימון שאינן מריבית והפרשה למיסים על הרווח. למידע נוסף ראה ביאור I36, בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ב. מאזן הבנק

	31 בדצמבר	
	2021	2020
	במיליוני ש"ח	
נכסים		
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**197,320**	136,572
ניירות ערך	**76,918**	83,883
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**2,447**	3,019
אשראי לציבור	**322,511**	277,550
הפרשה להפסדי אשראי	**(4,135)**	(4,842)
אשראי לציבור, נטו	**318,376**	272,708
אשראי לממשלות	**940**	632
השקעות בחברות מוחזקות	**11,658**	10,817
בניינים וציוד	**2,572**	2,749
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**13,946**	15,086
נכסים אחרים	**6,815**	7,322
סך כל הנכסים	**630,992**	532,788
התחייבויות והון		
פיקדונות הציבור	**513,474**	425,661
פיקדונות מבנקים	**25,399**	15,077
פיקדונות ממשלות	**299**	193
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**2,046**	354
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**15,428**	16,303
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**15,455**	17,156
התחייבויות אחרות	**17,281**	20,380
סך כל ההתחייבויות	**589,382**	495,124
הון עצמי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**41,610**	37,664
סך כל ההתחייבויות וההון	**630,992**	532,788

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ג. דוח על תזרימי המזומנים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת			
רווח נקי לשנה	**6,028**	2,102	3,522
התאמות:			
חלק הבנק ברווחים בלתי מחולקים של חברות מוחזקות בניכוי דיבידנד שהתקבל	**(990)**	48	(123)
פחת על בנינים וציוד (לרבות ירידת ערך)	**634**	597	516
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**(819)**	2,270	519
רווח ממכירת תיקי אשראי	**-**	-	(15)
רווחים, נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה	**(230)**	(362)	(171)
(רווחים) הפסדים, נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר	**19**	(58)	(149)
הפסדים (רווחים) ממכירת מניות של חברות מוחזקות	**-**	2	(73)
הפסדים (רווחים) ממימוש בניינים וציוד - נטו	**(119)**	7	(70)
הפרשה לירידת ערך אגרות חוב זמינות למכירה	**-**	33	2
רווחים, נטו שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות שאינן למסחר	**(79)**	(167)	(110)
הוצאות הנובעות מעסקאות תשלום מבוסס מניות	**-**	-	2
מיסים נדחים - נטו	**405**	(700)	(577)
פיצויי פרישה ופנסיה - גידול (קיטון) בעודף העתודה על היעודה	**327**	(975)	(94)
ריבית שהתקבלה (שטרם התקבלה) מעבר לריבית שנצברה בתקופה בגין אגרות חוב זמינות למכירה ואגרות חוב לפדיון	**367**	237	(157)
הפרשי צבירה ושער בגין אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(41)**	(393)	(88)
השפעת הפרשי שער על יתרות מזומנים ושווי מזומנים	**570**	1,266	682
אחר, נטו	**5**	-	55
<u>שינוי נטו בנכסים שוטפים:</u>			
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**1,140**	(4,189)	1,770
ניירות ערך למסחר	**894**	(463)	3,315
נכסים אחרים	**164**	(642)	425
<u>שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות:</u>			
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**(1,394)**	5,568	(756)
התחייבויות אחרות	**(3,143)**	1,055	(2,182)
מזומנים נטו מפעילות שוטפת	**3,738**	5,236	6,243

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ג. דוח על תזרימי המזומנים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
תזרימי מזומנים מפעילות השקעה			
שינוי נטו בפיקדונות בבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים	**(1,062)**	(268)	3,816
שינוי נטו באשראי לציבור	**(45,087)**	(16,376)	(9,464)
שינוי נטו באשראי לממשלה	**(308)**	112	38
שינוי נטו בניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**572**	(1,902)	(80)
רכישת אגרות חוב מוחזקות לפדיון	**(1,201)**	(2,340)	(1,530)
תמורה מפדיון אגרות חוב מוחזקות לפדיון	**898**	902	487
רכישת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר	**(101,796)**	(129,536)	(83,011)
תמורה ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר	**83,879**	97,147	40,182
תמורה מפדיון אגרות חוב זמינות למכירה ומניות שאינן למסחר	**23,665**	30,442	30,987
רכישת מניות בחברות מוחזקות	**(21)**	(16)	(28)
תמורה ממימוש השקעה בחברות מוחזקות	**1**	9	98
קיטון (גידול), נטו בשטרי הון של חברות מוחזקות	**-**	973	(130)
תמורה ממכירת תיקי אשראי	**217**	-	656
רכישת בניינים וציוד	**(517)**	(554)	(899)
תמורה ממימוש בניינים וציוד	**179**	6	107
קופה מרכזית לתשלום פיצויים	**(74)**	135	157
מזומנים נטו מפעילות השקעה	**(40,655)**	(21,266)	(18,614)
תזרימי מזומנים מפעילות מימון			
שינוי נטו בפיקדונות מבנקים לתקופה מקורית של יותר משלושה חודשים	**10,322**	8,962	726
שינוי נטו בפיקדונות הציבור	**87,884**	70,605	12,767
שינוי נטו בפיקדונות מממשלה	**106**	9	(23)
שינוי נטו ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**1,692**	231	(198)
תמורה מהנפקת אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	**2,262**	4,986	3,152
פדיון אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(3,096)**	(8,248)	(958)
דיבידנד ששולם לבעלי המניות	**(1,997)**	(297)	(1,387)
רכישה עצמית של מניות	**-**	(250)	(700)
מזומנים נטו מפעילות מימון	**97,173**	75,998	13,379
גידול (קיטון) במזומנים ושווי מזומנים	**60,256**	59,968	1,008
יתרת מזומנים לתחילת השנה	**131,567**	72,865	72,539
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים	**(570)**	(1,266)	(682)
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה	**191,253**	131,567	72,865

ביאור 35 - תמצית הדוחות הכספיים של הבנק (המשך)

ג. דוח על תזרימי המזומנים (המשך)

ריבית ומיסים ששולמו ו/או התקבלו ודיבידנדים שהתקבלו

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2020	2019
	במיליוני ש"ח		
ריבית שהתקבלה	**9,667**	9,512	9,852
ריבית ששולמה	**(1,371)**	(2,356)	(3,106)
דיבידנדים שהתקבלו	**11**	222	221
מיסים על הכנסה ששולמו	**(2,807)**	(1,633)	(2,190)
מיסים על הכנסה שהתקבלו	**74**	221	9

ביאור 36 - נושאים שונים ואירועים לאחר תאריך המאזן

א. הסכם שירותי מחשוב ותפעול לבנק אגוד לישראל בע"מ

הבנק הגיע להסכמות עם בנק אגוד לישראל בע"מ בדבר הארכת תקופת ההתקשרות למתן שירותי מחשוב ותפעול ("ההסכם"), תוך שינוי חלק מתנאי ההתקשרות.

במסגרת זו סוכם, בין היתר, כי בכפוף ובהתאם לתנאים המפורטים בכתב התוספת להסכם ("התוספת"), יוארך תוקפו של ההסכם עד ליום 31 בדצמבר 2022.

היקף השירותים השוטפים ורמת השירות שיינתנו על ידי לאומי לפי התוספת יהיו כפי השירותים השוטפים ורמת השירות שניתנו לאגוד ביום 31 בדצמבר 2016, ולאומי יספק לאגוד את השירותים השוטפים בתקופת התוספת על פי עקרון ה-follow me. בנוסף בוצעה התאמה לתמורה המשולמת במסגרת ההסכם.

ב. השפעות התפשטות נגיף הקורונה

בשנת 2021 נמשכה מגיפת הקורונה כאשר לקראת סופה וביתר שאת בראשית שנת 2022, החל הגל החמישי של התחלואה המתאפיין בהדבקה מהירה הגורמת לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו. בנקים מרכזיים ברחבי העולם עדיין פועלים במגוון של כלים לצורך תמיכה בפעילות הכלכלית, אך בחלק מן המדינות חלו שינויים ומידת ההרחבה המוניטרית הולכת ופוחתת.

לקראת סוף שנת 2020 אושרו לשימוש חיסונים, בחלק ממדינות העולם המובילות מסתמן תהליך מוצלח יחסית של התחסנות, מה שפעל להפחתה של המגבלות. ביתר המדינות תהליך ההתחסנות איטי יחסית עד כה, ולכן מדינות אלו, בפרט מדינות הכלולות במניין השווקים המתעוררים, עדיין חשופות במידה רבה יחסית לסיכונים הכלכליים הנובעים ממגבלות הנובעות מהיקפי התחלואה.

ההכנסה מהפסדי אשראי בשנת 2021 הסתכמה בכ-812 מיליון ש"ח, הכנסות אלו הושפעו באופן מהותי מגביות, מהירידה במצב התחלואה, משיפור בפרמטרים המקרו כלכליים ומההתרחבות הכלכלית במשק בשנת 2021, מזה הכנסה בשיעור של כ-0.10% נרשמה בהפרשה הקבוצתית. השפעות הצעדים ותכניות הסיוע שאושרו בתחילת המשבר הולכות ומתפוגגות, והבנק לא צופה שתהיה להן השפעה שלילית משמעותית על סיכון האשראי, לאור הצטברות אינדיקציות חיוביות בקשר עם האוכלוסיות שנהנו מתכניות הסיוע הנ"ל הן בקרב משקי הבית והן בקרב הלווים העסקיים כגון: שיעורם הגבוה של הלווים שחזרו לשלם לאחר תקופת הדחיות, שיעורם הנמוך של הלווים שנכנסו לפיגור מקרב אוכלוסיית הלווים שחזרו לשלם, שיעורם הגבוה של לווים שהועמדה להם הלוואה בערבות מדינה שהחלו בהחזר האשראי, שיעור הלווים הנמוך שנכנסו לפיגור מקרב אוכלוסייה זו וכיוצא באלה.

על מנת לשקף באופן נאות את השיפור בנתונים הכלכליים ב-2021 בהשוואה ל-2020, ועל רקע אופיו המתמשך של המשבר, הבנק המשיך לבחון במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2021 את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים, תוך מתן משקל הן להתפתחויות שנסקרו לעיל והן להערכות לפיהן הסיכון לפגיעה חדשה נוספת בפעילות העסקית מההיבט האפידמיולוגי עדיין קיים, אך קטן ביחס לראשית האירוע, זאת הודות לאחוזי ההתחסנות הגבוהים באוכלוסייה, התווספותן של תרופות לטיפול בתסמינים וצמצום התחלואה הקשה, ולהתאמת המשק לפעילות בתקופות של עלייה בתחלואה. שינויים נוספים בהערכות, באומדנים ובתחזיות של ההנהלה יכולים להשפיע על ההפרשה להפסדי אשראי.

הבנק ממשיך לבחון את הדרכים למתן סיוע ללקוחותיו שנקלעו למשבר זמני ואשר להערכת הבנק יצלחו את המשבר. במסגרת זו מחודדים באופן שוטף דגשים בהעמדת אשראי ומתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק, תוך היערכות והתאמת הפעילות.

ג. מכירת מניות ריטיילורס

ביום 13 במאי 2021 מימשה לאומי פרטנרס בע"מ אופציה שהוקצתה לה בד בבד עם השקעתה בחברת ריטיילורס בע"מ. לאומי פרטנרס מכרה את מניות המימוש בדרך של הצעת מכר בד בבד עם הנפקתה של ריטיילורס לציבור. במהלך הרבעון הרביעי של 2021 מכרה לאומי פרטנרס את יתרת החזקתה בריטיילורס. הרווח לפני מס שהבנק רשם בשנת 2021 בגין ההשקעה בריטיילורס הסתכם ל-313 מיליון ש"ח, מתוכו סך של 181 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של 2021.

ד. מכירת מניות איירונסורס

ביום 28 ביוני 2021 מכרה לאומי פרטנרס, 1,290,230 מניות של חברת איירונסורס בע"מ במסגרת מיזוג של איירונסורס עם חברת SPAC והפיכת איירונסורס לחברה נסחרת בבורסת ניו-יורק. ללאומי פרטנרס נשארה, לאחר השלמת המיזוג ומכירת המניות, האמורה לעיל, החזקה במניות איירונסורס בשיעור של כ-0.75%. על מניות אלו חלו הוראות חסימה חוזיות למשך 6 חודשים החלות על בעלי מניות של איירונסורס.

לאחר פקיעת החסימה, בדצמבר 2021 מכרה לאומי פרטנרס חלק מיתר המניות שהיא מחזיקה באיירונסורס.

ביאור 36 - נושאים שונים ואירועים לאחר תאריך המאזן (המשך)

הרווח לפני מס שהבנק רשם בשנת 2021 בגין המניות שנמכרו ובגין שערוך המניות שנותרו הסתכם בכ-205 מיליון ש"ח, מתוכו הפסד בסך של כ-66 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של 2021.

ה. השקעה באורשי

ביום 28 ביוני 2021 התקשרה לאומי פרטנרס בע"מ עם חברת אורשי ג.ש בע"מ (להלן: "אורשי") ובעלי השליטה באורשי (להלן: "בעלי השליטה"), בהסכם לרכישת 20% ממניותיה של אורשי בתמורה לסך של כ-40 מיליון ש"ח (בדרך של הקצאה פרטית ושל רכישת מניות מבעלי השליטה).

עם חתימת הסכם ההשקעה קיבל הבנק, ללא תמורה, אופציה לרכישת 55% ממניותיה של אורשי, אשר תהיה ניתנת למימוש לאחר שלוש עד ארבע וחצי שנים ממועד השלמת ההשקעה, וזאת כנגד תמורה שתיקבע לפי שווי חברה של 429 מיליון ש"ח או 525 מיליון ש"ח, בהתאם למועד המימוש ("האופציה הראשונה").

במועד מימוש האופציה הראשונה תעמוד לבנק אופציה נוספת לרכוש את יתרת מניותיהם של בעלי השליטה (25%), אשר תהיה ניתנת למימוש בכל עת במהלך 18 חודשים ממועד מימוש האופציה הראשונה כנגד תמורה הנגזרת משווי החברה בהתאם לנוסחה הקבועה בהסכם ("האופציה השנייה").

במקרה שהבנק לא יממש את האופציה השנייה, תעמוד לבעלי השליטה אופציה למכור לבנק את כל מניותיהם באורשי, כנגד תמורה בסך השווה ל-90% מתמורת מימוש האופציה השנייה. אופציה זו תהיה ניתנת למימוש במשך 180 ימים החל מסיום תקופת האופציה השנייה.

ביום 2 בדצמבר 2021 הושלמה העסקה נשוא הסכם ההשקעה, לאחר שהתקיימו כל התנאים המתלים להשלמתה.

ו. סיום סכסוך עבודה

ביום 1 באוגוסט 2021 נתקבלה בבנק הודעה על סכסוך עבודה שהוכרז, לבקשת ארגון העובדים בבנק, על ידי הסתדרות העובדים הכללית החדשה - הסתדרות המעו"ף, מכח חוק יישוב סכסוכי עבודה, התשי"ז-1957. בהמשך לישוב העניינים נשוא ההכרזה הודיעה הסתדרות המעו"ף ביום 24 בפברואר 2022 על סיום הסכסוך.

ז. בנק לאומי ארה"ב - הסכם מיזוג

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley").

Valley הינה חברת החזקות בנקאית שמחזיקה ב-Valley National Bank ("Valley Bank"). Valley Bank הוקם בשנת 1927. עם השלמתה של העסקה, צפוי Valley Bank להפוך לאחד מ-29 הבנקים האמריקאיים הגדולים, שמניותיהם נסחרות בנאסד"ק.

עם השלמת העסקה וביצוע הליכי המיזוג, BLC תמוזג ל-Valley ו-BLUSA תמוזג ל-Valley Bank ("**הסכם המיזוג**").

התמורה בגין העסקה תשולם לבנק במניות Valley (90% מהתמורה) והיתרה במזומן. לאחר השלמת העסקה צפוי הבנק להחזיק בכ-14.2% מהון המניות של Valley וצפוי להיות בעל המניות הגדול ביותר ב-Valley, אך לא בעל שליטה.

עסקת המכירה תטופל כאיבוד שליטה ב-BLC. החל ממועד השלמת העסקה, הבנק צפוי לטפל בהשקעתו ב-Valley בשיטת השווי המאזני.

הרווח שצפוי לבנק מהשלמת העסקה הינו בין 750-650 מיליון ש"ח לאחר מס. הרווח הסופי ייקבע בהתאם למחיר המניה, ההון העצמי של BLC ושער החליפין בסמוך למועד ההשלמה.

השלמת העסקה צפויה להביא לשיפור של כ-0.5% ביחסי ההון של לאומי.

במקביל לחתימת הסכם המיזוג, נקשר הבנק בהסכם בעלי מניות עם Valley, במסגרתו סוכמו, בין היתר, התנאים הבאים:

- הבנק יהיה זכאי למנות 2 דירקטורים לדירקטוריון Valley (שישרתו גם בוועדות מרכזיות), ובנוסף גם משקיף לדירקטוריון Valley, וכן 2 דירקטורים לדירקטוריון Valley Bank. ירידה לרף החזקה של כ-12.5% ב-Valley תפחית את הזכאות של הבנק למינוי של נציג אחד בדירקטוריון של כל אחת מהחברות וירידה באחזקות של הבנק מתחת לכ-5% ב-Valley תבטל את הזכות של הבנק לנציגות בדירקטוריון שלהן.
- חסימה על מניות Valley שיחזיק הבנק לתקופה של 4 שנים, אשר תשתחרר באופן לינארי בשיעור של 25% בכל שנה.

ביאור 36 - נושאים שונים ואירועים לאחר תאריך המאזן (המשך)

- המשך ביצוע עסקאות השתתפות ומתן מענה לצרכי לקוחות קבוצת לאומי שלהם פעילות בארצות הברית.
- בנושאי תגמול, מינויים של דירקטורים ו-Shareholder proposal הצבעה של הבנק באסיפת בעלי המניות של Valley תהא לפי המלצת דירקטוריון Valley.

ביום 6 בדצמבר 2021 נודע לבנק כי בעל מניות של Valley הגיש תובענה כנגד Valley, המנכ"ל והדירקטורים שלה בטענה, כי הנתבעים הפרו את חובות האמון והזהירות באשרם את העסקה, בהיבטים הנוגעים לאישור ושווי העסקה ולפיכך דורש מספר סעדים בהם השהיית כינוס האסיפה הכללית של Valley עד לאחר המשפט. BLC צורפה כנתבעת בהליך המשפטי.

בחודש ינואר 2022, בעל המניות של Valley שהגיש את התובענה הגיש בקשה לבית המשפט בה הודיע על רצונו לחזור בו מהתביעה ולפיכך התביעה נדחתה.

נכון למועד פרסום הדוח, כלל התנאים המתלים שנכללו בהסכם המיזוג ובהסכם בעלי המניות התקיימו. מועד השלמת העסקה צפוי להתבצע ב- 1 באפריל 2022.

ח. העימות הצבאי בין רוסיה לאוקראינה

בסוף חודש פברואר 2022, פרצה מלחמה בין רוסיה לאוקראינה ובעת הנוכחית היא נמשכת. לאור הזמן הקצר שעבר מאז ועד למועד סגירת הדוחות ואי הוודאות הרבה הקיימת, מוקדם להעריך את מלוא ההשפעה השלילית של אירוע גיאופוליטי זה על המשק הישראלי. עם זאת, נראה שלאור מאפייני קשרי הסחר בין מדינות אלה לבין ישראל, הרי שההשפעה הישירה עשויה להיות ממוקדת בענפים בודדים, שיש להם תהליכי ייצור באוקראינה וברוסיה ו/או שיש להם לקוחות עיקריים במדינות אלו. ההשפעות העקיפות צפויות להיות העיקריות, זאת כתוצאה מתהליכים גלובליים, כמו פגיעה בצמיחה העולמית, לצד השפעות העלייה במחירי הסחורות המיובאות לישראל (לדוגמא, בתחום המזון) והעלייה החדה במחירי האנרגיה בעולם. מעבר לכך, אי הוודאות הגוברת המשפיעה לרעה על השווקים הפיננסיים בעולם ובישראל, משפיעה על שווי הנכסים וכפועל יוצא גם על מצבם של משקי בית ועסקים בישראל.

ט. התפתחויות בשווקים לאחר תאריך המאזן

לאחר תאריך המאזן חלו ירידות משמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית הריבית והעימות הצבאי בין אוקראינה לרוסיה. במקביל, עליית הריבית הובילה לירידה בהתחייבויות הפנסיוניות. עיקר ההשפעה הינה על רווח כולל אחר.

י. בנק לאומי בריטניה ("BLUK")

ביום 8 במרס 2022 אישר דירקטוריון הבנק את המלצת דירקטוריון BLUK ליישום מהלך, הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי של BLUK, כך שלאחר השלמת המהלך BLUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK תמוזג לתוך LABL (להלן: "החברה הממוזגת"). החברה הממוזגת תעסוק במתן אשראי בעיקר בתחומים הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה.
יישומו של המהלך מותנה, במספר תנאים ובהם: קבלת החלטה סופית על ידי דירקטוריון BLUK ודירקטוריון LABL, קבלת היתר מבנק ישראל, קבלת אישור הרגולטור באנגליה, וקיום דרישות הדין האנגלי לביצוע המהלך.

המהלך לא צפוי להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות של הבנק.

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

תוכן העניינים

		עמוד
א.	ממשל תאגידי	
	חברי דירקטוריון הבנק	306
	שינויים בדירקטוריון	308
	חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם	310
	מבקרת פנימית	211
	שכר רואי חשבון המבקרים	314
	מדיניות תגמול נושאי משרה	315
	שכר נושאי משרה בכירה	316
ב.	פרטים נוספים	
	תרשים חברות מוחזקות עיקריות והשקעות של הבנק	319
	השליטה בבנק	320
	רכוש קבוע ומתקנים	320
	נכסים לא מוחשיים	321
	משאבי אנוש	322
	מבנה ארגוני	326
	הליכים משפטיים	329
	הסכמים מהותיים	329
	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית	330
	דירוג האשראי	338
	מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים	339
ג.	נספחים	
	שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית	345
	דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני	349
	מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני	352
	דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב שנתי	353
	מאזן מאוחד - מידע רב שנתי	354

חברי דירקטוריון הבנק[*][**]

ד"ר סאמר חאג' יחיא, יושב ראש[א]

מר יצחק אידלמן[א]

מר ששון אליה [ב]

מר אבי בזורה

ד"ר שמואל (מולי) בן צבי[ג]

גב' תמר גוטליב[ד]

גב' אסתר דומיניסיני

מר דן אלכסנדר קולר[ה]

פרופ' ידידיה שטרן[ו]

גב' אירית שלומי

(א) דירקטור חיצוני לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999.

(ב) מר ששון אליה נבחר לכהן כדירקטור במעמד של דירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 על ידי אסיפה כללית שנתית של הבנק שהתקיימה ביום 13 בספטמבר 2021 והחל את תקופת כהונתו הראשונה בבנק ביום 1 בנובמבר 2021, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו כאמור. למידע נוסף ראה דיווח מיידי אודות זימון אסיפה כללית מיום 5 באוגוסט 2021 (מס' אסמכתא: 2021-01-127977) ודיווח מיידי על תוצאות אסיפה מיום 13 בספטמבר 2021 (מס' אסמכתא: 2021-01-146520).

(ג) ד"ר שמואל בן צבי נבחר לכהן כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301, על ידי אסיפה כללית שנתית של הבנק שהתקיימה ביום 13 בספטמבר 2021. ביום 27 באוקטובר 2021 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו של ד"ר שמואל בן צבי כאמור. בהתאם לכך ולהודעה שהתקבלה מהפיקוח ביום 8 ביולי 2021 אשר מפורטת בפרק שינויים בדירקטוריון, תחילת כהונתו השלישית נמנית החל מיום 29 ביולי 2021 (יום למחרת סיום כהונתו השנייה).

(ד) הגב' תמר גוטליב נבחרה לכהן כדירקטור חיצוני לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999, על ידי אסיפה כללית שנתית של הבנק שהתקיימה ביום 13 בספטמבר 2021 והחלה את תקופת כהונתה השלישית בבנק ביום 15 באוקטובר 2021 (יום למחרת סיום כהונתה השנייה), לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויה כאמור.

(ה) מר דן קולר נבחר לכהן כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301, על ידי אסיפה כללית שנתית של הבנק שהתקיימה ביום 13 בספטמבר 2021 והחל את תקופת כהונתו הראשונה בבנק ביום 13 בנובמבר 2021, לאחר קבלת הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו כאמור.

(ו) דירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301.

* ביום 31 באוקטובר 2021 הסתיימה כהונתו של מר אוהד מראני כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301 בבנק.
ביום 12 בנובמבר 2021 הסתיימה כהונתו של מר יורם גבאי כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 בבנק.

** לפרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, ראה פרק שינויים בדירקטוריון וכן תקנה 26 בדוח התקופתי של הבנק לשנת 20210 ובאתר המגנ"א של רשות ניירות-ערך: http://www.magna.isa.gov.il.

נכון למועד הדוח וליום פרסומו, הדירקטוריון מונה 10 דירקטורים.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301 ("הוראה 301"), לפחות שליש מחברי הדירקטוריון יהיו דירקטורים העומדים בדרישות הכשירות של דירקטור חיצוני כהגדרתו בהוראה 301 ("דירקטורים חיצוניים"). בהתאם לכך, נכון למועד הדוח וליום פרסומו, מכהנים בדירקטוריון הבנק 6 דירקטורים המסווגים כדירקטורים חיצוניים ובהם נכללים 3 דח"צים בהתאם לחוק החברות, התשנ"ט-1999 ("חוק החברות").

כמו כן, לאור הגדרת "דירקטור בלתי תלוי" בחוק החברות, ועדת הביקורת של הדירקטוריון אישרה כי הדירקטורים החיצוניים בבנק הינם דירקטורים בלתי תלויים.

בהתאם לקבוע בהוראות הפיקוח על הבנקים וכן בחוק החברות והתקנות לפיו, החליט דירקטוריון הבנק כי המספר המזערי הנדרש של דירקטורים בעלי "מומחיות חשבונאית ופיננסית" שיכהנו בדירקטוריון הבנק בכל עת וישתתפו בדיוני מליאת הדירקטוריון בטיוטת הדוחות הכספיים ואישורם, יהיה שלושה. זאת, על מנת לאפשר לדירקטוריון לעמוד בחובות המוטלות עליו בהתאם לדין ולמסמכי ההתאגדות של הבנק, ובייחוד לאחריותו לבדיקת מצבו הכספי של הבנק ולעריכת הדוחות הכספיים.

בקביעת המספר המזערי הנ"ל, הדירקטוריון התחשב בגודל הבנק, במורכבות פעילותו ובמגוון הסיכונים הכרוכים בה, ובמערכות והנהלים הקיימים בבנק, כגון: בקרה, ניהול סיכונים, ציות, ביקורת פנימית וביקורת רואי חשבון המבקרים. כמו כן, נלקחה בחשבון עמידת כל חברי הדירקטוריון בדרישות הכשירות לכהונה כדירקטור בבנק על פי הדין.

נכון למועד פרסום הדוח, וכפי שאישר הדירקטוריון בהסתמך על השכלתם, ניסיונם, כישוריהם וידיעותיהם, 9 מחברי הדירקטורים המכהנים בדירקטוריון עומדים בהגדרת דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית וכשירות מקצועית בהתאם לקבוע בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), תשס"ו-2005. לפרטים אודות השכלתם וניסיונם של חברי דירקטוריון הבנק, ראה תקנה 26 בדוח התקופתי.

החל מיום 1 בינואר 2013 ובהתאם להוראה 301, הדיונים בנוגע לדוחות הכספיים מתקיימים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון. בהתאם להוראה 301, לפחות 2 מחברי ועדת הביקורת יהיו בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. דירקטוריון הבנק קבע כי בוועדת הביקורת של הדירקטוריון יכהנו בכל עת לפחות 3 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. בפועל, 4 מתוך 5 הדירקטורים המכהנים בוועדת הביקורת הינם בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדת הביקורת הינו רוב חברי הועדה, ובלבד שרוב הנוכחים הם דירקטורים חיצוניים שהינם דירקטורים בלתי תלויים, ואחד מהם לפחות הינו דח"צ. נכון למועד פרסום הדוח, בוועדת הביקורת מכהנים 3 דירקטורים אשר מסווגים כדח"צים. יצוין, כי ביום 22 ביולי 2020, אישר דירקטוריון הבנק את הפרדת ועדת תגמול מוועדת ביקורת.

בנוסף לאמור לעיל, להלן פירוט בעניין דרישות כשירות נוספות לחברי הדירקטוריון בהתאם לנוסח המעודכן של הוראה 301: 1) לפחות שליש מחברי הדירקטוריון נדרשים להיות דירקטורים "בעלי ניסיון בנקאי"; 2) לפחות מחצית מהדירקטורים נדרשים להיות בעלי "כשירות מקצועית" כמוגדר בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית פיננסית), תשס"ו-2005; 3) לפחות דירקטור אחד נדרש להיות בעל ידע וניסיון מוכח בתחום טכנולוגיית המידע.

נכון למועד הדוח וליום פרסומו: 1) מכהנים בדירקטוריון הבנק 5 דירקטורים המוגדרים כבעלי "ניסיון בנקאי", אשר הינם ה"ה ד"ר סאמר חאג' יחיא, תמר גוטליב, דן קולר, אבי בזורה ואירית שלומי; 2) כל חברי הדירקטוריון מוגדרים בעלי "כשירות מקצועית"; 3) מכהנים בדירקטוריון הבנק 2 דירקטורים שסווגו על ידי דירקטוריון הבנק כבעלי ידע וניסיון מוכח בתחום טכנולוגיית המידע אשר הינם ד"ר סאמר חאג' יחיא וששון אליה.

שינויים בדירקטוריון

נכון למועד פרסום הדוחות, הדירקטוריון מונה עשרה דירקטורים, וזאת בהתאם למספר חברי הדירקטוריון בתאגידים בנקאיים אשר נקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301 (להלן: "הוראה 301"). במהלך שנת 2021 חלו שינויים בהרכב הדירקטוריון, כמפורט להלן.

נכון למועד הדוח וליום פרסומו, הדירקטוריון מונה 10 דירקטורים.

ביום 8 ביולי 2021 קיבל הבנק הודעה מהפיקוח על הבנקים, בה צוין כי לנוכח הירידה הצפויה במספר הדירקטורים בבנק עם סיום תקופת כהונה בת שלוש שנים של ד"ר שמואל בן צבי כדירקטור חיצוני לפי הוראה 301 ביום 28 ביולי 2021, שלאחריה יעמוד מספר הדירקטורים על תשעה, מספר הנמוך על פי ההודעה כאמור ממספר הדירקטורים הנדרש בתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה על פי סעיף 22(ב) להוראה 301, מתוקף סמכותו לפי סעיף 11ה(א)(6) לפקודת הבנקאות, 1941, מאשר הפיקוח על הבנקים כי ד"ר בן צבי ימשיך בתפקידו למשך תקופה של שלושה חודשים מיום סיום כהונתו כאמור או עד השלמת מספר הדירקטורים למספר הראוי כאמור (לאחר קיום אסיפה כללית שבה עמד ד"ר בן צבי כמועמד לבחירה מחדש), לפי המוקדם מביניהם. כמו כן, צוין, כי אם ד"ר בן צבי ייבחר לכהונה נוספת באסיפה הכללית לשנת 2021, ומינויו יאושר, תימנה תחילת כהונתו מהמועד שבו הוארכה הכהונה כאמור. ראה להלן פירוט נוסף בעניין זה.

ביום 31 באוקטובר 2021 הסתיימה כהונתו של מר אוהד מראני כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301 בבנק.

ביום 1 בנובמבר 2021 התחילה כהונתו של מר ששון אליה כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 בבנק.

ביום 12 בנובמבר 2021 הסתיימה כהונתו של מר יורם גבאי כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 בבנק.

ביום 13 בנובמבר 2021 התחילה כהונתו של מר דן קולר כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301 בבנק.

ביום 26 בינואר 2022 רו"ח יצחק אידלמן, שמכהן כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999 בבנק מאז 2 בפברואר 2017, הודיע, שאין בכוונתו להגיש לוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים, מועמדות לכהונה כדירקטור בבנק לקדנציה שלישית. רו"ח יצחק אידלמן ישלים את מלוא תקופת כהונתו בקדנציה הנוכחית עד חודש פברואר 2023. לפירוט נוסף ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 27 בינואר 2022 (מס' אסמכתא: 2022-01-011986).

אסיפה כללית שנתית ובחירת דירקטורים

ביום 24 בפברואר 2021 פרסם הבנק הודעה מקדימה אודות הכוונה לזמן אסיפה כללית שנתית של בעלי מניות הבנק שעל סדר יומה ידונו מספר נושאים וביניהם, מינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לדרישות חוק החברות, תשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות") ומינוי שני דירקטורים חיצוניים בהתאם לקבוע בהוראה 301. לפירוט ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 24 בפברואר 2021 (מס' אסמכתא: 2021-01-022431).

בהמשך להודעה המקדימה שפרסם הבנק כאמור לעיל ובהתאם לקבוע בסעיפים 11ד(א)(1), (2) ו-(3) לפקודת הבנקאות, 1941, ביום 7 ביוני 2021 פורסמה הודעה מהוועדה למינוי דירקטורים בתאגידים בנקאיים שמונתה לפי סעיף 36א לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981 (להלן: "**הוועדה למינוי דירקטורים**"), ובה רשימת מועמדים לכהונת דירקטורים בבנק לבחירה באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2021 (להלן: "**המועמדים**"). לפירוט נוסף ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 7 ביוני 2021 (מס' אסמכתא: 2021-01-097434).

בנוסף, ביום 14 ביולי 2021 פורסמה הודעה של הוועדה למינוי דירקטורים ובה מועמד חלופי לרשימת המועמדים. לפירוט נוסף ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 14 ביולי 2021 (מס' אסמכתא: 2021-01-117102).

באסיפה הכללית השנתית של הבנק לשנת 2021 שהתקיימה ביום 13 בספטמבר 2021 אושרו ההחלטות הבאות:

1. למנות מחדש את משרדי רואי החשבון סומך חייקין (KPMG) ובריטמן אלמגור זהר ושות' (Deloitte) כרואי חשבון מבקרים משותפים של הבנק, לתקופה שתחל ממועד אישור האסיפה הכללית השנתית הנוכחית ועד לתום האסיפה הכללית השנתית הבאה של הבנק ולהסמיך את דירקטוריון הבנק לקבוע את שכרם.
2. למנות את מר ששון אליה כדירקטור במעמד של דירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999, לתקופה של 3 שנים. ביום 28 באוקטובר 2021 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו של מר ששון אליה כאמור. בהתאם לכך, ביום 1 בנובמבר 2021 הוא החל את כהונתו הראשונה כדירקטור חיצוני בבנק.
3. למנות את הגב' תמר גוטליב כדירקטורית במעמד של דירקטורית חיצונית בהתאם לקבוע בחוק החברות, התשנ"ט-1999, לתקופת כהונה נוספת של 3 שנים. ביום 14 באוקטובר 2021 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויה של הגב' תמר גוטליב כאמור. בהתאם לכך, ביום 15 באוקטובר 2021 (יום למחרת סיום כהונתה השנייה) היא החלה את כהונתה השלישית כדירקטורית חיצונית בבנק.

4. למנות את ד"ר שמואל בן צבי כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301, לתקופה של 3 שנים. ביום 27 באוקטובר 2021 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו של ד"ר שמואל בן צבי כאמור. בהתאם לכך ולהודעה שהתקבלה מהפיקוח ביום 8 ביולי 2021 ומפורטת לעיל, תחילת כהונתו השלישית תימנה החל מיום 29 ביולי 2021 (יום למחרת סיום כהונתו השנייה).

5. למנות את מר דן קולר כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301, לתקופה של 3 שנים. ביום 11 בנובמבר 2021 התקבלה הודעה בדבר אי התנגדותו של הפיקוח על הבנקים למינויו של מר דן קולר כאמור. בהתאם לכך, ביום 13 בנובמבר 2021 הוא החל את כהונתו הראשונה כדירקטור חיצוני בהתאם לקבוע בהוראה 301 בבנק.

למידע נוסף ראה דיווח מיידי אודות זימון אסיפה כללית מיום 5 באוגוסט 2021 (מס' אסמכתא: 2021-01-127977) (בפרק זה: "דוח הזימון") ודיווח מיידי על תוצאות אסיפה מיום 13 בספטמבר 2021 (מס' אסמכתא: 2021-01-146520).

חברי הנהלת הבנק ותפקידיהם

מר חנן פרידמן, עו"ד
מנהל כללי

מר רונן אגסי, רו"ח (1)
משנה למנכ"ל, ראש חטיבה עסקית

מר שמוליק ארבל (1)
משנה למנכ"ל, ראש החטיבה הבנקאית

מר איל אפרת (1)
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת אסטרטגיה, דיגיטל, דאטה ופרויקטים רוחביים

מר אייל בן-חיים
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת תפעול

גב' בשמת בן-צבי, רו"ח (1)
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת שוקי הון

מר עומר זיו, רו"ח (1)
סגן מנהל כללי בכיר, חשבונאי ראשי וראש החטיבה הפיננסית

מר יוניסי אורי, רו"ח (1)
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת משכנתאות

גב' מור פינגרר, עו"ד (1)
סגן מנהל כללי בכיר, יועצת משפטית ראשית, מזכירת הבנק והקבוצה, ראש חטיבת הייעוץ המשפטי ומנהלת סיכונים משפטיים

גב' אביבית קליין (1)
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת משאבי אנוש

גב' ליאת שוב, רו"ח (1)
סגן מנהל כללי בכיר, מנהלת סיכונים ראשית, ראש החטיבה לניהול סיכונים

מר חיים שקולניק (1)
סגן מנהל כללי בכיר, ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות

גב' חגית ארגוב, רו"ח (1)
סגן מנהל כללי בכיר, מבקרת פנימית וראש חטיבת הביקורת הפנימית

סומך חייקין
ברייטמן אלמגור זהר ושות'
רואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק

(1) למידע על שינויים שחלו בנוגע להנהלת הבנק ונושאי משרה בכירים במהלך שנת 2021, ראה פרק מינויים ופרישות. פרטים נוספים על חברי הנהלת הבנק, מוצגים בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2021 ובאתר המגנ"א של רשות ניירות-ערך: http://www.magna.isa.gov.il.

מבקרת פנימית

ביום 30 ביוני 2021 גב׳ שרון גור, שכיהנה כמבקרת הפנימית הראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית סיימה את תפקידה בבנק.

ביום 17 ביוני 2021, לאחר קבלת אישור בנק ישראל, מונתה גב׳ חגית ארגוב כמבקרת הפנימית הראשית של הקבוצה וראש חטיבת הביקורת הפנימית.

המבקרת הפנימית הראשית עומדת בהוראת סעיף 146(ב) לחוק החברות התשנ״ט-1999 ובהוראת סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, התשנ״ב-1992 (להלן: ״חוק הביקורת הפנימית״) ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיפים 11 ו-12 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקציית ביקורת פנימית.

המבקרת הפנימית הראשית הינה עובדת הבנק, מועסקת במשרה מלאה במעמד חברת הנהלה, וזהו עיסוקה הבלעדי. הממונה הארגוני על המבקרת הפנימית הינו יו״ר הדירקטוריון של הבנק.

לביקורת הפנימית תכנית עבודה שנתית ותכנית עבודה רב שנתית לתקופה של עד שלוש שנים. תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית נגזרות ממיפוי נושאי ביקורת המבוססים, בין השאר, על המסמכים המפורטים בהוראה 307. תכניות העבודה נגזרות ממתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים ובקרות אשר על פיה נקבעים תדירות והיקף הביקורת בכל נושא ונושא. כך, בנושאים בעלי סיכון גבוה יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנה ובנושאים בעלי סיכון נמוך יותר, תדירות הביקורת תהיה אחת לשנתיים עד שלוש שנים. הצעה לתכנית עבודה שנתית ותכנית עבודה רב שנתית, מוגשת על ידי הביקורת הפנימית ומקבלת את אישור יו״ר הדירקטוריון, ועדת הביקורת ומליאת הדירקטוריון.

תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית מותירות בידי המבקרת הפנימית הראשית שיקול דעת לסטות מהן, בהתאם לצורך.

כמו כן, ימי הביקורת המוקצים מידי שנה לביצוע ביקורות לא מתוכננות ולבדיקת מקרים מיוחדים מאפשרים למבקרת הפנימית לבדוק נושאים העולים אד הוק, בין אם לבקשת הנהלת הבנק או וועדת הביקורת ובין אם כתוצאה מפעילויות או נושאים חדשים בקבוצה.

במסגרת עבודת הביקורת, נבחן מדגם של עסקאות מהותיות שבוצעו על ידי הבנק לרבות הליכי אישורן. לעניין זה, עסקאות מהותיות לרבות רכישה או מכירה מהותית של פעילות, ״עסקאות״ - כאמור בסעיף 270 לחוק החברות ו״עסקה חריגה״ - כהגדרתה בחוק החברות.

תכנית העבודה השנתית ותכנית העבודה הרב שנתית של הביקורת הפנימית כוללות את כל נושאי הביקורת בבנק, בחברות הבנות המאוחדות המהותיות בישראל ובחברות הבנות המהותיות בחו״ל (כמפורט בביאור 15ג).

בחברות הבנות המאוחדות בישראל מכהנים כמבקרים פנימיים עובדי חטיבת הביקורת הפנימית של הבנק.

בחברות הבנות המהותיות בחו״ל, ממונים מבקרים פנימיים מקומיים (לעיתים שלוחים של הבנק).

המבקרים הפנימיים בכל אחת מחברות הבנות המהותיות בארץ ובחו״ל, כפופים לדירקטוריון או לוועדת הביקורת שלהם וחטיבת הביקורת הפנימית בלאומי מפקחת על פעילותם המקצועית בהתאם לדרישות הוראות בנק ישראל ובכפוף לדין המקומי.

העסקת המבקרת הפנימית הראשית וצוות העובדים הכפוף לה בקבוצת לאומי בארץ הינה בהיקף של 79.5 משרות בממוצע שנתי לשנת 2021 לפי הפירוט כדלקמן:

	ממוצע משרות של המבקרים בקבוצת לאומי בארץ
הבנק	**75**
חברות בנות בישראל	**1.8**
פיקוח ובקרה על חברות בנות בחו״ל	**2.7**
סך הכל	**79.5**

* מתוכן כ-1.3 משרות בממוצע נמצאות בחל״ד/חל״ת.

בנוסף, 6.6 משרות במיקור חוץ.
כמו כן, בחברות בנות בחו״ל מועסקים מבקרים מקומיים בהיקף של 12.2 משרות (כולל מיקור חוץ)
היקף המשרות אושר על ידי ועדת הביקורת בישראל בהתבסס על תכנית העבודה השנתית והרב שנתית.
המבקרת הפנימית רשאית, במסגרת התקציב, להיעזר במיקור חוץ לביצוע עבודות הדורשות ידע מיוחד או במקרים של תקן חסר.

להלן פרוט ההטבות והסכומים ששולמו או נרשמו בגינם הפרשות לשנת 2021 באלפי ש"ח למבקרת הפנימית הראשית

שנת 2021					
שיעור בהון הבנק	תגמולים בעבור שירותים		תגמולים אחרים		
	משכורת	מענקים**	הפרשות סוציאליות	שווי הטבה	סך הכל*
	(באלפי ש"ח)				
-	975	587	242	69	1,873

* לא כולל מס שכר.

** ראה ביאור 23ה. לדוחות הכספיים.

היקף התשלומים למבקרת הפנימית הראשית ורכיביהם מובאים בפני ועדת הביקורת ומאושרים על ידה.

הדירקטוריון סבור שאין בהחזקת ניירות ערך על ידי המבקרת הפנימית הראשית ובתגמול הניתן לה השפעה על הפעלת שיקול דעתה המקצועי של המבקרת הפנימית הראשית.

המבקרת הפנימית הראשית פועלת על פי התקנים המקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים בישראל ושל הלשכה העולמית למבקרים פנימיים, IIA – The Institute of Internal Auditors.

בנוסף, המבקרת הפנימית הראשית פועלת בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 307 בנושא פונקצית ביקורת פנימית.

ועדת הביקורת והדירקטוריון רשמו בפניהם את הצהרתה בכתב של המבקרת הפנימית הראשית על פיה היא עומדת בכל הדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים המקובלים כאמור וכי היא פועלת גם בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על בסיס הצהרה זו, ועל בסיס תפקודה, כפי שבא לידי ביטוי בישיבות ועדת הביקורת של הדירקטוריון, נחה דעתם של ועדת הביקורת והדירקטוריון כי המבקרת הפנימית הראשית עומדת בדרישות האמורות.

דוחות ותרשומות ביקורת מוגשים למבוקרים בכתב, לאחר קיום דיונים עימם על ממצאי הביקורת. בנוסף, בסמוך למועד הפצת הדוחות והתרשומות מתקיימים דיונים על ממצאים מהותיים עם ראשי החטיבות והמנכ"ל הראשי.

דוחות ותרשומות ביקורת מהותיים נדונים בוועדת הביקורת מספר פעמים בחודש. בועדות הביקורת משתתפים בנוסף למבקרת הפנימית הראשית ונציגי חטיבת הביקורת, גם ראשי החטיבות המבוקרות ונציגיהן.

לקראת מועד הדיון בוועדת הביקורת, קובעת יו"ר ועדת הביקורת, בהתייעצות עם המבקרת הפנימית הראשית, אלו דוחות ותרשומות ביקורת יוצגו בשלמותם לדיון בוועדת הביקורת. כמו כן, מוגשים, באופן שוטף, לעיונם של כל חברי ועדת הביקורת, תקצירי כל דוחות הביקורת והתרשומות שהופצו על ידי הביקורת הפנימית בתקופה הרלוונטית. חברי ועדת הביקורת רשאים לעיין בכל דוח ותרשומת ביקורת שהם מוצאים לנכון ולבקש מהיו"ר להציגם לדיון בשלמותם בועדת הביקורת.

בתום המחצית הראשונה והמחצית השנייה של השנה מגישה המבקרת הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת, לוועדת הביקורת ולדירקטוריון, דוחות סיכום פעילות הביקורת, אשר כוללים תמצית הממצאים המהותיים, המלצות המבקרת ותשובות המבוקרים.

כמו כן, מגישה המבקרת הפנימית הראשית ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל הראשי, ליו"ר ועדת הביקורת, לוועדת הביקורת ולדירקטוריון דוח שנתי מסכם של פעילות הביקורת במהלך כל השנה, הכולל גם מעקב אחר ביצוע תכנית העבודה השנתית, והערכת אפקטיביות מסגרת הבקרה הפנימית בקבוצה.

תכנית העבודה של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2021 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 17 בדצמבר 2020, אושרה בוועדה ביום 23 בדצמבר 2020, הוגשה לדירקטוריון ביום 31 בדצמבר 2020 ואושרה בדירקטוריון ביום 13 בינואר 2021.

דוח הביקורת הפנימית למחצית הראשונה של שנת 2021 הוגש לוועדת הביקורת ביום 23 באוגוסט 2021, נדון בוועדה ביום 30 באוגוסט 2021 ודווח בדירקטוריון ביום 29 בספטמבר 2021.

דוח הביקורת הפנימית למחצית השנייה של שנת 2021 הוגש לוועדת הביקורת ביום 7 בפברואר 2022 ודווח בוועדה ביום 14 בפברואר 2022 וידווח בדירקטוריון ביום 8 במרס 2022.

הדוח השנתי של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2021 יוגש לוועדת הביקורת ביום 14 במרס 2022, ידון בוועדת הביקורת ביום 21 במרס 2022 וידון בדירקטוריון ביום 6 באפריל 2022.

תכנית העבודה של חטיבת הביקורת הפנימית לשנת 2022 הוגשה לוועדת הביקורת ביום 13 בדצמבר 2021, אושרה בוועדה ביום 20 בדצמבר 2021, הוגשה לדירקטוריון ביום 6 בינואר 2022 ואושרה בדירקטוריון ביום 12 בינואר 2022.

למבקרת הפנימית הראשית הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה לה גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים הכספיים.

למבקרים המבצעים ביקורת בחברות בנות בארץ ובחו"ל הומצאו מסמכים ומידע כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית וניתנה להם גישה למידע כאמור באותו סעיף ובכלל זה, קיימת גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של חברות הבנות בארץ ובחו"ל לרבות לנתונים כספיים.

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת היקף, אופי ורציפות פעילות המבקרת הפנימית הראשית ותכנית עבודתה הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בקבוצה.

שכר רואי החשבון המבקרים [א][ב][ג]

	המאוחד		הבנק	
	2021	2020	**2021**	2020
	באלפי ש"ח			
עבור פעולות הביקורת:[ד]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**22,035**	20,461	**11,982**	12,162
רואי חשבון מבקרים אחרים	**240**	206	**-**	-
סך הכל	**22,275**	20,667	**11,982**	12,162
עבור שירותים הקשורים לביקורת:[ו]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**548**	599	**422**	322
עבור שירותי המס:[ה]				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**1,629**	2,223	**423**	315
רואי חשבון מבקרים אחרים	**21**	51	**-**	-
עבור שירותים אחרים:				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**6,683**	5,901	**5,173**	5,237
רואי חשבון מבקרים אחרים	**27**	491	**-**	-
סך הכל	**8,908**	9,265	**6,018**	5,874
סך הכל שכר של רואי חשבון מבקרים	**31,183**	29,932	**18,000**	18,036

א. דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואה החשבון המבקר בעבור פעולות הביקורת ועבור שירותים נוספים לביקורת, לפי סעיפים 165 ו-167 לחוק החברות, התשנ"ט-1999.

ב. שכר רואה החשבון המבקר כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידים בשליטתם וכן כולל תשלומים על פי חוק מע"מ.

ג. כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.

ד. ביקורת דוחות כספיים שנתיים וסקירת דוחות ביניים.

ה. כולל ביקורת דוחות התאמה למס, דיוני שומות וייעוץ מס.

ו. Audit related fees, כולל בעיקר: תשקיפים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות וטפסים או דוחות לרשויות הדורשים את חתימתו של רואה החשבון.

ז. משרד רואי החשבון סומך חייקין (KPMG) משמשים כרואי החשבון המבקרים המשותפים של הבנק החל משנת 1950 ומשרד רואי חשבון בריטמן אלמגור זהר ושות' (Deloitte) משמשים כרואי החשבון המבקרים המשותפים משנת 2020.

מדיניות תגמול נושאי משרה

מדיניות תגמול נושאי משרה בבנק בגין השנים 2020-2022

ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את מדיניות התגמול המעודכנת לנושאי המשרה בבנק (להלן: "מדיניות התגמול"). מדיניות התגמול נכנסה לתוקף בתחילת שנת 2020 ותחול עד לתום שנת 2022. מדיניות התגמול מושתתת על הוראות תיקון 20 לחוק החברות לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי משרה בבנק, על הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי ועל הוראות חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק מגבלת התגמול").

מדיניות התגמול קובעת את המסגרת לתגמול נושאי המשרה בבנק והיא כוללת, בין היתר, התייחסות לרכיבי התגמול הקבוע שהינו התגמול העיקרי לנושאי המשרה, הכולל משכורת קבועה, זכויות סוציאליות, תנאים נלווים למשכורת ותנאי פרישה וסיום העסקה, וכן, לרכיבי תגמול משתנה הכוללים כל תגמול שאינו קבוע ובכלל זה: מענק שנתי מדיד מותנה ביצועים, המורכב מרכיב מענק המבוסס על תשואה משוקללת להון של הבנק, רכיב מענק המבוסס על תשואת המנייה המשוקללת של הבנק בהשוואה לתשואת מדד ת"א-בנקים ורכיב מענק המבוסס על יחס היעילות המשוקלל של הבנק; מענק אישי איכותי, המתבסס על השגת יעדים אישיים וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של נושא המשרה הרלוונטי; ומענק מיוחד בגין אירועים מיוחדים. יצוין כי חברי הדירקטוריון לרבות יו"ר הדירקטוריון, אינם זכאים למענק שנתי משתנה. מנכ"ל הבנק אינו זכאי למענק שנתי משתנה, אלא אם יקבע אחרת על ידי האורגנים המוסמכים של הבנק.

סך המענקים המשתנים לנושא משרה מוגבל בתקרה של 8 משכורות חודשיות בשנה, כאשר בגין אירועים מיוחדים יהיו רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון לאשר מענק מיוחד נוסף למי מנושאי המשרה, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול, הסמכות להפחית את המענק השנתי המדיד, בהתאם לשיקול דעתו. כמו כן, מדיניות התגמול קובעת, בהתאם להוראה 301A, מנגנון השבת מענקים משתנים, לרבות קריטריונים להשבה, נסיבות הפעלת מנגנון ההשבה ותקופת ההשבה.

עוד קבועים במסגרת מדיניות התגמול הסדרי דחיית תשלומי המענק המשתנה לנושאי המשרה, אשר תשלומם כפוף לעמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בסמוך לפני כל אחד ממועדי ההבשלה.

מדיניות התגמול קובעת מנגנונים והסדרים שונים שנועדו לאפשר לוועדת התגמול ודירקטוריון הבנק לאשר עדכונים במדיניות התגמול או ברכיבי התגמול בתנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה שמדיניות התגמול חלה עליהם במהלך תקופת מדיניות התגמול, מבלי להידרש לקבלת אישור מחודש של האסיפה הכללית של הבנק במועד העדכון כאמור. עדכונים כאמור במדיניות ייעשו ככל שהנסיבות הקיימות במועד העדכון, יצדיקו לדעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק את ביצוע העדכונים כאמור.

כך למשל, מדיניות התגמול קובעת כי ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להצמיד את התגמול הנמוך ביותר בבנק לצורך סעיף 2(ב) לחוק מגבלת התגמול לתקרת התגמול של נושאי המשרה בבנק, באופן שסך רכיבי התגמול לנושאי המשרה (למעט תגמול שההוצאה בגינו אינה חזויה בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים) יעלה בשיעור זהה לשיעור עליית התגמול הנמוך ביותר בבנק באותה עת. מדיניות התגמול קובעת עוד כי התגמול של מי מנושאי המשרה בבנק יכול שיעלה בהתאם להחלטת ועדת התגמול והדירקטוריון על הרף הקבוע בסעיף 2(א) לחוק מגבלת התגמול, ובמקרה כזה חלק מהשכר של אותם נושאי משרה לא יוכר כהוצאה לצורכי מס, בהתאם לקבוע בסעיף 32(17) לפקודת מס הכנסה.

למידע נוסף לגבי מדיניות התגמול, ותנאי ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון ושל המנכ"ל ראה דוח זימון האסיפה הכללית של הבנק אשר פורסם ביום 10 בנובמבר 2019 (אסמכתא:2019-01-096531) וכן ביאור 3.ב.2.ב, ו-3.ב.3.

שכר נושאי משרה בכירה

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

להלן פירוט ההטבות והסכומים ששולמו או שנרשמו בגינם הפרשות לשנים 2021 ו-2020, ליושב ראש הדירקטוריון ולמקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה הבכירים בקבוצה. ההטבות המפורטות להלן אינן כוללות הטבות בגין שירותים בנקאיים, הניתנות לעובדים בבנק כגון: הטבות בריבית בגין פיקדונות כספיים בבנק, הטבות בריבית בגין משכנתאות, הנחות או פטורים מעמלות בגין שירותים בנקאיים הניתנים על ידי הבנק וכיוצ"ב. סכומי ההטבות בגין שירותים בנקאיים כאמור לגבי כל אחד ממקבלי התגמול, אינם מהותיים. ללקוחות פרטיים מסוימים של הבנק, לרבות ללקוחות הכלולים בהסדרים בין הבנק לבין קבוצות עובדים, ניתנות מעת לעת הטבות דומות לאלה הניתנות לעובדי הבנק ואף כאלו העולות עליהן.

שנת 2021

פרטי מקבל התגמול[1]		תגמולים בעבור שירותים				תגמולים אחרים	
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק	משכורת/ דמי ניהול	מענקים [5]	הפרשות סוציאליות[3]	שווי הטבה[4]	סך הכל[2]
		%	(באלפי ש"ח)				
ד"ר סאמר חאג' יחיא[6]	יו"ר הדירקטוריון	-	2,995	-	324	9	3,328
מר חנן פרידמן[7]	מנכ"ל ראשי	0.01%	2,774	-	489	58	3,321
מר אבנר מנדלסון	מנכ"ל בנק לאומי ארה"ב	-	2,488	5,721	297	184	8,690
מר דייב פולסון	מנהל בנקאות מסחרית בבנק לאומי ארה"ב	-	1,400	2,687	124	-	4,211
מר ראג'ה דאקורי	סמנכ"ל כספים ותפעול בבנק לאומי ארה"ב	-	1,446	2,749	268	-	4,463
ד"ר אבי אורטל	מנכ"ל לאומי פרטנרס	-	1,346	4,063	450	123	5,982
מר אליאב בן דוד	מנכ"ל פרטנרס חתמים	-	1,034	2,538	311	83	3,966
גב' אביבית קליין[8][9]	סמנכ"ל בכיר וראש חטיבת משאבי אנוש	-	961	603	804	75	2,443
מר שמוליק ארבל[8][10]	משנה למנכ"ל, ראש החטיבה הבנקאית	0.01%	1,534	734	715	124	3,107
מר אייל בן-חיים[8][11]	סמנכ"ל בכיר וראש חטיבת תפעול	-	1,182	768	589	78	2,617

1. היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%.
2. לא כולל מס שכר.
3. הפרשות סוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, פנסיה (לרבות הסדר "פנסיה תקציבית" שחל על עובדים ותיקים ונושאי משרה ותיקים בבנק - לפרטים ראה ביאור 23.א.1.), קרן השתלמות וביטוח לאומי וכן השלמת העתודות בגין הנ"ל עקב שינויים בשכר בתקופת הדוח. לעובדים הבכירים של הבנק, חוזי עבודה אישיים ומיוחדים עם הבנק. לפרטים לעניין תנאי הפרישה של הבכירים וזכאות להודעה מוקדמת בעת סיום יחסי עבודה - ראה ביאור 23.ב.1.

   מובהר כי, עלות העסקת נושאי המשרה, אינה כוללת את עלות הריבית (רכיב הריבית אשר מוצג על פי תקני החשבונאות בהוצאות תפעוליות).
4. שווי הטבה הכולל, בין היתר, רכב והוצאות טלפון.
5. כולל מענק משתנה שנתי בגין שנת 2021 לנושאי משרה בבנק (שאינם יו"ר הדירקטוריון ומנכ"ל הבנק) בהתאם לקבוע במדיניות התגמול של הבנק; מענק Long Term Incentive Plan, מענק חתימה ומענק מיוחד. לפרטים לעניין זכאות הבכירים בבנק למענקים בהתאם למדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק ראה ביאור 23.ה.

6. ד"ר סאמר חאג' יחיא מכהן כיו"ר דירקטוריון הבנק החל מיום 22 ביולי 2019, וכיהן קודם לכן כדירקטור בבנק החל מיום 30 בספטמבר 2014. ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון של הבנק, בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ובהתאם לקבוע בהוראה 301A. תנאי הכהונה של יו"ר הדירקטוריון מותאמים לקבוע בחוק מגבלת התגמול והם כוללים רכיב תגמול קבוע המשלים לתגמול המקסימלי האפשרי בבנק על פי חוק מגבלת התגמול. מובהר כי יו"ר הדירקטוריון אינו זכאי למענק שנתי משתנה.

החל מחודש ספטמבר 2021 החל יו"ר הדירקטוריון להעמיד את שירותיו לבנק, באמצעות חברת ניהול בבעלותו, כנגד הוצאת חשבונית מס לבנק. לפירוט בדבר תנאי ההעסקה של יו"ר הדירקטוריון ראה ביאור 3.ב.23, ודיווח מיידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 10 בנובמבר 2019 (מס' אסמכתא: 2019-01-096531).

7. מר חנן פרידמן מכהן כמנכ"ל הבנק החל מיום 1 בנובמבר 2019 ("יום התחילה"). מר פרידמן כיהן קודם לכן כנושא משרה בבנק החל מיום 1 בספטמבר 2014. ביום 23 בדצמבר 2019 אישרה האסיפה הכללית של הבנק את תנאי הכהונה וההעסקה של מנכ"ל הבנק, בהתאם למדיניות התגמול של הבנק. תנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל מותאמים לקבוע בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 (להלן: "**חוק מגבלת התגמול**"), והם כוללים רכיב תגמול קבוע המשלים לתגמול המקסימלי האפשרי בבנק על פי חוק מגבלת התגמול.

בהתאם לתנאי הכהונה וההעסקה של המנכ"ל, הוא אינו זכאי למענק שנתי משתנה.

לפירוט בדבר תנאי ההעסקה של המנכ"ל ראה ביאור 2.ב.23, ודיווח מיידי של הבנק על כינוס אסיפה כללית מיום 10 בנובמבר 2019 (מס' אסמכתא: 2019-01-096531).

8. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה לא חזויה, שאינה כלולה בטבלת לעיל, בשל חיובים אקטואריים מעודכנים ו/או שינויים בריבית היוון, בגין התחייבויות הבנק לזכויות שנרכשו בעבר לפני כניסתו לתוקף של חוק מגבלת התגמול, על ידי עובדים שהיו בתנאי דור א' ודור ב' בבנק. עובדים אלו רכשו במהלך עבודתם בבנק עד חודש אוקטובר 2016 ובהתאם לתנאי העסקתם הקודמים בבנק, זכויות ל"פנסיה תקציבית" (פנסיית זקנה ופנסיית ביניים במקרה של פרישה בתנאים מסוימים לפני הגיעם לגיל פרישה) ו/או זכויות אחרות.

9. גב' אביבית קליין מכהנת, החל מיום 1 באפריל 2021, בתפקיד ראש חטיבת משאבי אנוש, במעמד חברת הנהלה. תנאי הכהונה והעסקה של גב' קליין הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 8 לעיל, בסך של 3,167 אלפי ש"ח.

10. מר שמוליק ארבל מכהן כחבר הנהלה החל מיום 1 באפריל 2017. החל מתחילת 2021 מכהן מר ארבל בתפקיד ראש החטיבה הבנקאית בבנק. תנאי הכהונה והעסקה של מר ארבל הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 8 לעיל, בסך של 743 אלפי ש"ח.

11. מר אייל בן-חיים מכהן כחבר הנהלה החל מיום 1 באפריל 2019, בתפקיד ראש חטיבת תפעול בבנק. תנאי הכהונה והעסקה של מר בן-חיים הינם בהתאם למדיניות התגמול של הבנק ולקבוע בחוק מגבלת התגמול. בתקופת הדוח נרשמה הוצאה, שאינה כלולה בטבלה לעיל, בגין התחייבויות הבנק כמפורט בהערה 8 לעיל, בסך של 797 אלפי ש"ח.

12. הלוואות שניתנו בתנאי הטבה, ככל שניתנו, ניתנו בתנאים המקובלים לכלל העובדים בבנק וסכומיהן נקבעו על פי קריטריונים אחידים. ההלוואות הנ"ל הסתכמו בסכומים מאוד זניחים (אלפי ש"ח בודדים) ולכן לא הוצגו בטבלה.

13. דירקטורים ונושאי משרה אחרים בוטחו על ידי הבנק במסגרת פוליסות ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בבנק ובחברות מוחזקות. פרמיית הביטוח היחסית אינה כלולה בטבלאות דלעיל בהיותה זניחה. סך כל הפרמיה הסתכמה ב-9,412 אלפי ש"ח, והיא מתייחסת לכלל נושאי המשרה בקבוצה המבוטחת.

14. הדירקטוריון סבור, לאחר שקיים דיונים, קיבל הסברים וחומר רקע מתאים ורלבנטי, ובחן את התגמולים, בשים לב לפעילות הבנק והקבוצה ותוצאותיהם בשנת 2021 ובשים לב למדיניות תגמול הבנק הקבוצתית ומדיניות התגמול בחברות הקבוצה, וכן לפועלו ולתפקודו של כל בכיר בבנק או בקבוצה, כי התגמול לבכירים הנ"ל כמפורט בטבלה ובהסברים לעיל, מהווה תגמול שלבטח אינו עולה על התגמול הסביר וההוגן בנסיבות העניין, בשים לב לתרומה של כל אחד מנושאי המשרה כאמור לתוצאות הפעילות של הבנק והתגמול כאמור הינו לטובת הבנק.

שנת 2020

פרטי מקבל התגמול		תגמולים בעבור שירותים				תגמולים אחרים	
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק	משכורת	מענקים	הפרשות סוציאליות	שווי הטבה	סך הכל
		%	(באלפי ש"ח)				
ד"ר סאמר חאג' יחיא	יו"ר הדירקטוריון	-	2,717	-	479	116	3,312
מר חנן פרידמן	מנכ"ל ראשי	-	2,766	-	487	67	3,320
מר אבנר מנדלסון	מנכ"ל בנק לאומי ארה"ב	-	2,572	2,443	550	192	5,757
מר דייב פולסון	מנהל בנקאות מסחרית בבנק לאומי ארה"ב	-	1,447	1,945	99	161	3,652
מר ראג'ה דאקורי	סמנכ"ל כספים ותפעול בבנק לאומי ארה"ב	-	1,447	1,784	244	-	3,475
ד"ר אבי אורטל	מנכ"ל לאומי פרטנרס	-	1,341	1,266	434	125	3,166
מר אליאב בן דוד	מנכ"ל פרטנרס חתמים	-	768	1,972	225	51	3,016
מר עומר זיו	סמנכ"ל בכיר וראש החטיבה הפיננסית	-	1,588	134	551	98	2,371
גב' שרון גור	סמנכ"ל בכיר, מבקרת פנימית ראשית וראש חטיבת הביקורת	-	1,227	-	599	106	1,932
מר אייל בן-חיים	סמנכ"ל בכיר וראש חטיבת תפעול	-	1,119	85	444	78	1,726

לפרטים והסברים אודות שכר ותנאי הכהונה של נושאי המשרה המפורטים בטבלה לעיל בגין שנת 2020, ראה פרק שכר נושא משרה בכירה בדוח הכספי של הבנק לשנת 2020 (החל מעמוד 304).

השליטה בבנק

החל מיום 24 במרס 2012 מוגדר הבנק, על פי הקבוע בדין, כתאגיד בנקאי ללא גרעין שליטה ואין בעל מניות המוגדר כבעל שליטה בבנק.

למידע מעודכן לגבי החזקות בעלי עניין בבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2021, ראה דוח מיידי על מצבת החזקות בעלי עניין ונושאי משרה בכירה מיום 6 בינואר 2022 (אסמכתא: 2022-01-003598). כן, ראה דיווח מיידי בעניין רשימת בעלי אמצעי שליטה מהותי בבנק 31 במרס 2021 מיום 7 באפריל 2021 (אסמכתא: 2021-01-058458).

רכוש קבוע ומתקנים

בניינים וציוד - העלות המופחתת של בניינים וציוד הסתכמה ב-31 בדצמבר 2021 בסך 2.7 מיליארד ש"ח, בדומה לאשתקד.

ההשקעות בבניינים וציוד ליום 31 בדצמבר 2021 הינן כדלהלן

	עלות	פחת שנצבר	יתרה להפחתה	
	31 בדצמבר			
	2021			2020
	במיליוני ש"ח			
בניינים ומקרקעין	**2,878**	**1,602**	**1,276**	1,339
ציוד, ריהוט וכלי רכב	**3,520**	**2,760**	**760**	799
עלויות תוכנה	**4,517**	**3,833**	**684**	794
סך הכל	**10,915**	**8,195**	**2,720**	2,932

בניינים וציוד אלה משמשים בעיקר לפעילות הקבוצה. בניינים שאינם בשימוש הקבוצה והמושכרים לגורמים מחוץ לקבוצה הכלולים במאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2021 מסתכמים בסך 20 מיליון ש"ח.

נדל"ן

מרבית שטחי המבנים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בישראל הינם בבעלות הבנק או בבעלות חברות-בנות. מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות.

להלן נתונים בדבר התפלגות שטחי הבנק, בנייני בנק בע"מ ולין סיטי סנטר בע"מ

	ליום 31 בדצמבר	
	2021	2020
	באלפי מ"ר	
בעלות	**247**	249
שכירות	**76**	87
סך הכל	**323**	336

העמדת "בית מאני" למכירה

לאור המעבר הצפוי של ההנהלה הראשית ויחידות המטה לקשב, הבנק פרסם הזמנה להציע הצעות לרכישת "בית מאני" (בית לאומי, משרדי הנהלה ראשית ובית מאני) ששטחו הבנוי העילי עומד על כ-13,000 מ"ר. מובהר כי אין בהזמנה התחייבות כלשהי של הבנק למכירת הנכס.

מערכות מידע

לבנק לאומי יש שני מרכזי מחשוב עיקריים: הראשון בקרית התקשוב בלוד והשני בהר חוצבים ירושלים, אשר במיקור חוץ בינת-אתר HOSTING. כמו כן קיים עותק שלישי של המידע הנשמר במתקן מרכז בנקאות בהר חוצבים ירושלים.

מרכזי המחשבים של הבנק בלוד ובירושלים הינם מתקנים תת קרקעיים המוגנים ברמה מקובלת מפני פגיעת רקטות, לוחמה כימית ורעידות אדמה. המתקנים נבנו בטכנולוגיות מתקדמות המאפשרות תפעול שוטף ברמה גבוהה ותפקוד עצמאי בשעת חירום. התשתיות במרכז המחשבים הינן ברמת שרידות ויתירות המקבילות, להבנת הבנק, לרמת TIER3 ובהתאם לתקנים שונים.

לבנק לאומי שני מחשבי Mainframe לשימוש מערכות הייצור, הפיתוח והתאוששות בחירום. מרכז המחשבים הראשי של מערך המשכנתאות ממוקם אף הוא בלוד ואתר הגיבוי שלו נמצא בהר חוצבים ירושלים.

אבטחת מידע בלאומי וההגנה בסייבר מתבססים על עקרון הסודיות הבנקאית, חוקים והוראות שונים, כגון הוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו, הוראות חוק המחשבים, הוראות בנק ישראל ותקנים בינלאומיים מקובלים של אבטחת מידע וסייבר.

מתוקף הוראות אלה ולאור אסטרטגיה ומדיניות לאומי בתחום ניהול סיכוני סייבר, נגזרת פעילות ענפה בתחום. הדגש הניתן בתחום זה הינו ליישום בקרות ומנגנוני אבטחת מידע צופות פני עתיד.

בעידן בו מתגברים האיומים מגורמי חוץ ופנים ארגוניים, נערך לאומי למתקפות מחשוב ופועל לגידור הסיכונים הנובעים ממתקפות סייבר למיניהן. בנוסף, לאומי פועל בתיאום עם הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל ובשיתוף המגזר הבנקאי, מערך הסייבר וה-CERT לאומי, לצורך חיזוק ההתמודדות מול איומי הסייבר.

התפעול והמחשוב של חברות הבת בארץ ובחו"ל מתבסס על מערכות נפרדות, כאשר האחריות הניהולית והמקצועית היא של הנהלות חברות הבת והדירקטוריונים שלהן ובהלימה לאסטרטגית ה-IT של לאומי.

למידע בנוגע להסכם למתן שירותי מחשוב לבנק אגוד ראה פרק הסכמים מהותיים.

בשנת 2021 השקיעה הקבוצה בציוד הכולל תוכנות כ-498 מיליון ש"ח לעומת 530 מיליון ש"ח בשנת 2020. התקציב הותאם לתמיכה ביעדים האסטרטגיים כפי שהוגדרו על ידי הנהלת הבנק.

לפירוט נוסף ראה ביאור 16.

בשנת 2021 התווספו המוצרים/השירותים הבאים:

אפליקציית לאומי החדשה - אפליקציה חדשה ללקוחות פרטיים עם חווית משתמש מתקדמת, המרכזת את כל המידע הפיננסי במקום אחד.

כרטיס אשראי בדיגיטל - הנפקת כרטיס בתהליך מהיר. מיד עם תום תהליך הנפקת הכרטיס הווירטואלי הלקוח יכול להשתמש בו ולבצע תשלום בנייד (חיבור לארנק), באונליין ובעסקאות טלפוניות. הכרטיס הפיזי יגיע ללקוח בדואר.

ניוד בין בנקים - שירות חדש באתר לאומי המאפשר ללקוחות הבנק להגיש בקשה להעביר את פעילותם הפיננסית מבנק אחר לבנק לאומי. השירות שולב גם בתהליך פתיחת חשבון באפליקציה, כך שכל לקוח הפותח חשבון מקבל קישור לתהליך ויכול להעביר את הפעילות בקלות.

הלוואות רכב - שירות המאפשר ללקוחות לאומי וללקוחות פוטנציאליים לקבל הצעה להלוואת רכב באופן דיגיטלי בסוכנות איתה יצרנו שיתוף פעולה (חברת צ'מפיון מוטורס).

נכסים לא מוחשיים

1. הבנק הוא בעל הזכויות היחיד בסימן "לאומי" ובלוגו העיצובי הנלווה אליו, בישראל, בתחום הבנקאות ושירותי המימון.
2. בנוסף, הקבוצה משתמשת לצורך פעילותה בשמות החברות ובלוגו שלהן, וכן בשמות שירותים ומוצרים, שחלקם נרשמו כסימן מסחר או כסימן שירות.
3. לקבוצה מאגרי מידע רשומים בהם נשמר, בין היתר, מידע על לקוחות, ספקים ועובדי לאומי, כאשר מיושמים אמצעים טכנולוגיים מתקדמים המיועדים לאבטח את פעילות הלקוחות ואת פעילותו העסקית של הבנק תוך צימצום הסיכונים הנובעים משימוש במערכות מידע.
4. לקבוצה זכויות קנין שונות וזכויות שימוש בתוכנות מחשב ובמערכות מידע שונות לצורך ניהול עסקיה, לרבות לצורך מתן שירותים ללקוחותיה.
5. לקבוצה מוניטין מרכישת חברות. למידע נוסף ראה ביאור 17.

משאבי אנוש

מצבה

בשנת 2021 ירדה מצבת משרות הקבוצה ב-300 משרות, ירידה של כ-3.4% ביחס למצבת 2020. בממוצע שנתי, ירדה מצבת משרות הקבוצה ב-416 משרות, ירידה של כ-4.6% ביחס לממוצע שנתי 2020.

	משרות[א] בסוף שנה		ממוצע משרות[א] שנתי	
	2021	2020	**2021**	2020
הבנק בארץ	**7,672**	7,946	**7,808**	8,211
חברות מאוחדות בארץ	**222**	231	**225**	231
סך כל הקבוצה בארץ	**7,894**	8,177	**8,033**	8,442
חברות מאוחדות בחו"ל	**622**	639[ב]	**631**[ב]	638[ב]
סך כל הקבוצה בארץ ובחו"ל	**8,516**	8,816	**8,664**	9,080

(א) משרה - משרה מלאה לרבות שעות נוספות ספציפיות, שעות עבודה של עובדי לשכות שרות והעסקת עובדים חיצוניים.
(ב) כולל נציגויות בחו"ל.

מצבת משרות לפי מגזרי פעילות - גישת הנהלה

	ממוצע משרות	
	2021	2020
בנקאית:		
קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	**3,557**	3,835
משכנתאות	**519**	433
עסקים קטנים	**1,439**	1,581
סך הכל בנקאית	**5,515**	5,849
מסחרית	**1,097**	1,135
עסקית	**424**	409
נדל"ן	**212**	223
שוקי הון	**531**	553
אחר והתאמות	**29**	42
סך הכל בנק	**7,808**	8,211
חברות בנות בארץ	**225**	231
חברות בנות בחו"ל	**631**	638
סך הכל	**8,664**	9,080

חישוב מספר המשרות על פי מגזרי הפעילות, מתבסס על ניהול מצבת המשרות על פי קווי העסקים העיקריים בבנק, בהתאמות שונות ועל סמך אומדנים. בחישוב מספר המשרות על פי מגזרי פעילות נלקחו בחשבון גם עובדי יחידות מטה המשרתים את כלל או חלק ממגזרי הפעילות בבנק.

השכלה

שיעור בעלי ההשכלה האקדמאית בבנק בסוף שנת 2021 עמד על 78.0% מכלל העובדים, בהשוואה ל-78.7% בשנת 2020, ו-77.7% בשנת 2019. שיעור האקדמאים בקרב אנשי הסגל בבנק בשנים 2020-2021 עמד על 97.4%, בהשוואה ל-97.2% בשנת 2019.

גיל וותק

הגיל הממוצע בבנק בסוף שנת 2021 עמד על 43.9 שנים, בהשוואה ל-43.8 בשנת 2020 ו-42.9 בשנת 2019. הוותק הממוצע בבנק בסוף שנת 2021 עמד על 15.5 שנים, בהשוואה ל-15.8 בשנת 2020 ו-15.0 בשנת 2019.

מערך התגמולים ומבנה השכר

מבנה השכר ורמת התגמול לעובדי הבנק מושפעים בעיקר מהסכמי העבודה הקיבוציים שקיימים בבנק. ככלל, התגמול השנתי הינו דיפרנציאלי ומבוסס בין היתר על מורכבות תפקידו של העובד, תרומתו לבנק, הערכת מנהליו, דרגתו ורמת שכרו.

זכויות עובדים

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו בישראל, למעט עובדים בעלי חוזה עבודה אישי, מושתתים בעיקרם על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים והסדרים משלימים. תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק, עובדים בכירים ועובדים מסוימים אחרים, מוסדרים בחוזי עבודה אישיים, לפרטים נוספים ראה ביאור 23.

עלות עבודה ושכר (בבנק)*

	2021	2020	2019
	באלפי ש"ח		
עלות למשרת עובד - (ללא בונוס)	**407.3**	395.0	381.6
עלות למשרת עובד - (כולל בונוס)	**476.5**	397.4	431.9
שכר למשרת עובד - (ללא בונוס)	**258.2**	253.8	244.2
שכר למשרת עובד - (כולל בונוס)	**313.8**	255.7	285.1

* עלות למשרת עובד כוללת את עלות השרות ועלות הריבית (בניכוי תשואה צפויה) בגין עובדים פעילים.

פיתוח ארגוני ולמידה

למידה ופיתוח ארגוני הינם כלים מרכזיים בתכנון ובניהול אסטרטגי של המשאב האנושי ובהתאמת כישורי העובדים לצרכים העסקיים המשתנים. למידה ופיתוח מהווים חלק בלתי נפרד מהצעת הערך לעובד ומרכיב משמעותי במחוברות עובדים. תקופת הקורונה הביאה איתה אתגר חדש לעולם הפיתוח הארגוני והלמידה, וחייבה ביצוע מהפכה באופן בו מכשירים עובדים לתפקידי ליבה, משפרים ביצועים ומפתחים ידע חדש ומיומנויות רלוונטיות.

בעולמות ההכשרה והלמידה, רוב תהליכי הפיתוח הארגוני והלמידה עברו הסבה מתהליכי למידה פרונטאלית, לתהליכי למידה היברידיים המשלבים למידה מקוונת ופרונטאלית במסגרת זו, הוסבו קורסי ליבה, פותחו שיטות למידה חדשות, עודכנו תכנים ונוצרו תשתיות רלוונטיות, שיאפשרו למידה זו. בסך הכול נרשמו בשנת 2021 כ-205,000 שעות למידה בארגון (הנתון נמסר בשעות בשל העובדה שהלמידה הינה ברובה דיגיטלית ומבוזרת).

למידה והכשרה בראייה עתידית - Re-skilling ו-Up-skilling

במקביל להיערכות למגמות המשתנות בעולם הפיננסי ולצרכים המשתנים בצל הקורונה, אנו ממשיכים להיערך לשינויים וההזדמנויות בעידן העבודה החדש. לצורך כך אנו פועלים להכשרת העובדים לצרכי ולמיומנויות עולם העבודה העתידי. במסגרת זו המשכנו להפעיל את "Shift" - בית הספר למקצועות העתיד ואת Shift Light - בית ספר למיומנויות העתיד. עד היום השתתפו כ-120 עובדים באחד ממסלולי ה-shift: מנהלי מוצר, בודקי תוכנה, מנתחי מערכות, אנליסטים, עובדי סחר בינלאומי ויועצי משכנתאות, ומאות עובדים עברו תהליך של upskilling במסגרת מסלולי shift light ושכלול כישורים בתפקידים בנקאיים.

שימור ידע

לצורך שימור הידע בארגון בוצע מיפוי של יחידות ועיסוקים בעלי השפעה מהותית. אל מול מיפוי זה, גובשו פתרונות הכוללים מהלכי שימור ידע ביחידות, הכשרת עובדים נוספים בתפקידים מקבילים והקמת מנגנוני גיבוי על ידי יחידות תמך.

פיתוח מנהיגות

במהלך השנה התקיימו תכניות פיתוח מנהיגות לדרגים השונים בלאומי לקידום מצוינות. גובשה תכנית לשימור טאלנטים ובניית עתודות. במסגרת התכנית יצאה לפועל Excellence Top תכנית למצטייני פורום המנהיגות שמטרתה לקדם מצוינות ברחבי הארגון באמצעות אימון יחידות בתהליכי מצוינות.

אחריות תאגידית, תרומות ומעורבות עובדים בקהילה

כקבוצה פיננסית בעלת השפעה מרכזית על התרבות העסקית והציבורית בישראל, אנו רואים במחויבותנו לקהילה עוגן חברתי וערכי שנמשיך לטפח (מתוך חזון לאומי). הפעילות של הבנק בתחום האחריות התאגידית מביאה לידי ביטוי את המחויבות שלנו להעצמת החברה והכלכלה בישראל ומהווה המשך ישיר לפעילות הרציפה וארוכת השנים של לאומי, כארגון הפועל בתוך הקהילה ולמען הקהילה.

בשנת 2021 המשכנו לפעול בהתאם למציאות שהשתנתה ללא הכר בעקבות השלכות הקורונה על החיים במדינת ישראל בכלל ועל עולם העמותות והנזקקים בפרט. לאומי תרם מאות אלפי שקלים לבתי חולים ולעמותות לטובת רכישת תרופות וציוד רפואי.

גם בשנת 2021 המשיך לאומי להשקיע "בדור המחר" (ילדים ונוער), בראש ובראשונה בשותפות האסטרטגית ארוכת השנים עם ארגון "אחריי!" המשלב בני נוער וצעירים מהפריפריה החברתית והגיאוגרפית בחברה הישראלית. מאות עובדי הבנק המשיכו לאמץ קבוצות "אחריי!" מכל הארץ, ולהתנדב בעמותה במגוון אירועים לאורך כל שנת הפעילות של העמותה.

לאומי המשיך את תמיכתו בעמותות "יזמים צעירים", "עתידים", "שיעור אחר", "אתגרים", "כוכבי המדבר" המצמיח מנהיגות צעירה בחברה הבדואית ובפרויקט "אמץ לוחם" שבמסגרתו לאומי מאמץ ארבע יחידות בצה"ל.

בהתאם למדיניות החברתית המעודכנת והגברת הפעילות של לאומי למען אוכלוסיית הגיל השלישי פעל הבנק במסגרת מספר ערוצים שכללו תמיכה בעמותת "כן לזקן" הפועלת לקידום זכויות הגיל השלישי בישראל, ובעמותות "זכרון בסלון" ו"פוטו ישראל"; מתן קורסים וסדנאות לימוד דיגיטל ותכנים פיננסיים ללא עלות לבני הגיל השלישי באמצעות עמותת "מחשבה טובה" ומתנדבים עובדי לאומי. המשך הפעלת 2 סניפים ניידים לטובת עשרות בתי אבות ודיור מוגן ברחבי הארץ. עובדי הבנק המשיכו להתנדב וסייעו בחלוקת חבילות שי שנתרמו על ידי הבנק - לבתיהם של כ-1,000 קשישים בודדים בפורים ובחנוכה, בשיתוף פעולה עם עמותת "רוח טובה"; ובחלוקת כ-1,000 חבילות סיוע לקשישים נזקקים נתמכי עמותת "לתת".

כבכל שנה תרם הבנק כ-4,000 חבילות מזון לנזקקים בחברה היהודית וכ-2,000 חבילות מזון בחברה הערבית בשיתוף עם עמותת "לתת" ועמותת "אמאנינא".

בשנה זו הורחבה העשייה בחברה הערבית תוך הגברת שיתוף הפעולה והקשר של סניפי הבנק והרשויות המקומיות. במסגרת פעילות זו התקיימו 15 מיזמים סביבתיים, שכללו התנדבות של עובדי סניפים המשרתים את החברה הערבית, בתרומה של הבנק ובהתאמה אל מול הרשויות המקומיות.

בשנת 2021 סך ההשקעה בקהילה עמד על 38 מיליון ש"ח, למעלה מ-3,000 עובדי לאומי מכל יחידות הבנק התנדבו בפעילויות רבות בהם השקיעו כ-25,000 שעות התנדבות.
נושאי ה-ESG מפורטים בהרחבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי שבאתר לאומי, המציג בהרחבה את פעילות הקבוצה בנושאים אלו, ומתאר כיצד הבנק פועל להצמחת החברה והכלכלה בישראל, לקידום חדשנות ודיגיטל, פיתוח ההון האנושי ושמירה על הסביבה בהיבטי התנהלות עסקית הוגנות וממשל תאגידי.

מינויים ופרישות

מינויים

רו"ח **רונן אגסי**, ראש חטיבת שוקי הון וחבר הנהלת הבנק, מונה לתפקיד ראש החטיבה העסקית, בדרג משנה למנכ"ל בתוקף מיום 1 בינואר 2021.

מר **שמוליק ארבל**, ראש החטיבה העסקית וחבר הנהלת הבנק, מונה לתפקיד ראש החטיבה הבנקאית, בדרג משנה למנכ"ל, בתוקף מיום 1 בינואר 2021.

רו"ח **בשמת בן צבי**, ראש חטיבת ניהול סיכונים וחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, מונתה לתפקיד ראש חטיבת שוקי הון, בתוקף מיום 1 בינואר 2021.

רו"ח **ליאת שוב**, מונתה לתפקיד ראש חטיבת ניהול סיכונים, כחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, בתוקף מיום 1 בינואר 2021.

מר **חיים שקולניק**, מונה לתפקיד ראש חטיבת לאומי טכנולוגיות, כחבר הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, בתוקף מיום 1 בינואר 2021.

גב' **אביבית קליין**, מונתה לתפקיד ראש חטיבת משאבי אנוש, כחברת הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, בתוקף מיום 1 באפריל 2021.

רו"ח **עומר זיו**, שכיהן כחבר הנהלה וראש החטיבה הפיננסית בדרג סמנכ"ל בכיר, מונה לתפקיד החשבונאי הראשי ולראש החטיבה הפיננסית והחשבונאית, בתוקף מיום 1 באפריל 2021.

רו"ח **חגית ארגוב**, מונתה לתפקיד מבקרת ראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית, בדרג סמנכ"ל בכיר, בתוקף מיום 17 ביוני 2021.

מר **איל אפרת**, מונה לתפקיד ראש חטיבת אסטרטגיה, דיגיטל, דאטה ופרויקטים רוחביים, כחבר הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, בתוקף מיום 1 באוקטובר 2021.

רו"ח **אורי יוניסי**, ראש חטיבת קשרי לקוחות וחבר הנהלת הבנק בדרג סמנכ"ל בכיר, מונה לתפקיד ראש חטיבת משכנתאות, בתוקף מיום 1 בינואר 2022.

עו"ד **מור פינגרר**, שכיהנה כחברת הנהלה, יועצת משפטית ראשית וראש חטיבת הייעוץ המשפטי בדרג סמנכ"ל בכיר, מונתה בנוסף לתפקיד מזכירת הבנק והקבוצה, בתוקף מיום 1 במרס 2022.

גב' **שרון דניאל**, מונתה לתפקיד קצינת ציות ראשית וראש מערך ציות ואכיפה בבנק, בתוקף מיום 11 בינואר 2021.

פרישות

גב' **הילה ערן-זיק**, ראש חטיבת משאבי אנוש וחברת הנהלת הבנק, סיימה את תפקידה ב-31 במרס 2021, לאחר כ-29 שנות עבודה בלאומי.

רו"ח **שלמה גולדפרב**, חשבונאי ראשי, ראש חטיבת חשבונאות וחבר הנהלת הבנק, סיים את תפקידו ב-31 במרס 2021, לאחר כ-40 שנות עבודה בלאומי.

גב' **שרון גור**, מבקרת ראשית וראש חטיבת הביקורת הפנימית, סיימה את תפקידה ב-30 ביוני 2021, לאחר כ-28 שנות עבודה בלאומי.

עו"ד **עין-שי וילדר ליבנת**, מזכיר הבנק והקבוצה, סיימה את תפקידה ב-28 בפברואר 2021, לאחר כ-5 שנות עבודה בלאומי.

עו"ד **ויסמונסקי וינברג הדר**, מזכירת הבנק והקבוצה, סיימה את תפקידה ב-28 בפברואר 2022.

מבנה ארגוני

המבנה הארגוני בקבוצת לאומי מחולק לפי קווי עסקים וחטיבות מטה.

להלן תיאור תחומי האחריות של קווי העסקים, הממוקדים בפלחי השוק השונים:

החטיבה הבנקאית - מנהלת את פעילות הלקוחות הפרטיים והלקוחות המסחריים הקטנים, המקבלים את מכלול השירותים באמצעות מערך הסניפים, ומגוון ערוצי הפצה טכנולוגיים/ישירים. השירות והמוצרים מותאמים לכל מגזרי הלקוחות באופן דיפרנציאלי, על פי אופי פעילותם הבנקאית, מאפייניהם וצרכיהם הבנקאיים והשירותים.

החטיבה פועלת במבנה של קווי עסקים:

- **מערך לקוחות פרטיים** - אחראי על פעילות ושירותים ללקוחות משקי בית ויחידים.
- **מערך עסקים** - אחראי על כלל פעילות לקוחות העסקים הקטנים (עסקים בינוניים וגדולים מטופלים בחטיבה העסקית - ראה להלן).
- **מערך בנקאות פרטית** - אחראי על פעילות הבנקאות הפרטית בארץ. הבנקאות הפרטית נועדה לתת שירות שמותאם ללקוחות עם עושר פיננסי גבוה ביותר.

במסגרת החטיבה הבנקאית פועלים גם מרכזי הבנקאות ומרכזי לאומי אישי, הנותנים מענה טלפוני לפניות לקוחות לקבלת מידע וביצוע פעולות.

החטיבה הבנקאית אחראית גם על מערך השיווק של הבנק ועל פעילות PEPPER.

חטיבת משכנתאות - מרכזת את כלל פעילות הבנק בהעמדת משכנתאות והלוואות לדיור לכלל לקוחות הבנק ולקוחות בנקים אחרים הנוטלים משכנתאות מבנק לאומי.

החטיבה העסקית - מרכזת את כלל פעילות הלקוחות העסקיים (מלבד עסקים קטנים המנוהלים בחטיבה הבנקאית - ראה לעיל) ומספקת להם מגוון שירותים הכולל, בין היתר, מימון להון חוזר ומלאי, מימון פרויקטאלי ותכניות השקעה, פקטורינג, סחר ומימון בינ"ל, פעילות השקעות, עסקאות גידורים וכיו"ב. בנוסף בחטיבה מנוהלות עסקאות הסינדיקציה ומכירת החובות תוך אופטימיזציה של תיק האשראי. לקוחות החטיבה משויכים לקווי עסקים:

- **מערך עסקי** - מנהל את פעילות החברות העסקיות הגדולות במשק על בסיס התמחות ענפית וסינרגיה בין תחומים.
- **מערך מסחרי** - מנהל את פעילות החברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) באמצעות מרכזי עסקים בפריסה גיאוגרפית.
- **מערך בנייה ונדל"ן** - מנהל את פעילות חברות הבנייה, היזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק.
- **מערך לאומיטק** - מנהל את פעילות חברות ההייטק וקרנות הון-סיכון בקבוצה, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בתעשיית הטכנולוגיה על כל מגזריה.

החטיבה העסקית אחראית גם על אגף אשראים מיוחדים - המטפל בהקטנת חשיפה בלקוחות עסקיים שנקלעו לקשיים וכן בגביית חובות באמצעות מימוש ביטחונות בדרך משפטית ותוך הגעה להסדר חוב במקומות המתאימים.

חטיבת שוקי הון - אחראית על ניהול הנכסים הכספיים של הקבוצה במטבע מקומי ובמט"ח, ניהול הנוסטרו, פעילות חדר העסקות, פיתוח מוצרים פיננסיים חדשניים ומוצרי השקעה, ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול הנזילות, גיבוש מדיניות מחירים ומרווחים פיננסיים של הבנק, וריכוז שירותים תפעוליים לשוק ההון.

להלן תחומי האחריות של חטיבות המטה המעניקות שירות לקווי העסקים:

חטיבה פיננסית - אחראית על ריכוז והכנת תכנית העבודה של הבנק, ניהול מרכזי הרווח והמדידה הפיננסית והניהולית, תכנון וניהול ההון של הקבוצה, הכנת תקציב ההוצאות של הבנק והמעקב לביצועו. החטיבה אחראית על מערך החשבונאות, אשר אמון על ניהול, פיתוח וקביעת הנהלים החשבונאיים בבנק, ניהול החשבונות בבנק, הכנת הדוחות הכספיים של הבנק ושל הקבוצה והקשר עם בנק ישראל בכל הנושאים החשבונאיים והדיווחים בגינם.

חטיבת משאבי אנוש - אחראית על גיבוש אסטרטגיית משאבי אנוש בבנק ויישומה, יחסי עבודה, מבנה שכר ותגמול, יעוץ ופיתוח ארגוני לרבות למידה והכשרה ניהולית, בנקאית וכללית, רווחה וטיפול בפרט ואחריות תאגידית.

חטיבת לאומי טכנולוגיות - אחראית על המחשוב של הבנק והעשייה בנושאי פיתוח טכנולוגי, טכנולוגית המידע, תקשורת, סייבר ואבטחת מידע ומרכזת את אסטרטגית ה-IT והמדיניות ברמת הקבוצה.

חטיבת תפעול – אחראית על ביצוע מרבית נושאי התפעול בבנק, מהווה תשתית לידע מקצועי ושיפור השירות ללקוח.

חטיבת הייעוץ המשפטי - אחראית על הייעוץ המשפטי הכולל של הבנק ושל חברות הבנות בארץ ועל ניהול הסיכונים המשפטיים של הבנק והקבוצה. כמו כן, אחראית החטיבה על הלשכה לפניות הציבור ועל מזכירות הבנק.

חטיבת ניהול סיכונים - אחראית על מיפוי, זיהוי ומדידת כלל הסיכונים בקבוצה לרבות יצירת תשתית לבחינת הסיכונים הגלומים בפעילויות חדשות. בנוסף, החטיבה כוללת את מערך הציות האחראי ליישום תכנית הציות בבנק.

חטיבת אסטרטגיה, דיגיטל, דאטה ופרויקטים רוחביים - אמונה על הובלת תהליכי גיבוש ויישום אסטרטגיה בקבוצת לאומי, פיתוח עסקי הכולל יזום ראשוני של יזמות עסקית עד מעבר לטיפול בקו העסקים הרלוונטי, חווית לקוח, שימושיות, ביצועים, זמינות נתונים, אנליזה, QA, ומודלים לשירות ומכירות.

חטיבת הביקורת הפנימית - אחראית באופן עצמאי ובלתי תלוי, על הביקורת בקבוצת לאומי.

להלן השינויים הארגוניים העיקריים אשר בוצעו במהלך שנת 2021 ובתחילת שנת 2022:

החטיבה הפיננסית והחשבונאית - החל מיום 1 באפריל 2021 אוחדו החטיבה הפיננסית והחטיבה החשבונאית.

חטיבת אסטרטגיה, דיגיטל, דאטה ופרויקטים רוחביים - ביום 1 באוקטובר 2021 הוקמה החטיבה אשר תאחד תחתיה את פעילויות אגף אסטרטגיה, אגף CDO ופעילות הדיגיטל, ובנוסף תהיה אחראית על הובלת פרויקטים רוחביים חוצי חטיבות.

חטיבת משכנתאות - ביום 1 בינואר 2022 הוקמה החטיבה לצורך ריכוז כלל הפעילות של בנק לאומי בהעמדת משכנתאות והלוואות לדיור.

חטיבת קשרי לקוחות - ביום 1 בינואר 2022 החטיבה נסגרה ופעילותה פוזרה לחטיבה הבנקאית ולחטיבת משכנתאות.

נושאים נוספים

סיום סכסוך עבודה

ביום 1 באוגוסט 2021 נתקבלה בבנק הודעה על סכסוך עבודה שהוכרז, לבקשת ארגון העובדים בבנק, על ידי הסתדרות העובדים הכללית החדשה - הסתדרות המעו"ף, מכח חוק יישוב סכסוכי עבודה, התשי"ז-1957. בהמשך לישוב העניינים נשוא ההכרזה הודיעה הסתדרות המעו"ף ביום 24 בפברואר 2022 על סיום הסכסוך.

עבודה היברידית

הבנק החל ביום 15 באוגוסט 2021 מתווה עבודה היברידי המאפשר לעובדים לעבוד יום בשבוע מהבית. ביום 9 בפברואר 2022 נחתם בין ההנהלה לוועד העובדים מסמך הסכמות, במסגרתו הגיעו הצדדים להסכמות עקרוניות על מתווה קבע של יום בשבוע עבודה מרחוק, החל מיום 13 בפברואר 2022.

הליכים משפטיים

1. הבנק צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תביעות נגזרות ובקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שננקטו נגדו על ידי לקוחותיו (לרבות לקוחות בעבר) וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך עסקיו הרגיל.
לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים לכל התביעות.

עילות התביעות נגד הבנק שונות ומגוונות ועימן נמנות, בין היתר, טענות בדבר אי ביצוע הוראות או אי ביצוען במועד, בקשות לאישורי עיקול, שהטילו צדדים שלישיים על נכסי חייבים, המוחזקים, לטענתם, בידי הבנק, טענות על חיובי ריבית שלא בהתאם לשיעורי הריבית שסוכמו בין הבנק לבין הלקוח, שיעורי ריבית החורגים מהמותר על פי החוק, טענות בקשר עם חיובי עמלות, טענות בנושאים הקשורים לניירות ערך, יחסי עבודה, פגיעה בפרטיות, משיכת שיקים ללא כיסוי ואי כיבוד שיקים.

למידע בנוגע לתביעות נגד הבנק, בסכומים מהותיים, ראה ביאור 26.

2. במסגרת נקיטת אמצעים לגביית חובות במהלך עסקיו הרגיל נוקט הבנק, בין השאר, בהליכים משפטיים שונים נגד חייבים וערבים ובהליכים למימוש בטוחות. בדוחות הכספיים נכללו הפרשות להפסדי אשראי שבוצעו על ידי הבנק על יסוד הערכת מכלול הסיכונים הכרוכים באשראי למגזרי המשק השונים ובהתחשב בהיקף המידע על החייב/הערב הנוגע בדבר, איתנותו הפיננסית והבטוחות שניתנו לבנק להבטחת פירעון החוב.

הסכמים מהותיים

1. **הסכם מעלות-סטנדרד**

בהתאם להסכם מיום 29 במרס 2020 המחתה סטנדרד לוריטס סוכנות לביטוח בע"מ מקבוצת הראל, החל מיום 1 באפריל 2020, את מלוא הזכויות והחובות של סטנדרד על פי הסכם מעלות-סטנדרד, וזאת בכפוף להשלמת המיזוג של סטנדרד לתוך הראל. המיזוג הושלם ביום 2 ביולי 2020.

בהסכם מחודש ספטמבר 2021, הוארך תוקף הסכם מעלות-סטנדרד. כמו כן, וריטס סוכנות לביטוח בע"מ המחתה להראל חברה לביטוח בע"מ, החל מיום 29 באוגוסט 2021, את התחייבויותיה למעלות הנוגעות והקשורות למכירה ושיווק של פוליסות הראל ללקוחות פוטנציאליים.

למידע נוסף בנוגע להסכם מעלות-סטנדרד ראה פרק הסכמים מהותיים בדוח הכספי לשנת 2019.
למידע נוסף לגבי המחאת זכויות מסטנדרד לוריטס ראה פרק הסכמים מהותיים בדוח הכספי לשנת 2020.

2. **הסכם שירותי מחשוב ותפעול לבנק אגוד לישראל בע"מ**

הבנק הגיע להסכמות עם בנק אגוד לישראל בע"מ בדבר הארכת תקופת ההתקשרות למתן שירותי מחשוב ותפעול ("ההסכם"), תוך שינוי חלק מתנאי ההתקשרות.

במסגרת זו סוכם, בין היתר, כי בכפוף ובהתאם לתנאים המפורטים בכתב התוספת להסכם ("התוספת"), יוארך תוקפו של ההסכם עד ליום 31 בדצמבר 2022.

היקף השירותים השוטפים ורמת השירות שיינתנו על ידי לאומי לפי התוספת יהיו כפי השירותים השוטפים ורמת השירות שניתנו לאגוד ביום 31 בדצמבר 2016, ולאומי יספק לאגוד את השירותים השוטפים בתקופת התוספת על פי עקרון ה-follow me. בנוסף בוצעה התאמה לתמורה המשולמת במסגרת ההסכם.

לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסם הבנק ביום 12 במאי 2020 (אסמכתא 2020-01-047130) וביום 26 במאי 2020 (אסמכתא 2020-01-052887).

3. **הסכם בינת**

בשנת 2020 נחתם הסכם מול חברת בינת תקשורת לאירוח ה-Data Center של לאומי באתר בינת בהר חוצבים. חוזה ההתקשרות הוא ל-10 שנים עם אופציה לחדש לשתי תקופות נוספות של 5 שנים. הבנק יוכל לסיים את ההתקשרות בתום 5 השנים הראשונות, בכל עת (כולל בתקופות אופציה), לאחר מתן הודעה מוקדמת.

4. הבנק העניק לנושאי משרה ולאחרים כתבי שיפוי. למידע ראה ביאור 26ו.

5. למידע בנוגע להסכמים הנוגעים לחברות הבנות ראה ביאור 36 ופרק חברות מוחזקות עיקריות בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

6. למידע בנוגע להסכמים עם רשות המיסים ראה ביאור 8.

חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית

חלק מהמידע בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו - ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

בתקופת הדוח פורסמו הצעות לשינויים רגולטורים ושינויים בהוראות דין שונות, אשר עשויה להיות להם השפעה על מאפייני הפעילות של הקבוצה, על היקף הפעילות בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה, על שיעור הרווחיות בחלק מפעילויות הקבוצה ועל סיכוני האשראי והסיכונים התפעוליים והמשפטיים להם חשופה הקבוצה. חלק מההוראות מצויות בשלבים שונים של דיונים ולפיכך לא ניתן להעריך האם יפורסמו כהוראות מחייבות ואם יפורסמו מה יהיו ההוראות הסופיות שייקבעו. לפיכך, לא ניתן להעריך בשלב זה את ההשפעה שעשויה להיות לאותן הוראות על הפעילות הכוללת של הקבוצה, אם בכלל. בפרק זה מפורטות הוראות אשר נכנסו לתוקף במהלך תקופת הדוח והוראות הצפויות להיכנס לתוקף, אשר השפעתן על הבנק עשויה להיות משמעותית.

הוראות הפיקוח על הבנקים

הוראת ניהול בנקאי מספר 311A - ניהול אשראי צרכני

ביום 4 בפברואר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא ניהול אשראי צרכני.

ההוראה מרכזת את דרישות הפיקוח על הבנקים מהמערכת הבנקאית בפעילותה מול הלקוחות הצרכניים, בין היתר בנושאים הבאים: קיומם של תרבות ארגונית נאותה, מדיניות ותהליכים להבטחת תהליכי שיווק אשראי נאותים והוגנים, ובפרט תהליכים לשיווק יזום של אשראי; וכן קיומם של תהליכי אישור אשראי הכוללים, בין היתר, את החובה להעמיד אשראי בהתאם ליכולתו הפיננסית של הלווה לפרוע את ההלוואה.

במקביל, רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון פרסמה הנחיה מטעמה החלה על גופים מסוימים המצויים תחת פיקוחה, מתוך מטרה ליצור עקרונות וסטנדרטים עקביים אל מול נותני האשראי השונים.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 336 - שעבוד נכסי תאגיד בנקאי

התיקון פורסם ביום 16 ביוני 2021 וזאת לאור הגידול בהיקף ובמגוון הפעילויות שבגינן תאגידים בנקאיים נדרשים לשעבד נכסים, עקב יישומן של רפורמות שונות ברגולציה הבינלאומית.

במסגרת התיקון בוטלה ההגבלה הכמותית הקיימת על שעבוד נכסי תאגיד בנקאי. חלף זאת, הוגדרו בהוראה דרישות לניהול נאות של שעבוד נכסים.

ההוראה נכנסה לתוקפה ביום 1 בינואר 2022.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 - יחס מימון יציב

ראה פירוט בפרק סיכון נזילות בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A, 208A ו-218 - הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

ראה פירוט בפרק ההון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 420 - משלוח הודעות בתקשורת

ביום 6 ביוני 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 420 בנושא משלוח הודעות בתקשורת. התיקון בא על רקע המהפכה הטכנולוגית המתרחשת בענף הבנקאות בשנים האחרונות, אשר מאפשרת לתאגידים הבנקאיים בישראל לפתח שירותים הכוללים מגוון ערוצים לקבלת השירות והמידע הבנקאי. עיקרו של התיקון בקביעה, כי תאגיד בנקאי יבחר את ערוץ התקשורת המתאים למשלוח הודעה מסוימת ללקוח שהצטרף לשירות משלוח הודעות בערוצי תקשורת. הבחירה בערוץ התקשורת המתאים למשלוח ההודעה תיעשה בהתאם לרמת מהותיות המידע והמהירות הנדרשת למסירתו. התיקון להוראה עתיד להיכנס לתוקף שנה מיום פרסומו.

במקביל לפרסום האמור, פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב שעניינו שיפור אפקטיביות הגילוי בהודעות ללקוחות. במכתב זה מביהר הפיקוח על הבנקים כי במסגרת ההיערכות ליישום התיקון האמור בהוראה מספר 420, על התאגידים הבנקאיים לבחון את הצורך בשיפור הגילוי הניתן ללקוחות, באופן שיגביר את ההבנה והאפקטיביות של ההודעות הנשלחות ללקוחות.

הבנק נערך ליישום ההנחיות.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250A - מעבר מריבית ליבור

ביום 3 באוקטובר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא מעבר מריבית ליבור. ההוראה פורסמה על רקע ההפסקה הצפויה בפרסום ריביות הליבור. בהוראה מפורטים עקרונות ליישום המעבר מריבית ליבור לריביות בסיסיות אלטרנטיביות, במטרה לוודא היערכות נאותה תוך התייחסות לסיכונים הפוטנציאליים הכרוכים בביצוע המעבר. בנוסף מתייחסת ההוראה להיבטי ההוגנות והגילוי הנדרשים מול הלקוחות. ההוראה מתייחסת הן להסכמים קיימים והן להסכמים חדשים.

ההוראה נכנסה לתוקף שבועיים מיום פרסומה (למעט סעיפים בודדים להם נקבע מועד תחילה מאוחר יותר) והיא תהיה בתוקף עד יום 31 בדצמבר 2023.

הבנק מיישם את הוראות המעבר מריבית ליבור כנדרש בהוראה.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451 - נהלים למתן הלוואות לדיור

ביום 31 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451. בין היתר נקבע במסגרת התיקון, כי תאגידים בנקאיים יחויבו לספק ללקוח אישור עקרוני למתן הלוואה בפורמט אחיד, שבו יוצגו שלושה סלים אחידים שהרכבם נקבע על ידי בנק ישראל, כאשר אורך תקופת ההלוואה ייבחר על ידי הלקוח. בכל אחד מהסלים יוצגו: הריבית הכוללת החזויה, סך התשלומים החזוי בכל תקופת המשכנתא והתשלום החודשי הגבוה ביותר הצפוי על פי התחזיות. בנוסף וללא קשר לסלים האחידים, יוכלו הבנקים להציע ללקוח גם סל משכנתא בתמהיל מותאם אישית.

בנוסף נקבע בתיקון כי על הבנק להעמיד לרשות הציבור מחשבון מקוון המאפשר ביצוע סימולציות של תמהילים שונים בטווחי זמן שונים. כמו כן, ההוראה מסדירה את אופן הצגת המידע שעל תאגיד בנקאי להציג ביישום האינטרנטי שהוא מציע ללקוחותיו.

נקבע פרק זמן קצוב למתן אישור עקרוני ללקוח ונדרש לאפשר ללקוח להגיש בקשה ולקבל את האישור, בין היתר, באופן מקוון ובטלפון.

תחילתה של ההוראה ביום 31 באוגוסט 2022. הבנק רשאי לפעול בהתאם להוראה או חלקה לפני מועד זה.

יישום ההוראה מחייב עדכון של תהליכי העבודה.

למידע נוסף ראה פרק סיכונים בתיק הלוואות לדיור בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 312 - עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים

התיקון פורסם ביום 31 בינואר 2022 ומטרתו המוצהרת היא צמצום הנטל הרגולטורי ופישוט של חלק מסעיפי ההוראה, במטרה להקל על תאגידים בנקאיים ביישום ההוראה.

במסגרת התיקון תוקנה הגדרת "איש קשור" ונוספה דרישה, כי ועדת הביקורת: (1) תמליץ לדירקטוריון בדבר מדיניות ותהליכים לאישור עסקאות עם אנשים קשורים; (2) תתייחס לקביעת סף חבות של איש קשור החייב באישור ועדת הביקורת; (3) תקבע קריטריונים להחלת מגבלות איש קשור גם על מי שאינו נכלל בהגדרת "איש קשור", אם סברה שיש בכך צורך; (4) תתייחס לנוהלי ניטור, בקרה, דיווח ומעקב שוטפים אחר עסקאות עם אנשים קשורים שאינן טעונות אישור מתועד של ועדת הביקורת.

בנוסף עודכן הסעיף הקובע אילו עסקאות טעונות אישור בוועדת הביקורת והורחבה הדרישה לדון בכל העסקאות שעשה איש קשור עם הבנק קודם שהפך לאיש קשור.

כמו כן הורחבה החובה לדווח לפיקוח על הבנקים, כך שתחול על כל חריגה מסעיפי ההוראה.

ההוראה תכנס לתוקפה ביום 1 ביולי 2022.

הבנק נערך לעדכון תהליכי העבודה כנדרש.

יוזמות שונות בתחום הגברת התחרותיות

בתקופה האחרונה הושם דגש מיוחד על הסדרה המעודדת את התחרותיות במקטעים שונים הנוגעים לתחומי הפעילות של המערכת הבנקאית. מגמה זו משתקפת בהוראות וביוזמות חקיקה שונות, ובין היתר, הוראות המתייחסות להעברה ולשיתוף של המידע המצוי בבנקים עם גורמים בנקאיים וחוץ בנקאיים, הוראות שנועדו להקל על המעבר בין בנקים, הוראות שנועדו להקל על יכולת ההשוואה של הלקוח בבחירה בין מוצרים ושירותים פיננסיים שונים, והוראות שנועדו לקדם תחרות בתחום התשלומים.

במסגרת זו ניתן למנות את הנושאים הבאים:

מתן גישה למידע בנקאי

1. תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 368 - יישום תקן של בנקאות פתוחה בישראל

ההוראה פורסמה לראשונה בחודש פברואר 2020. הבנקאות הפתוחה מחייבת את הבנקים וחברות כרטיסי האשראי לשתף מידע בנקאי של הלקוח, על פי בקשתו, עם ספקי צד ג' מורשים ולאפשר ביצוע תשלומים בחשבונו באמצעות צד ג' (המפוקח לעניין זה). המטרה היא כי בהתבסס על המידע הבנקאי האמור, יוכלו ספקי צד ג' להציע ללקוחות מוצרים חדשים, מותאמים אישית ללקוח. על פי ההוראה, ביסוס הבנקאות הפתוחה יעודד כניסת שחקנים חדשים לעולמות התשלומים, המידע, השיווק והתיווך, ויאפשר תמחור וחדשנות טובים יותר ללקוח. בחודש אפריל 2020, נדחו מועדי התחילה של ההוראה בשלושה חודשים, כאשר מועד התחילה של השלב הראשון נקבע ליום 31 במרס 2021.

ביום 5 באפריל 2021, לאור סוגיות הנובעות ממורכבות יישום ההוראה, תוקנה ההוראה שוב. עיקרו של התיקון הינו דחיה במועדי היישום של שלבי ההוראה השונים. בהתאם לתיקון זה נדחתה תחילתו של השלב הראשון ליום 18 באפריל 2021, וכן נדחו מועדי התחילה של שלבי היישום הנוספים, כמפורט בהוראה.

ביום 18 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון נוסף להוראה במסגרתו נדחו מועדי התחילה הקבועים בהוראה, בין היתר, בעקבות פרסום חוק שירות מידע פיננסי, התשפ"ב-2021, כמפורט להלן: מידע אודות אשראי חסכונות ופיקדונות - דחיה ליום 31 באוקטובר 2022; ומידע אודות כרטיסי חיוב, יתרות בכרטיסי חיוב, תנועות בכרטיסי חיוב, וכן יזום תשלומים - דחיה ליום 31 במרס 2022.

ביום 23 בפברואר פורסם תיקון נוסף להוראה שעיקרו התאמה של ההוראה להסדרים שנקבעו במסגרת חוק שירות מידע פיננסי, התשפ"ב-2021.

הבנק פועל ליישום ההוראה בהתאם למועדי התחילה המדורגת הקבועים בה.

2. חוק שירות מידע פיננסי, התשפ"ב-2021

ביום 18 בנובמבר 2021 פורסם החוק ברשומות. החוק נועד להחליף את החלקים בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, המתייחסים לשירות להשוואת עלויות פיננסיות בחוק חדש, שבו תוסדר כלל הפעילות הכלולה במתן שירותי מידע פיננסי, הן מצד הגופים שייתנו את השירות והן מצד הגופים הפיננסיים בהם מרוכז מידע פיננסי של לקוחות. החוק מאפשר לנותני שירותי מידע פיננסי לקבל, בהסכמת לקוח, גישה מקוונת למידע פיננסי על לקוח ממקורות מידע פיננסי (בשלב זה: בנקים, סולקים לרבות בפעילותם כמנפיקים (חברות כרטיסי האשראי), תאגידי עזר וכן גוף מוסדי, בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי, בעל רישיון למתן אשראי ובעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי), לצורך מתן שירותים שונים. במקביל מטיל החוק על מקורות מידע כאמור חובה לאפשר לנותני שירותי מידע פיננסי גישה מקוונת למידע פיננסי של לקוח, בכפוף להסכמתו. נותן שירות מידע פיננסי לא יקבל מידע פיננסי שנאסף בידי אחר, ולא יעשה שימוש במידע אלא לשם מתן שירות ללקוח הנוגע להתנהלותו הכלכלית, ובכלל זה: ריכוז מידע פיננסי בעבור הלקוח; השוואת עלויות; תיווך; ייעוץ בדבר התנהלות כלכלית; ומתן הצעה מטעם נותן השירות להתקשרות עם הלקוח. מטרת החוק לאפשר פריקות של סל השירותים הפיננסיים, להגביר את יכולת ההשוואה של לקוחות בין ספקים פיננסיים שונים, לצמצם את פערי המידע בין ספקים פיננסיים שונים ביחס למאפיינים הייחודיים של לקוחות ולאפשר ללקוחות לקבל בלחיצת כפתור תמונה מלאה על מצבם הפיננסי בזמן אמת. כל זאת, כדי להסיר חסמים לתחרות בענף ולייעל את השירותים הפיננסיים בישראל.

נושאים נוספים בתחום הגברת התחרות

העברת פעילות פיננסית של לקוח בין בנקים

ביום 1 ביולי 2021 פורסמו כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (העברת פעילות פיננסית של לקוח בין בנקים) (תיקון), התשפ"א-2021. ביום 12 ביולי 2021 פורסמה הצעת חוק שעניינה אחריות בנק קולט בהעברת פעילות פיננסית של לקוח, וכן תיקון לכללי סליקה אלקטרונית של שיקים (סריקה, שמירה והפקת פלט של שיק ממוחשב), המסדיר את אופן הטיפול בשיקים בחשבון, הנמצא בתהליך מעבר בין בנקים. בנוסף ביום 19 באוגוסט 2021 פורסמו תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 448 העוסקת בהעברת פעילות פיננסית של לקוח בין בנקים באופן מקוון, וכן הוראת דיווח לפיקוח מספר 844 "דיווח על מעבר בין בנקים", אשר נועדה לסייע לפיקוח על הבנקים בבחינת היקף הפעילות ושינויים במגמות לאור פרויקט מעבר בין בנקים.

הוראות אלה מהוות נדבך נוסף ביישום סעיף 5ב לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, הקובע, כי הבנקים נדרשים לאפשר ללקוחות, המבקשים להעביר את הפעילות הפיננסית שלהם מבנק לבנק, לעשות כן באופן מקוון, נוח, אמין מאובטח וללא עלות ללקוח.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 460 - הצגת נתוני פעילות בפיקדון ניירות ערך

ביום 26 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים בשיתוף פעולה עם הרשות לניירות ערך, הוראה הקובעת פורמט אחיד להצגת מידע ונתונים ללקוח אודות פיקדון ניירות הערך שלו בבנק.

במסגרת זו יוצגו ללקוח מידע אודות תשואת פיקדון ניירות הערך, הנכסים הכלולים בו, וכן גילוי אודות הפעילות בפיקדון והעמלות.

קביעת מסגרת אחידה וברורה להצגת הנתונים, נועדה להגביר את יכולת ההבנה וההשוואה של הלקוח, ולשפר את יכולתו של הלקוח לקבל החלטה מושכלת באשר לאפיק ההשקעה המיטבי עבורו, תוך בחינת חלופות השקעה אחרות.

תחילתה של ההוראה לכל המאוחר ביום 1 בינואר 2023. דיווח ראשון יהיה עבור רבעון ראשון שיסתיים ביום 31 במרס 2023.

הבנק נערך ליישום ההוראה.

תזכיר חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום, התשפ"ב-2022

תזכיר החוק אשר פורסם ביום 10 בינואר 2022 מבקש לעגן בחקיקה את הסדרת העיסוק בשירותי התשלום הניתנים על ידי גופים חוץ בנקאיים. שירותים אלה, אשר עיסוק בהם יחייב רישיון ופיקוח מאת הרשות לניירות ערך, כוללים ייזום תשלום; מתן הוראת תשלום; סליקה של פעולת תשלום; הנפקה של אמצעי תשלום; העברת כספים למוטב ללא ניהול חשבון תשלום עבורו וכן ניהול חשבון תשלום המאפשר העברת תשלומים בעד מוצרים ושירותים. האסדרה צפויה לעודד את התחרות בכך שתאפשר לגורמים חוץ בנקאיים להיכנס לתחום ולהתפתח בו לצד השחקנים הבנקאיים הקיימים בשוק.

עמדת בנק ישראל לנוכח ההתפתחויות בתחום התשלומים ופעילות ארנקים דיגיטליים

בהודעה מיום 11 בינואר 2022 מבהיר בנק ישראל, כי תפיסתו העקרונית לעניין מידע אשר נוצר ונאסף בגופים הפיננסיים השונים אודות לקוח היא, כי המידע שייך ללקוח, כך שיש בידיו את הזכות להחליט אילו גורמים יחשפו למידע האמור ואילו שימושים יעשו בו. בהתאם לגישה זו, בנק ישראל סובר שיש לאפשר לגופים פיננסיים להשתמש במידע שקיבלו בהסכמה של לקוחותיהם לשימושים שהסכימו הלקוחות, והכל בכפוף לדין. בהתאם לעמדת בנק ישראל, מידע שנוצר בעת השימוש באפליקציות התשלום הבנקאיות הינו בעל ערך תחרותי כאשר מדובר במידע על תשלומים לרכישת מוצרים ושירותים בבתי עסק. קידום הגישה למידע זה צפויה להקטין את הדומיננטיות של השחקנים הקיימים כעת בשוק.

בנוסף מובהר בהודעה, כי בנק ישראל סבור שיש לעודד את השוק והשחקנים שבו להקים תשתית בתצורת מאגר שיאפשר העברות כספים וביצוע תשלומים בין אפליקציות וחשבונות תשלום מסוגים שונים, כאשר המאגר יקשר בין מספר הטלפון הנייד (או מזהה אחר כמו כתובת מייל) לבין פרטי אמצעי התשלום לזיכוי (כגון חשבון תשלום). מאגר כאמור, יתרום להתפתחות השוק ככלל ולתחרות בו בפרט, יפשט את יכולתם של שחקנים קיימים להציע שירותים נוספים ללקוחותיהם, ויאפשר לשחקנים חדשים להשתלב בשוק ולהציע חוויות לקוח חדשניות ומתקדמות בקלות יחסית תוך התממשקות קלה למשתמשים פוטנציאליים רבים.

השינויים הנ"ל בתחום הגברת התחרותיות, לצד יוזמות בהובלת בנק ישראל, כגון: השקת מאגר נתוני אשראי שפועל החל מאפריל 2019 ואשר מאפשר לגורמים שונים לקבל דוחות וחיווי אשראי בנוגע ללקוחות ולקוחות פוטנציאליים, עידוד התייעלות המערכת הבנקאית, וקידום רגולציה התומכת במעבר לבנקאות דיגיטלית בערוצים ישירים, צפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל.

התפתחויות רגולטוריות עקב אירוע נגיף הקורונה

על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בישראל ובעולם, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, במטרה לסייע למשקי הבית והעסקים לצלוח תקופה זו, תוך מתן גמישות עסקית נדרשת לתאגידים הבנקאיים.
הצעדים האמורים התמקדו, בין היתר, בהמשכיות מתן השירותים הבנקאיים לציבור הרחב בדגש על מעבר לערוצי הדיגיטל השונים, מתן שירותים ללא צורך בהגעה לסניפי הבנק וביצוע התאמות לעבודה מרחוק; במתן הקלות שונות לבנקים שיאפשרו את תפקודם התקין בכח אדם חסר; ובדרישה כי הבנקים יירתמו לסיוע למשק בצליחת המשבר על ידי פריסת חובות, הגדלת האשראי ותמחור הוגן של הלוואות.

בחודש דצמבר 2021 הודיע הפיקוח על הבנקים, כי עם החזרה לפעילות משקית סדירה פחת הצורך במתן הקלות לתאגידים הבנקאיים בפעילותם הבנקאית ולפיכך, החל מיום 1 בינואר 2022 פג תוקפן של מרבית הוראות השעה שנקבעו בעקבות משבר נגיף הקורונה למעט הוראות פרטניות להן נקבע תוקף מאוחר יותר.

להלן עיקרי ההתאמות הרגולטוריות בעקבות אירוע נגיף הקורונה, אשר עומדות בתוקפן נכון למועד פרסום הדוח:

חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי (תיקון מספר 4 - הוראת שעה) (נגיף הקורונה החדש) (עיכוב הליכים לשם גיבוש ואישור הסדר חוב), התשפ"א-2021

החוק קובע מסלול ייעודי לטיפול בחובות של חייבים (תאגידים ויחידים) שנפגעו ממשבר הקורונה, אשר יעמוד בתוקף עד ליום 18 במרס 2022, ויאפשר לחייב להגיע להסדר חוב מוסכם כחלופה להליכי חדלות פירעון מלאים. ההסדר הזמני מאפשר לעכב הליכים משפטיים והליכי גבייה נגד החייב. בתקופת עיכוב ההליכים החייב ישמור את השליטה בנכסיו. במקביל כולל ההסדר המוצע הגנות חלופיות מתאימות לנושים.

ביום 24 בינואר 2022 פורסמה טיוטת צו חדלות פירעון ושיקום כלכלי (הארכת התקופה הקובעת לעניין הגשת בקשה לעיכוב הליכים לשם גיבוש הסדר חוב - נגיף הקורונה החדש), התשפ"ב-2022, במסגרתה מוצע להאריך בשישה חודשים נוספים את תוקפן של ההוראות המיוחדות הנ"ל, עד ליום 17 בספטמבר 2022.

הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 70 והוראת שעה)(נגיף הקורונה החדש), התשפ"ב-2022

הצעת החוק מבקשת להאריך לתקופה נוספת את הוראת השעה שנקבעה במסגרת חוק ההוצאה לפועל (נגיף הקורונה החדש - תיקון מספר 68 והוראת שעה), התשפ"א-2020 (להלן: "הוראת השעה"). הוראת השעה אשר נחקקה בעקבות התפרצות נגיף הקורונה קבעה הסדרים שונים שמטרתם לתמרץ תשלום של חובות וחזרה לפעילות כלכלית, וכן למנוע מאנשים שנקלעו למשבר להידרדר למשבר כלכלי חמור וארוך. במסגרת זו נקבעו, בין היתר, הסדרים לעניין סמכות רשמים לאחד תיקים באופן יזום; הארכת תקופות האזהרה לביצוע פסק דין או להגשת התנגדות לשטר חוב ולתביעה על סכום קצוב; קביעת הסדר תשלומים מיוחד; וכן קביעת הוראות ייחודיות לעניין אגרה ושכר טרחת עורך דין בעד בקשות ביצוע. בשל פקיעת תוקפן של מרבית ההוראות האמורות ביום 24 במרס 2022, מוצע להאריך את הוראת השעה לתקופות נוספות.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 - התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה

ההוראה פורסמה לראשונה בחודש מרס 2020 כהוראת שעה, על רקע התפתחות אירוע נגיף הקורונה, והיא כללה שורה של צעדים והתאמות אשר נועדו לאפשר לתאגידים הבנקאיים את הגמישות העסקית הנדרשת בתקופה זו. ההוראה עודכנה מספר פעמים. בדצמבר 2021 הודיע הפיקוח על הבנקים כי החל מיום 1 בינואר 2022 יפוג תוקף הוראת השעה, למעט הוראות פרטניות להן נקבע בהוראת השעה תוקף מאוחר יותר. בנוסף הוחלט לעדכן הוראות ניהול בנקאי תקין רלוונטיות, ולקבוע התאמות מסוימות שניתנו בהוראת השעה, כקבועות. עם זאת, ביום 18 בינואר 2022, עקב התפשטות נגיף הקורונה ועל מנת לאפשר המשכיות במתן השירותים הבנקאיים תוך שמירה על בריאות הציבור ועובדי הבנקים, הוחלט שלא לבטל את הוראת השעה אלא לשוב ולעדכנה.

להלן פירוט ההתאמות שבתוקף והתאמות ששולבו בהוראות ניהול בנקאי כקבועות, נכון למועד פרסום הדוח:

- חלוקת דיבידנדים - בעת החלטה על חלוקת דיבידנדים, הבנק נדרש לנהוג בזהירות בבחינת המודל העסקי וכן להביא בחשבון כי עדיין קיימת רמה מסוימת של אי וודאות בשווקים, הנובעת בין היתר מהתפתחות מוטציות חדשות של נגיף הקורונה.

  לעניין זה יובהר, כי בכל הנוגע לחלוקת דיבידנד ברבעון השני והשלישי לשנת 2021 חלו הנחיות הפיקוח על הבנקים אשר חייבו את הבנק לאמץ גישה זהירה ושמרנית בחלוקת דיבידנד או ברכישה עצמית של מניות. לעניין זה הבהיר הפיקוח על הבנקים, כי חלוקה בסכום הגבוה מ-30% מרווחי שנת 2020 לא תחשב תכנון הון זהיר ושמרני.

- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 - "מדידה והלימות הון" - יעדי ההון המזעריים יופחתו בנקודת אחוז כדלקמן:

  - יחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים לא יפחת מ-8% (לפני התיקון 9%). תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יחזיק ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-9% (לפני התיקון 10%).
  - יחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים לא יפחת מ-11.5% (לפני התיקון 12.5%). תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית יחזיק ביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-12.5% (לפני התיקון 13.5%).

  ההקלה תחול עד 31 בדצמבר 2023 ובלבד שיחסי ההון לא יפחתו מיחסי ההון ביום 31 בדצמבר 2021 או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. הפחתה של עד 0.3 נקודות האחוז בתקופה שעד יום 30 ביוני 2022 לא תחשב כחריגה מהאמור לעיל. האמור כפוף לתכנון הון מוקפד ושמרני ולדיווח למפקח.

- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 - "יחס מינוף" - הפחתת הדרישה לשיעור מזערי של 4.5% על בסיס מאוחד. ובתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית -5.5%.

  ההקלה תחול עד 31 בדצמבר 2023 ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מהשיעור ביום 30 ביוני 2022 או מיחס המינוף הנדרש מתאגיד בנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

- תיקון בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301 - "דירקטוריון" - נוסף סעיף 41(ג) לפיו, יראו השתתפות בישיבה באמצעות שימוש באמצעי תקשורת מתקדמים (היינו אמצעים המאפשרים לכל המשתתפים בישיבה לראות ולשמוע זה את זה בו בזמן) כנוכחות פיזית, לצורך עמידה בחובת ההשתתפות הקבועה בהוראה זו, ובלבד ששיעור הישיבות שבהן קוימה השתתפות כאמור לא יעלה על 25% ממספר הישיבות בשנה לכל אחד מהדירקטורים.

- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 - "ניהול סיכון אשראי" - סעיף 27א להוראה המקורית קובע כי בעת אישור אשראי לתאגיד, על הבנק להתבסס, בין היתר, על נתונים כספיים מעודכנים, אשר יכללו דוחות כספיים מעודכנים ונתונים כספיים נוספים ממקורות אחרים. דוח כספי מעודכן הינו דוח שהוגש עד תשעה חודשים ממועד הדוח הכספי.

  נקבע כי הדוח יחשב כמעודכן אם הוגש עד 11 חודשים ממועד הדוח הכספי ואם היה הלווה עסק קטן/זעיר - אם הוגש עד 14 חודשים ממועד הדוח הכספי.

תוקף ההקלה עד ליום 28 בפברואר 2022. המשמעות היא כי ההקלה חלה באופן אפקטיבי על הדוחות הכספיים לשנת 2020.

- הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 367 "בנקאות בתקשורת" והוראה - 420 "משלוח הודעות בתקשורת" - נמחקו הסעיפים בהוראת השעה אשר קבעו כי: (א) הבנק רשאי לשלוח ללקוחות הודעות בערוצים דיגיטליים המציעות להם להצטרף לשירותי הבנקאות הדיגיטליים ומנחות אותם כיצד לבצע זאת; (ב) כי בנק רשאי לשלוח בערוצי בנקאות בתקשורת, ללקוחות שאין ברשותם כרטיס חיוב שהונפק על ידי אותו תאגיד בנקאי, הודעות אשר מציעות להם להנפיק כרטיס חיוב.

  בדברי ההסבר נכתב כי אין במחיקה האמורה כדי למנוע מהתאגיד הבנקאי להמשיך ולפעול באופן המתואר בסעיף גם בשגרה.

- תיקון בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 - "מגבלת חבות ענפית" - ההקלה מאפשרת להגדיל את האשראי לענף בינוי נדל"ן ותעשיה ומסחר של מוצרי בנייה, כך שסך האשראי (בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות) יעלה משיעור של 20% ל-22% מסך כל חבויות הציבור, וסך החבויות הכולל לא יעלה על 26% מסך כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי (במקום 24%).

  ההקלה תעמוד בתוקפה עד תום 24 חודשים מיום 31 בדצמבר 2025 ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור שחל ביום 31 בדצמבר 2025 או השיעור של המגבלה הענפית טרם ההקלה, הגבוה מביניהם.

- תיקון בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 - "מגבלות למתן הלוואות לדיור" - הובהר כי לצורך חישוב דרישת ההון כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201, על התאגיד הבנקאי להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור שהן למטרת מימון זכויות במקרקעין. משמעות התיקון היא כי דרישת ההון הנוספת לא תחול על הלוואה לכל מטרה. עם זאת, מחזור של הלוואה לכל מטרה שבגינה רותק בעבר הון של 1% יחייב גם הוא הקצאת הון בשיעור 1%.

- תיקון בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 439 - "חיובים על פי הרשאה" - בוטלה הדרישה לפיה מסירת הודעה על ביטול חיוב או ביטול הרשאה תהיה בכתב. התיקון תואם את חוק שירותי תשלום, בו לא הוגבל אופן מתן הודעת הביטול.

- ביום 18 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון נוסף להוראה על רקע העלייה בתחלואה וקצב ההדבקה המהיר. במסגרת התיקון עודכנה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 355 בנושא המשכיות עסקית באופן שיאפשר לבנקים לצמצם את מספר הסניפים הפתוחים לקהל ובלבד ששיעורם לא יפחת מ-80% ממצבת הסניפים של הבנק. כמו כן, הבנקים רשאים לחייב את הלקוחות בקביעת תור מראש בכפוף לעקרונות שנקבעו בהוראה.

מכתב הפיקוח על הבנקים בנושא סיוע ללווים לנוכח מגבלות ה"גל החמישי"

ביום 29 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בו פירט, כי לנוכח ההבנה ההולכת וגוברת לפיה השפעות הקורונה הינן ככל הנראה אירוע מתמשך ארוך טווח, הפיקוח על הבנקים מעודד תאגידים בנקאיים להמשיך גם בעת הזו לפעול באופן פרואקטיבי וזהיר כדי לייצב לווים שאינם עומדים או עלולים שלא לעמוד במחויבויות התשלום החוזיות שלהם בעקבות הגבלות ה"גל החמישי" (כגון מורי דרך, סוכנויות נסיעות, חברות הסעות ובתי מלון המתבססים בעיקר על תיירות חוץ). פעילות זו יכולה להתבצע באמצעות המקורות העצמיים של התאגידים הבנקאיים ו/או באמצעות מקורות קרן ההלוואות בערבות המדינה.

הודעה על מתן היתר כללי להעסקת עובדים בשעות נוספות (הוראת שעה - התמודדות עם נגיף הקורונה) (Novel Coronavirus 2019-nCov)

ביום 16 בינואר 2022 פרסמה שרת הכלכלה והתעשייה הודעה לפי חוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951, במסגרתה ניתן היתר זמני להעסקת עובדים בשעות נוספות. בהתאם להיתר: (1) בשבוע עבודה לא יועסק עובד מעל 67 שעות עבודה; (2) מכסת השעות הנוספות בחודש לא תעלה על 90 שעות נוספות; (3) תתאפשר העסקת עובדים במשך של עד 14 שעות עבודה יומיות (כולל שעות נוספות), עד 8 פעמים בחודש; (4) העסקת העובדים תיעשה בהתחשב בצרכים הייחודיים של מקום העבודה ובהתחשב בטובת העובדים, בטיחותם של העובדים וצורכיהם, וזאת עקב התפרצות זן האומיקרון של נגיף הקורונה.

תוקף ההיתר פג ביום 14 בפברואר 2022.

צו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה)(שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי לפי סעיף 9(ג) לחוק), התשפ"ב-2022

ביום 31 בינואר 2017 פורסם ברשומות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 (להלן - החוק). במסגרת החוק נקבע, בין היתר, כי מיום 31 בינואר 2021 עד ליום 31 בינואר 2024, סך מסגרות האשראי בכרטיס אשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב (כמוגדר בחוק) המנפיק כרטיסי חיוב, בכל שנה, לא יעלה על 50% מסך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות הבנק כפי שהיה בשנת 2015, וכי בחישוב סך מסגרות האשראי כאמור, יובאו בחשבון מסגרות אשראי של לקוחות הבנק הגבוהות מ-5,000 ש"ח. בעקבות התפשטות נגיף הקורונה, וההרעה במצבם הכלכלי של משקי בית רבים, התקין שר האוצר בחודש נובמבר 2020, צו לתקופה מוגבלת של שנה שבמסגרתו צומצם היקף ההפחתה ונקבע כי: (1) סך מסגרות האשראי בכרטיסי האשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב, לא יעלה על 55% מסך מסגרות האשראי בכרטיסי האשראי של לקוחות הבנק כפי שהיה בשנת 2015 (במקום 50%); (2) בחישוב סך מסגרות האשראי כאמור, יובאו בחשבון מסגרות אשראי של לקוחות הבנק הגבוהות מ-7,500 ש"ח (במקום מ-5000 ש"ח). נוכח המשך השפעות משבר הקורונה הוארך הצו האמור ביום 31 בינואר 2022 בשנה אחת נוספת. בנוסף, נקבע כי בשנה שלאחר מכן סך מסגרות האשראי בכרטיס אשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב, בכל שנה, לא יעלה על 51% מסך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות הבנק כפי שהיה בשנת 2015 וכי בחישוב סך מסגרות האשראי כאמור, יובאו בחשבון מסגרות אשראי של לקוחות הבנק הגבוהות מ-8,500 ש"ח.

השפעת ההתאמות השונות על רקע אירוע נגיף הקורונה, הינה חלק מההשפעה הכוללת של האירוע על הבנק והקבוצה כמפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

נושאים נוספים

הגנת הפרטיות

לאחרונה ניכרת מגמה של גידול בהיקף הרגולציה מתחום הגנת הפרטיות בארץ ובעולם. ביום 25 במרס 2021, לנוכח העלייה בהיקף התרחשותם של אירועי אבטחת מידע חמורים, פרסמה הרשות להגנת הפרטיות טיוטת מסמך מדיניות נוסף שעניינו צמצום המידע האישי המצוי במאגרי המידע של ארגונים שונים. במסמך מפרטת הרשות המלצות ודגשים לארגונים במשק ולגופים ציבוריים כיצד לפעול במטרה להביא לצמצום האיסוף, השמירה והשימוש במידע עודף. הרשות מציינת כי אי צמצום מידע עודף על ידי בעל מאגר שמצא כי מידע שכזה שמור אצלו, עשוי בנסיבות מסוימות להוות הפרה של תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע).

בנוסף, ביום 22 באפריל 2021 פרסמה הרשות להגנת הפרטיות מסמך בנושא פרטיות באמצעי תשלום מתקדמים להעברת כספים ולתשלום בבתי עסק. במסמך מדגישה הרשות, כי יש לשים דגש מיוחד על הליך קבלת ההסכמה לרישום ולשימוש באמצעי תשלום מתקדמים על כל היבטיו, וזאת בכדי לאפשר למשתמשים לשלוט על פרטיותם ועל מידע הנוגע אליהם באופן מיטבי, ועל מנת להבטיח כי השימוש במידע ייעשה בידיעתם ובהתאם להסכמתם המלאה.

ביום 25 במאי 2021 פרסמה הרשות להגנת הפרטיות גילוי דעת להערות הציבור, במסגרתו מבהירה ומדגימה הרשות מהם "מידע" ו"ידיעה על עניינו הפרטיים של אדם" כמשמעותם בחוק הגנת הפרטיות, וכן מהם סוגי הנתונים עליהם חלות הוראות החוק האמור בהתאם לפרשנות שניתנה להם על ידי בתי המשפט.

יישום ההוראות השונות בתחום זה, עשוי לחייב את הבנק בשינויים בתהליכי העבודה.

סביבה חברה וממשל

גילוי לציבור על היבטי סביבה, חברה וממשל

לאחרונה גברה ההבנה בארץ ובעולם כי התממשות של סיכונים סביבתיים תפגע בכלכלה ועלולה לערער את יציבות הבנקים והמערכת הפיננסית. בהתאם, רגולטורים בארץ ובעולם דורשים מן הבנקים להיערך לניהול הסיכונים הקשורים בנושא. כחלק מהצעדים שנוקט הפיקוח על הבנקים כדי לחזק את התרומה לסביבה ולחברה של המערכת הבנקאית, ובכך לחזק את קיימות המערכת הבנקאית והמשק לטווח ארוך, ולאור הניסיון שנצבר במערכת הבנקאית בישראל ובבנקים בעולם לגבי גילוי בנושאים אלה, פרסם הפיקוח על הבנקים ביום 5 בדצמבר 2021 הוראת דיווח לציבור בנושא גילוי לציבור על היבטי סביבה, חברה וממשל (Environmental, Social and Governance) – ESG.

במסגרת ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים, בין היתר, להרחיב את הגילוי לציבור על החשיפה שלהם לסיכונים סביבתיים, לרבות סיכוני אקלים, וכן לפרסם דוח סביבה, חברה וממשל (ESG) בתדירות שנתית. על תאגידים בנקאיים ליישם את ההוראות החל מהדוחות לשנת 2021.

למידע נוסף ראה פרק סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה וכן פרק סיכון סביבתי בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 301 - דירקטוריון

ביום 18 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראה הקובע כי בהרכב הדירקטוריון יינתן ייצוג הולם לשני המינים. לשם כך יקבע הדירקטוריון מדיניות לשיעור הגיוון המגדרי בו, לרבות טווח הזמן להשגת היעד ואבני דרך.

תאגיד בנקאי נדרש לדווח לפיקוח על הבנקים, אם בעקבות נסיבות שונות (כגון, החלפת דירקטור, שינוי מספר הדירקטורים, וכד') הרכב הדירקטוריון נמוך מהשיעור המינימאלי לגיוון מגדרי שקבע הדירקטוריון במדיניותו.

מועד התחילה - קביעת המדיניות לשיעור הגיוון המגדרי תוך שישה חודשים מיום פרסום החוזר והשגת היעד תוך שלוש שנים מיום אישור המדיניות.

הבנק נערך ליישום ההוראה.

רפורמת ה-BCBS וה-IOSCO בנוגע לדרישת ביטחונות ראשוניים (IM) עבור נגזרים שלא נסלקים דרך צד נגדי מרכזי (non-centrally cleared derivatives)

רפורמת ה-IM אשר נקבעה על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (ה-BCBS) והארגון הבינלאומי של רשויות ניירות ערך (ה-IOSCO), משיתה חובה על הפקדת ביטחונות ראשוניים בגין עסקאות בנגזרים שלא נסלקות דרך צד נגדי מרכזי (נגזרי OTC).

הרפורמה נכנסה לתוקף באופן מדורג מאז ספטמבר 2016, והיא חלה החל מיום 1 בספטמבר 2021 על תאגידים עם סכום ממוצע מצטבר של נגזרים כאמור, העולה על 50 מיליארד אירו לפי הרגולציה האירופית או 50 מיליארד דולר לפי הרגולציה האמריקאית (ובכלל זה הבנק) (Phase 5).

הרפורמה, אשר חלה במערך היחסים של לאומי למול מוסדות פיננסיים זרים, מחייבת הפקדה של ביטחונות ראשוניים כאמור (בכפוף לסף של 50 מיליון אירו באירופה ו-50 מיליון דולר בארה"ב מול צד נגדי מסוים), במתכונת של שעבוד חשבון ניירות ערך אצל משמורן זר על ידי כל צד בנאמנות עבור הצד האחר.

מיסוי

שיעורי המס

המיסים החלים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על פי חוק מס ערך מוסף. להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על תאגידים בנקאיים משנת 2018 ואילך:

- שיעור מס חברות 23.00%.
- שיעור מס רווח 17.00%.
- שיעור מס כולל 34.19%.

יתרות המיסים הנדחים חושבו בהתאם לשיעורי המס הצפויים לחול במועד ההיפוך.

דירוג האשראי

להלן דירוג האשראי והתחזית של המדינה והבנק ליום 8 במרס 2022:

	דירוג חברת	ארוך טווח	תחזית	קצר טווח
מדינת ישראל	Moody's	A1	stable	P-1
	S&P	AA-	stable	A-1+
	Fitch	A+	stable	F1+
בנק לאומי: מט"ח	Moody's	A2	stable	P-1
	S&P	A	stable	A-1
	Fitch	A	stable	F1+
דירוג מקומי (בישראל)	S&P מעלות	AAA	stable	
	מידרוג	Aaa	stable	P-1

להלן התפתחות דירוג האשראי ותחזית הדירוג של הבנק מה-1 בינואר 2021 ועד ליום 8 במרס 2022:

ב-20 בינואר 2021 סוכנות הדירוג Fitch אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-16 בפברואר 2021 סוכנות הדירוג Fitch אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-20 ביולי 2021 סוכנות הדירוג S&P אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג

ב-20 ביולי 2021 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-6 באוקטובר 2021 סוכנות הדירוג מידרוג אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-12 בינואר 2022 סוכנות הדירוג Fitch אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

ב-20 בינואר 2022 סוכנות הדירוג S&P אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג

ב-23 בינואר 2022 סוכנות הדירוג S&P מעלות אישררה את דירוג הבנק ואת תחזית הדירוג.

מגזרי פעילות עיקריים לפי גישת הנהלה - פרטים נוספים

א. גישת הנהלה - מגזר בנקאות קמעונאית

כללי

מגזר הבנקאות הקמעונאית מאופיין במתן הצעות ערך ושירותים פיננסיים ללקוחות משקי בית ואנשים פרטיים, עסקים קטנים ולקוחות עתירי ממון בארץ ובעולם (private banking). הצעות ושירותים אלו מוענקים ללקוחות בהתאם לצרכיהם המשתנים והעדפותיהם ובהתאם למאפיינים רלבנטיים אחרים.

מבנה המגזר ומאפייניו

סניפים:

לקוחות משקי בית ועסקים קטנים - פריסה רחבה של 186 סניפים ומרכזי שירות הפרוסים בכל רחבי הארץ. השרות ללקוחות בסניף ניתן על ידי צוותי הבנקאים המחולקים על פי מגזרי הלקוחות. צוותים אלו מרכזים את הטיפול בלקוח על כל היבטיו ומתמחים בטיפול על פי מאפייני הלקוח וצרכיו.

לקוחות בנקאות פרטית - המגזר בארץ מנוהל בחמישה מרכזי בנקאות פרטית ייחודיים בפריסה ארצית - תל-אביב, ירושלים, חיפה והרצליה פיתוח. המרכזים משרתים לקוחות פרטיים אמידים, תושבי ישראל ותושבי חוץ ומכירים את צרכיהם, העדפותיהם ותחומי התעניינותם של הלקוחות. בנוסף מנהל המערך ארבעה סניפים ייעודיים לפלח לקוחות בעלי תיקי השקעות של 3.5 מיליון ש"ח ועד 8 מיליון ש"ח הממוקמים בחיפה, רחובות, תל-אביב והרצליה.

ערוצים ישירים ודיגיטליים:

השירותים הבנקאיים ניתנים גם באתר לאומי באינטרנט, אפליקציית לאומי דיגיטל בסלולר, מוקד טלפוני במרכזי הבנקאות הטלפוניים, מרכזי לאומי אישי, מרכזי ייעוץ, מכשירי מידע לאומי, ופתרונות אינטרנט וסלולר מתקדמים נוספים.

בשנת 2021 כ-72% מהלקוחות ביצעו פעולות בדיגיטל ונכנסו לאתר לאומי או לאפליקציית לאומי דיגיטל.

המגזר פועל, בין השאר, הן להרחבת היקף הלקוחות מקבלי שירות טלפוני במרכזי הבנקאות והן להרחבת הפעילות בערוצים הדיגיטליים (מידי יום מתבצעות אלפי פעולות באמצעות האינטרנט והסלולר).

כמו כן, אפליקציית הבנקאות PEPPER, המשמשת כחשבון בנק לכל דבר שכולו במובייל, ומאפשרת ללקוחותיה לנהל טוב יותר את הכסף שלהם. הכל באמצעות טכנולוגיות מתקדמות וחווית משתמש מותאמת ואישית.

למידע נוסף בנוגע לאפליקציית הבנקאות PEPPER ראה פרק היעדים והאסטרטגיה העיסקית.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

המגזר מושפע מהשינויים בנתונים הדמוגרפים והכלכליים באוכלוסיית המדינה, משינויים בצריכה הפרטית וכן ממאפייני החיסכון של הלקוחות.

התחרות במגזר גוברת ונמצאת במגמת התחזקות. בשנים האחרונות התפתחה בבנקאות הקמעונאית תחרות מצד גופים פיננסיים ואחרים ובעיקר חברות כרטיסי האשראי (בתחום האשראי הצרכני), חברות הביטוח, רשתות השיווק הקמעונאיות ומיזמים טכנולוגיים פיננסיים. חלק מהתחרות נעשית על ידי גופים שאינם מבוקרים על ידי בנק ישראל או שאינם מבוקרים כלל ושאינם עובדים תחת המגבלות שחלות על הבנקים.

מוצרים ושירותים

הבנק הגדיר את העסקים הקטנים והבינוניים כאוכלוסייה במיקוד ובהתאם השיק את זירת העסקים של לאומי, שהינה מעטפת של כלים ושירותים בלעדיים וחדשניים.

אשראי פרטי: הבנק מציע ללקוחות מוצרי אשראי שונים המתאימים לצרכיהם ולשלבים השונים בחייהם. עדיין, רמת המינוף של משקי הבית בישראל נמוכה יחסית למדינות מפותחות בעולם, אולם המגמה הנה של עליית היקפי האשראי ועמה הסיכון.

מדיניות הבנק הינה לפעול לפיזור סיכון האשראי על ידי קביעת גובה מסגרות חשיפה בתיק האשראי. ניהול תיק האשראי מבוצע לפי שיקולי סיכון ותשואה מול סיכון.

הלוואות בערבות המדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, החליטה המדינה על הקמת קרן הלוואות ייעודית שעיקרה סיוע לעסקים שנקלעו לקשיים תזרימיים כתוצאה מהשפעות התפרצות הנגיף.

הקרן הוקמה באפריל 2020. ההלוואות מועמדות כנגד ערבות המדינה. ההלוואות לתקופה של שנה עד 5 שנים עם אפשרות לגרייס עד 12 חודשים. הריבית בשנה הראשונה משולמת על ידי המדינה. זכאים להגשת בקשה לקרן עסקים פטורים, עוסקים מורשים, חברות, עמותות, אגודות שיתופיות או שותפויות בעלי מחזור מכירות בשנה קודמת עד 400 מיליון ש"ח.

בקרן קיימים שני מסלולים:

- המסלול הכללי - המסלול הרגיל
- המסלול המוגבר. המסלול המוגבר הוקם בתחילת יולי 2020. הנ"ל מאפשר ללקוחות בעלי רמת סיכון גבוהה יותר מזו של עסקים הפונים לקבלת הלוואה במסלול הכללי לקבל הלוואה.

נכון ליום 31 בדצמבר 2021 הועמדו בשני המסלולים יחד 19,525 הלוואות בסכום כולל של כ-6.744 מיליארד ש"ח (נתוני ההעמדות כוללים את החטיבה הבנקאית והחטיבה העסקית).

לקוחות

הבנק ערוך להציע את שירותיו בהתאמה לקבוצות האוכלוסיה השונות במגזר.

ב. גישת הנהלה - מגזר משכנתאות

הבנק מציע הלוואות המיועדות לרכישת דירת מגורים או הלוואות הניתנות במשכון דירת מגורים או נכס אחר. ההלוואות ניתנות הן מכספי הבנק והן במסגרת תכניות הסיוע הממשלתיות, באמצעות 74 נציגויות הפועלות בסניפי לאומי והמשויכות לחטיבת המשכנתאות.

בשנת 2021 הציע לאומי, לראשונה במערכת הבנקאית, ללקוחות כל הבנקים אשר מתעניינים בלקיחת משכנתא או במחזור משכנתא, לקיים פגישת ייעוץ עם בנקאי המשכנתאות של לאומי ב-ZOOM מבלי הצורך להגיע לסניף.
זאת בנוסף למשכנתא דיגיטלית אותה מציע הבנק, אשר מאפשרת ללקוח לקחת משכנתא ללא צורך בהגעה לסניפי לאומי (גם לא בשביל החתימה על מסמכי המשכנתא הסופיים).

ג. גישת הנהלה - מגזר בנקאות מסחרית

כללי

הבנקאות המסחרית - מתמחה במתן מכלול השירותים הפיננסיים לחברות העסקיות הבינוניות (Middle Market) בכל ענפי המשק. בנוסף מטופלים לעיתים במגזר זה בעלי העניין של החברות העסקיות במגזר הכוללים את בעלי המניות ובעלי תפקידים בכירים.

השירות והשיווק לחברות אלה מתבצעים באופן פרטני הכולל, מימון עסקאות באמצעות מכשירי אשראי תפורים לצרכים הייחודיים של הלקוחות, התאמת מוצרי השקעה ומכשירים פיננסיים לגידור סיכונים, מימון עסקאות סחר בינלאומי, וכן מימון חברות הזנק.

הבנקאות המסחרית כוללת גם פעילות מחוץ לישראל באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל. חברות המלוות במגזר בנקאות מסחרית יכולות לבחור לעבוד גם עם שלוחות אלו בעת הרחבת פעילותן לחו"ל.

מבנה המגזר ומאפייניו

ניהול המגזר בארץ נעשה על ידי המערך לבנקאות מסחרית ומערך לאומיטק, אשר הינם חלק מהחטיבה העסקית. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח, שירותי התפעול ניתנים באמצעות עובדי חטיבת התפעול וכן באמצעות שירותים טכנולוגיים וכו'. המערך לבנקאות מסחרית עובד במודל עסקי של 12 מרכזי עסקים בפריסה גאוגרפית, מתוך מטרה לתת את השירות המיטבי ללקוח המסחרי בזמני תגובה קצרים. מערך לאומי טק פועל באמצעות מרכז עסקים לאומי טק הממוקם בהרצליה.

התפתחות בשווקים של המגזר ובמאפייני לקוחותיו

פעילותם העיקרית של לקוחות המגזר מבוצעת בשוק המקומי בענפי המשק השונים כגון: תעשיה, תשתיות, הייטק, מסחר ושירותים, נדל"ן ועוד, וכן בשווקים בחו"ל.

הציפיות לשנת 2022 הינן המשך יציאה מדורגת ממשבר הקורונה ולצמיחה כלכלית בעולם ובארץ הצפויה להשליך על לקוחות המשתייכים למגזר ה-Middle market. לאור זאת, מנהלים את סיכוני האשראי של המגזר תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות, ובפרט - הלקוחות הרגישים, ובחינת מגמות ההתפתחות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים
למערך לבנקאות מסחרית ולמערך לאומיטק מגוון רחב של מוצרים המיועדים ללקוחותיהם השונים, הכולל בין היתר: מימון צרכי הון חוזר, מימון השקעות לזמן ארוך, מימון סחר חוץ, מימון נדל"ן מניב וליווי CONSTRUCTION LOAN, ניכיון חשבוניות ופקטורינג, מימון מיזוגים ורכישות ועוד. בלאומיטק מוצרי אשראי נוספים וייעודיים לחברות טכנולוגיה לרבות מימון ונצ'ר לנדינג ואשראי SAAS.

לקוחות
הלקוחות המשתייכים למגזר בנקאות מסחרית הינם חברות עסקיות בינוניות מענפי המשק השונים: מסחר, תעשייה, נדל"ן, היי טק ועוד. כמו כן, משתייכים למגזר זה גם בעלי העניין בחברות אלו.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות מסחרית, לקוחות עם היקף מסגרות אשראי מאושרות של מעל 12.5 מיליון ש"ח ועד 150 מיליון ש"ח (כולל), ו/או לקוחות עם מסגרות מאושרות של 250 מיליון ש"ח המיועדות למימון נדל"ן או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 20 מיליון ש"ח ועד 400 מיליון ש"ח. כמו כן, כולל המגזר חברות טכנולוגיה בכל היקף מסגרות אשראי ומחזור עסקים.

ד. גישת הנהלה - מגזר בנקאות עסקית

כללי
מגזר הבנקאות העסקית מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לתאגידים גדולים, חלקם בעלי פעילות רב לאומית. השירותים הניתנים מבוססים על מתן פתרון כולל לצרכי הלקוח, תוך ראיית מגוון עסקיו.

מבנה המגזר ומאפייניו
המגזר לבנקאות עסקית מנוהל בישראל על ידי המערך העסקי בחטיבה העסקית. המערך העסקי פועל באמצעות 3 סקטורים עסקיים: סקטור תיירות, אנרגיה, ביטחוניות ורשויות, סקטור כימיה, צריכה ופיננסיים וסקטור תעשיה, תחבורה ותשתיות. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח. המגזר מספק מגוון מקיף של שירותי בנקאות לכל סוגי החברות בענפים השונים. חשבונות הלקוחות מנוהלים בחטיבת התפעול, וכן ככל שרלוונטי בשלוחות הבנק בחו"ל. עסקאות מיוחדות/מורכבות כגון מימון רכישת אמצעי שליטה, בדיקת תכניות השקעה ומימון פרויקטים, פעילות סחר בין-לאומי, מימון חייבי חו"ל/חייבים מקומיים, עסקאות מימון המתבצעות בדרך של סינדיקציה, ועוד מלווה על ידי יחידות ייעודיות המתמחות בטיפול בעסקאות מסוג זה, בשל מורכבותן ורמת הסיכון הגלומה בהן.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות
המגזר העסקי מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

מוצרים ושירותים
השירותים הניתנים כוללים, בין השאר: מימון שוטף על פי צרכי הלקוחות, מימון השקעות לשימור הפעילות והרחבתה, מתן פתרונות בתחום המימון והסחר הבינלאומי (לרבות מימון בביטוח אשראי או חברות ביטוח פרטיות של פרויקטים בחו"ל), מימון מיזוגים ורכישות, העמדת מימון בעסקאות גדולות באמצעות ארגון סינדיקטים תוך שיתוף הגופים המוסדיים ובנקים ישראלים וזרים, מכשירים פיננסיים להגנה מפני סיכוני מטבע, סיכוני ריבית ושינויים במחירי סחורות. כמו כן, הטיפול כולל יזום שירותים בנקאיים, לחברות, למנהלים ולעובדי החברות.

לקוחות
הלקוחות המשתייכים למגזר זה מאופיינים ברובם במעמד מוביל בשוק ובדומיננטיות בתחום עיסוקם, החברות הן בחלקן ציבוריות ממגוון ענפי משק שונים, בעלות מבנה ארגוני מורכב הכולל מספר רבדים של ניהול ומוטת שליטה רחבה.

ככלל, ישויכו למגזר בנקאות עסקית, לקוחות עם היקף מסגרות מאושרות של מעל 150 מיליון ש"ח או לקוחות עם מחזור עסקים של מעל 400 מיליון ש"ח.

ה. גישת הנהלה - מגזר נדל"ן

כללי

מערך הנדל"ן מתמחה במתן שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחות שעיקר עיסוקם בתחום הבנייה והנדל"ן. מימון ענף הבנייה נעשה תוך שימוש במכשירים ובכלי ניתוח ייחודיים למגזר, תוך נקיטת מדיניות שקולה. מימון הפרויקטים נעשה במתכונת הליווי הסגור (Construction Loan), עם פיקוח ומעקב הדוקים ותוך שימת דגש על בחינה מדוקדקת של כל פרויקט.

מבנה המגזר ומאפייניו

הנדל"ן בלאומי מנוהל בישראל ברובו על ידי מערך בנייה ונדל"ן בחטיבה העסקית. המערך מספק מגוון מקיף של שרותי בנקאות לחברות הבנייה וליזמים והקבלנים הגדולים במשק, תוך התמחות ומיומנות ספציפית בכל תחומי הנדל"ן במשק. חשבונות הלקוחות מנוהלים בחטיבת התפעול וכן ככל שרלוונטי, בשלוחות הבנק בחו"ל. השירות ללקוחות ניתן על ידי מנהלי קשרי לקוחות, המרכזים את שירותי הקבוצה מול הלקוח ומתמחים בענף המשק בו פועל הלקוח.

התפתחויות בשווקים של המגזר ובמאפייני הלקוחות

בעוד ששנת 2020 הייתה בסימן של צמיחה שלילית, פועל יוצא של ההתמודדות הראשונית עם השלכות נגיף הקורונה, הרי ששנת 2021 הייתה בסימן של שיפור במדדים הכלכליים והעסקיים ושיעור צמיחה גבוה של 8.1%, זאת בעיקר לנוכח ההבנה שיש לנהל שגרת כלכלה במקביל לנגיף הקורונה וכן לאור ביצועי ענף ההייטק, שממשיך להוות את מנוע הצמיחה העיקרי של המשק הישראלי. ההערכות לשנת 2022 הינן להמשך צמיחה חיובית (כ-4%), זאת כתלות גם בהמשך ההתמודדות של הממשלה עם נגיף הקורונה.

מערך הנדל"ן מנהל את סיכוני האשראי במשנה זהירות תוך בחינה שוטפת של אוכלוסיות הלקוחות ובהתמקדות בלקוחות הרגישים ובחינת מגמות ההתפתחויות וההשלכות עליהם.

בתחום הבנייה למגורים בשנת 2021 חלה גאות משמעותית בביקוש לדירות חדשות, כתוצאה מגורמים שנוצרו בעקבות משבר הקורונה (עלייה בחסכון משקי הבית, הקלות במיסוי ורגולציה, לרבות הקלות בתחום המשכנתאות), הגידול הדמוגרפי וכן חוסר הוודאות בשוק ברקע סיום תכנית "מחיר למשתכן" והיעדר תקציב מדינה סדיר. ההיצע הקיים לא מספיק לעמוד בקצב הביקוש המואץ ואנו רואים עלייה מתמשכת במחירי הדיור, הרבה מעבר לממוצע השנים האחרונות. במבט קדימה, למרות קצב שיווק הקרקעות המוגבר של רמ"י בשנת 2021, הרי שההאטה "בצנרת התכנון" בשנת 2020 כתוצאה מהשפעות נגיף הקורונה, עשויה להחריף את המחסור הקיים.

שוק הנדל"ן המסחרי מושפע במידה רבה מהתפתחויות בצריכה הפרטית והעדפות של משקי הבית. בשנת 2021 חל שיפור בהכנסות של נכסי המסחר, לאחר הירידה המשמעותית שחלה בשנת 2020, כאשר שיעורי התפוסה ממשיכים לשמור על רמה גבוהה. התחום עדיין מושפע מהמעבר למסחר און ליין, במיוחד האמור לגבי הנכסים המסחריים הגדולים, בעוד הנכסים "השכונתיים", נהנים מתמהיל שוכרים החשוף פחות להשלכות האון ליין ומפגינים חוסן בביצועים. במבט קדימה, ההערכה היא כי יימשך השיפור של התחום המסחרי, זאת לאור השיפור בשוק העבודה והגידול באוכלוסייה. יחד עם זאת, עודפי היצע שנכנסים לשוק עם השלמת הבנייה, עשויים להוביל ללחצים של מחירים באזורים גיאוגרפיים מסוימים, בהם יווצר גידול מהותי בהיצע. שוק המשרדים מנגד, הפגין חוסן יחסי וספג פגיעה מתונה (בעיקר לאור הצמיחה שהפגין מגזר שירותי ההייטק ובעיקר באזור תל-אביב והסביבה) וההערכה היא שבשנת 2022 תימשך המגמה והמחירים ישמרו על יציבות יחסית, בפרט באיזור תל-אביב והסביבה לצד ירידה קלה בשיעורי התפוסה, כתוצאה מהתבססות, גם אם חלקית, של העבודה מהבית.

בשנת 2022, בדומה לשנים קודמות, צפויה הפעילות בתחום הנדל"ן להיות מושפעת מהגורמים הבאים: המצב המאקרו כלכלי והשלכות נגיף הקורונה על הפעילות הכלכלית והעסקית; שינויים רגולטוריים, במיוחד אלו הנוגעים לשוק המגורים; המשך מימוש התכניות הממשלתיות בדגש על תחום הדיור, השלמת פרויקטי בנייה וכן מהיקפי ההשקעות של המדינה בתחום התשתיות הלאומיות.

מוצרים ושירותים

המימון בתחום הבנייה והנדל"ן נעשה על ידי שימוש בכלי ניתוח ומעקב ספציפיים המסייעים בתהליך קבלת ההחלטות והבקרה אחר הליווי הפיננסי הניתן לפרויקטים ולנכסים השונים. המימון נעשה תוך מכוונות לגיוון תיק האשראי והבחנה בין המגזרים השונים - מגורים, נכסים מניבים בייעוד למסחר ומשרדים, בנייה לתעשייה ומסחר. מימון פרויקטים במהלך תקופת ההקמה ובמיוחד למגורים יבוצע ככלל בשיטת הליווי הסגור (Construction Loan) המאפשרת פיקוח צמוד בתדירות גבוהה על הפרויקט המלווה.

כמו כן, במסגרת המימון של תחום הבנייה והנדל"ן, המגזר מטפל בליווי עסקאות נדל"ן בחו"ל, באמצעות שלוחות הבנק בחו"ל, במתן אשראי, בליווי הייזום והפיתוח של פרויקטים בנדל"ן ומלונאות.

במהלך 2021, בשים לב לדרישות הרגולטוריות השונות, המשיך המגזר ביישום מדיניות אשראי שקולה תוך הבחנה בין רמות הסיכון השונות ובהתאמה קביעת מרווחי האשראי ותנאיו.

מימון הפעילות העסקית במוקדים העיקריים של הבנק בחו"ל, תורם לפיזור סיכונים באמצעות חשיפה לסביבות מאקרו כלכליות שונות ולמאפיינים שונים של לקוחות. על כן, תמהיל מימון הנדל"ן של הבנק, מורכב גם מעסקאות של שלוחות הבנק בחו"ל.

לקוחות

לקוחות המערך הן החברות הגדולות והבינוניות במשק בתחום ייזום הנדל"ן, קבלנות הביצוע והתשתית וחברות עסקיות נבחרות העוסקות בייזום נדל"ן וקבלנות ובתחום הנכסים המניבים.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק מידע צופה פני עתיד.

ו. גישת הנהלה - מגזר שוקי הון

כללי

הניהול הפיננסי של הבנק והקבוצה, כולל את ניהול חדר העסקות וכן מעניק שירותים שונים לבנקים ומשקיעים מוסדיים ומשמש כ"מנהל לקוח" עבורם. להלן תחומי הפעילות העיקריים של המגזר:

- ניהול הנוסטרו על דרך של השקעת האמצעים הכספיים העצמיים של הבנק במכשירי השקעה סחירים ולא סחירים וניהול ההשקעות הישירות במניות של חברות סחירות ושאינן סחירות, כאשר ניהול ההשקעות הריאליות מתבצע על ידי לאומי פרטנרס.
- ניהול חדר עסקות, המספקים שרותי מסחר ללקוחות הבנק, ובכלל זה עשיית שוק, בעיקר במטבעות, בניירות ערך, ובמכשירים נגזרים.
- ניהול המקורות והשימושים והנזילות.
- ניהול החשיפות לסיכוני השוק - לרבות ניהול חשיפות בסיס, ריבית ונזילות.
- ניהול מחירים על ידי קביעת מחירי המעבר (Transfer Prices), ותמחור עסקאות פיננסיות מיוחדות.
- ניהול הפעילות הבנקאית של לקוחות מוסדיים ותאגידים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון.
- פיתוח מכשירים פיננסיים.

מבנה המגזר

הניהול הפיננסי מבוצע על ידי חטיבת שוקי הון, שמרכזת ומתאמת את הנושא ברמת הקבוצה. פעילות הניהול הפיננסי כוללת את ניהול התיק הבנקאי ואת התיק למסחר, וכן מתן שירות ללקוחות הפועלים בשוקי ההון והכספים לרבות הלקוחות המוסדיים. הפעילות בתיק הבנקאי מנוהלת במערך ניהול פיננסי וכוללת את ניהול המקורות והשימושים, ואת החשיפות לסיכוני שוק ונזילות ותיקי הנוסטרו. הפעילות למסחר מתבצעת על ידי חדר עסקות ויחידות הנוסטרו בשקלים ובמט"ח.

הכלים המרכזיים לניהול התיק הבנקאי הינם מחירי מעבר, פעילות בתיק הנוסטרו הזמין למכירה, התיק לפדיון ושימוש במכשירים נגזרים.

תחומי האחריות העיקריים של אגף ALM הם ניהול ההון הפיננסי של הבנק והחשיפות לסיכוני שוק, ניהול הנזילות העסקית והסטטוטורית וסיכון הנזילות, וכן הקצאת המקורות לשימושים השונים באמצעות יישום מדיניות מחירי המעבר. מדיניות זו נקבעת בהתאם לצורכי הבנק, לתכנון וניהול תמהיל המקורות והשימושים ולהתפתחויות בסביבה העסקית ובתחזיות. במסגרת זו נקבעת גם המתודולוגיה להתחשבנות בין מרכזי הרווח, וכן מתומחרות עסקאות מורכבות ומיוחדות.

הניהול השוטף של הנזילות מיושם בהתאם למדיניות הבנק ועל פי ההוראות המחייבות. הניהול מתבצע על ידי יחידה ייעודית שתפקידה המרכזי הינו תכנון וניהול אופטימלי של יתרות הנזילות, בכפוף לתיאבון הסיכון, תוך הבטחת רמת נזילות המאפשרת פעילות עסקית, עמידה בכל ההתחייבויות הכספיות של הבנק בסביבה עסקית רגילה, וגם בתרחישי קיצון. המדידה, הניתוח, התכנון, והדיווח מתבצע באמצעות מערכת לניהול סיכונים OneSumX, המספקת מידע רחב על כל הפעילות הפיננסית של הבנק ועל סיכוני השוק והנזילות הגלומים בה. המערכת מאפשרת בחינה ומעקב אחר ההשפעה של תרחישים שונים (מחיר וכמות), על הרווחיות הפיננסית והון הבנק.

לתיאור עיקרי מדיניות ההשקעות בניירות ערך (נוסטרו) ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון סעיף ניירות ערך.

רווח המגזר

רווח המגזר מושפע בעיקר מפעילות הנוסטרו, חדר העסקות וניהול ALM ומניהול לקוחות ותאגידים אחרים בעלי פעילות נרחבת בשוק ההון וכן התוצאות של החברות הכלולות הריאליות. להלן המרכיבים העיקריים של הרווח הנקי:

- התוצאות של ניהול סיכוני השוק, ובכלל זה השינויים החלים במחירי המעבר. הכנסות והוצאות כתוצאה משינויים במחירי המעבר נזקפים במלואם למגזר הפיננסי, שאליו מועברים גם כל סיכוני השוק ממגזרי הפעילות האחרים.
- רווחים/הפסדים ממימוש ניירות ערך והפרשות לירידת ערך בגין ירידת ערך של ניירות ערך שאינן בעלות אופי זמני ורווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי שוק של ניירות ערך למסחר.
- התאמות לשווי שוק של מכשירים נגזרים.
- השפעות הפרשי שער מט"ח/שקל ומדד המחירים לצרכן, לרבות התאמות מתרגום של ההשקעות בחו"ל כולל השפעת המס המתייחס.
- הכנסה הנובעת מפעילות עשיית שוק.
- הכנסות/הוצאות הנובעות מהשקעת יעודות לפנסיה, לחופשת יובל, וחופשה רגילה.
- עלויות מסוימות הקשורות להתחייבויות פנסיוניות המחושבות על בסיס אקטוארי.
- רווחי חברות כלולות.

ההוצאות התפעוליות של המגזר כוללות בעיקר את ההוצאות התפעוליות הישירות וכן הוצאות עקיפות, הכרוכות בניהול סיכוני השוק, ניהול תיקי ניירות הערך העצמיים (הנוסטרו), וניהול חדר העסקות.

מוצרים ושירותים

עיקר הפעילות במגזר זה היא שירותי קסטודי, ברוקראז' ונגזרים סחירים ולא סחירים. כמו כן, הבנק נותן שירותים תפעוליים לחברות ניהול קופות גמל, קרנות נאמנות וקרנות השקעה.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם חברות ביטוח, קופות גמל, קרנות השתלמות, קרנות פנסיה, קרנות נאמנות, קרנות סל, בנקים מסחריים ובנקים להשקעות, וכן לקוחות אחרים הפעילים באופן אינטנסיבי בשוקי ההון.

שיעורי הכנסות והוצאות[א] וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית

חלק א' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - נכסים

	2021			2020			2019		
	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה
	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים
נכסים נושאי ריבית									
אשראי לציבור[ג]									
בישראל	**289,306**	**9,658**	**3.34**	261,743	8,029	3.07	249,881	8,648	3.46
מחוץ לישראל	**22,976**	**879**	**3.83**	23,656	940	3.97	24,333	1,178	4.84
סך הכל[ט]	**312,282**	**10,537**	**3.37**	285,399	8,969	3.14	274,214	9,826	3.58
אשראי לממשלה									
בישראל	**843**	**26**	**3.08**	737	24	3.26	717	32	4.46
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**843**	**26**	**3.08**	737	24	3.26	717	32	4.46
פיקדונות בבנקים									
בישראל	**11,234**	**58**	**0.52**	11,096	85	0.77	10,115	172	1.70
מחוץ לישראל	**184**	**-**	**-**	197	-	-	359	5	1.39
סך הכל	**11,418**	**58**	**0.51**	11,293	85	0.75	10,474	177	1.69
פיקדונות בבנקים מרכזיים									
בישראל	**118,717**	**119**	**0.10**	68,836	90	0.13	48,514	122	0.25
מחוץ לישראל	**1,949**	**3**	**0.15**	1,240	3	0.24	1,053	14	1.33
סך הכל	**120,666**	**122**	**0.10**	70,076	93	0.13	49,567	136	0.27
ני"ע שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר									
בישראל	**5,333**	**6**	**0.11**	1,915	6	0.31	886	4	0.45
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**5,333**	**6**	**0.11**	1,915	6	0.31	886	4	0.45
אג"ח מוחזקות לפידיון וזמינות למכירה[ד]									
בישראל	**71,080**	**784**	**1.10**	76,264	859	1.13	66,968	1,087	1.62
מחוץ לישראל	**5,634**	**117**	**2.08**	4,675	114	2.44	5,375	143	2.66
סך הכל	**76,714**	**901**	**1.17**	80,939	973	1.20	72,343	1,230	1.70
אג"ח למסחר[ד]									
בישראל	**2,744**	**22**	**0.80**	7,735	25	0.32	5,347	32	0.60
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**2,744**	**22**	**0.80**	7,735	25	0.32	5,347	32	0.60
סך כל הנכסים נושאי ריבית	**530,000**	**11,672**	**2.20**	458,094	10,175	2.22	413,548	11,437	2.77
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	**5,647**			5,284			5,901		
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית[ה]	**52,079**			49,990			41,050		
סך כל הנכסים[יא]	**587,726**	**11,672**		513,368	10,175		460,499	11,437	
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילות מחוץ לישראל	**30,743**	**999**	**3.25**	29,768	1,057	3.55	31,120	1,340	4.31

ראה הערות בעמוד 348.

חלק ב' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - התחייבויות והון

	2021			2020			2019		
	יתרה ממוצעת[ב]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[ב]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[ב]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה
	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים
התחייבויות נושאות ריבית									
פיקדונות הציבור									
בישראל	**316,728**	**810**	**0.26**	285,623	940	0.33	258,793	1,736	0.67
לפי דרישה	**181,178**	**15**	**0.01**	150,125	33	0.02	126,291	152	0.12
לזמן קצוב	**135,550**	**795**	**0.59**	135,498	907	0.67	132,502	1,584	1.20
מחוץ לישראל	**12,382**	**37**	**0.30**	14,361	113	0.79	15,549	290	1.87
לפי דרישה	**8,385**	**8**	**0.10**	6,788	25	0.37	5,781	77	1.33
לזמן קצוב	**3,997**	**29**	**0.73**	7,573	88	1.16	9,768	213	2.18
סך הכל	**329,110**	**847**	**0.26**	299,984	1,053	0.35	274,342	2,026	0.74
פיקדונות הממשלה									
בישראל	**191**	**2**	**1.05**	193	3	1.55	198	3	1.52
מחוץ לישראל	**9**	**-**	**-**	80	-	-	307	-	-
סך הכל	**200**	**2**	**1.00**	273	3	1.10	505	3	0.59
פיקדונות מבנקים מרכזיים									
בישראל	**14,362**	**10**	**0.07**	2,847	3	0.11	42	1	2.38
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**14,362**	**10**	**0.07**	2,847	3	0.11	42	1	2.38
פיקדונות מבנקים									
בישראל	**5,935**	**4**	**0.07**	5,687	11	0.19	4,993	26	0.52
מחוץ לישראל	**137**	**-**	**-**	155	-	-	50	-	-
סך הכל	**6,072**	**4**	**0.07**	5,842	11	0.19	5,043	26	0.52
ני"ע שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר									
בישראל	**703**	**2**	**0.28**	1,080	8	0.74	384	3	0.78
מחוץ לישראל	**253**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**956**	**2**	**0.21**	1,080	8	0.74	384	3	0.78
אגרות חוב									
בישראל	**13,707**	**461**	**3.36**	19,935	374	1.88	19,896	537	2.70
מחוץ לישראל	**-**	**-**	**-**	-	-	-	-	-	-
סך הכל	**13,707**	**461**	**3.36**	19,935	374	1.88	19,896	537	2.70
סך כל ההתחייבויות נושאות ריבית	**364,407**	**1,326**	**0.36**	329,961	1,452	0.44	300,212	2,596	0.86
פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית	**149,750**			112,246			91,061		
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	**2,510**			1,725			3,945		
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית[ו]	**31,958**			32,241			29,304		
סך כל ההתחייבויות	**548,625**	**1,326**		476,173	1,452		424,522	2,596	
סך כל האמצעים ההוניים	**39,101**			37,195			35,977		
סך כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים	**587,726**	**1,326**		513,368	1,452		460,499	2,596	
פער הריבית		**10,346**	**1.84**		8,723	1.78		8,841	1.91
תשואה נטו על נכסים נושאי ריבית[ז][ח]									
בישראל	**499,257**	**9,384**	**1.88**	428,326	7,779	1.82	382,428	7,791	2.04
מחוץ לישראל	**30,743**	**962**	**3.13**	29,768	944	3.17	31,120	1,050	3.37
סך הכל	**530,000**	**10,346**	**1.95**	458,094	8,723	1.90	413,548	8,841	2.14
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילות מחוץ לישראל	**12,781**	**37**	**0.29**	14,596	113	0.77	15,906	290	1.82

ראה הערות בעמוד 348.

חלק ג' - יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית - מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל

	2021			2020			2019		
	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)	יתרה ממוצעת[ב]	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה)
	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים	במיליוני ש"ח		באחוזים
מטבע ישראלי לא צמוד									
סך נכסים נושאי ריבית	**368,295**	**6,954**	**1.89**	302,496	6,649	2.20	272,720	6,854	2.51
סך התחייבויות נושאות ריבית	**273,708**	**(351)**	**(0.13)**	226,950	(451)	(0.20)	200,685	(580)	(0.29)
פער הריבית			**1.76**			2.00			2.22
מטבע ישראלי צמוד מדד									
סך נכסים נושאי ריבית	**50,822**	**2,694**	**5.30**	47,620	1,160	2.44	46,504	1,563	3.36
סך התחייבויות נושאות ריבית	**18,130**	**(696)**	**(3.84)**	23,962	(316)	(1.32)	29,722	(720)	(2.42)
פער הריבית			**1.46**			1.12			0.94
מטבע חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ)									
סך נכסים נושאי ריבית	**80,140**	**1,025**	**1.28**	78,210	1,309	1.67	63,204	1,680	2.66
סך התחייבויות נושאות ריבית	**59,788**	**(242)**	**(0.40)**	64,453	(572)	(0.89)	53,899	(1,006)	(1.87)
פער הריבית			**0.88**			0.78			0.79
סך פעילות בישראל									
סך נכסים נושאי ריבית	**499,257**	**10,673**	**2.14**	428,326	9,118	2.13	382,428	10,097	2.64
סך התחייבויות נושאות ריבית	**351,626**	**(1,289)**	**(0.37)**	315,365	(1,339)	(0.42)	284,306	(2,306)	(0.81)
פער הריבית			**1.77**			1.71			1.83

ראה הערות בעמוד 348.

חלק ד' - ניתוח השינויים בהכנסות ריבית והוצאות ריבית

	2021 לעומת 2020			2020 לעומת 2019		
	גידול (קיטון) בגלל שינוי[ח]		שינוי נטו	גידול (קיטון) בגלל שינוי[ח]		שינוי נטו
	כמות	מחיר		כמות	מחיר	
	במיליוני ש"ח					
נכסים נושאי ריבית						
אשראי לציבור						
בישראל	**920**	**709**	**1,629**	364	(983)	(619)
מחוץ לישראל	**(26)**	**(35)**	**(61)**	(27)	(211)	(238)
סך הכל	**894**	**674**	**1,568**	337	(1,194)	(857)
נכסים נושאי ריבית אחרים						
בישראל	**210**	**(284)**	**(74)**	223	(583)	(360)
מחוץ לישראל	**26**	**(23)**	**3**	(13)	(32)	(45)
סך הכל	**236**	**(307)**	**(71)**	210	(615)	(405)
סך הכל הכנסות הריבית	**1,130**	**367**	**1,497**	547	(1,809)	(1,262)
התחייבויות נושאות ריבית						
פיקדונות הציבור						
בישראל	**80**	**(210)**	**(130)**	88	(884)	(796)
מחוץ לישראל	**(6)**	**(70)**	**(76)**	(9)	(168)	(177)
סך הכל	**74**	**(280)**	**(206)**	79	(1,052)	(973)
התחייבויות נושאות ריבית אחרות						
בישראל	**71**	**9**	**80**	57	(228)	(171)
סך הכל	**71**	**9**	**80**	57	(228)	(171)
סך הכל הוצאות הריבית	**145**	**(271)**	**(126)**	136	(1,280)	(1,144)
סך הכל ריבית, נטו	**985**	**638**	**1,623**	411	(529)	(118)

הערות:

(א) הנתונים בלוחות אלה ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(ב) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיסי נתונים יומיים, ולפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי, חברות בנות בחו"ל על בסיס יתרות לתחילת הרבעונים.

(ג) לפני ניכוי היתרה הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.

(ד) מהיתרה הממוצעת של אג"ח למסחר ושל אג"ח זמינות למכירה נוכתה/נוספה היתרה הממוצעת של רווחים/הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר וכן של רווחים/הפסדים בגין אג"ח זמינות למכירה הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ני"ע זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בסך של 1,441 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2020 - 1,675 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2019 - 418 מיליון ש"ח).

(ה) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית, נכסים לא כספיים ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

(ו) לרבות יתרות מאזניות של מכשירים נגזרים, והתחייבויות לא כספיות.

(ז) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו, לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.

(ח) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.

(ט) עמלות בסך של 526 מיליון ש"ח נכללו בהכנסות ריבית מאשראי לציבור (31 בדצמבר 2020 - 400 מיליון ש"ח, 31 בדצמבר 2019 - 399 מיליון ש"ח).

(י) התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (NIM) לרבעון הרביעי לשנת 2021 ולשנת 2020 הינה כ-1.85% וכ-1.88%, בהתאמה.

(יא) סך הנכסים ברבעון הרביעי של שנת 2021 ושל שנת 2020 עמדו על סך 618,758 מיליון ש"ח ו-530,095 מיליון ש"ח, בהתאמה.

דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון - מידע רב רבעוני

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2021				2020			
	4	3	2	1	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית	2,801	3,033	3,226	2,612	2,502	2,582	2,498	2,593
הוצאות ריבית	248	362	452	264	285	366	377	424
הכנסות ריבית, נטו	2,553	2,671	2,774	2,348	2,217	2,216	2,121	2,169
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(83)	(359)	(158)	(212)	270	547	875	860
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	2,636	3,030	2,932	2,560	1,947	1,669	1,246	1,309
הכנסות שאינן מריבית								
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	370	276	627	441	539	457	690	(660)
עמלות	939	846	853	868	824	788	776	893
הכנסות אחרות	56	118	52	65	23	8	15	13
סך כל ההכנסות שאינן מריבית	1,365	1,240	1,532	1,374	1,386	1,253	1,481	246
הוצאות תפעוליות ואחרות								
משכורות והוצאות נלוות	1,030	1,079	1,055	1,078	954	942	911	935
אחזקה ופחת בניינים וציוד[א]	402	369	383	381	403	389	385	425
הוצאות אחרות[א]	444	407	420	380	468	418	373	443
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	1,876	1,855	1,858	1,839	1,825	1,749	1,669	1,803
רווח (הפסד) לפני מיסים	2,125	2,415	2,606	2,095	1,508	1,173	1,058	(248)
הפרשה (הטבה) למיסים על הרווח	693	879	950	753	604	432	359	(39)
רווח (הפסד) לאחר מיסים	1,432	1,536	1,656	1,342	904	741	699	(209)
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) נטו, של חברות כלולות לאחר השפעת המס	46	26	22	7	(8)	8	1	(14)
רווח נקי:								
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	1,478	1,562	1,678	1,349	896	749	700	(223)
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(8)	(11)	(11)	(9)	(6)	1	(6)	(9)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	1,470	1,551	1,667	1,340	890	750	694	(232)
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים):								
רווח (הפסד) נקי בסיסי ומדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	1.01	1.07	1.15	0.92	0.61	0.52	0.48	(0.16)

(א) סווג מחדש.

הוצאות בגין הפסדי אשראי

	שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2021				2020			
	4	**3**	**2**	**1**	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
הוצאה (הכנסה) פרטנית בגין הפסדי אשראי	**(90)**	**(151)**	**(76)**	**(169)**	395	(10)	175	104
הוצאה (הכנסה) קבוצתית בגין הפסדי אשראי	**7**	**(208)**	**(82)**	**(43)**	(125)	557	700	756
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	**(83)**	**(359)**	**(158)**	**(212)**	270	547	875	860
מזה:								
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	**(41)**	**(248)**	**(153)**	**(180)**	253	498	615	739
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	**(55)**	**(63)**	**(8)**	**(19)**	(15)	52	107	31
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	**13**	**(49)**	**4**	**(13)**	34	(5)	155	87
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות	**-**	**1**	**(1)**	**-**	(2)	2	(2)	3
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	**(83)**	**(359)**	**(158)**	**(212)**	270	547	875	860
יחסים באחוזים[א]:								
שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**(0.11)**	**(0.19)**	**(0.10)**	**(0.22)**	0.56	(0.01)	0.24	0.14
שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	**(0.10)**	**(0.44)**	**(0.20)**	**(0.28)**	0.38	0.76	1.18	1.20
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור	**(0.04)**	**(0.01)**	**0.01**	**0.16**	(0.10)	(0.10)	(0.25)	(0.27)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**(2.72)**	**(0.85)**	**0.79**	**9.65**	(5.26)	(5.62)	(15.27)	(18.42)

(א) על בסיס שנתי.

ברבעון הרביעי לשנת 2020 השינוי בהרכב ההוצאות להפסדי אשראי נובע, בין היתר, ממעבר של הוצאות קבוצתיות שנרשמו בתקופות קודמות להוצאות פרטניות המשקפות התממשות חלקית של הסיכון בגין לקוחות ספציפיים.

הכנסות שאינן מריבית

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2021				2020			
	4	**3**	**2**	**1**	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	**370**	**276**	**627**	**441**	539	457	690	(660)
עמלות	**939**	**846**	**853**	**868**	824	788	776	893
הכנסות אחרות	**56**	**118**	**52**	**65**	23	8	15	13
סך הכל	**1,365**	**1,240**	**1,532**	**1,374**	1,386	1,253	1,481	246

עמלות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2021				2020			
	4	3	2	1	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
ניהול חשבון	**174**	**160**	**158**	**157**	154	161	155	172
כרטיסי אשראי	**88**	**99**	**94**	**84**	82	82	78	85
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים	**200**	**173**	**192**	**219**	187	165	177	198
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים	**61**	**60**	**58**	**55**	53	53	51	58
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים	**23**	**22**	**22**	**21**	17	21	21	21
טיפול באשראי	**55**	**47**	**50**	**51**	49	42	39	43
הפרשי המרה	**118**	**94**	**92**	**98**	86	84	85	137
פעילות סחר חוץ	**32**	**29**	**31**	**28**	32	28	26	28
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	**1**	**2**	**2**	**2**	2	3	2	2
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	**12**	**12**	**11**	**12**	15	11	13	14
עמלות מעסקי מימון	**146**	**120**	**115**	**114**	120	111	103	108
עמלות אחרות	**29**	**28**	**28**	**27**	27	27	26	27
סך כל העמלות	**939**	**846**	**853**	**868**	824	788	776	893

הוצאות שכר

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
	2021				2020			
	4	3	2	1	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
שכר ונלוות	**945**	**988**	**955**	**983**	845	850	824	855
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה	**85**	**91**	**100**	**95**	109	92	87	80
סך הכל הוצאות שכר	**1,030**	**1,079**	**1,055**	**1,078**	954	942	911	935

מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני

	31 בדצמבר							
	2021				2020			
	4	3	2	1	4	3	2	1
	במיליוני ש"ח							
נכסים								
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**197,402**	**171,645**	**160,946**	**139,979**	136,194	117,555	100,982	103,171
ניירות ערך	**86,927**	**81,580**	**91,474**	**87,685**	92,297	95,164	98,672	94,012
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**2,447**	**6,565**	**5,721**	**4,630**	3,019	2,333	1,892	1,664
אשראי לציבור	**347,391**	**330,209**	**320,300**	**312,753**	300,631	291,461	290,977	298,455
הפרשה להפסדי אשראי	**(4,512)**	**(4,685)**	**(5,067)**	**(5,192)**	(5,290)	(5,087)	(4,633)	(3,969)
אשראי לציבור, נטו	**342,879**	**325,524**	**315,233**	**307,561**	295,341	286,374	286,344	294,486
אשראי לממשלות	**940**	**873**	**945**	**749**	632	726	739	728
השקעות בחברות כלולות	**1,113**	**1,117**	**854**	**790**	795	801	748	741
בניינים וציוד	**2,720**	**2,699**	**2,763**	**2,832**	2,932	2,886	2,910	2,956
מוניטין	**14**	**15**	**15**	**15**	15	16	16	16
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**14,027**	**13,871**	**11,216**	**13,061**	15,252	12,551	14,796	24,901
נכסים אחרים	**7,985**	**8,023**	**8,255**	**8,632**	9,558	9,644	9,749	8,860
סך כל הנכסים	**656,454**	**611,912**	**597,422**	**565,934**	556,035	528,050	516,848	531,535
התחייבויות והון								
פיקדונות הציבור	**537,269**	**500,876**	**487,082**	**460,412**	447,031	427,115	416,956	418,627
פיקדונות מבנקים	**25,370**	**23,161**	**22,140**	**17,178**	15,143	10,685	6,659	6,172
פיקדונות ממשלות	**300**	**179**	**219**	**228**	208	232	230	313
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**2,282**	**882**	**814**	**535**	605	695	483	3,714
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**15,428**	**13,189**	**13,199**	**13,108**	16,303	17,368	19,519	22,530
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**15,551**	**14,154**	**11,555**	**13,269**	17,315	13,559	15,810	24,946
התחייבויות אחרות	**18,202**	**17,232**	**21,121**	**21,649**	21,335	20,813	20,598	18,524
סך כל ההתחייבויות	**614,402**	**569,673**	**556,130**	**526,379**	517,940	490,467	480,255	494,826
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	**41,610**	**41,787**	**40,848**	**39,118**	37,664	37,128	36,132	36,245
זכויות שאינן מקנות שליטה	**442**	**452**	**444**	**437**	431	455	461	464
סך כל ההון	**42,052**	**42,239**	**41,292**	**39,555**	38,095	37,583	36,593	36,709
סך כל ההתחייבויות וההון	**656,454**	**611,912**	**597,422**	**565,934**	556,035	528,050	516,848	531,535

דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2017-2021 - מידע רב שנתי

	2021	2020	2019	2018	2017
	במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית	**11,672**	10,175	11,437	11,346	10,069
הוצאות ריבית	**1,326**	1,452	2,596	2,456	2,023
הכנסות ריבית, נטו	**10,346**	8,723	8,841	8,890	8,046
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**(812)**	2,552	609	519	172
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**11,158**	6,171	8,232	8,371	7,874
הכנסות שאינן מריבית					
הכנסות מימון שאינן מריבית	**1,714**	1,026	1,686	682	919
עמלות	**3,506**	3,281	3,225	4,121	4,052
הכנסות אחרות	**291**	59	170	68	371
סך כל ההכנסות שאינן מריבית	**5,511**	4,366	5,081	4,871	5,342
הוצאות תפעוליות ואחרות					
משכורות והוצאות נלוות	**4,242**	3,742	4,325	4,544	4,591
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,535**	1,602 (א)	1,580 (א)	1,569	1,661
הוצאות אחרות	**1,651**	1,702 (א)	2,003 (א)	2,224	2,163
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**7,428**	7,046	7,908	8,337	8,415
רווח לפני מיסים	**9,241**	3,491	5,405	4,905	4,801
הפרשה למיסים על הרווח	**3,275**	1,356	1,830	1,619	1,692
רווח לאחר מיסים	**5,966**	2,135	3,575	3,286	3,109
חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר השפעת המס	**101**	(13)	(15)	36	92
רווח נקי					
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**6,067**	2,122	3,560	3,322	3,201
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(39)**	(20)	(38)	(65)	(29)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**6,028**	2,102	3,522	3,257	3,172
רווח בסיסי ומדולל למניה (בשקלים חדשים):					
רווח נקי בסיסי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**4.15**	1.44	2.37	2.15	2.08
רווח נקי מדולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	**4.15**	1.44	2.37	2.15	2.08

(א) סווג מחדש.

מאזן מאוחד ליום 31 בדצמבר - מידע רב שנתי

	2021	2020	2019	2018	2017
	במיליוני ש"ח				
נכסים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**197,402**	136,194	76,213	80,113	81,333
ניירות ערך	**86,927**	92,297	84,949	74,571	77,299
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**2,447**	3,019	1,117	1,037	1,161
אשראי לציבור	**347,391**	300,631	285,806	275,954	271,977
הפרשה להפסדי אשראי	**(4,512)**	(5,290)	(3,328)	(3,352)	(3,213)
אשראי לציבור, נטו	**342,879**	295,341	282,478	272,602	268,764
אשראי לממשלות	**940**	632	744	782	715
השקעות בחברות כלולות	**1,113**	795	765	623	807
בניינים וציוד	**2,720**	2,932	3,043	2,853	2,986
מוניטין	**14**	15	16	17	16
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**14,027**	15,252	10,970	12,750	9,573
נכסים אחרים	**7,985**	9,558	8,486	6,642	8,262
נכסים המוחזקים למכירה[א]	**-**	-	-	8,570	-
סך כל הנכסים	**656,454**	556,035	468,781	460,560	450,916
התחייבויות והון					
פיקדונות הציבור	**537,269**	447,031	373,644	364,714	362,854
פיקדונות מבנקים	**25,370**	15,143	6,176	5,210	4,858
פיקדונות מממשלות	**300**	208	315	709	452
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**2,282**	605	123	321	558
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	**15,428**	16,303	19,958	17,798	15,577
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**15,551**	17,315	11,528	12,089	9,740
התחייבויות אחרות	**18,202**	21,335	21,163	14,780	23,324
התחייבויות המוחזקות למכירה[א]	**-**	-	-	8,778	-
סך כל ההתחייבויות	**614,402**	517,940	432,907	424,399	417,363
זכויות שאינן מקנות שליטה	**442**	431	468	856	386
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	**41,610**	37,664	35,406	35,305	33,167
סך כל ההון	**42,052**	38,095	35,874	36,161	33,553
סך כל ההתחייבויות וההון	**656,454**	556,035	468,781	460,560	450,916

(א) למידע נוסף ראה ביאור 36 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2018.

מילון מונחים

מונח	הגדרה
א	
אובליגו	מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.
איגוח	פעולה של הפיכת הלוואות ואשראי בנקאי להלוואה ארוכת טווח, באמצעות אגרות חוב.
אירוע קיברנטי (סייבר)	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
אנשים פרטיים	יחידים שאינם תאגידים (רשומים או לא רשומים) ואינם עוסקים בפעילות עסקית. אנשים פרטיים מוגדרים בהתאם להוראות בנק ישראל כך שבקטגוריה זו נכללות הלוואות ליחידים שאינן למטרות עסקיות אשר מסווגים לענף משק אנשים פרטיים בהתאם להגדרות אחידות של הלמ"ס לרבות משקי בית ובנקאות פרטית.
ארגון מחדש של חוב בעייתי	חוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים.
אשראי on call	אשראי שניתן למספר ימים ונפרע על פי קריאה בהתאם לתנאי ההסכם בין הבנק ללקוח.
אשראי בהשגחה מיוחדת	אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.
אשראי דוקומנטרי מותנה – SBLC	אשראי דוקומנטרי מותנה הוא ערבות בנקאית בניסוח של אשראי דוקומנטרי מסחרי, אשר מטרתו העיקרית היא להבטיח ביצוע תשלום. אשראי דוקומנטרי מותנה דומה לערבות בכך שהוא מהווה התחייבות של בנק לשלם את הסכום הנקוב בו כנגד מסמך דרישת תשלום מהמוטב, בעוד שלאשראי דוקומנטרי מסחרי בו נדרשת הצגת מסמכים שונים על מנת להפוך את התחייבות הבנק למוחלטת.
אשראי נחות	אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק על ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני שסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי פגום	אשראי מאזני הנבחן על בסיס פרטני, ואשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. חוב הנבחן על בסיס פרטני יסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית מצויים בפיגור של 90 ימים רצופים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי פגום אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שנבחן פרטנית ואשר תנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי.
ב	
באזל 2/באזל 3	הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.
ה	
הון עצמי רובד 1	הון על בסיס מתמשך - going concern capital. הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 "מדידה והלימות ההון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".
הון פיקוחי	הון המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד). רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).
הון רובד 2	שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רובד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי הון כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל 3 וכן מכשירי ההון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (contingent convertible - CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושיומרו למניות הבנק בקרות אירוע מכונן (point of non viability). בנוסף, במסגרת הון זה נכללים פריטים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.
החשיפה בעת הכשל EAD - (Exposure At Default)	ההיקף הצפוי של חשיפתו של צד נגדי בעת כשל אשראי.
הסכמי רכש/מכר חוזר (Repurchase agreement or reverse repurchase)	הסכמי ריפו אלה הם הסכמים לרכישה או למכירת נייר ערך תמורת מזומנים או ניירות ערך כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.

הפרשה פרטנית	הפרשה שנקבעת לגבי כל חוב שנבחן פרטנית (ובכלל זה כל חוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי וכפוף לבחינה פרטנית בהתאם למדיניות הבנק). סכום ההפרשה נאמד בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהווון בשיעור הריבית המקורית של החוב או כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ותוך הפעלת מקדמי ביטחון זהירים. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את הלווים הרלבנטיים. בנוסף, הפרשה פרטנית מבוצעת על כל חוב הכפוף לבחינה פרטנית כאמור לעיל והמצוי בפיגור של 90 יום.
הפרשה קבוצתית	הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, וכן בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.

ח

חבות	סך חשיפות האשראי של הבנק כלפי הלווה או קבוצת לווים שכוללת אשראי באחריות הבנק, השקעה בניירות ערך של הלווה, התחייבויות התאגיד הבנקאי לשלם כסף על חשבון הלקוח (לרבות ערבויות ואשראי תעודות) ועסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC). חבות מחושבת בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 של הפיקוח על הבנקים.
חוב בפיגור	פיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החוב נמצא בפיגור אם הוא (כולו או חלקו) לא נפרע תוך 30 יום מהמועד שנקבע לפירעון. לעניין זה, חוב בחשבון עובר ושב ייחשב כחוב בפיגור, אם חריגות ממסגרות אשראי מאושרות לא תיפרענה תוך 30 יום ממועד היווצרותן או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה שנקבעה על ידי הנהלת הבנק.
חוזה אופצייה	מתחלקים לחוזי רכש (CALL) ולחוזי מכר (PUT). חוזה רכש הוא הזכות לקנות כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים. חוזה מכר הוא הזכות למכור כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופית) תאריך מסוים.
חישוב אקטוארי	כל חישוב הנותן ביטוי לתנאי אי וודאות, כלומר, מותאם לסיכון. לדוגמא, משקף את ניסיון העבר והערכת ההנהלה לגבי מועדי הפרישה הצפויים של עובדי הבנק וההטבות הצפויות עם הפרישה, המיוחסות ליניארית על פני תקופת העבודה הצפויה.
חשיפות חוץ מאזניות	חשיפות אלו נובעות ממחויבות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמה לחשיפות אלו הן, בין היתר: • התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; • מסגרות אשראי לא מנוצלות; • התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; • התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. • ועוד.

חשיפת בסיס הצמדה ושער חליפין	החשיפה לסיכון הבסיס מתבטאת בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש בין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה. החשיפה לסיכוני הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה. ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות.
י	
יחס הלימות ההון	יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.
יחס כיסוי נזילות	יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.
יחס מינוף	מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.
כ	
כתבי התחייבות נדחים	כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים מאותו סוג.
מ	
מבני איגוח	מבנים שהוקמו במטרה להעביר לבעלי האג"ח תזרימים הנובעים ממכשירים/נכסים אחרים. לצורך כך, מוקמת חברה ייעודית (Entity SPE – Special Purpose) שקולטת את הנכסים היוצרים תזרים מזומנים שמועבר על ידי יוצרם (originator) ומסיטה את תקבולי תזרים המזומנים המסוים ממנה אל בעלי האג"ח זאת בהתאם למבנה שמוסכם עם בעלי האג"ח לפי סדר הקדימויות הגלום בסדרות האג"ח השונות (tranche). המחאת הזכויות כאמור יוצרת מבנה משפטי שבו נושי ה-SPE לא יוכלו לרדת לנכסי הישות המעבירה וגם לא יהיו חשופים לסיכונים הגלומים מפעילויות האחרות של הישות, וכי כל מהותה של ה-SPE היא קבלת תקבולי תזרים המזומנים המדובר והעברה לבעלי האג"ח.
מודל ההון הכלכלי	הבנק נעזר במודל ההון הכלכלי, המתבסס על דירוגי הלווים, על מנת להעריך את סיכון האשראי ברמת המכלול של תיק האשראי ובחתכים שונים מתוכו.
מכשירים נגזרים משובצים (Embedded Derivative)	נגזרים משובצים הינם מכשירים נגזרים, אשר משובצים (embedded) במסגרת חוזים ומכשירים פיננסיים אחרים או חוזים מסחריים לרכישה או מכירה של מוצרים ושירותים (חוזים אלו מכונים בספרות החשבונאית כ"חוזים מארחים" Host Contract). הטיפול החשבונאי מבוצע בהתאם למהות הכלכלית של הפריטים והעסקאות ולא בהתאם לצורתם המשפטית ולאור זאת, מכשירים נגזרים משובצים שעל פי מאפיינים כלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק לחוזה המארח מופרדים ממנו לצורכי המדידה בספרי הבנק.
מניות רדומות	מניות המוחזקות במישרין על ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

מרווח Bid-Ask	המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.
משך חיים ממוצע (מח"מ)	משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפדיון הסופי.
נ	
נגזר אשראי	חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.
נדבך 1	הקצאת הון מזערי כנגד סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.
ניהול נכסים והתחייבויות – ALM	ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונו של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.
נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)	נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחוץ מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק, משוקללת בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין מספר 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת ההון הרגולטורי במסגרת הדרישות להלימות ההון.
נקודת בסיס – BP	מאית של אחוז אחד המשמש כמודד לגבי שיעורי ריבית.
ס	
סיכון אשראי	סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שלווה/צד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו.
סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות)	סיכון ה-Conduct (התנהלות מול לקוחות) הינו הסיכון שהתנהלות מול הלקוחות אשר אינה הוגנת, שקופה ומותאמת לצרכיו תוביל להפסדים כתוצאה מנזקים משפטיים, קנסות או נזקי מוניטין.
סיכון נזילות	סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.
סיכון תפעולי	סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. הגדרה זו כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון תדמיתי.
סיכון שיורי	הסיכון השיורי, הוא הסיכון שנשאר אחרי שיוך כל הסיכונים הספציפיים. לדוגמה: כאשר אדם רוכש נכס, הוא נחשף לחבילה של סיכונים שונים. רבים מהסיכונים הללו אינם ייחודיים לנכס שנרכש, אלא משקפים תרחישים רחבים יותר, כמו למשל עלייה או ירידה של מניות, העלאה או הורדה של שערי ריבית או שינוי קצב הצמיחה בכלכלה או בתעשייה מסוימת. ניתן לצמצם את החשיפה אליו באמצעות גיוון.

סיכוני בסיס	סיכון הבסיס, אשר מתבטא בהפסד שעלול להתרחש כתוצאה משינויים במדד המחירים ובשערי החליפין, עקב ההפרש שבין שווי הנכסים להתחייבויות, כולל השפעת העסקאות העתידיות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.
סיכוני ריבית	סיכון להפסד או לירידת ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.
סיכון אסטרטגי	סיכון עסקי הכולל את ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על הון, רווחים, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של ההחלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים, רגולטורים וטכנולוגים.
סיכון מוניטין	הסיכון שפרסום או גילוי ציבורי של עסקה או נוהג הקשור ללקוחות, כמו גם תוצאות עסקיות ואירועים הקשורים לקבוצה, ישפיע באופן שלילי על אמון הציבור בקבוצה או יגרמו לירידה בבסיס הלקוחות או יגררו עלויות משפטיות גבוהות או ירידה בהכנסות.
סיכוני שוק	סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים).
סינדיקציה	עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.
ע	
עלות ריבית	מרכיב הריבית שמוקצה לשנה שוטפת ומסווג כחלק מהוצאות אחרות.
עלות שירות	כל מרכיבי עלות ההטבה לעובדים המוקצים לתקופה מסוימת.
ר	
רווח בסיסי למניה	הרווח הבסיסי למניה יחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי מניות רגילות של החברה האם (המונה), בממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות הקיימות במחזור (המכנה) במהלך התקופה.
רווח מדולל למניה	חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי המניות הרגילות של החברה האם, ובממוצע המשוקלל של מספר המניות הקיימות במחזור, בהתחשב בהשפעת כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות.
רווח/הפסד אקטוארי	בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה של תכניות פנסיה להטבה מוגדרת והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.
ריבית העוגן	ריבית הנקבעת לפי בסיס אובייקטיבי חיצוני היינו, שלתאגיד לא תהיה השפעה ישירה בקביעתה, על פי נוסחה קבועה מראש.

ש	
שווי הוגן	ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסית בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית: • רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; • רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים; • רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש בטכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.
שוק פעיל	שוק בו עסקאות בנכס או בהתחייבויות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.
שיעור התשואה הפנימי (שת"פ)	מדד לבחינת כדאיות ביצוע השקעות. המדד מצביע על יעילותה ואיכותה של השקעה ספציפית לעומת ערך נוכחי נקי המצביע על ערכה וגודלה. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים מהמכשיר הפיננסי אל היתרה המאזנית בדוח הכספי.
שיעור התשואה להון	היחס בין התשואה של עסק (רווח נקי) לבין ההון העצמי שלו. שיעור זה מודד את יכולות הבנק ביצירת רווחים מהנכסים נטו, וממחיש עד כמה יעיל הבנק בניצול השקעות נוספות ליצירת גידול בהכנסותיו. התשואה להון בבנקים מתבטאת ביחסים אלה: • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע; • רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע בניכוי יתרה ממוצעת של מניות בכורה שנכללו בהון העצמי.
ת	
תאגיד עזר	תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שעיסוקיו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.
תהליך הסקירה הפיקוחי SREP - (Supervisory Review Process)	התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים לפתח ולהשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכוניהם. במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שננקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק והאיתנות הפיננסית שלו.
תכנית הטבה מוגדרת	סכומי קצבה או ביטוח קבועים וידועים מראש המשולמים לזכאים, בין שאלה תלויים בתוצאות ההשקעות של קרן הקצבה או המבטח.
תשואה להון	רווח נקי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע.

A	
ABS – Assets Back Securities (אגרות חוב מגובי נכסים)	נייר ערך שהבטוחות שניתנו לו, או השיעבוד, לגבי תשלומי הריבית והקרן, הינם תשואה על מסמך פיננסי מסוים.
B	
BSC – Balanced Score Card	כלי ניהולי למדידת ביצועי הבנק וקווי העסקים שלו במגוון נושאים כמותיים ואיכותיים אותם הגדירה הנהלת הבנק במסגרת התכנית האסטרטגית.
B.O.T – Build Operate Transfer	מימון פרוייקטיים ציבוריים בו גוף פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרוייקט לממשלה.
C	
CDO – Collateralized Debt Obligation	אגרות חוב המגובים על ידי תיק אגרות חוב ו/או הלוואות ברמות "בכירות" (seniority) ובדירוגים שונים.
CDS – Credit Default Swap	מכשיר פיננסי המעביר חשיפת אשראי למנפיק בין הצדדים לעסקה.
CLO – Collateralized Loan Obligation	אגרת חוב המגובה בתיק הלוואות.
COSO – Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission	מודל מובנה של בקרה פנימית. מטרת מסגרת המודל הינה לסייע לעסקים ולישויות אחרות להעריך, לאמוד ולהעצים את מערכות הבקרה הפנימית הפועלות אצלם.
Cross Border Activity ("פעילות חוצת גבולות")	מונח המתייחס להסדרי מימון שונים שחוצים גבולות לאומיים, כגון מתן הלוואות לאנשים וגופים במדינה אחרת, מכתבי אשראי, קיבולים בנקאיים וכו'.
CVA - Credit Valuation Adjustment	חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.
D	
DFA – Dodd Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act	ה-(DFA) הינו חוק פדראלי אמריקאי אשר נכנס לתוקף ב-28 ביולי 2010 ומכיל רפורמה מקיפה ברגולציה הפיננסית, שלה השלכות שונות על קבוצת לאומי, שהעיקרית בהן מתייחסת לעסקאות בנגזרים מעבר לדלפק (OTC) מתחום החלף (Swap).
E	
EMIR – European Market infrastructure Regulation	רגולציה של האיחוד האירופי שנועדה להגדיל את יציבותם של השווקים מעבר לדלפק (OTC) בכל מדינות האיחוד האירופי.
F	
FATCA – Foreign Accounts Tax Compliance Act	חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.
FDIC – Federal Deposit Insurance Corporation	התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות ואחת מרשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב.
FHLMC – Freddie Mac	סוכנות המסונפת לממשלת ארה"ב הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן לציבור. (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).
FNMA – Fannie Mae	חברה ציבורית בחסות ממשלת ארה"ב הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן בשוק החופשי (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).

FORWARD (חוזה אקדמה)	חוזה בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה זה אינו חוזה סטנדרטי ואינו נסחר בשווקי הון מאורגנים אלא נעשה לפי צורכי הלקוח.
FUTURE (חוזה עתידי)	חוזה בין שני צדדים למכירת כמות נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה עתידי זה הוא חוזה סטנדרטי הנסחר בשווקי הון מאורגנים.
G	
GNMA – Ginnie Mea	חברה פדראלית למשכנתאות. האג"ח המונפקות על ידה זוכות לערבות של הסוכנות הממשלתית למשכנתאות (Government National Mortgage Association).
I	
ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process	תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.
L	
LGD – Loss Given Default (שיעור ההפסד בהינתן כשל)	השיעור מתוך חשיפת האשראי הכללית של הלווה במועד הכשל (EAD) אשר צפוי לגרום נזק לבנק בקרות אירוע הכשל.
LTV (שיעור המימון)	השיעור שמהווה המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף מימד אחד של סיכון ההלוואה, כאשר יחס LTV גבוה משקף סיכון גבוה יותר לבנק נותן האשראי.
M	
MBS – Morgage Back Securities (אגרות חוב מגובי משכנתאות)	אגרות חוב המגובות בנכסים פיננסיים שבהן תשלומי הריבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות בנכסים פיננסיים. הנכסים המגבים עשויים להיות קבוצות של הלוואות, לרבות משכנתאות למגורים, או נכסים פיננסיים אחרים.
N	
NIM – Net Interest Margin	היחס שבין הכנסות ריבית נטו ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית.
NPL - Non Preforming Loan	אשראי פגום שאינו צובר ריבית.
O	
OECD	ארגון בינלאומי של המדינות המפותחות המקבלות את עקרונות הדמוקרטיה הליברלית והשוק החופשי. הארגון הינו פלטפורמה לדיון במדיניות, השוואת ביצועים, איתור פתרונות לקשיים וגיבוש קודים, עקרונות מנחים וסטנדרטים משותפים לביצוע מדיניות כלכלית וחברתית ברמה הלאומית. במסגרת הארגון כל מדינה חברה יכולה לתרום באופן משמעותי לקביעת מדיניות הארגון וניסוח קווי פעולה משותפים.

P	
PD – Probability of Default (כשל תוך שנה מיום הדרוג בתקופה נתונה)	מונח המתאר את ההסתברות שהלווה יגיע למצב של כשל אשראי בתוך תקופת זמן נתונה ממועד ביצוע הדרוג. המונח מספק הערכה של הסבירות שלווה לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו כפי התנאים החוזיים של חובותיו.
PSU (יחידות מניה חסומות תלויות ביצוע)	מענק בצורת מניות אשר הינן חסומות ותלויות בביצועים עתידיים של התאגיד הבנקאי.
R	
RORAC (תשואה להון מותאמת סיכון)	שיטה המשווה תשואות על השקעות שונות הלוקחת בחשבון את הסיכון. התשואה בפועל מתואמת על ידי מדידת חשיפות הנכס לסיכון ומתאמת כלפי מטה את התשואה על נכסים מסוכנים יותר. יעילות השיטה תלויה בדיוק הערכה של הסיכון בנכסים שונים, ועד כמה ה"עונש" המוטל על נכסים מסוכנים יותר אכן משקף את דרגת סלידת הסיכון של כל משקיע נתון. לסוגים חדשים של נכסים, כמו נגזרים פיננסיים הערכת סיכון הוא דבר מאוד לא ודאי, לאור הניסיון בדבר התנהגות מחיריהם בפועל.
RSU (יחידות מניה חסומות)	מניה רגילה שעל פי תנאי ההנפקה שלה לא ניתנת למסחר חופשי במשך פרק זמן מסוים או עד שיקרה או שלא יקרה אירוע מסוים ופרק זמן זה טרם חלף ו/או אירוע זה עוד לא התממש.
S	
SBA – Small Business Administration	סוכנות ממשלתית אמריקאית לתמיכה בעסקים קטנים בארה"ב.
SCDO – Synthetic collateralized Debt Obligation	הסכם המגובה על ידי תיק CDS (שהינן נגזרות) ברמות בכירות (Seniority) שונות.
SWAP	סדרת חוזים עתידיים או סדרת חוזי אקדמה למספר תקופות ידוע מראש אשר בהם שני הצדדים מסכימים להחליף זרמי תשלומים על קרן מושגית.
V	
VaR – Value at Risk (ערך בסיכון)	הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש. השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרות המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסיים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.

אינדקס

א

אומדנים חשבונאיים קריטיים 3, 41, 108

איגוח 355, 358

אנשים קשורים 331

אקטוארי 120, 147, 171, 195, 199, 201, 202, 203, 344, 357, 360

ארגון מחדש של חובות בעייתיים 257, 258

ב

באזל 38, 39, 42, 57, 91, 193, 212, 215, 216, 224, 337, 356, 359

ביטחונות 77, 106, 109, 119, 141, 146, 223, 224, 225, 267, 269, 326, 337

בניינים וציוד 21, 22, 27, 30, 123, 125, 128, 129, 131, 149, 152, 162, 188, 189, 190, 272, 273, 297, 298, 299, 300, 320, 349, 352, 353, 354

בקרות 3, 96, 97, 107, 113, 115, 116, 117, 120, 145, 321, 356, 363

ג

גורמים סביבתיים 108, 140

גידור 47, 89, 102, 124, 131, 136, 145, 156, 157, 159, 170, 171, 225, 226, 227, 229, 230, 233

ד

דוח מאוחד על הרווח הכולל 4, 124

דוח על השינויים בהון 4, 126

דוח על תזרימי מזומנים 4, 128, 129, 130

דוח רווח והפסד 4, 21, 23, 123, 297, 305, 349, 353

דיבידנד 6, 14, 23, 38, 40, 41, 43, 126, 128, 129, 158, 210, 221, 299, 300, 334, 361

ה

הון והלימות ההון 3, 12, 30, 38, 110, 330, 343

הון מניות 126

הון עצמי רובד 1 12, 23, 38, 39, 40, 41, 43, 106, 155, 209, 210, 212, 213, 214, 334, 356

הון רובד 1 נוסף 39

הון רובד 2 38, 39, 193, 213, 214, 356

הלבנת הון 102

הלוואות לדיור 31, 38, 39, 40, 42, 48, 58, 61, 63, 64, 68, 69, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 108, 119, 137, 140, 154, 155, 181, 182, 210, 213, 234, 236, 238, 240, 241, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 265, 268, 270, 271, 331, 335

הנכסים המשועבדים 223, 224

הנפקה 150, 191, 222, 223, 333

הסביבה הכלכלית 120, 133, 134, 135

הפחתת סיכון אשראי 231

הפרשה לירידת ערך 128, 140, 152, 158, 299

הפרשה למס 12, 45, 248

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 140, 257, 258

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 39, 140, 356, 357

התחייבויות בגין הטבות לעובדים 29, 124, 194

ו

ועדת 42, 57, 91, 196, 198, 199, 200, 215, 216, 221, 222, 224, 307, 311, 312, 315, 331, 337, 356, 359

ח

חובות בעיתיים 140, 261, 262, 263, 264, 265

חובות פגומים 63, 64, 65, 66, 108, 120, 139, 141, 167, 181, 182, 212, 234, 236, 238, 240, 241, 242, 243, 253, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 278, 348

י

יעד הון 39, 40, 210, 335

ירידת ערך 32, 33, 110, 128, 135, 137, 143, 144, 149, 150, 152, 153, 174, 299, 344

ל

לקוחות עסקיים 15

לקוחות קמעונאיים 92

מ

מאזן מאוחד 4, 22, 125, 305, 352, 354

מבנה ארגוני 4, 56, 305, 326, 341

מגבלות 15, 16, 39, 40, 57, 67, 68, 69, 71, 75, 77, 78, 86, 87, 89, 90, 92, 93, 95, 96, 117, 210, 216, 231, 267, 290, 292, 331, 335

מגזרי פעילות 3, 4, 24, 44, 47, 48, 62, 67, 131, 152, 190, 233, 234, 236, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 305, 322, 339

מגזרי פעילות - גישת ההנהלה 3, 4, 44, 45, 46, 131, 190, 247, 248, 249, 250, 305, 339

מגזרי פעילות פיקוחיים 3, 24, 47, 48, 62, 131, 152, 190, 233, 234, 236, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246

מדד המחירים לצרכן 18, 133, 136, 196

מדינות זרות 75, 103

מדיניות חשבונאית 3, 41, 66, 108

מדיניות ניהול סיכונים 56, 96

מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 214

מוסדות פיננסיים זרים 33, 76, 173, 174, 176, 224, 281, 283, 337

מוסדיים 10, 17, 36, 47, 48, 76, 94, 152, 159, 160, 161, 192, 199, 223, 233, 235, 237, 239, 343, 351

מזומנים ושווי מזומנים 128, 129, 299, 300

מיזוגים ורכישות 53, 341

מימון ממונף 85

מינוף 5, 7, 9, 12, 40, 43, 131, 209, 212, 215, 334, 356, 358

מיסוי 337

מיסים נדחים 112, 128, 134, 151, 152, 155, 164, 165, 166, 167, 191, 214, 299

מכשירי הון 39, 356

ממשלה 17, 18, 60, 94, 129, 140, 184, 272, 273, 300, 342, 345, 346, 362

מסגרות אשראי 30, 83, 268, 336, 341, 357

מקורות מימון 92

נ

נגזרים 20, 22, 23, 26, 30, 42, 47, 68, 69, 75, 76, 82, 83, 84, 88, 89, 93, 94, 109, 110, 125, 128, 131, 134, 137, 139, 145, 148, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 215, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 244, 245, 267, 268, 270, 271, 272, 273, 274, 276, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 298, 299, 330, 337, 343, 344, 348, 351, 352, 354, 358, 364

נזילות 12, 15, 75, 76, 86, 91, 92, 93, 94, 99, 215, 216, 224, 225, 343, 358

ניירות ערך 14, 15, 22, 30, 32, 33, 34, 35, 43, 47, 68, 69, 76, 84, 88, 95, 102, 104, 109, 110, 111, 125, 128, 131, 133, 137, 139, 140, 143, 146, 156, 157, 172, 173, 174, 178, 179, 180, 194, 215, 218, 221, 223, 224, 225, 230, 233, 244, 245, 269, 272, 273, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 289, 290, 292, 298, 299, 300, 312, 332, 337, 343, 344, 352, 354, 356

נכסי סיכון 38, 39, 42, 43, 209, 212, 213, 234, 236, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 334, 356, 359

נכסים אחרים 22, 76, 125, 128, 131, 141, 150, 191, 201, 202, 272, 273, 290, 292, 298, 299, 345, 348, 352, 354, 355, 358

ס

סייבר 15, 96, 97, 107, 221, 321, 326, 355

סיכון מוניטין 56, 99, 104, 107, 360

סיכון מימון 92

סיכון נזילות 3, 15, 91, 92, 106, 216, 225, 330, 359

סיכון ריבית 86, 88, 106

סיכוני אשראי 3, 15, 19, 23, 25, 31, 32, 34, 42, 51, 56, 58, 66, 84, 100, 108, 109, 131, 145, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 359

סיכוני שוק 3, 15, 38, 56, 86, 94, 213, 225, 359, 360

סיכונים אחרים 3, 102, 106

סיכונים תפעוליים 3, 15, 56, 96, 98, 359

ע

עמלות 12, 13, 21, 23, 25, 26, 44, 49, 50, 123, 131, 137, 138, 148, 159, 160, 161, 163, 217, 218, 244, 245, 247, 297, 329, 348, 349, 350, 351, 353

ענפי משק 31, 32, 67, 68, 69, 84, 108, 341

ערך בסיכון 364

פ

פחת והפחתות 27

פיקדונות הציבור 14, 22, 30, 35, 36, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 84, 93, 125, 131, 157, 192, 234, 236, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 248, 249, 250, 272, 273, 274, 276, 278, 279, 280, 282, 284, 290, 292, 296, 298, 346, 348, 352, 354

פנסיה 27, 47, 106, 111, 124, 147, 162, 163, 171, 195, 196, 199, 201, 203, 204, 221, 233, 316, 317, 344, 351, 360

צ

צדדים קשורים 133, 291, 293, 294, 295, 296

ק

קיזוז נכסים והתחייבויות 148, 151

ר

רגולציה 4, 11, 20, 31, 56, 83, 84, 102, 305, 330, 333, 362

רואי החשבון המבקרים 4, 113, 117, 118, 119, 121, 310, 314

רווח למניה 131, 152, 169

ריכוזיות לווה 106

ריכוזיות ענפית 106

ש

שווי הוגן 29, 32, 33, 76, 88, 109, 110, 124, 131, 133, 135, 138, 139, 142, 143, 144, 145, 149, 150, 152, 153, 159, 170, 171, 173, 174, 176, 202, 225, 228, 229, 230, 231, 244, 245, 267, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 348, 361

שכר רואי החשבון המבקרים 314

ת

תגמול 4, 54, 147, 195, 196, 198, 199, 200, 296, 304, 305, 307, 315, 317

תיאבון הסיכון 32, 52, 53, 56, 57, 58, 59, 67, 70, 81, 86, 106, 155, 343

תיק בנקאי 88, 89

תיק למסחר 32, 33, 34, 106, 343

תכנון וניהול ההון 326

תשואה להון 12, 23, 54, 55, 361, 364

תשואה להון מותאמת סיכון 364

תשלום מבוסס מניות 126, 128, 131, 136, 148, 162, 208, 299